

UNIwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji

ROZPRAWA DOKTORSKA

GRZEGORZ WRONA

KONFLIKT A PRZEMOC

ZASTOSOWANIE ART. 207 §1 KK

W PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

praca przygotowana
pod kierunkiem
prof. dr hab. Moniki Płatek

Warszawa, 2016 r.

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	4
Wstęp	6
1. PRZEMOC	24
1.1. Definicja przemocy	24
1.2. Agresja czy przemoc?.....	31
1.3. Znaczenie określenia „przemoc” w prawie karnym	32
2. PRZEMOC W RODZINIE	35
2.1. Definicja przemocy w rodzinie	35
2.2. Przemoc w rodzinie czy przemoc domowa?.....	37
2.3. Cykle przemocy w rodzinie	39
2.4. Przemoc w rodzinie w prawie międzynarodowym	39
2.4.1. Źródła uregulowań międzynarodowych	39
2.4.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	43
2.4.3. Konwencja Rady Europy o Przeciwdziałaniu i Zwalczeniu Przemocy Wobec Kobiet i Przemocy Domowej	45
2.4.4. Regulacje prawne ONZ oraz Unii Europejskiej dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie	52
2.4.5. Modele ochrony przed przemocą w rodzinie	56
3. PRZEMOC W RODZINIE W PRAWIE KRAJOWYM	64
3.1. Prawne regulacje dotyczące przemocy w rodzinie w ujęciu historycznym.....	64
3.2. Geneza ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	73
3.2.1. Kontrowersje wokół definicji przemocy w rodzinie	74
3.2.2. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 1 sierpnia 2010 r.	79
3.3. Procedura Niebieskie Karty	80
3.3.1. Historia procedury Niebieskie Karty	80
3.3.2. Cele procedury Niebieskie Karty.....	82
3.3.3. Schemat postępowania w ramach procedury Niebieskie Karty	83
3.3.4. Procedura Niebieskie Karty a „konflikt”	99
3.3.5. Statystyka procedury Niebieskie Karty	102
3.3.6. Ocena funkcjonowania procedury Niebieskie Karty.....	106
3.3.7. Podsumowanie	113
4. PRZESTĘPSTWO ZNĘCANIA	114
4.1. Historia przestępstwa znęcania	114
4.1.1. Podstawy oraz sposób regulacji przestępstwa znęcania w Kodeksie karnym z 1932 r.	115
4.1.2. Podstawy oraz sposób regulacji przestępstwa znęcania w ustawach antyalkoholowych	119
4.1.3. Podstawy oraz sposób regulacji przestępstwa znęcania w Kodeksie karnym z 1969 r.	122
4.1.4. Podstawy oraz sposób regulacji przestępstwa znęcania w Kodeksie karnym z 1997 r.	124
4.2. Statystyka dotycząca przestępstwa znęcania	130
4.2.1. Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z art. 207 KK w relacji do wniesionych aktów oskarżenia oraz skazań	130
4.2.2. Obowiązki nakładane na osoby skazane z art. 207 KK	137

5. WYKŁADNIA SĄDOWA PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W ORZECZNICTWIE SĄDU NAJWYŻSZEGO I SĄDÓW APELACYJNYCH	140
5.1. Definicja znęcania	140
5.2. Wzajemne zadawanie bólu i cierpienia	143
5.3. Dolegliwość znęcania	145
5.4. Wykładnia znamienia przewagi sprawcy znęcania się nad osobą pokrzywdzoną	150
5.5. Znęcanie jako działanie umyślne.....	153
5.6. Podsumowanie	162
6. WYKŁADNIA ZNAMION PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W ORZECZNICTWIE SĄDÓW REJONOWYCH – BADANIA	164
6.1. Metodologia badań	164
6.1.1. Cel badań	164
6.1.2. Metoda badawcza.....	164
6.2. Opis badań	168
6.2.1. Miejsce przeprowadzenia badań	168
6.2.2. Opis danych podlegających gromadzeniu w czasie badań	173
6.2.3. Omówienie wyników badań	176
6.2.4. Przewaga sprawcy nad osobą pokrzywdzoną.....	190
6.2.5. Umyślność działania po stronie sprawcy.....	194
6.2.6. Wielokrotność zachowań	198
6.2.7. Intensywność działania sprawcy jako znamię przestępstwa Znęcania	202
6.3. Użycie w badanych orzeczeniach pojęcia „konflikt” jako przeciwnego do znęcania	207
6.4. Podsumowanie wyników badań	212
7. KONFLIKT	216
7.1. Wstęp do rozdziału	216
7.2. Definicja konfliktu	219
7.2.1. Konflikt rodzinny	221
7.2.2. Konflikt rodzinny w orzecznictwie sądów powszechnych	222
8. O POPRAWNYM ODCZYTANIU ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE I UMIEJĘTNYM ROZRÓŻNIENIU KONFLIKTU OD PRZEMOCY W RODZINIE I PRZEMOCY W RODZINIE OD ZNĘCANIA – WNIOSKI KOŃCOWE	228
 ZAŁĄCZNIK – ZESTAWIENIE DANYCH PRZEBADANYCH NA POTRZEBY TEJ PRACY	 237
BIBLIOGRAFIA	408
ORZECZNICTWO.....	416
WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH	418

WYKAZ SKRÓTÓW:

Biuletyn SN	Biuletyn Biura Orzecznictwa Sądu Najwyższego
CEDAW	Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet - rezolucja nr 34/180 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 18 grudnia 1979 roku
CETS 210	Konwencja Rady Europy o przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy w rodzinie Dz. U. z dnia 8 lipca 2015 r., poz. 961
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz. KGP	Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji
ETPCz	Europejski Trybunał Praw Człowieka
KC	Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny
KCKP	Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego z 1825 r.
KK	Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
Kodeks karny z 1969 roku	Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny (Dz. U. 1969 r., Nr 12, poz. 94 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483)
KPK	Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KRiO	Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
LEX	System Informacji Prawnej LEX
LOPVG	Ley Organica de Proteccion integral contra la Violencia de Genero
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa
procedura NK	Procedura Niebieskie Karty uregulowana w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września

2011 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz. U. 2011 r., Nr 209, poz. 1245)

Prok. i Pr.

Prokuratura i Prawo

SN

Sąd Najwyższy

UE

Unia Europejska

UPPR

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.)

ZI

Zespół Interdyscyplinarny

WSTĘP

Prawo do ochrony przed przemocą w rodzinie jest jednym z obowiązków państwa, którego zaniechanie może być uznane za naruszenie praw człowieka.¹ Polski ustawodawca stworzył system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.² Przemoc w rodzinie jest rozpoznany problemem społecznym. Wprowadzono m.in. ustawową definicję przemocy w rodzinie oraz dokonano podziału zadań pomiędzy wszystkie szczeble samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania temu zjawisku. Jest to też problem prawny, zaledwie częściowo uświadomiony. Jako problem prawny zasługuje na badawczą, naukową refleksję z punktu widzenia kryminologii i prawa karnego.

Podjmując naukowy trud zmierzenia się z tym problemem praca ta stawia tezę badawczą, że wbrew powszechnej opinii - ustawodawca nie wprowadził sankcji karnej za stosowanie przemocy w rodzinie. W Polsce nie ma stypizowanego przestępstwa przemocy w rodzinie.

Znamiona żadnego przestępstwa, w szczególności przestępstwa znęcania (zwyczajowo utożsamianego z przemocą w rodzinie) z art. 207§1 KK³ nie pokrywają się z ustawową definicją przemocy w rodzinie. W konsekwencji, w sprawach karnych nie ustala się, czy dana osoba jest sprawcą przemocy w rodzinie. Zachowanie lub zaniechanie wypełniające przesłanki z definicji przemocy w rodzinie sformułowanej w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (zwanej dalej UPPR) mogą wypełniać znamiona szeregu przestępstw stypizowanych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (zwanej dalej KK), ale w żadnym wypadku przesłanki z ustawowej definicji przemocy w rodzinie nie będą pokrywały się ze znamionami któregośkolwiek z przestępstw⁴.

---

¹ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 12 czerwca 2008 r. Bevacqua i S. przeciwko Bułgarii skarga nr 71127/01

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz. U. Nr 180, poz. 1493, ze zm.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny Dz. U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553 ze zm.

⁴ Druk Niebieska Karta B, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 września 2011 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty i wzorów formularzy Niebieska Karta wymienia następujące przestępstwa, jakie może popełnić sprawca przemocy w rodzinie: „**Polskie prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim za:**

- znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 207 KK;
- uderzenie człowieka lub naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób - art. 217 KK (ściganie przestępstwa odbywa się z oskarżenia prywatnego);
- pozbawienie człowieka wolności - art. 189 KK;
- grożenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona - art. 190 KK (ścigane na wniosek pokrzywdzonego);
- wzbudzenie u innej osoby uzasadnionego odczucia zagrożenia lub naruszenie jej prywatności poprzez uporczywe nękanie - art. 190a § 1 KK (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
- stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia określonego stanu - art. 191 KK;

Stwierdzenie, że dana osoba nie popełniła przestępstwa związanego z przemocą o której mowa w art. 207 KK nie przesądza, że osoba ta nie jest sprawcą przemocy w rodzinie. Sąd karny nie może zatem wymierzyć sankcji karnej za stosowanie przemocy w rodzinie, ponieważ zachowanie sprawcy wypełniło kryteria nieistniejącego w kodeksie karnym czynu, uregulowanego w innej ustawie, w której nie jest zagrożony sankcją karną, nie jest więc przestępstwem.

Wobec stwierdzenia tego faktu, w pracy postawiona jest druga teza badawcza, która brzmi: „używanie w orzecznictwie sądów powszechnych pojęcia konflikt jako relacji przeciwnej do znęcania, jest praktyką błędną. Co najmniej utrudnia ona podejmowanie stosownych działań przewidzianych prawem w sytuacji, gdy chodzi o przemoc w rodzinie”.⁵

W praktyce zdarzają się przypadki, że osoba, która jest sprawcą przemocy w rodzinie nie wyczerpuje swoim zachowaniem, w ocenie sądu, ustawowych przesłanek przestępstwa znęcania z art. 207§1 KK ani ustawowych przesłanek innych przestępstw.

Sprawca w takiej sytuacji nie może być skazany za znęcanie (lub za jakiegokolwiek inne przestępstwo), a pomimo tego jest sprawcą przemocy w rodzinie. W takiej sytuacji użycie przez sąd określenia konflikt, na opisanie relacji stron, może utrudniać lub wręcz uniemożliwiać ustalenie, że dana osoba jest sprawcą przemocy w rodzinie. Sprawca bowiem

-
- utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, przez użycie wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu, albo rozpowszechnienie wizerunku nagiej osoby lub w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody - art. 191a KK. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
  - doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem (zgwałcenie) oraz doprowadzenie w ten sam sposób innej osoby do poddania się innej czynności seksualnej lub wykonania takiej czynności - art. 197 KK (ścigane na wniosek pokrzywdzonego); /UWAGA! Przestępstwo to popełnia również małżonek, który dopuszcza się zgwałcenia współmałżonka!;
  - spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci: pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia bądź innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej lub znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zespócenia lub zniekształcenia ciała - art. 156 KK;
  - spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, w wyniku którego pokrzywdzonym jest osoba najbliższa - art. 157 § 1 i 2 KK (ścigane na wniosek pokrzywdzonego);
  - uporczywe uchylanie się od wykonania ciężącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez nielożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażanie jej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego) - art. 209 KK (ścigane na wniosek pokrzywdzonego, organu opieki społecznej lub innego właściwego organu);
  - kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej - art. 278 KK i art. 279 KK (ścigane na wniosek pokrzywdzonego);
  - niszczenie, uszkodzenie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdatną do użytku - art. 288 KK (ścigane na wniosek pokrzywdzonego);
  - porzucenie wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 210 KK;
  - uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru - art. 211 KK;
  - obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania - art. 200 KK;
  - rozpijanie małoletniego, przez dostarczanie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia, lub nakłanianie go do spożycia takiego napoju - art. 208 KK”.

⁵ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz. U. Nr 180, poz. 1493, ze zm.

otrzymuje podstawę i może powoływać się na ustalenia sądu stwierdzające, że jego relacja z osobą najbliższą jest konfliktem, a nie przemocą. Dzieje się tak pomimo, że sąd nie ustalał, czy dana osoba jest sprawcą przemocy w rozumieniu UPPR.⁶

Określenie „przemoc w rodzinie” na stałe weszło do powszechnego użytku. Wymiennie używa się go z określeniem „przemoc domowa”. Różnica wynika bardziej z różnic w tłumaczeniach tego określenia z języka angielskiego, niż z faktycznej różnicy znaczeniowej.⁷

Z naukowego punktu widzenia pojęcie: „przemoc w rodzinie” będzie miało różną treść, będzie różnie definiowane i przydawać mu się będzie odmienne znaczenie w zależności od tego, z jaką dziedziną nauki mamy do czynienia. Na potrzeby tak pracy naukowej jak i praktyki już samo zdefiniowanie poszczególnych członów sformułowania obejmujących definicję przemocy i definicję rodziny nastręcza wiele problemów.

W niniejszej pracy i na jej potrzeby zostanie opisane, w jak różny sposób definiowane jest pojęcie przemocy i pojęcie przemocy w rodzinie. Proces ten uzupełniony jest o płaszczyznę prawnoporównawczą. Ma to na celu wyodrębnienie elementów trwale związanych z definicją przemocy w rodzinie i występujących w ustawodawstwach innych państw. Dobór państw nie jest przypadkowy. Odpowiada możliwości prezentacji zróżnicowanych strategii radzenia sobie przez prawo karne ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, z różnicami w poziomie wrażliwości społecznej, poziomie rozpoznania problemu i zdolnością dogmatycznego uchwycenia i opisanie problemu.

Podstawowa treść pracy koncentruje się na uchwyceniu, przeanalizowaniu i opisanu sposobu, w jaki polskie prawo karne definiuje przemoc oraz na uchwyceniu, przeanalizowaniu i opisanu relacji pomiędzy prawem karnym, a definicją przemocy w rodzinie zawartej w UPPR. W art. 2 tej ustawy wprowadzono, wcześniej nie istniejącą, definicję przemocy w rodzinie. W konsekwencji ustawowego przyjęcia definicji pojęcia przemocy w rodzinie możliwa jest demonstracja i wykazanie, że ustawowe sformułowanie „przemoc w rodzinie” nie jest tożsame z przestępstwem. O ile można więc dywagować, czy było wolą ustawodawcy, aby przestępstwo znęcania stypizowane w art. 207 KK uznawane

---

⁶ Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* przemoc w rodzinie to: „należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Z kolei zgodnie z art. 3 Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej przemoc domowa oznacza: „wszelkie akty **przemocy** fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami, lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą lub dzielili miejsce zamieszkania, czy nie”.

⁷ domestic violence (ang.)

było za tożsame z przemocą w rodzinie, o tyle od momentu przyjęcia UPPR wiadomo, że przemoc w rodzinie, tak jak jest rozumiana w art. 2 UPPR, tylko w niektórych wypadkach może pokrywać się z czynami stypizowanymi w kodeksie karnym, w tym z art. 207 KK. W podstawowej jednak formie nie było wolą ustawodawcy, by kryminalizować zjawisko przemocy w rodzinie. Nie ma więc jednoznacznych podstaw prawnych do stwierdzenia, że osoba stosująca przemoc w rodzinie dopuściła się popełnienia przestępstwa.

Zarówno prawo i inne dziedziny wiedzy, jak np. psychologia, rozróżniają takie rodzaje przemocy jak: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna, przemoc ekonomiczna oraz zaniedbanie⁸. Prawo wprowadza taki podział m.in. w Konwencji Rady Europy o przeciwdziałaniu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (zwanej dalej CETS 210). W art. 3 pkt b CETS 210 wymienia cztery formy przemocy domowej: fizyczną, psychologiczną, seksualną i ekonomiczną. Podział ten ma swoje źródło w rozróżnieniu metody postępowania przyjętej przez sprawcę przemocy w celu zdominowania i podporządkowania osoby doznającej przemocy. To rozróżnienie, ważne poznawczo, nie występuje w polskiej prawnej definicji przemocy. Przemocą w rodzinie jest bowiem każde umyślne naruszenie prawa osoby najbliższej lub osoby wspólnie zamieszkującej i gospodarującej, bez względu na to, czy naruszenie prawa będzie związane z ingerencją w sferę fizyczną, psychiczną, seksualną czy ekonomiczną. Różnica między wiedzą naukową i obowiązującym stanem prawnym powoduje, że niektóre działania będące przemocą w rodzinie nie będą stanowiły naruszenia prawa. W konsekwencji na sprawcę takich czynów nie będzie można nałożyć żadnej przewidzianej prawem sankcji. Zdaniem autora niniejszej pracy owa rozbieżność pomiędzy nauką a praktyką stosowania prawa jest największą przeszkodą w skutecznym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Ustawodawca wprowadził definicję przemocy w rodzinie w UPPR w 2005 r. Do tego czasu doktryna i orzecznictwo uznawały, iż przemoc w rodzinie jest uregulowana w art. 207 KK. Przestępstwo znęcania było jednoznaczne z przemocą w rodzinie. Nie zmieniły się ustawowe znamiona czynu przestępnego. Zmieniła się wrażliwość społeczna i wiedza na temat form i powszechności zjawiska. Zmianie uległ, zdecydowanie zmniejszając się, poziom przyzwolenia na praktykowanie patriarchalnych wzorców dyscyplinowania rodziny przy pomocy fizycznego, psychicznego i ekonomicznego podporządkowania sobie członków rodziny oraz nieliczenia się z autonomią seksualną, najczęściej partnerek. To więc, co dawniej nazywano „przemocą w rodzinie”, nie wypełniało jednak obowiązującego desygnatu odpowiadającego znęcaniu. Zwyczajowe nazwanie „przemocą w rodzinie” przestępstwa

---

⁸ W prawie rodzinnym rozpoznaje się również nadopiekuńczość jako formę ograniczania możliwości rozwoju i poszanowania integralności osoby.

znęcania straciło jednak pierwotną treść i wprowadza w błąd od chwili, gdy w odrębnej ustawie ustawodawca zdefiniował zachowania wypełniające treść „przemocy w rodzinie”. Ustawodawca wprowadzając ustawową definicję przemocy w rodzinie, nie przewidział jednocześnie dla tego zjawiska sankcji karnej. W efekcie choć praktyka stosowania prawa się nie zmieniła i nadal przestępstwo znęcania się jest nazywane przemocą w rodzinie, to dla zastosowania art. 207 KK. konieczne jest wypełnienie przesłanek znęcanie się, a nie przesłanek z definicji przemocy w rodzinie. Każde znęcanie zawiera w sobie także element przemocy, jednak większość tego, co wyczerpuje pojęcie przemocy w rodzinie z UPPR nie wypełnia ustawowych przesłanek znęcania z art. 207 KK.

W przedstawionej tu rozprawie doktorskiej dowodzę, że praktyka mieszania porządków ujętych w UPPR i ustawowych przesłanek przestępstwa z art. 207 KK jest błędna i prowadzi do negatywnych skutków dla osób doznających przemocy w rodzinie.

W ulotkach i informatorach skierowanych do osób doznających przemocy w rodzinie zamieszcza się podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy.⁹ Przytaczane są w nich podstawowe prawa osób doznających przemocy. Wydawcami tego rodzaju publikacji są zarówno organizacje pozarządowe, jak i jednostki samorządu terytorialnego, a także ministerstwa zajmujące się tą tematyką.¹⁰ W tych opracowaniach powtarzającą się informacją jest stwierdzenie, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Jeżeli w publikacji nie ma wprost zrównania przemocy w rodzinie z przestępstwem, to najczęściej znajdują się w niej określenia sugerujące, że prawo karne ściga sprawców przemocy w rodzinie. Przykładem jest wydana przez Ministerstwo Sprawiedliwości „Karta praw osoby dotkniętej przemocą w rodzinie”, w której czytamy: „Sprawca każdego rodzaju przemocy powinien być pociągnięty do odpowiedzialności karnej”¹¹. Podobnie stwierdzono w formularzu Niebieska Karta B stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Znajduje się tam informacja: „Pamiętaj!!! Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich ... Prawo stoi po Twojej stronie. Jeżeli doznajesz takich zachowań powiadom Policję, prokuraturę”. Kolejnym przykładem jest „Poradnik dla osób doznających przemocy w rodzinie”. Opracowany w ramach przyjętego przez Sejmik Województwa Małopolskiego „Małopolskiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2004 – 2007”, już na pierwszej

---

⁹ U. Nowakowska, A. Kępka, W. Chańska, *Przemoc w rodzinie, a wymiar sprawiedliwości*, Warszawa 2005 r., str. 10

¹⁰ Ministerstwo Sprawiedliwości *Karta Praw Osoby Dotkniętej Przemocą w Rodzinie* - <https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie/osoby-dotkniete-przemoca-w-rodzinie/materialy-informacyjne/karta-praw-osoby-dotkniete-przemoca-w-rodzinie/> [data dostępu: 23 listopada 2016 r.]

¹¹ http://ms.gov.pl/Data/Files/_public/ppwr/karta-praw-osoby-dotkniete-przemoca-w-rodzinie.pdf [data dostępu: 31 marca 2015 r.]

stronie stwierdza: „Przemoc to przestępstwo ścigane przez prawo”.¹² Już tych kilka przykładów dokumentów wydanych przez podmioty koordynujące działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie potwierdza tezę, że ich autorzy utożsamiają zjawisko przemocy w rodzinie z przestępstwem.

Informacja otrzymywana przez osoby doznające przemocy w rodzinie o tym, że przemoc jest przestępstwem stoi w sprzeczności z obowiązującym stanem prawnym. Stoi też w sprzeczności z praktyką działań policji, prokuratury i sądów karnych. Sprawcy przemocy w rodzinie sporadycznie pociągani są do odpowiedzialności karnej. Organy ścigania nie ustalają, czy dana osoba stosuje przemoc w rodzinie. Prowadzone są postępowania przygotowawcze, w których Policja i prokuratura nie dysponują stypizowanym przestępstwem przemocy w rodzinie. Ustalony stan faktyczny pozwala na dokonanie subsumpcji zachowania sprawcy do znamion takich przestępstw jak m.in. znęcania się (art. 207 KK), uszkodzenie ciała (art. 157/156 KK), groźba karalna (art. 190 KK), zgwałcenie (art. 197 KK). Raz jeszcze należy powtórzyć, że nie jest jednak możliwe prowadzenie postępowania karnego dotyczącego przestępstwa przemocy w rodzinie, gdyż takie nie istnieje. Ustawodawca zdefiniował przemoc w rodzinie, ale nie skryminalizował tego zachowania.

Aby można było mówić o przestępstwie przemocy w rodzinie koniecznym jest stypizowanie zagrożonego sankcją karną przestępstwa, którego znamiona byłyby tożsame z pojęciem przemocy w rodzinie. Struktura takiego przestępstwa określałaby jako bezprawne zachowanie polegające na jednorazowym albo powtarzającym się umyślnym działaniu lub zaniechaniu naruszającym prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 pkt 2 UPPR)

Tak stypizowanego czynu uznanego za bezprawny i zagrożony karą i w efekcie karalny, w kodeksie karnym brak. W dogmatyce prawa karnego brak zarówno opracowań jak i intelektualnego rozpracowania tak postawionego zagadnienia.

Nie odpowiada takiej systematyce przestępstwo znęcania się ujęte w art. 207 KK. Fakt ten nie jest dostatecznie uświadomiony ani w doktrynie, ani w praktyce, które nadal identyfikują przemoc w rodzinie z przestępstwem znęcania się. Wystarczy odwołać się do pierwszego zdania uzasadnienia projektu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2005 r.: „Obecnie kwestie przemocy w rodzinie reguluje art. 207 Kodeksu karnego (Rozdział

---

¹² http://www.rops.krakow.pl/publikacje/przemoc_49.pdf [data dostępu: 20 listopada 2014 r.]

XXVI Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece)”.¹³

Podobnie w odpowiedzi Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 10 stycznia 2004 r. na interpelację poselską nr 6004: „Przestępstwo przemocy w rodzinie ścigane jest na podstawie art. 207 KK”.¹³

Nie inaczej komentator w cyklu Duże Komentarze BECKA wskazuje: „Jednym z podstawowych zadań prawa karnego w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodziny jest doprowadzenie do ograniczenia lub całkowitego wyeliminowania przemocy z życia rodzinnego. ... Przyjęta na gruncie Kodeksu karnego koncepcja zwalczania przemocy w rodzinie wskazuje raczej na skutkowy charakter odpowiedzialności karnej sprawcy za jej stosowanie. Pomimo tej tendencji ustawodawca ochronę rodziny przed zjawiskiem przemocy domowej związał głównie z przepisem art. 207 KK typizującym przestępstwo znęcania się”.¹⁴

Tymczasem, wbrew temu, o czym mowa w wypowiedziach Ministerstwa Sprawiedliwości i w komentarzu, do momentu uchwalenia UPPR brak było w polskim prawie precyzyjnej definicji przemocy w rodzinie.

Definicja przemocy w rodzinie sformułowana po raz pierwszy dopiero w art. 2 pkt 2 UPPR określa przemoc w rodzinie jako: *„jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Z definicji tej wynika, że ustawowe ramy przemocy w rodzinie nie są tożsame z ustawowymi znamionami znęcania ujętego w art. 207 KK. Nie zostają też wyczerpane przez uszkodzenie ciała (art. 157/156 KK), groźbę karalną (art. 190 KK), zgwałcenie (art. 197 KK), uporczywe niepłacenie alimentów (209§1 KK) czy też jakiegokolwiek inne przestępstwo. W obecnej ustawie karnej brak jest normy sankcjonującej, opisującej te elementy typu czynu zabronionego, które wyczerpują elementy/części składowe definicji przemocy w rodzinie i które decydują o naruszeniu normy sankcjonowanej, a więc o sprowadzeniu zagrożenia dla dobra prawnego przez naruszenie reguł postępowania z tym dobrem. Z samego już brzmienia tej definicji wynika, że ustawodawca nie ograniczył zjawiska przemocy w rodzinie do naruszania norm prawa karnego, ale wskazuje na możliwość znacznie szerszej ochrony przed działaniami, które nie muszą być przestępstwem, ale będą naruszać godność danej osoby czy wywoływać krzywdy moralne. Na szczególną uwagę zasługuje również fakt, że wymienione

¹³ <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ4.nsf/main/32DC3E41> [data dostępu: 31 marca 2015 r.]

¹⁴ S. Hypś, *Objaśnienia do art. 206-211a*, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I*, (red.) M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2013 r., str. 739

w definicji przemocy w rodzinie skutki przemocy są jedynie przykładowym wyliczeniem, a nie enumeratywnym katalogiem. Zatem przemoc w rodzinie może wywoływać również inne skutki, nie wymienione w definicji.

Poczynione w niniejszej pracy studia, obserwacje i opinie są, obok analizy przeprowadzonych badań, wynikiem także doświadczenia zawodowego autora zdobytego od 2004 r. jako konsultanta prawnego w miejscach, do których zgłaszają się osoby doznające przemocy w rodzinie oraz prowadzonej praktyki adwokackiej. Doświadczenie to zdobyłem w:

1. Stowarzyszeniu na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”¹⁵;
2. Specjalistycznej Poradni Rodzinnej ds. Przeciwdziałania Przemocy¹⁶;
3. Punkcie Informacyjno - Konsultacyjny dla Warszawy Śródmieścia¹⁷;
4. Biurze ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów¹⁸;
5. Departamencie ds. Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej¹⁹;
6. Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Warszawy Ursynowa; oraz jako adwokat.

Moja praca w tych instytucjach polegała na udzielaniu porad prawnych oraz wsparciu osób doznających przemocy. Jednym z głównych problemów prawnych, zaobserwowanym w trakcie prowadzonych badań do tej pracy oraz w trakcie praktyki świadczenia pomocy prawnej pokrzywdzonym i doznającym przemocy w rodzinie, była niezadowalająca ze strony prawa karnego ochrona bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych, lub wręcz jej brak. Postępowania karne kończyły się postanowieniem o umorzeniu dochodzenia, w sytuacjach w których osoba pokrzywdzona wskazywała, że doznaje przemocy w rodzinie. Już jedynie na podstawie analizy udzielonych konsultacji (ok. 500 rocznie w latach 2006 do 2015) i przypadków tych osób (a były to osoby zamieszkałe w najróżniejszych miejscach w Polsce) można było zauważyć, że ich sytuacja rodzinna jest analizowana i kwalifikowana jako ewentualne przestępstwo znęcania się z art. 207 KK. Praktyka ta powoduje, że jeżeli dane zachowanie sprawcy nie wypełniało znamion znęcania, umarzano postępowanie. Warte podkreślenia i zastanowienia jest również to, że do wyjątków należały sytuacje, w których prokuratura i sądy rozważały zmianę kwalifikacji czynu. Tam, gdzie miało to miejsce, było to związane z przemocą fizyczną i wskazywano na art. 217 KK lub 157 KK, które to czyny w

---

¹⁵ http://www.niebieskalinia.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1 [data dostępu: 31 marca 2015 r.]

¹⁶ <http://www.przemocdomowa.pl/> data dostępu: 31 marca 2015 r.]

¹⁷ http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-678-punkt_informacyjno_konsultacyjny.html [data dostępu: 31 marca 2015 r.]

¹⁸ Jeden z departamentów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów utworzony w celu obsługi Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn w latach 2001 – 2005.

¹⁹ Departament utworzony w wyniku odwołania Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn i likwidacji jego Biura. Kompetencje Pełnomocnika zostały przejęte przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

ówczesnym stanie prawnym w obu przypadkach były przestępstwami prywatnoskargowymi. Zauważalne było zatem utożsamianie zjawiska przemocy w rodzinie z przestępstwem z art. 207 KK w szczególności wobec faktu, że w uzasadnieniach postanowień w postępowaniu przygotowawczym możliwe jest odesłanie do innego aktu prawnego, regulującego stan faktyczny ustalony w sprawie przy stwierdzeniu np. że nie doszło do popełnienia przestępstwa.²⁰

Przekonanie takie nie dotyczy jedynie osób prowadzących czy nadzorujących postępowania karne. Taki tok myślenia jest również prezentowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości lub Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce Statystyka za 2010 r., w pliku „Przemoc w rodzinie”, podane są skazania z art. 207 KK.²¹ Podobnie w oficjalnym dokumencie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pt. „Informacja o skutkach obowiązywania ustawy z dnia 1 sierpnia 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw” w części dotyczącej działania sądów powszechnych w sprawach karnych znalazła się jedynie analiza orzecznictwa w zakresie skazań z art. 207 KK.²²

Zdaję więc sobie sprawę, że zarówno postawiona przeze mnie teza, jak i wywód jaki prowadzę na jej poparcie, jest nowym spojrzeniem tak na gruncie dogmatycznym jak i polityki i praktyki karnej. Uważam, że jest ono ważne i warte uwzględnienia także ze względu na ochronę osób doznających przemocy w rodzinie. Dostrzeżenie braku semantycznej spójności, na którą wskazuję w pracy, pozwoli na przyszłość na usunięcie wad w stosowaniu stosownych aktów prawnych do sytuacji, która odpowiada przemocy w rodzinie i odrębnych do tej, która wypełnia ustawowe przesłanki przestępstwa znęcania z art. 207 KK.

Aby zbadać czy dochodzi do zjawiska prób subsumpcji przemocy w rodzinie pod ustawowe przesłanki przestępstwa znęcania się, dla potrzeb tej pracy wykonałem badania empiryczne, które skupiają się na analizie akt sądowych spraw, w których oskarżony miał postawiony zarzut popełnienia przestępstwa znęcania się z art. 207§1 KK.

W sprawach, w których sprawca nie wypełniał swoim zachowaniem znamion

---

²⁰ W uzasadnieniach postanowień o umorzeniu postępowania karnego zdarza się spotkać stwierdzenia wskazujące, że ocenianą materię można oceniać z punktu widzenia norm moralnych lub kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Dotyczy to przede wszystkim postępowań, w których pokrzywdzonymi są dzieci, a wskazanymi sprawcami ich rodzice.

²¹ Dane statystyczne dotyczące wymiaru sprawiedliwości gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości <http://bip.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/statystyki/statystyki-2010/> [data dostępu: 31 marca 2015 r.]

²² Roczne sprawozdanie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie składane przed Sejmem RP <http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/> [data dostępu: 31 marca 2015 r.]

przestępstwa znęcania się, sądy w uzasadnieniach wyroków posiłkują się w celu wykazania, iż brak jest znamion przestępstwa znęcania, pojęciem „konfliktu”.

To jednak co w orzecznictwie nazywa się „konfliktem” może, i często spełnia, ustawowe przesłanki przemocy w rodzinie. Pojęciem przemocy w rodzinie sądy karne jednak się nie posługują. Zatem w praktyce są dwie możliwości: skazanie sprawcy przemocy nazywając jego zachowanie znęcaniem (lub innym przestępstwem) lub uniewinnienie z uwagi na fakt, że czyn nie wypełnia znamion przestępstwa przy jednoczesnym stwierdzeniu, że relacje łączące strony stanowią konflikt.²³

W przypadkach, w których doszło do uniewinnienia sprawcy z powodu braku dowodów popełnienia czynu zabronionego, w praktyce co do zasady brak było podstaw, by sąd dokonywał rozgraniczenia znęcania od konfliktu. Zdarza się jednak, że sąd w uzasadnieniu wypowiada się na ten temat.

W ocenie autora, sąd uniewinniając osobę oskarżoną o popełnienie przestępstwa z art. 207 KK lub umarzając postępowanie, powołując się na „konflikt”, wskazuje, że zachowanie oskarżonego nie narusza prawa i nie jest zachowaniem nagannym. Tymczasem stany faktyczne nazywane konfliktami mogą wypełniać ustawowe przesłanki przemocy w rodzinie i tak powinny być nazwane. Użycie określenia „przemoc w rodzinie” pozwala zapewnić ochronę osobie doznającej przemocy na drodze cywilnej lub w procedurze „Niebieskie Karty”. Użycie natomiast określenia „konflikt” może skutkować ochroną sprawcy przemocy i pozbawieniem ochrony ofiary.

Wydaje się więc wskazane, aby sąd wrażliwy na skutki stosowanych określeń powstrzymał się od używania tam, gdzie mamy do czynienia z przemocą w rodzinie określenia „konflikt”. Pozwoliłoby to nie zamykać drogi osobie doznającej przemocy do wszczęcia np. procedury Niebieskie Karty i uzyskania stosownej cywilnej/administracyjnej ochrony prawnej.

Konflikt nie może być mylony i utożsamiany z przemocą w rodzinie. Konflikt, w przeciwieństwie do pojęcia przemocy w rodzinie jest pojęciem, które nie posiada definicji legalnej. Podstawowa różnica pomiędzy tymi pojęciami polega na tym, że strony pozostające w konflikcie nie naruszają swoich praw. Przeciwna sytuacja ma miejsce w przypadku przemocy w rodzinie, kiedy sprawca narusza prawa osoby doznającej przemocy. Kolejną różnicą jest motywacja stron konfliktu. Strony konfliktu dążą do przekonania się nawzajem do swoich racji. W przypadku przemocy w rodzinie sprawca dąży do podporządkowania

---

²³ Z procesowego punktu widzenia podstaw umożliwiających zakończenie postępowania jest znacznie więcej niż dwie. Wskazanie dwóch możliwości odnosi się do spraw, w których ustalony stan faktyczny potwierdził opis zachowań oskarżonego zawarty w zarzucanym mu czynie. Uniewinnienie może przy tym nastąpić chociażby w przypadku braku dowodów świadczących o popełnieniu zarzucanego czynu.

swojej woli innych członków rodziny. Dlatego też nie należy utożsamiać przemocy w rodzinie z konfliktem.

Prowadzone przeze mnie badania miały również na celu ustalenie wykładni sądowej przestępstwa znęcania się z art. 207 KK oraz sprawdzenia czy istotnie sądy nie rozpoznając ustawowej sytuacji przemocy w rodzinie mylnie nazywają ją konfliktem.

I tu jako metodę badawczą obrałem analizę akt sądowych w sprawach dotyczących art. 207§1 KK prawomocnie zakończonych.

W tych sprawach orzekają w pierwszej instancji sądy rejonowe (właściwość rzeczowa). Rocznie aktów oskarżenia z tego artykułu wpływa do sądów ok. 20 000.²⁴ Z uwagi na dużą liczbę spraw podjęcie próby dotarcia do każdej z prawomocnie zakończonych spraw w danym roku byłoby niezwykle długotrwałe i trudne ze względu na techniczną stronę udostępniania akt sądowych²⁵. Nastąpiła zatem konieczność wyselekcjonowania sądów rejonowych, w których będą przeprowadzane badania. Łączna liczba sądów rejonowych w Polsce w 2010 r. wynosiła 320, w których działało 361 wydziałów karnych.²⁶

Celem wyboru sądów było z jednej strony dotarcie do jak największej liczby spraw, a z drugiej strony dotarcie do orzeczeń, na których treść może mieć wpływ orzecznictwo różnych sądów okręgowych i apelacyjnych. Z uwagi na właściwość miejscową i rzeczową sądów powszechnych Polska jest podzielona na jedenaście apelacji. W każdej z nich wybrano po jednym z sądów rejonowych, mających siedzibę w tym samym mieście co sąd apelacyjny. Jeżeli w danym mieście był więcej niż jeden sąd rejonowy wyboru dokonywano losowo. Każdorazowo do prezesa wybranego sądu rejonowego zwracano się o udostępnienie do badań akt spraw prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009. Wybór lat był spowodowany czasem przeprowadzania badań (rok 2010) i koniecznością spełnienia wymogu prawomocności, a jednocześnie aktualności orzeczeń. W ten sposób do analizy pozyskano 437 spraw. Liczba udostępnionych akt była głównie uzależniona od dwóch czynników: ilości wydanych orzeczeń w danym sądzie oraz pracą sekretariatu, który fizycznie umożliwiał dostęp do akt. O ile we wszystkich jedenastu przypadkach prezesi sądów wyrazili zgodę na badania (w jednym przypadku wybrane akta zostały uprzednio przeglądnięte przez prezesa sądu), o tyle w trzech przypadkach napotkano na poważne problemy techniczne z udostępnieniem akt (brak akt w sądzie i w archiwum, brak archiwum, brak informacji o

---

²⁴ Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej GUS 2010 r., str. 178

²⁵ Nie byłoby też, z metodologicznego punktu widzenia, celowe; inny jest bowiem cel podjętych badań. Chodzi o wskazanie tendencji, prawidłowości, a te nie wymagają analizy każdej sprawy, a jedynie tylu, by stwierdzić, że tendencja taka występuje i powtarza się niezależnie w różnych sądach. Połączenie w tym przypadku metody doboru statystycznego i badań jakościowych dała możliwość dotarcia „do tych właściwości i obszarów rzeczywistości, które są ukryte, trudne do wychwycenia (i opisu)” R. Szczepanik, *Stawianie się recydywistą. Kariery instytucjonalne osób powracających do przestępczości*, Łódź 2015 r., str. 46.

²⁶ Ibidem, str. 188

miejsu przechowywania akt). Aby zbadać czy sąd dokonał wykładni znamion przestępstwa znęcania niezbędna była analiza uzasadnień wyroków. W żadnym z nich sąd nie używał określenia przemoc w rodzinie na opisanie zachowania sprawcy.

Wyniki badań pozwoliły na analizę sposobu interpretowania przez sądy relacji pomiędzy członkami rodziny i rozpatrywanie tych kontaktów w kontekście wykładni przestępstwa znęcania się. Możliwe było również dokonanie porównania i przeanalizowania orzecznictwa sądów rejonowych z orzecznictwem Sądu Najwyższego (dalej SN) w zakresie wykładni art. 207 KK.

W efekcie stało się możliwe wskazanie czterech podstawowych znamion jakie muszą wystąpić, aby można było sprawcę skazać za przestępstwo znęcania się:

1. umyślność działania sprawcy,
2. istnienie po jego stronie przewagi nad osobą pokrzywdzoną,
3. rozciągnięcie działania w czasie oraz
4. intensywność działania.

Żaden z wymienionych elementów, poza umyślnością, nie jest ujęty w ustawowej definicji przemocy w rodzinie.

Definicja przemocy w rodzinie wymaga, aby działanie lub zaniechanie sprawcy było:

1. umyślne oraz
2. naruszało prawo
3. osoby najbliższej
4. lub innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej.

Powyższe wyliczenie obrazuje, jak duża różnica występuje pomiędzy znamionami znęcania a definicją przemocy w rodzinie.

W pracy przyjęto więc, że przestępstwo znęcania nie jest tożsame z przemocą w rodzinie. To znaczy, że znęcanie pomiędzy osobami najbliższymi²⁷ zawsze będzie przemocą w rodzinie, ale przemoc w rodzinie nie zawsze będzie znęcaniem. W związku z tym autor założył i postanowił zweryfikować założenie, że zachowania określone przez sąd mianem konfliktu wypełniają zachowanie stypizowane w definicji przemocy w rodzinie ujętej w art. 2 pkt. 2) UPPR.

Porządek dowodu przyjęty w pracy zawarty został w siedmiu rozdziałach. Rozdział pierwszy i drugi poświęcony jest opisaniu zjawiska przemocy oraz przemocy w rodzinie. Na potrzeby pracy przestudiowałem i dokonałem próby wyjaśnienia genezy zjawiska.

Kolejnym logicznym etapem w pracy jest analiza obowiązującej obecnie w polskim porządku prawnym ustawowej definicji przemocy w rodzinie.

---

²⁷Przestępstwo znęcania również może dotyczyć osób pozostających w stałej zależności od siebie. Możliwe jest zatem, że osoba pokrzywdzona nie będzie członkiem rodziny sprawcy np. w relacji nauczyciel uczeń.

Statystyki dotyczące przemocy w rodzinie, zarówno polskie jak i zagraniczne, wskazują, że osobami doznającymi przemocy są głównie kobiety. Przyczyn tego stanu rzeczy należy poszukiwać zarówno wśród czynników kulturowych jak i analizy historii prawa i utrzymującej się przez wieki kulturowej nierówności kobiet i mężczyzn, wyrażającej się w przypisywaniu mężczyznom roli nadrzędnej względem kobiet w relacjach rodzinnych. Utrzymujące się nierówności w prawie datują się od czasów rzymskich²⁸. Są obecne w historii ustawodawstw obowiązujących w Polsce w czasach nowożytnych²⁹. Znalazły swoje odzwierciedlenie w rozwiązaniach przyjętych i w XX w. Z wcześniejszych okresów datuje się przepis o nadawanie nazwiska dziecku pochodzącemu z małżeństwa takiego jak nazwisko jego ojca.³⁰ W prawie europejskim istniały przepisy nakazujące kobietom posłuszeństwo względem mężczyzn i pozwalające tym drugim na stosowanie przemocy w celu wymuszenia tego posłuszeństwa³¹. Obecne prawodawstwo Rady Europy w CETS 210 wskazuje jednoznacznie na czynnik kulturowy dotyczący płci jako źródło przemocy w rodzinie³². To kulturowo i zwyczajowo przypisywane płci role społeczne, związane z nimi stereotypy oraz tradycja, a także religia sprawiają, że przemoc w rodzinie jest zjawiskiem występującym w tak dużej skali.

Prawo stanowi tylko jeden z elementów zmierzających do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Liczne przykłady definicji przemocy w rodzinie w krajach członkowskich Rady Europy wskazują, że są różne możliwości definiowania przemocy w rodzinie, a także różne metody stosowania sankcji wobec sprawców przemocy w rodzinie. Występuje tu model zdefiniowania przemocy w rodzinie, odrębnego przestępstwa polegającego na stosowaniu przemocy w rodzinie. Jest też model rozproszony, w którym poszczególne zachowania sprawcy mogą wypełniać znamiona różnych przestępstw.

W rozdziale czwartym zawarty został opis przestępstwa znęcania. Rozpoczyna go historia regulacji tego przestępstwa w polskim prawodawstwie. Uzasadnienie, które legło u

---

²⁸ J.M. Zabielska, *Kobiety, Mężczyźni, Równość?*, <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/2685> [data dostępu: 4 maja 2016 r.]

Zwrócić jednak należy uwagę, że i w tamtych czasach brak było jednolitych rozwiązań i występowały także okresy, w których kobiety dysponowały znacznymi swobodami zarówno w sferze prywatnej w kwestii zamążpójścia i rozvodu, jak i w sferze ekonomicznej posiadając, oczywiście w zależności od przynależności klasowej, swobody co do posiadania i dysponowania swoim majątkiem, patrz J. Urbanik, *Formalność rozvodu w rzymskim prawie klasycznym: D. 24, 2,9 I Augustowskie Divortii Modum Imponere*, „Zeszyty Prawnicze U.K.S.W” nr 9.1., 2009, str. 85-121. Patrz także: J. Jundziłł, *Wzorce i modele wychowania w rodzinie rzymskiej okresu III w. p.n.e – III .n.e.*, Bydgoszcz 2001 r., str. 108-121

²⁹ Por. G. Bałtrusajtys, J. Kolarzowski, M. Paszkowska, K. Rajewski, *Wybór źródeł do Historii prawa sądowego czasów nowożytnych*, Warszawa 1996 r., str. 57-357

³⁰ Zmiana sposobu nadawania nazwiska dzieciom w sposób niewskazujący nazwiska ojca w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym nastąpiła w 2009 r.

³¹ Np. §184 Landrechtu pruskiego z 1794 roku stanowił, iż Mąż jest głową towarzystwa małżeńskiego i głos jego stanowczym w interesach wspólnych, por. G. Bałtrusajtys & al., *Wybór źródeł...* op.cit., str. 74

³² Art 12 ust. 1 CETS 210: „Strony podejmą konieczne środki, by promować zmianę społecznych i kulturowych wzorców zachowań kobiet i mężczyzn w celu wykorzenienia uprzedzeń, zwyczajów, tradycji oraz innych praktyk opartych na idei niższości kobiet lub na stereotypowych rolach kobiet i mężczyzn”.

podstaw jego wprowadzenia oraz ukazanie różnych treści przepisów, w których pojęcie znęcania się było używane w prawie karnym.³³ Analiza tam przeprowadzona ujawnia, że początkowo używano określenia „znęca się”, przede wszystkim w stosunku do opisu niewłaściwego sposobu wychowania dzieci. W przedwojennym kodeksie karnym znęcał się ten, kto dostarczał osobie poniżej siedemnastego roku życia cierpienie zarówno fizycznych jak i moralnych.³⁴ Komisja kodyfikacyjna pracująca nad projektem kodeksu karnego nie zdecydowała się wprowadzać pojęcia „karcenia”. W rozdziale znajduje się szczegółowy opis rozważań Komisji w tym zakresie.

W latach powojennych ustawodawca uznał, że znęcać można się również nad osobami dorosłymi, jednak tylko w sytuacji kiedy sprawca działa pod wpływem alkoholu. Tym samym utożsamiano zjawisko znęcania się z chorobą alkoholową i jej skutkami. Dopiero kodeks karny z 1969 r. wprowadził przepis dotyczący znęcania, zbliżony w zakresie strony przedmiotowej do przepisu obowiązującego obecnie. Przepis dotyczący znęcania nigdy jednak nie był przez ustawodawcę utożsamiany ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Z jednej bowiem strony ustawodawca wskazywał, że do znęcania się może dochodzić w relacjach pomiędzy osobami najbliższymi (czyli relacjach rodzinnych) ale z drugiej strony wskazywano, że znęcać się można również nad osobą zależną od sprawcy, czyli niekoniecznie pozostającą z nim w relacjach rodzinnych. Ustawodawca nigdy nie sprecyzował (nie sformułował definicji) użytego pojęcia „znęca się”. O ile pierwotnie ustawodawca użył tego określenia bardzo szeroko, mając na myśli wszelkie cierpienie fizyczne i moralne (ale tylko odnośnie do osób poniżej siedemnastego roku życia) o tyle z czasem zakres znaczeniowy pojęcia znęcania ulegał zawężeniu, głównie w wyniku orzecznictwa SN.

W rozdziale piątym zawarta została analiza orzecznictwa SN skupiona na wykładni przestępstwa znęcania z art. 207 KK. Szczególnie uwaga została zwrócona na stany faktyczne, w oparciu o które zapadały konkretne orzeczenia. Dla obecnej praktyki orzeczniczej wykładni pojęcia „znęca się” zmiany legislacyjne, jakich dokonywano na przestrzeni lat, nie wpłynęły na sposób odczytywania tego przepisu. Ustawodawca nigdy bowiem nie zdefiniował tego pojęcia. Szczególne znaczenie zyskało zatem orzecznictwo SN, które opisywało jak należy rozumieć określenie „znęca się”. Doprowadziło to do nadania precyzyjnej treści znaczeniu „znęca się”. Rozbieżność w orzecznictwie SN w pewnym czasie

---

³³ Pojęcie znęcania jest używane nie tylko w kodeksie karnym, ale również w przepisach dotyczących opieki nad zwierzętami czy w nieobowiązującym już brzmieniu art. 17 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, zasobie mieszkaniowym gminy zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. 2001 r., Nr 71, poz.733)

³⁴ Kodeks karny z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. z dnia 15 lipca 1932 r.) art. 246: „Kto znęca się fizycznie lub moralnie nad pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy osobą nieletnią poniżej lat 17 lub bezradną, podlega karze więzienia do lat 5”.

dotyczyła stwierdzenia, czy przestępstwo znęcania może być popełnione w zamiarze ewentualnym czy nie. Ostatecznie wydawało się, że ukształtowała się linia orzecznicza wskazująca, że sprawca znęcania się musi działać z zamiarem bezpośrednim. W roku 2015 r. SN wydał jednak orzeczenie, w którym uznał taką wykładnię za niewłaściwą, dopuszczając jednocześnie zamiar ewentualny przy przestępstwie znęcania się.³⁵ Natomiast odnośnie znamion znęcania, dotyczących przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, wykluczenie wzajemności znęcania, wieloczynowość działania sprawcy znęcania oraz wymóg odpowiedniej intensywności zachowań sprawcy - wszystkie te elementy są utrwalone w orzecznictwie i obecnie nie wydają się wzbudzać kontrowersji.

Rozdział szósty prezentuje przeprowadzone na potrzeby tej pracy badania. Zawiera założenia badawcze, opis metodologii, sposób przeprowadzenia badań i ich wyniki. Omawia dogmatyczne rozbieżności pojawiające się na tle analizy orzecznictwa sądów rejonowych w oparciu o przeprowadzone badania (opisane powyżej). Analiza potwierdziła, że w sprawach dotyczących przestępstwa znęcania się sądy nie postrzegają zachowania osób oskarżonych jako przemocy w rodzinie. Dzieje się tak, zarówno jeżeli dochodzi do skazania za znęcanie, jak i wtedy, kiedy dochodzi do uniewinnienia. W tym drugim przypadku sądy niejednokrotnie nazywają relacje stron konfliktem. Można również zauważyć liczne rozbieżności w wykładni znamion przestępstwa znęcania. O ile w uzasadnieniach wyroków znajdują się odwołania do orzecznictwa SN i choćby z tego powodu można by spodziewać się jednolitej wykładni znaczenia pojęcia „znęca się”, to jednak w praktyce analogiczny stan faktyczny raz bywał oceniany jako znęcanie, a innym razem jako zachowanie niewypełniające znamion przestępstwa znęcania. W mojej ocenie taka praktyka wynika z faktu, że wskazane w orzecznictwie SN kryteria służące do stwierdzenia, czy dane zachowanie jest przestępstwem, są w znacznej mierze ocenne. Stwierdzenie, czy sprawca miał wystarczającą przewagę nad osobą pokrzywdzoną lub uznanie, czy jego zachowanie było w wystarczającym stopniu intensywne pozwala na dużą dowolność w dokonywaniu oceny analogicznych stanów faktycznych. Można zatem wskazać na przykłady, w których jeden sąd skazywał za zachowanie uznając, że jest ono wystarczająco intensywne, aby nazwać je znęcaniem, a inny sąd w sytuacji znacznie bardziej dolegliwych działań uznawał, że intensywność nie jest wystarczająca do stwierdzenia, że dane zachowania były znęcaniem. Podobne rozbieżności można zauważyć przy dokonywaniu przez sądy oceny przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną. W tym zakresie sądy oceniają nie tylko zachowanie sprawcy, ale przede wszystkim zachowanie osoby pokrzywdzonej. W sytuacji, gdy dochodzi do aktów agresji ze strony osoby pokrzywdzonej, jedne sądy interpretują to jako dowód braku

---

³⁵ Wyrok SN z dnia 18 marca 2015 r. sygn. Akt III K 432/14 Lex 1663408

przewagi sprawcy, a inne sądy jako wyraz bezradności osoby pokrzywdzonej wobec zachowania sprawcy i uznają, że miał on wystarczającą przewagę, aby go skazać. Wreszcie za charakterystyczne należy uznać, że sądy jedynie wyjątkowo nakładają obowiązki związane z oddziaływaniem na sprawcę znęcania w zakresie oduczenia go zachowań agresywnych. Podobnie do rzadkości należy nakładanie obowiązków zapewniających osobie pokrzywdzonej bezpieczeństwo, takich jak nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania, zakaz kontaktów i zbliżania do osoby pokrzywdzonej.

Wyniki badań, opisane w rozdziale szóstym, nie dają konkluzywnej podstawy do stwierdzenia przyczyn sporadycznego nakładania na osoby skazane obowiązków pozwalających wyeliminować akty przemocy w przyszłości. Jeśli jednak sąd postrzegałby sprawcę znęcania się jako osobę stosującą przemoc w rodzinie, logiczną konsekwencją byłoby dążenie do zastosowania mechanizmów mogących tej przemocy przeciwdziałać. Znajac chociażby mechanizm cykli przemocy (trzy fazy przemocy w rodzinie następujące po sobie: faza napięcie emocjonalnego, akt agresji, faza „miesiąca miodowego”) nie sposób byłoby uznać, że samo skazanie sprawcy jest wystarczające dla przypuszczenia, że w przyszłości sprawca nie będzie zachowywał się agresywnie.

Rozdział siódmy pracy dotyczy pojęcia „konflikt”. Termin ten jest znaczeniowo złożony. Może odnosić się zarówno do relacji pojedynczych osób jak i całych grup. Począwszy od konfliktu zbrojnego, poprzez konflikt pokoleń, aż do konfliktu interesów można wskazać cały szereg różnego rodzaju zastosowań pojęcia konflikt. W kontekście w jakim jest używany przez sądy rejonowe w uzasadnieniach wyroków uniewinniających oskarżonych od zarzutu popełnienia przestępstwa znęcania się, trudno jest jednoznacznie stwierdzić jakie ma znaczenie. W żadnym z analizowanych w ramach niniejszej pracy uzasadnień wyroków nie znajdowało się wyjaśnienie, co zdaniem sądu oznacza wyraz konflikt. Nie jest to również wyrażenie ustawowe. Kontekst jednak, w którym jest używane to pojęcie w uzasadnieniach wyroków uniewinniających, wskazuje na nazwanie zachowania obojętnego dla prawa karnego. Osoby pozostające w konflikcie nie naruszają norm prawa karnego, co oznacza, że za zachowania nazwane konfliktem nie jest przewidziana sankcja karna. Innymi słowy strony pozostające w konflikcie mają prawo zachowywać się w sposób, który ustalił sąd w stanie faktycznym, skoro zachowanie to nie jest znęcaniem się. Można wskazać przykłady, w których sąd potępia konkretne zachowanie z punktu widzenia moralnego lub zachowań społecznie akceptowalnych, jednak każdorazowo nazwanie zachowania relacji stron konfliktem ma tłumaczyć zarówno źródło ich zachowania, jak i jego dynamikę. Przy czym należy zaznaczyć, że zdarzają się przypadki, w których sądy nazywają konfliktem również sytuacje, w których strony stosują wobec siebie wzajemnie zachowania

agresywne, zarówno fizyczne jak i psychiczne. Takie relacje wykluczają nazwanie ich znęcaniem, ale nie wykluczają postawienia zarzutu i skazania stron za inne przestępstwo, np. naruszenia nietykalności cielesnej. W ocenie autora za dyskusyjne należy uznać używanie pojęcia konfliktu w sytuacji, w której dochodzi do naruszenia prawa. Nie jest przy tym istotne, czy jest to norma prawa karnego. Jeżeli jednak strony stosują wobec siebie przemoc fizyczną (poza przypadkami celowego użycia przemocy za zgodą stron w celu np. uzyskania satysfakcji seksualnej) lub jedna ze stron poniża, obraża, zastrasza drugą stronę, jednak niewystarczająco intensywnie, aby popełnić przestępstwo znęcania się, czy wreszcie kiedy zachowania jednej strony są formą obrony przed atakiem drugiej, to takie sytuacje powinny wykraczać poza ramy pojęcia konfliktu, który jest pojęciem prawnie obojętnym, a może być przemocą w rodzinie, której ustawodawca nakazuje przeciwdziałać. Jak się wydaje, mamy tu do czynienia z sytuacją, w której normy kulturowe przyzwalają na zachowania, które prawo nazywa przemocą w rodzinie, a sąd nazywa „konfliktem” świadomie lub nie, identyfikując się ze sprawcą lub uznając (nie jest pewne czy słusznie), że prawo nie jest najlepszym obszarem do zmiany obyczajów i utrwalonych, zinternalizowanych wzorców patriarchalnego komunikowania się w rodzinie.

Przeprowadzone badania i ich analiza potwierdziło tezę, że przestępstwo znęcania się nie jest tożsame ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Sąd dokonując oceny, czy oskarżony znęcał się nad osobą pokrzywdzoną, nie przesądza czy oskarżony stosował przemoc w rodzinie. Sąd w ogóle nie dokonuje oceny stanu faktycznego z punktu widzenia wypełnienia ustawowych przesłanek definicji przemocy w rodzinie. Brak uwzględnienia perspektywy zjawiska przemocy w rodzinie prowadzi z kolei, w niektórych przypadkach, do nazwania relacji stron konfliktem, który to termin jest nieadekwatny dla sytuacji, w których co prawda oskarżony nie popełnia przestępstwa znęcania, ale jest sprawcą przemocy w rodzinie. W konsekwencji użycie określenia konflikt w sytuacji, kiedy oskarżony stosuje przemoc w rodzinie może być przeszkodą do przeciwdziałania temu zjawisku, w szczególności wobec braku prawnej definicji pojęcia konfliktu.

Literatura związana z przemocą w rodzinie jest bardzo obszerna i samo jej wyliczenie mogłoby stanowić osobny rozdział pracy. Z uwagi jednak na dokonane w niniejszej pracy porównanie definicji ustawowej przemocy w rodzinie do znamion przestępstwa znęcania się z art. 207 KK oraz relacji definicji przemocy w rodzinie do pojęcia konfliktu, fundamentalnymi pozycjami literatury polskiej były prace Wandy Badury – Madej oraz Ireny Pospiszyl dotyczące przemocy w rodzinie³⁶, Beaty Gruszczyńskiej dotyczące przemocy wobec kobiet³⁷,

---

³⁶ W. Badura- Madej, *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Kraków 2000 r.;

I. Pospiszyl, *Przemoc w rodzinie*, Warszawa 1994 r.

³⁷ B. Gruszczyńska, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekt prawnokryminologiczny*, Warszawa 2007 r.

Małgorzaty Czarkowskiej w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec kobiet w rodzinie³⁸ oraz Sylwii Spurek w zakresie prawnej definicji przemocy w rodzinie³⁹. Jako podstawę do analizy znamion przestępstwa znęcania się przede wszystkim należy wskazać rozdziały w komentarzach do KK pod redakcją Andrzeja Zolla⁴⁰, Andrzeja Wąska⁴¹, Andrzeja Marka⁴² oraz Michała Królikowskiego⁴³. Podstawą do odniesienia się do rozwiązań systemowych w innych krajach były prace Moniki Płatek⁴⁴, a w zakresie uregulowań międzynarodowych dotyczących przemocy w rodzinie publikacje Eleonory Zielińskiej⁴⁵ oraz Ewy Bieńkowskiej⁴⁶. Na uwagę zasługuje również cykl publikacji poświęcony sytuacji ofiar przestępstw pod red. Ewy Bieńkowskiej i Lidii Mazowieckiej⁴⁷. Podkreślenia wymaga, że żadna z pozycji literatury do jakiej dotarłem nie dokonywała analizy obowiązującego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie pod kątem rozróżnienia definicji przemocy w rodzinie od przestępstwa znęcania.

Obecnie obowiązujący w Polsce system przeciwdziałania przemocy w rodzinie został ostatecznie ukształtowany w 2011 r.⁴⁸ Jest on w głównej mierze oparty o realizowaną przez gminy procedurę Niebieskich Kart. W procedurze tej, jak i w całym systemie, obowiązuje ustawowa definicja przemocy w rodzinie. Brak przestępstwa, którego znamiona byłyby tożsame z ustawową definicją przemocy w rodzinie, powoduje, że nie wobec każdego sprawcy przemocy możliwe będzie zastosowanie sankcji karnej. Możliwość pracy ze sprawcami przemocy, którzy nie zostali skazani za popełnienie przestępstwa jest utrudniona, m. in. z powodu nazywania przez sądy przypadków przemocy konfliktem.

---

³⁸ M. Czarkowska, *Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet w rodzinie*, Warszawa 2014 r.

³⁹ S. Spurek, *Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Warszawa 2013 r.

⁴⁰ A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Tom II*, Warszawa 2007 r.

⁴¹ A. Wąsek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Warszawa 2006 r.

⁴² A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010 r.

⁴³ M. Królikowski, S. Żółtek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, Warszawa 2010 r.

⁴⁴ M. Płatek, *Karnoprawne modele przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, „Archiwum Kryminologii” 2007 - 2008, t. XXIX – XXX; M. Płatek, *Kulturowe i prawne przesłanki zwalniania i zapobiegania przestępstwom przemocy w rodzinie*, [w:] *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym*, B. Bieńkowska (red.) cz. 2, Warszawa 2009 r.

⁴⁵ E. Zielińska, *Opinia dotycząca zakresu zobowiązań nałożonych na państwa strony przez Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*; E. Zielińska, *Przemoc ze względu na płeć jako problem społeczny i jako przestępstwo*, [w:] *Człowiek i agresja. Głosy o nienawiści i przemocy. Ujęcie interdyscyplinarne*, Ł. Jurasz-Dudzik (red.), Warszawa 2002 r.

⁴⁶ E. Bieńkowska, Europejski Trybunał Sprawiedliwości o mediacji w sprawach przemocy w rodzinie, *Prok. i Pr.* 2012, nr 4

⁴⁷ E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, *Uprawnienia pokrzywdzonego przestępstwem*, Warszawa 2011 r.

⁴⁸ W październiku 2011 weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

ROZDZIAŁ 1 - PRZEMOC

Pojęcie przemocy jest używane zarówno w prawie karnym (przestępstwa z użyciem przemocy) jak i w definicji przemocy w rodzinie. Pomimo posługiwania się przez różne akty prawne pojęciem przemocy, żaden z nich nie definiuje tego pojęcia. W niniejszym rozdziale zostaną zaprezentowane różne znaczenia (definicje) przemocy. Celem tego zestawienia jest poszukiwanie takiej definicji, która w sposób najbardziej adekwatny mogłaby znaleźć zastosowanie do później omawianego pojęcia przemocy w rodzinie, które - pomimo że posiada definicję legalną - to jednak jej brzmienie w większym stopniu wynika z rozbudowania znamion przestępstwa znęcania niż na opisie zjawiska przemocy w rodzinie (szerzej w rozdziale 2).

1.1. DEFINICJA PRZEMOCY

Monika Płatek w trakcie dyskusji nad tematem tej pracy zaproponowała następującą definicję istoty zjawiska. Przemoc „polega na odbieraniu mocy i jest komunikacją wykorzystującą wzorce władczego podporządkowania i dominacji lekceważącego interes i zdanie osoby, wobec której jest stosowana”.⁴⁹ W mojej ocenie definicja ta w sposób trafny odnosi się nie tylko do skutku przemocy (odbiera moc), co do jej źródła (wzorce władczego podporządkowania i dominacji). Dzięki temu w sposób precyzyjny możliwe jest nazwanie konkretnego stanu faktycznego przemocą.

Rozpoznanie i identyfikacja form przemocy zależy i zmienia się wraz ze zmianą stopnia społecznej wrażliwości. Do niedawna nie rozpoznawaliśmy na przykład przemocy ekonomicznej, psychicznej; mieliśmy trudność w uznaniu za przemoc zaniedbania. Współcześnie pośród form przemocy identyfikujemy:

1. przemoc fizyczną np. popychanie, kopanie, ciągnięcie za włosy, uderzanie, opluwanie, przypalanie papierosem, oblewanie wrzątkiem;
2. przemoc psychiczną np. poniżanie, wyszydzanie, grożenie, szantażowanie, stalking, ośmieszanie, podejrzenia o zdradę, ograniczanie kontaktów społecznych, towarzyskich i zawodowych.
3. przemoc seksualną np. zgwałcenie, dopuszczanie się czynności seksualnych wbrew woli osoby pokrzywdzonej, werbalne i pozawerbalne odnoszenie się do sfery seksualnej danej osoby wbrew jej woli (molestowanie seksualne).

---

⁴⁹ M. Płatek, *Prawnoporównawcze aspekty projektu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, „Studia Iuridica” XLIV/2005, str. 307-331

4. przemoc ekonomiczną np. zmuszanie do proszenia o środki finansowe, uzależnianie przekazania środków finansowych od podporządkowania się sprawcy, niepłacenie alimentów, skrupulatne rozliczanie z wydatków, mające na celu upokorzenie ofiary.
5. zaniedbanie – jako forma przemocy stosowana w stosunku do dzieci przez rodziców, polegająca na braku zainteresowania dziećmi, nie sprawowaniu opieki nad nimi, traktowanie dzieci jako źródła dochodu poprzez uzyskiwanie środków publicznych na utrzymanie dziecka.⁵⁰

Dokonując rozróżnienia rodzajów przemocy można zastosować różne kryteria. Jeżeli weźmie się pod uwagę podział z uwagi na osobę, wobec której przemoc jest stosowana, można wyróżnić przemoc wobec kobiet, dzieci, mężczyzn, rówieśniczą, etniczną lub taką, której głównym źródłem są cechy osobowe osoby doznającej przemocy (pozycja społeczna, stan zdrowia, orientacja seksualna, transpłciowość, etc). Zdecydowanie trudniejszy jest podział przemocy z uwagi na sposób działania sprawcy. Wskazano już powyżej, że z pewnością oddziaływanie siłą fizyczną może być przemocą. Anna Lipowska – Teutsch obok przemocy fizycznej wskazuje, analizując przemoc wobec kobiet, na przemoc seksualną, ograniczenie swobody poruszania się, eksploatację ekonomiczną oraz znęcanie nad bliskimi.⁵¹

Najbardziej tradycyjny, zaproponowany przez Komitet ds. Przemocy Domowej Rady Europy w 1993 r.⁵² podział przemocy wyróżnia przemoc: fizyczną, psychiczną (emocjonalną), wykorzystywanie seksualne, zaniedbanie⁵³ oraz przemoc ekonomiczną.

Przemoc fizyczna zawiera w sobie zawsze element związany z użyciem siły fizycznej. Bez względu na to, na co owa siła jest nakierowana, aby można było mówić o przemoc fizycznej, konieczne jest użycie siły. Katalog zachowań będących przemocą fizyczną jest bardzo długi. Dla przykładu można wskazać na takie zachowanie jak: uderzanie (dłońmi, pięściami lub różnymi przedmiotami), popychanie, szarpanie, kopanie, ciągnięcie za włosy, przypalanie papierosem, żelazkiem, oblewanie wrzątkiem, kwasem, krępowanie kończyn, oblewanie fekaliami, wykręcanie kończyn, uciskanie części ciała, duszenie.⁵⁴

Przemoc psychiczna jest niepożądanym oddziaływaniem na psychikę drugiego człowieka. Naruszeniem jego woli, poczucia bezpieczeństwa, samooceny, wolności wyboru -

---

⁵⁰ Rozpoznaną formą znęcania, rzadziej wskazywaną jest również nadopiekuńczość, która pozbawia samodzielności i nie liczy się z potrzebami autonomii człowieka. Jest odrębną kategorią od wymienionych wyżej, nawet jeśli niekiedy stosuje się usprawiedliwienie dla podjętych działań przywołując argument działania „dla dobra” osoby doznającej przemocy. M. Płatek, *Prawne korzenie przemocy wobec dziecka*, „Niebieska Linia” nr 6/17/ 2001; M. Płatek, *Przemoc w rodzinie*, Materiały edukacyjne przygotowane w ramach programu Socrates Grundtvig Action 1, „Law through Experience”.

⁵¹ D. Kubacka- Jasiecka, A. Lipowska – Teutsch, *Wobec przemocy*, Kraków 1997 r., str. 25

⁵² A. Kurek, *Rodzaje przemocy*, Elbląg 2011 r., str. 1

⁵³ J. Cichła, *Wybrane aspekty przemocy. Diagnoza i profilaktyka*, Toruń 2009 r., str. 109

⁵⁴ B. Gruszczyńska, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawnokryminologiczne*, Warszawa 2007 r., str. 64

jednak nie poprzez fizyczne zmuszenie do określonego zachowania, ale poprzez podjęcie działań lub wytworzenie atmosfery wywołującej zależność pomiędzy osobą stosującą przemoc psychiczną, a osobą która jej doznaje. Przykładami przemocy psychicznej jest zastraszanie, poniżanie, obrażanie, grożenie, upokarzanie, celowe wprowadzanie w błąd, posądzanie o zdradę lub inne przewinienia, wmawianie choroby psychicznej, permanentne narzucanie swojego zdania, stwarzanie sytuacji zależności lub podległości u osoby doznającej przemocy, wyszydzanie, izolowanie od świata zewnętrznego, ignorowanie, groźba odebrania dzieci.⁵⁵

W pewnych okolicznościach zachowanie osoby stosującej przemoc może wywoływać wątpliwości co do tego, czy jest ono przemocą fizyczną czy psychiczną. Demonstrowanie siły fizycznej bez konkretnej groźby użycia jej przeciwko osobie, np. poprzez niszczenie przedmiotów, wykonywanie gwałtownych ruchów naśladujących ciosy w bliskiej odległości ciała innej osoby, wywołujące u niej lęk. Wobec różnorodnych definicji przemocy postuluje się przyjęcie zasady, że zawsze tam, gdzie sposobem działania sprawcy jest jakiegokolwiek wykorzystanie siły fizycznej (nawet poprzez jej demonstrację) mamy do czynienia z przemocą fizyczną.

Przemoc seksualna to każda ingerencja w sferę seksualną drugiego człowieka, dokonana wbrew jego woli. Bez względu zatem na sposób działania sprawcy oraz rodzaj ingerencji, której się dopuszcza, za przemoc seksualną będą uważane zarówno fizyczne jak i werbalne zachowania naruszające sferę seksualną. Jako przykłady przemocy seksualnej należy wskazać doprowadzenie do obcowania płciowego poprzez użycie siły fizycznej, szantażu lub podstęp (podanie środków odurzających), zmuszenie do wykonania, poddania się lub uczestniczenia w czynności seksualnej, werbalne odnoszenie się do zachowań seksualnych, budowy anatomicznej ciała lub orientacji seksualnej drugiej osoby.⁵⁶ Problem powstaje odnośnie do kryterium oceny braku woli po stronie osoby pokrzywdzonej. Inaczej będzie to oceniane w ramach dogmatycznej teorii wolności seksualnej, na której oparta jest budowa przesłanek, znamion czynów przestępnych w kodeksie karnym z 1997 roku. Inaczej zaś będzie postrzegane i oceniane niestosowne zachowanie, będące podstawą czynu zakazanego w oparciu o teorię autonomii seksualnej, na której oparte są przestępstwa seksualne ujęte w Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej w art. 36 ust. 1, który wskazuje na zakazane zachowania „bez

---

⁵⁵ W. Badura – Madej, A. Dobrzyńska – Mesterhazy, *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Kraków 2000 r., str. 15

⁵⁶ B. Gruszczyńska, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawnokryminologiczne*, Warszawa 2007 r., str. 61

przyzwolenia drugiej osoby”.⁵⁷

Przemoc ekonomiczna (ujmowana niekiedy jako forma przemocy psychicznej) polega na uzależnieniu dostępu do środków materialnych dla danej osoby od podporządkowania się woli osoby stosującej przemoc, w sytuacji kiedy osoba doznająca przemocy ma prawo korzystać z dóbr ekonomicznych w sposób swobodny. Tego rodzaju działanie polegać może na zawładnięciu majątkiem wspólnym, wydzielaniu środków finansowych w zamian za określone zachowanie, traktowanie własności wspólnej jak wyłącznie własnej, skrupulatne rozliczanie z wydatkowania środków niestanowiących własności osoby rozliczającej. Ta forma przemocy, do niedawna nierozpoznawana, współcześnie ujęta jest *expressis verbis* w Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (zwanej dalej CETS 210) w art. 3 lit. a i b.⁵⁸

Zaniedbanie jako forma przemocy przejawia się permanentnym brakiem wykonywania prawnego obowiązku opieki nad daną osobą, co może prowadzić do narażenia tej osoby na utratę życia lub zdrowia. Polega także na niewłaściwym wykonywaniu obowiązków.⁵⁹ Irena Pospiszyl w książce pt. „Przemoc w rodzinie” wskazuje, że zaniedbanie może polegać na biernej postawie, ale również może przejawiać się niewłaściwym wykonywaniem obowiązków, np. poprzez urojenie choroby dziecka i usilne leczenie go (syndrom Münchhausena)⁶⁰. Syndrom ten bywa również zaliczany do jeszcze jednej rozpoznanej formy przemocy jaką jest nadopiekuńczość. Zwykle nie kojarzona z przemocą, za przemoc jest uznana, gdy dziecko traktuje się przedmiotowo dla zaspokojenia egoistycznych celów, nie licząc się z dobrem i wolą dziecka⁶¹.

Zatem zaniedbanie może przybrać formę braku zainteresowania daną osobą i w związku z tym zaniedbywaniem swoich obowiązków względem tej osoby, ale również może polegać na nadmiernej opiekuńczości, która prowadzi do zaburzenia prawidłowego funkcjonowania danej osoby. Za formę zaniedbania zatem można uznać nakładanie na dziecko obowiązków ponad jego możliwości rozwojowe, nawet jeśli przejawia ono zdolności w danym kierunku.

---

⁵⁷ W opinii prawnej z dnia 7 listopada 2012 r. wykonanej na zlecenie Biura Analiz Sejmowych prof. Monika Płatek wskazuje na orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Opus v Turcja* (33401/02) oraz *M.C. v Bułgaria* (39272/98) jako na orzeczenia nakazujące państwom członkowskim zapewnienie gwarancji ścigania przestępstw związanych z przemocą seksualną, a brak tej gwarancji traktuje jako przejaw dyskryminacji ze względu na płeć.

⁵⁸ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej Dz. U. z dnia 8 lipca 2015 r., poz. 961

⁵⁹ W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się dzieci niepełnosprawne oraz ich rodzice, jeśli jeden z rodziców opuszcza rodzinę i nie sprawuje opieki nad dzieckiem. Na ten problem zwróciła uwagę A. Pałęcka i H. Szczodry w publikacji *Hipermacierzyństwo – na przykładzie matek osób z niepełnosprawnością intelektualną*, [w:] *Kobiety w społeczeństwie polskim* (red.) A. Pałęcka, H. Szczodry i M. Warat, Kraków 2011, str. 18

⁶⁰ Świadome wywołanie choroby u własnego dziecka w celu zwrócenia uwagi otoczenia.

⁶¹ M. Płatek, *Zakaz karcenia fizycznego dzieci jako formy stosowania środków wychowawczych*, [w:] *Przemoc w rodzinie. Publiczny problem, czy publiczna tajemnica*, (red.) D. Krzysztoń, Warszawa 2004, str. 95-117

W zależności więc od tego, do jakiej definicji sięgniemy, można pojęcie przemocy rozumieć bardzo różnorodnie. Zarówno próby definiowania przemocy, jak i przyjęcie jednej definicji powinno odbywać się z uwzględnieniem źródeł przemocy. Tu mamy na uwadze przede wszystkim to, aby nie tylko opisać zjawisko przemocy jako takie, ale również wskazać jego źródło w celu przeciwdziałania samemu zjawisku. Bez ustalenia źródła przemocy nie jest bowiem możliwe wyeliminowanie lub choćby osłabienie występowania przemocy. W literaturze wskazuje się na trzy główne podejścia teoretyczne określające przyczyny występowania przemocy w rodzinie⁶²:

1. podejście intraindywidualne – związane z indywidualnymi cechami organizmu i osobowością sprawcy;
2. podejście socjokulturowe – systemowa teoria rodziny, patriarchat;
3. podejście społecznopsychologiczne – zjawisko przemocy jest wyuczone, polega na powielaniu zachowań rodziców.

Próby sformułowania definicji przemocy, a także definicji przemocy w rodzinie były podejmowane wielokrotnie. Ich głównym celem było stworzenie podstaw dla nazwania zjawiska i przeciwdziałania mu. W poszukiwaniu satysfakcjonującej definicji przemocy można spotkać nie tylko definicje niepełne (pomijające istotę przemocy jaką stanowi dominacja) ale również takie, które mogą wprowadzić w błąd co do relacji, jakie występują pomiędzy sprawcą przemocy a ofiarą. Potrzeba dokonania przeglądu różnych definicji przemocy w rodzinie oraz wskazania tej, która w sposób możliwie pełny oddaje istotę zjawiska, jest istotna i aktualna również w sytuacji, kiedy obowiązuje ustawowa definicja przemocy w rodzinie. Ustawowa definicja powstała bowiem w wyniku rozszerzenia znamion przestępstwa znęcania. Jest zatem tworem sztucznym i nie zawsze odnoszącym się do sytuacji, które powinny być nazwane przemocą w rodzinie. Jako przykład można wskazać przypadki, kiedy osoba doznająca przemocy rozwiodła się ze sprawcą i wyprowadziła z miejsca zamieszkania. Jeżeli nadal dochodzi do aktów przemocy ze strony sprawcy, to ustawowa definicja przemocy w rodzinie już ich nie obejmuje. Tymczasem CETS 210 wyraźnie wskazuje, że takie sytuacje również powinny być uważane za przemoc w rodzinie (szerzej w rozdziale 3.3.).

Dokonanie krótkiej analizy ich treści jest jednak niezbędne z punktu widzenia badacza poszukującego źródeł mylnego zastępowania zjawiska przemocy w rodzinie pojęciem konfliktu. Jeśli bowiem możliwe jest stosowanie różnych definicji przemocy, tym trudniejsze może być rozróżnienie przemocy od konfliktu, jeżeli osoba dokonująca rozróżnienia stosuje definicje nie zawierającej wyraźnej granicy pomiędzy tymi pojęciami.

---

⁶² W. Badura – Madej, A. Dobrzyńska – Mesterhazy, *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Kraków 2000 r., str. 17

Najogólniejszą definicję można znaleźć w Słowniku Języka Polskiego, gdzie przemoc jest definiowana jako: „siła przeważająca czyjąś siłę, fizyczną przewagę wykorzystywaną do czynów bezprawnych, dokonywanych na kimś. Jest nią także narzucona bezprawnie władza, panowanie, czyny bezprawne, dokonane z użyciem fizycznego przymusu, gwałtu”.⁶³

Tak bardzo szeroko potraktowana definicja przemocy wskazuje jednoznacznie na element fizyczności. Zakłada zatem, że efekt w postaci dokonania czynu karalnego lub bezprawnego przejęcia władzy jest wynikiem przewagi fizycznej, a nie np. psychicznej (zastraszenie, zniewolenie). Również w kontekście bezprawnie narzuconej władzy należy wskazać na brak precyzyjności tej definicji. Władza może bowiem być bezprawnie narzucona poprzez czynniki ekonomiczne lub samą demonstrację przewagi osób, które władze chcą przejąć.

Bardzo ogólne definicje przemocy mogą spowodować, że relacje międzyludzkie, oceniane nieprawidłowo z punktu widzenia np. taktu zachowania lub wrażliwości, będą traktowane jak akty przemocy, np. definicja sformułowana przez P. Stratton: „przemoc zachodzi wówczas, gdy jakaś osoba odnosi się do drugiej w sposób niezgodny z wymaganiami relacji, która je łączy”.⁶⁴ Definicja ta zakłada istnienie czynnika obiektywnego wyznaczającego formę relacji pomiędzy danymi osobami. Inną wadą tej definicji jest również to, iż może się okazać, że owa relacja, ze swej natury, ma charakter przewagi jednej strony nad drugą (fizycznej, psychicznej, kulturowej, ekonomicznej) co niejako wykluczałoby nazwanie zachowań agresywnych przemocą, jeżeli agresja wynikałaby z charakteru relacji stron. Zatem nawet najbardziej ogólnie sformułowana definicja nie pozwala na zadowalające nazwanie relacji stron w taki sposób, aby odróżnić przemoc od innych zachowań.

Definicje przemocy, odnoszące się do istnienia przewagi siły, zdają się nie dostrzegać tak ważnego elementu, jakim jest motywacja tego, kto chce siły użyć. Przykładem jest definicja J. Rudnickiego, w której przemoc: „to nazwa określająca relacje zachodzące pomiędzy jednym człowiekiem a drugim, bądź między grupą ludzi lub zespołem ludzkim a jednostką, bądź między jednym zespołem ludzkim a drugim. Gdy mówimy o stosowaniu przemocy, to mówimy, wyrażając się ściśle, o stosowaniu lub groźbie zastosowania przeważającej siły, siły różnego rodzaju i o różnym stopniu”.⁶⁵ Definicja ta ma tę wadę, że nie odnosi się do kontekstu użycia siły. Zgodnie z tą definicją użycie siły w celu obrony byłoby nazwane przemocą.

B. Hołyst podkreśla również istotną rolę przewagi jaką powinna mieć jedna strona nad

---

⁶³ M. Płatek, *Rzecz o bezpieczeństwie kobiet w prawie karnym*, [w:] *Czarna księga kobiet*, (red.) C. Ockrent, Warszawa 2007 r., str. 643

⁶⁴ D. Kubacka-Jasiecka, A. Lipowska – Teutch, *Wobec przemocy*, Kraków 1997 r., str. 77

⁶⁵ B. Hołyst, *Przemoc w życiu codziennym*, Warszawa 1997 r., str. 5

drugą. Jeżeli bowiem taka przewaga nie występuje, to wzajemne relacje będą nazywane starciem, walką czy zmaganiem. Definicja ta obnaża sposób myślenia o przemocu jako o sile, a nie relacji wobec drugiej osoby. W konsekwencji wskazuje jedynie na sprawcę, pomijając całkowicie perspektywę osoby pokrzywdzonej.

Istnienie przewagi pomiędzy jedną stroną a drugą nie wydaje się być jednak rzeczą na tyle oczywistą, aby uznać element przewagi w definicji przemocu za dostatecznie precyzyjny. Poczucie przewagi ma w sobie bowiem w znacznej mierze element subiektywnej oceny. Danej osobie może wydawać się, że ma przewagę i zachowuje się w danej sytuacji agresywnie, jednak obiektywna ocena jej sytuacji nie wskazuje, aby istotnie miała przewagę nad stroną atakowaną. Jeżeli jednak zachowanie tej osoby jest skierowane przeciwko drugiej stronie (bez względu na to, czy ma przewagę czy nie), to nazwanie tego zachowania przemocą powinno również być możliwe, nawet jeżeli druga strona ma możliwość skutecznej obrony, a nawet uzyskania przewagi. Do takiego toku rozumowania skłania bowiem fakt pominięcia w definiowaniu przemocu efektu, jaki ona wywołała. A o tym, czy ktoś miał przewagę czy nie, może najczęściej świadczyć dopiero efekt konfrontacji dwóch stron.

Do teorii przemocu wprowadzono pojęcie przemocu gorącego i przemocu chłodnego.⁶⁶ Swego rodzaju połączenie zachowań opisanych powyżej, takich jak gniew, złość czy agresja, mogą wystąpić u danej osoby w sposób nagły i nieprzewidywalny. Czas trwania tego rodzaju „wybuchu” emocji nie będzie jednak długotrwały. Z uwagi na intensywność działania i jego skutków określa się przemoc tego rodzaju przemocą gorącą. Zupełnie inne cechy będzie miała przemoc zimna, którą charakteryzuje długotrwały proces zachowań wynikający z powziętego zamiaru osoby stosującej przemoc lub z wzorców kulturowych (zwyczajowych), które nią kierują. Przy przemocu chłodnym może dochodzić do realizowania swego rodzaju planu, którego cel może być pozornie pozytywny np. wychowanie dziecka na „dobrego człowieka”. Przemoc gorącą od przemocu chłodnego odróżnia również to, że ta pierwsza daje jednoznaczne oznaki zewnętrzne, dzięki czemu jest łatwiejsza do zdiagnozowania, udowodnienia i wreszcie do podejmowania działań profilaktycznych. Przy przemocu chłodnym osoba jej doznająca może przez długi czas nie być świadoma, że przemoc jest stosowana, podobnie jak otoczenie sprawcy, które jego zachowania i działania będzie tłumaczyło właśnie czynnikami kulturowymi i zwyczajowymi. Bagatelizowanie symptomów przemocu chłodnego i skupianie się głównie na przeciwdziałaniu przemocu gorącemu może doprowadzić do nieobjęcia profesjonalną pomocą osób, które same nie będą w stanie obronić się przed przemocą.

Z pojęciem przemocu powiązanych jest kilka innych pojęć, często z przemocą utożsamianych lub wręcz używanych zamiennie. Są to: agresja, złe traktowanie, gniew,

---

⁶⁶ J. Mellibruda, *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Warszawa 2009 r., str. 14

wrogość, złość, nadużycie, konflikt.⁶⁷ Są to jednak najczęściej określenia zbyt szerokie lub zbyt wąskie, aby można było ich znaczenie zrównać z przemocą. Złe traktowanie w literaturze odnosi się często do sposobu traktowania dzieci przez osoby, na których ciąży obowiązek opieki.⁶⁸ Można również mówić o złym traktowaniu w relacji pracodawca-pracownik lub w stosunku do zachowań wobec zwierząt. Zatem złe traktowanie, a w zasadzie samo traktowanie odnosi się do opisu relacji, w których jedna osoba jest zależna od drugiej osoby. Jeżeli bowiem mamy do czynienia z kontaktem osób lub podmiotów występujących na równej pozycji będziemy mówić o ich relacjach, a nie o traktowaniu jednych przez drugich.

Wskazane powyżej przykłady różnego definiowania przemocy miały za zadanie (jak już o tym wspomniano) zobrazować problemy, jakie mogą się pojawić przy odróżnieniu przemocy do konfliktu, jeżeli definicja przemocy nie będzie dostatecznie precyzyjna. Z tego punktu widzenia ponownie należy wskazać na definicję zaproponowaną przez M. Płatek, według której przemoc polega na odbieraniu mocy i jest komunikacją wykorzystującą wzorce władczego podporządkowania i dominacji, lekceważącej interes i zdanie osoby, wobec której jest stosowana. To w tej definicji w sposób jednoznaczny podkreślony jest element dominacji oraz lekceważenia zdania i interesu osoby doznającej przemocy⁶⁹. Te elementy odróżniają bowiem przemoc od konfliktu, w którym zarówno interes jak i zdanie drugiej strony stanowią istotę, na której opiera się konflikt.

1.2. AGRESJA CZY PRZEMOC?

Agresja i przemoc bywają używane wymiennie jak np. w książce Sharon D. Herzberger „Przemoc domowa. Perspektywa psychologii społecznej”. Nie wydaje się to uzasadnione i wymaga wskazania na różnice w definiowaniu tych pojęć. Edwin Bendyk w artykule „Agresja i przemoc, dwie różne sprawy” bardzo wyraźnie rozgraniczył oba te terminy. Różnice opisał w następujący sposób: „Najprościej, agresja to wynik pewnej predyspozycji biologicznej, podobnie jak emocje, właściwej jednostkom. Zdolność do zachowań agresywnych może być narzędziem w stosowaniu przemocy, czyli wykorzystaniu siły fizycznej do uzyskania konkretnego celu”.⁷⁰ O ile należy się zgodzić z trafnym wskazaniem, że agresja jest mechanizmem zbliżonym do emocji, o tyle należy zwrócić uwagę na fakt, że przemoc nie musi polegać jedynie na działaniu fizycznym, ale również (jak już była mowa wyżej) psychicznym, seksualnym bądź ekonomicznym, skierowanym na

⁶⁷ J. Mazur, *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Warszawa 2002 r., str., 21

⁶⁸ A.F. Frączek, *Studia nad uwarunkowaniami i regulacją agresji interpersonalnej*, Wrocław 1986 r.

⁶⁹ M. Płatek, *Prawnokarna ochrona praw kobiet*, (red.) Lena Kondratiewa-Bryzik, Wojciech Sokolewicz, [w:] *Prawa kobiet we współczesnym świecie*, Warszawa 2011 r., str. 38-67

⁷⁰ <http://bendyk.blog.polityka.pl/2011/01/05/agresja-i-przemoc-dwie-rozne-sprawy> [data dostępu: 1 maja 2016 r.]

osiągnięcie celu polegającego na zmuszeniu pokrzywdzonego do posłuszeństwa.

1.3. ZNACZENIE OKREŚLENIA „PRZEMOC” W PRAWIE KARNYM

W prawie karnym przemoc jest definiowana jako użycie siły fizycznej skierowane przeciwko danej osobie⁷¹. Działając za pomocą siły fizycznej można przełamać opór danej osoby lub zmusić ją do określonego zachowania. Na przemoc zatem nie składa się jedynie użycie siły fizycznej. Koniecznym jej elementem jest również oddziaływanie na osobę, przeciwko której siła fizyczna jest skierowana. Oddziaływanie na osobę (na jej wolę, sposób zachowania) może również polegać na skierowaniu siły fizycznej nie przeciwko tej osobie bezpośrednio, ale również poprzez użycie siły fizycznej przeciwko innej osobie (np. dziecku) lub rzeczy (zniszczenie, uszkodzenie mienia).

Brak jest ustawowej definicji przemocy. W orzecznictwie SN wielokrotnie dokonywano wykładni pojęcia „przemoc” w prawie karnym. Zarówno na gruncie KK z 1969 r. jak i KK z 1997 r. stosowana jest wykładnia, jakiej dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 1973 r. III KR 307/72 stwierdzając: *„Za przemoc uważać należy każde działanie zmierzające do fizycznego przełamania oporu. Fakt zaś stosowania małej czy dużej przemocy nie ma istotnego znaczenia w ocenie tego czy przemoc nastąpiła”*.⁷²

Wykładni językowej i systemowej pojęcia „przemoc” dokonał SN w uchwale mającej moc zasady prawnej z dnia 17 grudnia 2008 r. sygn. akt I KZP 27/08: *„Podążając tym kierunkiem poszukiwań, w przeglądzie słownikowych znaczeń obu pojęć można odnotować, że "przemoc" oznacza wykorzystywanie fizycznej przewagi do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś (E. Sobol red.: Nowy słownik języka polskiego, Warszawa 2002), przewagę fizyczną wykorzystywaną w celu wymuszenia czegoś na kimś (S. Dubisz red.: Uniwersalny słownik języka polskiego, Warszawa 2003), brutalne działanie, w którym ktoś stosuje siłę, by narzucić komuś swoją wolę lub wymusić coś na kimś (M. Bańko red.: Inny słownik języka polskiego PWN, Warszawa 2000) ... Jak widać, istota działania wobec innej osoby przemocą lub gwałtem jest taka sama, a sprowadza się do narzucenia i wykorzystania przewagi siły fizycznej nad tą osobą... Jednak takie stylistyczne zabarwienie określenia "gwałt" nie odbiera określeniu "przemoc" tych samych rzeczywistych cech działania sprawcy, jednakowo zbiegających się w samej istocie przemocy, jako stosowania siły fizycznej. Oba określenia oznaczają tylko to, że sprawca wykorzystuje siłę fizyczną stosowaną bezpośrednio do osoby w celu realizacji swojego zamiaru”*.⁷³

⁷¹ A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, Warszawa 2008 r., str. 589

⁷² Wyrok SN z dnia 8 marca 1973 r. III KR 307/72

⁷³ Uchwała SN z dnia 17 grudnia 2008 r. sygn. akt I KZP 27/08 Biul. SN 2008/12/12

W szerszym ujęciu przemocą będzie: „każde oddziaływanie na pokrzywdzonego lub jego otoczenie, które za pomocą pewnych środków fizycznych uniemożliwia opór, przełamuje go lub wywiera wpływ na podjęcie decyzji, rozumianej jako akt woli”.⁷⁴ Za tak szerokim definiowaniem przemocy opowiedział się również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 1973 r. III KR 307/72 stwierdzając: „Za przemoc uważać należy każde działanie zmierzające do fizycznego przełamania oporu. Fakt zaś stosowania małej czy dużej przemocy nie ma istotnego znaczenia w ocenie tego czy przemoc nastąpiła”.⁷⁵

Ze stosowaniem przemocy polegającej na oddziaływaniu siły fizycznej związane jest wywieranie przymusu na osobie pokrzywdzonej. Przymus ten może mieć charakter bezpośredni (*vis absoluta*), co najczęściej oznacza jakikolwiek brak możliwości obrony przez osobę pokrzywdzoną lub pośredni (*vis compulsiva*), który umożliwia osobie pokrzywdzonej podjęcie określonych działań np. obronnych.⁷⁶

Bezpośrednie i pośrednie skutki przemocy wymienił również w swojej definicji przemocy T. Hanausek: „przemocą jest takie oddziaływanie środkami fizycznymi, które uniemożliwiają lub przełamując opór zmuszanego ma albo nie dopuścić do powstania, albo wykonania jego decyzji woli, albo naciskając aktualnie wyrządzoną dolegliwością na jego procesy motywacyjne nastawić te decyzje w pożądanym przez sprawcę kierunku”.⁷⁷

Poza poglądem ściśle uzależniającym użycie siły fizycznej przeciwko (pośrednio lub bezpośrednio) osobie pokrzywdzonej, wyrażono również pogląd, że jakakolwiek czynność fizyczna oddziałująca na ciało lub psychikę osoby pokrzywdzonej może być uznana za przemoc.⁷⁸

Ponieważ siła fizyczna użyta przez sprawcę przestępstwa ma doprowadzić do oddziaływania na zachowanie osoby pokrzywdzonej, można również uznać, że skierowanie siły fizycznej przeciwko zwierzęciu, z którym emocjonalnie związana jest osoba pokrzywdzona, będzie stosowaniem przemocy.⁷⁹

Kodeks karny zarówno w części ogólnej jak i szczególnej używa pojęcia „przemoc” np.⁸⁰:

---

⁷⁴ A. Wąsek red., *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I*, Warszawa 2010 r., str. 933

⁷⁵ Ibidem, str. 934

⁷⁶ Ibidem

⁷⁷ T. Hanausek, *Przemoc jako forma działania przestępnego*, Kraków 1966 r., str. 65

⁷⁸ J. Bafia, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1971 r., str. 427

⁷⁹ M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Kraków 2006 r., str. 379

⁸⁰ Co charakterystyczne w rozdziale XIX KK pt. „Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu” jedynym przepisem używającym pojęcia „przemoc” jest art. 153 dotyczący karalności przerywania ciąży. Przestępstwa dotyczące naruszenia nietykalności cielesnej lub zabójstwa, które ze swej istoty wiążą się z użyciem przemocy, nie zawierają w swej treści pojęcia „przemoc”. Nie oznacza to jednak, że do znamion tych przestępstw nie będzie należało użycie przemocy.

*Art. 41a. § 1. Sąd może orzec obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób, zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu lub nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo przeciwko wolności oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem **przemocy**, w tym **przemocy** przeciwko osobie najbliższej; obowiązek lub zakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu.*

*Art. 280. § 1. Kto kradnie, używając **przemocy** wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.*

*Art. 197. § 1. Kto **przemocą**, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.*

Analiza różnorodnych definicji przemocy nie daje jasnej odpowiedzi, jakie kryteria muszą być spełnione, aby dane działanie lub zaniechanie było nazwane przemocą lub stosowaniem przemocy. Wydaje się jednak, że w oparciu o części wspólne poszczególnych definicji, a także wnioski płynące z przedstawionych opinii prawnokarnych, można wskazać trzy elementy niezbędne dla zdefiniowania przemocy:

1. relacje międzyludzkie. Działanie człowieka przeciwko samemu sobie będzie stanowiło agresję ale nie przemoc. Konieczna jest zatem relacja międzyludzka, ale nie koniecznie bezpośrednia. Można zatem wskazać na oddziaływanie fizyczne na daną rzecz w celu wywołania negatywnych odczuć u innej osoby.
2. zamierzone działanie po stronie sprawcy przemocy. Osoba stosująca przemoc musi działać świadomie i w określonym celu. Chęć wyrządzenia krzywdy, wywołania cierpienia, upokorzenia, uzyskanie przewagi lub inne negatywne dla osoby doznającej przemocy następstwa są nieodzownym elementem definicji przemocy.
3. naruszenie jakiegoś dobra osoby doznającej przemocy. Przemoc, bez względu na jej rodzaj, zawsze będzie wymierzona w jakieś dobro. Może to być nietykalność cielesna, integralność osobista, wolność seksualna, poczucie bezpieczeństwa, własność rzeczy, a także każde inne dobro, które narusza przemoc.

ROZDZIAŁ 2 - PRZEMOC W RODZINIE

W ogólnie zdefiniowanej w rozdziale I przemocy mieści się pojęcie przemocy w rodzinie, nazywane również wymiennie przemocą domową. Z jednej strony nazwa sugeruje zawężenie zjawiska przemocy do określonego kręgu osób, których przemoc dotyczy (sprawców i osób jej doznających pozostających w relacjach rodzinnych). Z drugiej jednak strony przemoc domowa właśnie z uwagi na owo zawężenia podmiotów, których dotyczy, zawiera w sobie pewne charakterystyczne cechy wymagające szczegółowego omówienia i przeanalizowania.

2.1. DEFINICJA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie zgodnie z obowiązującą UPPR to: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

W Polsce trudno jest wskazać zarówno historycznie pierwszą definicję jak i tę, którą można by uznać za najczęściej stosowaną (do czasu wprowadzenia definicji ustawowej w 2005 r.). Szczególnie trudno o wskazanie takiej, która uzasadniałaby wolę ustawodawcy, aby pod pojęciem „znęcania” użytego w art. 207 KK znalazły się pojedyncze przesłanki ujęte w definicji przemocy w rodzinie w art. 2 UPPR. Do definicji przemocy w rodzinie, ani do pojęcia przemocy w rodzinie nie odnosili się twórcy projektu KK z 1995 r. (uchwalonego w 1997 r.). Samo założenie wprowadzenia w rozdziale kodeksu karnego, w którym ujęto przestępstwa mające za przedmiot ochronę rodzinę, przestępstwa znęcania nie wystarczy, by uznać, że celem ustawodawcy była ochrona przed przemocą w rodzinie. Skoro bowiem zdecydowano się pozostawić wcześniej obowiązującą konstrukcję przepisu poprzez użycie sformułowania „znęca się”, to oznacza, że nadal przewidziano karalność dopiero pewnej sumy zachowań o odpowiedniej intensywności, a zatem eksces, a nie sam akt przemocy.

Dla twórców ustawowej definicji przemocy w rodzinie punktem wyjścia był z kolei art. 207§1 KK, który w ich mniemaniu odnosił się do zjawiska przemocy w rodzinie. W konsekwencji znaczenie sformułowania „znęca się” stanowiło podstawę, poprzez której rozszerzenie powstała definicja ustawowa przemocy w rodzinie⁸¹. Komisja Kodyfikacyjna

---

⁸¹ [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/3639/\\$file/3639.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/3639/$file/3639.pdf) [data dostępu: 8 maja 2016 r.]

Prawa Karnego, w opinii przygotowanej dla Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczącej zakresu znaczeniowego definicji przemocy w rodzinie, powołuje się na dwie definicje pozaustawowe:

1. definicja podana przez Irenę Pospiszyl: „jest to każdy akt godzący w osobistą wolność jednostki oraz zmuszanie jednostki do zachowań niezgodnych z jej własną wolą”⁸²;

2. definicja sformułowana przez Instytut Psychologii Zdrowia: „przemoc domowa to działanie lub zaniechanie w ramach rodziny dokonywane przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym oraz powodujące u nich szkody lub cierpienie, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne lub psychiczne)”.

Z kolei w uzasadnieniu do projektu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przytoczono definicję przemocy w rodzinie nie precyzując jej źródła:

„Jeszcze przed podpisaniem Polskiej Deklaracji o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w 1995 r. funkcjonowała uznana w środowisku akademickim i przez praktyków, definicja zjawiska przemocy, określająca ją jako: działanie intencjonalne lub zaniechanie działania naruszające dobra i prawa drugiego człowieka, oparte na asymetrii sił uniemożliwiającej samoobronę i powodujące szkody fizyczne i/lub psychiczne”.⁸³

Tak ujętą definicję uznano za zbyt wąską i wyeliminowano z niej element przewagi (asymetria siły) oraz konieczność wystąpienia skutku. Zacytowana definicja była bowiem zbyt zbliżona do znamion przestępstwa znęcania. To właśnie w przypadku przestępstwa znęcania wymaga się, aby sprawca dysponował przewagą nad osobą pokrzywdzoną na tyle dużą, aby uniemożliwić jej obronę (szerzej na ten temat w rozdziale 4).

Jako przykład zbyt szerokiego definiowania pojęcia przemocy w rodzinie można wskazać definicję autorstwa J. Stubbs, D. Powell: „przemocą w rodzinie jest zachowanie naganne (nie zawsze naruszające prawo) podejmowane przez jednego członka rodziny wobec innych”.⁸⁴ Wskazać bowiem można cały szereg nagannych zachowań w relacjach rodzinnych, jak np. kradzież, kłamstwo, zdrada, nielojalność, lekkomyślność, które nie będą przemocą w rodzinie, gdyż brak im takich cech jak chęć podporządkowania sobie drugiej osoby, wywołania cierpienia lub sprawienia jakiegokolwiek dolegliwości innej osobie. Mogą bowiem wynikać np. z rozpadających się więzi emocjonalnych lub zwykłych zbiegów okoliczności.

---

⁸² I. Pospiszyl, *Przemoc w rodzinie*, Warszawa 1998 r., str. 10

Autorka faktycznie przytacza definicję w tym brzmieniu bez wskazania jej źródła, jednak z treści publikacji wynika, że nie jest to definicja jej autorstwa. Ona sama formułuje bowiem definicję przemocy w rodzinie w brzmieniu: „wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody wykraczających poza społeczne zasady wzajemnych relacji”.

⁸³ [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/0/4FD01E84B6BD20BFC1256F80004FD541/\\$file/3639.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/0/4FD01E84B6BD20BFC1256F80004FD541/$file/3639.pdf) [data dostępu: 22 lipca 2015 r.]

⁸⁴ J. Stubbs, D. Powell, *Domestic Violence. Impact of Legal Reform in NSW*, Sydney 1989 r., str. 1

Można zatem wskazać na zachowania umyślne i nieumyślne, które choć w mniejszym lub większym stopniu uciążliwe i nawet destrukcyjne dla rodziny nie powinny być rozpatrywane w kategoriach przemocy w rodzinie.

Kolejny problem w zdefiniowaniu pojęcia „przemoc w rodzinie” pojawia się w przypadku rozróżnienia na przemoc wobec współmałżonka/partnera, przemoc wobec dzieci, przemoc dzieci wobec rodziców/dziadków, przemoc pomiędzy rodzeństwem czy wreszcie przemoc pomiędzy przyrodnim rodzeństwem. Historycznie rzecz biorąc pod pojęciem przemocy w rodzinie (domowej) rozumiano przede wszystkim przemoc mężczyzn wobec kobiet w związkach (małżeńskich lub partnerskich)⁸⁵.

Z kolei problematyka przemocy wobec kobiet nie ogranicza się jedynie do przemocy w związkach z mężczyznami, ale również obejmuje akty przemocy osób obcych np. w czasie wojny oraz akty przemocy w relacjach kobiet z kobietami. Przemocy w rodzinie w relacjach pomiędzy rodzeństwem czy przyrodnim rodzeństwem również nie można odnieść do tzw. przemocy rówieśniczej, gdyż relacje pomiędzy rodzeństwem są jednak zawsze zdeterminowane silniejszymi emocjami i dodatkowo wynikają z okoliczności, które nie będą miały miejsca np. z rówieśnikami w szkole. Zatem wyszczególnienie przemocy w rodzinie wskazuje na bardzo silny i zarazem specyficzny rodzaj więzi powstającej w wyniku wspólnego funkcjonowania jako mniej lub bardziej sprecyzowana rodzina. Poza sferą emocjonalną rodzina stanowi swego rodzaju zamkniętą przestrzeń, do której nie mają dostępu ludzie z zewnątrz. Może to mieć swoje dobre skutki w postaci poczucia bezpieczeństwa, jeżeli wszyscy członkowie rodziny przestrzegają określonych reguł. Może jedna stać się koszmarem, w którym rodzina staje się zamkniętą przestrzenią, z której nie da się uciec. W tym kontekście przemoc w rodzinie może być porównana do przemocy stosowanej w innych instytucjach zamkniętych jak więzienia, internaty lub obozy pracy.⁸⁶ Nie chodzi jednak o fizyczne zamknięcie na małej przestrzeni (choć i takie przypadki się zdarzają) ale o zależność ekonomiczną, miejsce do mieszkania, zależność prawną, odpowiedzialność za innych członków rodziny. Wszystko to sprawia, że sam fakt pozostawania członkiem danej rodziny może powodować faktyczny brak możliwości ucieczki.

2.2. PRZEMOC W RODZINIE CZY PRZEMOC DOMOWA?

Przemoc w rodzinie bywa nazywana również przemocą domową.⁸⁷ Zastąpienie wyrazu w rodzinie wyrazem domowa bardziej wskazuje na miejsce doznawania przemocy,

---

⁸⁵ C. Dalton, E. Schneider, *Battered Women and the Law*, New York 2001 r., str. 3

⁸⁶ J. L. Herman, *Przemoc. Uraz psychiczny i powrót do równowagi*, Gdańsk 1998 r., str. 85

⁸⁷ S. Herzberger, *Przemoc domowa. Perspektywa psychologii społecznej*, Warszawa 2002 r.

niż na rodzaj relacji łączących osoby stosujące przemoc z osobami jej doznającymi. Jednak źródła wymiennego używania obu określeń należy poszukiwać w tłumaczeniu angielskiego zwrotu *domestic violence*. Określenie *domestic* może bowiem oznaczać zarówno domowy jak i rodzinny. Bez względu jednak na to, które określenie wybierzemy mają one ten sam zakres znaczeniowy.⁸⁸

W trakcie prac międzyresortowych nad ratyfikacją Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej powstała wątpliwość wyrażona przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania, czy zakres znaczeniowy określenia „przemoc w rodzinie” pokrywa się z zakresem znaczeniowym pojęcia „przemoc domowa”. W efekcie Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w celu rozstrzygnięcia tej wątpliwości. W wyniku tego wystąpienia Komisja Kodyfikacyjna na posiedzeniu w dniu 16 lipca 2013 r. wydała opinię „w sprawie tożsamości definicji przemocy domowej i przemocy w rodzinie”.⁸⁹ Opinia oparta na obszernej argumentacji ostatecznie stwierdza: „W zakresie swej właściwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego uznaje, że w odniesieniu do określenia czynności wykonawczej rozbieżności pomiędzy porównywanymi definicjami mają charakter pozorny, albowiem ustawowa definicja przemocy w rodzinie obejmuje wszelkie relewantne prawnokarnie formy ujęte w konwencyjnej definicji przemocy domowej.” Tak sformułowany wniosek wynika z zakresu działalności Komisji, która skupiła się na relacji obu interpretowanych definicji do prawa karnego. Komisja zwróciła również uwagę, że: „oba akty prawne⁹⁰ mają charakter wykraczający poza domenę prawa karnego, a przyjęte definicje mają znaczenie dla całego zakresu regulacji”. Tym samym Komisja pośrednio wskazała na bardzo istotny z punktu widzenia niniejszej pracy fakt, że zakres ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a w tym również definicji przemocy w rodzinie nie pokrywa się (wykracza) poza domenę prawa karnego.

W najnowszej literaturze również wymiennie używa się terminów przemoc w rodzinie i przemoc domowa. Przykładem może być cytowany we wstępie do niniejszej pracy fragment Komentarza do KK, którego autor w jednym zdaniu raz używa pojęcia przemoc w rodzinie, a po chwili przemoc domowa.⁹¹ Nie ma zatem znaczenia czy akty prawa międzynarodowego używają sformułowania przemoc domowa, a polski ustawodawca przemoc w rodzinie, gdyż są to tożsame pojęcia.

---

⁸⁸ <http://www.translate.pl/odp.php4?direction=1&word=domestic> [data dostępu: 22 lipca 2015 r.]

⁸⁹ według wiedzy autora opinia niepublikowana.

⁹⁰ UPPR oraz CETS 210

⁹¹ M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, Tom I, Warszawa 2013 r., str. 739

2.3. CYKLE PRZEMOCY W RODZINIE

Zjawisko przemocy w rodzinie nie ma charakteru liniowego w tym znaczeniu, że do aktów przemocy dochodzi nieustannie. Akty przemocy są najczęściej poprzedzone różnej długości okresami napięcia pomiędzy stronami, a po akcie przemocy następuje różnej długości okres względnej poprawności relacji. Tak powtarzający się schemat występowania przemocy skłonił naukowców do stworzenia teorii cykli przemocy.⁹² Składa się na nie stadium narastania napięcia, stadium aktu przemocy oraz stadium poprawy relacji (nazywane czasem fazą miesiąca miodowego). Zarówno przebieg wskazanych stadiów jak i czas ich trwania, a także powtarzalność występowania może być bardzo różna. Ważnym jest jednak, żeby na przemoc w rodzinie patrzeć jak na pewien proces, w którym relacje stron będą wyglądały bardzo różnie. Sprawcy przemocy będąc oskarżonymi, np. o popełnienie przestępstwa znęcania, bronią się przedstawiając wspólne zdjęcia z osobą pokrzywdzoną, na których strony są przytulone i uśmiechnięte. Ma to dowodzić w ocenie sprawców, że relacje stron były zawsze dobre, a osoba pokrzywdzona kłamie. Tymczasem w wyniku występowania przemocy w określonych cyklach będzie można wskazać okresy dobrych relacji stron (okres miesiąca miodowego), okresy napięcia, kiedy relacje podlegają stopniowemu pogorszeniu oraz czas wystąpienia aktu przemocy. Zdjęcia pokazywane przez sprawców dotyczą fazy miesiąca miodowego i w żaden sposób nie wykluczają tego, że wcześniej wystąpiły dwie kolejne fazy napięcia i aktu przemocy.

2.4. PRZEMOC W RODZINIE W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM

Konieczność wprowadzenia krajowej regulacji prawnej dotyczącej przemocy w rodzinie wynikała z wcześniejszych zobowiązań, jakie przyjęła na siebie Polska w ramach członkostwa w Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Radzie Europy. Aby zatem zrozumieć potrzebę, dla spełnienia której powstał polski system przeciwdziałania przemocy w rodzinie, niezbędnym jest dokonanie omówienia regulacji międzynarodowych w tym zakresie.

2.4.1. ŹRÓDŁA UREGULOWAŃ MIĘDZYNARODOWYCH

W celu ukazania źródeł wyodrębnienia się przemocy w rodzinie jako zjawiska uznawanego za jedną z form dyskryminacji ze względu na płeć w rozdziale tym zostaną

---

⁹² R.K. James, B.E. Gilliland, *Strategie interwencji kryzysowej*, Warszawa 2005 r., str. 365

przedstawione akty prawa międzynarodowego, z których wywodzi się obowiązek państwa przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zostaną również omówione przykładowe rozwiązania prawa krajowego państw członkowskich w zakresie ujęcia przemocy w rodzinie w prawie karnym. Dobór przedstawionych państw wynika z odmienności ich regulacji (Norwegia, Czechy) lub znaczenia wpływu, jakie ustawodawstwo danego kraju miało historycznie na ustawodawstwa innych państw (Niemcy). Niniejszy rozdział ma także za zadanie odpowiedzieć na pytanie: czy Polska jest zobowiązana prawem międzynarodowym do przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz czy przyjęte w polskim prawie karnym rozwiązanie spełnia wymogi prawa międzynarodowego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Genezą prawa międzynarodowego obligującego państwa do przeciwdziałania przemocy w rodzinie są prawa człowieka. Wyznaczone przez *Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* ramy, w których państwa obowiązane są chronić obywateli, uległy na przestrzeni lat sprecyzowaniu. W ten sposób wyodrębniły się obszary które zasługują na szczególną uwagę i doprecyzowanie. Jednym z nich, co do którego państwa strony Konwencji uznały, że wymaga osobnej regulacji i szczególnego traktowania, stały się prawa kobiet dotyczące ochrony przed dyskryminacją. Powodem wyodrębnienia się właśnie tego obszaru była skala zjawiska, polegająca na nierównym traktowaniu w życiu publicznym, rodzinnym, zawodowym, dostępie do edukacji oraz zabezpieczenia społecznego (emerytura), a także narażeniu na wszelkie formy przemocy zarówno w czasie pokoju jak i konfliktów zbrojnych. To właśnie płeć jest najczęstszym kryterium wskazywanym jako przyczyna dyskryminacji. Z tego powodu koniecznym było stworzenie bardziej daleko idących mechanizmów ochrony, a także sprecyzowanie obszarów ochrony w celu zmniejszenia skali zjawiska nierówności płci. Przełomowym momentem dla ochrony praw człowieka naruszanych ze względu na płeć był rok 1979 i przyjęcie *Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet*⁹³. W jej preambule wskazano na cel przyjęcia Konwencji. Stwierdzono w niej m. in. „*Przypominając, że dyskryminacja kobiet narusza zasady równości praw i poszanowania godności ludzkiej, stanowi przeszkodę do udziału kobiet na równi z mężczyznami w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym ich krajów, hamuje wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny, a także utrudnia pełne rozwinięcie możliwości kobiet w służbie swoim krajom i ludzkości ... Świadome, że tradycyjna rola mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie powinna ulegać ewolucji, podobnie jak rola kobiety, i że jest to warunkiem osiągnięcia pełnej równości mężczyzn i kobiet*”. Konkretnie zobowiązanie na państwa strony Konwencji wprowadza art. 5, który nakazuje:

„*Państwa Strony podejmą wszelkie stosowne kroki w celu:*

⁹³ Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r. Dz. U. z 1982 r., nr. 10, poz. 71

a) zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowania mężczyzn i kobiet w celu osiągnięcia likwidacji przesądów i zwyczajów lub innych praktyk, opierających się na przekonaniu o niższości lub wyższości jednej z płci albo na stereotypach roli mężczyzny i kobiety,

b) zapewnienia, aby wychowanie w rodzinie wyrabiało właściwe rozumienie macierzyństwa jako funkcji społecznej oraz poczucie wspólnej odpowiedzialności mężczyzn i kobiet za wychowanie i rozwój ich dzieci, przy założeniu, że wzgląd na dobro dzieci ma zawsze podstawowe znaczenie.”.

Wskazany powyżej fragment preambuły oraz treść art. 5 Konwencji nie odnoszą się wprost do zjawiska przemocy w rodzinie. Bardzo wyraźnie jednak wskazują na pozycję i rolę kobiet i mężczyzn w rodzinie podkreślając, że status obu płci w rodzinie ma być równy. Ponieważ przemoc jest jednym z najbardziej jaskrawych przejawów nierówności i dyskryminacji, a źródłem przemocy są czynniki kulturowe oraz tradycja wskazująca na dominującą pozycję mężczyzn w rodzinie.

Prawo międzynarodowe ustanawiające zakaz dyskryminacji ze względu na płeć oraz zawierające normy nakazujące przeciwdziałać temu zjawisku to przede wszystkim Konwencja ONZ z 1979 r. w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW). Zawarta w art. 1 definicja dyskryminacji kobiet stanowi: „W rozumieniu niniejszej konwencji określenie *"dyskryminacja kobiet"* oznacza wszelkie zróżnicowanie, wyłączenie lub ograniczenie ze względu na płeć, które powoduje lub ma na celu uszczuplenie albo uniemożliwienie kobietom, niezależnie od ich stanu cywilnego, przyznania, realizacji bądź korzystania na równi z mężczyznami z praw człowieka oraz podstawowych wolności w dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, społecznego, kulturalnego, obywatelskiego i innych”. CEDAW zakazuje dyskryminacji kobiet oraz nakazuje jej przeciwdziałać przede wszystkim w zakresie dostępu do edukacji, rynku pracy czy ochrony zdrowia.

Wzorce te w dużej mierze dotyczą relacji rodzinnych, w szczególności roli kobiety i mężczyzny w rodzinie. Relacjom małżeńskim został poświęcony art. 16 Konwencji, wskazujący na konieczność wprowadzenia równych praw kobiet i mężczyzn w małżeństwie oraz relacjach rodzinnych zarówno w zakresie wykonywania obowiązków rodzicielskich jak i respektowania praw osobistych.

Na podstawie art. 21 Konwencji Komitet stały ma prawo wydawać ogólne rekomendacje dotyczące sposobu stosowania Konwencji w konkretnych obszarach. Rekomendacje dotyczące przemocy w rodzinie zostały wydane w 1992 r. Zawarto w nich odniesienia do konkretnych artykułów Konwencji oraz wskazano, w jaki sposób należy je stosować i interpretować w kontekście zjawiska przemocy w rodzinie. Jednoznacznie

określono również, że przemoc w rodzinie jest jedną z form przemocy wobec kobiet, a sama przemoc jest przejawem dyskryminacji ze względu na płeć.⁹⁴

Co zatem stało się pomiędzy rokiem 1979 (rokiem przyjęcia CEDAW), a rokiem 2011 (przedłożeniem do podpisu CETS 210), co sprawiło, że przeciwdziałanie przemocy w rodzinie stało się jednym z wyodrębnionych obszarów ochrony praw człowieka?⁹⁵ Przemoc w rodzinie nie dotyczy tylko i wyłącznie kobiet.⁹⁶ Może jej doznać każdy bez względu na płeć, wiek, stan zdrowia lub inne czynniki. Statystyki przestępczości wskazują jednak jednoznacznie, że w przeważającej większości osobami doświadczającymi przemocy są kobiety i dzieci. Szacuje się, że w 87% przypadków naruszeń nietykalności cielesnej kobiet ich sprawcami są ich partnerzy,⁹⁷ a :“w badaniach nad przemocą uwarunkowaną płcią szacuje się, że 1/5 do 1/4 wszystkich kobiet w Europie przynajmniej raz w ciągu dorosłego życia doświadczyła aktów przemocy fizycznej, a ponad 1/10 doświadczyła przemocy seksualnej z użyciem siły; mając na uwadze, że badania wykazują również, że 26% dzieci i młodzieży twierdzi, że w dzieciństwie doznało przemocy fizycznej“.⁹⁸ Można zatem wskazać trzy czynniki, które zadecydowały o potrzebie wprowadzenia regulacji na szczeblu międzynarodowym nakazujących przeciwdziałanie przemocy w rodzinie:

1. wiedza o skali zjawiska;
2. dynamiczny proces tworzenia i przestrzegania praw człowieka;
3. orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W zakresie aktów prawa międzynarodowego dotyczącego przeciwdziałania przemocy wobec kobiet wymienienia wymaga, poza przedstawionymi powyżej aktami, Deklaracja Narodów Zjednoczonych *dotycząca eliminacji przemocy wobec kobiet* (*The United Nations General Assembly Declaration on the Elimination of Violence against Women* (1993), w której w art. 2 wskazuje się na szczególne znaczenie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Deklaracja w art. 4 odwołuje się do źródeł przemocy wobec kobiet wskazując, że nie może jej usprawiedliwiać ani tłumaczyć obowiązujący zwyczaj, tradycja oraz religia.

---

⁹⁴ Obszernej analizy prawa międzynarodowego w zakresie uregulowań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie dokonała dr Sylwia Spurek w publikacji *Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Omówiono w niej szczegółowo dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych, Rady Europy oraz Unii Europejskiej.

⁹⁵ B. Stark, *International family law*, Aldershot 2005 r., str. 80-83

⁹⁶ M. Płatek, *Prawnoporównawcze aspekty projektu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, Warszawa, 2005 r., str. 307

⁹⁷ D. Duch – Krzysztoszek, *Kto rządzi w rodzinie*, Warszawa 2007 r., str. 200

⁹⁸ Lit. D - Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet (2010/2209(INI))

2.4.2. ORZECZNICTWO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA

Istotne znaczenie dla działań podejmowanych przez państwo na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie ma Konwencja Rady Europy *o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, a w szczególności orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, którego linia orzecznicza wskazuje, że przemoc ze strony osób bliskich jest naruszeniem Konwencji, a więc naruszeniem praw człowieka. Pomimo, że Konwencja nie odnosi się do przemocy w rodzinie w tym sensie, że w jej treści nie używa się tego określenia, ale orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazuje, że brak reakcji państwa na przypadki przemocy w rodzinie może być rozpatrywane w kontekście naruszenia prawa do ochrony życia (art. 2), ochrony przed niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem (art. 3) oraz prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8), co jest także przejawem dyskryminacji (art. 14 - o czym dalej).

Wyrok, który jako pierwszy należy przywołać w kontekście zastosowania Konwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, to orzeczenie z dnia 9 czerwca 2001 r. Opuz przeciwko Turcji (33401/02). W orzeczeniu tym Trybunał uznał, że poprzez swoją bierną postawę, w szczególności przez brak zapewnienia stronie bezpieczeństwa polegającego na nieodizolowaniu jej od sprawcy, Turcja naruszyła art. 3 Konwencji. Stan faktyczny sprawy wskazuje bowiem na bierną postawę organów państwowych wobec powtarzających się aktów przemocy skierowanych do żony sprawcy oraz jej matki⁹⁹. Ponieważ sprawca przemocy zabił swoją teściową Trybunał uznał również, że doszło do naruszenia art. 2 Konwencji. Na szczególną uwagę zasługuje jednak fakt, że Trybunał wskazał także na naruszenie art. 14 Konwencji uznając, że bierna postawa organów państwowych wobec poszczególnych aktów przemocy była przejawem dyskryminacji ze względu na płeć. Pomimo że prawo krajowe pozwalało ukarać sprawcę i odizolować go od ofiar, w wyniku interpretowania tej sprawy jako zachowań mających swoje źródło w kulturze i tradycji w sposób niewystarczający chroniono osoby pokrzywdzone.

Kwestia postrzegania przemocy w rodzinie jako wewnętrznej sprawy rodziny była powodem wydania przez Trybunał wyroku z dnia 12 czerwca 2008 r. w sprawie Bevacqua i S. przeciwko Bułgarii (skarga nr 71127/01). Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji

---

⁹⁹ Stan faktyczny sprawy dotyczył dziesięcioletniego okresu, w którym mężczyzna stosował różne formy przemocy w stosunku do żony i teściowej. Kilukrotnie miały miejsce sytuacje, w których sprawca używał noża. Usiłował również przejechać samochodem obie kobiety. Podczas gdy żona podjęła próbę ucieczki z domu, sprawca zamordował teściową. Po tym czynie został aresztowany, jednak areszt uchylono. Pokrzywdzona w obawie zemsty ze strony męża wniosła skargę do ETPCz przeciwko Turcji. Trybunał uznał skargę za zasadną, a w uzasadnieniu podniósł m.in. że w sprawie znaczenie miał fakt, że pokrzywdzonymi były kobiety, a sprawcą mężczyzna. Zachowanie władz tureckich zostało ocenione przez ETPCz jako przejaw dyskryminacji ze względu na płeć. Por. M. Drewicz *Glosa do wyroku ETPCz z dnia 9 czerwca 2009 r. (skarga nr 33401/02)*, Warszawa 2010 r., str. 167

poprzez potraktowanie aktów przemocy jako wewnętrznego konfliktu rodzinnego, a więc sprawy nie wymagającej ingerencji z zewnątrz.

W zakresie prac nad CETS 210 dokonano przeglądu orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie, w jakim Trybunał uznał działania państw za formę dyskryminacji ze względu na płeć.¹⁰⁰ Wskazano na jedenaście spraw:

Aydin v. Turkey (57/1996/676/866) – naruszenie art. 3 Konwencji poprzez uznanie, że zgwałcenie przez żołnierza kurdyjskiej kobiety było formą tortur.

Airey v. Ireland (6289/73) – naruszenie art. 8 Konwencji poprzez jedynie iluzoryczną, a nie faktyczną ochronę przed sprawcą przemocy.

X and Y v. The Netherlands (8978/80) - naruszenie art. 8 Konwencji – odmowa ścigania w trybie karnym zgwałcenia upośledzonej umysłowo kobiety.

Bevacqua v. Bulgaria (71127/01) – naruszenie art. 8 Konwencji – państwo zaprzestało ochrony przed przemocą domową z uwagi na fakt, że małżonkowie byli po rozwodzie, pomimo że dochodziło do aktów przemocy w trakcie widzeń z dzieckiem. Potraktowanie sprawy jako prywatnej oraz słabość państwa w zapewnieniu kobiecie prawnie jej przyznanych spotkań zostało uznane za naruszenie Konwencji.

MC v. Bulgaria (39272/98) – naruszenie art. 3 i 8 Konwencji – państwo ma obowiązek chronić osoby zgwałcone poprzez prowadzenie postępowania również w sytuacji, kiedy nie są one w stanie zeznawać z uwagi na stan psychiczny, w którym się znajdują.

Kontrova v. Slovakia (7510/04) – naruszenie art. 2 Konwencji – państwo ma obowiązek aktywnie przeciwdziałać przemocy, czego zaniechało w przedmiotowym przypadku (po zgłoszeniu przez kobietę wieloletniej przemocy domowej) w wyniku czego sprawca zabił dwoje dzieci i popełnił samobójstwo.

Branko Tomasic v. Croatia (46598/06) – ponownie naruszenie art. 2 Konwencji poprzez bierną postawę państwa w przypadku stosowania przemocy w rodzinie przez osobę chorą psychicznie. W wyniku zaprzestania działań zmierzających do skutecznej ochrony rodzina poniosła śmierć z rąk sprawcy, a on sam odebrał sobie życie.

Siliadin v. France (73316/01) – naruszenie art. 4 Konwencji – państwo powinno ścigać i karać przypadki przetrzymywania ludzi w domach jako niewolników.

Tyrer v. UK (5856/72) – naruszenie art. 3 Konwencji – państwo nie może usprawiedliwiać aktów stanowiących naruszenie art. 3 Konwencji tradycją.

Assenov v. Bulgaria (39272/98) – naruszenie art. 1 i 3 Konwencji – państwo jest obowiązane przestrzegać postanowień Konwencji także poprzez zapewnienie prawidłowo przeprowadzonego śledztwa, respektującego prawa osób biorących w nim udział.

---

¹⁰⁰ C. Chinkin, *Case law of European Court of Human Rights on violence against women*, Strasbourg 2009 r.

A. v. UK (7050/75) – naruszenie art. 3 Konwencji – nie jest możliwe uwolnienie od odpowiedzialności sprawcy przemocy wobec dziecka uzasadniającego swoje działanie racjonalnym wychowaniem¹⁰¹.

Wszystkie przytoczone wyżej sprawy pokazują, jaką rolę odgrywa państwo w ochronie praw człowieka w jego środowisku rodzinnym, miejscu zamieszkania, tam gdzie niejednokrotnie zwyczajowo państwo niechętnie ingeruje, tłumacząc się brakiem właściwości do ingerencji w sprawy rodzinne. Trybunał jednoznacznie wskazuje, że państwo ma pełnić rolę aktywną w ochronie przed krzywdzeniem, a podjęcie działania nie może być uzależnione jedynie od aktywnego udziału osoby pokrzywdzonej.

2.4.3. KONWENCJA RADY EUROPY O ZAPOBIEGANIU I ZWALCZANIU PRZEMOCY WOBEC KOBIEŃ I PRZEMOCY DOMOWEJ

Pierwszym aktem prawnym prawa międzynarodowego o randze konwencji, który wprost odnosi się do przemocy w rodzinie jest Konwencja Rady Europy *o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej* (CETS 210). Konwencja weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2014 r. (w Polsce 1 sierpnia 2015 r. Dz.U.2015.961 z dnia 8 lipca 2015 r.)¹⁰². Do zjawiska przemocy domowej/w rodzinie odniesiono się już w preambule Konwencji wskazując, że zjawisko to skierowane jest przeciwko kobietom w większym stopniu niż przeciwko mężczyznom, jednak nie wyklucza się sytuacji, w której mężczyźni doświadczają przemocy domowej¹⁰³. Konwencja w art. 3 lit. b definiuje przemoc domową jako: „wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie”¹⁰⁴.

Definicja ta wskazuje zarówno na rodzaje przemocy domowej (fizyczna, psychiczna, seksualna i ekonomiczna) jak również podkreśla, że przemoc domowa może występować zarówno w relacjach obecnych jak i byłych partnerów. Praktyka wskazuje bowiem, że samo formalne rozwiązanie związku (rozwód), a nawet wyprowadzenie się sprawcy lub osoby doświadczającej przemocy nie musi oznaczać końca aktów przemocy. W szczególności, jeżeli byli

---

¹⁰¹ L. Garlicki, *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Komentarz do artykułów 1-18*, t. I, (red.) L. Garlicki, Warszawa 2010 r., str. 96-137

¹⁰² E. Bieńkowska, *Zagadnienia wstępne – o genezie, istocie i znaczeniu Konwencji*, [w:] *Konwencja Rady Europy o przeciwdziałaniu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Komentarz.* (red.) E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, Warszawa 2016 r., str. 73

¹⁰³ E. Zielińska, *Konwencja Rady Europy o zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, jej ogólna ocena oraz celowość przystąpienia do niej przez RP*, Warszawa 2012 r., str. 11

¹⁰⁴ CETS 210 Dz.U.2015.961 z dnia 8 lipca 2015 r.

partnerzy mają wspólne dzieci i chcą z nimi utrzymywać kontakty nie mieszkając wspólnie z nimi, zdarzają się sytuację, że podczas realizacji prawa do kontaktów pomiędzy byłymi partnerami dochodzi do aktów przemocy. Stosując definicję przemocy domowej nie można pominąć faktu, że Konwencja w preambule wyraźnie wskazuje, że dzieci będące świadkami przemocy również są ofiarami przemocy domowej.

W rozdziale trzecim Konwencji zatytułowanym „Profilaktyka” nakłada się na państwa członkowskie szereg obowiązków w zakresie oddziaływania na postawy społeczne. Pośrednio Konwencja w art. 12 wskazuje na źródła przemocy, nakazując promowanie zmiany wzorców społecznych i kulturowych dotyczących zachowania kobiet i mężczyzn w celu wykorzenienia uprzedzeń, zwyczajów, tradycji oraz innych praktyk opartych na idei niższości kobiet lub na stereotypowym modelu roli kobiet i mężczyzn¹⁰⁵. Dla krajowych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest to wyznacznik kierunku, w którym powinny zmierzać wewnętrzne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wskazanie na czynniki kulturowe, zwyczaj czy tradycję to nie tylko zdefiniowanie źródeł przemocy, ale również propozycja metody zmniejszenia skali zjawiska przemocy poprzez oddziaływanie na zmianę kultur, tradycji i zwyczaju. Nie jest to jednak odniesienie do wszelkiego rodzaju źródeł kulturowych, zwyczajów lub tradycji, ale jedynie do tych, które są oparte na idei niższości kobiet lub stereotypowym modelu ról kobiet i mężczyzn. Tym samym nie tylko równość wobec prawa decyduje o faktycznej równości, ale również równość w prawie¹⁰⁶. Co więcej również tam, gdzie dostrzegamy różnice między sytuacją kobiet i mężczyzn Konwencja wymaga, abyśmy krytycznie sprawdzili, do jakiego stopnia nasze wyobrażenie na temat różnic i idące za nimi różnicowania prawnej sytuacji kobiet i mężczyzn jest rzeczywiście wynikiem biologii i jest konieczne i uzasadnione, a do jakiego wynika z kultury i kulturowej przemocy uzasadniającej nierówną, różnicującą w sposób dyskryminacyjny pozycje kobiet (zarobki pielęgniarek i

¹⁰⁵ D. Pankowska, *Wychowanie a role płciowe*, Gdańsk 2005 r., str. 20

¹⁰⁶ Orzeczenie TK z dnia 24 października 1989 r., K 6/89, OTK 1989, poz. 7; http://otk.trybunal.gov.pl/orzeczenia/teksty/otkpdf/1997/k_15_97.pdf; Zdanie odrębne sędziego TK Marka Kotlinowskiego do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 maja 2014 r., sygn. akt K 43/12: „Wydłużając wiek emerytalny ustawodawca ogranicza tak rozumianą wolność człowieka, gdyż zmusza go do kontynuowania zatrudnienia kosztem czasu, który u schyłku swojego życia mógłby poświęcić rodzinie. Ta okoliczność ma istotne znaczenie w społeczeństwie polskim, w którym dominuje tradycyjny model rodziny wielopokoleniowej. W ramach tego modelu kobiety często przejmują funkcje opiekuńcze i pielęgnacyjne względem starszych członków rodziny, wnuków czy osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych. Powszechnie bowiem wiadomo, że w Polsce istnieje niedostatecznie rozwinięty system instytucjonalnej opieki nad dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi, co powoduje, że obowiązki w tym zakresie realizują członkowie rodziny, a w szczególności kobiety. Podwyższenie wieku emerytalnego kobiet oraz zrównanie go z wiekiem emerytalnym mężczyzn burzy ten tradycyjny model rodziny, a kobiecie odbiera wolność decydowania o roli, jaką w rodzinie tej będzie pełnić. Kobieta decydując się na pełnienie funkcji opiekuńczych i pielęgnacyjnych względem członków rodziny pośrednio pogarsza sytuację materialną całej rodziny, bo rezygnuje z zatrudnienia warunkującego nabycie przez nią wyższych świadczeń emerytalnych. Uważam zatem, że wydłużając wiek emerytalny ustawodawca powinien uwzględnić realia polskiej rzeczywistości, a nie powielać rozwiązania, które może i z powodzeniem funkcjonują, ale w społeczeństwach zupełnie różnych od społeczeństwa polskiego”. M. Witkowska, <http://www.marszalek.com.pl/przegladprawakonstytucyjnego/ppk5/10.pdf> str. 208 [data dostępu: 27 maja 2015 r.)

górników, wykluczanie kobiet z prac dobrze płatnych pod pretekstem zdrowia)¹⁰⁷.

Odwołanie się przez Konwencję do źródeł przemocy poprzez wskazanie kultury, tradycji i zwyczaju ma istotne znaczenie również z punktu widzenia niniejszej pracy, której jednym z głównych celów jest sprecyzowanie oddzielenia przemocy od konfliktu. To bowiem brak zdefiniowania w prawie pojęcia konfliktu, a jednocześnie posługiwanie się tym pojęciem przez wymiar sprawiedliwości jest związane z szeregiem znaczeń kulturowych, tradycji i zwyczaju, jednoznacznie powiązanych z ideą niższości kobiet. Tradycja związana z hierarchicznym modelem rodziny i funkcjonującym w niej podziałem na role męskie i żeńskie jest oparta na niższości kobiet. Jeśli zatem zachowanie sprawcy mieści się w ramach zachowań wyznaczonych dla tradycyjnej rodziny, a z którymi to zachowaniami nie godzi się osoba doznająca przemocy, a według wzorca kulturowego lub zwyczajowego powinna się tym zachowaniom podporządkować, taka sytuacja będzie nazywana błędnie konfliktem, podczas gdy zgodnie z Konwencją powinna być nazywana przemocą domową/w rodzinie.

Mając na uwadze możliwą zależność osoby doznającej przemocy od sprawcy Konwencja w art. 55 wprowadza regułę, w myśl której ściganie przestępstw dotyczących przemocy fizycznej, psychicznej czy seksualnej nie może być zależne od woli osoby doznającej przemocy. Ściganie tych czynów należy więc do obowiązku państwa. Postanowienia CETS 210 od art. 33 do art. 36 wymagają wprowadzenia odpowiedzialności karnej za przemoc psychiczną, fizyczną i seksualną. Nie jest przy tym istotne, czy osoba pokrzywdzona złoży zeznania w sprawie. Będzie to oczywiście miało niebagatelne znaczenie dla samej możliwości skazania sprawcy, ale procedura karna nie może uzależniać zarówno wszczęcia jak i prowadzenia postępowania od woli osoby pokrzywdzonej. Uwzględniając treść art. 55 Konwencji oraz liczne głosy organizacji pozarządowych wspierających osoby doznające przemocy seksualnej polski ustawodawca zdecydował się na zmianę obowiązującego stanu prawnego w zakresie trybu ścigania przestępstwa zgwałcenia¹⁰⁸. Przestępstwo zgwałcenia będzie jednocześnie przemocą w rodzinie, jeżeli osoba pokrzywdzona jest osobą najbliższą dla sprawcy. Bez względu na to, jakie relacje łączą sprawcę i osobę pokrzywdzoną, przestępstwo zgwałcenia nigdy nie wymaga złożenia wniosku przez osobę pokrzywdzoną. O ile przestępstwo zgwałcenia w KK z 1997 r. było i jest przestępstwem ściganym z urzędu, o tyle sam fakt wszczęcia i prowadzenia postępowania

---

¹⁰⁷ P. Bourdieu, *Męska dominacja*, Warszawa 2004 r., str. 118: „Odpowiedzialność kobiet za zarządzanie kapitałem symbolicznym rodziny rozciąga się także na sferę aktywności zawodowej. To głównie od kobiet oczekuje się, że będą rodzajem pięknej „oprawy” (funkcje reprezentacyjne czy też podejmowanie gości spełniane przez hostessy, stewardesy, recepcjonistki, modelki); przede wszystkim one zarządzają wielkimi rytuałami biurokratycznymi, które – na podobieństwo rytuałów domowych – tworzą kapitał społeczny i symboliczny przedsiębiorstwa”.

¹⁰⁸ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego Dz. U. 2013.849

był do 1 stycznia 2014 r. uzależniony od faktu złożenia przez osobę pokrzywdzoną wniosku o ściganie. W praktyce zatem, jeżeli osoba pokrzywdzona nie złożyła wniosku o ściganie, sprawa taka nie mogła się toczyć. Mając na celu zdecydowanie większą ochronę przed przemocą seksualną, a także ułatwienie osobom pokrzywdzonym ochrony swoich praw, ustawodawca zdecydował się (ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2013.849) na wyeliminowanie konieczności złożenia wniosku, a także na wprowadzenie dodatkowych gwarancji ochrony, takich jak zasada jednokrotnego przesłuchania osoby pokrzywdzonej oraz zapewnienie odpowiednich, bezpiecznych warunków tego przesłuchania.¹⁰⁹

Na szczególną rolę Konwencji oraz potrzebę jej ratyfikacji przez Polskę zwraca uwagę Eleonora Zielińska w publikacji pt. „Konwencja Rady Europy o zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, jej ogólna ocena oraz celowość przystąpienia do niej przez RP”. Autorka wskazuje, że treść Konwencji jest pierwszym kompleksowym dokumentem o randze międzynarodowej, który będąc wiążącym dla państw stron Konwencji, jednocześnie wprowadza instrument „rozliczania” państw z realizacji jej postanowień. Profesor Zielińska podkreśla również, że: „Nowatorstwo Konwencji polega też na tym, że nie ogranicza się ona do sformułowania obowiązków państw w zakresie przeciwdziałania skutkom przemocy wobec kobiet. W sposób otwarty mówi również o przyczynach tego zjawiska. Dostrzegając strukturalny charakter zjawiska przemocy wobec kobiet, w tym przemocy domowej oraz wiążąc go z historycznie uwarunkowaną nierównością kobiet i mężczyzn, Konwencja ma szansę doprowadzić do zmiany w postrzeganiu samego zjawiska oraz w podejściu państwa do problemu jego zapobiegania i zwalczania”.¹¹⁰

Kwestia ratyfikacji Konwencji przez Polskę spotkała się z falą krytyki środowisk konserwatywnych. Jednym z silniejszych wyrazów sprzeciwu jest publikacja przygotowana przez Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris pt. „Czy Polska powinna ratyfikować Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej?”. Autorki publikacji (Dobrochna Bach-Golecka, Joanna Banasiuk, Anna Maria Jaśkiewicz, Zofia Rogulska, Anna Skórzyńska) formułując końcowe wnioski wskazują, że Polska nie powinna ratyfikować konwencji z następujących względów:

1. polskie prawo lepiej chroni prawa kobiet niż Konwencja;
2. źródłem przemocy nie jest nierówność płci tylko alkoholizm, „erozja czynników chroniących” oraz środki masowego przekazu;
3. Konwencja dąży do legalizacji aborcji;

¹⁰⁹ G. Wrona, *Kropla drąży skałę*, Świat Problemów nr 7/2013, str. 11

¹¹⁰ E. Zielińska, *Konwencja Rady Europy o zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, jej ogólna ocena oraz celowość przystąpienia do niej przez RP*, Warszawa 2012 r., str. 77

4. Konwencja kwestionuje tradycyjny model rodziny oraz prawo rodziców do dowolnego wychowywania swoich dzieci;

5. Konwencja jest niezgodna z Konstytucją, gdyż m.in. dyskryminuje mężczyzn.¹¹¹

Autorki raportu wyżej przedstawione wnioski opierają na tym, że przeprowadzone przez Unię Europejską badania dotyczące przemocy wobec kobiet (zdaniem autorek) w bardzo korzystnym świetle ukazują Polskę jako kraj, w którym w porównaniu do innych krajów Unii Europejskiej rzadziej dochodzi do aktów przemocy wobec kobiet. Tymczasem trudno jest analizując wyniki badań dojść do tak, wydawałoby się, optymistycznego wniosku.

Różnice w częstotliwości dopuszczania się aktów przemocy wobec kobiet, występujące pomiędzy państwami i w obrębie państw, zwróciły uwagę również w innych badaniach. Należą do nich np. badanie dotyczące zdrowia kobiet i aktów przemocy domowej przeprowadzone przez Światową Organizację Zdrowia w 10 państwach oraz przeprowadzone w Stanach Zjednoczonych (US) krajowe badanie dotyczące aktów przemocy ze strony osób najbliższych i aktów przemocy seksualnej obejmujące 50 stanów USA. Poza faktycznymi różnicami w częstotliwości dopuszczania się aktów przemocy, obserwowane rozbieżności między państwami mogą wynikać również z innych dodatkowych czynników, takich jak: to, czy w danym państwie rozmawianie z innymi osobami, w tym z osobami przeprowadzającymi badania, na temat doświadczeń związanych z przemocą wobec kobiet postrzega się jako akceptowalne z kulturowego punktu widzenia; a także to, czy zwiększenie równouprawnienia płci w danym państwie mogłoby przyczynić się do zwiększenia częstotliwości zgłaszania aktów przemocy wobec kobiet z uwagi na fakt, że społeczeństwa o wyższym poziomie równouprawnienia reagowałyby na takie przypadki w bardziej otwarty i stanowczy sposób”.¹¹²

Dokonując porównania wyników badań w poszczególnych krajach można wskazać, że równie „dobre” wyniki obok Polski uzyskały (w zakresie doznawania przez kobiety przemocy seksualnej i/lub psychicznej) takie kraje jak: Malta, Słowenia, Cypr, Węgry, Irlandia, Litwa, Rumunia. Jednak są również dwa kraje o zbliżonych wynikach wymagające szczególnego wskazania – Hiszpania i Austria. O ile pierwszą wymienioną grupę państw (do których zaliczyłbym również Polskę) stanowią kraje o tradycyjnych poglądach społeczeństwa na funkcjonowanie rodziny i wychowanie dzieci, o tyle Hiszpania i Austria są krajami europejskimi o najbardziej zaawansowanym i wzorcowym modelu przeciwdziałania przemocy domowej oraz przemocy ze względu na płeć. Można zatem oceniając wyniki badań, na które powołuje się Ordo Iuris, stwierdzić, że przed Polską jeszcze długa droga do

---

¹¹¹ J. Banasiuk (red.), *Czy Polska powinna ratyfikować Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej?*, Raport Instytutu Ordo Iuris, Warszawa 2014 r., str. 57

¹¹² http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_pl.pdf [data dostępu: 22 lipca 2015 r.]

takiego poziomu społecznej świadomości, w której zachowania przemocowe będą właściwie identyfikowane i eliminowane. Trudno zatem zgodzić się z tezą, że te wyniki są dla Polski korzystne. Przeciwnie pokazują one, jak wiele należy zrobić w kierunku zmiany świadomości społecznej.

Autorzy wyżej wspomnianego raportu sami zwrócili uwagę na istotne rozbieżności w wynikach skali zjawiska przemocy w poszczególnych państwach. W analizie wyników badań wskazano na pięć (zdaniem autorów) najbardziej prawdopodobnych przyczyn występowania istotnych różnic w wynikach badań odnośnie skali przemocy:

„1) W kulturze poszczególnych państw rozmowy z innymi osobami o doświadczeniach związanych z przemocą wobec kobiet mogą być akceptowalne w mniejszym lub większym stopniu. Analizując wyniki badania, należy mieć na uwadze taką możliwość, że w społeczeństwach, w których przemoc w rodzinie uważa się w dużym stopniu za sprawę prywatną, jest mało prawdopodobne, że o przypadkach przemocy wobec kobiet będzie się rozmawiać z rodziną i przyjaciółmi lub że będą one zgłaszane policji. Taka powściągliwość może powodować zahamowania w rozmowie z ankietkami.

2) Równouprawnienie płci może być przyczyną większej częstotliwości ujawniania przypadków przemocy wobec kobiet. Jest też bardziej prawdopodobne, że w społeczeństwach, w których panuje większe równouprawnienie, przypadki przemocy wobec kobiet będą traktowane i zwalczane bardziej otwarcie.

3) Narażenie kobiet na czynniki zagrożenia przemocą można analizować na poziomie państwa członkowskiego w kontekście czynników, które mogą zwiększać zagrożenie przemocą. Do czynników tych zalicza się wzorce zatrudnienia (praca poza domem) oraz socjalizację i wzorce stylu życia (chodzenie do klubów czy na randki).

4) Różnice między państwami, jeśli chodzi o ogólny poziom przestępstw z użyciem przemocy, należy analizować, uwzględniając ustalenia dotyczące przemocy wobec kobiet. Na przykład wyższy poziom urbanizacji w danym państwie członkowskim generalnie wiąże się z wyższymi wskaźnikami przestępczości.

5) Badanie ujawniło istnienie związku między nawykiem picia alkoholu przez sprawców a doświadczeniami kobiet związanymi z przemocą w rodzinie (przemocą domową). Różne wzorce picia alkoholu w państwach członkowskich mogą pomóc w wyjaśnieniu niektórych aspektów przemocy wobec kobiet, co z kolei należy analizować, uwzględniając wzorce gwałtownych zachowań poszczególnych sprawców, niekoniecznie ograniczające się tylko do przemocy wobec kobiet”.¹¹³

---

¹¹³ Skrót wyników badań, *Przemoc wobec kobiet. Badanie na poziomie Unii Europejskiej*, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_pl.pdf [data dostępu: 16 maja 2016 r.]

W przypadku Polski wszystkie pięć wymienionych czynników może mieć istotne znaczenie. Przemoc w rodzinie, jak i wszystko co się w rodzinie dzieje - uważane jest w Polsce za sprawę prywatną. Obawa przed ujawnieniem informacji dotyczących życia codziennego może stanowić istotny czynnik powstrzymujący osoby doznające przemocy w rodzinie przed ich ujawnieniem i poproszeniem o pomoc.

Drugi z wymienionych czynników – poziom równouprawnienia – odgrywa kluczową rolę w samoświadomości osób doświadczających przemocy odnośnie do stwierdzenia, że zachowania partnera stanowią element przemocy. Potrzeba partycypacji na równych zasadach kobiet i mężczyzn w życiu rodzinnym, społecznym czy politycznym powoduje potrzebę sprzeciwu wobec zachowań naruszających ową równość. Jednym z najczęściej występujących form naruszenia tej równości jest przemoc w rodzinie. Polska w zakresie równouprawnienia, w porównaniu do krajów biorących udział w omawianym badaniu, plasuje się niemal na samym końcu wśród krajów o najniższym poziomie równouprawnienia, razem z takimi krajami jak Rumunia, Bułgaria, Litwa, Łotwa i Słowenia (jako kraje o najwyższym poziomie równouprawnienia wymienia się Danię, Szwecję i Holandię). Wskazując na równouprawnienie mamy najczęściej na myśli sposób stosowania istniejącego prawa. Sprawdzamy, czy istniejące przepisy stosowane są w podobny sposób wobec kobiet i mężczyzn, czy np. na takich samych stanowiskach zarabiają tyle samo. Rzadziej mamy do czynienia z refleksją o równości w prawie. Równość wobec prawa odzwierciedla przede wszystkim art. 32 Konstytucji RP zakazujący dyskryminacji¹¹⁴. Jednak dopiero jego odczytanie wraz z art. 33 Konstytucji,¹¹⁵ który zwraca uwagę na równość w prawie, na jego tworzenie, które w równym stopniu uwzględnia potrzeby, interesy, doświadczenia i kobiet i mężczyzn, pozwalałoby mówić o niedyskryminacji wobec prawa stworzonego z uwzględnieniem równości w prawie. Tak więc dyskryminacja wobec prawa tworzonego bez uwzględnienia równości w prawie zwielokrotnia dyskryminację wobec prawa.¹¹⁶

Dwie kolejne wymienione przyczyny – poziom urbanizacji oraz styl życia – są w

---

¹¹⁴ Art. 32. Konstytucji RP

1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

¹¹⁵ Art. 33 Konstytucji RP

1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.
2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

¹¹⁶ Jako przykład można wskazać brak przepisów dzielących składkę emerytalną współmałżonka, który pracuje z tym współmałżonkiem, który zaprzestał pracować w celu sprawowania opieki nad dziećmi. W konsekwencji prawa emerytalne nabędzie tylko małżonek pracujący pomimo, że nie mógłby ich nabyć, gdyby w opiece nad dziećmi nie wyręczył go drugi współmałżonek.

dużej mierze powiązane z przemocą wobec kobiet w ujęciu ogólnym. Do przemocy w rodzinie nie dochodzi bowiem w przestrzeni publicznej. W porównaniu sytuacji w mieście i na wsi z pewnością duże znaczenie będzie miała dostępność do systemu pomocy i wsparcia dla osób doświadczających przemocy, a w konsekwencji dla poziomu ujawnia zjawiska.

Ostatni element wskazany jako przyczyna różnic w wynikach badań – nawyki w spożywaniu alkoholu – jest historycznie w Polsce postrzegany jako główne źródło przemocy w rodzinie (patrz rozdział 4.3.2). Fakt, że Polska w omawianym badaniu znalazła się wśród krajów, w których kobiety stosunkowo rzadko doświadczają przemocy - przeczy (w mojej ocenie) tezie, że sposób spożywania alkoholu jest czynnikiem pierwszoplanowym wpływającym na skalę zjawiska. Gdyby bowiem tak było, to należałoby uznać, że w Polsce struktura spożywania alkoholu wpływa na małą liczbę przypadków przemocy (skoro takie są wyniki omawianych badań). Tym bardziej zatem należy uwzględniać inne z wymienionych czynników niż alkohol w poszukiwaniu przyczyn rzadkiego ujawniania przez kobiety w Polsce aktów przemocy wobec nich.

2.4.4. REGULACJE PRAWNE ONZ ORAZ UNII EUROPEJSKIEJ DOTYCZĄCE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Na szczególne znaczenie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazuje art. 2 Deklaracja Narodów Zjednoczonych *dotycząca eliminacji przemocy wobec kobiet z dnia 20 grudnia 1993 r. Rezolucja 48/104 (The United Nations General Assembly Declaration on the Elimination of Violence against Women)*. Również w art. 4 deklaracja odwołuje się do źródeł przemocy wobec kobiet wskazując, że nie może jej usprawiedliwiać ani tłumaczyć obowiązujący zwyczaj, tradycja oraz religia.

W sposób niebezpośredni, ale bardzo istotny z punktu widzenia ochrony praw osoby doświadczającej przemocy, miała wpływ Decyzja Ramowa Rady 2001/220/WSiSW z dnia 15 marca 2001 r. w *sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym*, której art. 8 przewidywał prawo do bezpieczeństwa i ochrony prywatności osób pokrzywdzonych.¹¹⁷

Dla praktycznego zagwarantowania osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie praw w postępowaniu karnym Unia Europejska zdecydowała się przyjąć Dyrektywę ustanawiającą gwarancje minimalne w tym zakresie (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. *ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw*; (dalej Dyrektywa). W treści Dyrektywy znalazło się bezpośrednie odwołanie do CETS 210 jako jednej z okoliczności uzasadniających

---

¹¹⁷ E. Bieńkowska, L. Mazowiecka (red.), *Ochrona danych osobowych i wizerunku ofiar przestępstwa*, Warszawa 2014 r., str. 43

potrzebę uchwalenia Dyrektywy.¹¹⁸ Najważniejszym jednak elementem z punktu widzenia przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest duża część Dyrektywy poświęcona określeniu przemocy ze względu na płeć i wskazanie kobiet jako osób częściej doznających tego rodzaju przemocy. Wskazuje się również, że ten rodzaj przemocy jest formą dyskryminacji ze względu na płeć. Z uwagi na fundamentalny charakter Dyrektywy należy przytoczyć jej oryginalny fragment:

„Przemoc, która jest skierowana przeciwko osobie ze względu na jej płeć, tożsamość płciową lub ekspresję płciową lub której ofiarami stają się w przeważającej mierze osoby danej płci, rozumiana jest jako przemoc na tle płciowym. Może ona powodować krzywdę o charakterze fizycznym, seksualnym, emocjonalnym lub psychologicznym lub szkodę o charakterze ekonomicznym. Przemoc na tle płciowym jest rozumiana jako forma dyskryminacji oraz pogwałcenie podstawowych wolności ofiary i obejmuje przemoc w bliskich związkach, przemoc seksualną (w tym gwałt, napaść na tle seksualnym i molestowanie seksualne) handel ludźmi i niewolnictwo oraz różne formy krzywdzących praktyk, takie jak przymusowe małżeństwa, okaleczanie żeńskich narządów płciowych i tak zwane przestępstwa popełniane „w imię honoru”. Kobiety będące ofiarami przemocy na tle płciowym oraz ich dzieci często wymagają szczególnego wsparcia i szczególnej ochrony ze względu na występujące w przypadku takiej przemocy wysokie ryzyko wtórnej oraz ponownej wiktymizacji, zastraszania i odwetu.

W przypadku gdy do przemocy dochodzi w bliskich związkach, sprawcą przemocy jest osoba, która jest aktualnym lub byłym małżonkiem, partnerem lub innym członkiem rodziny ofiary, niezależnie od tego, czy dzieli lub dzielił z ofiarą gospodarstwo domowe. Taka przemoc może obejmować przemoc fizyczną, seksualną, psychologiczną lub ekonomiczną i może powodować uraz fizyczny lub psychiczny, cierpienie moralne bądź emocjonalne lub straty majątkowe. Przemoc w bliskich związkach jest poważnym i często ukrywanym problemem społecznym, który może skutkować systematycznymi urazami psychicznymi i fizycznymi o poważnych konsekwencjach, gdyż sprawcą jest osoba, której ofiara powinna móc ufać. Ofiary przemocy w bliskich związkach mogą zatem potrzebować szczególnych środków ochrony.

---

¹¹⁸ Pkt 6 preambuły do Dyrektywy w brzmieniu: „W rezolucji z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet Parlament Europejski zaproponował strategię zwalczania przemocy wobec kobiet, przemocy domowej i okaleczania żeńskich narządów płciowych jako podstawę przyszłych prawno-karnych instrumentów ustawodawczych służących zwalczaniu przemocy na tle płciowym, obejmującą metody walki z przemocą wobec kobiet (strategia, zapobieganie, ochrona, ściganie, świadczenie usług i partnerstwo), która uzupełniona zostanie planem działania Unii. Międzynarodowe uregulowania prawne w tej dziedzinie obejmują *Konwencję ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW)* przyjętą 18 grudnia 1979 r., zalecenia i decyzje komitetu CEDAW oraz *Konwencję Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej* przyjętą w dniu 7 kwietnia 2011 r”.

*Ofiarami tego rodzaju przemocy są w przeważającej mierze kobiety, a ich sytuacja może być tym poważniejsza, im bardziej są uzależnione od sprawcy z powodów ekonomicznych, społecznych lub przez wzgląd na prawo pobytu”.*¹¹⁹

Podobnie przemoc wobec kobiet została ukazana w Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet (2010/2209(INI) - dalej: Rezolucja. W preambule czytamy m.in. „mając na uwadze, że przemoc to traumatyczne doświadczenie dla każdego mężczyzny, kobiety lub dziecka, jednak przemoc na tle płciowym stosowana jest wobec kobiet i dziewcząt w przeważającej mierze przez mężczyzn i zarówno odzwierciedla, jak i umacnia nierówności między mężczyznami a kobietami, a także narusza zdrowie, godność, bezpieczeństwo i autonomię ofiar.”. Całość Rezolucji wielokrotnie odnosi się do przemocy w rodzinie jako do zjawiska, któremu należy przeciwdziałać strukturalnie. Jako na negatywne skutki przemocy w rodzinie Rezolucja wskazuje m.in. „przemoc domowa została sklasyfikowana jako główna przyczyna poronień lub narodzin martwego dziecka oraz śmierci matki w czasie porodu, i zwraca się do Komisji o zwrócenie większej uwagi na przemoc wobec kobiet w ciąży, gdyż sprawca naraża wtedy na niebezpieczeństwo więcej niż jedną osobę.”. Rezolucja jako dokument mający wpływ na przyszłą politykę Unii Europejskiej pozwala mieć nadzieję, że tematyka przeciwdziałania przemocy wobec kobiet, w tym przemocy w rodzinie będzie jej istotnym elementem.

Osobną kwestią pozostaje dopuszczenie na gruncie prawa międzynarodowego możliwości mediacji w sprawach karnych dotyczących lub powiązanych z przemocą w rodzinie. W CETS 210 art. 48 ust. 1 stanowi: „Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zakazujące stosowania obowiązkowych alternatywnych sposobów rozstrzygania sporów, w tym mediacji i koncyliacji, w odniesieniu do wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji.”. Przepis Konwencji nakazuje zatem wyeliminować wszelkie zapisy prawne, które wprowadzałyby obowiązek mediacji. Nie wyklucza jednak mediacji, jeżeli jest ona dobrowolna.¹²⁰ Zagadnienie mające istotny walor praktyczny (czy kierować czy nie kierować w trakcie postępowania karnego stron do mediacji) można streścić w wypowiedzi Ewy Bieńkowskiej: „Unijne standardy dotyczące programów sprawiedliwości naprawczej są więc klarowne i nie różnią się od określonych w innych dokumentach międzynarodowych: programach sprawiedliwości naprawczej, a wśród

¹¹⁹ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
L 315/57 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0057:0073:PL:PDF>
[data dostępu: 22 lipca 2015 r.]

¹²⁰ Element dobrowolności wymaga szczególnej ostrożności w przypadku osób doznających przemocy. Samo wyartykułowanie woli uczestniczenia w mediacji może wynikać z faktu, że dana osoba nie wie, że może się nie zgodzić na mediację lub działa pod wpływem sprawcy, dla którego mediacja stanowi okazję do korzystnego zaprezentowania własnej osoby.

nich również mediacja, to instytucje dla ofiar przestępstwa, które mogą być stosowane tylko wówczas, gdy leży to w jej interesie pod warunkiem podjęcia przez nią dobrowolnej i świadomej, opartej o kompleksowe informacje zgody, wprowadzenia i przestrzegania odpowiednich gwarancji bezpieczeństwa oraz zapewnienia mechanizmu kontrolowania wykonania ugody”.¹²¹

Na marginesie należy wskazać, że w zakresie ochrony przed przemocą mogą mieć istotne znaczenie również akty prawa międzynarodowego nie odnoszące się wprost do zjawiska przemocy w rodzinie. Mam tu na myśli szereg regulacji dotyczących szeroko rozumianego prawa antydyskryminacyjnego, w którym kryterium płci jest wskazanym jako jedno z najczęstszych źródeł dyskryminacji. Jako przykład takich regulacji można wymienić:

- Dyrektywę Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne;

- Dyrektywę Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającą ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy;

- Dyrektywę Rady 2004/113/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług;

- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/54/WE z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy;¹²²

- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw.¹²³

Wymienione wyżej akty prawa międzynarodowego kształtują prawa osób pokrzywdzonych przestępstwem, ale również ingerują w sytuację kobiet i mężczyzn na rynku pracy oraz w zakresie dostępu do towarów i usług. Wszystkie te trzy sfery (wymiar sprawiedliwości, rynek pracy, dostęp do towarów i usług) są bardzo istotne dla osoby doznającej przemocy, która decyduje się ujawnić przemoc oraz uniezależnić od sprawcy. To jaką pomoc prawną i psychologiczną otrzyma, w jaki sposób będzie przesłuchiwana oraz czy będzie miała możliwość podjęcia pracy na równych zasadach dla kobiet i mężczyzn, może być czynnikiem decydującym o tym, czy w ogóle zdecyduje się poszukiwać pomocy. Z tego punktu widzenia uważam, że wskazane wyżej akty prawne są nie mniej ważne dla

---

¹²¹ E. Bieńkowska, *Mediacja w polskim systemie prawa karnego – czy rzeczywiście jest instytucją dla ofiar przestępstwa?*, [w:] L. Mazowiecka red., *Mediacja karna jako instytucja ważna dla pokrzywdzonego*, Warszawa 2013 r., str. 43

¹²² E. Bieńkowska, *Od dyskryminacji do przestępstwa z nienawiści (wybrane zagadnienia prawa międzynarodowego)*, [w:] L. Mazowiecka, *Ofiary przestępstw z nienawiści*, Warszawa 2013 r., str. 52

¹²³ B. Mandyliś, *Opinia do ustawy o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka*, Warszawa 2014 r., Druk 731, str. 1

przeciwdziałania przemocy w rodzinie niż regulacje wprost odnoszące się do zjawiska przemocy.

2.4.5. MODELE OCHRONY PRZED PRZEMOCĄ W RODZINIE

Budowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w poszczególnych państwach jest zależne od wielu czynników. Z pewnością istotną rolę odgrywa tradycja, sposób ujęcia przez prawo, w tym prawo karne, zjawiska przemocy między bliskimi. Ważną rolę odgrywa kulturowa świadomość, rozpoznanie zjawiska jako problemu, poziom wrażliwości na krzywdę oraz czy przekładają się one na polityczną wolę eliminowania sprawowania dyscypliny i kontroli najbliższych przy użyciu środków określanych mianem przemocy.¹²⁴ Znaczenie więc ma zarówno wola polityczna objęcia ochroną osób doznających przemocy, model systemu prawnego obowiązującego w danym kraju, jak i skala oraz struktura zjawiska przemocy w rodzinie.

Tematyka dotycząca przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest nierozzerwalnie związana też z tematyką równouprawnienia kobiet i mężczyzn (jak wynika z opisanych powyżej regulacji prawa międzynarodowego). Tym samym to, jaki model ochrony zostanie w danym kraju przyjęty, stanowi odzwierciedlenie świadomości społecznej i politycznej w zakresie równouprawnienia. Im wyższy poziom równouprawnienia kobiet i mężczyzn w sferze rodzinnej, społecznej i politycznej, tym bardziej rozbudowany system ochrony przed przemocą w rodzinie.

W konsekwencji doświadczenie poszczególnych państw oraz przyjęte w nich rozwiązania, dotyczące budowy systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, są zróżnicowane. Dokonanie oceny tych rozwiązań pod kontem ich skuteczności oraz możliwości zastosowania w innych krajach nastąpiło w trakcie prac nad Konwencją CETS 210. Państwa członkowskie Rady Europy przedstawiały sprawozdania dotyczące ich ustawodawstwa krajowego w zakresie posiadanych rozwiązań przeciwdziałających przemocy wobec kobiet, w tym przemocy domowej.

Na podstawie analizy treści dokumentów przedstawionych przez państwa członkowskie, a także opracowań naukowych dotyczących analizy ustawodawstw poszczególnych państw¹²⁵ należy wskazać na dwa czasookresy, które oddziela wprowadzenie

---

¹²⁴Peter Spierenburg zwracał uwagę, iż proces uwrażliwienia na krzywdę doznawaną wskutek stosowania przemocy był ściśle związany z procesami gospodarczymi i rozwojem medycyny; im mniej ludzi głodowało i umierało wskutek chorób, tym większa była skłonność do identyfikowania się z losem drugiego człowieka. Identyfikacja ta była jego zdaniem konieczna dla dostrzeżenia, że siła, środki przymusu i zniewolenie drugiego człowieka poniża i jest niegodnym instrumentem relacji. P. Spierenburg, *The Broken Spell. A cultural and anthropological history of preindustrial Europe*, New Brunswick 1991 r., str. 192-221

¹²⁵ M. Płatek, *Karnoprawne modele przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Archiwum Kryminologii T. XXIX-

w Polsce ustawowej definicji przemocy w rodzinie w 2005 r. poprzez uchwalenie UPPR. Przed wprowadzeniem prawnej definicji przemocy w rodzinie uprawniony był model postrzegania art. 207 KK jako zawierającego w sobie ochronę przed przemocą w rodzinie. Sądowa wykładnia tego przepisu (patrz rozdział 5) dawała możliwość, aby „znęcanie” zawierało w sobie treści ujęte w definicji „przemocy w rodzinie”. Tak się jednak nie stało. Termin „znęcanie” miał zastosowanie jedynie do ekscesu, w drastycznych przypadkach przemocy w rodzinie. Nie obejmował więc zachowań stanowiących o tym, że dochodzi do przemocy w rodzinie. Ustawodawca przyjął definicję oddającą treść zjawiska przemocy w 2005 roku. Definicja ta obejmuje zachowania, które uznane są za przemoc, ale nie odpowiadają znamionom znęcania w rozumieniu art. 207 KK. Funkcjonowanie modelu sprzed wprowadzenia ustawowej definicji przemocy w rodzinie doprowadziło do zauważenia problemu przemocy w rodzinie oraz wskazania na różne standardy ochrony przed przemocą, w zależności czy dochodzi do niej w przestrzeni publicznej czy w przestrzeni prywatnej. Można zatem, do czasu wejścia w życie UPPR, wyróżnić co najmniej trzy modele ochrony przed przemocą w rodzinie:

1. model równoprawnej ochrony;
2. model uregulowania przemocy w rodzinie w kodeksie karnym;
3. model podwyższonego standardu ochrony przed przemocą w rodzinie.¹²⁶

Model równoprawnej ochrony wychodzi z założenia, że prawo karne gwarantuje ludziom ochronę niezależnie od miejsca. Tak więc zarówno poza domem, jak i w domu przysługuje jednostce ochrona, której nie trzeba różnicować ze względu na relacje między osobą sprawcy a osobą poszkodowaną. Brak jest w konsekwencji takiego podejścia zdefiniowania w kodeksie karnym przemocy w rodzinie oraz przestępstwa, które przewidywałoby sankcję za stosowanie przemocy w rodzinie. Poszczególne zachowania sprawcy przemocy w rodzinie mogą wypełniać znamiona przestępstw stypizowanych w kodeksie karnym, nie mniej nie ma takiego przestępstwa jak przemoc w rodzinie. Dzieje się tak, ponieważ ustawodawca uznaje brak takiej potrzeby w związku z podkreśleniem równoważnej ochrony każdej osoby bez względu na miejsce i relacje. Tym samym sankcja karna w żaden sposób nie jest uzależniona od tego, czy sprawca działał wobec osób bliskich (rodziny) czy też wobec osób obcych. Jako przykład takich rozwiązań można wskazać rozwiązanie zastosowane we Włoszech, gdzie wprowadzono w 2001 r. ustawę przeciwko przemocy w rodzinie, jednak nie ustanowiła ona osobnego przestępstwa polegającego na

---

XXX/ 2007-2008, str. 601

¹²⁶ Ibidem, str. 613

dopuszczeniu się przemocy w rodzinie. Włoski kodeks karny nie zawiera przepisu, który by wprost odnosił się do przemocy w rodzinie. Zatem poszczególne czyny sprawcy będą wypełniały tradycyjnie stypizowane modele przestępstw.¹²⁷

Podobne rozwiązanie przyjęte jest w Niemczech, gdzie kodeks karny nie zawiera przestępstwa przemocy w rodzinie. Reakcja na przemoc w rodzinie polega na stawianiu sprawcom zarzutów dotyczących naruszenia sfery fizycznej, psychicznej lub seksualnej osób doznających przemocy. Podkreślenia wymaga fakt, że kodeks karny niemiecki nie traktuje przemocy domowej jako zjawiska prywatnego, ale traktuje je na równi z ochroną przypisaną czynom popełnianym wobec osób obcych sprawcy.¹²⁸ Pozostaje to w zgodzie z art. 2 Konwencji ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, która zobowiązuje strony do eliminowania zjawisk, które prowadzą do dyskryminacji kobiet. Przemoc w rodzinie wobec kobiet uznana jest za zjawisko, które jest przejawem dyskryminacji wobec kobiet. Nakłada to na państwo obowiązek takiego uregulowania polityki społecznej i przepisów (także karnych), aby zapewniały reakcję na przemoc w rodzinie.

W drugim modelu - uregulowania przemocy w rodzinie w kodeksie karnym - kodeks karny zawiera przestępstwo lub przestępstwa, które może popełnić sprawca przemocy w rodzinie. Począwszy od naruszenia nietykalności cielesnej, poprzez spowodowanie obrażeń ciała, wywołanie uszczerbku na zdrowiu, aż po zabójstwo. Ochrona taka może jednak nie obejmować poszczególnych elementów przemocy takich jak przemoc psychiczna, czy przemoc ekonomiczna. Z uwagi na niewpisanie do znamion żadnego przestępstwa przesłanek tożsamyh z definicją przemocy w rodzinie powstaje grupa przypadków, które nie będą przestępstwem, a które będą traktowane jako przejawy konfliktu w rodzinie. Tymczasem mogą one wypełniać przesłanki przemocy w rodzinie. Jako przykład takiej regulacji M. Płatek, dokonując wyszczególnienia modeli regulacji prawnokarnej wskazała Polskę.¹²⁹ Jeśli bowiem przyjąć, że KK przewiduje sankcję za poszczególne przypadki będące przemocą w rodzinie, to nie można tej odpowiedzialności ograniczyć tylko do art. 207 KK, który przewiduje sankcję za swego rodzaju eksces, a nie za sam akt przemocy. Nie można również postawić zarzutu popełnienia przestępstwa sprawcy przemocy ekonomicznej, psychicznej czy seksualnej, jeżeli nie są spełnione ściśle określone znamiona poszczególnych przestępstw, które każdorazowo są węższe niż definicja przemocy w rodzinie. Istotą drugiego modelu jest to, aby zachowanie sprawcy spełniające ustawową definicję przemocy w rodzinie oznaczało odpowiedzialność karną za takie właśnie przestępstwo. Również i w tym modelu sankcja

---

¹²⁷ http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/EG%282009%293-vol1_en.pdf [data dostępu: 22 lipca 2015 r.]

¹²⁸ Ibidem, str. 127

¹²⁹ M. Płatek, *Karnoprawne modele przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, [w:] *Archiwum Kryminologii T. XXIX-XXX 2007-2008*.

karna za dopuszczenie się aktów przemocy w rodzinie nie jest surowsza niż ta, która grozi za akty przemocy skierowane do osób obcych.¹³⁰

Jako współczesną, obowiązującą ilustrację tego modelu można wskazać przykład regulacji czeskiej. Kodeks karny z 2009 r. (wszedł w życie w 2010 r) zawiera w części szczególnej dział IV „Przestępstwa przeciwko rodzinie i dzieciom”.¹³¹

§ 199 Okrucieństwo wobec osób mieszkających w tym samym gospodarstwie domowym

(1) kto maltretuje osobę żyjącą z nim w związku lub inną osobę mieszkającą z nim w tym samym gospodarstwie domowym, podlega karze pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do czterech lat.

(2) karą pozbawienia wolności od dwóch do ośmiu lat będą karani przestępcy, którzy popełnili przestępstwo, o którym mowa w ustępie 1 w szczególnie bolesny lub brutalny sposób lub

a) spowodowali poważne obrażenia ciała,

b) jeżeli popełnia takie przestępstwo co najmniej dwie osoby.

(3) Kara pozbawienia wolności na okres od pięciu do dwunastu lat grozi sprawcy, który powoduje, że przestępstwo, o którym mowa w ustępie 1, skutkuje powstaniem

a) poważnej szkody dla co najmniej dwóch osób, lub

b) śmierci.¹³²

Po wprowadzeniu UPPR model ten przestał być aktualny, przynajmniej w stosunku do stanu prawnego obowiązującego w Polsce, a w związku z różnicą między ustawowymi znamionami znęcania z art. 207 KK i definicją przemocy w rodzinie z art. 2 UPPR ewidentnym stało się, że przemoc w rodzinie nie jest w polskim porządku prawnym przestępstwem.

Trzeci model - podwyższonego standardu ochrony przed przemocą w rodzinie - dotyczy wprowadzenia tej ochrony w środowisku rodzinnym (prywatnym) w sposób, który nie odróżniałby reakcji państwa w zależności od tego, czy zachowanie sprawcy było skierowane wobec osoby najbliższej, czy wobec osoby obcej. W tym modelu system ochrony dostrzega, że w domu, w rodzinie człowiek ma prawo oczekiwać podwyższonego, a nie mniejszego poziomu bezpieczeństwa. Przyjmuje się zatem, że państwo powinno chronić obywateli w ich środowisku domowych czyli tam, gdzie jest zagrożenie. W istocie tych

---

¹³⁰ Przykładem takiego rozwiązania są Czechy, Hiszpania, Francja, Włochy, Austria, Portugalia, Słowenia, Słowacja, Szwecja, Chorwacja i Luksemburg.

¹³¹ W. Radecki, *Nowy czeski kodeks karny*, Prokuratura i Prawo 7-8/2009, str. 186

¹³² Tłumaczenie własne.

systemów leży bowiem założenie, że zarówno zagrożenie aktami przemocy jak i ich dolegliwość są większe jeżeli sprawca jest osobą z najbliższego otoczenia osoby pokrzywdzonej, niż gdyby był dla niej obcą osobą. Jako przykłady tego rodzaju rozwiązania można wskazać Szwecję.¹³³ Nowelizacja kodeksu karnego z 1998 r. wprowadziła przepis, którego treść przewidywała sankcję karną za stosowanie przemocy w rodzinie.

Innym przykładem trzeciego modelu może być np. Portugalia. W tamtejszym kodeksie karnym, w art. 152 przewiduje się karę za stosowanie przemocy fizycznej lub psychicznej, zarówno jednorazowej jak i powtarzającej się. Wskazano również, że sprawca podlega karze, jeżeli stosuje kary cielesne. Kwalifikowanym typem przestępstwa jest stosowanie przemocy w miejscu zamieszkania osoby pokrzywdzonej.

Najbardziej rozbudowany przykład trzeciego modelu (i z tego powodu wymagający osobnego omówienia) oraz systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zarówno pod względem prawa karnego, jak i innych instrumentów prawnych służących przeciwdziałaniu temu zjawisku, jest ustawodawstwo hiszpańskie. W Hiszpanii w roku 2004 przyjęto ustawę o przeciwdziałaniu przemocy ze względu na płeć (*Ley Organica de Proteccion integral contra la Violencia de Genero* (zwaną dalej LOPVG)). Ten obszerny akt prawny reguluje wszelkie aspekty przeciwdziałania przemocy, począwszy od edukacji, oddziaływania na świadomość społeczną, zmianę postaw poszczególnych osób, poprzez wprowadzenie rozwiązań prawnych pozwalających na ochronę osób doznających przemocy, aż po stworzenie rozbudowanego systemu instytucji powołanych tylko i wyłącznie do przeciwdziałania temu zjawisku. Co szczególnie wyjątkowe w skali ogólnoswiatowej, w Hiszpanii zdecydowano się na wydzielenie jednostek policji, których wyłącznym zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, a także powołano specjalne wydziały w sądach, mające orzekać w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie.¹³⁴ Co charakterystyczne ustawa chroni nie tylko przed przemocą w rodzinie, ale (znacznie szerzej) - tytuł trzeciego rozdziału ustawy dotyczy praw osób doznających przemocy ze względu na płeć.¹³⁵ Na szczeblu centralnym utworzono zarówno pełnomocnika rządu do spraw przeciwdziałania przemocy, jak i specjalne kolegium mające za zadanie monitorowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy. Do kodeksu karnego (art. 83§2 i n. hiszpańskiego kodeksu karnego) wprowadzono termin przemocy ze względu na płeć (*gender violence*) i nakazano w sprawach dotyczących przemocy nakładać na sprawców przewidziane dla nich obowiązki, oddziałujące na ich

---

¹³³ J. Tracz – Dral, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na tle wybranych rozwiązań legislacyjnych*, Warszawa 2010 r., str. 39

¹³⁴ BOE (Oficjalna Państwowa Publikacja – odpowiednik Dziennika Ustaw) środa, 29 grudnia 2004 r., nr 42166

¹³⁵ Cała ustawa obejmuje swoim zakresem nie tylko przemoc w rodzinie, czyli pomiędzy osobami bliskimi, ale również inne akty przemocy dokonywane ze względu na płeć.

reedukację oraz psychikę. Jako jedną z okoliczności podnoszącą zagrożenie karą (typ kwalifikowany) kodeks karny hiszpański przewiduje popełnienie przestępstwa przeciwko żonie lub innej osobie pozostające w analogicznej relacji (art. 148 hiszpańskiego kodeksu karnego). W sposób szczegółowy uregulowano podniesienie zagrożenia karą w przypadku przestępstwa groźby karalnej oraz zmuszenia do określonego zachowania. W tytule V LOPVG ochrona sądowa, powołuje się sądy ds. przemocy wobec kobiet (art. 43 ustawy) tworzone w liczbie co najmniej jednego sądu w okręgu (sądy pierwszej instancji), które orzekają w pionie karnym¹³⁶, choć właściwość rzeczowa sądów obejmuje zarówno sprawy karne jak i cywilne związane z przemocą wobec kobiet.

Tryb rozpatrywania spraw karnych dotyczących przemocy wobec osób najbliższych (w tym dotyczących znęcania się) już od 2002 r. był trybem przyspieszonym.¹³⁷

W art. 64 LOPVG przewidziano nakazy nakładane na sprawców przemocy (*restraining orders*) obejmujące nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania, jak również zakaz kontaktu i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. O ile samo wprowadzenie tego rodzaju przepisów nie jest niczym nadzwyczajnym (zapisy takie obowiązują w wielu państwach europejskich m.in. w Polsce) o tyle ciekawym rozwiązaniem jest egzekucja owych nakazów. W celu zapewnienia skutecznej ochrony osób doznających przemocy w Hiszpanii wprowadzono elektroniczny system nadzoru osób, na które nałożono zakaz zbliżania się do osób pokrzywdzonych. System działa w ten sposób, że zarówno osoba pokrzywdzona, jak i sprawca mają przy sobie czujniki elektroniczne, które reagują w sytuacji, kiedy sprawca zbliżyłby się do osoby pokrzywdzonej. Każdorazowo są wyznaczane dwa obszary, w których sprawca nie może przebywać. Pierwszy obszar, o większym zasięgu, służy jako ostrzeżenie. Jeżeli sprawca wejdzie w ten obszar, informacja o tym zostaje wysłana do monitoringu systemu, a do sprawcy zostaje wysłana wiadomość, że ma natychmiast opuścić tę strefę. Jeżeli tego nie uczyni, zostaje zatrzymany przez policję. Drugi obszar to ścisła ochrona osoby pokrzywdzonej, którego przekroczenie naraża sprawcę na sankcję karną.¹³⁸ Nałożenie zakazu zbliżania i kontaktu ma również ten skutek, że osoba doznająca przemocy nie może swobodnie decydować o tym, czy kontaktować się ze sprawcą. W tym sensie zakaz również ogranicza jej prawa. Jest to o tyle istotne, że dla części osób doznających przemocy izolacja sprawcy nie jest celem. W sytuacji, gdy sprawca zachowuje się w sposób oczekiwany przez osobę doznającą przemocy, może ona mieć wolę kontaktu ze sprawcą. Opisany wyżej system jej to uniemożliwia.

---

¹³⁶ <https://e-justice.europa.eu/> [data dostępu: 27 maja 2016 r.]

¹³⁷ W. Jakimko, *Postępowanie przyspieszone w hiszpańskim procesie karnym*, Przegląd Sądowy nr 3/ 2009, str. 115

¹³⁸ M. Kordaczuk-Wąs, *Zintegrowany System Monitorowania Przypadków Przemocy w Rodzinie – doświadczenie hiszpańskie*, Warszawa 2012 r., str. 47

Ponieważ tak obowiązujący zakaz zbliżania jest obligatoryjnie nakładany na sprawców przemocy, również wbrew woli osób jej doznających, Hiszpania została pozwana przed Europejski Trybunał Sprawiedliwości w sprawie dotyczącej zbadania zgodności takiego rozwiązania prawnego z Konwencją o prawach człowieka. W sprawie C-483/09 i C-1/10, wyrok z dnia 15 września 2011 r. Trybunał orzekł, że tego rodzaju rozwiązanie nie narusza Konwencji. W sporze podnoszono, że jeżeli osoba doznająca przemocy chciałaby wrócić do partnera, na którego nałożono zakaz kontaktu i zbliżania, nie ma takiej prawnej możliwości. Trybunał uznał jednak, że obowiązkiem państwa jest zapewnienie osobie doznającej przemocy bezpiecznego udziału w procedurach ją chroniących. Nie można jednak z tego obowiązku wywieść, że to osoba doznająca przemocy jest dysponentem ograniczeń nakładanych na sprawcę. Zatem państwo ma możliwość wprowadzenia zakazu również wbrew woli osoby doznającej przemocy.¹³⁹

Jednym z podstawowych elementów odróżniających model hiszpański od pozostałych (jak już wspomniano) jest wyodrębnienie podmiotów zajmujących się tylko i wyłącznie przeciwdziałaniem przemocy ze względu na płeć. Właściwe miejscowo i rzeczowo sądy kończą procedurę, jednak zanim sprawa do nich dotrze, przechodzi przez specjalnie wyodrębnione jednostki prokuratury, a wcześniej przez specjalnie oddelegowanych do pracy w tym obszarze policjantów. Jednak głównym elementem pozwalającym na sprawne działanie poszczególnych służb jest system informatyczny zwany VdG oparty o szyfrowany internet, który pozwala gromadzić, przekazywać, przetwarzać dane dotyczące konkretnego przypadku, a także szacować ryzyko występowania przemocy oraz prowadzić szczegółową statystykę dotyczącą zjawiska.¹⁴⁰

Opisane powyżej modele rozwiązań prawnokarnych odnoszące się do przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazują, że w zakresie sprawności, skuteczności oraz czasu udzielenia ochrony osobom doznającym przemocy można zbudować wielopoziomowy system państwowy lub oprzeć się na funkcjonujących już instytucjach, nakładając na nie nowe obowiązki. Podobnie z uregulowaniem przemocy w rodzinie w relacji do prawa karnego. Można wprowadzić pojęcie przemocy w rodzinie do prawa karnego lub nakładać na sprawców przemocy sankcje w oparciu o przepisy, których adresatami są nie tylko członkowie rodziny. Bez względu jednak, jaki z przedstawionych modeli się wybierze, ich celem jest ukaranie sprawcy przemocy i tym samym zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie. Polski system prawny zdaje się nie pasować do żadnego z tych modeli. Ponieważ do prawa karnego nie wprowadzono pojęcia przemocy w rodzinie, nie ulega wątpliwości, że ten

---

¹³⁹ K. Żaczek – Zborska, *ETS zakaz zbliżania się nawet wbrew woli ofiary*, LEX 2011 r.

¹⁴⁰ M. Kordaczuk-Wąs, M. Putka, *Zintegrowany System Monitorowania Przypadków Przemocy w Rodzinie. Doświadczenie hiszpańskie*, Warszawa 2011/2012, str. 20

model jest obecnie odrzucony. Nie można jednak przyjąć, że sprawca przemocy będzie zawsze odpowiadał karnie na podstawie przepisów obowiązujących innych adresatów niż członkowie rodziny. O ile w przypadku przemocy fizycznej można by uznać, że także drobne naruszenie nietykalności cielesnej jest penalizowane, to nawet w tym wypadku ściganie sprawcy odbywa się z oskarżenia prywatnego (art. 217 KK) lub na wniosek osoby pokrzywdzonej (art. 157 §4 KK). W konsekwencji Polska nie zapewnia w pełni prawnokarnej ochrony przed zjawiskiem przemocy w rodzinie.

ROZDZIAŁ 3 - PRZEMOC W PRAWIE KRAJOWYM

Przedstawione w rozdziale 2 niniejszej pracy przykłady regulacji prawnych dotyczących przemocy w rodzinie wskazują na różne możliwości budowania krajowych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z tego powodu koniecznym jest szczegółowe przeanalizowanie obowiązującego w Polsce modelu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3.1. PRAWNE REGULACJE DOTYCZĄCE RODZINY W UJĘCIU HISTORYCZNYM

Obowiązująca Konstytucja z 1997 r., KRiO, KK, ani UPPR nie definiują pojęcia rodziny pomimo, że wszystkie te akty prawne tym pojęciem się posługują¹⁴¹. Ustawodawca rezygnując z wprowadzenia definicji rodziny we wskazanych aktach prawnych umożliwił dokonywanie szerokiej wykładni tego pojęcia. Rozwiązanie takie pozwala na objęcie możliwie dużej liczby osób ochroną przewidzianą we wskazanych aktach prawnych dla członków rodziny. Na poziomie konstytucyjnym nie zawęży bowiem tej ochrony żadna definicja rodziny¹⁴². Jednocześnie stwarza to pole do debat i sporów na temat samego pojęcia rodziny, jak i członka rodziny¹⁴³. Wskazanie na historyczne, podstawowe regulacje prawne odnoszące się do instytucji rodziny nastąpi w niniejszym rozdziale i ma na celu wykazanie, że zapisana w Konstytucji, a także w KRiO zasada równości praw kobiet i mężczyzn w życiu rodzinnym, nie spowodowały przemodelowania tradycyjnego postrzegania rodziny i ról jakie w niej pełnią poszczególni członkowie. Pomimo wyraźnego wskazania w prawie rodzinnym

¹⁴¹ Szeroka definicja rodziny zawarta jest w ustawie o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 Nr 64, poz.593 ze zm.); w art. 6 pkt. 14 tej ustawy definicja rodziny ustala, że „rodzina to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.” Jest to definicja ważna poznawczo, choć wiadomo, że definicje sporządzone na potrzeby konkretnej ustawy są do wykorzystania na potrzeby tej ustawy; w tym przypadku ustawy o pomocy społecznej. Jej szeroki zakres podyktowany jest, jak się wydaje, wolą ograniczenia przez ustawodawcę kręgu osób upoważnionych do pomocy społecznej. Jest w tym jednak zawarta istotna intuicja relewantna także dla rozumowania, które może towarzyszyć analizie wskazywanych tu aktów prawnych. Ustawodawca jest świadomy, że osoby wspólnie zamieszkujące i wspólnie gospodarujące są od siebie zależne. Skoro ustawodawca uznaje, że wspólnie mieszkający i wspólnie gospodarujące osoby mają wobec siebie zobowiązania świadczeń co najmniej finansowych, to już ten element wskazuje na związek tak pojętej definicji rodziny z badaniem chociażby tego, czy doszło, w określonych okolicznościach do przemocy ekonomicznej. Jest to również istotna wskazówka, że w tych warunkach istnieją związki i relacje natury emocjonalnej. Definicja rodziny z ustawy o pomocy społecznej wskazuje także na to, że o rodzinie jest mowa zarówno wtedy, gdy występuje pokrewieństwo jak i wtedy gdy pokrewieństwa brak.

¹⁴² Doprecyzowanie, zresztą niekiedy kontrowersyjne, ma miejsce w konkretnych wyrokach Trybunału Konstytucyjnego; co jednak i w tym względzie upoważnia do uściśleń w ramach ustawy, która jest podstawą kontroli konstytucyjnej. Patrz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 kwietnia 2011 r., Sygn. akt SK 62/08. W wyroku tym sędzia sprawozdawca Marek Zubik zawęził definicję rodziny do sytuacji heteroseksualnej pary z co najmniej jednym dzieckiem. (str. 17-18 SK 62/08)

¹⁴³ Patrz wystąpienie Prokuratora Generalnego z 18 września 2015 r., do Trybunału Konstytucyjnego w związku ze skargą Ordo Iuris na definicję rodziny i członka rodziny w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie PG VIII TK 76/14 [<https://pk.gov.pl/plik/.../91030eaa25105f1930164487dc2288cf.pdf>]. [data dostępu: 12 grudnia 2015r.]

oraz w Konstytucji z 1997 r. równości kobiet i mężczyzn w życiu rodzinnym, społecznemu postrzeganiu ról w rodzinie jest bliżej do tzw. tradycyjnego modelu rodziny, w którym kobiety są podporządkowane woli mężczyzn.¹⁴⁴

Zmiana wzorców kulturowych w tym zakresie, a w konsekwencji ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie, stanowi jeden z obowiązków nałożonych na państwo przez art. 12 CEDAW oraz art. 5 CETS 210. CEDAW nie mówi wprost o przemocy, odnosi się jednak *expressis verbis* do zobowiązania władz państwowych do działań na rzecz eliminacji stereotypowych koncepcji mężczyzny i kobiety; także tych, które aprobuje przemoc (przysłowie: jak się kobiety nie bije, to jej wątroba gnije; baba z wozu, koniom lżej; jak

---

¹⁴⁴ Udzielanie konsultacji prawnych osobom doznającym przemocy wiąże się nierozdzielnie z koniecznością zagłębienia się w model rodziny lub związku w jakim dane osoby funkcjonują. Wydaje się, że bez względu na poglądy, wiek, grupę społeczną, niemal bez wyjątku pewien obszar codziennych czynności jest przeznaczony dla kobiet, a pewien dla mężczyzn. Nawet jeśli partnerzy pomagają sobie w wypełnianiu obowiązków lub czasem się zastępują, to i tak swoją rolę i pozycję utożsamiają z czynnościami jakie mają wykonywać. Podstawowym elementem, od którego jest najmniej odstępstw jest gotowanie. W tym wypadku niezwykle rzadko się zdarza, aby mężczyzna uważał to zadanie za własne. Owszem zdarza się, że mężczyźni robią zakupy, gotują określone potrawy, ale wtedy uważają, że zastępują w tych zadaniach kobiety. W żadnej innej sferze podział na role płciowe nie jest tak silny. Tradycyjny model rodziny, w którym mężczyzna zarabia na utrzymanie rodziny i decyduje o zarządzaniu majątkiem, a kobieta zajmuje się prowadzeniem gospodarstwa domowego stopniowo jest zastępowany modelem opisywanym w różnego rodzaju poradnikach rodzinnych jako model partnerski.

Na szczególną uwagę zasługują te poradniki, które były wydane wiele lat temu i są sukcesywnie aktualizowane przez swoich autorów. Jako przykład może służyć książka Arnolda Lazarusa pt. *Mity na temat małżeństwa*, której pierwsze wydanie ukazało się w 1985 r. i jest sukcesywnie aktualizowana przez autora do czasów współczesnych. W wydaniu z 2008 r. autor stwierdza: „Sztynny podział ról na męskie i kobiece zamiera w ostatnich czasach. Coraz mniej par kłóci się o przypisane danej płci zadania.”. Nie ulega wątpliwości, że zmienia się również podejście do sprawowania opieki nad nowo narodzonymi dziećmi i coraz częstsze włączanie mężczyzn do zadań związanych z opieką i wychowaniem niemowląt. Wszystko to jednak dzieje się z pozostającą w sferze kultury, tradycji, religii i prawa przeszłą hierarchią w rodzinie jako komórcie społecznej, w której rolę decyzyjną sprawuje mężczyzna, a kobieta odpowiedzialna jest za sprawy urodzenia i wychowania dzieci oraz sprawy prowadzenia domu. Nie było przecież w historii żadnego zdarzenia, które by przekreśliło ten tradycyjny model. O ile w prawie zaszły bardzo istotne zmiany, przynajmniej w sferze brzmienia prawa materialnego, o tyle w pozostałych przypadkach (tradycji, kulturze i religii) zmiany ani nie zachodzą szybko, ani nie muszą mieć ściśle określonego kształtu lub kierunku. Problem nie polega bowiem jedynie na zaprzeczeniu istniejącemu modelowi tradycyjnemu, ale również na wprowadzeniu nowych reguł czy zasad, które byłyby dla ludzi zrozumiałe, potrzebne i akceptowalne. Tymczasem brak jest jednoznacznie określonego modelu alternatywnego dla tradycyjnego. Najbardziej jaskrawym tego przykładem jest obowiązująca od ponad sześćdziesięciu lat w polskim prawie zasada równości praw współmałżonków. Kobieta i mężczyzna mają zatem różne prawa do edukacji, rozwoju zawodowego, działalności pozazawodowej. W równym również stopniu powinni przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny i do jej rozwoju. Jak jednak urzeczywistnić tę zasadę w praktyce? Kodeks rodzinny i opiekuńczy podpowiada. Obowiązek dbania o dobro i rozwój rodziny może być również wypełniony poprzez opiekę nad dziećmi i prowadzenie gospodarstwa rodzinnego. A kto opiekuje się dziećmi i gospodarstwem domowym? W modelu tradycyjnym kobieta. W innych modelach każde z małżonków, tylko że skoro wypełniam swój obowiązek poprzez prowadzenie gospodarstwa domowego to znaczy, że nie wypełniam go poprzez pracę zawodową, zdobywanie doświadczenia, rozwój osobisty czy wreszcie osiąganie dochodów. Model tradycyjny daje jasny podział ról: „Mąż jest głównym żywicielem i głową rodziny, której należy się szacunek, a żona jest ekspertem w dziedzinie prowadzenia domu i opieki nad dzieckiem. Kobieta zajmuje tu pozycję niższą niż mężczyzna, któremu jest podporządkowana. W klasycznej wersji małżeństwa tradycyjnego zależność społeczna kobiety najpierw od ojca, a potem od męża sprawiała, że była ona nieustannie w sytuacji osoby nieletniej. To mężczyzna ustanawiał dla niej prawa i mówił jej jaka być powinna.”. Przedstawiony powyżej model miałby zostać zastąpiony modelem partnerskim, którego naczelną cechą jest równość i współuczestnictwo. Jednak wobec braku jednoznacznego wzorca zachowania kobiety i mężczyzny w takim związku (zarówno tradycja jak i kultura w stopniu wysoce niewystarczającym zakreślają ramy ról w związku partnerskim) decydującą nieraz rolę odgrywa wzorzec tradycyjny, a więc odwołanie się do tego co powinna robić kobieta, a co powinien robić mężczyzna w małżeństwie.

mężczyzna bije, znaczy się kocha etc.)¹⁴⁵. Obyczajowość ludowa, jak słusznie zauważa Lucjan Kocik bezpośrednio jest związana z obowiązującym przez wieki prawem, który podpierając się religią kształtuje niesymetryczne relacje między mężem i żoną, temu pierwszemu przyzwalając na stosowanie przemocy, kobiecie zaś przypisując status podrzędny osoby prawnie ubezwłasnowolnionej¹⁴⁶. O tym, w jaki sposób wzorzec kulturowy dotyczący ról kobiet i mężczyzn w życiu domowym wpływa na realizację prawa do równego traktowania, można przekonać się analizując akta sądowe w sprawach rozwodowych. Można na ich podstawie stworzyć wzorzec „dobrej żony” i „dobrego męża”¹⁴⁷. Charakterystyczny jest podział ról, w którym to kobieta odpowiedzialna jest za pranie, sprzątanie i gotowanie, a mąż za ewentualnie utrzymanie domu.¹⁴⁸ W latach poprzedzających obecnie obowiązujące prawo, ten podział ról w rodzinie wynikał wprost z praw jakie przysługiwały żonie i mężowi.

Z punktu widzenia historycznego ujęcia w prawie podziału ról kobiet i mężczyzn w rodzinie, jednoznacznie wskazujących na dominującą pozycję mężczyzn względem innych członków rodziny, można wskazać na następujące przykłady:

1. analiza np. relacji wiejskich sprzed XIX w. wskazuje, że: „W XVII i XVIII wieku zarówno sądy wiejskie, jak miejskie stały na stanowisku, że mężowi wolno w sposób umiarkowany bić żonę. W wypadku jednak, gdy bicie przekraczało zwyczajowo przyjęte formy, na skargę poszkodowanej lub jej rodziny sąd mógł przystąpić do rozpatrzenia sprawy. Wyroki w takich sprawach były zresztą łagodne. Widocznie w mniemaniu ludzi tamtych czasów przewinienie męża, nawet w przypadkach oczywistego katowania małżonki, było niezbyt wielkie”¹⁴⁹.
2. w ramach opieki nad dzieckiem prawo wskazywało, że decyzję o formach wychowania czy o podejmowaniu decyzji za dziecko, należy do mężczyzny. Jako przykład można wskazać Kodeks Napoleona, który w art. 373 stanowił odnośnie do

---

¹⁴⁵ K. Sękowska-Kozłowska, *Kontrola implementacji konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet*, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego i Porównawczego”, vol vii, 2009, str. 121-146; S. Skuza, *Stereotypowy obraz kobiety w paremiach oraz frazeologii polskiej i włoskiej*, Poznań 2012 r., str. 167-168

¹⁴⁶ L. Kocik, *Rodzina w obliczu wartości i wzorów ponowoczesnego świata*, Kraków 2006 r., str. 336-338; Autor pisze między innymi: „Nadrzędną pozycję mężczyzny w lokalnym świecie społecznym i jego mikrostrukturach utwierdzał ...przede wszystkim niekwestionowany autorytet Pisma Świętego. Z niego głównie wywodzono legitymizację oraz instytucjonalizację skrajnie patriarchalnej struktury rodziny [...] Dlatego, że Ewa dała się uwieść wężowi, który obiecywał jej władzę, równą Boskiej, przeto teraz musi być poddaną mężowi (Ef. 5.22). Mąż zatem ma prawo rozkazywać żonie[...]. W ukształtowanej na podstawie tradycyjnej interpretacji Pisma Świętego rodzinie patriarchalnej mężczyzna był głową, panem życia i śmierci[...] Bicie żon było instytucjonalnie uregulowaną i powszechnie akceptowaną formą stosunków między małżonkami[...]. Jeszcze w okresie międzywojennym było rzeczą naturalną, że mężowie publicznie opowiadali, że pobili, a żony, że ‘dostały łanie od chłop’a’. Obecnie jest to temat wstydliwie przemilczany, chyba że drastycznie przekroczone zostaną pewne granice.”

¹⁴⁷ M. Fuszara, *Rodzina w sądzie*, Warszawa 1994 r., str. 72

¹⁴⁸ Ibidem, str. 73

¹⁴⁹ B. Baranowski, *Sprawy obyczajowe w sądownictwie wiejskim w Polsce w wieku XVII i XVIII*, Łódź ; Wrocław 1955 r., str. 87

władzy rodzicielskiej, że „w trakcie trwania małżeństwa sam ojciec władze tę sprawuje”.¹⁵⁰

3. ponieważ w Polsce międzywojennej obowiązywały akty prawne dotyczące życia małżeńskiego ustanawiane jeszcze przez zaborców, w celu przedstawienia rzeczywistości prawnej poszczególnych członków rodziny konieczne jest odwołanie się bezpośrednio do treści ówczesnych aktów prawnych. Rzeczą charakterystyczną dla ówczesnych ustawodawstw było bardzo kazuistyczne wyliczanie zasad majątkowych obowiązujących członków rodziny. Począwszy od rozliczeń przedmałżeńskich, po relacje w trakcie trwania małżeństwa, bardzo silne było uzależnienie ekonomiczne kobiet od mężczyzn. Dla przykładu odmiennie od obecnego prawa traktowano wspólność majątkową małżeńską. Obecnie jest ona zasadą, od której małżonkowie mogą zgodnie odstąpić. W przedwojennych regulacjach zasadą była rozdzielność majątkowa, a jedynie wspólną wolą małżonków można było ustanowić wspólność majątkową.

Jako przykład można wskazać §1233 kodeksu cywilnego austriackiego: „*Sam związek małżeński nie uzasadnia wspólności majątkowej między małżonkami. Potrzeba do tego osobnej umowy ...*”.¹⁵¹

Prawo tak dalece uzależniało ekonomicznie żonę od męża, że w przypadku wątpliwości do kogo należy dany składnik majątkowy domniemywano, że jest on własnością męża –

„§1237 *Jeżeli małżonkowie nie zrobili między sobą osobnego układu co do używania majątku, natenczas każde z nich zatrzymuje dawniejsze swoje prawo własności, i do tego, co jedno z nich w czasie małżeństwa nabywa lub jakimkolwiek sposobem dostaje, drugie nie ma żadnego prawa. W wątpliwości jest domniemanie, że dorobek pochodzi od męża*”.¹⁵²

4. status prawny żony np. w zakresie możliwości samodzielnego występowania przed sądem lub zakresu sprawowania władzy rodzicielskiej również wprost był uzależniony od zdania i woli męża.

Jako przykład może posłużyć Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego z 1825 r. (dalej KCKP), w którym w art. 32 czytamy: „*Niewiasta zamężna nie ma innego*

---

¹⁵⁰ M. Płatek, *Zakaz karcenia fizycznego jako forma stosowania środków wychowawczych*, Konferencja naukowa: *Przemoc w rodzinie – publiczna tajemnica czy publiczny problem*, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa, kwiecień 2004 r., str. 150

¹⁵¹ W. L. Jaworski, *Kodeks cywilny austriacki*, Kraków 1905 r., str. 756 - 783

¹⁵² Ibidem

zamieszkania jak zamieszkanie męża swego.”. Powód takiego uregulowania był tłumaczony następująco: „Kobieta zamężna ma miejsce zamieszkania u swego męża, ponieważ nie może stawać w sądzie bez jego asystencji lub pozwolenia. Dlatego wszystkie pozwy i inne akta sądowe winny być jej wręczane w miejscu zamieszkania męża, choćby faktycznie mieszkała oddzielnie.”.¹⁵³ Takie uregulowanie prawne wprost tłumaczono „władzą”, jaką otrzymywał mąż nad żoną w związku z zawarciem związku małżeńskiego: „Konieczność upoważnienia przez męża nie wypływa z fizycznej niezdolności kobiety, wskutek czego panny i wdowy nie potrzebują tego upoważnienia. Konieczność ta opiera się na władzy męża, którą mężczyzna otrzymuje nad kobietą wskutek małżeństwa od chwili zawarcia go”.¹⁵⁴

5. w zakresie władzy rodzicielskiej wzajemne relacje wyznaczał art. 337 KCKP :*”W ciągu pożycia małżeńskiego, oboje rodzice sprawują władzę rodzicielską; w razie jednak różności zdań, zdanie i wola ojca przeważa.”*.¹⁵⁵ Podobnie ojciec zyskuje możność zarządzania majątkiem dzieci - art. 341 KCKP: *„W czasie trwania małżeństwa ojciec jest rządcą majątku osobistego swych dzieci małoletnich. Winien ich zastępować we wszystkich czynnościach cywilnych. Jest odpowiedzialnym i winien zdać sprawę co do własności ich majątku, a nawet co do przychodów, tak dalece, jak dalece użytkowanie jemu nie służy”*.
6. prawo rodzinne regulowało również rolę, w jakich małżonkowie winni występować w małżeństwie tak dalece, że wręcz wskazywano podział ról w sprawach codziennych. Jako przykład może służyć Niemiecki Kodeks Cywilny obowiązujący od 1 stycznia 1900 r. :

”§1354 Mężowi przysługuje decyzja we wszystkich wspólnego, małżeńskiego pożycia dotyczących sprawach; mąż stanowi o miejscu zamieszkania i o mieszkaniu. Żona nie ma obowiązku zastosowania się do decyzji męża, jeżeli decyzja jako nadużycie jego prawa się okazuje.

§1355 Żona otrzymuje nazwisko męża.

§1356 Żona ma bez ujmy dla przepisów §1354 prawo i obowiązki zarządzania wspólnym gospodarstwem domowym. Żona jest zobowiązana do pracowania w gospodarstwie domowym i w interesie męża, o ile taka czynność podług stosunków, w jakich małżonkowie żyją, jest we zwyczaju.

---

¹⁵³ A. Okolski, *Podręcznik dla sądów gminnych Królestwa Polskiego*, Tom III, Warszawa 1877 r., str. 150

¹⁵⁴ Ibidem, str. 80

¹⁵⁵ Ibidem

§1360 *Mąż winien dać żonie utrzymanie odpowiednio do swego zajmowanego w życiu stanowiska, swego majątku i swej zdolności zarobkowej.*”¹⁵⁶

Jednoznaczne odstępstwo od tych reguł wprowadza dopiero Dekret z dnia 25 września 1945 r. Prawo małżeńskie, w którego rozdziale III pt. „Prawa i obowiązki małżonków” wprowadza się równość praw i obowiązków małżonków (Art. 14. *Małżonkowie obowiązani są do wspólnego pożycia, wierności, pomocy i współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli*); wspólny obowiązek alimentacyjny (Art. 15. *Każdy z małżonków obowiązany jest przyczynić się do ponoszenia ciężarów i utrzymania wspólnego gospodarstwa, do wychowania dzieci oraz do zaspokojenia potrzeb osobistych drugiego małżonka.*); a także wspólną odpowiedzialność majątkową (Art. 16§1 *Za zobowiązania, zaciągnięte przez każdego z małżonków w zwykłych sprawach wspólnego gospodarstwa i wychowania dzieci, odpowiadają oboje małżonkowie solidarnie.*

§ 2. *Na żądanie jednego z małżonków sąd może z ważnych powodów pozbawić drugiego małżonka prawa zaciągania zobowiązań ze skutkiem, wskazanym w § 1.*

§ 3. *W razie zmiany stosunków sąd może na wniosek każdego z małżonków uchylić to ograniczenie praw).*

Porównując ustawodawstwo dziewiętnastowieczne lub z początków dwudziestego wieku z ustawodawstwem powojennym widoczna jest zdecydowana zmiana modelu rodziny z patriarchalnego na partnerski.¹⁵⁷ Biorąc jednak pod uwagę jednoczesne wprowadzenie norm konstytucyjnych mających na celu ochronę rodziny i zapewnienie jej trwałości, można zastanawiać się, czy zmiany prawa rodzinnego nie pozwalają jednak na dalsze funkcjonowanie tradycyjnego modelu rodziny. Ostatecznie bowiem przepisy powojenne rezygnują z prawnego uzależnienia żony od męża, jednak w żadnym zakresie nie wprowadzają ograniczeń, które nie pozwalałyby na dalsze funkcjonowanie tradycyjnego modelu rodziny¹⁵⁸. W szczególności należy mieć na uwadze fakt wskazywania reprodukcyjnego celu rodziny, który sam w sobie stawia kobiety w pozycji ekonomicznej słabszej niż mężczyzn, a w dalszej kolejności uzależnia je od męża, czyli dochodzi do

---

¹⁵⁶ *Niemiecki kodeks cywilny obowiązujący od 1 stycznia 1900 r.*, W. Zieliński [tł.], Bytom 1900 r., str. 264

¹⁵⁷ Z jednej strony prawo gwarantowało mężczyźnie prawo do decydowania w sprawach rodziny, z drugiej strony wyrażano poglądy, że państwo nie powinno ingerować w relacje pomiędzy małżonkami, gdyż mogłoby się to przyczynić do rozpadu małżeństwa.

Patrz L. Kocik, *Rodzina w obliczu ...op.cit.*, str. 336-351

¹⁵⁸ Robin West zwraca uwagę na to, że pod pojęciem „tradycji” zawiera się równie przymusowe i nie dające szans na pełen rozwój traktowanie mężczyzn jako wyłącznie zobowiązanych do zapewnienia rodzinie środków finansowych do życia i zobowiązanie kobiet do pozostawania w rolach, które uznawane słowem, są na co dzień nudne, męczące, oślepiające i sprowadzające kobiety do roli zależnych i podległych. Por. R. West, *Marriage, Sexuality and Gender*, London 2007 r., str. 44-53

utrwalenia tradycyjnego modelu rodziny¹⁵⁹.

Konstytucja RP z 1997 r. w art. 18 ustanawia zasadę ochrony przez państwo małżeństwa, rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa. Pomimo, że Konstytucja nie definiuje pojęcia rodziny,¹⁶⁰ wyraźnie odróżnia je od pojęcia małżeństwa (zdefiniowanego jako związek kobiety i mężczyzny) macierzyństwa i rodzicielstwa. Nie można się zgodzić ze stwierdzeniem autora komentarza do Konstytucji Wiesławem Skrzydło, jakoby "... tylko związek kobiety i mężczyzny jest prawnie uznawany przez państwo i tylko taki związek korzysta z ochrony i opieki Rzeczypospolitej".¹⁶¹ Odmienny pogląd w tym zakresie prezentują Mirosław Wyrzykowski, który stwierdza: „z Konstytucji wynika zobowiązanie, by państwo uregulowało związki osób, które nie mogą zawrzeć małżeństwa. Osoby te na równi z innymi są adresatami norm konstytucyjnych. Mają prawo do poszanowania godności, równości, prywatności i wolności. Z tego wynikają obowiązki dla ustawodawcy”.¹⁶² O ile istotnie instytucja małżeństwa została konstytucyjnie zagwarantowana dla osób różnej płci, o tyle w żadnym zakresie ustawodawca nie wskazuje, że podobny stan rzeczy miałby się odnosić do pojęcia rodziny. Mimo to Trybunał Konstytucyjny w sprawie SK 62/08 stwierdził: „ochrona rodziny realizowana przez władze publiczne musi uwzględniać przyjętą w Konstytucji wizję rodziny jako trwałego związku mężczyzny i kobiety nakierowanego na macierzyństwo i odpowiedzialne rodzicielstwo”.¹⁶³ Słusznie zatem Mirosław Wyrzykowski rozważa, czy uregulowanie konstytucyjne jest jedynie jedną z wizji rodziny, dopuszczającą inne jej warianty, czy też wyklucza możliwość funkcjonowania innej wizji rodziny niż związku kobiety i mężczyzny.¹⁶⁴ Jednoznacznie w tym zakresie wypowiedziała się Ewa Łętowska: „Art. 18 Konstytucji nie stanowi przeszkody dla instytucjonalizacji związków o reżimie prawnym innym niż małżeństwo i o innej nazwie w ustawie zwykłej”.¹⁶⁵

Konstytucja w kilku przypadkach, w różnych rozdziałach odwołuje się do instytucji

---

¹⁵⁹ Jest to oczywiste w kontekście przyjmowanych rozwiązań, które wychodząc z różnic funkcji biologicznych projektują przyzwolenie na kształtowanie stosunków społecznych i prawnych stawiających kobietę w pozycji zależnej. Nie wynika to z biologicznych ograniczeń, ale z tradycji przyjmowanych rozwiązań, na co w ostatnim okresie zwraca uwagę także Trybunał Konstytucyjny. Por. M. Piotrowska-Marchewa, *Sytuacja kobiet na ziemiach polskich w XIX wieku – przegląd stanu badań*, [w:] *Dzieje kobiet w Polsce. Dyskusja wokół przyszłej syntezy*, (red.) K. A. Makowski, Poznań 2014 r., str. 75-95; A. Bień- Kacała, *Zasada równości*, [w:] *Na straży państwa prawa. Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, (red.) L. Garlicki, M. Derlatka, M. Wiącek, Warszawa 2016 r., str. 190-197

¹⁶⁰ A. M. Guziejewska, *Publicznoprawne definicje rodziny – zarys problematyki*, Przegląd Prawa Publicznego nr 1/2011, str. 6

¹⁶¹ W. Skrzydło, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, LEX 2013 r. - komentarz do art. 18 Konstytucji, str. 29

¹⁶² M. Wyrzykowski, *Związki partnerskie obowiązkowe*
http://wyborcza.pl/1,75478,10683837,Zwiazki_partnerskie_obowiazkowe.html [data dostępu: 5 czerwca 2015 r.]

¹⁶³ Wyrok TK z dnia 12 kwietnia 2011 r. sygn. akt SK 62/08 Dz.U. 2011 r., Nr 87, poz. 492

¹⁶⁴ M. Wyrzykowski, *Publiczne a prywatne w wykładni konstytucyjnej na przykładzie art. 18 Konstytucji RP*, Warszawa 2012 r., str. 229

¹⁶⁵ <http://www.krytykapolityczna.pl/artykuly/opinie/20130315/> [data dostępu: 10 maja 2015 r.]

rodziny. Świadczy to o dużym znaczeniu jakie ustrojodawca przywiązuje do tej instytucji. W szczególności w art. 23 Konstytucji stanowiącym, że: „*podstawą ustroju rolnego jest gospodarstwo rodzinne*”;

art. 33 Konstytucji stanowiący, że: „*kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym*”;

art. 47 Konstytucji stanowiący, że: „*każdy ma prawo do ochrony życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz o decydowaniu o swoim życiu osobistym*”;

art. 71 Konstytucji stanowiący, że: „*państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych*.”.

Wskazane artykuły od 33 do 71 Konstytucji znajdują się w jej II rozdziale noszącym tytuł „*Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela*”. Sposób usytuowania przepisów dotyczących rodziny w tym właśnie rozdziale wskazuje na to, że prawo do zakładania i bycia członkiem rodziny jest uznawane za fundamentalne prawo każdego człowieka i z tego powodu powinno podlegać ochronie państwa.

Szczegółowe rozważania na temat instytucji rodziny znajdują się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (TK)¹⁶⁶. Dla potrzeb omawianego tematu warto wskazać np. sprawę SK 16/04. TK stwierdza w tym orzeczeniu, że celem regulacji konstytucyjnych odnoszących się do statusu rodziny jest nałożenie na państwo, a zwłaszcza na ustawodawcę, obowiązku podejmowania takich działań, które umacniają więzi między osobami tworzącymi rodzinę, a zwłaszcza więzi istniejące między rodzicami i dziećmi oraz między małżonkami¹⁶⁷. Tego rodzaju wykładnia prowadzi do „mitologizowania pojęcia rodziny”¹⁶⁸.

Wizja rodziny, wynikająca z przytoczonego orzeczenia TK, jako trwałego związku kobiety i mężczyzny nakierowanego na macierzyństwo i rodzicielstwo, jest zbieżna z katolicką wizją małżeństwa wskazującą na jego trzy cele: dobro małżonków, urodzenie i wychowanie potomstwa oraz dobro całego społeczeństwa.¹⁶⁹ Jeśli zatem za wartość nadrzędną (konstytucyjną) uznaje się trwałość związku oraz jego funkcję prokreacyjną, a nie równość praw współmałżonków i ich dążenia do samorealizacji bez uszczerbku zarówno dla rodziny jak i współmałżonka, tym samym za wątpliwe należy uznać całkowite odejście od tradycyjnego modelu rodziny, w którym jedna strona (mężczyzna) decydował i zarządzał, a druga strona (kobieta) rodziła i wychowywała dzieci oraz prowadziła dom.

¹⁶⁶ Patrz m.in. cytowany już Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 kwietnia 2011 r., Sygn. akt SK/08;

¹⁶⁷ M. Wyrzykowski, *Publiczne a prywatne...* op. cit., str. 229

¹⁶⁸ M. Płatek, *Związki partnerskie a Konstytucja RP – wykluczone, możliwe czy konieczne?*, Warszawa 2013 r.

¹⁶⁹ Z. Grocholewski, *Karta praw rodziny w perspektywie zamierzonego celu*, Toruń 1999 r., str. 41

Bez względu jednak na przepisy prawa modele rodziny ulegały społecznym zmianom i z biegiem czasu utrzymanie tylko i wyłącznie tradycyjnego modelu rodziny stało się niemożliwe. W badaniach nad rodziną i sprawowaniem w niej władzy badacze postrzegają rodzinę jako system, w którym można wyróżnić trzy poziomy: poziom osobisty, poziom relacji oraz poziom komunikacji.¹⁷⁰ Pomiędzy osobami tworzącymi małżeństwo musi zatem dojść do: „ustalenia małżeńskich i rodzinnych tematów, negocjowania małżeńskich ról, rozwijania zgodności małżeńskich tożsamości, określania małżeńskich granic i regulowania bliskości oraz odbywa się zarządzanie gospodarstwem domowym, klimatem emocjonalnym małżeństwa, konfliktem”.¹⁷¹ Równe prawa w rodzinie muszą również wiązać się z równym dostępem do dóbr, a co za tym idzie, do możliwości współdecydowania o istotnych kwestiach dotyczących rodziny. W sytuacji, w której kobiety cały czas są dyskryminowane na rynku pracy (niższe pensja, mniejsza możliwość awansu) oraz w zdecydowanej większości wypadków to na nich ciąży obowiązek wykonywania większości prac domowych (90% procent prac domowych jest wykonywanych przez kobiety według danych GUS) i opieka nad dziećmi, w efekcie nie może być mowy o równomiernych możliwościach zarobkowych, a zatem równym dostępem do dóbr. Nie oznacza to, że w sytuacji dobrej woli współmałżonków nie można wprowadzić zasady równouprawnienia, nie mniej to zawsze ze strony silniejszej ekonomicznie jest dobra wola, a ze strony ekonomicznie słabszej konieczność. Przewaga w rodzinie jednej z płci ma swe źródła społeczne, kulturowe, zwyczajowe, ale również ekonomiczne. Różnice nie muszą zatem występować w każdej rodzinie lub mogą być niwelowane poprzez świadomą i odpowiedzialną postawę współmałżonków, niemniej odczuwalność tradycyjnego podziału ról jest widoczna na każdym kroku społecznego funkcjonowania.

Zarówno poglądy na temat tego, kto powinien wykonywać prace domowe oraz kto je faktycznie wykonuje stały się przedmiotem badań przeprowadzonych i opisanych przez Annę Titkow, Danutę Duch-Krzystoszek oraz Bogusławę Budrowską. W książce pt. *„Nieodpłatna praca kobiet mity, realia, perspektywy”* autorki dochodzą do następującego wniosku: „Nieodpłatna praca kobiet w gospodarstwie domowym jest normą kulturową o uniwersalnym – obejmującym zarówno mężczyzn jak i kobiety – głęboko zinternalizowanym sposobie funkcjonowania”.¹⁷² Biorąc pod uwagę zarówno czasochłonność prac domowych, jak i ich uciążliwość fakt przypisania ich kobietom stanowi wyraz nierówności nie tylko dlatego, że podział ról jest nierówny, ale przede wszystkim dlatego, że w czasie kiedy kobiety owe

---

¹⁷⁰ E. Mandal, *Miłość, władza i manipulacja w bliskich związkach*, Warszawa 2011r., str. 160

¹⁷¹ Ibidem, str. 161

¹⁷² A. Titkow, D. Duch-Krzystoszek, B. Budrowska, *Nieodpłatna praca kobiet mity, realia, perspektywy*, Warszawa 2004 r., str. 263

zadania im przypisane wykonują, mężczyźni mogą realizować zadania skoncentrowane na samorealizacji, odpłatne i przynoszące prestiż społeczny.

Analiza badań w zakresie ról jakie pełnią kobiety i mężczyźni w rodzinie wskazuje jednak na pewną ewolucję z modelu tradycyjnego rodziny do modelu partnerskiego.¹⁷³ Zmiana ta postępuje z jednoczesną zwiększającą się gotowością kobiet do realizowania się w życiu zawodowym.¹⁷⁴

3.2. GENEZA USTAWY Z DNIA 29 LIPCA 2005 R. O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Wzorem uregulowań różnych państw Europy Zachodniej, w szczególności Austrii, w roku 2003 rozpoczęły się w Polsce prace nad ustawą mającą stanowić podstawy funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Prace te zainicjowała Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn Izabela Jaruga Nowacka, kontynuowała je kolejna Pełnomocniczka Magdalena Środa.¹⁷⁵ Prace nad projektem ustawy, zwłaszcza w parlamencie, były trudne z uwagi na silny opór części posłów przed wprowadzaniem konkretnych zapisów ustawy. Dotyczyło to m.in. art. 9 (ostatecznie otrzymał nr 14) projektu ustawy, który przewidywał, że w sytuacji gdy sprawca przemocy spełnia przesłanki do tymczasowego aresztowania, można go nie aresztować, jednocześnie nakazując opuszczenie miejsce zamieszkania zajmowanego wspólnie z osobą doznającą przemocy. W konsekwencji tego rodzaju rozwiązanie spowodowało, że sprawcy przemocy zostali potraktowani w sposób uprzywilejowany w stosunku do innych osób, które swoim zachowaniem spełniły przesłanki do zastosowania wobec nich tymczasowego aresztowania. Prace skupiły się głównie na zakresie skutków, jakie projekt ustawy przewidywał dla sprawców w związku ze stosowaniem przemocy. Ten element stał się ostatecznie jednym z najsłabszych elementów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Najistotniejszym elementem, z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy, ale również szybkiej reakcji państwa na przemoc, było wprowadzenie instrumentu umożliwiającego policji natychmiastowe izolowanie sprawców przemocy od rodziny poprzez nakazanie mu opuszczenia miejsca zamieszkania na kilkudniowy okres.¹⁷⁶

---

¹⁷³ R. Siemieńska, *Rola rodziny w sferze życia publicznego i prywatnego. Akceptowane modele i czynniki je kształtujące* [w:] *Męskość - kobiecość w perspektywie indywidualnej i kulturowej*, (red.) J. Mikulska, P. Boski, Warszawa 1999 r., str. 214

¹⁷⁴ A. Budrowska, D. Duch – Krzysztoszek, A. Titkow, *Szklany sufit. Bariery i ograniczenia kariery kobiet*, (red.) A. Titkow, Warszawa 2003 r., str. 327

¹⁷⁵ S. Spurek, „*Izolacja sprawcy przemocy w rodzinie od ofiary*”, *Prokuratura i Prawo* nr 7-8/2013, str. 148

¹⁷⁶ Rozpatrywano różne możliwości czasowego izolowania sprawców. Okresy nakazania opuszczenia miejsca zamieszkania miałyby wynosić w zależności od przyjętego wariantu 7, 10 lub 14 dni.

Ostatecznie nie udało się wprowadzić przepisu nadającego policji tego rodzaju uprawnienia. Powodem rezygnacji (poza kwestiami politycznymi) był zarzut jego niezgodności z Konstytucją jako naruszającego prawo własności. Stanowisko takie jest swego rodzaju niekonsekwencją wobec wcześniej opisanego art. 9 projektu, który jednak przewidywał możliwość nakazania sprawcy opuszczenia miejsca zamieszkania, jednak tylko w bardzo drastycznych przypadkach przemocy. Sposób myślenia wskazujący na ochronę praw sprawcy przemocy, w szczególności jego prawa własności, skłania do refleksji, że ochronę własności uznano za silniejsze prawo (bardziej wartościowe) niż prawo do bezpieczeństwa, ochrony życia i zdrowia osoby doznającej przemocy. Jeśli nawet przyjąć, że ochrona własności jest prawem nie podlegającym wyjątkom,¹⁷⁷ to nie wyrażano obaw o ochronę własności osoby doznającej przemocy, która jest zmuszona uciekać ze swojego miejsca zamieszkania. W takiej sytuacji jej prawo własności (w zakresie możliwości korzystania z własności) jest naruszone. Różnica pomiędzy usunięciem sprawcy a ucieczką osoby doznającej przemocy jest jednak taka, że to sprawca przemocy dopuszcza się czynu naruszającego prawo, a osoba doznająca przemocy swoich praw broni. Argumentowanie zatem, że usunięcie sprawcy narusza jego prawo własności i z tego powodu nie może być uchwalone, prowadzi nas do wniosku, że prawo własności sprawcy przemocy ma prymat przed ochroną życia i zdrowia osoby doznającej przemocy. Byłoby to więc usankcjonowanie nierówności kobiet (osób doznających przemocy) i mężczyzn (chronionych właścicieli).

3.2.1. KONTROWERSJE WOKÓŁ DEFINICJI PRZEMOCY W RODZINIE

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 2 UPPR przemocą w rodzinie jest: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Wyróżnienie przemocy w rodzinie „spośród innych rodzajów przemocy, odbywa się przede wszystkim z uwagi na to, przeciwko komu przemoc jest skierowana. W przypadku

---

¹⁷⁷ Prawo cywilne nie wprowadza bezwzględnej ochrony prawa własności. Art. 5 Kodeksu cywilnego stanowi: „Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony”. Jeżeli zatem społeczno- gospodarczym przeznaczeniem prawa własności lokalu mieszkalnego jest zapewnienie miejsca zamieszkania rodzinie, a sprawca przemocy w rodzinie uniemożliwia swoim zachowaniem osiągnięcie tego celu, to czy powinien korzystać z prawa ochrony własności? Powoływanie się w przypadku przemocy w rodzinie na prawo własności jest więc umniejszeniem znaczenia zjawiska przemocy w rodzinie na rzecz praw majątkowych przysługujących sprawcy przemocy.

przemocy w rodzinie jej sprawca kieruje swoje zachowanie do pozostałych członków rodziny, której jest częścią.¹⁷⁸ O tym, kto jest członkiem rodziny, zdecydował również ustawodawca wprowadzając w pkt. 1 komentowanego przepisu definicję odwołującą się do pojęcia osoby najbliższej zdefiniowanego w art. 115 §11 KK. W przypadku definicji członka rodziny wskazano dodatkowo, iż będą to również osoby wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące. Zatem członkiem rodziny w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie będą: małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu lub inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca. Powstał więc szeroki krąg osób określanych jako członkowie rodziny. Niektórzy komentatorzy podnoszą nawet, iż zbyt szeroki. Wskazuje się bowiem, że np. grupa studentów zamieszkująca razem będzie spełniała kryteria definicji członków rodziny.¹⁷⁹

Sposób zdefiniowania pojęcia członek rodziny jest wynikiem mylnego przekonania o konieczności odwołania się do prawa karnego i pojęcia osoby najbliższej. Podobnie bowiem jak przy konstruowaniu definicji przemocy w rodzinie (o czym poniżej) punktem wyjścia było prawo karne, które starano się rozszerzyć na przypadki, które prawo karne pomija. W konsekwencji powstała definicja niespójna językowo, w części odnosząca się do prawa karnego, a w części rozszerzająca obowiązywanie ustawy o przypadki wykraczające poza definicję osoby najbliższej z kodeksu karnego. Paradoks powstały w wyniku tak ukształtowanej definicji członka rodziny polega na tym, że odpowiedzialność karną z art. 207 KK ponosi sprawca znęcania nie tylko wobec osoby najbliższej, ale również innych osób od niego zależnych. Krąg osób pokrzywdzonych przestępstwem znęcania jest zatem szerszy niż krąg osób objętych definicją członka rodziny np. w relacji nauczyciel - uczeń, pracownik – pracodawca. Może więc okazać się, że osoba niebędąca osobą najbliższą oraz nie zamieszkująca wspólnie np. wujek molestujący siostrzenicę, będzie odpowiadał karnie za swój czyn, ale nie będzie według polskiego prawa sprawcą przemocy w rodzinie.¹⁸⁰ Każdorazowo jednak należy dokonywać wykładni definicji członka rodziny z perspektywy celu, dla realizacji którego została uchwalona ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Nie ulega wątpliwości, że celem ustawodawcy nie było zapewnienie, na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ochrony osobom obcym, a z uwagi na

---

¹⁷⁸ S. Spurek, *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2008 r., str. 67

¹⁷⁹ K. Dudka, *Środki zapobiegawcze stosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie*, Wojskowy Przegląd Prawniczy nr 2/2006, str. 44-48; odrębne stanowisko prezentuje Andrzej Ważny - A. Kiełtyka, A. Ważny, *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2012 r., str. 27

We wskazanym wyżej Komentarzu autorzy podzielają cytowane przez nich stanowisko R. A. Stefańskiego, zgodnie z którym dla bycia członkiem rodziny wystarczy wspólne zamieszkiwanie minimum dwóch osób przebywających w jakimś pomieszczeniu w dzień i w nocy.

¹⁸⁰ Co choć paradoksalne nie będzie błędne. Sam fakt, że jest się członkiem rodziny nie decyduje o tym, że podejmowane zachowanie wyczerpuje znamiona przepisu o przemocy w rodzinie.

okoliczności w jakich się znaleźli, zależnych od siebie nawzajem.¹⁸¹ Spełnienie zatem kryterium wspólnego zamieszkania lub gospodarowania nie może być interpretowane w oderwaniu od intencji, jakie miał ustawodawca uchwalając ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. O ile bowiem sama wykładnia językowa definicji członka rodziny mogłaby doprowadzić do wniosku, że wystarczy wspólnie mieszkać lub gospodarować, aby być członkiem rodziny, o tyle już wykładnia celowościowa lub systemowa prowadzi do wniosku, że członkami rodziny będą również osoby, które utraciły status osób najbliższych (rozwód), ale nadal wspólnie zamieszkują lub gospodarują.

Ostatecznie więc definicja członka rodziny nie obejmuje przypadków, w których wspólne zamieszkanie wynika jedynie z przyczyn ekonomicznych, jednak nie jest spowodowane ani nie wywołuje trwałych więzi emocjonalnych zbliżonych do relacji rodzinnych. Decyduje o tym samo użycie w definiowanym terminie pojęcia rodziny. Trzeba bowiem zaznaczyć, że relacje rodzinne mogą wystąpić bez konieczności wspólnego zamieszkania lub gospodarowania i odwrotnie można z daną osobą mieszkać w rozumieniu prawa administracyjnego (w jednym lokalu) i nie nawiązać z tą osobą żadnych trwalszych więzi emocjonalnych, takich jak np. troska, potrzeba opieki, przywiązanie. Pomimo, że w UPPR nie zdefiniowano pojęcia rodziny, to przy konstruowaniu definicji członka rodziny odniesiono się do definicji rodziny zawartej w ustawie o pomocy społecznej.¹⁸² W tym znaczeniu rodzinę stanowią osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące. Jeżeli zatem nie występuje element spokrewnienia danych osób niezbędnym jest, aby pozostawały one w faktycznym związku tzw. konkubinacie.¹⁸³ Należy więc przyjąć, że wskazanie w definicji członka rodziny zamieszczonej w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie odnosi się do osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, jeżeli przyczyną wspólnego zamieszkania jest lub była więź emocjonalna, a nie jedynie ekonomiczna. Bardziej adekwatny jest przykład byłych współmałżonków, którzy z konieczności wspólnie zamieszkują lub zamieszkiwanie konkubenta z konkubiną i jej dziećmi. W obu wskazanych przypadkach nie musi być faktycznego pożycia stron, jednak z całą pewnością jest to inny rodzaj relacji (bardziej emocjonalny) niż wspólne zamieszkanie osób sobie obcych, którzy nie tworzyli i nie tworzą bliskich relacji.

Definicja przemocy w rodzinie zawarta w art. 2 ust. 2 UPPR wskazuje na określone zachowanie sprawcy przemocy. Może ono być zarówno jednorazowe, jak i powtarzające się,

---

¹⁸¹ Błędem jest zatem wszczynanie procedury Niebieskie Karty wobec mieszkańców internatów, hoteli robotniczych, czy studentów zamieszkujących wspólnie na stacji czy w akademiku.

¹⁸² S. Spurek, *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2008 r., str. 67

¹⁸³ I. Sierpowska, *Ustawa o pomocy społecznej. Komentarz*, Warszawa, 2009 r.

ale zawsze musi posiadać cechę umyślności. W dostępnych materiałach z prac na ustawę brak jest informacji, w jakim znaczeniu ustawodawca użył określenia „umyślne”. Wykładni pojęcia umyślności dokonał Sąd Okręgowy w Nowym Sączu w postanowieniu z dnia 16 lipca 2014 r. sygn. akt III Ca 334/14: *„Brak definicji umyślności w samej ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, nie uprawnia zdaniem Sądu Okręgowego do uznania konieczności wykazania osobie stosującej przemoc w rodzinie winy umyślnej w jednej z dwóch postaci wskazanych w kodeksie karnym. Wynika to z trzech zasadniczych powodów. Przede wszystkim ustawodawca w treści ustawy użył zwrotu „umyślne działanie”, a nie popełnienie czynu z winy umyślnej. Takie rozróżnienie uzyskuje wsparcie właśnie choćby w treści art. 2 ust. 1 ustawy. Skoro bowiem w tym przepisie zamieszczono odniesienie do kodeksu karnego, to w przypadku chęci takiego ścisłego określenia rodzaju winy nic nie stało na przeszkodzie również i w kolejnym punkcie dokonać takiego odesłania. Tego jednak ustawodawca nie uczynił. Działanie takie należy tłumaczyć tym, że celem zamieszczenia w ustawie rozwiązań dotyczących ochrony przed przemocą w rodzinie nie była chęć penalizowania przemocy, a jedynie możliwość uzyskania ochrony przez osoby nią pokrzywdzone. Z tej też przyczyny również w treści art. 2 pkt. 1 ustawodawca chociaż odwołał się do treści art. 115 § 11 KK, to jednak określił krąg osób podlegających działaniu ustawy, w sposób szerszy niż to wynika z przytoczonego przepisu. Dodatkowo rozważania te należy odnieść także do tego, że zgodnie z wolą ustawodawcy dla rozpoznania takich spraw przewidziano tryb cywilny nieprocesowy, charakteryzujący się większą swobodą procedowania, w ramach którego nie obowiązują sztywne reguły procesowe. Tryb ten nie jest podstawowym trybem w postępowaniu cywilnym i nie objęto nim innych postępowań, w których wykazanie winy jest jedną z podstaw uwzględnienia żądania. Ocena wszystkich tych okoliczności łącznie prowadzi do wniosku, że ustawodawcy chodziło o uzyskanie możliwości szybszego reagowania, z możliwością szerszego działania sądu z urzędu. Tak więc znaczenie – umyślności działania - na gruncie omawianej ustawy rozumieć należy wyłącznie, jako działanie zamierzone, a nie jako działanie mające miejsce w warunkach jednego z rodzajów winy określonych w treści przepisu art. 9 KK”*. Należy w pełni zgodzić się z prezentowaną wyżej wykładnią, wskazującą na szeroki zakres znaczeniowy kryterium umyślności oznaczający wszelkie działania lub zaniechania zamierzone przez daną osobę. Bardziej skomplikowane będą przypadki, w których dana osoba podejmuje działania w celu osiągnięcia innego skutku niż stosowanie przemocy, ale ma świadomość i godzi się na to, że jej zachowanie lub zaniechanie jest przemocą. Osoba dorosła w pełni władz umysłowych powinna zdawać sobie sprawę, jakie skutki wywołuje dla innych osób jej działanie lub zaniechanie. Na podstawie analizy danej postawy w zestawieniu z hipotetycznym zachowaniem wzorcowego obywatela można wyciągnąć wniosek, czy dana

osoba wiedziała lub powinna podejrzewać, jakie będą skutki jej zachowania. Ponieważ ustawodawca nie uczynił ze zjawiska przemocy w rodzinie przestępstwa, tzn. nie zawsze zachowanie będące przemocą w rodzinie będzie wypełniało znamiona któregoś z przestępstw, odniesienie umyślności do nauki i dorobku prawa karnego byłoby nieuprawnionym zawężeniem interpretacyjnym. Skutkiem zachowania sprawcy przemocy w rodzinie jest naruszenie praw lub dóbr osobistych członków rodziny. Ustawodawca jedynie dla przykładu wskazuje na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, naruszenie godności, nietykalności cielesnej, wolności, powstanie szkód w zdrowiu psychicznym lub fizycznym, czy też wywołanie cierpienia i krzywd moralnych. W szczególności należy podkreślić, że ustawodawca nie wymaga, aby pomiędzy sprawcą przemocy, a członkami rodziny istniała zależność lub przewaga pozycji sprawcy. Tym samym w celu ustalenia, czy dane działanie lub zaniechanie jest przemocą w rodzinie, wystarczającym jest ustalenie, czy doszło do naruszenia prawa lub dóbr osobistych członków rodziny oraz czy sprawca powinien sobie zdawać sprawę z tego, że jego postawa może doprowadzić do naruszenia prawa lub dóbr osobistych.

Pojęcie dóbr osobistych jest terminem wywodzącym się z prawa cywilnego. W art. 23 KC ustawodawca przykładowo wymienia dobra osobiste, takie jak: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska. Brak zamkniętego katalogu dóbr osobistych nie oznacza, że nie można wyodrębnić konkretnych cech, którymi tego rodzaju prawa się charakteryzują. Przyjmuje się bowiem, że prawa osobiste mają charakter bezwzględny, są niezbywalne i niedziedziczne.¹⁸⁴ Skoro zatem nie można z góry przewidzieć, jakie dobra będą mogły być zawarte w katalogu dóbr osobistych, tym samym brak jest możliwości wyliczenia zachowań lub skutków, które będą mogły być nazwane przemocą w rodzinie. Zakres pojęcia przemoc w rodzinie może być szeroki, jednak nie powinien w żadnym wypadku obejmować zachowań, które nie są pozytywne, a nie muszą być konieczne przemocą.

---

¹⁸⁴ T. Sokołowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2012 r.

3.2.2. NOWELIZACJA USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE Z DNIA 1 SIERPNIA 2010 R.

Poza wprowadzeniem definicji przemocy w rodzinie oraz nałożeniem określonych obowiązków na jednostki samorządu terytorialnego, wchodząca w życie w 2005 r. UPPR nie uwzględniła wielu postulatów środowisk zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. W szczególności nie wprowadzono możliwości natychmiastowej izolacji sprawcy przemocy od osoby doznającej przemocy¹⁸⁵.

W sposób zasadniczy zmiana zakresu przedmiotowego UPPR nastąpiła w związku z jej nowelizacją, wchodzącą w życie 1 sierpnia 2010 r.¹⁸⁶ Do ustawy wprowadzono przepisy regulujące m. in. następujące kwestie:

1. powołanie w każdej gminie w Polsce zespołu interdyscyplinarnego;
2. wprowadzenie nowej procedury Niebieskie Karty;
3. umożliwienie prokuratorowi nakazania sprawcy przemocy opuszczenia miejsca zamieszkania;
4. wprowadzenie odrębnego cywilnego trybu usunięcia sprawcy przemocy z miejsca zamieszkania;
5. nadanie kompetencji pracownikom socjalnym do odebrania dziecka z rodziny, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie;
6. zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci;
7. powołanie zespołu monitorującego przy ministrze właściwym ds. zabezpieczenia społecznego;
8. wprowadzenie darmowego zaświadczenia lekarskiego, wydawanego w zakresie skutków przemocy w rodzinie.

W trakcie prac legislacyjnych najczęściej kontrowersji wzbudzały zapisy dotyczące odebrania dziecka z rodziny oraz izolacja sprawcy przemocy, a także zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.¹⁸⁷ Przeciwnicy wprowadzania zmian podnosili, że przepisy mogą być nadużywane i dzieci będą pochopnie odbierane rodzinom, a osoby niewinne pozbawiane

---

¹⁸⁵ Pierwsza wersja UPPR z 2005 r. nie zawierała żadnych rozwiązań, które mogłyby służyć celowi ustawy, jakim jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Poza jednym wyjątkiem z art. 14 pozwalającym odstąpić od aresztu (przy spełnieniu przesłanek do jego zastosowania) jeżeli sprawca przemocy zadeklaruje, że się wyprowadzi (co czyniło sprawców przemocy uprzywilejowaną grupą względem innych osób spełniających przesłanki aresztu); nie było w niej żadnego mechanizmu pozwalającego izolować sprawcę w innym trybie niż karny

¹⁸⁶ M. Czarkowska, *Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet w rodzinie w praktyce organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innych instytucji*, Warszawa 2014 r., str. 99

¹⁸⁷ G. Wrona, *Procedura Niebieskie Karty. Komentarz*, Warszawa 2011 r., str. 10

możliwości zamieszkania.¹⁸⁸ Praktyka jednak wskazuje, że zarówno w przypadku odbierania dzieci rodzinom jak i izolacji sprawcy przemocy nie nastąpił istotny wzrost przypadków w porównaniu ze stanem prawnym sprzed nowelizacji, pomimo że bez wprowadzonych przepisów zarówno zabezpieczenie bezpieczeństwa dziecka doznającego przemocy jak i zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy było znacznie trudniejsze. Podkreślić należy, że statystyki w zakresie usuwania sprawców przemocy z miejsca zamieszkania przez prokuratorów rosną. W roku 2011 zastosowano taką możliwość wobec 849 osób, w 2012 r. wobec 1241, w 2013 r. wobec 1477, a w 2014 r. już wobec 2341 osób.¹⁸⁹ Nadal jednak można uznać, że prokuratorzy w wyjątkowych przypadkach decydują się na nakazanie sprawcy przemocy opuszczenia miejsca zamieszkania, biorąc pod uwagę, że liczba osób skazywanych za popełnienie przestępstwa znęcania z art. 207§1 KK oscyluje w ostatnich latach w granicach 12 000 osób.¹⁹⁰

Zakładane przez ustawę powołanie w każdej gminie w Polsce zespołu interdyscyplinarnego powiodło się o tyle, że w roku 2015 (jak podaje Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) tylko jedna gmina nie powołała takiego zespołu. Tą gminą jest miasto Zakopane. Radni tego miasta wielokrotnie odmawiali powołania zespołu argumentując, że ustawa nakazująca im powołanie takiego zespołu jest sprzeczna z Konstytucją. W tym zakresie radni Zakopanego wnieśli skargę konstytucyjną do Trybunału Konstytucyjnego.¹⁹¹

Najbardziej jednak doniosłą w skutkach zmianą znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie okazało się wprowadzenie procedury Niebieskie Karty.

3.3. PROCEDURA NIEBIESKIE KARTY

3.3.1. HISTORIA PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY

W celu podjęcia interwencji w rodzinie, w której występuje przemoc, wszczyna się procedurę Niebieskie Karty. Procedura ta pozwala ujednolicić reakcję służb na przypadki przemocy w rodzinie.¹⁹²

---

¹⁸⁸ <http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/obawy-dot-ustawy-antyprzemocowej-nie-potwierdzily-sie>
[data dostępu: 23 sierpnia 2015 r.]

¹⁸⁹ https://www.ms.gov.pl/Data/Files/_public/ppwr/aktualnosci/sprawozdanie-ms-z-kppwr-za-2014-rok.pdf
[data dostępu: 23 sierpnia 2015 r.]

¹⁹⁰ Ibidem

¹⁹¹ <http://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/875790,fuszara-do-radnych-zakopanego-przeciwdzialanie-przemocy-jest-potrzebne.html> [data dostępu: 23 sierpnia 2015 r.]

¹⁹² G. Wrona, *Procedura „Niebieskie Karty” – zarys schematu postępowania*, Niebieska Linia nr 2/91/2014

Początki procedury Niebieskiej Karty¹⁹³ sięgają roku 1998, kiedy w policji wprowadzono specjalne (niebieskie) druki opisujące interwencje policyjne mające związek z przemocą w rodzinie. Prace nad wprowadzeniem takiego sposobu postępowania trwały przez pięć lat i zakończyły się wypracowaniem formularza, który miał za zadanie ujednolicić w skali kraju sposób dokumentowania przypadków związanych z przemocą w rodzinie.¹⁹⁴

Umocowanie prawne procedury Niebieskiej Karty przez długi okres czasu oparte było o zarządzenia Komendanta Głównego Policji:

1. zarządzenie nr 25/98 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 listopada 1998 r. w sprawie sposobu przeprowadzania interwencji domowej przez policjantów wobec przemocy w rodzinie pod nazwą "Niebieskie Karty" (Dz. Urz. KGP Nr 7, poz. 37, Nr 12, poz. 78);
2. zarządzenie nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu przeprowadzania interwencji domowej wobec przemocy w rodzinie pod nazwą „Niebieskie Karty” (Dz. Urz. KGP Nr 14, poz. 111);
3. zarządzenie nr 162 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lutego 2008 r. w sprawie metod i form wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty” (Dz. Urz. KGP Nr 4, poz. 30).

Poszczególne zmiany dotyczyły przede wszystkim kwestii technicznych związanych ze sposobem przeprowadzania procedury oraz struktury formularzy przez nią wprowadzanych do użytku. Niemniej z uwagi na wewnętrzny charakter zarządzeń Komendanta Głównego policji procedura przez długi czas nie mogła uzyskać podstaw prawnych, pozwalających rozszerzyć ją na inne instytucje poza policją. Pomimo że od początku prac nad powstaniem, a potem wdrożeniem procedury zakładano, że charakter przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie powinien się sprowadzać jedynie do działania jednej służby lub działania kilku służb (ale w sposób nieskoordynowany) dążono do stworzenia struktury współpracy policji z pomocą społeczną, ochroną zdrowia, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, kuratorami sądowymi oraz oświatą.

Jako pierwsza, poza policją, podstawy prawne do wszczynania i prowadzenia procedury Niebieska Karta uzyskała pomoc społeczna. Pomimo że dopiero wejście w życie ustawy o pomocy społecznej w 2004 r. nałożyło na pomoc społeczną konieczność prowadzenia procedury w praktyce, obowiązywała ona już od 1998 r.¹⁹⁵ Sprawozdanie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z 2002 r. wskazuje na to, że 45% ośrodków pomocy społecznej w Polsce stosuje procedurę Niebieskich Kart.

---

¹⁹³ Początkowo procedura nazywała się „Procedura Niebieskich Kart”, a od 2010 r. obowiązuje ustawowa nazwa „Procedura Niebieskie Karty”.

¹⁹⁴ H. Sasal, *Ludzie pomagają ludziom. Niebieskie Karty po dwóch latach*, Niebieska Linia nr 2/2001

¹⁹⁵ K. Michalska, *Niebieskie Karty w pomocy społecznej*, Niebieska Linia nr 1/2003

Dla podstaw prawnych systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce symboliczny stał się rok 2005, kiedy weszła w życie ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Z przyczyn politycznych jej ostateczny kształt pomijał wiele kluczowych dla systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie kwestii. Ustawa w swoim pierwotnym brzmieniu nie wprowadziła żadnych regulacji dotyczących procedury Niebieskiej Karty. Dopiero rok 2010 i obszerna nowelizacja tej ustawy wprowadziła powołanie zespołów interdyscyplinarnych oraz interdyscyplinarnego modelu pracy służb w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podstawy prawne do zakładania i prowadzenia procedury zyskali poza policją i pomocą społeczną przedstawiciele oświaty, ochrony zdrowia oraz członkowie gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Przede wszystkim jednak uregulowano sposób obiegu dokumentacji, ujednolicono model pracy z osobą doznającą przemocy oraz z osobą stosującą przemoc.

3.3.2. CELE PROCEDURY

Pierwszym i podstawowym celem wprowadzenia procedury NK było zwrócenie uwagi, w trakcie interwencji służb związanych z przemocą w rodzinie, na sytuacje osoby doznającej przemocy. Środowiska zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie sygnalizowały bowiem problem głównego skupienia się procedur na potrzebie udowodnienia sprawcy faktu ewentualnego popełnienia przestępstwa oraz doprowadzenia do jego skazania. Tymczasem potrzeby osoby doznającej przemocy, nie tylko, że nie były dostrzegane, ale wręcz nie identyfikowano konieczności zajęcia się sytuacją osoby pokrzywdzonej, zapewnienia jej opieki i bezpieczeństwa.

Drugim celem wprowadzenia omawianej procedury było (jak już o tym wspomniano powyżej) ujednolicenie sposobu interwencji, a także zakresu gromadzonych podczas interwencji danych. Problem rozbieżności w sposobie reagowania na przemoc przez poszczególnych przedstawicieli służb okazał się być znacznie trudniejszy do przezwyciężenia, niż się początkowo mogło wydawać. Nie tylko bowiem ujednolicona struktura administracyjna (druk formularza interwencji) ale przede wszystkim wiedza, doświadczenie i światopogląd osoby interweniującej ma decydujący wpływ na sposób i skuteczność interwencji, a w dalszej perspektywie na skuteczność całego systemu. Niemniej wprowadzenie jednolitych formularzy niewątpliwie przyczyniło się do bardziej precyzyjnego opisywania zjawiska przemocy w rodzinie i zachodzących w nim procesów.

Z czasem do dwóch wyżej wymienionych celów dołączyły kolejne, takie jak zapewnienie członkom rodziny bezpieczeństwa, przekazanie osobie doznającej przemocy

podstawowych informacji o przysługujących jej prawach, aż wreszcie umożliwienie podjęcia pracy ze sprawcą przemocy.

Tworząc ustawowe ramy dla funkcjonowania procedury, ustawodawca nowelizując UPPR w 2010 r. wprowadził art. 9d, który nie określa wprost celu procedury. Zakłada on jednak, że jej wszczęcie następuje w sytuacji konieczności podjęcia interwencji wobec rodziny, w której występuje przemoc.

3.3.3. SCHEMAT POSTĘPOWANIA W RAMACH PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY

System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce po 1 sierpnia 2010 r. (wejście w życie znowelizowanych przepisów UPPR) został oparty na działających w każdej gminie zespołach interdyscyplinarnych. Powoływane przez wójta/burmistrza/prezydenta zespoły mają ściśle przez ustawodawcę określoną strukturę oraz zadania. Tak przyjęty model przeciwdziałania przemocy w rodzinie został zatem narzucony każdej gminie w Polsce, bez względu na jej dotychczasowe doświadczenie (lub jego brak) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W skład każdego zespołu interdyscyplinarnego muszą wchodzić przedstawiciele: Policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Dodatkowo do zespołu mogą być powołani (ich udział nie jest obowiązkowy) prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawodawca, poza strukturą zespołu, narzucił również minimalną częstotliwość zwoływania posiedzeń zespołu wprowadzając w art. 9a ust. 7 UPPR zasadę, zgodnie z którą zespół nie może spotykać się rzadziej niż raz na trzy miesiące. Organem odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną zespołu jest ośrodek opieki społecznej w danej gminie. Zadania zespołu interdyscyplinarnego można podzielić na dwie grupy:

1. wynikające z gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie – art. 9b ust. 1 UPPR;
2. polegające na integrowaniu i koordynowaniu działań policji, oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacji pozarządowych, prokuratorów, przedstawicieli innych podmiotów oraz specjalistów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez:
  - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
  - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na

celu przeciwdziałanie temu zjawisku;

- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadania zespołu mają zatem charakter horyzontalny związany głównie ze sferą organizacyjną oraz koordynacyjną. W przypadku stwierdzenia występowania przemocy w rodzinie, w indywidualnym wypadku, ustawodawca przewidział możliwość powołania grupy roboczej składającej się z przedstawicieli policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, którzy w oparciu o procedurę Niebieskie Karty w szczególności (art. 9b ust. 3 UPPR):

- 1) opracowują i realizują plan pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie;
- 2) monitorują sytuacje rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy;
- 3) dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efekty tych działań.

O ile zespół interdyscyplinarny musi być powołany w każdej gminie bez względu na jej wielkość, o tyle grupy robocze nie zawsze będą powoływane do przypadków indywidualnych. Pomimo wyraźnego zapisu w UPPR (art. 9a ust. 10) dotyczącego tworzenia grup roboczych, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty i wzorów formularzy Niebieska Karta wprowadziło możliwość, aby sprawy indywidualne były prowadzone przez zespół bez konieczności powoływania grupy roboczej. Rozwiązanie takie przyjęto m.in. w celu uniknięcia konieczności formalnego powoływania grupy roboczej w małych gminach, w których skład grupy byłby tożsamy ze składem zespołu interdyscyplinarnego.

Zarówno wszczęcie jak i przeprowadzenie procedury Niebieskie Karty wiąże się z jednej strony z koniecznością zmierzenia się z formalizmem postępowania, z drugiej strony wymaga posiadania wiedzy i umiejętności z zakresu nie tylko przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ale również umiejętności pracy grupowej, nawiązywania kontaktu z ludźmi oraz poświęcenia temu zagadnieniu dużej ilości czasu. Zarówno członkowie zespołu interdyscyplinarnego, jak i grup roboczych, wykonują swoje zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Oznacza to w konsekwencji, że procedura Niebieskie Karty

wchodzi w zakres i tak już rozbudowanych obowiązków służbowych przedstawicieli poszczególnych podmiotów.

Procedurę Niebieskie Karty można podzielić na dwie podstawowe fazy: wszczęcie procedury połączone z pracą z rodziną przez przedstawicieli podmiotu, który wszczął procedurę oraz praca w grupie roboczej/zespole interdyscyplinarnym połączona z realizacją indywidualnego planu pomocy.

Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza Niebieska Karta A. Osobami uprawnionymi do jego wypełnienia są przedstawiciele policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Regulacja prawna dotycząca podstaw wszczęcia procedury jest lakoniczna i ogranicza się do stwierdzenia w art. 9d ust. 4 UPPR, że: *„Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta" w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie”*. Ustawodawca przewidział zatem dwie możliwości: powstanie podejrzenia u uprawnionej osoby w toku wykonywanych czynności lub w wyniku zgłoszenia. Wypełnienie formularza następuje w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że została dotknięta przemocą w rodzinie.¹⁹⁶

Wszczęcie procedury nie wymaga uzyskania zgody od tej osoby.¹⁹⁷ Formularz jest obszernym, sześciostronicowym drukiem, w którym z jednej strony kazuistycznie oznacza się rodzaje doznawanej przemocy, z drugiej nie precyzuje się ani jej skali, ani intensywności. W druku przewidziano osobne części wypełniane jedynie przez przedstawicieli policji oraz przedstawicieli ochrony zdrowia.

Do jednych z bardziej problematycznych zagadnień należy wypełnienie formularza w sytuacji, w której nie można nawiązać kontaktu z osobą doznającą przemocy. Może to mieć miejsce np. w sytuacji hospitalizacji tej osoby lub gdy odmawia ona udziału w wypełnieniu formularza. Autorzy nielicznych publikacji dotyczących procedury Niebieskie Karty są zgodni co do tego, że w takich sytuacjach należy wypełnić formularz bez udziału osoby doznającej przemocy. W pierwszym, a jednocześnie powszechnie stosowanym komentarzu do UPPR autorstwa dr Sylwii Spurek wyraźnie wskazano, że: *„Co istotne, podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą, które odbywa się według procedury*

---

¹⁹⁶ Rozporządzenie NK posługuje się określeniami: osoba, co do której istnieje podejrzenie, że została dotknięta przemocą w rodzinie; osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest sprawcą przemocy w rodzinie. Z kolei UPPR zawiera określenia: osoba dotknięta przemocą w rodzinie; ofiary przemocy w rodzinie.

¹⁹⁷ A. Prusinowska – Marek, *Interwencja w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą. Poradnik dla osób pracujących z dzieckiem i rodziną*, Warszawa 2013 r., str. 57
S. Spurek, *Isolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Warszawa 2013 r., str. 228

„Niebieskie Karty” zgodnie z art. 9d ust. 1, nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Zatem również wszczęcie i realizacja procedury nie wymaga wyrażenia przez osobę dotkniętą przemocą w rodzinie zgody”.¹⁹⁸ Takie samo stwierdzenie zawarte jest w Komentarzu autorstwa Andrzeja Kiełtyka i Andrzeja Ważnego: „W przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza Niebieska Karta A następuje bez udziału tej osoby”.¹⁹⁹

Podobnie Magdalena Zając w obszernej publikacji dotyczącej procedury Niebieskie Karty wskazuje: „Zdarza się, że nawiązanie kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową, jest niewykonalne. Wtedy formularz A „Niebieskiej Karty” wypełnia się bez udziału tej osoby”.²⁰⁰ W publikacjach poradnikowych dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie również zwraca się uwagę, a wręcz podkreśla, że istnieje możliwość wypełnienia formularza Niebieska Karta A bez udziału osoby doznającej przemocy.²⁰¹

Można zatem wysnuć wniosek, że autorzy, do których udało mi się dotrzeć, jednogłośnie powtarzają zapis §2 ust. 4 rozporządzenia procedurze NK w brzmieniu: „W przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje bez udziału tej osoby”.

Pomimo jednoznacznego brzmienia cytowanego wyżej przepisu oraz jednomyslności komentatorów, niezbędnym jest zwrócenie uwagi na brak możliwości praktycznego zastosowania tego przepisu. Można rozważać możliwość wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” w sytuacji, gdy istnieje kontakt z osobą doznającą przemocy, która nie wyraża zgody lub wprost sprzeciwia się wszczęciu procedury. Ustawodawca wyraźnie jednak wskazuje, że dopuszcza się wszczęcie procedury bez udziału osoby doznającej przemocy jedynie wówczas, gdy nawiązanie z nią kontaktu jest niewykonalne. Każdy, kto w takiej sytuacji jest obowiązany do wszczęcia procedury, będzie musiał sobie zadać pytanie, w oparciu o jakie źródło wiedzy (o ile ono istnieje) miałby wypełnić treścią poszczególne rubryki formularza? Poczynając od danych osobowych członków rodziny, takich jak imiona, nazwiska i miejsca zamieszkania, poprzez dokładny opis rodzaju i skutku przemocy, aż do informacji o skazaniach, wszystkie te dane są gromadzone w oparciu o treści przekazane

---

¹⁹⁸ S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2013 r., str. 147

¹⁹⁹ A. Kiełtyka, A. Ważny, *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2012 r., str. 107

²⁰⁰ M. Zając, *Procedura Niebieskie Karty. Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Wrocław 2012 r., str. 123

²⁰¹ A. Prusinowska – Marek, *Interwencja w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą. Poradnik dla osób pracujących z dzieckiem i rodziną*, Warszawa 2013 r., str. 57

przez osobę doznającą przemocy. Istota formularza polega na tym, że umieszcza się nim dane uzyskane od osoby doznającej przemocy. Wypełniający formularz nie weryfikuje ich na tym etapie, nie sprawdza z wiedzą posiadaną z innych źródeł. Nie dość zatem, że można wszcząć procedurę NK przy wyraźnym sprzeciwie osoby doznającej przemocy, to jeszcze istnieje możliwość opisanie sytuacji osoby doznającej przemocy bez jej udziału. Rozwiązanie takie wydaje się być w praktyce niewykonalne lub jeśli ktoś dokonałby samodzielnego wypełnienia formularza, zawierałby on informacje przetworzone już przez osobę wypełniającą, a więc nieprzydatne z punktu widzenia informacji koniecznych do pozyskania od osoby doznającej przemocy.²⁰²

Stąd też w praktyce wszczęcie procedury Niebieskie Karty, w sytuacji w której brak jest kontaktu z osobą doznającą przemocy, występuje jedynie wyjątkowo i najczęściej ma miejsce, jeżeli istnieje podejrzenie doznawania przemocy przez dzieci. Jednak i w tych wypadkach procedura może sprowadzić się tylko do zawiadomienia Sądu Rodzinnego i/lub policji.

Po wypełnieniu formularza NK A należy wręczyć osobie doznającej przemocy formularz NK B, który zawiera podstawowe informacje dotyczące tego, czym jest przemoc w rodzinie, kiedy sprawca przemocy popełnia przestępstwo, a także gdzie należy się zgłosić w celu uzyskania pomocy, jeżeli jest się osobą doznającą przemocy w rodzinie. Formularz ten został skonstruowany w ten sposób, że w większości powiela zapisy aktów prawnych bez jakiegokolwiek omówienia znaczenia przedstawianych treści. W formularzu NK B brak jest również chociażby podstawowych informacji dotyczących udziału osoby doznającej przemocy w procedurach sądowych lub administracyjnych. Istotną częścią formularza NK B jest możliwość zapisania zdarzeń dotyczących przemocy w rodzinie i tym samym stworzenie czegoś w rodzaju pamiętnika, co może okazać się pomocne w późniejszym relacjonowaniu tych zdarzeń np. policji.

Osoba wszczynająca procedurę NK ma za zadanie zachować dla siebie ksero formularza NK A, a jego oryginał przekazać bezzwłocznie (jednak nie później niż w ciągu 7 dni) przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego (dalej ZI). W zależności od modelu pracy w gminie (tworzenie grup roboczych lub praca w zespole interdyscyplinarnym) przewodniczący ZI w ciągu 3 dni przekazuje formularz NK A grupie roboczej lub zespołowi. Zagadnieniem budzącym wątpliwości prawne jest kwestia trybu powoływania grup roboczych. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wyraźnie wskazuje bowiem, że grupa robocza może być utworzona przez zespół interdyscyplinarny (art. 9a ust. 10 UPPR). W zestawieniu z 3 dniowym terminem, jaki jest nałożony na przewodniczącego ZI dla przekazania formularza do grupy roboczej, w praktyce powołanie grupy przez zespół od

---

²⁰² G. Wrona, *Komentarz do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury Niebieskie Karty*, Warszawa 2011 r., str. 14

chwili wpłynięcia formularza NK A do przewodniczącego ZI do czasu upływu tego terminu jest trudne do spełnienia. Biorąc pod uwagę, że ustawodawca zobowiązał zespoły interdyscyplinarne do spotykania się nie rzadziej niż cztery razy w roku, aby móc zachować zasadę, że zespół powoła grupę roboczą w 3 dni od powstania takiej potrzeby, niezbędnym jest wprowadzenie w każdej gminie rozwiązania pozwalającego w praktyce na łatwiejsze tworzenie grup roboczych niż na posiedzeniu zespołu interdyscyplinarnego. Jako autor Komentarza do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury Niebieskie Karty sugerowałem dwa rozwiązania. Pierwszym z nich jest powołanie tzw. stałych grup roboczych. Rozwiązanie to polega na jednorazowym powołaniu grupy roboczej, w której skład wchodzi wszyscy potencjalni przedstawiciele podmiotów reprezentowanych w grupach roboczych. W przypadku potrzeby ustalenia kto konkretnie będzie pracował z daną rodziną, osoby te są już powołane przez zespół do grupy roboczej. Innym rozwiązaniem jest udzielenie pełnomocnictwa dla przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego przez poszczególnych jego członków dla tworzenia w ich imieniu grup roboczych. Pozwala to na szybkie podjęcie decyzji o utworzeniu grupy roboczej bez konieczności zwoływania posiedzenia zespołu lub każdorazowego kontaktowania się z członkami zespołu w celu utworzenia grupy roboczej.

Na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stwierdza się, że w opinii Ministerstwa udzielenie pełnomocnictwa przewodniczącemu przez członków zespołu interdyscyplinarnego nie jest konieczne, gdyż (zdaniem Ministerstwa) przewodniczący może tworzyć samodzielnie grupy robocze. W oficjalnym stanowisku stwierdzono: „W praktyce powinno to oznaczać, że Przewodniczący Zespołu, po dokonaniu analizy informacji zawartych w formularzu „Niebieska Karta – A”, podejmuje decyzję o tym, czy sytuacją danej rodziny będzie zajmował się cały Zespół czy też Grupa Robocza i ją powołuje. W takim przypadku dokumentacja dotycząca danej rodziny powinna zostać przekazana przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego jedynie do Członków Grupy Roboczej. W związku z powyższym nie ma potrzeby udzielania przez Zespół Interdyscyplinarny stałego pełnomocnictwa Przewodniczącemu Zespołu w powyższym zakresie.”.²⁰³ Zdaniem Ministerstwa podstawę prawną takiego wniosku stanowi § 8 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245), który nakazuje przewodniczącemu ZI przekazać formularz NK A do zespołu lub grupy roboczej. Autor niniejszej pracy nie zgadza się z tą interpretacją. Sam fakt, że przepis nakazuje

²⁰³ <http://www.mpips.gov.pl/przemoc-w-rodzinie/opowiedzinanajczesciejzadawanepytaniadotyczacezasadfunkcjonowaniaespownterdyscyplinarnychgruproboczychorazsposoburealizacjidziaawramachproceduryniebieskiearty/czy-jest-mozliwe-udzielenie-przez-zespol-interdyscyplinarny-stalego-pelnomocnictwa-przewodniczacemu-zespołu-do-powolywania-grup-roboczych-/> [data dostępu: 23 sierpnia 2015 r.]

przekazać dokument danemu podmiotowi nie może stanowić podstawy do tego, aby osoba zobowiązana do przekazania dokumentu mogła ten podmiot powołać.

Sposób obiegu dokumentów sprawia, że procedurę Niebieskie Karty można podzielić na kilka faz:

1. wszczęcie procedury (wypełnienie formularza NK A, przekazanie go przewodniczącemu ZI, utworzenie grupy roboczej);
2. spotkanie z osobą doznającą przemocy (ustalenie stanu faktycznego sprawy, ułożenie planu pomocy);
3. spotkanie ze sprawcą przemocy (zebranie informacji od sprawcy, próba zmotywowania go do zmiany zachowania, ewentualnie przyjęcie od niego zobowiązań do określonego zachowania);
4. realizacja planu pomocy;
5. zakończenie procedury.

Spotkanie grupy roboczej z osobą doznającą przemocy stanowi bardzo ważny element procedury, od którego zależy, czy procedura przyniesie wymierne pozytywne efekty w funkcjonowaniu danej rodziny. Spotkanie powinno odbywać się w warunkach jak najbardziej przyjaznych dla osoby doznającej przemocy. Bez względu jednak na to, w jakich warunkach się odbędzie i jak dużym profesjonalizmem wykażą się przedstawiciele poszczególnych służb lub podmiotów (członkowie grupy roboczej) zawsze tego rodzaju spotkanie będzie stresujące dla osoby doznającej przemocy. W praktyce bowiem sprowadza się ono do konieczności kontaktu z kilkoma, najczęściej obcymi osobami, przed którymi trzeba opowiadać o swoim prywatnym życiu. Osoby zgłaszające się do mnie po konsultację prawną podkreślają, że takie rozwiązanie systemowe sprawia, że czują się jak na egzaminie lub wręcz odbierają takie spotkanie jak proces, w którym trzeba udowodnić, że mówi się prawdę. Jedna z klientek stwierdziła: „Czułam się, jakby przez godzinę rzucano we mnie lotkami”, inna osoba relacjonowała: „Nie rozumiem, dlaczego ponownie pytano mnie o to samo, co już opowiadałam przy zakładaniu Niebieskiej Karty. Chyba mi nie uwierzyli za pierwszym razem.”. Z całą pewnością większości negatywnych reakcji można by uniknąć, gdyby osoba doznająca przemocy była w odpowiedni sposób przygotowana do spotkania z grupą roboczą. Problemem jednak jest brak dostępności specjalistów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którzy mogliby takie przygotowanie przed spotkaniem z grupą przeprowadzić.

Ułożenie planu pomocy polega na „podzieleniu się” pracą pomiędzy poszczególnymi przedstawicielami w grupie roboczej. Zakłada się zatem, jakiego rodzaju działania powinna podjąć Policja, pomoc społeczna, oświata, ochrona zdrowia oraz inni specjaliści w zależności

od stanu faktycznego danej sprawy. Problemem przy układaniu i realizacji planu pomocy bywa trudna do przewidzenia reakcja poszczególnych członków rodziny na podejmowane działania. Zasadnym jest więc, aby wszystkie zaplanowane działania, których realizacja jest zależna od woli i postawy członków rodziny, były planowane jako propozycja rozwiązania, a nie jako warunek realizacji procedury. Przykładem opisywanego problemu może być zaplanowanie uczestnictwa członków rodziny w różnego rodzaju terapiach. Powinno się tego rodzaju możliwość zaproponować lub zorganizować, jednak to czy członkowie rodziny z takiej możliwości skorzystają nie zależy już od członków grupy roboczej. Zatem w planie pomocy należy przewidzieć propozycję uczestnictwa w terapii skierowaną do członków rodziny, ale już nie wpisuje się, że ukończą oni taką terapię.

Powtarzające się zachowania osób doznających przemocy mogą polegać m.in. na „wycofaniu się” z uczestniczenia w procedurze. Osoba, która uprzednio prosiła o pomoc, uczestnicząc w wypełnianiu Niebieskiej Karty A na etapie pracy z grupą roboczą odmawia dalszej współpracy. Podawane przez osoby doznające przemocy powody takiej sytuacji bywają bardzo różne. Powtarzające się to np. argumentowanie, że przypadek aktu przemocy był jednostkowy i obecnie relacje pomiędzy partnerami są prawidłowe. Można przy tym zaobserwować różnego rodzaju postawy osób doznających przemocy. Począwszy od całkowitego odcięcia się od świata zewnętrznego (nieodbieranie telefonów, nie wychodzenie z domu, całkowity brak reakcji na próbę kontaktu) poprzez prośby kierowane do członków grupy roboczej, aby zaprzestali dalszego prowadzenia procedury (zdarzają się pisemne wnioski o jej zamknięcie), aż do gróźb kierowanych do policji lub pracowników socjalnych (skierowaniem skargi na ich działanie polegające na niechcianej ingerencji w prywatne życie rodziny). Przyczyny tego rodzaju postaw mogą być różnorakie, ale zawsze wymaga sprawdzenia, czy postawa osoby doznającej przemocy nie jest związana z wpływem, jaki na nią wywiera sprawca przemocy. Osoby, które „wycofały się” z procedury, po czym ponownie zwracały się o jej wszczęcie relacjonują, że sprawcy starają się za wszelką cenę uniknąć ingerencji z zewnątrz w ich zachowanie. W tym celu podejmują różnego typu kroki i działania, nie zawsze negatywne. Stają się np. bardzo czuli i opiekuńczy. Przy tego rodzaju zachowaniu osoba doznająca przemocy obawia się, aby sprawca nie powrócił do dawnego agresywnego zachowania i wręcz prosi członków grupy roboczej, aby „nie prowokowali sprawcy”. Podstawowym błędem jest przyjęcie przez grupę roboczą założenia, że skoro w danej chwili sprawca zachowuje się poprawnie z punktu widzenia bezpieczeństwa członków rodziny, to przemoc ustała i pozwala to zakończyć procedurę. Bardzo ważnym elementem procesu realizowania celów Niebieskiej Karty jest doprowadzenie do spotkania sprawcy przemocy z grupą roboczą oraz przyjęcie od niego poszczególnych zobowiązań, np. do

udziału w terapii lub programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy. Dopiero realizacja tych postanowień pozwoli wyciągnąć wnioski, czy zmiana zachowania sprawcy może przyjąć charakter trwały i czy w efekcie zamknięcie procedury będzie możliwe.

Zmiana zachowania osoby doznającej przemocy może również wynikać ze strachu przed eskalacją przemocy ze strony sprawcy, zwłaszcza gdy ten grozi odebraniem dzieci lub wyrzuceniem z domu, obwinia osobę doznającą przemocy, że przez fakt zgłoszenia problemu spowodowała, że rodzina ma kłopoty. Można spotkać się również z tego rodzaju argumentacją, że sprawca może stracić pracę, jeżeli zostanie skazany za jedno z przestępstw z użyciem przemocy, a wtedy rodzina straci źródło utrzymania. Tego rodzaju szantaż emocjonalny jest klasycznym przykładem przemocy psychicznej. Przerzucanie odpowiedzialności za akty przemocy na osobę jej doznającą jest stałym elementem zachowania jej sprawców. Sprawca stwierdza, że to osoba doznająca przemocy jest winna tego, że rodziną interesuje się Policja oraz, że rodzina mogłaby spokojnie funkcjonować, gdyby nie to, że osoba doznająca przemocy działa przeciwko jej dobru. Z perspektywy sprawcy przemocy każde zachowanie odbiegające od posłuszeństwa woli sprawcy jest działaniem przeciwko rodzinie, a silna chęć podporządkowania sobie innych członków rodziny sprawia, że sprawcy racjonalizują swoje agresywne zachowania, obwiniając za nie osoby doznające przemocy.

Bez względu na to, jakie są faktyczne powody przyjęcia biernej postawy w procedurze NK przez osoby doznające przemocy, ich zachowanie nie może stanowić samo w sobie podstawy do zakończenia procedury. W tego rodzaju sytuacjach powstaje konflikt pomiędzy chęcią udzielenia pomocy danej osobie, a obawą czy narzucanie jej określonych postaw nie pogorszy, zamiast polepszyć, jej sytuacji. Dodatkową okolicznością, którą należy uwzględnić jest łatwość, z jaką osoby doznające przemocy ulegają sugestiom określonego zachowania. Może wynikać to np. z wieloletniego uzależnienia od woli sprawcy. Skutek tego jest taki, że w niektórych przypadkach stosunkowo łatwo narzucić osobie doznającej przemocy określone zachowanie polegające np. na aktywnym uczestniczeniu w procedurze NK. Nie zakładając złej woli po stronie osób przeprowadzających tę procedurę zawsze należy uwzględnić, że decyzja o zmianie sytuacji rodzinnej oraz o sposobie tej zmiany powinna być samodzielną decyzją osoby doznającej przemocy. W przeciwnym razie jedynie zmieni się osoba podejmująca decyzję ze sprawcy przemocy, na urzędnika. Innymi słowy, tak jak do tej pory sprawca przemocy wiedział lepiej, co jest dobre dla osoby doznającej przemocy, tak teraz grupa robocza wie lepiej i dąży do realizacji swojej woli. Niezwykle ważnym jest zatem, aby osoba doznająca przemocy identyfikowała się z realizowanymi rozwiązaniami, czy wręcz odbierała jej jako własne. Osobiście uważam za nieetyczne i wysoce krzywdzące zachowania

polegające na zmuszaniu osób doznających przemocy do uczestnictwa w procedurze NK. W praktyce, w ramach udzielanych przeze mnie konsultacji w Specjalistycznej Poradni ds. Przeciwdziałania Przemocy, miałem do czynienia z kilkoma przypadkami szantażowania osób doznających przemocy przez przedstawicieli służb. Polegało to na groźbach odebrania dzieci, jeżeli osoba doznająca przemocy nie zapewni im bezpieczeństwa wobec działań sprawcy. Takie postępowanie podejmowane pod pozorem ochrony bezpieczeństwa dzieci w praktyce oznacza, że osoba doznająca przemocy strach przed sprawcą przemocy zamienia na, najczęściej znacznie silniejszy, strach przed utratą dzieci. Zawsze trzeba pamiętać, że takie nieludzkie metody mogą doprowadzić do sytuacji, że osoba doznająca przemocy zacznie postrzegać swoje dotychczasowe życie ze sprawcą przemocy, jako mniej inwazyjne niż jej zetknięcie się z przedstawicielami poszczególnych służb. Trudno mówić wówczas o udzielaniu pomocy, a bardziej o przemocy instytucjonalnej.

Co zatem należy uczynić w procedurze, jeżeli osoba doznająca przemocy przyjmuje bierną postawę? Skuteczną metodą może okazać się pozostawienie osobie doznającej przemocy większej ilości czasu do namysłu. Ustala się więc, że w z góry określonych odstępach czasu będą podejmowane próby kontaktu z osobą doznającą przemocy. Jeżeli w tym czasie nadal nie będzie od niej odzewu, przy jednoczesnym braku jakichkolwiek informacji o kolejnych aktach przemocy, może okazać się, że procedura będzie musiała być zamknięta. Jest jednak bardziej prawdopodobne, że sprawca przemocy nie będzie w stanie w dłuższym okresie czasu kontrolować swojego zachowania i osoba doznająca przemocy ponownie zwróci się o pomoc.

Zastrzegam, że każdy przypadek ma indywidualny charakter, ale z opisywanego w rozdziale dotyczącym zjawiska przemocy w rodzinie cyklu przemocy wynika, że nie można wykluczyć, iż sprawca, o ile nie przyswoi sobie technik kontroli zachowania i nie uświadomi bezprawności i niestosowności swojego zachowania, znów dokona kolejnego aktu przemocy. Jeśli tego nie robi, to jest to również fakt korzystny, choć niezwiązany bezpośrednio z działaniami grupy roboczej, a raczej z groźbą wymierzoną w sprawcę podjęcia tych działań. Nie można wykluczyć przemiany zachowania w wyniku podjętych technik korekcyjnych, kontroli agresji i uświadomienia sobie negatywnych skutków działania według stereotypów sprzyjających przemocy w rodzinie

Opisana powyżej charakterystyka zachowań sprawców, jak i osób doznających przemocy w trakcie procedury NK, jest analogiczna do zachowań i postaw tych osób w trakcie postępowania karnego np. w sprawach o znęcanie. Prokuratorzy nadzorujący te postępowania relacjonują przypadki, w których osoba, która wcześniej skierowała zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa zwraca się z prośbą o jego umorzenie. Wiedząc

jak ważne są w tego rodzaju postępowaniach zeznania osoby pokrzywdzonej (główne źródło dowodowe) oraz, że osobie w większości przypadków przysługuje prawo odmowy składania zeznań, prokuratorzy decydują się na umorzenie postępowania. Podobnie sytuacja wygląda, jeżeli osoba doznająca przemocy zmienia postawę już na etapie postępowania przed sądem. Sąd zazwyczaj uniewinnia sprawcę (lub umarza postępowanie) nie tylko w sytuacjach, gdy osoba pokrzywdzona odmówi składania zeznań, ale (co bardziej kontrowersyjne) w sytuacji, gdy pomiędzy oskarżonym a pokrzywdzonym dojdzie do pojednania. Korzyści procesowe takiego rozwiązania są oczywiste, gdyż doświadczenie uczy, że od takiej decyzji nikt się nie odwoła. Zarówno w przypadku umorzenia postępowania przygotowawczego, jak i w przypadku umorzenia na etapie postępowania przed sądem zawsze powinno się mieć na względzie, że tego rodzaju rozstrzygnięcie jest nie tylko korzystne dla sprawcy, ale w pewnym sensie jest zrealizowaniem przyjętej przez niego linii obrony. O ile bowiem może sprawca nie mieć wiedzy, doświadczenia i możliwości, aby skutecznie się bronić przed sądem, o tyle ma ogromne doświadczenie i nieograniczone możliwości wpływania na postawę osoby doznającej przemocy. Zakończenie postępowania karnego zgodnie z wolą osoby doznającej przemocy, a jednocześnie w sposób korzystny dla sprawcy zdecydowanie umacnia pozycję tego ostatniego i w przyszłości może oznaczać, że osoba która ponownie dozna przemocy nie będzie miała odwagi po raz kolejny zwrócić się o pomoc do organów ścigania. Osoby przeze mnie konsultowane, którym udało się nakłonić prokuratora do umorzenia zainicjowanego przez nich postępowania, wskazują, że pomimo iż mają powody do ponownego złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, obawiają się, że w ich sprawie nikt nie będzie chciał prowadzić postępowania powtórnie. Zmienność postawy osób doznających przemocy w rodzinie jest zjawiskiem częstym i jednocześnie powodującym, że osoby doznające przemocy są odbierane przez przedstawicieli służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z nieufnością. Skoro bowiem osoba doznająca przemocy stanowi główne źródło dowodowe w sprawie, po czym odmawia złożenia zeznań lub jakiegokolwiek współpracy, to istotnie może okazać się, że podjęte przez służby działania będą nieskuteczne. Moje doświadczenie, jako wieloletniego konsultanta osób doznających przemocy w rodzinie, wskazuje, że przyczynami wycofania się z procedur tych osób może być kilka. Przede wszystkim sprawca przemocy poprzez zmianę swojego zachowania może wpływać na postawę osób doznających przemocy. Trzeba bowiem zdać sobie sprawę, że to właśnie zmiana zachowania sprawcy jest głównym celem osób doznających przemocy. W sytuacji, gdy cel ten został w ich odczuciu osiągnięty, powstaje po stronie osób doznających przemocy obawa, że dalsze trwanie procedur spowoduje irytację u sprawcy, który ponownie będzie stosował przemoc w rodzinie. Zatem odwrotnie niż w trakcie wszczęcia procedury, to

osoba doznająca przemocy staje się tą osobą, która najbardziej aktywnie zabiega o jej zakończenie. Zdarzają się również przypadki, w których reakcja samego sprawcy oraz otoczenia osoby doznającej przemocy (najbliższej rodziny, przyjaciół) jest dla niej na tyle negatywna, a korzyści z wszczęcia procedury na tyle nikłe, że osoba doznająca przemocy chce zrezygnować z dalszej współpracy. Możliwe są również sytuacje, w których osoba doznająca przemocy inicjuje postępowanie karne lub procedurę Niebieskie Karty mając o nich mylne, często wyidealizowane przekonanie, a po ich wszczęciu dochodzi do rozczarowania i chęci rezygnacji z dalszych działań. Wszystkie opisane wyżej przyczyny, dla których osoba doznająca przemocy może się wycofać z uczestniczenia w procedurach, nie powinny automatycznie powodować ich zakończenia. Każdorazowo bowiem należy podjąć próbę ustalenia przyczyn zmiany postawy osoby doznającej przemocy, a także starać się doprowadzić do podjęcia działań wobec sprawcy przemocy zmierzających do zmiany jego zachowania.

Ustalony podczas spotkania z osobą doznającą przemocy plan pomocy może zostać zmodyfikowany. Taką ewentualność przewidział ustawodawca w druku Niebieska Karta C. Nie wskazano przy tym, z jakiego powodu należy lub kiedy można modyfikować plan pomocy. Brak również regulacji w zakresie czy przy modyfikacji powinna być obecna osoba doznająca przemocy.

Kolejną, trzecią fazą procedury Niebieskie Karta jest spotkanie ze sprawcą przemocy. Tutaj ustawodawca był znacznie mniej rygorystyczny, co do konieczności odbycia takiego spotkania, niż w stosunku do osoby doznającej przemocy. Zakłada się, że sprawca przemocy zostanie wezwany na posiedzenie grupy roboczej, lecz nie wyposażono grupy w żaden instrument pozwalający na wyegzekwowanie owego wezwania. Innymi słowy, od dobrej woli sprawcy przemocy zależy, czy stawi się na posiedzenie czy nie. W trakcie spotkania ze sprawcą wypełnia się formularz Niebieska Karta D, w którym zawiera się informacje dotyczące rodzaju przemocy stosowanej przez sprawcę. Jest w formularzu również miejsce na podjęcie przez sprawcę zobowiązań.²⁰⁴ Zarówno w formularzu Niebieska Karta C jak i w formularzu Niebieska Karta D nie przewidziano, że ustalenia poczynione przez grupę doprowadzą do wniosku, że osoba, która podawała się za osobę doznającą przemocy okaże się jej sprawcą, a sprawca osobą doznającą przemocy. Tymczasem praktyka prowadzenia procedury NK (bez względu na prawidłowość takiej kolejności działań) sprawia, że członkowie grupy roboczej dopiero na spotkaniu ze sprawcą poznają jego wersję zdarzeń. Przypominam, że spotkanie ze sprawcą ma miejsce już po ustaleniu planu pomocy z osobą

---

²⁰⁴ Jeśli sprawca zadeklaruje podjęcie określonego działania, informacje na ten temat umieszcza się w formularzu Niebieska Karta D. Sprawca nie podpisuje tego formularza i tym samym w żaden sposób nie zatwierdza (potwierdza) złożenia określonych deklaracji.

doznająca przemocy.²⁰⁵ Może zatem okazać się, że po rozmowie ze sprawcą i po zweryfikowaniu podanych przez niego okoliczności, członkowie grupy roboczej dojdą do wniosku, że sprawca nie dość, że nie jest sprawcą, to może być osobą doznającą przemocy. Nie ulega wątpliwości, że taka sytuacja będzie wymagała nie tylko zmodyfikowania planu pomocy, ale również sporządzenia notatki, w której opisane zostaną nowe ustalenia i zaproponowany zostanie dalszy model pracy z daną rodziną.

Jak już wspomniano do spotkania ze sprawcą może nie dojść z uwagi na brak jego woli do spotkania z grupą roboczą. Ustawodawca nie zastrzegł jednak, że do spotkania musi dojść podczas posiedzenia grupy roboczej. Możliwe jest zatem odbycie takiego spotkania np. w miejscu zamieszkania sprawcy przemocy. Nigdy jednak nie może do niego dojść wbrew woli osoby, co do której istnieje podejrzenie o stosowanie przemocy w rodzinie. Jeżeli jednak pomimo wszelkich możliwych działań do takiego spotkania nie dojdzie, dalsze prowadzenie procedury odbywa się bez uwzględnienia stanowiska sprawcy w sprawie. Dla osoby więc wskazanej jako sprawca zasadnym jest spotkanie się z grupą i przedstawienie swoich racji. Doświadczenie spotkań grup roboczych z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że są sprawcami przemocy w rodzinie, wskazuje na obecność różnorodnych postaw. Od potwierdzenia tego, że mają problemy z zachowaniami agresywnymi, poprzez kwestionowanie zasadności i celu prowadzenia procedury Niebieska Karta, aż do stawiania siebie w roli osób doznających przemocy. Bez względu jednak na postawę i obraną metodę sama możliwość nawiązania kontaktu ze sprawcą jest szansą dla grupy roboczej do spowodowania zmiany zachowania osoby wskazanej jako sprawca. Nie chodzi przy tym o krótkookresową zmianę, ta bowiem następuje relatywnie często w obliczu tego, że sprawca ma świadomość, że jego zachowanie jest obserwowane. Bardziej istotne jest uświadomienie sprawcy jego problemu z agresją i podjęcie próby nakłonienia go do poddania się oddziaływaniu mającym na celu naukę radzenia sobie z emocjami. Ten element pracy grup roboczych wymaga szczególnego podkreślenia. Przyjąć bowiem należy, że udział sprawcy przemocy w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców w sytuacji, gdy jest on ze strony sprawcy dobrowolny (nie wynika z wykonania obowiązku nałożonego przez sąd), ma znacznie większe szanse powodzenia z uwagi na możliwie silną motywację sprawcy do

---

²⁰⁵ W Rozporządzeniu RM w sprawie Procedury Niebieskiej Karty i wzorów formularzy Niebieska Karta celowo nie nazywa się członków rodziny sprawcą i osobą doznającą, a wprowadzono tryb przypuszczający: osoba co do której istnieje podejrzenie, że została dotknięta przemocą w rodzinie oraz osoba co do której istnieje podejrzenie, że jest sprawcą przemocy w rodzinie. W celu uniknięcia powtarzania tych długich nazw w niniejszej pracy używam sformułowania sprawca i osoba doznająca przemocy. Nie zmienia to jednak faktu, że słusznie ustawodawca nie nazywa kogoś sprawcą przemocy, skoro procedura dopiero ma doprowadzić do ustalenia, czy ktoś tym sprawcą faktycznie jest. Wprowadzenie owych niedokonanych form może w przyszłości okazać się kłopotliwe z uwagi na brak takich samych określeń wUPPR. Tym samym tam, gdzie ustawa np. pozwala członkom zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych przetwarzać dane wrażliwe osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc, brak jest wskazania, czy przepis ten będzie miał również zastosowanie do osób, co do których istnieje podejrzenie o doznawanie lub stosowanie przemocy.

uniknięcia np. sprawy karnej. Dobrowolny udział sprawcy w programie może również zmienić w krótkim okresie czasu sytuację całej rodziny poprzez monitorowanie zachowania sprawcy, również w trakcie programu. Odmierna jest natomiast sytuacja, gdy do programu korekcyjno-edukacyjnego kierowani są sprawcy skazani na karę pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem. Taki sprawca nie postrzega udziału w programie, jako pozwalającego mu osiągnąć korzyści dla samego siebie. Konkretnie chodzi o to, że i tak już został skazany, a kara nie okazała się dla niego zbyt dolegliwa. Ma przekonanie, że nie poniesie żadnych konsekwencji swojego zachowania (zawieszenie wykonania kary). Tymczasem na etapie pracy ze sprawcą, jego udział w programie jest swego rodzaju kartą przetargową, którą grupa może wykorzystać wobec sprawców, którzy deklarują chęć zmiany swojego zachowania.

Po wszczęciu procedury NK, powołaniu grupy roboczej, spotkaniu z osobą doznającą przemocy oraz stosującą przemoc następuje faza procedury, polegająca na stopniowej realizacji planu pomocy opracowanego w formularzu Niebieska Karta C. Ustawodawca nie przewidział czasu przeznaczonego na realizację planu. Wydaje się, że takie doprecyzowanie czasu trwania procedury byłoby trudne z uwagi na złożoność wielu przypadków, a także ogromne rozbieżności na terenie kraju w zasobach kadrowych jakimi dysponują gminy. Wszelkie próby oddziaływania na członków rodziny w zakresie ich postaw i zachowań mogą o tyle być skuteczne, o ile w danym miejscu istnieje możliwość udzielenia wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, a nawet prawnego. Zadania te w dużej mierze są realizowane przez system pomocy społecznej. W oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w każdej gminie w Polsce²⁰⁶ funkcjonuje system pomocy społecznej, którego jednym z licznych zadań jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie m.in. poprzez udzielanie świadczeń w formie poradnictwa specjalistycznego.

Zgodnie z art. 46 ustawy o pomocy społecznej: *„1. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.*

2. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

3. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

4. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki

---

²⁰⁶ Według stanu na 1 stycznia 2016 r. w Polsce jest 2478 gmin, w tym 1559 gmin wiejskich, 616 gmin miejsko-wiejskich oraz 303 gmin miejskich (w tym 66 gmin miast na prawach powiatu).

nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.”.

Wskazane powyżej świadczenia nie są jednak przeznaczone wyłącznie dla osób doznających lub stosujących przemoc. Tym samym zarówno czas oczekiwania na konsultację jak i liczba dostępnych konsultantów bywa przeszkodą w skutecznym udzieleniu wsparcia i pomocy. Doświadczenie płynące ze świadczenia konsultacji prawnej wymaga zwrócenia uwagi na problem terminowości w sprawach związanych z opieką społeczną. Terminy wyznaczane przez sąd lub przewidziane w procedurach karnej, cywilnej czy administracyjnej niejednokrotnie wymagają otrzymania konsultacji w ciągu 7 czy 14 dni. W wielu miejscach w Polsce nie ma możliwości uzyskania prawnej konsultacji w tak krótkim czasie. W Warszawie jako regułę należy przyjąć, że czas oczekiwania wynosi miesiąc, a zdarzają się takie okresy w ciągu roku, że czas ten wydłuża się do dwóch miesięcy. Samorządy, które posiadają zasoby finansowe, pozwalające im na wprowadzanie rozwiązań innowacyjnych, podejmują działania w celu stworzenia możliwie najbardziej efektywnych systemów wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie. Jednak w praktyce, jedynym w Polsce przykładem kompleksowego rozwiązania instytucjonalnego pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest m. st. Warszawa. Utworzono tam Specjalistyczną Poradnię Rodzinną ds. Przeciwdziałania Przemocy. Poradnia nie jest przypisana do którejkolwiek z 18 warszawskich dzielnic i każdy, kto ma miejsce zamieszkania na terenie Warszawy może skorzystać z usług poradni. Jest tam świadczona przede wszystkim pomoc psychologiczna i terapeutyczna zarówno indywidualna jak i grupowa, krótko i długo terminowa. Prowadzone są również grupy dla sprawców przemocy. Czas oczekiwania na terapię indywidualną jest jednak również i w wypadku tej poradni bardzo długi.

Ostatnim etapem procedury NK jest jej zakończenie. Ustawodawca przewidział w §18 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury oraz wzorów formularzy *Niebieska Karta* dwie przesłanki pozwalające na zakończenie procedury:

- 1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

W pierwszym przypadku ustalenia poczynione przez grupę roboczą dotyczące aktualnej sytuacji danej rodziny muszą prowadzić do wniosku, że zachowania związane z przemocą ustały, a podjęte w sprawie działania dają szansę na to, że sprawca ponownie nie dopuści się przemocy. Ustawodawca używając sformułowania „uzasadnione przypuszczenie” wskazał na konieczność uzasadnienia przez członków grupy roboczej, na jakiej podstawie wysnuwają przypuszczenie, że sprawca ponownie nie będzie stosował przemocy. Wniosek taki może być oparty na fakcie podjęcia przez sprawcę konkretnych działań (udział w

programie korekcyjno-edukacyjnym, podjęta terapia, ogólna postawa sprawcy oraz podjęcie przez niego współpracy z grupą roboczą) ale również okoliczności stanu faktycznego danej sprawy, takie jak np. rozwód i zmiana miejsca zamieszkania jednego z partnerów/małżonków.

Znacznie więcej wątpliwości może budzić zakończenie procedury NK w oparciu o drugą z przytoczonych przesłanek (brak zasadności podejmowania działań). Należy domniemywać, że ustawodawca przewidział, że procedura nie powinna się toczyć w przypadku wystąpienia przeszkód formalnych, jak np. śmierć jednego z członków rodziny w trakcie procedury lub zmiana miejsca zamieszkania rodziny (jeżeli gmina nie posiada informacji o nowym miejscu jej zamieszkania).²⁰⁷ Użycie przez ustawodawcę określenia „brak zasadności podejmowania działań” jest określeniem nieostrym. Obejmuje ono przypadki przeszkód formalnych do prowadzenia procedury, ale nie tylko. Stwierdzenie przez członków grupy roboczej, że przemoc w danej rodzinie nie występuje również pozwoli na zakończenie procedury w oparciu o omawianą przesłankę.

Problem zaczyna się w sytuacji, w której członkowie grupy roboczej dokonują oceny, czy relacje łączące członków rodziny spełniają przesłanki definicji przemocy w rodzinie czy nie. Pomimo wprowadzenia przez ustawodawcę definicji przemocy w rodzinie praktyka prowadzenia procedury wskazuje, że w poszczególnych gminach stosowana jest definicja przemocy w rodzinie inna niż ustawowa. Najczęstszym przypadkiem stwierdzenia, że dane zachowanie sprawcy nie stanowi przemocy w rodzinie jest stwierdzenie, że zachowanie to miało charakter jednorazowy, np. jednorazowe pobicie. W definicji ustawowej jednoznacznie wskazano, że przemocą w rodzinie jest zarówno działanie powtarzające się jak i jednorazowe. Z jakiego zatem źródła członkowie grup roboczych czerpią przeświadczenie, że tylko powtarzające się zachowanie może być uznane za przemoc w rodzinie? Jedną z możliwych odpowiedzi jest to, że wniosek taki wyciągnęli z praktyki zastosowania art. 207 KK. Jak bowiem już opisano w niniejszej pracy jednym ze znamion tego przestępstwa jest wieloczynowość, a zupełnym wyjątkiem, niemal nie występującym w praktyce, będzie

---

²⁰⁷ W przypadku zmiany miejsca zamieszkania przez członka rodziny lub całej rodziny, według oficjalnego stanowiska Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej nie należy kończyć procedury, tylko przekazać kopię formularza Niebieska Karta A do gminy – nowego miejsca zamieszkania rodziny. Może zatem zdarzyć się sytuacja, w której dwie niezależne od siebie gminy będą prowadzić równoległe procedurę NK dotyczącą tej samej rodziny i wymieniać się informacjami na zasadzie współpracy. W mojej ocenie takie rozwiązanie nie jest korzystne ani dla rodziny objętej procedurą, ani dla gmin prowadzących procedurę. Trudno bowiem oczekiwać, że dwa niezależne od siebie zespoły ludzkie dojdą do podobnych wniosków w sytuacji, gdy jedna gmina ma kontakt jedynie z osobą stosującą przemoc, a druga gmina ma kontakt jedynie ze sprawcą przemocy. Znacznie bardziej zasadnym z punktu widzenia efektywności procedury byłoby stworzenie reguły, w myśl której procedura jest prowadzona przez gminę, która ją jako pierwsza wszczęła, jeżeli na jej terenie nadal zamieszkuje jedna z osób, której procedura dotyczy. Umożliwiłoby to dokonywanie oceny sytuacji przez te same osoby, które zapoznały się ze stanowiskami obu stron sprawy, a jednocześnie nic nie stoi na przeszkodzie, aby gmina prowadząca procedurę zwracała się do innej gminy w celu uzyskania informacji lub wykonania konkretnych czynności. Tego rodzaju rozwiązanie wymagałoby jednak stworzenia podstawy prawnej umożliwiającej ten tryb pracy.

sytuacja, w której sprawca jednym, jednostkowym zachowaniem wypełni znamiona przestępstwa znęcania. Przypuszczenie, że członkowie grup roboczych dokonując oceny, czy mają do czynienia z przemocą w rodzinie czy nie, porównują stan faktyczny ze znamionami art. 207 KK zamiast z definicją ustawową przemocy w rodzinie - wzmacnia również to, że drugim w kolejności najczęściej spotykanym powodem stwierdzenia, że relacje pomiędzy członkami rodziny nie są przemocą, jest stwierdzenie braku przewagi sprawcy nad osobą doznającą przemocy. Również i w tym wypadku ustawodawca w definicji ustawowej przemocy w rodzinie takiego kryterium nie wprowadził, a jest ono wprost zaczerpnięte z wykładni znamion przestępstwa z art. 207 KK. Można oczywiście zastanawiać się, czy ustawodawca nie powinien wprowadzić do definicji przemocy w rodzinie kryterium przewagi, nie zmienia to jednak faktu, że w obowiązującej definicji go nie ma, a tym samym kryterium przewagi nie powinno być brane pod uwagę przy ocenie, czy dane zachowanie jest przemocą w rodzinie czy nie. Wreszcie najważniejsze, z punktu widzenia niniejszej pracy jest używanie przez członków grup roboczych argumentu, że relacja pomiędzy członkami rodziny jest konfliktem, a nie przemocą w rodzinie i z tego powodu należy zakończyć procedurę NK. Postępowanie takie, podobnie jak w hipotezie badawczej postawionej w rozdziale 6 niniejszej pracy (sądy powszechne dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207§1 KK, w których wydano wyrok uniewinniający lub umorzono postępowanie posługując się pojęciem konfliktu, dla opisu relacji stron, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2 UPPR) może oznaczać, że w sprawach spełniających kryteria ustawowej definicji przemocy w rodzinie relację łączącą członków rodziny nazywa się błędnie konfliktem.

3.3.4. PROCEDURA NIEBIESKIE KARTY A „KONFLIKT”

Nigdzie w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ani w rozporządzeniu dotyczącym procedury Niebieska Karta nie użyto sformułowania „konflikt”. Brak jest również jakichkolwiek kryteriów ustawowych, które pozwalałyby stworzyć ramy takiej definicji. O ile zatem zasadnym byłoby sprawdzanie, czy dany stan faktyczny spełnia lub nie spełnia kryteriów wyznaczonych przez ustawodawcę dla przemocy w rodzinie, o tyle nie jest możliwe dokonanie takiej prawnej analizy w odniesieniu do określenia „konflikt”. Nie sposób bowiem przyjąć, że wszystko co nie jest przemocą w rodzinie jest konfliktem w rodzinie. W szczególności należy zauważyć, że żaden przepis ani regulacja nie wymaga od członków grupy roboczej definiowania i używania określenia „konflikt” w odniesieniu do relacji rodzinnych. Sprawdzenie, czy nie zachodzi brak zasadności podejmowania działań, wymaga

sprawdzenia, czy mamy do czynienia z przemocą w rodzinie, a nie czy mamy do czynienia z konfliktem.

I w tym wypadku, praktyka używania sformułowania „konflikt” została zaczerpnięta z praktyki prowadzenia spraw z art. 207 KK. Podobnie jak w sprawach karnych dotyczących znęcania, praktyka wychodzi poza ramy wymagane przez ustawodawcę dla prowadzenia spraw dotyczących przemocy w rodzinie. Zarówno bowiem prokuratura jak i sąd mają za zadanie ustalić, czy doszło do wypełnienia znamion przestępstwa z art. 207 KK, ale już nie jest ich rolą i zadaniem poszukiwania nazwania relacji rodzinnych w sytuacji, jeżeli dochodzą do wniosku, że relacje te nie wypełniają znamion przestępstwa. Zwyczajowo jednak w uzasadnieniach umorzeń postępowań karnych lub w uzasadnieniach orzeczeń sądowych dotyczących art. 207 KK używa się określenia „konflikt” bez bliższego sprecyzowania, co owo określenie oznacza.

Praktyka taka ma negatywny wpływ na procedurę NK. W sytuacji, w której sprawca przemocy w rodzinie argumentuje, że nie jest sprawcą przemocy, gdyż sąd uniewinnił go od zarzutu znęcania się nad członkami rodziny, grupa robocza powinna ustalić, czy nie jest on sprawcą przemocy. Brak znęcania, jak zaznaczono, nie oznacza braku występowania i stosowania przemocy w rodzinie. Definicja przemocy w rodzinie z UPPR nie pokrywa się z zakresem znamion przestępstwa z art. 207 KK. Trudność w prawidłowym zidentyfikowaniu przemocy w rodzinie nastrocza uznanie przez sąd karny (oceniający czy doszło do znęcania) że relacje rodzinne stanowią „konflikt”.

Czy w takiej sytuacji nadal możliwe jest ustalanie przez grupę roboczą, czy mamy do czynienia z przemocą w rodzinie? Odpowiedź na to pytanie może być rozpatrywana w dwóch płaszczyznach:

1. prawno-formalnej, która odnosi się do rozstrzygnięcia sądu nie będącego wiążącym dla grupy roboczej, niemniej stanowiącym źródło informacji w sprawie oraz
2. płaszczyźnie faktycznej, w której to, co napisał sąd w uzasadnieniu narzuca sposób myślenia o konkretnym przypadku, a tym samym ma wpływ na tok myślenia i postawę członków grupy roboczej.

Z prawnego punktu widzenia wiążące jest z pewnością uniewinnienie sprawcy od zarzutu znęcania się. Nie może być on zatem traktowany jak osoba, która dopuściła się przestępstwa. Ustalenia sądu, które wykraczają poza kwestie popełnienia bądź nie popełnienia przestępstwa wydają się być niewiążące o tyle, że grupa robocza może dojść do innych wniosków np. tam, gdzie sąd określił relacje rodzinne jako konflikt, grupa robocza może uznać, że dochodziło do przemocy w rodzinie. Problem polega jednak na tym, że zawsze będą to dwa przeciwstawne sobie ustalenia różnych podmiotów publicznych.

W mojej ocenie konsekwencją takiego stanu rzeczy będzie powoływanie się przez grupy robocze na ustalenia sądów i powielanie stwierdzenia o zaistnieniu konfliktu (a nie przemocy w rodzinie). Nie będzie przy tym istotne, czy sąd w ogóle podjął próbę zestawienia ustalonego przez siebie stanu faktycznego z definicją przemocy w rodzinie. Dla sprawcy przemocy użycie przez sąd lub prokuraturę określenia „konflikt” będzie korzystne chociażby przez to, że będzie on mógł na to ustalenie się powoływać nie tylko w postępowaniach karnych, ale wszystkich innych jakie osoba doznająca przemocy mogłaby wszcząć w celu obrony przed przemocą, np. w postępowaniu w trybie art. 11a UPPR o usunięciu sprawcy przemocy z miejsca zamieszkania.²⁰⁸

Zakończenie procedury NK wymaga sporządzenia protokołu i jego podpisania przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. O zakończeniu procedury informuje się podmioty w niej uczestniczące, czyli: policję, pomoc społeczną, oświatę, ochronę zdrowia oraz gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych (a także inne podmioty jeżeli były reprezentowane).²⁰⁹

Występujący w praktyce kolejny problem dotyczy tego czy, a jeżeli tak, to kogo z członków rodziny, której dotyczyła procedura, zawiadamiać o jej zakończeniu? Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wypracowano praktykę, w której nie informuje się o zakończeniu procedury sprawcy przemocy, a jedynie osobę doznającą przemocy. Postępowanie takie wydaje się być o tyle niekonsekwentne, że ustawodawca nie dookreślił ani formy ani potrzeby informowania rodziny o zakończeniu procedury. Zatem jeśli mimo to dokonuje się tej czynności (a z etycznego punktu widzenia jest to niezbędne) to powinno się poinformować zarówno sprawcę jak i osobę doznającą przemocy.

Zakończenie procedury nie oznacza, że nie może ona być ponownie wszczęta. Jeżeli sprawca ponownie dopuszcza się aktów przemocy, ponownie należy wypełnić formularz Niebieska Karta A i w ten sposób uruchomić ponownie procedurę. Nie wprowadzono w tym wypadku żadnej zasady ciągłości procedury, ani nie dookreślono w jakim zakresie członkowie nowej grupy roboczej mogą korzystać z dokumentacji oraz ustaleń poprzedniej grupy roboczej. Wydaje się jednak, że z uwagi na każdorazowe objęcie członków grupy roboczej tajemnicą dotyczącą wszystkich informacji, jakie posiadają w związku z

---

²⁰⁸ Na podstawie art. 11a UPPR osoba doznająca przemocy ma prawo złożyć wniosek w sądzie rejonowym domagając się nakazania sprawcy przemocy opuszczenia miejsca zamieszkania. W sprawach tych orzekają wydziały cywilne (w Warszawie również rodzinne), a przesłanką wydania postanowienia nakazującego opuszczenie miejsca zamieszkania jest ustalenie, że w rodzinie dochodziło do stosowania przemocy. O ile wyrok uniewinniający nie wiąże sądu cywilnego, nie oznacza to jednak, że ustalenia sądu karnego nie mają wpływu na orzeczenie cywilne.

²⁰⁹ Informator dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 2012 r., str. 24

członkostwem w grupie, nie ma przeszkód, aby korzystano z dotychczasowych ustaleń.

Problem z niedookreśleniem ciągłości procedury występuje również w trakcie jej trwania. Jeżeli bowiem dojdzie do kolejnego aktu przemocy to informację o tym umieszcza się w nowym formularzu Niebieska Karta A, ale nie wypełnia się go w całości, a jedynie umieszcza w nim informacje dotyczącego nowego zdarzenia. Jeżeli stwierdzenie wystąpienia kolejnego aktu przemocy nastąpi podczas prac grupy roboczej, informacje o tym umieszcza się w formularzu Niebieska Karta C. Problem pojawia się w sytuacji, gdy aktu przemocy dopuści się osoba, która do tej pory była traktowana jako doznająca przemocy lub bezpośrednio po wszczęciu procedury przez jedną ze służb wskazującą, kto jest domniemanym sprawcą przemocy, inna służba wypełni formularz Niebieska Karta A, przypisując jednak odwrotne role członków rodziny w zakresie dynamiki stosowanej przemocy.²¹⁰ Pomimo, że w pierwszym okresie po wejściu w życie przepisów o procedurze NK zdarzały się przypadki, że gminy prowadziły równoległe dwie procedury dotyczące tej samej rodziny, ostatecznie przyjęto słuszną praktykę prowadzenia jednej procedury dotyczącej danej rodziny poprzez uznanie kolejnych formularzy Niebieskiej Karty A jako opisujących kolejny przypadek przemocy, a nie inicjujących procedurę.

3.3.5. STATYSTYKA PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na Ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego złożenia sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W sprawozdaniu są umieszczane informacje m.in. o liczbie wszczętych procedur Niebieska Karta. Ponieważ rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury NK weszło w życie w październiku 2011 r. pierwsze całoroczne dane są dostępne z lat 2012 - 2014. Najbardziej aktualne dotyczą roku 2014 i przedstawiają się w sposób następujący²¹¹:

Realizacja zadań wynikających z UPPR w okresie od 01 stycznia do 31 grudnia 2014 r.		
l.p.	rodzaj zadania	liczba

²¹⁰ Żona udaje się na Policję i wskazuje, że została pobita przez męża, a w tym samym czasie mąż udaje się do Ośrodka Pomocy Społecznej i podaje, że został pobity przez żonę.

²¹¹ <http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie-na-lata-2014-2020-za-rok-2014-/> [data dostępu: 26 listopada 2016 r.]

1	Liczba opracowanych i realizowanych w gminach oraz zatwierdzonych właściwą uchwałą gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	2307
2	Liczba placówek prowadzących poradnictwo i interwencję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie	967
3	Liczba utworzonych w gminach Zespołów Interdyscyplinarnych	2512
4	Liczba utworzonych w gminach Grup Roboczych	70356
5	Liczba ogółem sporządzonych Niebieskich Kart A, w tym przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę	99093
6	Założone przez: - jednostki organizacyjne pomocy społecznej - policji - gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych - oświaty - ochrony zdrowia	13606 77808 1 6357 1321
7	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą	61924
8	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą	45878
9	Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą procedur „Niebieskie Karty”, na skutek zakończenia przemocy w rodzinie lub zrealizowania indywidualnego planu pomocy	56373

Szczegółowe statystyki dotyczące procedury Niebieska Karta są od 1999 r.²¹²

²¹² Należy pamiętać, że procedura w obecnym kształcie funkcjonuje od października 2011 r. Zmiana, która nastąpiła w sposobie wszczynania procedury ma duże znaczenie również dla sposobu liczenia przypadków występowania przemocy w rodzinie. Do 2011 r. statystyki policyjne pokazywały liczbę wypełnionych druków Niebieska Karta. Oznaczało to, że liczba wypełnionych druków nie mogła być utożsamiana z liczbą rodzin, których dotyczył problem. W jednej rodzinie bowiem mogłyby być wypełnione dwa i więcej formularzy w zależności od liczby interwencji policyjnych. Od 2011 r. należy rozróżnić wypełnienie formularza Niebieska Karta A, który wszczyna procedurę, od wypełnienia takiego samego formularza, jednak dokumentującego kolejne zdarzenie mające miejsce już w trakcie trwania procedury.

prowadzone w policji. Ponieważ jest to służba, która w przeważającej większości wszczyna procedurę, analiza posiadanej przez Policję statystyki jest reprezentatywna dla skali procedury w Polsce.

Widoczny w powyższym zestawieniu wzrost liczby wszczętych procedur NK oraz utworzonych grup roboczych nie musi oznaczać wzrostu skali zjawiska przemocy w rodzinie. Trzeba bowiem uwzględnić, że lata 2012 i 2013 to czas, w którym przedstawiciele poszczególnych gmin dopiero wdrażali się w realizację procedury NK (zaczęła obowiązywać od października 2011 r.). Oznaczać więc może nieco lepsze rozeznanie w skali zjawiska.

Dane policyjne przedstawiają się w następujący sposób:²¹³

Dane za rok 2013

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	61 047 (w tym 50 934 wszczynających procedurę i 10 113 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
Ogólna liczba ofiar przemocy	86 797
Liczba ofiar - kobiet	58 310
Liczba ofiar - mężczyzn	9 233
Liczba ofiar - małoletnich	19 254
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	61 450
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	4 440
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	56 755
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	255
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	37 650
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	1 289
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - mężczyźni	36 327

²¹³ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> [data dostępu: 24 czerwca 2015 r.]

Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	34
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	426

Statystyka przedstawiona powyżej jednoznacznie wskazuje, że kobiety zdecydowanie częściej są wskazywane jako osoby doznające przemocy, a mężczyźni jako sprawcy przemocy. W statystykach poprzedzających rok 2015 brak było danych dotyczących płci dzieci. Ponad połowa wskazanych sprawców znajdowała się pod wpływem alkoholu, co z jednej strony potwierdza stereotypowe powiązanie wpływu działania alkoholu na występowanie zjawiska przemocy w rodzinie. Z drugiej jednak strony należy podkreślić, że w niemal 40% spraw element alkoholu nie wystąpił, co z kolei pokazuje, że alkohol nie jest koniecznym elementem wywołującym przemoc w rodzinie.

Dane za rok 2012

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	51 292 (w tym 44 146 wszczynających procedurę i 7 146 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
Ogólna liczba ofiar przemocy	76 993
Liczba ofiar - kobiet	50 241
Liczba ofiar - mężczyzn	7 580
Liczba ofiar - małoletnich	19 172
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	51 531
Liczba podejrzewanych sprawców - kobiet	3 522
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	47 728
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	281
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	31 387
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	1 005
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - mężczyźni	30 333
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	49
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im	527

miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	
--	--

Dane statystyczne dotyczące procedury NK od roku 2011 pokazują sukcesywny wzrost liczby wszczętych procedur. Ogólna liczba wszczętych procedur rośnie głównie poprzez działania policji. W mniejszym stopniu za ogólny wzrost liczby wszczętych procedur odpowiada pomoc społeczna czy oświata. Najmniejszy udział w wszczynaniu procedur NK mają przedstawiciele ochrony zdrowia. Także wzrost wszczętych procedur przez tę grupę uprawnionych wskazuje, że przedstawiciele ochrony zdrowia wykazują dużą wstrzeźliwość w zakresie uruchamiania procedury.²¹⁴

Wzrost wszczętych procedur notowany przede wszystkim przez funkcjonariuszy policji można tłumaczyć sposobem prowadzenia polityki przez kierownictwo policji. Działając w ramach wewnętrznych wytycznych policjanci, interweniujący w przypadku zdarzeń mających miejsce w rodzinie, mają obowiązek wypełniać procedurę NK w przypadkach, w których doszło do naruszenia nietykalności cielesnej lub innych form przemocy. Takie podejście nie uwzględnia ani okoliczności w jakich doszło do tych zdarzeń, ani motywacji ich uczestników. Możliwe są zatem przypadki, w których po weryfikacji stanu faktycznego przez grupę roboczą ustalenia wskazują, że zdarzenie nie miało cech przemocy w rodzinie.

Równolegle do dużej aktywności policji w zakresie wszczynania procedury NK występuje nadal niezadowalająca liczba wszczętych procedur przez oświatę i wyżej wspomnianą ochronę zdrowia. Przedstawiciele obu tych środowisk mają bowiem częsty kontakt z rodzinami, w których dochodzi do przemocy, a w których nie interweniowała policja. Należy zatem oczekiwać, że w przyszłości wzrośnie liczba wszczynanych procedur przez przedstawicieli oświaty i ochrony zdrowia.

Brak jest jakichkolwiek danych o ilości przypadków, w których odmówiono wszczęcia procedury Niebieska Karta, a tym bardziej brak jest informacji, w ilu przypadkach uznano daną sytuację za konflikt w rodzinie, a nie przemoc.

3.3.6. OCENA FUNKCJONOWANIA PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY

Procedura Niebieskie Karty w obecnym kształcie obowiązuje od października 2011 r. Czas jaki upłynął od jej wprowadzenia pozwala, jak się wydaje, na ocenę jej skuteczności stosowną do czasu obowiązywania. Można wskazać zarówno pozytywne jak i negatywne

²¹⁴ G. Wrona, S. Kluczyńska, *Lekarzu reaguj na przemoc. Przewodnik dla pracowników ochrony zdrowia*, Warszawa 2013 r., str. 80

skutki procedury.

Do pozytywnych skutków funkcjonowania procedury należy zaliczyć:

1. skoordynowanie pracy służb;

Osoba doznająca przemocy w rodzinie ma możliwość zgłoszenia się do co najmniej kilku instytucji, których statutowym zadaniem jest udzielenie jej wsparcia i pomocy. Zarówno sposób pomocy, jej zakres jak i przyjęty sposób postępowania mogą jednak w sposób bardzo istotny się różnić od siebie, w zależności od tego do jakiej instytucji dana osoba się zwróci. Przed wprowadzeniem procedury NK w obecnym kształcie osoby doznające przemocy sygnalizowały, że są odsyłane od jednej instytucji do drugiej oraz że udzielane im informacje są niejednokrotnie ze sobą sprzeczne. Pomijając fakt dezinformacji, brak koordynacji systemu sprawiał, że niezbędnym było wielokrotne opowiadanie swojej historii kilku osobom, co dodatkowo narażało osobę doznającą przemocy na wtórną wiktymizację.

Obecnie całość pracy i przepływu informacji skupia się na zespole interdyscyplinarnym w danej gminie. To przewodniczący zespołu jest „soczewką” systemu skupiającą w sobie zarówno decyzyjność, jak i pośrednio kontrolę wykonywanych zadań. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nie nadała przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego żadnych uprawnień. Podobnie rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta. Pozycja, jaką powinien mieć przewodniczący zespołu, była długo dyskutowana w trakcie prac nad rozporządzeniem, jednak ostatecznie wobec braku w tym zakresie odpowiedniej delegacji ustawowej nie było możliwe nadanie przewodniczącemu uprawnień, których nie nadała mu ustawa. We wzorach formularzy Niebieska Karta C i D pozostawiono jednak konieczność złożenia pod nimi podpisu przewodniczącego. W pewnym sensie można z tego faktu wywodzić kompetencje kontrolną w tym sensie, że przewodniczący mógłby np. odmówić złożenia swojego podpisu pod formularzem, który jego zdaniem budzi wątpliwości lub jest niekompletny. Jeszcze dalej idącym uprawnieniem wydaje się być konieczność złożenia podpisu przez przewodniczącego na protokole kończącym procedurę. Brak takiego podpisu oznacza brak zakończenia procedury.

Również praca w systemie grup roboczych powoduje, że jeżeli przedstawiciele poszczególnych podmiotów wchodzących w skład grupy mają różne zdanie na temat oceny sytuacji danej rodziny lub mają różne koncepcje co do tego, w jaki sposób należy pracować z poszczególnymi członkami danej rodziny, to posiedzenie grupy jest miejscem, gdzie można wypracować jednolity model działania. Takiej możliwości przed

wprowadzeniem procedury nie było, chociażby z powodu obawy części służb przed legalnością wymiany informacji, które mogą zawierać np. dane wrażliwe.

2. uruchomienie struktury instytucjonalnej obejmującej pracę setek tysięcy osób;

Liczba osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie biorąc pod uwagę, że w skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele policji, pomocy społecznej, oświaty oraz ochrony zdrowia można szacunkowo określić na liczbę przekraczającą milion osób.²¹⁵

3. rozbudowanie kontaktu i pracy ze sprawcą przemocy;

Możliwość pracy w systemie ze sprawcą przemocy w celu zmiany jego zachowań była możliwa co do zasady, jedynie jeżeli był on skazany za popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy oraz jeżeli sąd karny w taki sposób ukształtował rodzaj i wymiar kary, aby taką pracę umożliwić. Ponieważ nakładanie na skazanych sprawców przemocy obowiązków zmuszających ich do pracy nad własnym zachowaniem nadal należy do rzadkości, pozostaje próba dotarcia do sprawców w celu nakłaniania ich do dobrowolnego poddania się oddziaływaniu. Właśnie ten rodzaj kontaktu umożliwia procedura NK. Przewidziane w niej spotkanie grupy roboczej ze sprawcą przemocy jest tym elementem, który daje szansę na nawiązanie kontaktu i wpłynięcie na zachowanie sprawcy przemocy. Pomimo, że nie stworzono żadnego instrumentu zmuszającego sprawcę do spotkania z grupą roboczą, to do spotkań tych najczęściej dochodzi. Nie należy przez to wyciągać wniosku, że samo spotkanie sprawi, że sprawca zmieni zachowanie i powstrzyma się od zachowań ujętych w art. 2UPPR. Jednak nawet jeśli jest ono tylko pretekstem dla sprawcy, aby przerzucić ciężar odpowiedzialności za zaistniałe warunki, w których dochodzi do przemocy na innych członkach rodziny, to powstaje szansa uświadomienia sprawcy, że jego sytuacja przez osoby z zewnątrz jest oceniana tak, iż to on stanowi dla swojej rodziny problem i zagrożenie.

---

²¹⁵ Policja – stan zatrudnienia na 1 kwietnia 2014 r. 96869 osób (<http://www.info.policja.pl/inf/organizacja/stan-zatrudnienia/96946,Stan-zatrudnienia-na-dzien-1-kwietnia-2014-r.html>) [data dostępu: 24 maja 2015 r.];
Pomoc społeczna – pracownicy socjalni 20000 osób (<http://prawo.rp.pl/artukul/864592.html>) [data dostępu: 24 maja 2015 r.];
Oświata – nauczyciele 662000 (<http://www.edunews.pl/edytoriale/2418-nauczyciele-w-polsce-2013>) [data dostępu: 24 maja 2015 r.];
Ochrona zdrowia – lekarze 121400 (<http://www.rp.pl/artukul/697112.html>), pielęgniarki 192000 (<http://polska.newsweek.pl/pielegniarki-ile-jest-w-polsce-pielegniarek-newsweek-pl,artykuly,282848,1.html>) [data dostępu: 24 maja 2015 r.]

4. podniesienie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Uruchomienie tak obszernego systemu, w którym uczestniczy tak dużo ludzi, było możliwe tylko i wyłącznie poprzez włączenie do pracy osób, które wcześniej nie zajmowały się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i nie miały żadnej wiedzy na temat tego zjawiska. Dopiero konieczność uczestniczenia w pracach zespołu interdyscyplinarnego lub grupach roboczych sprawiła, że część z osób uznało potrzebę podniesienia swoich kwalifikacji zawodowych i poszerzenia wiedzy odnośnie dynamiki relacji rodzinnych. Jest to proces niełatwy i długotrwały niemniej ma szansę przynieść pozytywne efekty w postaci zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W dalszej perspektywie zarówno identyfikowanie przypadków przemocy w rodzinie oraz udzielanie wsparcia i pomocy osobom jej doznającym pozwoli dotrzeć do szerszej grupy osób doznających przemocy, a tym samym zwiększy szanse udzielenia im pomocy.

Wprowadzenie procedury Niebieskiej Karty ma, co zostało powyżej przedstawione pozytywne skutki. Istotne jest, by dostrzec i jej wady.

Negatywne skutki funkcjonowania procedury, to:

1. Wydłużenie formalnej strony prowadzenia procedury;

Rozbudowany formularz Niebieska Karta A (siedem stron A4), konieczność powołania grupy roboczej, ustalenie terminu posiedzenia dogodnego dla wszystkich jej członków, spotkanie z osobą doznającą przemocy oraz spotkanie ze sprawcą przemocy związane z koniecznością wypełnienia kolejnych, nie mniej obszernych formularzy, wszystko to sprawia, że czas niezbędny do przeprowadzenia procedury jest długi. W roku 2012 Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę gmin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez administrację publiczną. We wnioskach stwierdzono m.in.:

„Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie skuteczność realizacji przez administrację publiczną zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustalenia kontroli wykazują na znaczne rozbieżności pomiędzy zakładanymi celami wprowadzonych z dniem 1 sierpnia 2010 r. znowelizowanych przepisów, a ich funkcjonowaniem w praktyce.

Wprowadzone zmiany znacznie pogorszyły sytuację osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także doprowadziły do wyraźnego spadku liczby ujawnianych przypadków przemocy w rodzinie, co jest tym bardziej niekorzystne, że i tak tylko niewielka część z nich jest ujawniana. Związane to było, z jednej strony, ze znacznym zbiurokratyzowaniem procedury, z drugiej zaś, z odebraniem Policji i przekazaniem nowo utworzonym zespołom interdyscyplinarnym, kluczowych zadań w systemie przeciwdziałania przemocy, bez

uregulowania kwestii ich statusu oraz bez przyznania im uprawnień i środków niezbędnych do wykonywania powierzonych zadań.

*Przyjęte rozwiązania zakładające nadmiernie biurokratyczne struktury, znaczne zwiększenie ilości tworzonej dokumentacji i jej dublowanie, a także przewlekły tryb postępowania, w zasadzie uniemożliwiały sprawne i szybkie udzielenie pomocy, pomimo zaangażowania wielu osób reprezentujących różne instytucje publiczne i organizacje pozarządowe”.*²¹⁶

Tak jednoznacznie sformułowana ocena została oparta na powierzchownej analizie systemu. O ile istotnie jednostkowe przypadki opisane w raporcie NIK wskazują na liczne nieprawidłowości, to jednak kontrolerzy wybrali mało reprezentatywne przykłady gmin oraz ograniczyli się jedynie do skontrolowania formalnych warunków do prowadzenia procedury. Nie zbadano zatem konkretnych przykładów przeprowadzenia procedury oraz ich wpływu na funkcjonowanie konkretnych rodzin. Również krótki czas od wprowadzenia nowych regulacji do czasu przeprowadzenia kontroli wskazuje, że część gmin nie miało możliwości sprawnie i skutecznie wdrożyć nowego systemu. Uwagi NIK dotyczące rozbudowania biurokratycznej strony procedury pozostają faktem, a po upływie dłuższego okresu czasu od wejścia w życie przepisów można stwierdzić w niektórych przypadkach gmin wręcz paraliż związany ze zbyt nadmiernym obciążeniem czynnościami dotyczącymi procedury NK.

2. Brak elastyczności procedury pozwalającej korzystać z dobrych praktyk wypracowanych w samorządach;

Model interdyscyplinarnej pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomimo braku w tym zakresie uregulowań prawnych, funkcjonował w niektórych gminach w Polsce na długo przez nowelizacją UPPR z sierpnia 2010 r. Tam, gdzie podjęto grupowy kształt pracy i nie widziano przeszkód proceduralnych w podejmowaniu współpracy, udało się wypracować dobrze funkcjonujący model, zarówno struktury systemu jak i współpracy pomiędzy służbami. Wprowadzony przez ustawodawcę model z 2010 r. nie pozwala na uwzględnienie lokalnych, często wieloletnich, praktyk, które mogą na danym terenie lepiej się sprawdzać niż przyjęta ogólnie regulacja.

3. Nieelastyczny model pracy;

System przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty o procedurę NK zakłada jeden standardowy model pracy w każdej sprawie. Oznacza to, że w każdym przypadku, gdy zostaje uruchomiona procedura przez wypełnienie formularza Niebieska Karta A wymaga się, aby

²¹⁶ Informacje o wynikach kontroli, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przez administrację publiczną*, NIK 2012 r., str. 6 <https://www.nik.gov.pl/plik/id,5094,vp,6609.pdf> [data dostępu: 10 października 2016 r.]

została powołana grupa robocza (lub jej zadania wykonywał zespół interdyscyplinarny), aby odbyło się na posiedzeniu grupy spotkanie z osobą doznającą przemocy i aby wypełniono formularz Niebieska Karta C i wreszcie, aby odbyło się spotkanie ze sprawcą i została wypełniona Niebieska Karta D. Tym samym nie uwzględniono, że wszczęcie procedury może nastąpić w bardzo różnych sprawach i w bardzo różnych okolicznościach. Nie w każdej wymagana jest pilna, natychmiastowa interwencja; jest ona niezbędna w niektórych tylko przypadkach. Część spraw (rodzin) będzie już znane pomocy społecznej i policji i zbędnym może okazać się gromadzenie ponownie danych, które już te służby posiadają. Tymczasem przepisy nie pozwalają na elastyczność podejmowanych działań w sprawach, które wpływają do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. W dużych ośrodkach miejskich lub wszędzie tam, gdzie procedur NK wszczyna się około stu rocznie lub więcej, brak rozróżnienia na sprawy, które wymagają powołania grupy roboczej i te, które tego nie wymagają (w których na przykład wystarczy weryfikacja informacji przez dzielnicowego, kuratora lub pracownika socjalnego). To powoduje znaczne wydłużenia czasu oczekiwania na podejmowanie działań w konkretnej sprawie.

4. Brak sprecyzowania źródeł finansowani procedury;

Utrudnia obowiązywanie procedury Niebieskie Karty brak jasnych źródeł jej finansowania. W trakcie prac legislacyjnych nad procedurą podnoszony był problem finansowania tak rozległego systemu angażującego pracę wielu środowisk. Ostatecznie jednak nie przewidziano żadnego dodatkowego finansowania mającego pokryć koszty realizacji zadań wykonywanych w ramach procedury NK. Jednocześnie ze strony osób uczestniczących w grupach roboczych i zespołach interdyscyplinarnych podnoszone są argumenty, że za należyte wykonywanie zadań w tych podmiotach oczekują wynagrodzenia. Pewną analogią w tym zakresie może być funkcjonowanie gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, których członkowie otrzymują diety, zarówno za udział w posiedzeniu komisji, jak i za wykonywanie poszczególnych czynności zleczanych członkom komisji. W przypadku Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych sytuacja jest o tyle łatwiejsza, że ustawodawca przewidział, iż jej działalność będzie finansowana ze środków pochodzących z przyznawania koncesji na sprzedaż alkoholu. Tym samym zapewniono stabilne źródło finansowania dla tej działalności. Analogicznego źródła brak w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Praktyka pokazuje, że o ile dyskusyjną jest kwestia finansowania udziału w grupie roboczej lub/i zespole interdyscyplinarnym, o tyle środki finansowe, przeznaczone np. na pokrycie kosztów dojazdu dla tych osób lub inne koszty techniczne związane z ich działalnością, powinny być prawnie zapewnione. Przyjęte

obecnie rozwiązanie, polegające na przypisaniu gminie zadania uruchomienia i utrzymywania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze środków własnych, wprowadza dysproporcje w zasobach, jakimi dysponują poszczególne gminy.

5. Niedookreślona forma prawna zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych.

Kwestia umocowania prawnego zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych była przedmiotem analizy w orzecznictwie wojewódzkich sądów administracyjnych. Jednym z przykładów, gdzie sąd w sposób szczegółowy dokonał analizy statusu prawnego zespołu jest orzeczenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 13 grudnia 2013 r., sygn. akt II SA/Go 883/13, w którym stwierdzono:

„Sąd uznał, iż Zespół Interdyscyplinarny, który wydał zaskarżone pismo nie jest organem administracji publicznej, ani w znaczeniu ustrojowym (żaden przepis prawa nie określa go w ten sposób) ani też funkcjonalnym (żaden przepis prawa nie powierzył mu do wykonywania zadań z zakresu administracji publicznej w formie określonej w art. 3 § 2 prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi). Zespół, choć jego status prawny nie jest jednoznaczny, nie stanowi wyodrębnionego organu, któremu przyznano szczególne kompetencje do wydawania rozstrzygnięć o charakterze władczym i wiążącym. Stanowi on swoistego rodzaju płaszczyznę współpracy przedstawicieli różnych organów i organizacji, mającą umożliwić sprawne i kompleksowe podejmowanie działań przez członków wchodzących w jego skład, a którzy i tak działając w ramach zespołu wykonują swoje obowiązki zawodowe lub służbowe.

*W ocenie Sądu w sytuacji, gdyby racjonalny ustawodawca zamierzał przyznać temu podmiotowi prawo do wydawania rozstrzygnięć o charakterze władczym i wiążącym to wprost uregulowałby to w stosownym akcie prawnym. Skoro ani Zespół ani jego Przewodniczący nie posiadają kompetencji do wydawania aktów, które w sposób prawny kształtują prawa i obowiązki stron, to nie można uznać, że są w znaczeniu funkcjonalnym organami administracji publicznej”.*²¹⁷

Tak ukształtowana struktura systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie stwarza komplikacje w relacji zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych z innymi podmiotami. Przede wszystkim chodzi o przekazywanie informacji i dokumentów, ale również o możliwość zakwestionowania działań tych podmiotów przez osoby, których te działania dotyczą. Wątpliwość budzi zwłaszcza istnienie drogi sądowej do wzruszenia ustaleń grup roboczych, a nawet do precyzyjnego ich ustalenia (wgląd w dokumentację procedury NK).

---

²¹⁷ <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/6A8367989C> [data dostępu: 28 czerwca 2015 r.]

4.3.7. PODSUMOWANIE

Procedura Niebieskie Karta ujednoliciła reakcję policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych na przypadki przemocy w rodzinie. Pomimo różnic interpretacyjnych poszczególnych zapisów dotyczących procedury NK, zarówno model wszczęcia procedury, jak i etapy jej przeprowadzania są w skali kraju takie same. Ta praktyka nie przekłada się jednak na takie same skutki związane z realizacją procedury. Zmiana zachowania sprawców przemocy, a w konsekwencji zmniejszenie skali zjawiska przemocy wymaga rozwiązań systemowych dotyczących pracy ze sprawcami przemocy, a w takie narzędzia członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych nie zostali wyposażeni. W przyszłości zatem należy rozważyć możliwość większego wpływu procedury Niebieska Karta na oddziaływanie skierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Nie udało się osiągnąć jednego z podstawowych celów wprowadzenia procedury, jakim miało być aktywne uczestnictwo przedstawicieli oświaty i ochrony zdrowia w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Pomimo minimalnego nakładu obowiązków nadal do rzadkości należy wszczęcie procedury przez przedstawiciela któregoś z tych podmiotów. Podobnie biernie zachowują się lekarze w zakresie wystawiania darmowych zaświadczeń o skutkach przemocy, co stanowi ich ustawowy obowiązek.²¹⁸

---

²¹⁸ E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, *Uprawnienia pokrzywdzonego przestępstwem*, Warszawa 2011 r., str. 76

ROZDZIAŁ 4 - PRZESTĘPSTWO ZNĘCANIA

W tym rozdziale zostanie opisane, w jaki sposób w polskim prawie karnym kształtowała się wykładania przestępstwa znęcania. Stawiam tu tezę, że pomimo zmieniającej się od 1932 r., głównie w zakresie podmiotowym, treści przepisu dotyczącego znęcania, to jednak każdorazowo w celu opisu znamion przestępstwa sformułowania "znęca się" używano w takim samym znaczeniu jako ekscesu przy dopuszczaniu się naruszania sfery psychicznej i fizycznej osoby pokrzywdzonej.

Weryfikując tezę, analizie zostają tu poddane założenia, jakie legły u podstaw międzywojennej regulacji przestępstwa znęcania, zmiany legislacyjne dotyczące tego przestępstwa w okresie powojennym, aż do przyjęcia obecnego stanu prawnego. Oddzielnie omówiona zostanie sądowa wykładnia przestępstwa znęcania zawarta w publikowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych.

4.1. HISTORIA PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA

Przedwojenny kodeks karny powstawał w rzeczywistości, w której na ziemiach polskich obowiązywały trzy różne ustawodawstwa (niemieckie, austriackie i rosyjskie). W żadnym z nich nie było przewidzianej kary za naruszenie nietykalności cielesnej członka rodziny lub dziecka przez inne osoby niż członkowie rodziny. Tworząc zatem jednolite prawo obowiązujące na terenie całej Polski, ustawodawca nie rozważał wprowadzenia sankcji za naruszenie nietykalności cielesnej członka rodziny. Jedyny obszar mogący częściowo zawierać się w obecnie definiowanej przemocy w rodzinie to znęcanie się nad dziećmi. Nie rozważano przy tym, aby wprowadzać zakaz naruszania nietykalności cielesnej dzieci. Intencją ustawodawcy było zakazania tego rodzaju praktyk, w których karanie cielesne przybiera zbyt dużą intensywność i dostarcza cierpień fizycznych i moralnych. Brak objęcia pojęciem znęcania pojedynczych przypadków naruszenia nietykalności cielesnej, jeżeli nie wywołały długotrwałych skutków, obowiązuje do chwili obecnej. W konsekwencji nadal przemoc w rodzinie polegająca na pojedynczych zachowaniach naruszających nietykalność cielesną członków rodziny nie będzie uważana za znęcanie.²¹⁹ Regulacji prawnych obowiązujących na ziemiach polskich dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie można poszukiwać już w XIX w. Stosowną regulację w tym zakresie zawierał Kodeks karzący Królestwa Polskiego z 1818 r.: „Kodeks ten przewidywał bowiem odpowiedzialność za nadużycie tzw. karności domowej przez opiekuna, małżonka, nauczyciela, gospodarza,

---

²¹⁹ Definicja przemocy w rodzinie zawarta w art. 2 ust. 2 UPPR wskazuje, że jednorazowe działanie lub zaniechanie jest przemocą w rodzinie.

4.1.1. PODSTAWY ORAZ SPOSÓB REGULACJI PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W KODEKSIE KARNYM Z 1932 R.

Rozpatrując konieczność ochrony małoletnich przed niewłaściwym traktowaniem ze strony osób sprawujących nad nimi opiekę, zwłaszcza w ramach procesu wychowania i edukacji, międzywojenna Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego zdecydowała się na wprowadzenie do kodeksu karnego przestępstwa znęcania się nad osobami małoletnimi. Intencja członków Komisji była jednoznaczna, a mianowicie wszelkie zachowanie w ramach wychowania powodujące u wychowanka cierpienie, zarówno moralne (obecnie nazwane psychicznym) jak i fizyczne, było uważane za znęcanie.

W polskim systemie prawnym pojęcie „znęcania się” pojawiło się po raz pierwszy w kodeksie karnym z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. z dnia 15 lipca 1932 r.), którego art. 246 stanowił:

„Kto znęca się fizycznie lub moralnie nad pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy osobą nieletnią poniżej lat 17 lub bezradną, podlega karze więzienia do lat 5”²²¹. Przepis ten obejmujący swoją ochroną osoby nieletnie poniżej 17 roku życia oraz bezradne, został umieszczony w rozdziale XXXV kodeksu karnego zatytułowanym „Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”. Wskazuje to, że przedmiotem ochrony tego artykułu jest życie i zdrowie człowieka. Ma to bardzo istotne znaczenie dla oceny zakresu oddziaływania sprawcy na osobę pokrzywdzoną, a także dla dokonania wykładni pojęcia „znęca się”. W ówczesnym rozumieniu znęcanie oznacza: „zadawanie razów, bicie, w ogóle sprawianie bólu fizycznego, jako też sprawianie przykrości moralnych, zarówno jednorazowe, jako też systematyczne, zarówno aktywne, jako też polegające na zaniedbaniu, odmowie pożywienia itp. Słowem każde postępowanie, nacechowane zamiarem pokrzywdzenia fizycznego lub moralnego, w odpowiednich warunkach może być objęte pojęciem znęcania się”²²².

Zanim ustalono ostateczny kształt przedwojennego kodeksu karnego, a tym samym brzmienie przepisów dotyczących znęcania, rozważano możliwość uzależnienia odpowiedzialności karnej od skutku znęcania w postaci uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. We wstępnym projekcie kodeksu karnego znalazł się następujący zapis: *„Kto znęca*

---

²²⁰ A. Ratajczak, *Przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży w systemie polskiego prawa karnego*, Warszawa 1980 r., str. 117

²²¹ Kodeks karny z dnia 11 lipca 1932 r. Dz. U. z dnia 15 lipca 1932 r.

²²² J. Nisenson, M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach z komentarzem i orzecnictwem Sądu Najwyższego*, Warszawa 1935 r., str. 167

się nad osobą nieletnią lub bezradną, pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od winnego, o ile stąd wynikło uszkodzenie ciała lub zdrowia poniesie karę, jak za uszkodzenie”.²²³ Przepis miał zastąpić obowiązujący termin nadużycia prawa karcenia jednak uznano, aby tego pojęcia do kodeksu nie wprowadzać, a zastąpić go pojęciem znęcania. Jednocześnie podkreślono, że znęcanie należy do działu przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, ale ma być umieszczone poza przestępstwami sprowadzającymi uszkodzenie ciała. Pomimo, że pierwotnie w treści nie rozróżniono znęcania fizycznego od psychicznego, to jednak z samego zakresu pojęciowego znęcania wywodzono, że pod postacią znęcania można naruszyć zdrowie fizyczne, jak i psychiczne. W trakcie dyskusji nad kształtem przepisu pojawił się problem, czy przepis powinien dotyczyć również narażenia na niebezpieczeństwo zdrowia nieletnich przeciążonych pracą.²²⁴ Ostatecznie nie zdecydowano się wprowadzić kwestii związanych z pracą nieletnich do zakresu przedmiotowego przepisu. Ponieważ jednak stosunek pracy jest stosunkiem zależności, to w tym zakresie możliwa jest ochrona przed znęcaniem młodocianego pracownika. Projekt przedwojennego kodeksu karnego po drugim czytaniu zawierał przepis dotyczący znęcania w formie, która w typie podstawowym nie zawierała skutku znęcania, a przenosiła go do typu kwalifikowanego. Projekt przepisu brzmiał: „1. Kto znęca się nad osobą nieletnią lub bezradną, pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, ulega karze więzienia do lat pięciu. 2. Jeżeli sprawca swym działaniem sprowadza skutki przewidziane w art. 230 §1 ulega karze więzienia do lat 10”.²²⁵

W uzasadnieniu powyższej regulacji wskazano, że przepis o znęcaniu z jednej strony ma związek z przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu, ale również jest związany z grupą przestępstw polegających na narażeniu na niebezpieczeństwo. Jako przykład wskazywano regulację niemiecką, w której znęcanie się nad dziećmi umieszczono w grupie przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Przeciwnie uczyniono w regulacji szwajcarskiej, która przepis o znęcaniu się nad dziećmi umiejscawiała w grupie przepisów dotyczących narażenia na utratę życia lub zdrowia. Ostatecznie w polskiej regulacji obie grupy przepisów znalazły się w jednym rozdziale kodeksu karnego, co rozwiązywało ten problem. W zakresie dotyczącym podmiotu regulacji podkreślano, że do istoty działania sprawcy znęcania należy wyzyskiwanie swojej faktycznej i formalnej przewagi nad osobą pokrzywdzoną. Nie jest przy tym istotne, czy stosunek zależności ma charakter trwały, czy też przemijający. Istotne i

---

²²³ J. Makarewicz, *Projekt wstępny części szczegółowej kodeksu karnego*, Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej Sekcja Prawa Karnego, Tom IV, Zeszyt II, Lwów 1926 r., str. 28

²²⁴ Ibidem, str. 73

²²⁵ Projekt Kodeksu karnego w redakcji przyjętej w drugim czytaniu w sekcji prawa karnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej, *Uzasadnienie części szczególnej*, Tom V, Zeszyt 4, Warszawa 1930 r., str. 163

decydujące jest bowiem, aby ów stosunek zależności istniał w chwili działania sprawcy.²²⁶

Członkowie Komisji Kodyfikacyjnej uznali, że nie zachodzi potrzeba sformułowania definicji pojęcia „znęca się”. W uzasadnieniu projektu kodeksu karnego stwierdzono bowiem: „Działanie przestępne określono wyrazem „znęca się” nie dając bliższej definicji, ani kazuistycznych przykładów w tym przekonaniu, że samo pojęcie znęcania się jest dostatecznie wyraźne i obszerne, ażeby objąć trudne do wyliczenia kazuistycznego wypadki złego traktowania.”.²²⁷

Komisja Kodyfikacyjna przywoływała w swoich pracach nad przestępstwem znęcania przykład regulacji szwajcarskiej, w której wymieniano w opisie działania sprawcy terminy: „krzywdzi”, „zaniedbuje” lub „postępuje okrutnie”. Podobnie, choć bardziej wąsko brzmiał przepis w regulacji niemieckiej używając sformułowania: „uszkodzenie ciała” albo „pokrzywdzenie fizyczne”. Ustawodawcy jednak nie zdecydowali się na zapisanie w znamionach przestępstwa skutku działania sprawcy znęcania. Stwierdzono bowiem: „Nie wydawało się konieczne podkreślanie cech okrucieństwa albo formy działania przez zaniechanie, ani też skutków w postaci narażenia na niebezpieczeństwo zdrowia lub rozwoju umysłowego. Sekcja stanęła mianowicie na stanowisku, że pojęcie znęcania się obejmuje w sposób dostateczny wszystkie wypadki wyżej wymienione tzn. że: „znęcaniem może być zarówno zadawanie razów, bicie, w ogóle sprawianie bólu fizycznego, jako też sprawianie ciężkich przykrości moralnych zarówno jednorazowe, jako też systematyczne, zarówno aktywne jak też polegające na zaniedbaniu, odmowie pożywienia itp. Słowem każde postępowanie nacechowane zamiarem krzywdzenia fizycznego lub moralnego, w odpowiednich warunkach może być uznane za znęcanie się.”.²²⁸

Analiza takiego rozwiązania z punktu widzenia podziału rodzaju znamion przestępstw, dokonana już w czasach powojennych przez Igora Andrejewa, wskazuje na przyjęcie rozwiązania znamion nieostrych, wyrażonych w języku potocznym i zawierających element etycznej oceny.²²⁹

W swoim komentarzu do KK Juliusz Makarewicz odnośnie przestępstwa znęcania pisał: „znęcanie polega na długotrwałym, ewentualnie powtarzającym się zadawaniu bólu fizycznego lub cierpienia psychicznego. Pod pojęcie znęcania się fizycznego podpada obok bicia, związanie rąk lub nóg, zawieszenie ciała w sposób bolesny, zmuszenie klęczenia na grochu lub w innych warunkach szczególnie przykrych, wystawianie na wielkie zimno lub

---

²²⁶ Ibidem, str. 190

²²⁷ Ibidem

²²⁸ Projekt Kodeksu karnego w redakcji przyjętej w drugim czytaniu w sekcji prawa karnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej, *Uzasadnienie części szczególnej*, Tom V, Zeszyt 4, Warszawa 1930 r., str. 164

²²⁹ I. Andrejew, *Ustawowe znamiona przestępstwa*, Warszawa 1959 r., str. 37

wielkie ciepło. Znęcaniem może być także odmówienie pożywienia, ubrania, pomieszczenia lub opieki. Znęcanie się moralne polegać może na obsypywaniu obelgami, groźbami, na zamykaniu w ciemnicy jednostki na to wrażliwej, na improwizowaniu zjawiania się duchów itp”.²³⁰

Wykładnia ta utrzymała się również w okresie powojennym (aż do wejścia w życie kodeksu karnego z 1969 r.) z tym zastrzeżeniem, że wymagano, aby działanie sprawcy przybrało postać częstotliwą bądź jednorazową, zawsze jednak powinno trwać czas dłuższy i łączyć się z dręczeniem ofiary.²³¹

Uznawano zatem prawo do ochrony przed wszelkiego rodzaju działaniami lub zaniechaniami mającymi na celu udręczenie osoby pokrzywdzonej. Decydujące znaczenia dla oceny, czy zachowanie sprawcy wypełnia znamiona przestępstwa znęcania, było ustalenie motywacji sprawcy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 lutego 1938 r. (III K 1697/37) stwierdza, że:

*„Przekroczenie granic rodzicielskiego prawa karcenia może stanowić znęcanie się w znaczeniu art. 246 KK, jeśli polega na długotrwałym, ewentualnie powtarzającym się zadawaniu bólu fizycznego lub cierpienia psychicznego.”*²³².

Stan faktyczny, na podstawie którego wyrokował SN, dotyczył wielokrotnego pobicia córki przez ojca w ten sposób, że na jej ciele powstawały liczne obrażenia w postaci zasinień. Matka dziecka w celu jego ochrony przed dalszym biciem zanosila dziecko do swojej koleżanki. Sąd oceniając zachowanie sprawcy uznał, że przekroczył on granice „zwykłego karcenia” poprzez dostarczenie bezbronnemu dziecku dotkliwych cierpień.

W innym wyroku z dnia 9 grudnia 1937 r. (I K 1263/37) SN sformułował definicję znęcania w brzmieniu: *„Znęcaniem się w myśl art. 246 KK może być każde postępowanie, nacechowane zamiarem pokrzywdzenia fizycznego lub moralnego osoby, pozostającej w stosunku zależności od sprawcy, lub bezradnej. Postępowanie takie może być zarówno aktywne (zadawanie razów, bicie), jak i pasywne, polegające na zaniechaniu, odmowie pożywienia itp”*²³³. Wykładnia ta, w zakresie znaczenia terminu „znęca się” jest nadal aktualna. Jednak bogate orzecznictwo SN w tym zakresie nadało jej nowe znaczenie.

---

²³⁰ J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*, Lublin 2012 r., str. 553

²³¹ M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. Komentarz*, Warszawa 1958 r., str. 335

²³² Wyrok SN dnia 22 lutego 1938 r. sygn. akt III K 1697/37 OSN(K) 1938 nr 9, poz. 215

²³³ Wyrok SN z dnia 9 grudnia 1937 r. sygn. akt I K 1263/37 OSN(K) 1938 nr 5, poz. 118

4.1.2. PODSTAWY ORAZ SPOSÓB REGULACJI PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W USTAWACH ANTYALKOHOLOWYCH

W latach po II wojnie światowej przepis dotyczący znęcania został wprowadzony również w ustawach dotyczących zwalczania zjawiska alkoholizmu. Przyjęte w ówczesnym czasie rozwiązanie legislacyjne rozciągało ochronę przed znęcaniem nie tylko na osoby małoletnie, ale również inne osoby najbliższe lub zależne od sprawcy. Znamiona przestępstwa wymagały jednak, aby sprawca w chwili czynów składających się na znęcanie znajdował się pod wpływem alkoholu. Takie rozwiązanie legislacyjne wskazywało na przyjęty sposób myślenia ustawodawcy, który na zjawisko przemocy patrzył z punktu widzenia zachowań osób uzależnionych od alkoholu, a w przypadkach działań podejmowanych przez osoby trzeźwe nie dostrzegał problemu przemocy lub nie traktował przemocy domowej, stosowanej celowo w stosunku do osób dorosłych jako przestępstwa.

Rozszerzenie kręgu osób objętych ochroną przed znęcaniem się nastąpiło wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. *o zwalczaniu alkoholizmu*. Zawarte w ustawie przepisy karne odnosiły się również do zjawiska znęcania się. Art. 10 ustawy stanowił: *„Kto w stanie nietrzeźwości znęca się fizycznie i moralnie nad członkiem swojej rodziny lub osobą pozostającą w stosunku zależności od sprawcy, podlega karze więzienia do lat 5”*²³⁴.

Warunkiem koniecznym do przypisania sprawcy popełnienia czynu znęcania w warunkach określonych w cytowanym wyżej artykule było działanie sprawcy w stanie nietrzeźwości. Ochroną przed tego rodzaju działaniem objęto członków rodziny sprawcy oraz osoby od niego zależne. Nie zmienił się jednak zasadniczy przedmiot ochrony, jakim w dalszym ciągu było życie i zdrowie osób objętych tą ochroną. Zagrożenie karą było tożsame z nadal obowiązującym art. 246 kodeksu karnego z 1932 r. Pierwszy raz jednak odniesiono się do sytuacji rodzinnej, zarówno sprawcy znęcania, jak i osób pokrzywdzonych. Zarówno miejsce, w którym się ten przepis znalazł, jak i jego treść jednoznacznie wskazywały na fakt, że przyczyną takich, a nie innych zachowań sprawcy jest alkohol. Należy bowiem wskazać, że w ówczesnie obowiązującym stanie prawnym brak było przepisów chroniących osoby powyżej 17 roku życia i w pełni sprawne, nad którymi znęcał się sprawca trzeźwy.

Obowiązujące w latach po II wojnie światowej do 1 stycznia 1970 r. (data wejścia w życie Kodeksu karnego z 1969 r.) przepisy przewidywały zatem ochronę przed zachowaniami opisanymi jako znęcanie w dwóch sytuacjach: jeżeli osoba pokrzywdzona miała nie więcej niż 17 lat – odpowiedzialność karna na podstawie Kodeksu karnego, oraz jeżeli sprawca w

---

²³⁴ Ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. *o zwalczaniu alkoholizmu* Dz.U. 1956 nr 12, poz. 62

trakcie czynu znajdował się pod wpływem alkoholu – odpowiedzialność karna na podstawie ustaw antyalkoholowych. Nie przewidziano więc w tamtym okresie ochrony przed znęcaniem dla członków rodziny pełnoletnich, w sytuacji, w której sprawca podejmował działania przestępcze nie będąc pod wpływem alkoholu. Stan ten można wyjaśnić poprzez utrzymujący się do chwili obecnej stereotyp powiązania choroby alkoholowej z przemocą. Jednym z mitów na temat przemocy jest stwierdzenie, że przemoc stosują głównie osoby uzależnione od alkoholu. Mit ten współlistnieje z drugim mitem na temat przemocy wskazującym, że występuje ona tylko w rodzinach patologicznych. W obu wypadkach praktyka pracy z osobami doświadczającymi przemocy jak i stosującymi przemoc nie potwierdza prawdziwości przytoczonych twierdzeń. Przeciwnie, można powiedzieć o tym, że przemoc jest zjawiskiem demokratycznym w tym znaczeniu, że może dotyczyć wszystkich warstw społecznych.²³⁵

Wkroczenie prawa karnego w relacje małżeńskie (nawet w kontekście nadużywania alkoholu) ujawniło tendencję do niechętnego ingerowania w relacje rodzinne osób powołanych do ścigania czynów przemocowych.

W tym zakresie wypowiedział się SN w wyroku z dnia 29 stycznia 1959 r. (I K 203/59) stwierdzając, że: *„Oskarżony znieważał publicznie i bił swą żonę, gdy znajdował się w nietrzeźwym stanie. W tym stanie rzeczy stanowisko Sądu, że czyn oskarżonego jest społecznie niebezpieczny tylko w stopniu znikomym, nie może uchodzić za trafne.*

*Polepszenie się stosunków małżeńskich między oskarżonym i jego żoną, o którym ma świadczyć, zdaniem Sądu, skorzystanie przez pokrzywdzoną z prawa odmowy zeznań, nie stanowi jeszcze podstawy do umorzenia postępowania na mocy art. 49 KPK, lecz co najwyżej może uzasadniać zastosowanie art. 61 § 1 KK. Nie jest bowiem wykluczone, że ta poprawa oskarżonego w odnoszeniu się do żony jest pozorna”*²³⁶.

Zacytowany powyżej fragment orzeczenia SN dotyczy bardzo aktualnej problematyki umarzania postępowań w sytuacji odmowy złożenia zeznań przez osobę pokrzywdzoną²³⁷. Sąd wskazuje na bardzo istotne zagadnienie, związane z koniecznością zwrócenia uwagi na motywacje odmowy złożenia zeznań, a w szczególności na ostrożność w dokonywaniu oceny, że odmowa zeznań związana jest z poprawą relacji stron. Przenikliwość SN w tym zakresie powinna stanowić podstawę podejmowania decyzji we wszystkich tego rodzaju przypadkach, również obecnie.

W nowej ustawie z dnia 10 grudnia 1959 r. *o zwalczaniu alkoholizmu* (Dz. U. Nr 69, poz. 434), ponownie pojawia się artykuł dotyczący znęcania – „art.23. *Kto pod wpływem alkoholu*

---

²³⁵ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/9-mity-stereotypy-i-przekonania> [data dostępu: 2 maja 2016 r.]

²³⁶ Wyrok SN z dnia 29 stycznia 1959 r. sygn. akt I K 203/59

²³⁷ L. K. Paprzycki, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz*, Warszawa 2013 r., komentarz do art. 182 KPK

znęca się fizycznie lub moralnie nad członkiem swojej rodziny albo osobą pozostającą w stosunku zależności od sprawcy, podlega karze więzienia do lat 5” – w takim samym brzmieniu jak w poprzedniej ustawie art. 10. Przepis ten został uchylony dopiero w dniu wejścia w życie nowego Kodeksu karnego z 1969 r., czyli z dniem 1 stycznia 1970 r. Nadal jednak nie dokonano zmiany dobra, w obronie którego przepis ten został skonstruowany.

Kwestia strony przedmiotowej przestępstwa została poruszona przez SN w wyroku z dnia 25 stycznia 1968 r. (V KRN 962/67): „Przestępstwo z art. 23 ustawy z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu polegające na znęcaniu się w stanie nietrzeźwości nad członkami rodziny lub osobami pozostającymi w stosunku zależności od sprawcy, jest skierowane przeciwko temu samemu dobru, tj. życiu i zdrowiu człowieka, co i czyn z art. 236 § 1 KK”.²³⁸

Na tle rozważań dotyczących komplikacji, jakie w życiu rodzinnym powoduje alkohol, w orzecznictwie pojawiła się kwestia odróżnienia zachowania wywołanego kłótniami małżeńskimi (których powodem był alkohol) od wypełnienia przez sprawcę znamion przestępstwa znęcania. Pojawił się bowiem problem rozróżnienia pomiędzy zachowaniem małżonka nadużywającego alkoholu i zachowującego się agresywnie, od takiego który jedynie uczestniczy w kłótniach wszczynanych przez drugiego współmałżonka. Na podstawie analogicznego stanu faktycznego SN wydał wyrok z 22 grudnia 1966 r. (V KRN 678/1966), w którym stwierdzono: „W jednym fragmencie uzasadnienia wyroku Sąd Powiatowy stwierdził, że oskarżony upijał się kilka razy w tygodniu i że znęcał się wówczas nad swoją żoną, w dalszym zaś fragmencie ustalił, że stwierdzone scysje i nieporozumienia między małżonkami są zawinione przez żonę oskarżonego, którego ona zmuszała do wspólnego z nim zamieszkania względnie pozbawiała "dachu nad głową".

Stałe scysje i nieporozumienia między oskarżonym i jego żoną były związane z postępującym rozkładem ich pożycia małżeńskiego oraz sporami również na tle majątkowym. Scysje te mogły być więc dotkliwie odczuwane przez żonę oskarżonego, która mogła je traktować jako formę "znęcania się"; nie można jednak identyfikować tego rodzaju skutków z pojęciem "znęcania się" w rozumieniu art. 23 ustawy z dnia 10.XII.1959 r.”²³⁹

Stanowisko wyrażone w wyżej cytowanym wyroku skutkuje stwierdzeniem, że samo zachowanie sprawcy, które pozornie może wypełniać znamiona przestępstwa znęcania, nie jest nim z uwagi na kontekst i zachowanie osoby pokrzywdzonej. W szczególności może okazać się, że jeżeli zachowanie sprawcy będzie miało (w jego ocenie) racjonalne podstawy np. wynikające z różnicy poglądów pomiędzy małżonkami, to do popełnienia przestępstwa w

---

²³⁸ Wyrok SN z dnia 25 stycznia 1968r. sygn. akt V KRN 962/67 OSNKW 1968 nr 7, poz. 78

²³⁹ Ustawa z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu (Dz. U. Nr 69, poz. 434 z 1969 r. Nr 13, poz. 95 z 1971 r. nr 12 poz. 115)

ogóle nie dojdzie. W takim właśnie kontekście należy odczytywać wyrok SN z dnia 3 listopada 1964 r. (III K 234/1964): „Nie każdą awanturę, połączoną nawet z pobiciem czy obelgami, można uznać za znęcanie się w rozumieniu art. 23 ustawy z 10.XII.1959 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 434). Znęcanie się, o którym mowa w tym przepisie, jest oznaką psychodegradacji alkoholicznej sprawcy, który bez żadnych racjonalnych przyczyn, a pod wpływem alkoholu, bez powodu ze strony członków swego najbliższego otoczenia, znęca się nad nimi fizycznie lub moralnie. Nie są to więc sprzeczki ani kłótnie mające jakieś racjonalne podłoże, a znęcanie się bez powodu wytłumaczalne jest jedynie zdziczeniem moralnym i zmianami w psychice wywoływanymi u sprawcy alkoholizmem, powodującym stałe zmiany w psychice alkoholika, którego zachowanie "na trzeźwo" znacznie odbiega od cech jego zachowania pod wpływem alkoholu”.²⁴⁰

Przedstawiony powyżej tok rozumowania wyraźnie akcentuje, że zachowanie sprawcy jest podejmowane „bez powodu”. Takie wskazanie sugeruje, że jeżeli sprawca miałby stosowny powód, to jego zachowanie nie byłoby przestępstwem.²⁴¹ Wyraźne wskazanie na potrzebę wyeliminowania takiego sposobu myślenia zawiera art. 5 Konwencji CEDAW wskazując, że: „Państwa strony podejmą wszelkie niezbędne kroki w celu zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowania mężczyzn i kobiet w celu likwidacji przesądów i zwyczajów lub innych praktyk, opierających się na przekonaniu o niższości lub wyższości jednej z płci albo na stereotypach roli mężczyzn i kobiet”. Celem przepisu jest zatem przeciwdziałanie takiemu myśleniu, w którym zachowanie pokrzywdzonego może spowodować, że sprawca nie będzie ponosił odpowiedzialności za swój czyn. O ile byłoby to zasadne w przypadku podjęcia obrony koniecznej, o tyle nie powinno się uzależniać odpowiedzialności sprawcy od tego, która ze stron wszczęła awanturę lub która ze stron zachowywała się wyzywająco. Tego rodzaju zachowania nie mogą bowiem stanowić usprawiedliwienia dla aktów przemocy.

4.1.3. PODSTAWY ORAZ SPOSÓB REGULACJI PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W KODEKSIE KARNYM Z 1969 R.

Od wejścia w życie Kodeksu karnego z 1969 r. (1 stycznia 1970 r.) przestępstwo znęcania zostało spenalizowane w art. 184 KK umieszczonym w rozdziale XXV zatytułowanym „Przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży”. Art. 184 KK otrzymał brzmienie:

---

²⁴⁰ Wyrok SN z dnia 3 listopada 1964 r. sygn. akt III K 234/1964

²⁴¹ Obecnie w opisach czynu znęcania, zarówno w aktach oskarżenia jak i wyrokach sądowych, powtarza się określenie „bez powodu wszczęła awanturę”. W tym zakresie zatem sposób myślenia o zachowaniu sprawcy się nie zmienił.

„§ 1. Kto znęca się fizycznie lub moralnie nad członkiem swojej rodziny lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą bezradną, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5”.

Poprzez przyjęte rozwiązanie odstąpiono od uzależnienia karalności znęcania od działania pod wpływem alkoholu. Nie oznacza to jednak odejścia od praktyki skazywania za znęcanie głównie osób nadużywających alkoholu. Badania A. Tobisa przeprowadzone w latach 1977 – 1980 wskazują, że 87,8% osób skazanych za znęcanie popełniło przestępstwo w związku z nadużywaniem alkoholu.²⁴² Nowy przepis stał się swoistym połączeniem przepisu do tej pory znajdującego się w kodeksie karnym, z przepisem z ustawy o zwalczaniu alkoholizmu. Bardzo istotne stało się również przeniesienie przepisu o znęcaniu z części kodeksu karnego dotyczącej przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu do rozdziału poświęconemu przestępstwom przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży. Tym samym zmienił się pierwszoplanowy przedmiot ochrony, który ma decydujący wpływ na wykładnię przepisów dotyczących znęcania się. „W nauce prawa akcentuje się wagę znamienia przedmiotu ochrony (dobra chronionego) w procesie subsumcji. Znamię to odzwierciedla bowiem ideę samego przepisu, cel dla jakiego został wydany. Naturalnie mamy tu na uwadze przedmiot ochrony wskazujący na dobro rzeczywiście chronione przepisem. Wspecjalizowany przedmiot ochrony pozwala na wniosek ogólniejszy, zrozumienie jaka jest rola prawa w kształtowaniu zadań, jaka w ochronie struktury, a jaka wreszcie w ochronie funkcji rodziny. Występuje tu zatem ten aspekt jakościowy prawnokarnej ochrony rodziny, który wymaga szczególnej wnikliwości”.²⁴³ Zrezygnowano w pierwszej kolejności z ochrony życia i zdrowia jednostki. Jednocześnie rodzinę wskazano, jako przedmiot ochrony. Pomniejszono tym samym akcent wcześniej kładziony na ochronę praw indywidualnej osoby, na rzecz ochrony rodziny. W doktrynie odnośnie art. 184 KK przyjmowało się występowanie dwóch bezpośrednich przedmiotów ochrony. Pierwszym była rodzina, drugim dopiero bezpieczeństwo życia i zdrowia. „Głównym przedmiotem ochrony jest rodzina, opieka lub młodzież w zakresie należytego odnoszenia się do członka rodziny, osoby zależnej, małoletniego lub osoby bezradnej. Znęcanie się nad takimi osobami sprzeczne jest z założeniami instytucji rodziny lub opieki, a jeśli pokrzywdzonym jest małoletni, z zasadami wychowania młodzieży. Dodatkowym przedmiotem ochrony jest bezpieczeństwo życia i zdrowia”.²⁴⁴

Mając na uwadze dotychczasowe orzecznictwo oparte na przepisach ustawy o zwalczaniu alkoholizmu, które wskazywało na ochronę rodziny jako dobra samego w sobie,

²⁴² A. Tobis, *Kara ograniczenia wolności za przestępstwa przeciwko rodzinie*, Warszawa 1987 r., str. 120

²⁴³ Z. Czeszejko – Sochacki, *Rodzina jako przedmiot ochrony prawnokarnej*, Państwo i Prawo 1/1979, str. 45

²⁴⁴ W. Świda, *Prawo karne. Część szczególna*, Wrocław; Warszawa 1980 r., str. 264

rozwiązanie przyjęte w Kodeksie karnym z 1969 r. pogłębiło jeszcze ten pogląd.

Określając znaczenie zwrotu „znęca się” w literaturze wskazywano: „znęcaniem się jest takie oddziaływanie fizyczne lub psychiczne na inną osobę, które powoduje u niej cierpienia fizyczne lub dotkliwe cierpienia moralne, stany frustracji, trwające przez dłuższy okres czasu, a więc wywołane nie jednym czynem, lecz powtarzającym, rozciągniętym w czasie kompleksem czynności”.²⁴⁵

Połączenie w Kodeksie karnym z 1969 r. regulacji przedwojennej z regulacjami zawartymi w ustawach antyalkoholowych nie uniknęło krytyki. W szczególności podniesiono trudności w dokonywaniu wykładni pojęcia znęca się. „Na gruncie prawa karnego termin „znęcanie” uznawany jest za normatywną cechę przestępstwa. W praktyce oznacza to konieczność interpretowania omawianego terminu zgodnie z kryteriami jego rozumienia przyjętymi w danym społeczeństwie. Dokonanie takiej oceny z wielu względów napotyka na znaczne trudności; wspomnę tylko o jednej, a mianowicie o tym, że termin „znęca się” można interpretować co najmniej z dwóch punktów widzenia: odczucia pokrzywdzonego oraz odczucia osób trzecich, oceniających dane zachowanie. Przyjęcie punktu widzenia obiektywnego nie uwzględnia bardzo istotnej okoliczności, a mianowicie, że ludzie w różny sposób reagują na ból”²⁴⁶.

4.1.4. PODSTAWY ORAZ SPOSÓB REGULACJI PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W KODEKSIE KARNYM Z 1997 R.

Przestępstwo znęcania w obecnie obowiązującym Kodeksie karnym zostało stypizowane w art. 207 KK w rozdziale XXVI pt. *„Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece”*.

Art. 207§1 KK stanowi: *„Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”*.

Głównym przedmiotem ochrony jest należyte, wolne od znęcania, traktowanie ludzi w rodzinie, w stosunkach zależności, osób małoletnich lub nieporadnych.²⁴⁷

---

²⁴⁵ K. Buchała, *Prawo karne materialne*, Warszawa 1980 r., str. 709

²⁴⁶ A. Ratajczak, *Przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży w systemie polskiego prawa karnego*, Warszawa 1980 r., str. 133

²⁴⁷ A. Muszyńska, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, J.W. Giezek (red.), Warszawa 2014 r., str. 581

Ubocznymi przedmiotami ochrony są życie, zdrowie, godność i nietykalność cielesna.²⁴⁸ Tym samym zachowano model ochrony z Kodeksu karnego z 1969 r.

W zakresie podmiotu czynu zabronionego należy stwierdzić, że przestępstwo znęcania jest przestępstwem indywidualnym w zakresie, w jakim dotyczy członków rodziny lub osób zależnych. W pozostałym zakresie (osoba małoletnia, osoba nieporadna) przestępstwo znęcania jest przestępstwem powszechnym.²⁴⁹

Przestępstwo z art. 207§1 KK jest przestępstwem formalnym, dla którego bytu nie jest wymagane wystąpienie jakiegokolwiek skutku działania lub zaniechania sprawcy.²⁵⁰

W zakresie znamion strony podmiotowej dominuje w literaturze i orzecznictwie pogląd, że przestępstwo znęcania może być popełnione jedynie umyślnie w zamiarze bezpośrednim.

Zdecydowanie rzadszym poglądem jest dopuszczenie możliwości popełnienia przestępstwa znęcania z zamiarem ewentualnym.²⁵¹ Zwolennicy dopuszczenia zamiaru ewentualnego wskazują, że zbyt daleko idące byłoby przyjęcie, że przestępstwo znęcania może być popełnione jedynie z zamiarem bezpośrednim.²⁵² Orzecznictwo SN do 2015 r. wskazuje na przyjęcie zasady, iż możliwe jest przypisanie sprawcy popełnienia przestępstwa znęcania jedynie w sytuacji, jeżeli działał on z zamiarem bezpośrednim jego popełnienia. Konsekwencją tak przyjętej linii orzeczniczej jest postanowienie SN z dnia 6 maja 2014 r. (sygn. Akt III K 462/13), w uzasadnieniu którego stwierdzono: *„Nie jest wykluczone popełnienie w tym samym czasie przez sprawcę przestępstwa znęcania, polegającego m.in. na stosowaniu przemocy wobec osoby pokrzywdzonej oraz popełnienie na szkodę tej samej osoby innego przestępstwa znamiennego użyciem przemocy. Będzie tak w szczególności w przypadku, gdy zostanie ustalone, że stosując przemoc sprawca dążył do osiągnięcia innego celu niż wyrządzenie wspomnianej osobie krzywdy fizycznej”*.²⁵³ Do takiego wniosku SN doszedł w wyniku analizy problemu dopuszczalności popełnienia przestępstwa znęcania z zamiarem ewentualnym wskazując, że: *„Powyższe stwierdzenie wiąże się z uznaniem, iż*

---

²⁴⁸ Ibidem, str. 581

²⁴⁹ M. Szewczyk, *Objaśnienia do art. 206 - 211 [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Tom II*, A. Zoll (red.), Kraków 2006 r., str. 890

²⁵⁰ Ibidem, str. 891

²⁵¹ A. Wolter, *Nauka o przestępstwie*, Warszawa 1973 r., str. 125

Autor wskazuje na dwa rodzaje zamiaru: bezpośredni (*dolus directus*) i ewentualny (*dolus eventualis*): „W drugiej odmianie pojęcia zamiaru decydujące nie może być już słowo „chęć”, gdyż wtedy nie zachodziłaby żadna różnica między zamiarem bezpośrednim a zamiarem ewentualnym. Zarazem zmierza się do tego, aby zaznaczyć, że skoro chodzi tu o odmianę umyślności w działaniu, a umyślność to wola, również tutaj występuje wola, tylko już nie w formie chęci, ale w postaci godzenia się na to, co jako możliwe objęte zostało świadomością. Teoria woli, która legła u podstaw takiego pojmowania, przyjmuje więc, że wola może się przejawiać albo jako chęć, albo jako godzenie się, które nie jest chęcią”.

²⁵² R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2005 r., str. 327

a także A. Wąsek, *Kodeks karny. Część szczególna, t. 1, Komentarz do artykułów 117–221*, (red.) A. Wąsek, Warszawa 2004 r., str. 988; A. Ratajczak, *Przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży w systemie polskiego prawa karnego*, Warszawa 1980 r., str. 140

²⁵³ Postanowienie SN z dnia 6 maja 2014 r. sygn. Akt III K 462/13 LEX nr 1466583

*przestępstwo znęcania może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim, który to pogląd jest prezentowany w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki z: 23 lutego 1995 r., II KRN 6/95, LEX nr 24461; 21 października 1999 r., V KKN 580/97, LEX nr 846111; 13 września 2005 r., WA 24/05, Lex nr 200263) ; orzecznictwie sądów apelacyjnych (np. wyroki Sądów Apelacyjnych w: Krakowie z 20 marca 2012 r., II AKa 32/12, LEX nr 1169415; Lublinie z 6 grudnia 2012 r., II AKa 177/12, LEX nr 1246775; Gdańsku z dnia 23 stycznia 2013 r., II AKa 468/12, LEX nr 1280025) oraz przez większość przedstawicieli doktryny. Głównym argumentem zwolenników wyłączności zamiaru bezpośredniego przy przestępstwie znęca się jest konieczność wystąpienia chęci wywołania bólu i cierpienia u osoby pokrzywdzonej. Pogląd ten dopuszcza zatem sytuację, w której tożsame zachowanie podjęte w innym celu niż chęć wywołania cierpienia np. w celu wychowania dziecka, nie będzie znęcaniem. Wskazuje się też, że omawiane przestępstwo należy do przestępstw kierunkowych, bowiem sprawca działa w celu udręczenia osoby pokrzywdzonej, poniżenia jej lub dokuczenia albo wyrządzenia innej przykrości (tak Sąd Najwyższy we wspomnianym wyroku z 21 października 1999 r., V KKN 580/97, nadto w wyrokach z 6 sierpnia 1996 r., WR 102/96, LEX nr 26355 i z 24 października 2000 r., WA 37/00, LEX nr 332949). W takim razie wypada przyjąć, że na przestępstwo znęcania będą składały się tylko te poszczególne czynności wykonawcze sprawcy, które intencjonalnie nakierowane są na zadanie osobie pokrzywdzonej cierpienie fizycznych lub psychicznych. Skoro w przedmiotowej sprawie zostało ustalone, że czynu będącego przedmiotem rozpoznania oskarżony dopuścił się z motywacji niemającej związku z zamiarem znęcania się nad pokrzywdzoną, należało przyjąć, iż nie naruszyło powagi rzeczy osądzonej przypisanie mu występku z art. 191 § 1 KK mimo przyjęcia, że zaistniał on w ramach czasowych występku z art. 207 § 1 KK”.*²⁵⁴

Wykładnia przestępstwa znęcania zaprezentowana w cytowanym orzeczeniu, gdyby się utrzymała w przyszłości w orzecznictwie SN, może doprowadzić do zasadniczej zmiany praktyki w prowadzeniu spraw z art. 207 KK. Wymaga ona bowiem analizy każdego jednostkowego przypadku użycia przemocy przez sprawcę przemocy pod kątem zamiaru, jaki miał stosując przemoc. Dojście do wniosku, jak w stanie faktycznym z powyższego orzeczenia, że jednostkowe zachowanie nie było dokonane w celu wzbudzenia cierpienia pokrzywdzonej, a jedynie w celu uzyskania korzyści majątkowej, miałoby w rozumowaniu SN prowadzić do skazania za dwa osobne przestępstwa. Trudno zgodzić się z taką wykładnią przestępstwa znęcania. Przeciwnie, jest ona, w mojej ocenie, dodatkowym argumentem wskazującym, że przestępstwo znęcania jednak może być popełnione w zamiarze ewentualnym. Pogląd taki był prezentowany na gruncie obowiązywania art. 184 KK, kiedy

---

²⁵⁴Ibidem

część przedstawicieli doktryny dopuszczało zamiar ewentualny przy przestępstwie znęcania.²⁵⁵ Przytoczone powyżej postanowienie SN stanowi ilustrację problemów, jakie mogą spotkać praktykę stosowania prawa w przypadku braku refleksji nad odejściem od teorii zamiaru ewentualnego przy przestępstwie znęcania.

Analizując teorię zamiaru ewentualnego w porównaniu nieumyślności należy jednoznacznie odróżnić te pojęcia. Zamiar ewentualny charakteryzuje się tym, że sprawca zdaje sobie sprawę, że jego zachowanie może spowodować określony skutek, którego wywołanie nie jest jednak jego celem. Natomiast nieumyślność ma miejsce w sytuacji, kiedy sprawca nie zdaje sobie sprawy z tego, że jego zachowanie może wywołać określony skutek.²⁵⁶ Podkreślić należy, że popełnienie danego czynu, o ile jest nieumyślne, nie może być nazwane znęcaniem (kwestia poza dyskusją). Jednak ten sam czyn popełniony w innym celu niż dostarczenie cierpienia, ale ze świadomością, że w efekcie może oznaczać cierpienie dla pokrzywdzonego, już nie jest tak jednoznacznym stanem do stwierdzenia, że sprawca nie znęcał się nad daną osobą. W publikacji „Usytuowanie zamiaru ewentualnego w strukturze przestępstwa” Zbigniew Jędrzejewski wskazał na ewolucję, jaką przeszło pojęcie zamiaru ewentualnego. Wskazuje bowiem, że: „Nie ma więc usiłowania *cum dolo eventualis*, tak jak nie ma usiłowania z lekkomyślności czy niedbalstwa. „Godzenie się” nie jest wolą, choćby jakoś do woli bezpośredniej podobną. Jest elementem procesu motywacyjnego towarzyszącego tworzeniu się decyzji podjęcia czynu, tak samo przedstawia się kwestia z (bezpodstawnym) przypuszczeniem sprawcy, że skutku uniknie. Zamiar ewentualny oraz lekkomyślność różnią się na płaszczyźnie winy, nie ma między nimi jakościowej różnicy w obszarze bezprawia (kauzalności)”.²⁵⁷

Biorąc pod uwagę dotychczasową linię orzeczniczą SN w zakresie konieczności występowania zamiaru bezpośredniego u sprawcy przestępstwa znęcania, za prawdziwy wyłom należy uznać wyrok SN z dnia 18 marca 2015 r. (sygn. akt III K 432/14), w którym stwierdzono: „*Kategoryczny pogląd co do znamion strony podmiotowej przestępstwa*

²⁵⁵W. Świda, *Prawo karne. Część szczegółowa*, Wrocław; Warszawa 1980 r., str. 267

²⁵⁶Art. 9§2 KK „Czyn zabroniony popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć”.

A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2012 r., komentarz do art. 9 KK – „Nieumyślność, w znaczeniu prawa karnego, nie jest prostym zaprzeczeniem umyślności, chociaż sam stosunek psychiczny do popełnienia elementów przedmiotowych czynu zabronionego musi charakteryzować brak zamiaru (bezpośredniego i wynikowego) popełnienia takiego czynu. Ponieważ każda aktywność człowieka jest zachowaniem celowym, do nieumyślnego popełnienia czynu zabronionego dochodzi zawsze w związku z zachowaniem ukierunkowanym na osiągnięcie określonego celu, który najczęściej będzie karnoprawnie obojętny. Obok lub zamiast realizacji celu, do którego sprawca dąży, ma miejsce urzeczywistnienie znamion typu czynu zabronionego charakteryzującego się nieumyślnością. Ten uboczny lub zastępczy rezultat zachowania się nie był przez sprawcę objęty zamiarem, tzn. sprawca ani go chciał, ani nawet przewidując możliwość jego wystąpienia na to się godził”.

²⁵⁷ Z. Jędrzejewski, *Usytuowanie zamiaru ewentualnego w strukturze przestępstwa*, [w:] *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej*, Warszawa 2010 r., str. 119

znęcania ograniczający ją jedynie do dolus directus uznać należy co najmniej za wątpliwy ... Trafnie podkreśla się przy tym, że termin "znęcać się" nie podkreśla ani szczególnego celu, do którego powinien zmierzać sprawca, ani szczególnych pobudek lub motywów, którymi powinien się kierować. O znęcaniu się - z etymologicznego punktu widzenia - można bowiem mówić nie tylko, gdy sprawca znęca się ze złośliwości lub sadyzmu, albo gdy jego wyłącznym celem jest pokrzywdzenie osoby zależnej, ale także wtedy, gdy sprawca, bijąc na przykład swoją ofiarę, kieruje się zwykłym gniewem, podnieceniem, poczuciem własnej siły, strachem przed atakiem ze strony ofiary, złe pojętymi względami wychowawczymi, bądź gdy jego zachowanie stanowi reakcję na niewłaściwe postępowanie pokrzywdzonego (zob. A. Wąsek: op. cit., str. 1048-1049 oraz powołana tam literatura). Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie dostrzega szereg - wskazanych wyżej racji - przemawiających właśnie za tym ostatnim poglądem."

Cytowane wyżej uzasadnienie wyroku SN powstało w oparciu o stan faktyczny, w którym oskarżona w okresie od stycznia 2013 r. do dnia 28 lutego 2013 r. w B. w mieszkaniu przy ul. P. znęcała się psychicznie i fizycznie nad małoletnim K. A. w ten sposób, że z powodu nieodrobienia lekcji, stosowała kary w postaci zakazu korzystania z toalety i spożywania posiłków, nakazywała dziecku wykonywanie ćwiczeń fizycznych w postaci brzuszków, pompek, przysiadów, świecy w ilości przekraczającej jego możliwości.

Kolejność i treść kolejnych wyroków sądów w niniejszej sprawie doskonale obrazuje, jak ważną jest kwestia przyjęcia wyłączności zamiaru bezpośredniego lub dopuszczenia zamiaru ewentualnego. Oto bowiem sąd pierwszej instancji skazuje oskarżoną za znęcanie się nad dziewięcioletnim chłopcem, a sąd okręgowy uniewinnia ją, uzasadniając to właśnie brakiem zamiaru bezpośredniego. SN w przedmiotowej sprawie w sposób jednoznaczny dopuścił możliwość przypisania sprawcy zamiaru ewentualnego.

Nie budzącym wątpliwości w literaturze i orzecznictwie kryterium pozwalającym dokonać oceny, czy mamy do czynienia z przestępstwem znęcania jest element przewagi, jaki osiąga sprawca nad osobą pokrzywdzoną. Jednym z podstawowych środków służących do osiągnięcia tego celu jest uzyskanie przewagi ekonomicznej przez sprawcę, co niejednokrotnie prowadzi do całkowitego uzależnienia osoby pokrzywdzonej od woli osoby dysponującej środkami finansowymi. W tym zakresie sprawcy przemocy zmuszają osoby pokrzywdzone do składania wspólnej deklaracji podatkowej bez możliwości zapoznania się z jej treścią lub wręcz fałszują podpis współmałżonka. Jeśli nawet przyjąć, że celem działania sprawcy jest osiągnięcie korzyści majątkowej, to przecież dokonuje on tego czynu jednocześnie nie licząc się ze zdaniem i sytuacją osoby pokrzywdzonej. Sprawca nie tylko chce otrzymać zwrot podatku, ale przede wszystkim nie chce osiągniętymi przez to środkami

dzielić się z pokrzywdzonym, co w dalszej konsekwencji ma zmusić pokrzywdzonego do spełniania woli sprawcy lub narażenia siebie i niejednokrotnie dzieci na niedostatek. Zatem zaprezentowana w omawianym orzeczeniu wykładnia wskazująca na to, że sprawca nie chciał spowodować cierpienia pokrzywdzonej, a jedynie wywołać skutek finansowy, wydaje się być wnioskiem zbyt pochopnym, a przede wszystkim oderwanym od szczegółowej analizy wzajemnych relacji stron, które przecież musiały być ustalone w sprawie, w której sprawca został skazany z art. 207 KK.

Pozostała grupa orzeczeń dotyczy wyodrębnienia konkretnie wskazanych cech, jakie musi posiadać działanie lub zaniechanie ze strony sprawcy znęcania, aby można było owo działanie lub zaniechanie uznać za znęcanie. Analiza orzeczeń SN i sądów apelacyjnych pozwala wyodrębnić następujące elementy (według tej wykładni) które muszą wystąpić, aby działanie lub zaniechanie nazwać znęcaniem się: przewaga sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, wola znęcania się występująca po stronie sprawcy, wieloczynowy charakter przestępstwa oraz intensywność działania lub zaniechania. Każdy z tych elementów został przez sądy precyzyjnie dookreślony. Przy ustaleniu istnienia przewagi wymaga się, aby nie była to jakakolwiek przewaga, ale taka, która powoduje, że osoba pokrzywdzona nie jest w stanie przeciwstawić się sprawcy lub jest to w stanie uczynić jedynie w niewielkim zakresie.

Wola popełnienia czynu jest z kolei interpretowana jako chęć zadawania cierpienia oraz zdominowania osoby pokrzywdzonej, całkowitemu podporządkowaniu jej sobie. Wskazuje się jednocześnie, że jeden czyn (co do zasady) nie wypełnia znamion przestępstwa znęcania. Dopiero pewna suma (przy czym nie określa się jej liczebnikiem) zachowań, nie koniecznie tożsamy, będzie mogła być nazwana znęcaniem. Nie jest przy tym istotne dla samego pojęcia znęcania się, czy działanie sprawcy ingeruje w psychikę osoby pokrzywdzonej, czy też polega na naruszeniu jej sfery fizycznej. Doktryna prawa karnego wskazuje na przypadki, w których co do zasady sprawca dopuszcza się jednego czynu np. zakręca kaloryfer w okresie grzewczym, jednak skutki tego jednokrotnego działania są rozciągnięte w czasie i z tego powodu można temu zachowaniu przypisać cechy znęcania się. Z przyjęcia zasady, że jeden czyn nie wypełnia znamion przestępstwa wynika logiczny wniosek, że działanie sprawcy musi być rozciągnięte w czasie tzn. skoro dopuszcza się dwóch i więcej zachowań, to nie mogą one być wykonane w tym samym czasie. Z tego powodu opis zachowania będącego znęcaniem każdorazowo musi posiadać granicę czasową określającą opis zachowań będących początkiem znęcania oraz granicę końcową, co do której prowadzone może być postępowanie karne. Orzecznictwo wskazuje na jeszcze jeden ważny element polegający na odróżnieniu zachowań będących groźbą karalną, znieważeniem, naruszeniem nietykalności cielesnej od zachowań również posiadających wszystkie cechy

zewnętrzne tożsame ze znamionami tych przestępstw, jednak bardziej od nich intensywne i z uwagi na ową intensywność będące znęcaniem. Przy czym przez intensywność nie należy rozumieć użytej przez sprawcę siły lub częstotliwości zachowań sprawcy, a raczej negatywnego nacechowania emocjonalnego zachowań wymierzonych w osobę pokrzywdzoną. Zatem, aby odróżnić naruszenie nietykalności od znęcania konieczne jest wskazanie, że sprawca poza sprawieniem bólu miał na celu poniżenie i podporządkowanie sobie osoby pokrzywdzonej. Taki czyn będzie bowiem uważany za bardziej intensywny niż naruszenie nietykalności, któremu nie towarzyszy owo negatywne nastawienie sprawcy.

4.2. STATYSTYKA DOTYCZĄCA PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA

4.2.1. LICZBA WSZCZĘTYCH POSTĘPOWAŃ PRZYGOTOWAWCZYCH Z ART. 207§1 KK W RELACJI DO WNIESIONYCH AKTÓW OSKARŻENIA ORAZ SKAZAŃ I UNIEWINNIENI

Statystyki sądowe są prowadzone przez każdy sąd powszechny, a zebraniem wszystkich danych oraz ich zestawieniem zajmuje się Ministerstwo Sprawiedliwości. Sąd przesyłając informacje o rozpoznanych sprawach m.in. przekazuje informację, z jakiego artykułu sprawca był oskarżony oraz z jakiego artykułu został skazany. Dzięki temu można z precyzją, co do jednej sprawy w ciągu roku, wskazać ile spraw dotyczących art. 207§1 KK zostało osądzonych. Co ważne dla niniejszej pracy początkowe statystyki dotyczące art. 207 KK były określane mianem statystyk dotyczących przemocy w rodzinie, pomimo, że w KK nie było i nie ma takiego przestępstwa. Nie zmienia to jednak faktu, że w społecznym odbiorze dane zjawisko może być utożsamiane z przestępstwem, choć formalnie nim nie jest. Wskazuje na to Janina Błachut stwierdzając: „Nie ma uniwersalnych definicji przestępstwa. Pojęcie przestępstwa jest względne w czasie i przestrzeni. Prawne definicje przestępstwa tworzone są w określonych społeczeństwach, w określonym czasie. Oznacza to, że mogą się one różnić i ulegać zmianie. ... Jest to konsekwencja kulturowego uwarunkowania procesów kryminalizacyjnych (włączenia pewnych czynów w katalog czynów karalnych) będących wyrazem preferowanych społecznie wartości i interesów”.²⁵⁸

Zbierając dane statystyczne dotyczące przestępstwa znęcania od daty wejścia w życie art. 207 KK (1 stycznia 1998 r.) można wskazać, że rocznie policja pod nadzorem prokuratury prowadzi ok. 30 000 postępowań przygotowawczych.

---

²⁵⁸ J. Błachut, *Problemy związane z pomiarem przestępczości*, Warszawa 2007 r., str. 58

rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba postępowań 259	32037	35255	36337	37606	38378	37507	37457	39723	34979	34206	33267	30534	29958	29193	29881

Analizując powyższe dane można zauważyć, że zarówno wejście w życie UPPR (2005 r.), ani jej nowelizacja w 2010 r. nie wpłynęły na wzrost prowadzonych postępowań. Co szczególnie znamienne wprowadzenie w 2011 r. procedury Niebieskie Karty oraz powołanie przez gminy w Polsce zespołów interdyscyplinarnych również nie wpłynęło na wzrost wszczętych postępowań.²⁶⁰ Powodem takiego stanu rzeczy może być z jednej strony niechęć zespołów interdyscyplinarnych do zawiadamiania policji i prokuratury, a z drugiej strony brak rozpoznania podstaw do złożenia zawiadomienia. W konsekwencji należy zaznaczyć, że samo dowiedzenie się o popełnieniu przestępstwa nie jest równoznaczne z jego zgłoszeniem.²⁶¹

Oskarżenia z art. 207 KK (za okres przed 2005 r. brak danych statystycznych)

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach	22652	24543	22800	21167	20505	18759	18832	17785
z czego oskarżono	21065	Brak danych	20310	18449	17413	16239	16077	15245

Różnica pomiędzy liczbą stwierdzonych przestępstw, a liczbą aktów oskarżenia wynika z kierowania wniosków o warunkowe umorzenie postępowania. W przypadku przestępstwa z art. 207§1 KK należy mieć na uwadze jeszcze jeden czynnik. Osoby pokrzywdzone pod wpływem zachowania się sprawcy „wycofują” swoje zeznania. Po oświadczeniu osoby pokrzywdzonej, że odmawia składania zeznań, powszechną praktyką jest umorzenie postępowania.

²⁵⁹ <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-7/63507,Znecanie-sie-art-207.html> [data dostępu: 24 czerwca 2015 r.]

²⁶⁰ Brak jest informacji na temat tego, czy funkcjonowanie procedury Niebieskich Kart wpłynęła na skalę ciemnej liczby przestępstw związanych z przemocą w rodzinie, a zatem takich przestępstw, których nie ujawniono i nie zarejestrowanych. J. Błachut, A. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Gdańsk 2007 r. str. 227

²⁶¹ J. Błachut, *Problemy związane ze statystycznym opisem przestępczości w oparciu o dane statystyk policyjnych*, [w:] *Archiwum Kryminologii* T. XXV Warszawa/1999 – 2000, str. 129

Rok	Liczba skazań	Rok	Liczba skazań
1999	13 866	2008	15 236
2000	13 472	2009	14 506
2001	13 193	2010	13 569
2002	13 410	2011	13 153
2003	13 952	2012	12 318
2004	17 158	2013	11 593
2005	16 922	2014	11 282
2006	16 278	2015	10 533
2007	16 850		

Liczba skazań z art. 207§1 KK od roku 2004 systematycznie spada. Najmniej skazań było w roku 2015. Mniejsza liczba skazań występuje równolegle do rosnącej liczby wszczętych procedur Niebieska Karta. Trzeba jednak zaznaczyć, że liczba skazań w danym roku nie oznacza wzrostu lub spadku wpływu danego rodzaju spraw w roku statystycznym. Sprawy zakończone w danym roku mogły bowiem wpływać do sądu w różnych latach. Jest zatem zbyt wcześnie, aby stwierdzić, czy wzrost wszczęcia procedur Niebieska Karta przełoży się na zwiększoną liczbę skazań. Pokaże to dopiero statystyka skazań za kolejne lata.

Warunkowe umorzenia postępowania²⁶³:

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Warunkowe umorzenia	2105	Brak danych	1781	1604	1365	1304	1241	1161	1198	1021

Liczba warunkowych umorzeń postępowania zmniejsza się proporcjonalnie do liczby skazań. Wyjątkiem może być rok 2014, kiedy liczba skazań nieznacznie wzrosła, a liczba

²⁶² https://www.ms.gov.pl/Data/Files/_public/ppwr/aktualnosci/sprawozdanie-ms-z-kppwr-za-2014-rok.pdf 25 sierpnia 2015 r. *ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/statystyki* [data dostępu: 25 sierpnia 2015 r.]

²⁶³ https://www.ms.gov.pl/Data/Files/_public/ppwr/aktualnosci/sprawozdanie-ms-z-kppwr-za-2014-rok.pdf [data dostępu: 25 sierpnia 2015 r.]

warunkowych umorzeń zmalała, jednak są to zbyt małe różnice, aby można było mówić o jakiejś tendencji.

Relacja skazań do warunkowych umorzeń, uniewinnień i umorzeń postępowania kształtuje się następująco²⁶⁴:

	2009	2010	2011	2012	2013
skazani	14506	13569	13588	12877	11890
oskarżeni	17413	16239	16077	15245	14125
uniewinniono	501	432	444	460	403
umorzono postępowanie	1034	927	799	747	634
warunkowo umorzono postępowanie	1365	1304	1241	1161	1198

Zarówno liczba uniewinnień, jak i liczba umorzeń postępowania kształtują się w każdym roku mniej więcej na tym samym poziomie. Fakt ten może świadczyć o stabilności wykładni znamion przestępstwa znęcania. Istotna zmiana tej wykładni musiałaby bowiem znaleźć odzwierciedlenie w liczbie uniewinnień lub umorzeń. Taka zmiana w konsekwencji wpłynęłaby również na liczbę umorzeń postępowania przygotowawczego, nie mniej w statystyce minimum za rok, w którym nastąpiłaby zmiana wykładni, byłby widoczny wzrost liczby uniewinnień i umorzeń. Nic jednak takiego nie nastąpiło.

²⁶⁴ Wskazując na statystykę dotyczącą przestępczości można wskazać różne etapy prawnego procesu ustalania popełnienia czynu i uznania go za przestępstwo. W kolejności będzie to wszczęcie postępowania karnego, postawienie zarzutów sprawcy, wniesienie aktu oskarżenia, prawomocne skazanie za popełniony czyn lub warunkowe umorzenie postępowania. J. Błachut, *Wpływ wprowadzenia art. 178a KK na obraz zjawiska przestępczości i prawnokarnej reakcji na nią*, [w:] Krzysztof Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Warszawa 2007 r., str. 387

	2009	2010	2011
Osądzenie ogółem w sądach rejonowych	460208	462815	469088
Uniewinnienie	11161	10374	10120
Procent	2,43	2,24	2,16
Osądzenie z art. 207	17413	16239	16077
Uniewinnieni	501	432	444
Procent	2,87	2,66	2,76

Procent uniewinnień we wszystkich sprawach karnych jest niższy niż procent uniewinnień w sprawach z art. 207§1 KK. Jednak różnica nie jest znacząca. Uniewinnienie w sprawie z art. 207§1 KK jest zatem niemal takim samym wyjątkiem, jak w innych rodzajach spraw.

Rodzaje kar wymierzonych z art. 207§1 KK w roku 2014 ²⁶⁵	
Łączna liczba skazanych	10647
Kara grzywny	120
Kara ograniczenia wolności	474
Kara pozbawienia wolności	10052
Pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania	8617

²⁶⁵ Załącznik do sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2014, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, str. 20

W zakresie przekroju rodzaju kar dominują kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Również ten fakt nie odbiega od ogólnych tendencji w rodzaju kar orzekanych w Polsce.

W zbieraniu danych dotyczących przestępstw związanych z użyciem przemocy wobec osób najbliższych (w tym przestępstwa z art. 207 KK) w ostatnich trzech latach nastąpiła pozytywna zmiana. Dzięki działaniom podjętym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, od roku 2011 wyróżniają się w statystyce sądowej te przestępstwa, które mogą być uznane za przemoc w rodzinie. Zmiana ta nastąpiła w wyniku dostrzeżenia sprawy, która jednocześnie jest jedną z głównych tez niniejszej pracy, a mianowicie, że przestępstwo znęcania nie jest tożsame z pojęciem przemocy w rodzinie. Dostrzegając różnicę w zakresach definicji znęcania i przemocy w rodzinie Ministerstwo Sprawiedliwości, chcąc wskazać ile osób jest skazywanych za przestępstwa związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, uwzględniło w statystyce inne od art. 207 KK przestępstwa popełnione na szkodę osoby najbliższej. W konsekwencji wymieniono takie przestępstwa, jak:

1. zabójstwo (art. 148 KK),
2. spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka (art. 156 KK),
3. spowodowanie średniego i lekkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka (art. 157 KK),
4. pozbawienie wolności (art. 189 KK),
5. groźba bezprawna (art. 190 KK),
6. przemoc lub groźba bezprawna w celu zmuszenia do określonego zachowania (art. 191 KK),
7. zgwałcenie (art. 197 KK),
8. współzycie płciowe z osobą w stanie ograniczonej poczytalności (art. 198 KK),
9. pedofilia (art. 200 KK),
10. kazirodztwo (art. 201 KK),
11. doprowadzenie przemocą innej osoby do uprawiania prostytucji (art. 203 KK),
12. rozpijanie małoletnich (art. 208 KK).

W wyniku wprowadzenia zmiany gromadzenia danych otrzymaliśmy następujące informacje²⁶⁶: skazanych ogółem za przestępstwa związane z przemocą w rodzinie w 2013

---

²⁶⁶ Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2013 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej str. 55

roku było 12788, z czego 783 dotyczy groźby karalnej (art. 190 KK), a 9627 dotyczy znęcania (art. 207 KK).

Pamiętać należy, że przestępstwo z art. 207 KK może być popełnione nie tylko przeciwko osobom najbliższym, ale również przeciwko innym osobom pozostającym w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy. Z tego też powodu część (choć nieznaczna) skazań z tego artykułu nie będzie dotyczyła przypadków przemocy w rodzinie. W szeroko przeze mnie cytowanym sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w części dotyczącej resortu sprawiedliwości wskazano, że nie wszystkie skazania z art. 207 KK dotyczą przemocy w rodzinie, gdyż nie wszystkie dotyczą osób najbliższych. Jest to prawda o tyle, o ile wskazuje, że liczba przypadków, w których pokrzywdzonymi są osoby najbliższe z pewnością dotyczy przemocy w rodzinie. Jednak pozostała liczba skazań, w których osoba pokrzywdzona jest osobą zależną od sprawcy, również może okazać się przypadkami dotyczącymi przemocy w rodzinie. Będzie to miało miejsce w sytuacji, kiedy zostanie orzeczony rozwód, a byli małżonkowie będą nadal zamieszkiwać wspólnie. Osoba pokrzywdzona będzie w takiej sytuacji uważana za osobę zależną, a nie będzie już osobą najbliższą w rozumieniu art. 115§11 KK. Nie sposób jest określić, jak liczna grupa skazanych za przestępstwo z art. 207 KK przeciwko osobie zależnej będzie jednocześnie sprawcami przemocy, ale nie można wykluczyć, że będzie to większość tych spraw, w obliczu nadal utrzymującej się praktyki wspólnego zamieszkania byłych małżonków po orzeczeniu rozwodu.

Pozostałe przestępstwa, jedynie incydentalnie, stanowią przypadki przemocy w rodzinie, co może dziwić w obliczu częstotliwości zgłaszania przez osoby doznające przemocy przypadków popchnięć, szturchnięć, ciągnięcia za włosy, niszczenia mienia itd. W statystyce gromadzonej w tym zakresie przez Ministerstwo Sprawiedliwości drugą pozycją, co do ilości skazań po art. 207 KK, jest kategoria „inne”, w liczbie 1495. Statystyka ta pokazuje, że zgłaszane organom ścigania przypadki przemocy w rodzinie, jeżeli są rozpatrywane pod kątem wypełnienia przez sprawcę znamion przestępstwa, to przede wszystkim przestępstwo znęcania. Inne przestępstwa są brane pod uwagę zdecydowanie rzadziej.

4.2.2. OBOWIĄZKI NAKŁADANE NA OSOBY SKAZANE Z ART. 207 KK

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wprowadziła do KK możliwość nałożenia na osoby skazane, którym zawieszono wykonanie kary obowiązku opuszczenia miejsca zamieszkania, udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym oraz zakaz zbliżania się

do osoby pokrzywdzonej.²⁶⁷ Od 2005 r. istnieje zatem możliwość, aby na sprawców przemocy w rodzinie skazanych z art. 207§1 KK nakładać obowiązki związane z zapewnieniem bezpieczeństwa osobie pokrzywdzonej oraz wpływać na zachowanie sprawcy przemocy.

Tymczasem, co charakterystyczne dla przestępstwa znęcania, 49,1% skazań odbywa się w trybie dobrowolnego poddania się karze oraz że 95% orzeczonych kar stanowi kara pozbawienia wolności. W zdecydowanej większości jej wykonanie (w 86,5% przypadków) podlega zawieszaniu. W konsekwencji kluczowym zagadnieniem dla dolegliwości skazania dla sprawcy staje się nie tyle sama kara, co środki, które na sprawcę przemocy można nałożyć w okresie próby.²⁶⁸ Skoro bowiem kara pozbawienia wolności nie jest wykonywana, to dolegliwe dla sprawcy mogą być jedynie obowiązki nałożone na niego w okresie próby.

Celem wprowadzenia do kodeksu karnego przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, takich obowiązków probacyjnych jak: uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno–edukacyjnym, powstrzymanie od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób oraz opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, było zapewnienie osobom pokrzywdzonym bezpieczeństwa od sprawcy przemocy wszędzie tam, gdzie nie był on izolowany w wyniku odbywania kary pozbawienia wolności. Statystyka orzekania tych środków w roku 2013 i 2014 wygląda następująco²⁶⁹:

Rodzaj obowiązku probacyjnego	Liczba orzeczonych obowiązków w roku 2013 r.	Liczba orzeczonych obowiązków w 2014 r.
uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych art. 72§1 pkt 6a)	578 (w roku 2012 – 346, w roku 2011 – 296)	981
powstrzymanie od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób art. 72§1 pkt 7a	437 (w roku 2012 – 387, w roku 2011 – 190)	600
opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym art. 72§1 pkt 7b	445 (w roku 2012 – 536, w roku 2011 – 406)	522

Pomimo, że statystyki sukcesywnie rok do roku odnotowują wzrost liczby obowiązków nakładanych na osoby skazane, którym zawieszono wykonanie kary, nadal

²⁶⁷ S. Spurek, *Isolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, 2013 r., str. 166

²⁶⁸ Sąd zawieszając wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności zawiesza jej wykonanie na okres próby od 2 do 5 lat.

²⁶⁹ Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2013, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, str. 62

liczba tych przypadków jest niewielka w stosunku do liczby osób skazanych. Należy podkreślić bardzo istotny wzrost liczby osób skierowanych do programów korekcyjno-edukacyjnych. Udział w tych programach daje bowiem realną szansę (jak już wspomniano w rozdziale 3) na trwałą zmianę zachowań sprawców. Jednocześnie w dalszym ciągu do rzadkości należy usuwanie sprawców z miejsca zamieszkania i zakazywanie zbliżania się do pokrzywdzonych. Brak jest danych pozwalających wskazać przyczynę tak wyjątkowego nakładania tych obowiązków. W mojej ocenie przyczyny są dwie. Pierwsza dotyczy trybu dobrowolnego poddania się karze. Sprawca uzgadnia bowiem z prokuratorem wnioskowaną karę, która nie zawiera żadnych obowiązków nakładanych na sprawcę. Druga przyczyna to prawa sprawców do relacji z pozostałymi (poza pokrzywdzonymi) członkami rodziny. Jeżeli bowiem strony mają wspólne małoletnie dzieci, które nie mają statusu pokrzywdzonych, nałożenie obowiązków na sprawcę stoi w sprzeczności z jego prawem do kontaktu z dziećmi.²⁷⁰

Dla struktury orzekanych kar, również za przestępstwo z art. 207§1 KK zasadnicze znaczenie miała reforma Kodeksu karnego, która z dniem 1 lipca 2015 r. wprowadziła do KK art. 37a w brzmieniu: *„Jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, można zamiast tej kary orzec grzywnę albo karę ograniczenia wolności, o której mowa w art. 34 § 1a pkt 1 lub 4”*. Jednocześnie wprowadzono zmianę do art. 58§1 KK, któremu nadano brzmienie: *„Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, a przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd orzeka karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary”*. Skutkiem wprowadzenia dwóch wymienionych zmian jest zastąpienie wyroków, w których orzekano karę pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na karę grzywny lub ograniczenia wolności. Ponieważ dane za 2015 r. oraz pierwszy kwartał 2016 r. nie zostały jeszcze przez Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowane, trudno jest określić, jak duża jest skala zmiany struktury orzekanych kar. Bazując zatem jedynie na własnej praktyce mogę stwierdzić, że za popełnienie przestępstwa z art. 207§1 KK sądy rejonowe wymierzają przede wszystkim karę grzywny. Taki stan rzeczy może budzić wątpliwości z punktu widzenia dolegliwości orzekanych kar. Przede wszystkim bowiem należy mieć na względzie, czy pomiędzy stronami nie istnieje ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Gdyby bowiem tak było, to zapłacenie grzywny przez skazanego oznacza uszczuplenie majątku wspólnego, a zatem pośrednio grzywna jest płacona przez

---

²⁷⁰ Szczegółowej analizy możliwości nakładania na sprawców przemocy w rodzinie obowiązków przeciwdziałających przemocy dokonała Sylwia Spurek w monografii *Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie*. Autorka w sposób wyczerpujący analizuje obowiązujący stan prawny w kontekście przede wszystkim możliwości izolacji sprawcy od osoby doznającej przemocy.

osobę pokrzywdzoną. W sytuacji, gdy orzekana była kara pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem, sprawca otrzymywał okres próby, w czasie którego można było zastosować szereg opisanych powyżej obowiązków. W wyrokach orzekających grzywnę, które znam, nie orzekano żadnych dodatkowych obowiązków wobec skazanych. Zatem zmiana struktury orzekanych kar, co do zasady słuszna i potrzebna, w tym konkretnym wypadku powinna być w sposób szczególny zrewidowana pod kątem dolegliwości, jakie kara będzie wywoływać nie tylko dla sprawcy, ale również dla osoby pokrzywdzonej.

ROZDZIAŁ 5 - WYKŁADNIA SĄDOWA PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W ORZECZNICTWIE SĄDU NAJWYŻSZEGO I SĄDÓW APELACYJNYCH

5.1. DEFINICJA ZNĘCANIA

Użyte w art. 207 KK pojęcie „znęcanie” nie zostało zdefiniowane w kodeksie karnym. Sposób jego rozumienia pozostawiono doktrynie oraz orzecznictwu. Użyte przez ustawodawcę „znęcanie” zostało przez SN oraz przez doktrynę doprecyzowane jako zadawanie osobie pokrzywdzonej bólu fizycznego lub cierpień moralnych. Pierwotnie zakładano przy tym, że działanie sprawcy musi mieć charakter intencjonalny. Taki pogląd został wyrażony m.in. w uchwale SN z dnia 9 czerwca 1976 r. (sygn. akt VI KZP 13/75): „Ustawowe określenie: "znęca się" oznacza działanie albo zaniechanie, polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dotkliwych cierpień moralnych, powtarzającym się albo jednorazowym, lecz intensywnym i rozciągniętym w czasie.”

Wyczerpującej wykładni przestępstwa znęcania dokonał również SN w wyroku z 6 sierpnia 1996 r. (sygn. akt WR 102/96): *„Istota przestępstwa określonego w art. 184 § 1 KK polega na jakościowo innym zachowaniu się sprawcy, aniżeli na zwyczajnym znieważeniu lub naruszeniu nietykalności osoby pokrzywdzonej.*

O uznaniu za "znęcanie się" zachowania sprawiającego ból fizyczny lub "dotkliwe cierpienia moralne ofiary" powinna decydować ocena obiektywna, a nie subiektywne odczucie pokrzywdzonej. Pewne jest to, że za "znęcanie się" w rozumieniu art. 184 § 1 KK z 1969 r. [dalej powołując się na art. 184 chodzi zawsze o art. 184 z KK z 1969 r.] nie można uznać zachowania się sprawcy, które nie powoduje u ofiary "poważnego bólu fizycznego lub cierpienia moralnego", ani sytuacji, gdy między osobą oskarżoną a pokrzywdzoną dochodzi do wzajemnego "znęcania się".

Kryterium przedmiotowo-podmiotowe zachowania się sprawcy, wyczerpującego znamiona czynu określonego w art. 184 § 1 KK, nie ogranicza się do systematyczności lub zwartego czasowo i miejscowo zdarzenia, jeśli nie towarzyszy temu intensywność, dotkliwość i poniżanie w eskalacji ponad miarę oraz cel przewidziany w pojedynczych czynnościach naruszających różne dobra chronione prawem (np. nietykalność ciała, godność osobista, mienie). Przez "znęcanie się" w rozumieniu art. 184 § 1 KK należy rozumieć także umyślne zachowanie się sprawcy, które polega na intensywnym i dotkliwym naruszeniu nietykalności fizycznej lub zadawaniu cierpień moralnych osobie pokrzywdzonej w celu jej udręczenia, poniżenia lub dokuczenia albo wyrządzenia jej innej przykrości, bez względu na rodzaj

Od znęcania odróżnia się przypadki, w których osoba pokrzywdzona również zachowuje się w sposób wywołujący ból lub cierpienie u osoby sprawcy. Nie będzie znęcaniem zachowanie lub zaniechanie osoby, która nie ma wystarczającej przewagi nad pokrzywdzonym, a także działanie lub zaniechanie w niewystarczającym stopniu intensywne. Tak więc rozumowanie sądu już na tle Kodeksu karnego z 1969 roku wskazuje na to, że jeżeli sprawca nie ma przewagi nad osobą pokrzywdzoną, to jego działanie lub zaniechanie nie jest znęcaniem.

Co do zasady nie będzie również znęcaniem zachowanie lub zaniechanie jednorazowe, o ile nie jest szczególnie dotkliwe i w ramach jednorazowości trwające przez dłuższy czas. Jak się wydaje więc, nie będzie to jednorazowe uderzenie, popchnięcie, wyszydzenie, lecz by uznać jednorazowość za wystarczające wyczerpanie znamion art. 207 KK wymagane jest, aby to jednorazowe zachowanie trwało przez długi czas liczony w godzinach i było szczególnie intensywne w sensie zadawanego bólu.

Mamy tu do czynienia z ciekawym problemem zróżnicowania wymogów stawianych w zakresie przestrzegania prawa i ochrony porządku prawnego. Ustawodawca stawia różne wymogi i w różny sposób chroni osobę atakowaną przez nieznanego i przez osobę najbliższą. Osoba atakująca fizycznie osobę obcą w przestrzeni publicznej narusza porządek prawny. Taka sytuacja nie budzi wątpliwości, że zachowanie (o ile nie jest jednym z kontratypów) wyczerpuje znamiona ujętych w kodeksie karnym przepisów poświęconych ochronie nietykalności, czci oraz zdrowia jednostki i porządku prawnego w przestrzeni publicznej. Takie samo zachowanie w przestrzeni prywatnej nie powoduje wyczerpania znamion czynu i kwalifikacji z art. 184 KK, a później 207§1 KK. Można je oczywiście zakwalifikować jako przestępstwo dotyczące naruszenia nietykalności cielesnej i uszczerbku na zdrowiu trwającego poniżej siedmiu dni. Mamy więc tu do czynienia z różnym poziomem ochrony jednostki; przy czym paradoksalnie ochrona ta jest niższa w miejscu, gdzie oczekiwania stawiają wyższe standardy bezpieczeństwa. Wydaje się więc (z samego założenia) że dom i rodzina są miejscem bezpiecznym, ignoruje się zachowania, do których w nim dochodzi, z tendencją do uznawania, że są to problemy rodzinne, w które ustawodawca nie powinien ingerować. Używanie określenia prawnie obojętnego, jakim jest „konflikt”, jest wyrazem braku woli kryminalizowania zachowań, które, gdyby były skierowane do osoby obcej, stanowiłyby przestępstwo. Tak sformułowany przekaz nie tylko wpływa na działania organów ścigania i orzecznictwo sądów. Wpływa także na sposób rozumienia go w społeczeństwie. W efekcie podejmujący zachowania przemocowe inaczej rozumieją je, gdy

---

²⁷¹ Wyrok SN z dnia 6 sierpnia 1996 r. sygn. akt WR 102/96, Prok. i Pr.-wkl. 2/8/1997

dopuszczają się ich w domu, inaczej poza nim. W domu uznają je za legitymowane formy ekspresji niezadowolenia i uprawnione formy dyscyplinowania domowników. Zachowania, które mogą zostać zidentyfikowane jako te, które są ujęte w kodeksie karnym, są to przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego. Prokurator nie jest zazwyczaj zainteresowany, choć ma taką możliwość, prowadzeniem postępowania²⁷². Skazanie sprawcy za naruszenie nietykalności cielesnej powoduje z kolei, że czyn, za jaki został on skazany, nie może być brany pod uwagę w opisie przestępstwa znęcania, jeżeli okazałoby się, że sprawca dopuścił się kolejnych takich czynów. W efekcie może powstać pytanie, gdzie jest granica pomiędzy przestępstwem znęcania a innymi przestępstwami, których znamiona może wypełnić sprawca znęcania? Praktyka zna tego rodzaju przypadki w sytuacji osób pozostających w związku, których sąd nie uznał za osoby najbliższe. Strony są ze sobą związane emocjonalnie, ale nie mieszkają wspólnie. Zatem ich relacja nie jest relacją ani osób najbliższych, ani osób zależnych. Nie można zatem prowadzić postępowania w zakresie art. 207§1 KK. Nie zmienia to faktu, że ich relacja i tak jest postrzegana jako prywatna i osoba pokrzywdzona zmuszona jest wносить tyle prywatnych aktów oskarżenia, ile razy doszło do naruszenia jej nietykalności cielesnej. Prowadzi to do traktowania zjawiska, którego dynamika świadczy o jedności i tożsamości, jako wielu, niezależnych zjawisk. Wielość zgłoszeń może prowadzić do traktowania osoby poszkodowanej jako wykorzystującej organy ścigania w rodzinnych rozgrywkach, a nie jako osoby bezradnie poszukującej należytej jej ochrony.

Podobnie na podstawie omówionego już przeze mnie w rozdziale 4.2.4 postanowienie SN z dnia 6 maja 2014 r. (sygn. Akt III K 462/13) w którym stwierdzono, że skazanie za znęcanie nie wyklucza skazania za pojedynczy czyn, popełniony w okresie objętym opisem przestępstwa znęcania, jeżeli sprawca miał inny cel, niż dostarczenie cierpienia osobie pokrzywdzonej. W takiej sytuacji również będziemy mieć do czynienia z wielością postępowań pomimo, że część zachowań sprawcy zostało potraktowane jako jedno przestępstwo znęcania.

Oceniając, czy doszło do popełnienia przestępstwa znęcania, sądy dokonują porównania zachowania sprawcy i pokrzywdzonego do standardów funkcjonowania rodziny wyprowadzonych z obowiązujących zwyczajów oraz tradycji. Skoro bowiem zachowanie sprawcy musi posiadać cechy intencjonalności (sprawca chce się znęcać) a tymczasem jego zachowanie jest podyktowane panującymi w jego środowisku zwyczajami lub tradycją, nie przypisuje mu się wtedy złej woli,²⁷³ a nawet przeciwnie wskazuje się na źródło jego

---

²⁷² Prokurator w przypadku przestępstw prywatnoskargowych ma możliwość wniesienia aktu oskarżenia, jeżeli uzna, że wymaga tego interes publiczny.

²⁷³ M.B. Rosenberg, *Porozumienie bez przemocy*, Warszawa 2003 r., str. 147

zachowania jako na przyjęte i akceptowane relacje rodzinne.²⁷⁴

Prawo karne więc tylko pozornie nie reguluje kwestii relacji, jakie powinny obowiązywać w rodzinie. Poprzez wyznaczanie granicy tego, co dozwolone reifikuje, nadaje ustawowe uznanie i praktyczne potwierdzenie dozwolonych standardów zachowania w rodzinie. Tworzy wzorzec dopuszczalności i „normalności” zachowań w relacjach bliskich. Jest więc pośrednio wyznacznikiem kryterium tego, co w relacjach między bliskimi jest tolerowane.

Materia „normalności” jest uregulowana w Konstytucji w art. 33 ust. 1, który stanowi: *„Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym”*, ale również w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym w art. 23 KRiO w brzmieniu: *„Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli”*. Oba te akty prawne wprowadzają zasadę równości praw i obowiązków współmałżonków. Brak jest w nich normy prawnej, której brzmienie zezwalałoby któremukolwiek ze współmałżonków naruszać prawa drugiego w celu narzucenia własnej woli lub poglądów. Nie zmienia to jednak faktu, że na życie rodzinne mają wpływ także przepisy karne, które choć wprost do życia rodzinnego się nie odnoszą, to jednak rodzina została w kodeksie karnym wskazana jako jedno z dóbr chronionych prawem karnym. To, w jaki sposób ta ochrona jest zapewniana, również wpływa na zachowanie równości praw pomiędzy małżonkami. Brak zapewnienia ochrony w sytuacji, w której jedna strona dominuje drugą może skutkować tym, że gwarancje konstytucyjne oraz wynikające z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego mogą być niewystarczające.

5.2. WZAJEMNE ZADAWANIE BÓLU I CIERPIENIA

Kluczowym dla praktyki orzeczniczej jest wykluczenie wzajemnego znęcania się.²⁷⁵ Zarówno doktryna jak i orzecznictwo wskazują, że z istoty znęcania się wynika, że sprawca ma taką przewagę nad osobą pokrzywdzoną, że ta nie jest w stanie się mu przeciwstawić lub może to uczynić jedynie w znikomym stopniu.

Konieczność rozpatrywania wzajemnych relacji pomiędzy sprawcą, a ofiarą wystąpiła na gruncie omawianego Kodeksu karnego z 1969 r. Sąd apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 1 kwietnia 1998 r. (sygn. akt II AKa 37/98) stwierdził, że: *„Sąd wojewódzki słusznie*

---

²⁷⁴ S. Różycka – Jaroś, *Karcenie dzieci — czyn zabroniony, czy okoliczność uchylająca bezprawność?*, Warszawa 2011 r., str. 44

²⁷⁵ M. Czarkowska *Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet w rodzinie w praktyce organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innych instytucji*, Warszawa 2014 r., str. 73

*uniewinnił oskarżonego za znęcanie się nad żoną, gdyż było to wykluczone wzajemnością znieważania się obojga i naruszania swej nietykalności cielesnej, a nawet przewagą pokrzywdzonej, wspieranej przez ich wspólnych synów, razem z nią bijących oskarżonego, zaś ograniczenie swobody poruszania się po budynku wynikało z podzielenia go do użytkowania przez obojga”.*²⁷⁶

Stan faktyczny, na podstawie którego Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał powyższe orzeczenie, wskazuje jednoznacznie na słuszność myśli, wyrażonej w przytoczonej części uzasadnienia. Oskarżony istotnie czynił żonie wyrzuty z tytułu kwestii finansowych (niezapłaconych rachunków) i nie ulega wątpliwości, że czynił to znajdując się pod wpływem alkoholu. Jednak reakcją żony na tego rodzaju zachowanie było pozbawienie oskarżonego możliwości swobodnego korzystania ze wspólnego domu, grożenia oskarżonemu, a nawet zastraszaniu go. Tego rodzaju reakcja z całą pewnością nie może być wywołana znęcaniem się oskarżonego nad żoną, co samo w sobie nie oznacza, że jego zachowanie było uprawnione.

Opierając się na stanie faktycznym, wyżej opisanym, należy stwierdzić, że małżonkowie nie mogli znęcać się nad sobą nawzajem. Nie upoważnia to jednak do stawiania tezy, że we wszystkich przypadkach znęcania nie będzie mogło dochodzić do wzajemności. Zestawiając bowiem cel działania sprawcy, polegający na świadomym dostarczaniu cierpienia osobie pokrzywdzonej, z reakcją tej osoby należy dojść do wniosku, że nie zawsze musi ona reagować panicznym strachem, a w szczególności oznaką tego strachu nie musi być całkowita bierność i uległość wobec sprawcy.

Dobrze obrazuje ten problem przykład, znany wielu stołecznym instytucjom świadczącym pomoc ofiarom przemocy w rodzinie, relacji matki z córką, w której zarówno jedna jak i druga strona podejmuje działania przeciwko sobie, w celu wzajemnego dokuczenia. Matka będąc osobą w starszym wieku, swoją postawą i wyglądem wzbudzająca litość, potrafi w bardzo skuteczny sposób skomplikować życie córce, która nie potrafi się przed tymi działaniami obronić. Z kolei córka nie chce uwolnić się od matki i nieustannie usiłuje wykazać jej złą wolę oraz zarzuca intrygi. W efekcie, to właśnie córka została oskarżona o znęcanie się nad matką w ten sposób, że nieustannie jej dokucza, poniża, obraża, a także w jednostkowym przypadku użyła przeciwko matce siły fizycznej. Okres czasu objęty oskarżeniem wynosi dziesięć lat, przy czym sprawa została wszczęta przez prokuraturę w 1999 r. i do dnia złożenia do druku niniejszej pracy nie została prawomocnie zakończona. Wyrok wydany przez sąd pierwszej instancji, skazujący oskarżoną na jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres trzech lat, został uchylony

---

²⁷⁶ Wyrok SA w Krakowie z dnia 1 kwietnia 1998 r. sygn. akt II AKa 37/98 KZS 1998/4-5/54

przez sąd drugiej instancji i sprawa trafiła do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu sądu drugiej instancji znalazło się zalecenie dla sądu pierwszej instancji, aby rozpatrzył, czy zachowanie pokrzywdzonej wskazuje na typowe zachowanie osoby pokrzywdzonej przestępstwem znęcania. Innymi słowy, w sprawie decydujące stało się zachowanie pokrzywdzonej, a nie oskarżonej. Na gruncie utrwalonego obecnie w tym zakresie orzecznictwa SN osoba pokrzywdzona winna przybierać co najmniej postawę bierną wobec działań sprawcy.²⁷⁷

Zasadniczą, w przypadku oceny relacji rodzinnych, jest kwestia związana ze stereotypem zachowania osoby pokrzywdzonej oraz roli jaką pełni ona w rodzinie. Tylko obraz osoby biernej, zastraszonej oraz całkowicie bezwolnej wpisuje się w stereotypowe postrzeganie osoby doznającej przemocy. Zachowanie stanowcze, czy wręcz agresywne (które może wystąpić w sytuacjach stresujących) są zaprzeczeniem stereotypowego zachowania osoby pokrzywdzonej przestępstwem znęcania i może spowodować, że osoba pokrzywdzona staje się niewiarygodna.

5.3. DOLEGLIWOŚĆ ZNĘCANIA

Również na gruncie nieobowiązującego Kodeksu karnego z 1969 r. powstał problem oceny dolegliwości działania sprawcy znęcania dla osoby pokrzywdzonej. Sąd apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 25 marca 1998 r. (II AKa 40/1998) stwierdził, że: *„W pojęciu znęcania się, zawarte jest odczuwanie przez sprawcę, że jego zachowania są dla ofiary dolegliwe i poniżają ją przed sprawcą. Gdy taki stan pokrzywdzonego bądź jego odczucia nie zostaną przez pokrzywdzonego wyrażone w postępowaniu, a brak jest możliwości ustalenia tego inaczej, nie da się dokonać owego ustalenia, zatem i przypisać znęcania. Zdarza się wszak (jak w tej sprawie), że obelgi, naruszanie nietykalności cielesnej, szykany itp. są wzajemne, że słowa wulgarne nie są obelgami, bo należą do obyczaju środowiska, że zachowania naganne sprawcy są reakcją na prowokowanie go bądź środkiem do wymuszenia poprawnego zachowania się rzekomej ofiary itp”*.²⁷⁸

Tym samym sąd wskazał, że dolegliwość zachowania sprawcy ma decydujące znaczenia dla oceny, czy doszło do popełnienia przestępstwa znęcania. Dolegliwość tą, z jednej strony należy oceniać w zakresie subiektywnych odczuć osoby pokrzywdzonej, z

²⁷⁷ Kwestią odrębną na tle tej sprawy, choć niemniej istotną, jest powaga wymiaru sprawiedliwości. Prawo karne ma na celu zapewnienie praworządności poprzez sprawne działanie organów gwarantujących porządek prawny rozumiany również jako dbałość o jakość relacji międzyludzkich. Ciągnąca się 10 lat sprawa o znęcanie w rodzinie demonstrowała natomiast bezradność systemu i mijanie się z treścią art. 2 KPK w zakresie zapobiegania oraz wzmacniania poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego oraz umiejętności rozstrzygania spraw w rozsądnym czasie.

²⁷⁸ Wyrok SA w Krakowie z dnia 25 marca 1998 r. II AKa 40/1998KZS 1998/4-5/53

drugiej strony należy ją rozpatrywać obiektywnie w zależności od sytuacji, w której dane zachowanie sprawcy miało miejsce. W szczególności, jeżeli zachowanie sprawcy jest przyjęte i akceptowane w danym środowisku, zdaniem sądu nie jest ono dolegliwe dla osoby pokrzywdzonej. Z tego rodzaju wnioskiem trudno się zgodzić. Bez względu bowiem na środowisko i zwyczaje, w których dochodzi do przemocy, ubliżania, poniżania, zastraszania itp. nie sposób przyjąć, aby działania te mogły być wolne od dolegliwości. Z samego faktu, że osoba pokrzywdzona nie identyfikuje danego zachowania jako szczególnie nagannego, gdyż do niego przywykła np. z tego powodu, że od urodzenia ją tak traktowano, nie powinno to pozbawiać możliwości zakwalifikowania czynów sprawcy jako znęcania. W przeciwnym razie należałoby uznać, że osoby od dziecka poniżane, bite, dyscyplinowane przy pomocy metod fizycznych, pozbawione są, z racji nagminności i długotrwałości naruszania wobec nich prawa, ochrony prawnej.

W zakresie znamion przestępstwa znęcania nie mieści się stwierdzenie, czy też ustalenie istnienia rozkładu pożycia małżeńskiego. Przeciwnie wszelkie oznaki tego rozkładu nie muszą oznaczać, że jedna ze stron dopuszcza się przestępstwa znęcania. Jeżeli, pomimo wszystko, wzajemne relacje stron przybierają formy agresji bądź przemocy, zasadnym wydaje się być ocena zachowania współmałżonków z punktu widzenia możliwości zarzucenia jednemu z nich przestępstwa znęcania. Przy dokonywaniu wykładni znamion znęcania można jednak wskazać na przykłady, w których samo działanie sprawcy jest oceniane z punktu widzenia ochrony swoiście rozumianego interesu społecznego w postaci trwałości instytucji rodziny w oderwaniu od praw, jakie przysługują jej poszczególnym członkom. Jako przykład można wskazać wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 listopada 1997 r. (sygn. akt II AKa 198/1997) w którym sąd stwierdza: *„Dla przestępczego znęcania się nie jest wystarczające wypowiedzianie słów obelżywych czy ordynarnych, nie wystarcza po temu naruszanie nietykalności cielesnej, ograniczanie swobody osobistej itd. Są sytuacje, w których takie zachowania wynikają z wyzywającego zachowania się rzekomych ofiar; są inne gdy ofiary odpowiadają czynami tego samego rodzaju (art. 181 § 2 KK i art. 182 § 2 KK). Są i takie zaszłości, gdy owe zachowania spełniają znamiona stanu wyższej konieczności, są bowiem dyktowane dążeniem do ocalenia małżeństwa czy dobrem dzieci lub dobrem rzekomej ofiary, bądź jeszcze innymi dobrami ważniejszymi od wątpliwej godności ofiar nagannie się prowadzących. W takich sytuacjach nawet wypełnienie znamion przedmiotowych znęcania może nie wystarczać do przypisania przestępstwa z art. 184 § 1 KK, bowiem brak będzie w nich złego zamiaru sprawcy, dążenia do wyrządzenia niezasłużonej dolegliwości ofierze, krzywdzenia z powodu posiadanej przewagi, zależności itp. W tych sytuacjach słuszne być może bądź to uniewinnienie oskarżonego, bądź stwierdzenie przestępstwa*

Przy rozróżnianiu zachowań wypełniających znamiona przestępstwa znęcania od innych zachowań, w wykładni sądowej pojawia się rozróżnienie na „zwykłe” naruszanie nietykalności cielesnej lub znieważanie, od takiego które będzie znęcaniem. Tak jest np. w wyroku SN z dnia 6 sierpnia 1996 r. (sygn. akt WR 102/96): *„Istota przestępstwa określonego w art. 184 § 1 KK polega na jakościowo innym zachowaniu się sprawcy, aniżeli na zwyczajnym znieważeniu lub naruszeniu nietykalności osoby pokrzywdzonej”*.²⁸⁰ Użycie sformułowania „zwykłe” naruszenie nietykalności cielesnej ma na celu wykazanie różnicy pomiędzy np. uderzeniem pod wpływem złości lub innego nagłego impulsu, jednak bez celu zadania cierpienia jako takiego, od czynów, które są celowe i zmierzają do podporządkowania sobie osoby pokrzywdzonej. Nie można jednak nie zauważyć, że nazwanie danego zachowania „zwyczajnym” sugeruje funkcjonowanie pewnej normy, zwyczaju, który nie dość, że jest opisywany jako funkcjonująca rzeczywistość, to jeszcze nie spotyka się z potępieniem sądu. Jeżeli bowiem sąd w oparciu o ustalony stan faktyczny stwierdza, że doszło do naruszenia nietykalności cielesnej lub zniewagi, i nie dokonuje negatywnej oceny tego rodzaju zachowania, a wręcz przeciwnie nazywa go (choć przecież nie w tym kontekście) zwyczajnym, to w odbiorze społecznym takiego wyroku może być on uznany za przyzwolenie dla naruszenia nietykalności cielesnej lub zniewag. Również ustawodawca ratyfikując Konwencje CEDAW i CETS 210 przyznaje, że istnieją negatywne normy zwyczajowe lub kulturowe w tym zakresie, którym należy przeciwdziałać.

Nie wydaje się przy tym wystarczające, jeżeli sąd wskaże na przyczynę zachowania współmałżonków jako na rozkład pożycia małżeńskiego. Jeżeli bowiem taki ma miejsce, to może (ale jedynie z inicjatywy przynajmniej jednego z małżonków) być on oceniany jako niezbędna przesłanka do orzeczenia rozwodu. W tym kontekście zachowania współmałżonków mają jednak inne konsekwencje prawne i co do zasady nie podlegają tak daleko idącej ochronie jak w przypadku prawa karnego. Żaden bowiem przepis prawa karnego nie ustanawia typu uprzywilejowanego danego przestępstwa z uwagi na fakt, że strony pozostają w związku małżeńskim. W takiej sytuacji ustawodawca może wprowadzić inny tryb ścigania np. poprzez konieczność złożenia wniosku przez osobę pokrzywdzoną. W tym sensie ustawodawca odróżnia w prawie karnym sytuację osób najbliższych od relacji osób obcych. Nie oznacza to jednak niższego zagrożenia karą. Z tego punktu widzenia umniejszanie znaczenia zachowań naruszających prawa danej osoby z tytułu ich wzajemności lub relacji rodzinnych może budzić wątpliwości. Jako przykład można wskazać wyrok SN z

---

²⁷⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 listopada 1997 r. sygn. akt II AKa 198/1997 KZS 1997/11-12/49 KZS 1997/11-12/49

²⁸⁰ Wyrok SN z dnia 6 sierpnia 1996 r. sygn. akt WR 102/96, Prok.i Pr. 2/8/1997

dnia 23 lutego 1995 r. (sygn. akt II KRN 6/1995): „Przestępstwa z art. 184 § 1 KK można dopuścić się tylko z zamiarem bezpośrednim. Znęcanie się bowiem ze swej istoty polega na tym, że sprawca chce zadać pokrzywdzonemu cierpienia fizyczne lub moralne. Dlatego też godzenie się sprawcy na taki charakter zachowania się nie jest wystarczające do przypisania popełnienia występku z art. 184 § 1 KK. Lektura zaś akt sprawy niniejszej jednoznacznie wskazuje, że obecne zachowanie się małżonków jest wynikiem rozkładu pożycia małżeńskiego. Dlatego też wzajemne znieważanie się, a także podejmowanie takich czynności, które można określić mianem złośliwego dokuczania, nie powoduje tylko po jednej stronie (oskarżonego) zamiaru znęcania się”.²⁸¹

Sytuacja może skomplikować się jeszcze bardziej, gdy sąd z jednej strony stwierdza, że zachowania współmałżonków mogą wypełniać znamiona przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, ale jednocześnie wskazuje, że zachowanie jednej i drugiej strony w zasadzie jest znęcaniem. W tym kontekście istotny jest wyrok SN z dnia 23 września 1992 r. (sygn. akt III KRN 122/1992): „Rozgraniczyć należy zachowania, które mieścić mogą w sobie elementy czynu ściganego z oskarżenia prywatnego, od zachowań, które w odpowiednim zakresie czasowym wyróżniają się pewną systematycznością i napięciem złej woli w podejmowaniu różnego rodzaju zachowań i które w sumie mogą stanowić przestępstwo znęcania (art. 184 § 1 KK). Jeżeli natomiast wzajemne zachowania na skutek rozkładu pożycia małżeńskiego polegają na wzajemnym naruszeniu nietykalności i wzajemnym znieważaniu oraz na podejmowaniu czynności, które można określić mianem złośliwego dokuczania - to brak jest podstaw do przypisywania tylko jednej stronie zamiaru znęcania się”.²⁸²

Stan faktyczny, na podstawie którego SN wydał cytowane orzeczenie wskazuje, że oskarżony w okresie od 1 listopada 1989 r. do listopada 1990 r. w K. znęcał się fizycznie i moralnie nad swoją żoną Teresą B. bijąc ją, znieważając słowami obelżywymi, utrudniając jej korzystanie ze wspólnie zajmowanego mieszkania oraz grożąc jej pozbawieniem życia, co wzbudziło w niej uzasadnioną obawę spełnienia, a w dniach 6 stycznia, 15 lutego oraz 5 czerwca 1990 r. powodując u niej liczne obrażenia ciała na okres poniżej dni siedmiu. W takim zakresie prokurator wniósł akt oskarżenia i zarówno sąd rejonowy jak i sąd okręgowy uznały oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu.

Orzeczono karę w wymiarze dziesięciu miesięcy pozbawienia wolności. W wyniku wniesienia rewizji nadzwyczajnej przez Prokuratora Generalnego powyższe wyroki zostały uchylone. Rewizja została oparta na fakcie, że jedynym bezpośrednim świadkiem zdarzeń była sama pokrzywdzona, a pozostali świadkowie znali relacje stron jedynie z jej opowieści.

²⁸¹ Wyrok SN z dnia 23 lutego 1995 r. sygn. akt II KRN 6/1995

²⁸² Wyrok SN z dnia 23 września 1992 r. sygn. akt III KRN 122/1992 LEX nr 22076

Podzielając stanowisko Prokuratora Generalnego, SN stwierdził m.in.: „ocena wiarygodności zeznań Teresy B. winna być dokonana również w aspekcie jej osobowości, metod postępowania, konsekwencji i zaradności życiowej. Na tle zebranego w sprawie materiału dowodowego jest rzeczą oczywistą, że Teresa B. w sposób niezwłoczny i publiczny reaguje na wszelkie okoliczności związane z nieporozumieniami z mężem. W tym zakresie Sąd pierwszej instancji zupełnie pominął okoliczność świadczącą co najmniej o nieadekwatności reakcji na zaistniałą sytuację, a także sporej dozie aktywności Teresy B. w dokuczaniu oskarżonemu. Przesłuchana na rozprawie Teresa B. zeznała (K 121), że w dniu 16 listopada 1989 r., po nieporozumieniu z mężem, sprowadziła do mieszkania brata męża Stanisława. Następnie - ze względu na ślady podrapania u męża - wezwała pogotowie psychiatryczne. Ta okoliczność nie została przez sąd orzekający wyjaśniona i oceniona, co nie jest bez znaczenia dla ustalenia metod postępowania w zaognionych stosunkach między małżonkami. Rzecz bowiem w tym, że rozgraniczyć należy zachowania, które mieścić mogą w sobie elementy czynu ściganego z oskarżenia prywatnego, od zachowania, które w odpowiednim zakresie czasowym wyróżniają się pewną systematycznością i napięciem złej woli w podejmowaniu różnego rodzaju zachowań i które w sumie mogą stanowić przestępstwo znęcania z art. 184 § 1 KK. Jeżeli natomiast wzajemne zachowania na skutek rozkładu pożycia małżeńskiego polegają na wzajemnym naruszaniu nietykalności i wzajemnym znieważaniu oraz na podejmowaniu czynności, które można określić mianem złośliwego dokuczania - to brak jest podstaw do przypisywania tylko jednej stronie zamiaru znęcania się.

W tym kontekście trafna jest argumentacja zawarta w rewizji nadzwyczajnej podnosząca, że zaświadczenia lekarskie, jakie przedstawiła pokrzywdzona, są wprawdzie dowodem odniesionych przez nią obrażeń, ale rzeczą Sądu było wykazanie, że obrażenia te są wynikiem fizycznego znęcania się Edwarda B. nad żoną, a nie efektem ewentualnej obrony oskarżonego przed agresją z jej strony. Awantury, krzyki czy wzajemne rękoczynny, a nawet nocowanie pokrzywdzonej poza domem, nie mogą być jednoznacznie - w oderwaniu od innych faktów - oceniane jako dowody znęcania się oskarżonego nad żoną. Takiej weryfikacji dowodów nie przeprowadził zarówno Sąd Rejonowy, jak i Sąd Wojewódzki jako odwoławczy. W istocie bowiem wszyscy świadkowie relacjonują awantury rodzinne B. w oparciu o to, co im powiedziała Teresa B. Nie znalazły w tych zeznaniach odzwierciedlenia twierdzenia pokrzywdzonej o nadużywaniu przez męża alkoholu, zaś uznanie przez Sąd tych zeznań jako tendencyjnych tylko dlatego, że nie potwierdzają argumentacji Teresy B., jest zupełnie dowolne”.²⁸³

Przedstawiony powyżej w obszernym cytacie tok rozumowania wskazuje na

---

²⁸³ Wyrok SN z dnia 23 września 1992 r. sygn. akt III KRN 122/1992 LEX nr 22076

dokonywanie oceny wiarygodności zeznań pokrzywdzonej i świadków w kontekście również jej własnych zachowań. Pomijając złożoność przeprowadzania dowodów w sprawach związanych ze stanem faktycznym zachodzącym bez udziału świadków bezpośrednich podkreślenia wymaga fakt, że sąd nie miał w przedstawionej sprawie wątpliwości, jakich zachowań dopuszczały się strony. Wątpliwości jednak może budzić stwierdzenie, w którym wykluczony jest zamiar znęcania w sytuacji, w której zachowania agresywne przejawiają obie strony. Przeciwnie, w omówieniu wyników badań w rozdziale 6 zostanie zilustrowane orzecznictwo, w którym sąd wskazuje na różny cel, jaki mogą mieć osoby przejawiające zachowania agresywne. W szczególności strona wypełniająca znamiona przestępstwa znęcania, podejmuje swoje działanie w celu zdominowania i podporządkowania sobie osoby pokrzywdzonej, a osoba pokrzywdzona podejmuje działania agresywne w obliczu bezsilności wobec zachowań sprawcy.

5.4. WYKŁADNIA ZNAMIENTA PRZEWAGI SPRAWCY ZNĘCANIA SIĘ NAD OSOBĄ POKRZYWDZONĄ

Sam akt przemocy wynika zawsze z istnienia (choćby chwilowej) przewagi osoby stosującej przemoc nad osobą doznającą przemocy. W wyniku utrwalonej wykładni sądowej przestępstwa znęcania zwykło przyjmować się, że nie jest wystarczające, aby sprawca znęcania miał przewagę nad osobą pokrzywdzoną. Niezbędnym elementem tej przewagi musi być brak możliwości (całkowity lub częściowy) przeciwstawienia się tej przewadze przez drugą stronę. Jako przykład wykładni w tym zakresie można wskazać wyrok SN z dnia 4 czerwca 1990 r. sygn. akt V KRN 96/1990: *„Pojęcie ‘znęcanie się’ zawiera w sobie istnienie przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, której nie może się ona przeciwstawić lub może to uczynić tylko w niewielkim stopniu. Nie jest zatem możliwe przyjęcie wzajemnego znęcania się nad sobą małżonków w tym samym czasie”*.²⁸⁴

Przyjęcie istnienia przewagi jako elementu niezbędnego dla zarzucenia danej osobie popełnienia przestępstwa znęcania może doprowadzić do niekorzystnego położenia osoby, która podjęłaby działania w celu obrony przed zachowaniem sprawcy. W tym jednak zakresie SN wydaje się nie przenosić faktu obrony na interpretację istnienia przewagi, jak np. w wyroku SN z dnia 17 sierpnia 1970 r. sygn. akt IV KR 146/1970: *„Znęcanie się, o którym mowa w przepisie art. 184 § 1 KK, jest działaniem niezależnym od faktu, czy osoba, nad którą sprawca znęca się, nie sprzeciwia mu się i nie próbuje się bronić. Środki obronne stosowane przez taką osobę są usprawiedliwione, gdyż podejmowane są w obronie przed bezpośrednim*

---

²⁸⁴ Wyrok SN z dnia 4 czerwca 1990 r. sygn. akt V KRN 96/1990 OSP 1992/4/78

*bezprawnym zamachem na jej dobro. Nie można przeto uznać, aby obrona osoby, nad którą sprawca się znęca, odbierała jego działaniu cechy przestępstwa”.*²⁸⁵

W istocie zatem sąd dokonuje analizy postawy osoby pokrzywdzonej w kontekście jej postawy wobec sprawcy. Aby można było mówić o znęcaniu osoba pokrzywdzona nie może się przeciwstawiać sprawcy (nie będzie on miał nad nią wtedy przewagi wystarczającej do uznania, że się nad nią znęca) ale już bronić się przed jego działaniami może. Stawia to osobę pokrzywdzoną w bardzo trudnej pozycji osoby, która powinna (dla wypełnienia przez sprawcę znamion znęcania) pozostawać bierna tak długo, jak długo sprawca nie rozpocznie działania zmierzającego do zadania bólu fizycznego lub cierpienia moralnego.

Dochodzi zatem do paradoksu, w którym taka sama postawa osoby pokrzywdzonej może doprowadzić do uniewinnienia sprawcy znęcania (jeżeli wystąpi przed jego atakiem) lub może być uznana za uprawnioną obronę osoby pokrzywdzonej.

Wobec powyższego stwierdzenia dotyczącego oceny zachowania osoby pokrzywdzonej, polegającej na obronie przed zachowaniem oskarżonego, można postawić tezę, że istnieje sprzeczność w wykładni sądowej przestępstwa znęcania. Nie chodzi przy tym o to, że jakkolwiek wyrok odbierałby prawo osobie pokrzywdzonej do obrony. Bardziej istotne jest stwierdzenie, że przewaga sprawcy powinna przybrać takie rozmiary, że osoba pokrzywdzona nie jest w stanie się przeciwstawić sprawcy lub jest w stanie to zrobić w niewielkim zakresie. Trudno bowiem nie zauważyć, że obrona zawsze jest przeciwstawieniem się działaniom napastnika. Może ona być świadomym działaniem lub bardziej odruchem organizmu, jednak zawsze zmierza do udaremnienia działania sprawcy, a tym samym stanowi wyraz przeciwstawienia się jego woli. Niejednokrotnie o skuteczności obrony będzie decydował stan organizmu sprawcy np. silne upojenie alkoholem lub stan po użyciu narkotyków, ale również przybrana przez niego postawa lub forma działania. Wreszcie może okazać się, że działania podjęte w celu obrony przez osobę pokrzywdzoną będą drastyczniejsze i dalej idące niż działania sprawcy, który np. narusza nietykalność cielesną osoby pokrzywdzonej, która w akcie obrony pozbawia go życia. Sprzeczność orzecznictwa w tym zakresie w mojej ocenie jest pozorna, gdyż o istocie oceny działania sprawcy decyduje cel jego działania i podobne kryterium powinno obowiązywać w przypadku oceny zachowania osoby pokrzywdzonej. Działa bowiem ona w celu udaremnienia niebezpieczeństwa, jakie wywołało zachowanie sprawcy. Cel ten zatem obejmuje wolę przeciwstawienia mu się. O tyle więc przytaczana wykładnia sądowa nie jest jednoznaczna, że nie wskazuje, że sam fakt przeciwstawienia się woli sprawcy nie będzie oznaczał nieistnienia po jego stronie przewagi pozwalającej na przyjęcie skazania. Bardziej zasadne wydawałoby się ustalenie, czy sprzeciw osoby

---

²⁸⁵ Wyrok SN z dnia 17 sierpnia 1970 r. sygn. akt IV KR 146/1970

pokrzywdzonej mógł w jakikolwiek sposób udaremnić działanie sprawcy w tym znaczeniu, że to on podporządkował się woli osoby pokrzywdzonej, a nie odwrotnie. W każdym bowiem innym przypadku sam fakt przeciwstawienia się woli sprawcy nie powinien prowadzić do wniosku, że sprawca nie miał wystarczającej przewagi, aby uznać, że się znęcał.

Zatem decydującym czynnikiem przy ocenie zachowania osoby pokrzywdzonej nie powinno być uzewnętrznione zachowanie czy nawet jego konsekwencję, ale zamiar jaki miała dana osoba podejmując takie, a nie inne działania przeciwstawiające się działaniom sprawcy. W tym zakresie można wskazać na wyrok SN z dnia 13 września 2005 r. sygn. akt WA 24/2005: *„Czyn kwalifikowany z art. 207 § 1 KK jest przestępstwem umyślnym i może być dokonany tylko z zamiarem bezpośrednim. Nie jest zatem możliwe wzajemne znęcanie się małżonków. Natomiast zachowanie się ich może wyczerpywać jednostkowo znamiona przestępstw znieważania bądź naruszania nietykalności fizycznej”*.²⁸⁶

W uzasadnieniu wyroku SN stwierdził: *„Istota przestępstwa określonego w art. 207 § 1 KK polega na jakościowo innym zachowaniu się sprawcy względem pokrzywdzonej jakże odmiennym od przypadków znieważania, naruszenia nietykalności cielesnej itp. Zakłada ono bowiem zaistnienie przewagi po stronie sprawcy nad ofiarą w zakresie określonego zachowania polegającego na wyrządzaniu rażących dolegliwości psychicznych lub też fizycznych, którym ona nie może się przeciwstawić, bądź może to uczynić w niewielkim stopniu. Czyn kwalifikowany z art. 207 § 1 KK jest przestępstwem umyślnym i może być dokonany tylko z zamiarem bezpośrednim.*

Nie jest zatem możliwe wzajemne znęcanie się małżonków. Natomiast zachowanie się ich może wyczerpywać jednostkowo znamiona przestępstw znieważania bądź naruszania nietykalności fizycznej”.

Ustalony przez sąd pierwszej instancji stan faktyczny sprawy (niekwestionowany przez sąd drugiej instancji oraz SN) obejmował szereg zachowań oskarżonego skierowanych do pokrzywdzonej, takich jak kopanie, szarpanie, popychanie, kierowanie gróźb karalnych, uderzenia w głowę, ciągnięcie za włosy. Ustalono jednak, że: *„Oboje powodowali kłótnie, awantury domowe, wzajemnie się znieważali ...”*.

Stan faktyczny niniejszej sprawy, a w zasadzie jego ocena dokonany przez sądy obu instancji pokazuje, jak różnie może być oceniana postawa osoby pokrzywdzonej w kontekście zaistnienia przewagi niezbędnej do wypełnienia znamion przestępstwa znęcania. Jeżeli uznamy, że zachowania polegające na znieważaniu czy nawet naruszaniu nietykalności cielesnej są formą obrony przed działaniami oskarżonego, nie stoi to na przeszkodzie uznania oskarżonego winnym popełniania zarzucanego mu czynu. Przeciwnie jednak stanie się, jeżeli

---

²⁸⁶ Wyrok SN z dnia 13 września 2005 r. sygn. akt WA 24/2005 OSN WSK 2005/1/1655

uznamy, że są to zachowania w gruncie rzeczy tożsame z zachowaniami oskarżonego, co świadczy o braku istnienia jego przewagi nad pokrzywdzoną. Ponownie zatem należy podkreślić, że ocena zachowania osoby pokrzywdzonej nie może być oderwana od dokonania oceny celu jej działania. W przeciwnym razie należałoby uznać, że jedynie całkowite poddanie się woli oskarżonego przez osobę pokrzywdzoną pozwala na jego skazanie.

5.5. ZNĘCANIE JAKO DZIAŁANIE UMYŚLNE

Ponieważ w orzecznictwie SN i sądów powszechnych ocena zachowania i postawy sprawcy i osoby pokrzywdzonej, jeżeli są małżeństwem, odbywa się z uwzględnieniem norm obowiązujących w małżeństwie, można odnieść wrażenie, że wykładnia sądowa przestępstwa znęcania akceptuje relacje współmałżonków oparte na zasadzie patriarchalnej wizji rodziny. W sytuacji, w której osoba pokrzywdzona pozostaje podporządkowana sprawcy i jest mu posłuszna może on poprzez swoje działanie lub zaniechanie doprowadzić do tego, że zostanie uznany winnym popełnienia przestępstwa znęcania. Inaczej jednak będzie w małżeństwie opartym o konstytucyjną zasadę równości praw i obowiązków, w której pomiędzy małżonkami nie dochodzi do relacji podporządkowania. W takiej sytuacji postawa osoby pokrzywdzonej czynnie realizującej swoje prawa, wynikające z zawarcia związku małżeńskiego, będzie uznawana za postawę świadczącą o braku przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną. W konsekwencji wykładnia sądowa przestępstwa znęcania wprowadza podział pomiędzy rodziny, które przyjęły różne modele funkcjonowania. Jeżeli bowiem małżonkowie przyjmują tzw. tradycyjny model rodziny, w której moc decyzyjną ma mężczyzna, a kobieta jest podporządkowana jego woli, mają do tego prawo. Jednak przyjęcie modelu równości praw i obowiązków małżeńskich, w którym małżonkowie wspólnie podejmują istotne decyzje oraz wspólnie dbają o rozwój rodziny, zarówno materialny jak i duchowy, nie powinno ograniczać ochrony jednego z małżonków przed bezprawnymi działaniami drugiego. Jednocześnie wskazanie rodziny, jako dobra chronionego w przypadku przestępstwa znęcania, implikuje konieczność wskazania przez sąd orzekający, że zachowania sprawcy były wymierzone w prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Sąd powinien zatem odwołać się do wzorca prawidłowo funkcjonującej rodziny i relacji, jakie powinny funkcjonować pomiędzy jej członkami. Ponieważ prawo karne nie określa norm, jakie powinny obowiązywać w relacjach rodzinnych, niezbędnym jest poszukiwanie tych wzorców wśród innych norm, niekoniecznie prawnokarnych. Podstawowym aktem prawnym w tym zakresie jest KRiO oraz zawarta w nim zasada równości praw małżonków. Znaczenie będzie miał również zwyczaj i tradycja dotycząca tych relacji. Wszystkie te czynniki będą odgrywały rolę przy dokonywaniu oceny, czy oskarżony swoim działaniem zagroził dobru chronionemu

jakim jest rodzina.²⁸⁷

Dokonanie oceny umyślności działania sprawcy oraz celu działania osoby pokrzywdzonej nie jest rzeczą łatwą, zarówno z uwagi na brak możliwości przeprowadzenia dowodów pozwalających jednoznacznie stwierdzić, jakie procesy myślowe towarzyszyły stronom w czasie ustalonego stanu faktycznego, jak i trudność w ustaleniu ilości czynników wpływających na uzewnętrznione zachowanie stron. Po stronie sprawcy kluczowym jest ustalenie, czy chciał on się znęcać nad osobą pokrzywdzoną. Do takich wniosków prowadzi m.in. wyrok SN z dnia 3 stycznia 1986 r. sygn. akt Rw 1180/1985: „*Przestępstwo z art. 184 § 1 KK może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim, gdyż znęcanie się z istoty swej oznacza chęć zadawania cierpień, a nie tylko godzenie się sprawcy na taki charakter swego zachowania się*”.²⁸⁸ Podobnie wypowiedział się SN we wcześniejszym wyroku z dnia 8 lutego 1982 r. sygn. akt II KR 5/1982: „*Znęcanie się (art. 184 § 1 kk) oznacza działanie albo zaniechanie polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dolegliwych cierpień moralnych, powtarzających się albo jednorazowym lecz intensywnym i rozciągniętym w czasie. Cechą podmiotową znęcania się jest jego umyślność, wyrażająca się w chęci wyrządzenia krzywdy fizycznej lub moralnej, dokuczania, poniżania - obojętnie z jakich pobudek*”.²⁸⁹

W orzecznictwie SN wydanym na podstawie obowiązującego KK²⁹⁰ oraz w doktrynie prezentowany jest pogląd, że przestępstwo znęcania może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim. Należy przytoczyć tu pogląd L. Falandysza, który utrzymywał, że znęcanie się może być podjęte tylko z zamiarem bezpośrednim (*dolus directus coloratus*) i należy do przestępstw „kierunkowych”, do istoty bowiem znęcania się należy chęć szczególnego dokuczenia (złośliwości) lub okrucieństwa.²⁹¹

Zdaniem jednak niektórych przedstawicieli doktryny przestępstwo to może być popełnione nie tylko z zamiarem bezpośrednim, ale także z zamiarem ewentualnym. Podobnie uchwała SN z 9 czerwca 1976 r. sygn. akt VI KZP 13/75 OSNKW 1976 nr 7-8 poz. 86 pkt 3. „Powyższe orzeczenie przekonująco wykazuje, że strona podmiotowa znęcania się może polegać na obu postaciach zamiaru. Twierdzenie, że pojęcie znęcania się jest tak dalece

---

²⁸⁷ Uchwała SN z dnia 9 czerwca 1976 r., VI KZP 13/75: „przestępstwo znęcania się godzi w podstawowe zasady współżycia w rodzinie, decydujące o jej spoistości i trwałości, stanowi rażące naruszenie obowiązków rodzinnych i istotny czynnik wpływający na rozkład małżeństwa oraz rozbięcie rodziny, a w konsekwencji na osłabienie jej funkcji wychowawczej z dalszymi szkodliwymi tego następstwami dla rozwoju fizycznego, psychicznego i moralnego oraz procesu przystosowania społecznego dzieci i młodzieży”.

²⁸⁸ Wyrok SN z dnia 3 stycznia 1986 r. sygn. akt Rw 1180/1985 OSP 1987/3/67

²⁸⁹ Wyroku z dnia 8 lutego 1982 r. sygn. akt II KR 5/1982 OSNPG 1982/8/114

²⁹⁰ W marcu 2015 r. SN wydał wyrok (Wyrok SN z dnia 18 marca 2015 r. sygn. akt III KK 432/14 LEX nr 1663408) w którym dopuścił występowanie zamiaru ewentualnego w przestępstwie znęcania się. Trudno jednak na podstawie jednego orzeczenia wnioskować, czy oznacza to zmianę dotychczasowej linii orzeczniczej.

²⁹¹ L. Falandysz, *Pokrzywdzony w prawie karnym i wiktymologii*, Warszawa 1980 r., s. 183

zabarwione pod względem podmiotowym, że wykluczony jest tutaj zamiar ewentualny, jest po prostu nadinterpretacją. Trafnie podnosi A. Ratajczak, że termin „znęcać się” nie podkreśla ani szczególnego celu, do którego powinien zmierzać sprawca, ani szczególnych pobudek lub motywów, którymi powinien się kierować. O znęcaniu bowiem – z etymologicznego punktu widzenia – można mówić nie tylko, gdy sprawca znęca się ze złośliwości lub sadyzmu, albo gdy jego wyłącznym celem jest pokrzywdzenie osoby zależnej, ale także wtedy, gdy sprawca, bijąc na przykład swoją ofiarę, kieruje się zwykłym gniewem, podnieceniem, poczuciem własnej siły, strachem przed atakiem ofiary, złe pojętymi względami wychowawczymi, bądź gdy jego zachowanie stanowi tylko reakcję na niewłaściwe postępowanie pokrzywdzonego”.²⁹²

Strona podmiotowa polega na umyślności w formie zamiaru bezpośredniego. W opinii własnej sprawcy jego działanie może wcale nie zasługiwać na ocenę jako „znęcanie się”, wystarcza, że sprawca świadomie swoimi czynnościami wyrządza cierpienia.²⁹³

Przestępstwo znęcania może być popełnione jedynie z winy umyślnej. Nie wymaga się szczególnego „zabarwienia” zamiaru przez złośliwość, uporczywość, brutalność, okrucieństwo itp., co stanowi jedynie okoliczność obciążającą.²⁹⁴

Źródła koncepcji zamiaru ewentualnego w prawie karnym należy poszukiwać według Genowefy Rejman w nauce niemieckiej.²⁹⁵ Za nią wprowadzono zamiar ewentualny do polskiego Kodeksu karnego z 1932 r., traktując go jako równorzędny do zamiaru bezpośredniego. Zamiar ewentualny jest przez G. Rejman uznawany za jedną z nowszych form winy. Na początku traktowano bowiem zamiar ewentualny jako sytuację, w której zachowanie człowieka nienaruszające prawa wywoływało skutek powodujący jego naruszenie, zatem bardziej chodziło o związek przyczynowy, a nie o zamiar. W wyniku ewolucji tego pojęcia wyeliminowano z niego odpowiedzialność za skutek, którego sprawca nie mógł przewidzieć. Zatem jeden czyn oceniany z punktu widzenia zawinienia zostaje przy konstrukcji zamiaru ewentualnego rozdzielony na dwa odrębne czyny, z których pierwszy objęty jest zamiarem bezpośrednim sprawcy, a drugi zamiarem ewentualnym. G. Rejman zdaje się zgadzać z podejściem, jakie w zakresie teorii zamiaru ewentualnego prezentował W. Wolter. Ujmował on zamiar ewentualny jako świadomą obojętność: „Im silniejsza jest chęć wywołania skutku objętego zamiarem bezpośrednim, tym mocniejszy będzie nacisk na wyrażenie zgody odnośnie do skutku w ramach zamiaru ewentualnego”.²⁹⁶

---

²⁹² A. Wąsek, J. Warylewski, *Objaśnienia do art. 206 – 211*, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, Tom I Warszawa 2006 r., str. 1049

²⁹³ I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1980 r., str. 399

²⁹⁴ J. Bafia, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1987 r., str. 179

²⁹⁵ G. Rejman, *Teorie i formy winy*, Warszawa 1980 r., str. 200

²⁹⁶ Ibidem, str. 208

Sytuacja, w której sprawca może działać z zamiarem ewentualnym komplikuje się w przypadku przestępstw kierunkowych (celowych). Przez długi czas nauka odrzucała możliwość przypisania sprawcy przestępstwa celowego zamiaru ewentualnego. Na zagadnienie zamiaru ewentualnego w postaci *dolus quasi eventualis* wskazał I. Andriejew. W tej konstrukcji przestępstwa kierunkowe w zasadzie cechuje zamiar bezpośredni, który może również polegać na zamiarze quasi ewentualnym. Powstaje zatem swego rodzaju kombinacja chcenia z godzeniem się.²⁹⁷

Poglądy wyrażane do tej pory, zarówno przez SN jak i przez doktrynę, wskazujące na konieczność wystąpienia zamiaru bezpośredniego u sprawcy znęcania oparte są na tezie, że znęcanie jest działaniem intencjonalnym, co z kolei oznacza, że u sprawcy występuje chęć dostarczenia cierpienia osobie pokrzywdzonej.

Pogląd ten powstał w oparciu o doświadczenie prowadzenia postępowań przygotowawczych i sądowych na przestrzeni ostatnich sześćdziesięciu lat. Doświadczenie to powstawało jednak w warunkach, w których brak było systemowych rozwiązań nakazujących pracę z osobami znęcającymi się, a tym samym nie posiadano stosownej wiedzy na temat strony psychologicznej tych osób. Zatem ocena tego, że przestępstwo znęcania jest popełnianie jedynie z zamiarem bezpośrednim jest oparte jedynie na skutku działania sprawcy i polega na tym, że jeżeli skutek był obiektywnie odpowiednio dolegliwy, to zakłada się, że sprawca musiał działać w zamiarze bezpośrednim. Prowadzenie od 2005 r. (wejście w życie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz przepisów pozwalających skierowanie sprawców przemocy do programów korekcyjno-edukacyjnych) działań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie m.in. dla osób znęcających się, pozwala w inny sposób postrzegać zachowanie sprawcy, a przede wszystkim jego tok myślenia. Pomimo, że w dalszym ciągu udział sprawców w owych programach jest sporadyczny i rocznie sądy kierują jedynie ok. 200 sprawców do udziału w takich programach, to można zasadnie podjąć próbę wyciągnięcia wniosków na temat tego, w jaki sposób sami sprawcy postrzegają swoje zachowanie, a przede wszystkim czym się kierują wykonując poszczególne elementy znęcania.²⁹⁸

Jako główny cel działania sprawców znęcania należy wskazać chęć podporządkowania sobie osoby pokrzywdzonej. Podkreślany w orzecznictwie element chęci dostarczenia cierpienia nie jest celem samym w sobie. Efektem działania sprawcy ma być całkowite podporządkowanie sobie współmałżonka lub dziecka. Obserwacja cykliczności przemocy oraz bezpośrednich przyczyn jej występowania (w ocenie sprawców) prowadzi do prostego wniosku, że nie bez znaczenia dla zachowania sprawcy jest zachowanie (i jego ocena) osoby

---

²⁹⁷ Ibidem, str. 211

²⁹⁸ J. Katz, *Paradoks macho*, tł. M. Danicka, Warszawa 2012 r., str. 28

doznającej przemocy. Gdyby sprawca działał przede wszystkim w celu dostarczenia cierpienia osobie najbliższej, byłoby mu obojętne, w jaki sposób ta osoba się zachowuje. Tymczasem sposób zachowania sprawcy (drastyczność tych zachowań) jest uzależniona od tego, jakie zachowanie (w jego ocenie) pozwoli mu osiągnąć zamierzony cel w postaci uległości i posłuszeństwa. Jeszcze raz podkreślenia wymaga, że gdyby celem było cierpienie i ból, działanie sprawcy zawsze byłoby w równym stopniu dolegliwe i mogło jedynie przybierać na sile lub drastyczności.²⁹⁹

Zdarza się również, że sprawcy znęcania jako powód swojego zachowania wskazują pobudki pozytywne, pozornie zasadne np. z moralnego punktu widzenia. Wskazują, że dzieci były niegrzeczne lub nie chciały się uczyć. W przypadku przemocy pomiędzy osobami dorosłymi sprawcy wskazują na brak wierności lub szacunku. Tego rodzaju argumentacja jest oczywiście pozorna. Trudno jest uznać, że sprawcy realnie chodziło o dobre wyniki w nauce. Jednak nie sposób również przyjąć, że chodziło mu o dostarczenie cierpienia psychicznego lub fizycznego. Bazowanie na poglądzie, iż znęcanie może być popełnione jedynie z zamiarem bezpośrednim, musiałoby prowadzić do uniewinnienia takiego sprawcy. Obiektywnie jednak jego zachowanie polegało na zadawaniu bólu, a także na osiągnięciu skutku w postaci zastraszenia osoby doznającej przemocy. Zatem uzależnianie odpowiedzialności za znęcanie jedynie od przeżyć psychicznych sprawcy, w oderwaniu od skutku jego działań, wydaje się być zbyt daleko idącym ograniczeniem odpowiedzialności. Sprawca bowiem każdorazowo godzi się z tym, a nawet działa w tym zakresie świadomie, że osoba doznająca przemocy będzie się go bała. Błędnie jednak sprawca utożsamia uczucie strachu z szacunkiem, posłuszeństwem i uległością.

Ponownie więc z pełną aprobatą należy odnotować swego rodzaju wyłom w orzecznictwie SN w zakresie dopuszczenia zamiaru ewentualnego przy przestępstwie znęcania – wyrok SN z dnia 18 marca 2015 r. opisany w rozdziale 4.3.4.

W myśl tego, co przedstawiła G. Rejman zachowanie sprawcy znęcania powinno być nie tylko rozpatrywane w zakresie zamiaru ewentualnego (dopuszczającego wywołanie innego skutku niż posłuszeństwo w postaci np. cierpienia) ale również można zastanowić się nad działaniem nieumyślnym. Podążając bowiem za myślą uczonej, z tytułu winy nieumyślnej może odpowiadać tylko ten, kto nałożył na siebie sam dany obowiązek. Z taką przecież sytuacją będziemy mieli do czynienia, jeżeli dana osoba wstępuje w związek małżeński lub decyduje się na wychowywanie dzieci. Owe obowiązki, jednoznacznie wyrażone w prawie (kodeks rodzinny i opiekuńczy) nie dość, że nie są przez sprawcę przemocy wypełniane, to jeszcze jego sposób postępowania wywołuje cierpienie u osób,

---

²⁹⁹ Ibidem, str. 29

wobec których był zobowiązany do zachowania pozytywnego. Zadając pytanie sprawcy, czy wiedział o tym, że nie wolno mu bić współmałżonka, nie sposób przyjąć, że sprawca posiadał przeświadczenie, że wolno mu zgodnie z prawem to robić. Sytuacja jednak w znacznym stopniu komplikuje się w przypadku dzieci. Jeżeli bowiem sprawca będzie działał w przeświadczeniu, że wolno mu naruszać nietykalność cielesną dziecka, a nawet że powinien to robić, aby wychować dziecko, taka sytuacja z pewnością nie będzie objęta zamiarem umyślnym, a efekt działania sprawcy w postaci dostarczenia bólu i zastraszenia pokrzywdzonego będzie taki sam jak przy znęcaniu intencjonalnym.³⁰⁰

Ustawodawca w przypadku przestępstwa znęcania rozróżnił działanie sprawcy na fizyczne i psychiczne. Obiektywnie ocenić może sprawca działanie fizyczne, na ile ono jest dolegliwe i przysparzające ból pokrzywdzonemu. Ostatecznie można bowiem ocenić, czy uderzenie, popchnięcie, szturchnięcie, kopnięcie było silne, czy nie.

Zdecydowanie trudniej jest dokonać oceny dolegliwości oddziaływania na sferę psychiki osoby pokrzywdzonej. Przy groźbie karalnej obowiązuje zasada, że nie wystarczy komuś grozić, aby doszło do popełnienia przestępstwa. Koniecznym jest, aby osoba, której grożono bała się, iż groźba zostanie spełniona. Wymóg ten jest zasadny z tego choćby powodu, że groźba niewywołująca obawy nie jest dolegliwa. Na ile jednak sprawca jest w stanie ocenić, czy jego zachowanie, słowa, intonacja głosu wywołają strach (czyli obawę) u osoby pokrzywdzonej? Jeżeli sprawca grozi określonym zachowaniem i jednocześnie nie ma zamiaru tak postąpić, a jedynie chce przestraszyć daną osobą, to takie zachowanie nie będzie w ocenie sprawcy zbyt dolegliwe, gdyż on wie, że nie spełni groźby. Jeżeli jednak sprawca grozi i bierze pod uwagę, że może groźbę spełnić, jeżeli osoba doznająca przemocy nie zachowa się w taki sposób, jakby tego chciał, to już w jego własnej ocenie sytuacja dla osoby, do której groźba jest skierowana jest znacznie poważniejsza. Obie opisane sytuacje są jednak w takim samym stopniu dolegliwe dla osoby pokrzywdzonej, gdyż nie wie ona, czy sprawca zamierza swoją groźbę spełnić, czy nie.

Przytoczone wyżej orzecznictwo jednoznacznie wskazuje, że dla przypisania danemu działaniu cech znęcania nie jest konieczne osiągnięcie jakiegokolwiek skutku. W przypadku przestępstwa znęcania sprawcę i osobę pokrzywdzoną łączą bliskie relacje, wynikające z więzów rodzinnych lub do nich zbliżonych. Powoduje to, że dokonywanie oceny celu zachowania się stron następuje w kontekście relacji rodzinnych i negatywnych skutków tych relacji. Słusznie bowiem zauważył SN w uchwale z dnia 9 czerwca 1976 r. sygn. akt VI KZP 13/1975 formułując wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie prawnokarnej ochrony rodziny, że: „1. *Przestępstwo określone w art. 184 § 1 KK,*

---

³⁰⁰ S. Różycka – Jaroś, *Karcenie dzieci — czyn zabroniony, czy okoliczność uchylająca bezprawność?*, Warszawa 2011 r., str. 44

występujące przeważnie w postaci znęcania się nad członkami rodziny, stanowi rażące naruszenie obowiązków rodzinnych, prowadzi najczęściej do rozkładu pożycia małżeńskiego i rozbicia rodziny oraz demoralizacji młodzieży.

2. Ustawowe określenie: "znęca się" oznacza działanie albo zaniechanie, polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dotkliwych cierpień moralnych, powtarzającym się albo jednorazowym, lecz intensywnym i rozciągniętym w czasie.

3. Przez określenie: "członek rodziny", o którym mowa w art. 184 § 1 KK, należy rozumieć przede wszystkim małżonka, rodziców i dzieci sprawcy, a ponadto osoby pozostające z nim w stosunku przysposobienia.

4. Spowodowanie przez znęcanie się skutku wykraczającego poza ramy pojęcia znęcania się i wyczerpującego znamiona innego przestępstwa uzasadnia kumulatywną kwalifikację prawną takiego czynu (art. 10 § 2 KK).

5. Czyn określony w art. 184 § 2 KK stanowi kwalifikowany typ przestępstwa znęcania się. Znamieniem ustawowym decydującym o surowszej odpowiedzialności jest następstwo, polegające na targnięciu się pokrzywdzonego na własne życie".³⁰¹

Dokonane przez SN wskazanie znęcania jako przyczyny rozkładu pożycia małżeńskiego i demoralizacji młodzieży wyklucza możliwość przyjęcia rozumowania zakładającego, że sprawca znęcania działa w zamiarze ochrony rodziny lub wychowania dzieci. Przeciwnie należy jednak ocenić zachowanie osoby pokrzywdzonej, które zmierza do przeciwstawienia się sprawcy i do zmiany jego postawy np. zaprzestania spożywania alkoholu lub podjęcia zatrudnienia w celu łożenia na utrzymanie rodziny. Te bowiem działania mają na celu nie tylko przeciwstawienie się sprawcy, ale również utrzymanie lub powstanie prawidłowych relacji rodzinnych.

Powstaje zatem charakterystyczne dla przestępstwa znęcania skumulowanie przedmiotów ochrony. Z jednej strony podstawowym przedmiotem ochrony jest rodzina i jej prawidłowe funkcjonowanie. Ale dobro to nie może być chronione ponad pobocznymi przedmiotami ochrony, jakimi są życie i zdrowie członków rodziny. W tym zakresie wypowiedział się SN w wyroku z dnia 24 lipca 1974 r. sygn. akt I KRN 31/1974: „Wprawdzie głównym przedmiotem chronionym przepisem art. 168 KK jest wolność człowieka, a przepis art. 184 KK chroni przede wszystkim rodzinę, to jednak przepisy te chronią również część i nietykalność cielesną człowieka oraz jego zdrowie (tzw. uboczny przedmiot ochrony)".³⁰²

W konsekwencji objęcia kilku dóbr ochroną prawną-karną przez jeden przepis powstaje zagadnienie sposobu postępowania w przypadku, jeżeli jedno lub kilka zachowań oskarżonego wypełnia znamiona nie tylko przestępstwa znęcania, ale również innych

³⁰¹ Uchwała SN z dnia 9 czerwca 1976 r. sygn. akt VI KZP 13/1975

³⁰² Wyrok SN z dnia 24 lipca 1974 r. sygn. akt I KRN 31/1974

przestępstw przeciwko życiu lub zdrowiu człowieka. SN rozstrzygnął tę kwestię w wyroku z dnia 25 marca 1975 r. sygn. akt IV KR 16/1975 stwierdzając: „1. *Jeżeli poszczególne fragmenty działalności polegającej na znęcaniu się wyczerpują znamiona przestępstw zagrożonych karą łagodniejszą od przewidzianej w art. 184 § 1 KK albo nawet karą taką samą jak przewidziana w tym przepisie - skazanie następuje za przestępstwo określone w art. 184 § 1 KK Nie stosuje się przy tym przepisów o kumulatywnej kwalifikacji prawnej, ponieważ zachodzi tu jedynie pozorny zbieg przepisów ustawy.*

2. *Jeżeli natomiast przynajmniej jeden z fragmentów wykonawczych działania polegającego na znęcaniu się przybrał formę przestępstwa zagrożonego karą surowszą, niż określona w art. 184 § 1 KK, to przepisy o kumulatywnej kwalifikacji prawnej mają zastosowanie*”.³⁰³

Pozorny zbieg przepisów, o którym wspomina SN wynika z istoty przestępstwa znęcania, na które składa się kilka (niekoniecznie takich samych) czynów, nawet jeżeli poszczególne z nich wypełniają znamiona innych przestępstw. Ustawodawca w ten sposób wskazuje na działanie sprawcy znęcania jako na pewną całość, którą należy oceniać łącznie, zwłaszcza w kontekście celu sprawcy polegającym na chęci podporządkowania sobie osoby doznającej przemocy. Za swego rodzaju wyjątek należy uznać działanie jednorazowe, ale i w takim wypadku cel działania sprawcy będzie decydował o zakwalifikowaniu prawnym czynu. Na tę kwestię zwrócił uwagę SN w wyroku z dnia 30 sierpnia 1971 r. sygn. akt I KR 149/1971: „*Znęcanie się w rozumieniu art. 184 § 1 KK jest działaniem złożonym zazwyczaj z wielu fragmentów wykonawczych działania przestępczego, ale nie wyklucza działania jednorazowego, jeżeli intensywnością swą i zadawaniem cierpień realizuje stan faktyczny powszechnie rozumiany jako znęcanie się*”.³⁰⁴

Jak już wspomniano ustalenie celu czyjegoś działania nie jest zadaniem łatwym. Dla jego ustalenia nie jest konieczne dokonywanie oceny skutków działania danej osoby, a wręcz może to być mylące w sytuacji, w której sprawca swojego celu nie osiągnął, pomimo że podjął wszystkie zamierzone przez siebie działania. Zatem wnioskowanie, iż nie miał on zamiaru tylko dlatego, że zamierzony skutek nie nastąpił, nie pokrywa się z przyjętym w tego rodzaju przypadkach tokiem rozumowania.

Natomiast z pewnością należy postawić pytanie, czy dane zachowanie mogło w ogóle być dolegliwe w stopniu pozwalającym na nazwanie go znęcaniem? Nie chodzi przecież o jakąkolwiek dolegliwość skierowaną nawet do potencjalnie wrażliwej osoby. Ilustrację przedstawionej konstrukcji wnioskowania jest wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r. sygn. akt IV KKN 312/1999, w którym stwierdzono: „*Przestępstwo określone w art. 207 § 1 KK może być*

³⁰³ Ibidem

³⁰⁴ Wyrok z dnia 30 sierpnia 1971 r. sygn. akt I KR 149/1971 OSNPG 1971/12/238

popelnione umyślnie i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. Przesądza o tym znamię intencjonalne "znęca się", charakteryzujące szczególne nastawienie sprawcy. Pojęcie "znęcanie się" na gruncie art. 207 KK zawiera w sobie istnienie przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, której nie może się ona przeciwstawić lub może to uczynić w niewielkim stopniu. Nie jest zatem możliwe wzajemne znęcanie się nad sobą małżonków w tym samym czasie".³⁰⁵

Uznaje się w przytoczonym powyżej orzecznictwie SN, iż istota przestępstwa znęcania polega na jakościowo innym zachowaniu się sprawcy, aniżeli na zwyczajnym znieważeniu lub naruszeniu nietykalności cielesnej osoby pokrzywdzonej. O uznaniu za "znęcanie się" zachowania sprawiającego cierpienie psychiczne ofiary powinna decydować ocena obiektywna, a nie subiektywne odczucie pokrzywdzonego. Za znęcanie się nie można uznać zachowania sprawcy, które nie powoduje u ofiary poważnego cierpienia moralnego ani w sytuacji, gdy między osobą oskarżoną a pokrzywdzoną dochodzi do wzajemnego znęcania się. Stan faktyczny tej sprawy, a zwłaszcza jego późniejsza ocena przez dwa sądy powszechne oraz SN pokazuje jak trudna jest wykładnia znamion przestępstwa znęcania. Zarówno sąd rejonowy jak i sąd okręgowy uznały oskarżonego winnym popełnienia przestępstwa znęcania w oparciu o następujący stan faktyczny: *„oskarżony po spożyciu alkoholu udawał się do pomieszczeń zajmowanych przez swoją żonę z żądaniami pokrywania przez nią części rachunków za telefon, energię, czy węgiel zużywany w kotłowni. Na tle tych żądań oskarżonego dochodziło do nieporozumień między nimi i wybuchów awantur; w czasie których zarówno oskarżony jak i jego małżonka wyzywali się słowami wulgarnymi. Nadto sąd ten ustalił, iż w kwietniu 1998 r. podczas nieobecności oskarżonego w domu, jego żona wraz z dziećmi przeniosła łóżko i rzeczy oskarżonego z sypialni do pokoju w suterenie i od tego czasu oskarżony tam zamieszkuje. Z ustalonego stanu faktycznego wynika również, że oskarżonego jego małżonka odsunęła także od wychowywania dzieci (ukrywając przed nim adres stacji, gdzie dzieci mieszkają w mieście w czasie nauki w szkole) oraz nie wyrażała zgody, by oskarżonego odwiedzały w domu jakiejkolwiek osoby (wywołała awanturę podejrzewając, iż oskarżonego odwiedziła kobieta, którą była siostra oskarżonego), pozostawiając oskarżonemu ze spraw rodziny jedynie ponoszenie kosztów utrzymania domu".³⁰⁶*

Wyrokami sądów obu instancji oskarżony został skazany na karę sześciu miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem na okres próby wynoszący dwa lata. W zakresie nałożonych obowiązków m.in. nakazano oskarżonemu kulturalne traktowanie członków rodziny.

Zarówno apelacja od wyroku sądu pierwszej instancji jak i kasacja do SN były, w dużej

³⁰⁵ Wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r. sygn. akt IV KKN 312/1999 LEX nr 77436, Prok. i Pr. 2003/9/3

³⁰⁶ Ibidem

mierze oparte na wskazaniu, że sąd dokonał błędnej wykładni znamion przestępstwa znęcania. Tym samym skarżący nie tyle kwestionował ustalony przez sąd stan faktyczny, co dokonaną przez sąd ocenę faktów i nazwanie ich znęcaniem. W uzasadnieniu wyroku SN stwierdził: *„Uzasadnienie sądu odwoławczego razi swą pobieżnością, ogólnikowością i dowolnością, zwłaszcza w aprobowaniu oceny sądu pierwszej instancji, iż Jan K. swoim działaniem wyczerpał znamiona art. 207 § 1 KK ... Z tak ustalonego stanu faktycznego sąd pierwszej instancji arbitralnie uznał, iż oskarżony znęcał się moralnie nad swoją małżonką, a sąd odwoławczy bez przeprowadzenia wnikliwej analizy taką ocenę aprobował”*.³⁰⁷

Ponownie i w tym wypadku dokonując wykładni pojęcia znęcania sąd pośrednio wskazuje, jaki rodzaj relacji małżeńskich będzie mógł być uznany za znęcanie, a jaki nie. Nie jest zatem istotne, czy współmałżonek narusza prawa drugiego współmałżonka. Stwierdzenie bowiem naruszenia praw małżeńskich nie jest przedmiotem oceny sądu karnego. Niemniej tylko ściśle określona relacja współmałżonków będzie mogła być uznana za uzasadniającą przyjęcie, że jeden z nich znęca się nad drugim. Pośrednio zatem sąd jednak dokonuje rozróżnienia naruszenia prawa małżonków dzieląc je na takie, które nie mogą doprowadzić do znęcania (tożsamość relacji małżeńskich) oraz takie, w których przyznaje się osobie pokrzywdzonej prawo do ochrony (relacja podległości osoby pokrzywdzonej wobec sprawcy). W dalszej części tego samego uzasadnienia SN stwierdza: *„W przedmiotowej sprawie nie sposób przyjąć, iż oskarżony udając się do pomieszczeń zajmowanych przez żonę działał w zamiarze bezpośrednim znęcania się nad nią przez wywoływanie awantur. Nie można pominąć i tego, że żądania partycypowania małżonki w kosztach utrzymania ich wspólnego domu ponoszone przez oskarżonego były zasadne. W czasie wybuchających awantur oboje małżonkowie używali słów wulgarnych, a oskarżony na pewno nie miał przewagi nad żoną, bez jego zgody przeniesiono go do sutereny, to on nie miał prawa przyjmowania gości w domu bez zgody żony, wreszcie co wynika z opinii psychiatrycznej, to on poniósł szkody na zdrowiu psychicznym i to on bał się udać do żony ze słusznymi roszczeniami finansowymi bez uprzedniego dodania sobie odwagi przez spożycie alkoholu”*.³⁰⁸

Zarówno pojęcie przemocy jak i wykładnia pojęcia znęcania nie obejmują czynów skierowanych przeciwko rzeczom. Nie oznacza to jednak, że niszczenie rzeczy osobistych drugiej osoby nie może być jednym z elementów znęcania się psychicznego. Za ocenę należy uznać, czy zniszczenie rzeczy, nawet szczególnie cennych lub zabytkowych, może wywołać cierpienie psychiczne mieszczące się w pojęciu znęcania.

---

³⁰⁷ Wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r. sygn. akt IV KKN 312/1999 LEX nr 77436, Prok. i Pr. 2003/3/9

³⁰⁸ Ibidem

5.6. PODSUMOWANIE

Przestępstwo znęcania poczynając od roku 1929 (wprowadzenie przepisu dotyczącego znęcania się nad zwierzętami) ewoluowało. Wywodząc się z przepisów dotyczących ochrony zwierząt, poprzez ochronę dzieci w procesie edukacji i wychowania, w okresie powojennym stanowiąc narzędzie do przeciwdziałania chorobie alkoholowej, aż do obecnego kształtu ochrony osób najbliższych oraz zależnych od sprawcy. W ciągu tak długiego czasu ukształtowało się jednolite stanowisko doktryny, a także stabilna linia orzecznicza SN, z których wynika, że znamię „znęca się” należy rozumieć jako: zadawanie bólu fizycznego lub cierpienia psychicznego, umyślnie, przy czym zachowanie lub zaniechanie sprawcy musi być intensywne, co do zasady kilkakrotne, dokonywane w warunkach podporządkowania własnej woli osób pokrzywdzonych. Tak ukształtowana wykładnia pojęcia „znęca się” powinna przekładać się na jednolitą praktykę stosowania przepisu z art. 207 KK. Ocena, na podstawie konkretnych stanów faktycznych, czy sprawca wypełnił znamiona przestępstwa znęcania, nie powinna powodować większych rozbieżności co do przypisania winy. Czym innym jest wymiar kary wymierzanej przez sąd. W tym wypadku może wydawać się, że sądy będą bardzo różnie orzekać. Czy jednak w praktyce istotnie ukształtowane rozumienie czym jest znęcanie przekłada się na jednolitą praktykę? W jaki sposób sądy rejonowe dokonują wykładni kryteriów decydujących o wypełnieniu znamion przestępstwa znęcania? Jakie konkretnie zachowania lub zaniechania sprawców będą uważane za znęcanie? Aby odpowiedzieć na te pytanie koniecznym było przeprowadzenie badań orzecznictwa sądów rejonowych, których opis i wyniki zostały zwarte w następnym rozdziale.

ROZDZIAŁ 6 - WYKŁADNIA ZNAMION PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA W ORZECZNICTWIE SĄDÓW REJONOWYCH – BADANIA

6.1. METODOLOGIA BADAŃ

6. 1. 1. CEL BADAŃ

Celem przeprowadzonych badań było ustalenie sposobu dokonywania wykładni pojęcia „znęca się” z art. 207§1 KK przez sądy rejonowe. Zastosowaną metodą badawczą była analiza akt sądowych spraw dotyczących 207§1 KK. Hipoteza badawcza, poddana w badaniach weryfikacji, zakładała, że sądowa wykładnia pojęcia znęcania powoduje, że jest to pojęcie znacznie węższe niż pojęcie przemocy w rodzinie zdefiniowane w art. 2 ust. 2 UPPR. Hipoteza badawcza zakładała ponadto, że sądy powszechne dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207§1 KK posługują się pojęciem konfliktu, dla opisu zjawiska, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2 UPPR.

Aby sprawdzić poprawność obu hipotez należało przeprowadzić stosowne badania, które pozwoliłyby na ich weryfikację. Chodziło też o sprawdzenie, czy orzecznictwo sądów w sprawach z art. 207 KK cechuje jednolitość, czy też występujące partykularyzmy pozwalają jedynie mówić o lokalnych trendach i nie dają podstawy do uogólnień w innych aspektach niż te, które dotyczą ujmowania tego, co wchodzi w zakres ustawowej definicji pojęcia przemocy w rodzinie.

6. 1. 2. METODA BADAWCZA

Dla weryfikacji hipotez, przyjęto metodę badawczą polegającą na badaniu akt sądowych dotyczących postępowań z art. 207§1 KK. Taki wybór metody badawczej podyktowany był celem badań. Jedynie bowiem poprzez dostęp do akt sądowych, w których znajdują się pisemne niepublikowane uzasadnienia orzeczeń sądu (a tym samym nie dostępne w żadnym innym miejscu)³⁰⁹ możliwe było dotarcie do pisemnych informacji o sposobie i treści dokonanej przez sąd wykładni znamion przestępstwa z art. 207§1 KK oraz ustalenie czy sąd użył w uzasadnieniu wyroku sformułowania konflikt. Jeśli okazało się, że sąd posłużył się takim pojęciem, to należało zbadać w jakim znaczeniu. Jednocześnie akta sądowe stanowią

---

³⁰⁹W czasie przeprowadzenia badań nie był jeszcze uruchomiony portal orzeczniczy sądów powszechnych. Obecnie pod adresem www.orzeczenia.ms.gov.pl można dotrzeć do opublikowanych przez sędziów orzeczeń, również dotyczących art. 207 KK. Dane zawarte w publikacjach nie obejmują jednak informacji z akt, które stanowiły przedmiot badania w niniejszej pracy.

źródło wiedzy o przebiegu całego procesu sądowego, co pozwalało na ustalenie przyczyn, dla których sąd dokonał takiej a nie innej wykładni znamion przestępstwa.

W celu sprawdzenia hipotez badawczych opracowano zestandaryzowany kwestionariusz, przy pomocy którego analizowano każde udostępnione do badania akta sądowe.

Aby uzyskać miarodajne wyniki niezbędnym było dotarcie do akt sądowych z różnych sądów znajdujących się w różnych częściach Polski. Nie wystarczyło więc ograniczyć się do losowego doboru sądów z ogólnej puli wszystkich sądów rejonowych. Wybór sądów, a w konsekwencji akt do badań, należało poprzedzić uwzględnieniem struktury wymiaru sprawiedliwości w Polsce.

Wymiar sprawiedliwości w Polsce sprawowany jest przez Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.³¹⁰ Na podstawie ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o *Sądzie Najwyższym* (Dz. U. 2002 . Nr 240, poz. 2052) SN sprawuje wymiar sprawiedliwości poprzez:

- zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpatrywanie kasacji oraz innych środków odwoławczych;
- podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne;
- rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach.³¹¹

Struktura sądownictwa powszechnego została ukształtowana przez ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. 2001 r. Nr 98, poz. 1070). Na jej podstawie sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w zakresie nienależącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego.³¹² Sądami powszechnymi są: sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne. Zasadą jest, że sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin. Jeżeli jednak w danej gminie mieszka proporcjonalnie duża liczba mieszkańców lub zachodzą inne okoliczności mogące sprawiać, że wpływ spraw do sądu będzie szczególnie duży, można utworzyć na terenie jednej gminy więcej niż jeden sąd rejonowy. Sąd okręgowy tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch sądów rejonowych, a sąd apelacyjny dla obszaru właściwości co najmniej dwóch okręgów sądowych.³¹³ W wyniku takiej metody tworzenia sądów powszechnych w Polsce, w czasie kiedy dokonywano badań funkcjonowało³¹⁴:

---

³¹⁰ Art. 175 ust. 1 Konstytucji RP (Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483)

³¹¹ Art. 1 pkt. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 23 listopada 2002 r. (Dz. U. 2002 Nr 240, poz. 2052)

³¹² Art. 1 §2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 98, poz. 1070)

³¹³ Ibidem, Art. 10

³¹⁴ W roku 2016 na dzień 2 maja powołano 318 sądów rejonowych.

319 sądów rejonowych (na 2478 gmin³¹⁵),

45 sądów okręgowych oraz

11 sądów apelacyjnych.³¹⁶

W każdym sądzie powszechnym utworzony jest przynajmniej jeden wydział karny.³¹⁷

Wydział karny sądu okręgowego rozpoznaje:

1. sprawy z zakresu prawa karnego w pierwszej i drugiej instancji,
2. sprawy zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych w pierwszej instancji,
3. sprawy rozpoznawane w drugiej instancji przeciwko nieletnim o popełnienie czynu karalnego, jeżeli wobec nieletniego zastosowano środek poprawczy lub gdy środek odwoławczy zawiera wniosek o orzeczenie środka poprawczego.

Wydział karny w sądzie apelacyjnym rozpoznaje w drugiej instancji sprawy z zakresu prawa karnego oraz sprawy zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych.³¹⁸

W wyniku tak ukształtowanego podziału zadań w 319 utworzonych (w czasie przeprowadzania badań) sądach rejonowych działało:

357 wydziałów karnych, na 45 sądów okręgowych działało 88 wydziałów karnych oraz na 11 sądów apelacyjnych działało 11 wydziałów karnych.³¹⁹ Właściwość sądu rejonowego w sprawach karnych została ukształtowana w taki sposób, że sądy te orzekają w pierwszej instancji we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu.³²⁰ Kodeks postępowania karnego określa szczegółowo właściwość sądu okręgowego w pierwszej instancji w sprawach o przestępstwa:

- stanowiące zbrodnie;
- o występki przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne (rozdział XVI KK), przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (rozdział XVII KK), zamach terrorystyczny (art. 140 KK), służba w obcym wojsku (art. 141 KK), zaciąg do obcego wojska (art. 142 KK), zabójstwo w afekcie (art. 148 §4 KK), dzieciobójstwo (art. 149 KK), eutanazja (art. 150 §1 KK), namowa i pomoc do samobójstwa (art. 151 KK), przerwanie ciąży za zgodą kobiety (art.

---

³¹⁵ Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2009, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2009 r., str. 151

³¹⁶ Ibidem, str. 171

³¹⁷ W zależności od wpływu spraw do danego sądu może być utworzonych więcej wydziałów karnych w danym sądzie.

³¹⁸ Art. 12, art. 16 i art. 18 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 98, poz. 1070)

³¹⁹ Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2009, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2009 r., str. 171

³²⁰ Art. 24 ustawy Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997 Nr 89, poz. 555)

152 KK), przerwanie ciąży bez zgody kobiety (art. 153 KK), śmierć kobiety ciężarnej (art. 154 KK), śmierć w wyniku ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156§3 KK), śmierć w wyniku bójki i pobicia (art. 158 §3 KK), śmierć lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób w wyniku spowodowania niebezpiecznych zdarzeń (art. 163 §3 i 4 KK), umyślne spowodowanie określonego niebezpieczeństwa (art. 165§1, 3 i 4 KK), piractwo (art. 166 §1 KK), śmierć lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób w wyniku katastrofy (art. 173 §3 i 4 KK), śmierć lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób w wyniku występów związanych z zanieczyszczeniem, odpadami oraz materiałami promieniotwórczymi (art. 185 §2 KK), śmierć w wyniku porzucenia (art. 210 §2 KK), organizowanie nielegalnej adopcji (art. 253 §2 KK), zorganizowana grupa i związek przestępczy (art. 258 §1-3 KK), tajemnica państwowa (art. 265 §1 i 2 KK), sabotaż komputerowy (art. 269 KK), kradzież mienia znacznej wartości (art. 278 §1 i 2 KK w zw. z art. 294 KK), przywłaszczenie mienia znacznej wartości (art. 284 §1 i 2 w zw. z art. 294 KK), oszustwo oraz oszustwo komputerowe odnośnie mienia znacznej wartości (art. 286 §1, art. 287 §1 w zw. z art. 294 KK), nadużycie zaufania wraz ze szkodą majątkową w wielkich rozmiarach (art. 296 §3 KK), pranie brudnych pieniędzy (art. 299 KK);

- inne występkę przekazane do właściwości sądu okręgowego na mocy odrębnych przepisów.³²¹

Liczba rozpatrywanych spraw ogółem przez sądy rejonowe rocznie wynosi ok. 10 milionów

(w roku 2008 liczba ta wynosiła 10265,2 tys.). Spraw karnych i wykroczeniowych rozpatrywanych przez wydziały karne sądów rejonowych było w roku 2008 - 2160,3 tys.³²² Odpowiednio w tym samym czasie wydziały karne w sądach okręgowych rozpoznały 347,7 tys. spraw, przy czym apelacji i zażaleń - 82,2 tys. Wydziały karne w sądach apelacyjnych rozpoznały w 2008 r. 28,8 tys. spraw, w tym 10,4 tys. apelacji i zażaleń.³²³

Sprawy dotyczące przestępstwa znęcania (art. 207 KK) są rozpoznawane w pierwszej instancji przez sądy rejonowe, od których wyroków przysługuje stronom prawo wniesienia apelacji do sądu okręgowego. Tych spraw rocznie jest ok. 12 -13 tys. jak szczegółowo opisano w rozdziale 4.4.

W badaniach postawiono dwie hipotezy:

1. sądowa wykładnia pojęcia „znęca się” nie pokrywa się z definicją przemocy w rodzinie zawartej w art. 2 ust. 2 UPPR;

---

³²¹ Art. 25 ibidem.

³²² Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2009 r., str. 172

³²³ Ibidem, str. 176

2. sądy powszechne dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207 §1 KK, w których wydano wyrok uniewinniający lub umorzono postępowanie posługują się pojęciem konfliktu, dla opisu relacji stron, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2 UPPR.

Aby zweryfikować wyżej postawione hipotezy niezbędnym było ustalenie sposobu dokonywania wykładni pojęcia „znęca się” oraz kryteriów, jakimi kieruje się sąd skazując lub uniewinniając osobę oskarżoną o znęcanie, a także ustalenie, czy sądy posługują się pojęciem konfliktu. W tym celu przeprowadzono badania w jedenastu sądach rejonowych w Polsce (po jednym sądzie rejonowym w każdej apelacji). Przy wyborze sądów, w których dokonywano badań, kierowano się następującymi kryteriami:

- podział terytorium Polski z uwagi na właściwość sądów powszechnych;
- liczba mieszkańców w obrębie właściwości miejscowej danego sądu;
- jeżeli w wybranej miejscowości siedzibę miał więcej niż jeden sąd rejonowy, wyboru pomiędzy nimi dokonywano losowo.

Struktura organizacyjna wymiaru sprawiedliwości dzieli Polskę na jedenaście apelacji. Chcąc uzyskać wiedzę z każdego rejonu Polski, koniecznym było wyselekcjonowanie z 319 sądów rejonowych w Polsce - 11, z których każdy ma siedzibę w innej apelacji. Ponieważ sądy apelacyjne w Polsce umiejscowione są w największych miastach pod względem liczby ludności, jednocześnie w tych miastach siedziby mają również sądy okręgowe oraz sądy rejonowe. Sądy apelacyjne znajdują się w następujących miastach: Warszawa, Łódź, Lublin, Białystok, Rzeszów, Kraków, Katowice, Wrocław, Poznań, Szczecin, i Gdańsk. W każdym z tych miast swoją siedzibę ma przynajmniej jeden sąd rejonowy, który ze względu na liczbę ludności zamieszkującej na terenie jego właściwości miejscowej, jak i liczba wpływu spraw, można zaliczyć do największych sądów rejonowych nie tylko w danej apelacji, ale również w Polsce. W Białymstoku, Lublinie i Rzeszowie swoją siedzibę ma jeden sąd rejonowy. W pozostałych miastach sądy rejonowe wybierano losowo. Na marginesie można zwrócić uwagę na całkowicie subiektywne kryterium, jakim jest prestiż danego sądu. Nie odnosząc się do lokalnych rywalizacji pomiędzy funkcjonowaniem konkretnych sądów rejonowych, można zaznaczyć, że sądy usytuowane w miastach, w których siedzibę mają również sądy apelacyjne, cieszą się stosunkowo wysokim prestiżem.

6. 2. OPIS BADAŃ

6. 2. 1. MIEJSCE PRZEPROWADZENIA BADAŃ

Kierując się kryteriami doboru - po jednym sądzie rejonowym w każdej apelacji z możliwie największym wpływem spraw do badania - wyselekcjonowano następujące sądy:

a) Sąd Rejonowy Szczecin Centrum w Szczecinie

Właściwość miejscowa sądu obejmuje część miasta Szczecina w granicach przebiegających od Nabrzeża Weleckiego w linii prostej do ul. Małopolskiej, osią jezdni ul. Małopolskiej i ul. Jagiellońskiej do torów kolejowych, wewnętrznym obrzeżem nasypu torowiska obwodnicy kolejowej wraz z dworcem PKP Niebuszewo do wiaduktu kolejowego na ul. Szczanieckiej, osią jezdni ul. Szczanieckiej do ul. 1 Maja, osią ul. 1 Maja do ul. Nocznickiego, ul. Nocznickiego do ul. Firlika, osiami ul.: Firlika i Łady do ul. Szarotki i w linii prostej od ul. Szarotki do nabrzeża Odry, wzdłuż linii brzegowej Odry do Nabrzeża Weleckiego oraz część miasta Szczecin w granicach przebiegających od południowej granicy miasta w punkcie przecięcia się Autostrady Poznańskiej z lewym brzegiem Odry Zachodniej, zewnętrznym obrzeżem nasypu torowiska obwodnicy kolejowej wraz z dworcem PKP Turzyn do ul. Jagiellońskiej, osią jezdni ul. Jagiellońskiej i ul. Małopolskiej do Nabrzeża Weleckiego i wzdłuż linii brzegowej Odry Zachodniej do granic administracyjnych miasta.³²⁴

W sądzie działa IV i V Wydział Karny, a także VII Wydział Karny rozpatrujący sprawy wykroczeniowe.

b) Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w Poznaniu

W sądzie utworzono III i VIII Wydział Karny właściwe miejscowo dla rozpoznawania spraw z obszaru: dzielnica Stare Miasto, gmina Murowana Goślina, gmina Suchy Las.

c) Sąd Rejonowy w Lublinie

W sądzie utworzono III, IV, IX i XV Wydział Karny, jednak do badania na podstawie decyzji Prezesa Sądu udostępniono jedynie akta z IV Wydziału Karnego. Wydział rozpoznaje sprawy z zakresu prawa karnego, karnego skarbowego i sprawy wykroczeniowe z obszaru objętego właściwością V Komisariatu Policji w Lublinie oraz z obszaru gmin Jastków, Konopnica.³²⁵

d) Sąd Rejonowy w Rzeszowie

W sądzie utworzono II i X Wydział Karny. II Wydział Karny jest właściwy miejscowo do rozpatrywania spraw z obszaru działania Prokuratury Rejonowej dla miasta Rzeszów, z wyłączeniem osiedli Baranówka i Nowe Miasto, Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie oraz innych prokuratur, a także spraw karnych skarbowych i wykroczeniowych z obszaru miasta Rzeszów.

X Wydział Karny jest właściwy miejscowo do rozpatrywania spraw z obszaru działania Prokuratury Rejonowej w Rzeszowie, a także spraw karnych skarbowych i wykroczeniowych z obszaru właściwości Sądu Rejonowego w Rzeszowie, z wyłączeniem

³²⁴ <http://szczecin-centrum.sr.gov.pl/bip2/> [data dostępu: 27 maja 2014 r.]

³²⁵ <http://lublin.sr.gov.pl/56/45> [data dostępu: 27 maja 2014 r.]

e) Sąd Rejonowy w Białymstoku

W sądzie utworzono III, VII, XII i XV Wydział Karny. W badaniach nie uwzględniono działalności orzeczniczej Wydziału XIII z uwagi na nieobejmowanie swoją właściwością rzeczową spraw z zakresu art. 207 KK.

Do zakresu działania III Wydziału Karnego należy rozpatrywanie spraw z zakresu prawa karnego z obszaru gmin: Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Gródek, Jasionówka, Jaświły, Juchnowiec Kościelny, Knyszyn, Krypno, Łapy, Michałowo, Mońki, Poświętne, Supraśl, Suraz, Turośń Kościelna, Tykocin, Wasilków i Zabłudów.

Do zakresu działania VII Wydziału Karnego należy rozpatrywanie spraw z zakresu prawa karnego z obszaru części miasta Białegostoku w granicach przebiegających od przecięcia linii kolejowej z ul. gen. Franciszka Kleeberga w kierunku południowym, wzdłuż tej linii kolejowej do przecięcia z Al. Jana Pawła II, środkiem Al. Jana Pawła II w kierunku wschodnim do ronda przy hotelu "Turkus", od tego ronda w kierunku południowym środkiem ul. Hetmańskiej do skrzyżowania z ul. ks. Jerzego Popiełuszki i ul. Mikołaja Kopernika, wzdłuż ul. Mikołaja Kopernika w kierunku południowo-wschodnim do ronda, od tego ronda w kierunku północnym wzdłuż linii kolejowej do przecięcia z ul. Jana Henryka Dąbrowskiego, od tego przecięcia wzdłuż ul. Poleskiej w kierunku północno-wschodnim do rzeki Białej, dalej w kierunku południowo-wschodnim wzdłuż rzeki Białej do pl. Antonowicza, od tego placu w kierunku północno-wschodnim wzdłuż rzeki Dolistówka do przecięcia z linią kolejową, wzdłuż linii kolejowej w kierunku wschodnim do przecięcia z ul. K. Ciołkowskiego i wzdłuż tej ulicy w kierunku północno-wschodnim, a następnie wschodnią, północną i zachodnią granicą administracyjną miasta, z wyłączeniem spraw przekazanych III Wydziałowi Karnemu.

Do zakresu działania XV Wydziału Karnego należy rozpoznawanie spraw z zakresu prawa karnego z obszaru części miasta Białegostoku w granicach przebiegających od przecięcia linii kolejowej z ul. gen. Franciszka Kleeberga w kierunku południowym, wzdłuż tej linii kolejowej do przecięcia z Al. Jana Pawła II, środkiem Al. Jana Pawła II w kierunku wschodnim do ronda przy hotelu "Turkus", od tego ronda w kierunku południowym środkiem ul. Hetmańskiej do skrzyżowania z ul. ks. Jerzego Popiełuszki i ul. Mikołaja Kopernika, wzdłuż ul. Mikołaja Kopernika w kierunku południowo-wschodnim do ronda, od tego ronda w kierunku północnym wzdłuż linii kolejowej do przecięcia z ul. Jana Henryka Dąbrowskiego, od tego przecięcia wzdłuż ul. Poleskiej w kierunku północno-wschodnim do rzeki Białej, dalej w kierunku południowo-wschodnim wzdłuż rzeki Białej do pl.

---

³²⁶ <http://rzeszow.sr.gov.pl/node/160> [data dostępu: 27 maja 2014 r.]

Antonowicza, od tego placu w kierunku północno-wschodnim wzdłuż rzeki Dolistówka do przecięcia z linią kolejową, wzdłuż linii kolejowej w kierunku wschodnim do przecięcia z ul. K. Ciołkowskiego i wzdłuż tej ulicy w kierunku północno-wschodnim, a następnie wschodnią, południową i zachodnią granicą administracyjną miasta, z wyłączeniem spraw przekazanych III Wydziałowi Karnemu.³²⁷

f) Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieście w Łodzi

W sądzie utworzono IV, V i VI Wydział Karny. Właściwość miejscowa wydziałów przedstawia się następująco:

IV Wydział Karny - sprawy karne, karne skarbowe (z wyłączeniem spraw rozpoznawanych w trybie uproszczonym) z części miasta w granicach ustalonych tradycyjnie dla dzielnicy Śródmieście, z wyłączeniem spraw przekazanych VII Wydziałowi Rodzinnemu i Nieletnich;

V Wydział Karny - sprawy karne, karne skarbowe (z wyłączeniem spraw rozpoznawanych w trybie uproszczonym) z części miasta w granicach ustalonych tradycyjnie dla dzielnicy Bałuty, z wyłączeniem spraw przekazanych VIII Wydziałowi Rodzinnemu i Nieletnich;

VI Wydział Karny - sprawy karne, karne skarbowe (z wyłączeniem spraw rozpoznawanych w trybie uproszczonym) z części miasta w granicach ustalonych tradycyjnie dla dzielnicy Polesie oraz sprawy o przestępstwa drogowe z całego obszaru właściwości sądu, z wyłączeniem spraw przekazanych IX Wydziałowi Rodzinnemu i Nieletnich.³²⁸

g) Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku

W sądzie utworzono II, VIII i X Wydział Karny, przy czym VIII Wydział Karny rozpoznaje sprawy z zakresu wykroczeń oraz wykroczeń skarbowych. II Wydział Karny posiada właściwość miejscową z obszaru miasta Gdańsk ustalonego dla jednostek pomocniczych: Aniołki, Chełm z dzielnicą Gdańsk-Południe, Orunia-Święty Wojciech-Lipce, Siedlce, Suchanino, Śródmieście i Wzgórze Mickiewicza.

X Wydział Karny posiada właściwość miejscową z obszaru miasta Gdańsk ustalonego dla jednostek pomocniczych: Krakowiec-Górki Zachodnie, Olszynka, Rudniki, Stogi z Przeróbką i Wyspa Sobieszewska oraz z obszaru miasta Pruszcz Gdański i gmin: Cedry Wielkie, Kolbudy, Pruszcz Gdański, Przywidz, Pszczółki, Suchy Dąb i Trąbki Wielkie.

Do badania udostępniono wyłącznie sprawy prowadzone w II Wydziale Karnym po uprzednim przeglądnięciu ich przez Prezesa Sądu, w liczbie 11.

³²⁷ <http://www.bialystok.sr.gov.pl/struktura> [data dostępu: 27 maja 2014 r.]

³²⁸ <http://www.lodz.sr.gov.pl/index.php?id=241> [data dostępu: 27 maja 2014 r.]

h) Sąd Rejonowy dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie

W sądzie utworzono II i XIV Wydział Karny. Właściwość miejscowa wydziałów została ustalona w oparciu o przypisanie konkretnych ulic do danego wydziału. Wykaz ulic (bardzo obszerny) znajduje się na stronie internetowej sądu: <http://www.krakow-sr.sr.gov.pl>.³²⁹

i) Sąd Rejonowy Katowice - Wschód w Katowicach

W sądzie utworzono III, IV i V Wydział Karny, przy czym IV Wydział prowadzi sprawy karne skarbowe, sprawy z oskarżenia prywatnego, sprawy wykroczeniowe, wnioski o udzielenie pomocy sądowej w sprawach karnych oraz sprawy z zakresu nadzoru sprawowanego przez sąd nad postępowaniem przygotowawczym w sprawach karnych z całego obszaru właściwości tego sądu.

Właściwość rzeczowa III Wydziału Karnego to sprawy z zakresu prawa karnego, w których akt oskarżenia został wniesiony przez: Prokuraturę Rejonową Katowice-Południe w Katowicach, Prokuraturę Okręgową w Katowicach i Prokuraturę Apelacyjną w Katowicach.

Właściwość rzeczowa V Wydziału Karnego obejmuje sprawy, w których akt oskarżenia został wniesiony przez Prokuraturę Rejonową Katowice-Wschód w Katowicach oraz przez inne jednostki organizacyjne prokuratury aniżeli w sprawach, w których właściwy jest Wydział III Karny.

j) Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Śródmieścia

W sądzie utworzono II, V i VI Wydział Karny, przy czym VI Wydział Karny rozpoznaje sprawy wykroczeniowe. Właściwość miejscowa II Wydziału obejmuje tradycyjnie ustanowiony obszar dla Dzielnicy Wrocław Śródmieście, a V Wydziału dla Dzielnicy Wrocław Stare Miasto.³³⁰

k) Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

W sądzie utworzono III, VIII i XIV Wydział Karny. Właściwość miejscowa wydziałów obejmuje:

- III Wydział Karny - obejmujący sprawy z zakresu prawa karnego, karnego skarbowego i sprawy wykroczeniowe z obszaru części m. st. Warszawy w granicach ustalonych dla zachodniej części dzielnicy Mokotów, tj. na zachód od ul. Waryńskiego i ul. Puławskiej (włącznie z tymi ulicami);
- VIII Wydział Karny - obejmujący sprawy z zakresu prawa karnego, karnego skarbowego i sprawy wykroczeniowe z obszaru części m. st. Warszawy w granicach

³²⁹ <http://www.krakow-sr.sr.gov.pl> [data dostępu: 27 maja 2014 r.]

³³⁰ <http://www.wroclaw-srodmiescie.sr.gov.pl> [data dostępu: 27 maja 2014 r.]

ustalonych dla wschodniej części dzielnicy Mokotów, tj. na wschód od ul. Waryńskiego i ul. Puławskiej;

– XIV Wydział Karny - obejmujący sprawy z zakresu prawa karnego, karnego skarbowego i sprawy wykroczeniowe z obszaru części m.st. Warszawy w granicach ustalonych dla dzielnic Ursynów i Wilanów oraz czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym z całego obszaru właściwości Sądu Rejonowego.³³¹

Należy podkreślić, iż projektując badania zadbano o dostęp na tyle szeroki do sądów w całej Polsce, by uchwycić specyfikę towarzyszącą orzeczeniom z art. 207 KK, wykluczając możliwość lokalnych partykularyzmów w sposobie oceniania konkretnych zachowań i ewentualnego użycia pojęcia „konflikt”.

6. 2. 2. OPIS DANYCH PODLEGAJĄCYCH GROMADZENIU W CZASIE BADAŃ

W celu zbadania zasadności postawionych tez badawczych, w aktach każdej z udostępnionych spraw badano następujące elementy³³²:

- Analizowano opis czynu znajdującego się w akcie oskarżenia oraz w wyroku sądu;

Badaniem objęto stwierdzenie czy opis czynu dokonany przez prokuratora jest tożsamy z opisem czynu dokonany przez sąd. W przypadku wystąpienia różnicy badano przyczynę wyeliminowania lub dodania konkretnych elementów z opisu czynu.

- Uwzględniano opis sposobu znęcania (czy fizyczne i psychiczne czy tylko psychiczne);

Dokonywana przez sąd ocena czynów składających się na przestępstwo znęcania, dokonywana w zakresie intensywności działania sprawcy oraz dolegliwości tego działania dla osoby pokrzywdzonej jest decydująca dla dopuszczenia możliwości skazania sprawcy znęcania, który stosował przemoc psychiczną, a nie dopuścił się przemocy fizycznej. Zatem odpowiadając na pytanie, czy sąd skazuje sprawców znęcania, którzy stosowali wyłącznie przemoc psychiczną, można uzyskać częściową odpowiedź na sposób dokonywania przez sąd wykładni zwrotu „znęca się”.

- Uwzględniano rodzaj i wymiar orzeczonej z art. 207 KK kary;

Sąd uznając oskarżonego winnym wymierza mu karę, kierując się dyrektywami wymiaru kary zawartymi w art. 53 KK, który nakazuje wymierzyć karę: *„według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia*

³³¹ http://warszawa.so.gov.pl/XIV_karny_mokotow.html [data dostępu: 10.10.2016]

³³² Badaniu poddawano treść wyroku i uzasadnienia (jeżeli je sporządzono) ale również dokumentów zawartych w aktach takich jak akt oskarżenia, zeznania świadków, treść zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz druk Niebieskiej Karty (jeżeli był w aktach). W komparycji i sentencji wyroku przede wszystkim analizie poddano opis czynu oraz rodzaj kary i środków karnych; w uzasadnieniu wykładnię pojęcia „znęca się” oraz użycie pojęcia „konflikt”, a także znaczenie w jakim go użyto.

winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Wymierzając karę, sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, rodzaj i stopień naruszenia cięższych na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego.

Wymierzając karę sąd bierze także pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem”.

Odpowiednio dokonując wyboru kary sąd opiera się na art. 58 KK, który stanowi, że: „Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, sąd orzeka karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary.

Grzywny nie orzeka się, jeżeli dochody sprawcy, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe uzasadniają przekonanie, że sprawca grzywny nie uiści i nie będzie jej można ściągnąć w drodze egzekucji.

Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności do lat 2, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach”.

Zarówno zatem wybór rodzaju kary, jak i jej wysokość świadczy w dużej mierze, w jaki sposób sąd odnosi się do przestępstwa znęcania, a pośrednio do zjawiska przemocy w rodzinie. To bowiem rodzaj kary oraz jej wysokość są decydujące dla zapewnienia bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy.

Analizowano rodzaj nałożonych obowiązków na sprawcę skazanego z art. 207 KK ;

Równie ważnym elementem jak rodzaj i wysokość kary są obowiązki, które nałożono na skazanego. W przypadku przestępstwa znęcania ustalenie, czy na sprawcę nałożono obowiązek, a jeżeli tak, to jakiego rodzaju, świadczy w dużej mierze o dostrzeżeniu przez sąd perspektywy, w jakiej orzekana kara ma być wykonywana. Sam dobór obowiązku świadczy o chęci oddziaływania przez sąd na określony obszar życia osoby skazanej jak i osoby pokrzywdzonej.

Uwzględniono w badaniach płeć skazanych z art. 207 KK;

Zwrócenie uwagi w badaniu na płeć miało na celu porównanie statystyki częstotliwości skazywania kobiet za przestępstwo znęcania do ogólnej statystyki częstotliwości skazywania kobiet za przestępstwa w Polsce. Chodziło o ewentualne zweryfikowanie stereotypowej wiedzy, iż kobiety najczęściej skazywane są za przestępstwa przeciwko mieniu; przestępstwa znęcania natomiast charakteryzują się tym, iż kobiety są ich ofiarami. Wzięto jednak pod uwagę i taką sytuację, gdzie z racji rozkładu sił władczych w rodzinie ocena sądu mogła wskazać na kobietę zarówno jako sprawczynię, jak i osobę pokrzywdzoną (np. córka i matka).

Wzięto pod uwagę wskazanie alkoholu jako czynnika, pod wpływem którego działał oskarżony;

W Polsce od lat powojennych do 1970 r. obowiązywały przepisy uzależniające odpowiedzialność karną za znęcanie od bycia pod wpływem alkoholu (patrz rozdział II niniejszej pracy). Nie da się więc wykluczyć, że pomijano zdarzenia, które wyczerpywały znamiona przestępstwa znęcania wtedy, gdy nie towarzyszył temu problem alkoholowy. Utrwaliło to pogląd, że przemoc w rodzinie, a także znęcanie jest skutkiem nadużywania alkoholu. Istotne więc było zbadanie, czy wyeliminowanie przesłanki działania pod wpływem alkoholu spowodowało, że równie często skazuje się sprawców, którzy nie działali pod wpływem alkoholu, czy też nadal częściej skazywani są sprawcy działający pod wpływem alkoholu.

Zbadano w jaki sposób sąd ocenił postawę sprawcy (a szczególnie fakt czy przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu);

Przyznanie się sprawcy do popełnienia zarzucanego mu czynu z założenia w znacznym stopniu ułatwia przebieg postępowania karnego. Jednak sam fakt przyznania się nie powinien przesądzać o skazaniu sprawcy lub automatycznie powodować zmniejszenia wymierzonej kary. Z tego powodu badano, jaki wpływ ma przyznanie się sprawcy znęcania na dalszy tok postępowania w sprawie.

Odnotowano czy w konkretnej sprawie w aktach postępowania przygotowawczego stwierdzono fakt założenia Niebieskiej Karty;

Niebieska Karta, stanowiąca formę notatki policyjnej, nie może stanowić dowodu samego w sobie na okoliczność stosowania przemocy. Jednak sam fakt jej sporządzenia oraz zamieszczone w niej informacje mogą świadczyć o pewnej intensywności poszukiwania pomocy przez osobę pokrzywdzoną, a także powodować konieczność przesłuchania w charakterze świadka osób, które ją wypełniły. Z tego punktu widzenia ocena czy Niebieska Karta znajduje się w aktach sprawy może świadczyć o powiązaniu procedury NK z postępowaniem sądowym lub wręcz przeciwnie, NK nie musi być istotnym elementem całej

procedury karnej.

Analizie poddano także uzasadnienia wyroków ze szczególnym zwróceniem uwagi na wykładnię pojęcia „znęca się”;

Treść wykładni przepisu dokonana przez sąd, ale również przez prokuratora, w sposób najpełniejszy obrazuje, jakie znaczenie nadaje się w trakcie postępowania sformułowaniu „znęca się”. Ten element badań należy zatem uznać za najistotniejszy.

Analizując wykładnię w sprawach z art. 207 KK należy wskazać, iż w badanych sprawach sąd orzekający uzasadniając, że doszło do znęcania najczęściej wskazywał na: przewagę sprawcy nad osobą pokrzywdzoną (czy osoba pokrzywdzona mogła przeciwstawić się sprawcy), umyślność działania po stronie sprawcy, wielokrotność lub sumę zachowań sprawcy oraz intensywność (dolegliwość) działania sprawcy.

Badając treść uzasadnień sądowych analizowano też czy sąd posługuje się pojęciem konfliktu.

Hipoteza badawcza zakładała, że sądowa wykładania znęcania sprawia, że jest to pojęcie znacznie węższe niż pojęcie przemocy w rodzinie zdefiniowane w art. 2 ust. 2 UPPR. Dodatkowo założono, że sądy powszechne dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207 §1 KK posługują się pojęciem konfliktu dla opisanego zjawiska, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2. W celu weryfikacji hipotez badawczych niezbędnym było ustalenie, czy sąd posługuje się pojęciem konfliktu, a jeżeli tak, to w jakim znaczeniu i kontekście.

6.2.3. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADAŃ

Postawione hipotezy badawcze:

1. sądowa wykładania pojęcia znęcania powoduje, że jest to pojęcie znacznie węższe niż pojęcie przemocy w rodzinie zdefiniowane w art. 2 ust. 2 UPPR;
2. sądy powszechne dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207§1 KK posługują się pojęciem konfliktu dla opisanego zjawiska, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2 UPPR;

Postawione hipotezy zostały poddane badaniu w wybranych sądach na terenie całej Polski. Badania przeprowadzono w okresie od 17 marca 2010 r. do 30 lipca 2010 r. i obejmowały sprawy prawomocnie zakończone w latach 2008 i 2009. Wybrany do badania okres dwóch lat, w którym stawały się prawomocne orzeczenia kończące badane sprawy, miał na celu zapewnienie jednolitości orzeczeń ze względu na czas, w którym zapadały. Oznacza

to bowiem jednolity dostęp do obowiązującego stanu prawnego, orzecznictwa, piśmiennictwa i wiedzy w zakresie danych odnośnie rozumienia pojęcia znęcania się, konfliktu i przemocy w rodzinie. Badania przeprowadzono w jedenastu sądach. Odpowiednio akta do badań zostały udostępnione w dwudziestu wydziałach sądów karnych. Łącznie do analizy otrzymano akta 341 prawomocnie zakończonych spraw.³³³ W sprawach poddanych badaniom zapadło 320 wyroków skazujących. W 21 przypadkach badanych spraw zapadł prawomocny wyrok uniewinniający. W zakresie rodzaju orzekanych kar w przeważającej większości orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem. Jedynie w 41 przypadkach orzeczona kara była karą bezwzględną. W przypadku wyroków skazujących, w których zastosowano zawieszenie wykonania kary, w 22 przypadkach nałożono na osoby skazane jeden z obowiązków dotyczących nakazania opuszczenia miejsca zamieszkania i/lub zakazu zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. Analizując opisy zarzucanych czynów stwierdzono, że w 230 przypadkach wskazano na działanie sprawcy pod wpływem alkoholu. W zakresie rozróżnienia znęcania psychicznego i fizycznego, w 27 przypadkach opis zarzucanego czynu obejmował wyłącznie znęcanie psychiczne bez fizycznego. Użycie przez sąd określenia konflikt miało miejsce w 10 sprawach, przy czym 9 z nich dotyczyło spraw, w których zapadł wyrok uniewinniający.

Liczba osób skazanych	320
Liczba osób uniewinnionych	21
Liczba orzeczonych kar bezwzględnych	41
Liczba orzeczonych obowiązków z art. 72§1 pkt 7a i 7b KK	22
Liczba spraw, w których alkohol znajdował się w opisie czynu	230
Liczba spraw, w których zastosowano areszt	36
Liczba spraw, a których skazano za znęcanie psychiczne bez fizycznego	27
Liczba spraw, w których w uzasadnieniu użyto określenia konflikt	10
Liczba wyroków uniewinniających, w których określono relacje stron jako konflikt	9

Liczba udostępnianych do badania spraw przez poszczególne sądy różniła się przede wszystkim w zależności od liczby zakończonych spraw w latach 2008-2009, ale również w zależności od organizacji dostępu do spraw zakończonych w poszczególnych sądach.

³³³ W każdym z sądów, w którym przeprowadzano badanie, istniała inna praktyka udostępniania akt do badania. Każdorazowo udostępnienie akt nastęczało różnego rodzaju problemy techniczne. W niektórych sądach „poszukiwanie” akt powierzano mi osobiście. W innych przypadkach sekretariaty wydziałów przygotowywały akta do badania. Z uwagi na znaczną liczbę spraw, jedynie w niewielkiej liczbie przypadków udostępnienie znacznej liczby akt do badań było technicznie możliwe. Z tego powodu występuje różnica pomiędzy deklarowaną przez sądy liczbą orzeczonych spraw, a liczbą udostępnionych spraw do badania.

Największą liczbę spraw udało się pozyskać do badania w sądach w Katowicach i Białymstoku. Najmniejszą - w sądach w Poznaniu i Gdańsku. Sąd w Gdańsku był jedynym sądem, w którym dokonano weryfikacji udostępnionych do badania spraw. Kryterium weryfikacji nie zostało wskazane.

Rozkład otrzymywanych akt sądowych z uwagi na sąd oraz wydział przedstawiał się następująco:

Sąd	Liczba spraw osądzonych	Liczba spraw udostępnionych do badania
Sąd Rejonowy Szczecin Centrum	47	15
Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto	75	8 (brak archiwum w sądzie)
Sąd Rejonowy Lublin Zachód	Brak danych	20
Sąd Rejonowy w Rzeszowie	281	27
Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia	50	16
Sąd Rejonowy w Białymstoku	312	64
Sąd Rejonowy Gdańsk Południe	85	11
Sąd Rejonowy Kraków Śródmieście	108	31
Sąd Rejonowy Katowice Wschód	198	67
Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia	138	31
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa	Brak danych	51

Szczegółowe informacje odnośnie udostępnionych spraw:³³⁴

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

W sądzie działały dwa wydziały karne, w których w latach 2008 – 2009 łącznie prawomocnie zakończono 47 spraw. Łącznie pozyskano do badania 15 spraw, z których w jednym wypadku zapadł wyrok uniewinniający. Podkreślenia wymaga, że na 15 udostępnionych spraw w 7 wypadkach orzeczona kara nie została zawieszona. Oznacza to zatem znacznie większą niż w innych sądach, w których dokonywano badania proporcję spraw, w których nie zawieszono wykonania kary do spraw z warunkowym jej zawieszeniem.

³³⁴ Szczegółowy opis każdej z udostępnionych spraw znajduje się w załączniku do niniejszej pracy.

IV Wydział Karny:

wpłynęło 4 sprawy w 2009 r. i 31 spraw w 2008 r.

V Wydział Karny:

wpłynęło 4 sprawy w 2008 r. (ale w tym okresie wydział istniał jedynie przez krótki czas); w 2009 r. było 8 spraw.

Łącznie udostępniono do analizy akta z 15 spraw.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	47	Liczba spraw udostępnionych do badania	15
Liczba oskarżonych, których skazano	14	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	10
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	2
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	7	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	2
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	1
Liczba oskarżonych mężczyzn	15	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	6
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	10		

Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto

W sądzie funkcjonowały w badanym okresie dwa wydziały karne. Z uwagi na brak archiwum w sądzie dostęp do zakończonych spraw był w znacznym stopniu utrudniony. Z tego powodu do badania udało się pozyskać 8 spraw. We wszystkich udostępnionych sprawach w opisie czynu znajdował się alkohol. W jednej z udostępnionych spraw zapadł wyrok uniewinniający.

VIII Wydział Karny:

w 2009 r. wpłynęło 44 sprawy;

w 2008 r. wpłynęło 22 sprawy;

udostępniono akta 6 spraw.

III Wydział Karny:

w 2008 r. wpłynęło 6 spraw;

w 2009 r. wpłynęło 5 spraw;

udostępniono akta 2 spraw.

Łącznie udostępniono do analizy 8 spraw.

Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	75	Liczba spraw udostępnionych do badania	8
Liczba oskarżonych, których skazano	7	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	6
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	2
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	0	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	0
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	3
Liczba oskarżonych mężczyzn	8	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	1
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	8		

Sąd Rejonowy Lublin Zachód

W sądzie funkcjonowały trzy wydziały karne. Zgodnie z dyspozycjami prezesa sądu udostępniono sprawy z jednego z wydziałów w liczbie 20 spraw. Nie udało się uzyskać informacji o liczbie spraw prawomocnie zakończonych łącznie w latach 2008 – 2009 we wszystkich wydziałach. Wyróżniającą cechą spośród innych badanych sądów był fakt częstego stosowania tymczasowego aresztowania (w 11 na 20 spraw) oraz brak obowiązków nakładanych na sprawców w okresie próby przy zastosowaniu zawieszenia wykonania kary. Nie nałożono ich na żadnego ze skazanych sprawców.

Udostępniono do badania jedynie akta w IV Wydziale Karnym. Wpływ 40 spraw, udostępniono do badania 20 spraw.

Sąd Rejonowy Lublin Zachód			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach	40	Liczba spraw udostępnionych do badania	20

2008 – 2009			
Liczba oskarżonych, których skazano	19	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	7
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	0
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	7	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	2
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	7
Liczba oskarżonych mężczyzn	20	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	11
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	15		

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

W sądzie funkcjonowały w okresie badania trzy wydziały karne. Liczba udostępnionych spraw do badania w znacznym stopniu przekraczała liczbę spraw opisanych w wynikach badań. Było to konsekwencją faktu, że wszystkie nieopisane sprawy kończyły się wydaniem wyroku po uprzednim dobrowolnym poddaniu się karze przez oskarżonego. Tym samym sprawy te nie zawierały uzasadnienia wyroku, a w konsekwencji nie można było stwierdzić, jakiej wykładni pojęcia znęcania dokonał sąd. Z dwudziestu siedmiu spraw zawierających uzasadnienie zapadłego wyroku, w jednym wypadku uniewinniono oskarżonego. W żadnej ze spraw nie nałożono na skazanych, którym zawieszono wykonanie orzeczonej kary obowiązków w okresie próby.

W trzech wydziałach łączny wpływ przez dwa lata wynosił odpowiednio 94/89/98 spraw. Udostępniono 60 spraw, po 20 z każdego wydziału, z czego po odrzuceniu spraw w trybie dobrowolnego poddania się karze przebadano 27 spraw.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	281	Liczba spraw udostępnionych do badania	27
Liczba oskarżonych, których skazano	26	Liczba oskarżonych, którzy przyznali	20

		się do popełnienia zarzucanego czynu	
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	0
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	3	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	5
Liczba oskarżonych kobiet	3	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	8
Liczba oskarżonych mężczyzn	24	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	19		

Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia

W sądzie funkcjonowały w chwili przeprowadzania badań trzy wydziały karne. Łączny wpływ spraw z art. 207§1 KK wyniósł 83 sprawy. Do badania udostępniono łącznie 16 spraw. Liczba udostępnionych spraw była związana z utrudnionym dostępem sekretariatów wydziałów do akt sądowych spraw już zakończonych. W stosunku do innych sądów, w których dokonywano badań, wyróżniająca była proporcjonalnie większa liczba spraw, w których na skazanych nakładano nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania i zakaz zbliżania się do osób pokrzywdzonych.

IV Wydział Karny 26 spraw w 2008 r. i 7 w 2009 r.

V Wydział Karny 15 spraw w 2008 r. i 17 spraw 2009 r.

VI Wydział Karny 5 spraw w 2008 r. i 13 spraw w 2009 r.

Udostępniono łącznie 16 spraw.

Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	83	Liczba spraw udostępnionych do badania	16
Liczba oskarżonych, których skazano	15	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	9
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	4
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę	1	Liczba skazanych wyłącznie za	0

pozbawienia wolności		znęcanie psychiczne	
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	5
Liczba oskarżonych mężczyzn	16	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	9		

Sąd Rejonowy w Białymstoku

Jeden z sądów o największym wpływie spraw spośród sądów, w których dokonywano badań. Udało się pozyskać do badania proporcjonalnie dużą liczbę spraw dzięki bardzo skutecznej organizacji pracy sekretariatów wydziałów. Spośród 120 spraw udostępnionych do badania w 56 przypadkach sprawca dobrowolnie poddał się karze. Z tego powodu dane z tych akt nie zostały uwzględnione w badaniach, gdyż wyroki nie posiadały uzasadnienia, a zatem nie można było ustalić treści wykładni sądowej pojęcia znęcania. Spośród pozostałych 64 spraw większość (47) zawierała w opisie czynu element związany z działaniem pod wpływem alkoholu. W 4 przypadkach skazanie nastąpiło za znęcanie psychiczne bez znęcania fizycznego.

W latach 2008 i 2009 było
w Wydziale III Karnym 150 spraw (udostępniono czterdzieści)
w Wydziale VII Karnym 126 spraw (udostępniono czterdzieści)
w Wydziale XV Karnym 133 sprawy (udostępniono czterdzieści)

Sąd Rejonowy w Białymstoku			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	409	Liczba spraw udostępnionych do badania	64
Liczba oskarżonych, których skazano	61	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	28
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	3	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	6
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	2	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	4
Liczba oskarżonych kobiet	1	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	28

Liczba oskarżonych mężczyzn	63	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	4
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	47		

Sąd Rejonowy Gdańsk Południe

W sądzie w chwili przeprowadzania badań funkcjonowały dwa wydziały karne. W rozpatrywanym okresie czasu rozpoznano łącznie 88 spraw z art. 207§1 KK. Spośród nich do badania udostępniono jedynie 11. Jako przyczynę odmowy udostępnienia pozostałych spraw wskazano „decyzję prezesa sądu”. Wśród udostępnionych spraw w jednej zapadł wyrok uniewinniający, a w żadnym wypadku nie nałożono na skazanych obowiązków z art. 7a i 7b KK.

W dwóch wydziałach karnych było łącznie w 2008 r. - 50 spraw, a w 2009 r. - 38 spraw.

Udostępniono sprawy jedynie z Wydziału X w liczbie 11 spraw.

Sąd Rejonowy Gdańsk Południe			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	85	Liczba spraw udostępnionych do badania	11
Liczba oskarżonych, których skazano	10	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	4
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	0
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	0	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	0
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	3
Liczba oskarżonych mężczyzn	11	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	0
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	9		

Sąd Rejonowy Kraków Śródmieście

W sądzie w trakcie przeprowadzania badań funkcjonowały dwa wydziały karne. Archiwum sądu znajdowało się poza jego siedzibą. Spośród 108 rozpoznanych spraw w

latach 2008 – 2009 pracownicy archiwum zdołali udostępnić do badania 32 sprawy. W mniej niż w 10% z nich stosowano areszt. Jedynie w jednym wypadku orzeczono karę bezwzględną pozbawienia wolności.

II Wydział Karny w latach 2008 – 2009 - 43 sprawy

XIV Wydział Karny w latach 2008 – 2009 - 65 spraw

Udostępniono 31 spraw.

Sąd Rejonowy Kraków Śródmieście			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	108	Liczba spraw udostępnionych do badania	31
Liczba oskarżonych, których skazano	29	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	9
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	2	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	3
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	1	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	2
Liczba oskarżonych kobiet	2	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	16
Liczba oskarżonych mężczyzn	29	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	20		

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

W czasie, w którym przeprowadzano badania w sądzie funkcjonowały dwa wydziały karne. Ze wszystkich 74 udostępnionych spraw jedynie w 7 wypadkach sprawca dobrowolnie poddał się karze, co skutkowało nieuwzględnieniem tych spraw w wynikach badań z uwagi na brak uzasadnienia wyroku. Pomimo, w porównaniu do innych sądów, stosunkowo dużej liczby udostępnionych spraw, jedynie w dwóch wypadkach zastosowano wobec podejrzanego areszt. W 4 sprawach wymierzono bezwzględną karę pozbawienia wolności. W połowie spraw udostępnionych do badania w opisie czynu alkohol był wskazany jako czynnik, pod wpływem którego działał sprawca.

W latach 2008 – 2009 w dwóch wydziałach było 198 spraw.

Sąd Rejonowy Katowice Wschód			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	198	Liczba spraw udostępnionych do badania	67
Liczba oskarżonych, których skazano	62	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	10
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	5	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	1
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	4	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	4
Liczba oskarżonych kobiet	1	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	19
Liczba oskarżonych mężczyzn	66	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	37		

Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia

W okresie przeprowadzania badań w sądzie funkcjonowały dwa wydziały karne. Łączna liczba rozpoznanych spraw w latach 2008 – 2009 wynosiła 138. Do badania udostępniono 31 spraw. Zdecydowanym czynnikiem wyróżniającym spośród innych sądów, w których przeprowadzano badania, był duży procent spraw, w których orzeczono karę bez zawieszenia jej wykonania oraz stosunkowo częste objęcie zarzutem znęcania psychicznego bez wskazania znęcania fizycznego.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	138	Liczba spraw udostępnionych do badania	31
Liczba oskarżonych, których skazano	31	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	5

Liczba oskarżonych, których uniewinniono	0	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	1
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności/ograniczenia wolności	8	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	3
Liczba oskarżonych kobiet	1	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	8
Liczba oskarżonych mężczyzn	30	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	1
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	16		

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

W zakresie badań przeprowadzonych w Sądzie Rejonowym dla Warszawy Mokotowa nie udało się uzyskać informacji, ile łącznie w tym sądzie rozpoznano spraw z art. 207§1 KK w latach 2008 – 2009. Łączna liczba udostępnionych do badania spraw wyniosła 51. Wśród elementów odróżniających wyniki badań w tym sądzie na tle pozostałych sądów, w których przeprowadzano badania, należy wskazać stosunkowo duży procent (10%) wyroków uniewinniających w stosunku do skazujących oraz fakt, że w 20% spraw udostępnionych do badania wykonanie orzeczonej kary nie zostało zawieszone.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	x	Liczba spraw udostępnionych do badania	51
Liczba oskarżonych, których skazano	46	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	13
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	5	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	3
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	8	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	5
Liczba oskarżonych kobiet	5	Liczba spraw, w których prowadzono	11

		procedurę Niebieskiej Karty	
Liczba oskarżonych mężczyzn	46	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	5
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	30		

Tabela zbiorcza

Liczba sądów, w których przeprowadzono badania	11
Liczba wydziałów, z których udostępniono akta	20
Liczba spraw udostępnionych do badania	341
Liczba osób skazanych	320
Liczba osób uniewinnionych	21
Liczba orzeczonych kar bezwzględnych	41
Liczba orzeczonych obowiązków z art. 72§1 pkt 7a i 7b KK	22
Liczba spraw, w których alkohol znajdował się w opisie czynu	230
Liczba spraw, w których zastosowano areszt	36
Liczba spraw, w których skazano za znęcanie psychiczne bez fizycznego	27
Liczba spraw, w których w uzasadnieniu użyto określenia konflikt	10
Liczba wyroków uniewinniających, w których określono relacje stron jako konflikt	9

Zebrane i przeanalizowane akta pozwalają na stwierdzenie, iż występuje zdecydowana przewaga wyroków skazujących (320) w stosunku do spraw, które zakończyły się uniewinnieniem (21). Hipoteza 2 postawiona w tej pracy brzmiała następująco: sądy powszechne, dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207 §1 KK, posługują się pojęciem konfliktu dla opisanego zjawiska, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2 UPPR. Jak wynika z przeprowadzonych badań i analiz określenie konflikt pojawia się jedynie w wyrokach

uniewinniających, gdyż w wyrokach skazujących sąd zachowanie sprawcy nazywa znęcaniem. Wśród 21 wyroków uniewinniających w 10 przypadkach użyto sformułowania konflikt. To, ze względu na niską próbę potwierdzającą hipotezę nie pozwala na wnioski konkluzywne; upoważnia jednak do wskazania tendencji w zakresie występowania zjawiska i obecną praktykę. Każdorazowo występowało to przy jednoczesnym ustaleniu, że miały miejsce zachowania mogące wypełniać przesłanki ustawowej definicji przemocy w rodzinie.

Uzyskane wyniki badań pozwalają na wskazanie wniosków nieobjętych bezpośrednio hipotezami badawczymi.

Pierwszy wniosek dotyczy obecności alkoholu w opisie zarzucanego sprawcy czynu. W 230 na 341 udostępnionych do badań spraw alkohol był wskazany w opisie czynu. Obecność w opisie czynu alkoholu może być istotna z punktu widzenia funkcjonującego stereotypu wskazywania alkoholu jako przyczyn znęcania. W tym kontekście należy zauważyć, że w 111 badanych sprawach czynnik alkoholu nie występował.

Drugi wniosek dotyczy częstotliwości stosowania tymczasowego aresztowania. Na 341 przeanalizowanych spraw jedynie w 36 z nich zastosowano tymczasowe aresztowanie. Jednocześnie w pozostałych 305 sprawach brak było informacji o zastosowaniu przez prokuratora art. 14 UPPR (w brzmieniu obowiązującym w latach 2008 – 2009) pozwalającego odstąpić od aresztu, jeżeli sprawca opuścił miejsce zamieszkania. Tym samym można stwierdzić, że wobec sprawców znęcania stosunkowo rzadko stosuje się tymczasowe aresztowanie.

Wykonanie obszernej analizy 341 spraw pozwoliło ustalić, jaką treść pojęciu „znęcania się” nadają sądy powszechne oraz wskazać wspólne elementy i różnice w dokonywaniu wykładni znamion przestępstwa z art. 207§1 KK. Tym samym przeprowadzone badania pozwoliły uchwycić i ustalić różnice pomiędzy ustawową definicją przemocy w rodzinie, a wykładnią pojęcia znęcania (hipoteza badawcza nr 1 - sądowa wykładania pojęcia znęcania powoduje, że jest to pojęcie znacznie węższe niż pojęcie przemocy w rodzinie zdefiniowane w art. 2 ust. 2 UPPR).

Wyniki badań wskazują, że sądy rejonowe dokonując wykładni pojęcia znęca się odwołują się do orzecznictwa SN. Zgodnie z treścią tego orzecznictwa sądy rejonowe wyróżniają cztery podstawowe cechy, jakie powinno posiadać zachowanie sprawcy, aby wypełniało znamiona przestępstwa znęcania. Są to:

1. przewaga sprawcy nad osobą pokrzywdzoną;³³⁵

---

³³⁵ W tym przypadku sąd dla ustalenia, że doszło do wypełnienia znamion czynu z art. 207 KK bada również postawę i zachowanie osoby pokrzywdzonej. Powstaje więc pytanie czy o tym, co decyduje o wystąpieniu znamienia „znęcanie się” przesądza zachowanie sprawcy, czy jednak bez względu na zachowanie sprawcy decydujące znaczenie ma zachowanie osoby pokrzywdzonej.

2. umyślność działania sprawcy;
3. wieloczynowość działań podejmowanych przez sprawcę;
4. intensywność działań sprawcy .

W konsekwencji szczegółowy opis wyników badań zostanie przedstawiony z zachowaniem odniesienia się do każdego z tych czterech elementów.

6.2.4. PRZEWAGA SPRAWCY NAD OSOBĄ POKRZYWDZONĄ

Na podstawie badań stwierdzono, iż sądy (orzekając, że doszło do znęcania i wydając wyrok skazujący z art. 207 KK) ustalały, iż znęcanie miało miejsce, ponieważ wystąpiła przewaga sprawcy nad osobą pokrzywdzoną.

W sprawach, w których sąd zaledwie ograniczał się do uznania, że przewaga sprawcy nad osobą pokrzywdzoną miała miejsce, bez wskazania na jakiej podstawie tak uznano, można założyć, iż sądy opierały się na dorobku istniejącego już orzecznictwa i rozumienia pojęć według wskazań wypracowanych także w orzecznictwie SN. Wniosek taki wynika z powoływania się przez sądy na konkretne orzeczenia SN. W części przeanalizowanych uzasadnień wyroków poprzestawano jedynie na przytoczeniu konkretnych orzeczeń SN. W innych wypadkach przenoszono zawartą w cytowanym wyroku SN argumentację na ustalony w sprawie stan faktyczny. Poniżej przedstawiono najczęściej przywoływane przez sądy wyroki SN dotyczące przewagi sprawcy znęcania nad osobą pokrzywdzoną.

W cytowanym tu już orzeczeniu SN z dnia 11 II 2003 IV KKN 312/99 wskazuje się na konieczność istnienia po stronie sprawcy przewagi w stosunku do osoby pokrzywdzonej. SN zauważa przy tym, że nie chodzi o sam fakt zaistnienia przewagi np. fizycznej lub psychicznej, ale o taki rodzaj przewagi, który powoduje, że osoba pokrzywdzona nie jest w stanie przeciwstawić się sprawcy lub jest w stanie to uczynić w bardzo niewielkim zakresie. W orzeczeniu wcześniejszym orzeczenie SN z dnia 4 VI 1990 V KRN 96/90 wskazuje na element wykluczenia wzajemnego znęcania się w tym samym czasie pomiędzy tymi samymi osobami: *„Pojęcie znęcania zawiera w sobie istnienie przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, której nie może się ona przeciwstawić lub może to uczynić tylko w niewielkim stopniu. Nie jest zatem możliwe przyjęcie wzajemnego znęcania się nad sobą małżonków w tym samym czasie”*. SN dostrzega i nadaje znaczenie pojęciu znęcania się jako sytuacji, w której osoba pokrzywdzona wykazuje się paraliżującą podległością, psychiczną zależnością i ma obezwładniające poczucie skazania na łaskę, niełaskę i wyłączne uzależnienie od woli sprawcy, bezwolnie poddaje się nawet sadystycznym praktykom w przekonaniu o całkowitej bezbronności i niemożności przeciwstawienia się. SN w opisie kryteriów przewagi zdaje się

zakładać sytuację totalnego zniewolenia i poczucia niemożności i celowości przeciwstawienia się działaniom oprawcy.³³⁶ Wszystko, co jest działaniem mniej intensywnym, sprawiającym, że osoba pokrzywdzona zdolna byłaby do podjęcia prób ochrony, w innych warunkach rozumianych jako uzasadnione i uprawnione działanie w ramach obrony koniecznej, gdy rozgrywa się w ramach znamion art. 207 KK, uznane zostanie jako zachowanie gwarantujące uniewinnienie, ponieważ nie mieści się w ramach art. 207 KK.

Wykładnia ta powoduje konieczność dokonania oceny zachowania sprawcy również w kontekście zachowania osoby pokrzywdzonej. Sądy powszechne, jak wynika z analizy orzeczeń przeprowadzonych w trakcie badań, dokonując oceny, czy sprawca ma przewagę nad osobą pokrzywdzoną i czy ma ona charakter totalny, odwołują się do oceny zachowania samej osoby pokrzywdzonej, jej cech fizycznych lub psychicznych.

W zależności od stanu faktycznego danej sprawy dopuszcza się w orzecznictwie sądów powszechnych sytuacje, w których osoba pokrzywdzona również zachowuje się w sposób agresywny. I niekiedy nawet pomimo tego, że agresja taka ma miejsce, sąd prawidłowo ocenia jej nieistotność. Wskazano na ten aspekt w uzasadnieniu wyroku SR Wrocław Śródmieście z dnia 18 II 2009 V K 1898/08: *„Zwraca przy tym uwagę bierna postawa pokrzywdzonej, która przez kilka lat poddawała się agresji oskarżonego. Nie zmienia tego faktu, że pokrzywdzonej również zdarzało się uderzyć oskarżonego, czy też rzucić na podłogę taboret, trudno tu jednak mówić o wzajemności krzywd, tym bardziej, że ma ona przecież 72 lata, a raczej o tym, że pokrzywdzona nie wytrzymywała agresji i poniżania ze strony syna”*. Jednak tak ujęte „odstępstwo” od sposobu wyznaczenia przez SN sposobu rozumienia przewagi należy do rzadkości. Aby móc rozróżnić agresję podejmowaną w celu podporządkowania od agresji wynikającej z bezsilności, niezbędnym jest szczegółowe przeanalizowanie sytuacji, w jakiej znajduje się osoba pokrzywdzona. Agresja bowiem może być jedną z form reakcji na przemoc. W takich przypadkach jej wystąpienie u osoby pokrzywdzonej nie będzie przejawem braku przewagi sprawcy, ale wyrazem bezsilności. Z tego powodu sam fakt ustalenia występowania agresywnych zachowań po stronie osoby pokrzywdzonej nie powinien eliminować uznania, że sprawca posiadał nad tą osobą przewagę.

Wskazuje się jednak, że zachowanie strony pokrzywdzonej nie może wypełniać znamion przestępstwa znęcania, co podkreślił SR w Białymstoku w wyroku z dnia 6 X 2008 XV K 1265/08: *„Nie ma podstaw do ustania odpowiedzialności za to przestępstwo, w*

---

³³⁶ Jest to o tyle ciekawe, że ten typ uzależnienia jest charakterystyczny w opisach z więzień, obozów koncentracyjnych, domów dziecka prowadzonych przez siostry zakonne dopuszczających się sadystycznych praktyk, oficjalnie w celu utrzymania dyscypliny. Patrz np. J. Kopińska, *Czy Bóg wybaczy siostrze Bernardecie*, Warszawa 2015 r. ; F. Reilly, *Diabelskie nasienie*, tł. Z. Kunert, Warszawa 2011 r.

przypadku gdy osoby dokonujące wobec siebie wzajemnie czynów, które w ogólnym odbiorze społecznym uchodzą za przejaw znęcania”.

Istnienie przewagi samo w sobie może nasuwać wątpliwości interpretacyjne w przypadku naruszeń sfery seksualnej osoby pokrzywdzonej. Jeżeli bowiem stan faktyczny wskazuje na doprowadzenie przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem do obcowania płciowego, poddania się albo wykonania innej czynności seksualnej, prawidłowym jest zakwalifikowanie czynu z art. 197 KK. Konieczne jest jednak rozróżnienie zachowań stanowiących element znęcania od zachowań powodujących kwalifikację z art. 197 KK. W tym zakresie SR w Krakowie w wyroku z dnia 20 II 2008 r. sygn. akt II K 1649/07 stwierdził: *„Znęcanie fizyczne może polegać także na naruszaniu nietykalności cielesnej – opluwaniu, wyrzucaniu z domu, molestowaniu seksualnym. Zdarzały się sytuacje, że oskarżony zmuszał pokrzywdzoną do podjęcia pożycia intymnego, że jeżeli odmówi, oskarżony będzie się zachowywał w określony sposób. Znęcanie fizyczne przez oskarżonego nie zostało w opisywanej sprawie uznane za szczególnie drastyczne. Nie łączyło się bowiem z jednoczesnym naruszeniem czynności narządów ciała. Sąd jednak dostrzegł w zachowaniu oskarżonego istnienie przewagi nad pokrzywdzoną. Dlatego też nie można mówić, że relacja pomiędzy pokrzywdzoną, a oskarżonym miała jedynie charakter konfliktu. Sąd nie przyjął kwalifikacji czynu z art. 197 KK bo oskarżony nie przełamał oporu ofiary. Zgadzała się ona na pożycie pod presją zachowania się oskarżonego w określony sposób. Jest to jednak molestowanie seksualne stanowiące znęcanie fizyczne”.* Przedstawiony powyżej tok rozumowania sądu wskazuje, że zachowania naruszające sferę seksualną osoby pokrzywdzonej nie zostały zakwalifikowane przez sąd jako zgwałcenie, z uwagi na „zgodę” pokrzywdzonej. Podkreślenia jednak wymaga fakt, że z ustalonego przez sąd stanu faktycznego jednoznacznie wynika, że pokrzywdzona nie chciała mieć kontaktów seksualnych ze sprawcą. Tym samym bardziej uprawnione jest stwierdzenie, że się na nie godziła niż zgadzała. Zgoda bowiem jest wolnym wyrażeniem woli, a godzenie się jest koniecznością znoszenia jakiegoś działania lub zachowania. Nie zmienia to faktu, że brak sprzeciwu ze strony pokrzywdzonej mógł wynikać z groźby ze strony sprawcy spowodowania negatywnych dla pokrzywdzonej skutków w przypadku przeciwstawienia się jego woli. Takie zachowanie już nie wyklucza odpowiedzialności z tytułu art. 197 §1 KK. Przyjęcie molestowania seksualnego jako formy znęcania się fizycznego może zatem nie oddawać istoty zachowania sprawcy, który wbrew woli osoby pokrzywdzonej narusza jej sferę seksualną.

Element przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną znęcaniem jest wskazywany jako istota tego zjawiska. SR w Białymstoku w wyroku z dnia 10 IX 2008 r. sygn. akt XV K

155/08 dokonując wykładni znęcania wskazuje: „W zgodzie z logiką pozostaje zachowanie sprawcy polegające na tym, że sprawca przestępstwa znęcania jest osobą okrutną i bezlitosną wobec swoich najbliższych, a jednocześnie stara się być postrzegany przez inne osoby jako osoba miła, przesympatyczna, uprzejma. Z samej istoty przestępstwa znęcania wynika, że polega ono na zadawaniu cierpień fizycznych i moralnych osobie słabszej, która nie może się temu przeciwstawić”.

Dla sądu, jak wynika z badań, szczególnie trudna sytuacja dla oceny elementu przewagi zachodzi wówczas, gdy obie strony są uzależnione od alkoholu lub wzajemnie oskarżają się inicjując tym samym szereg postępowań. Dokonując oceny wzajemnych relacji stron SR Szczecin Centrum w wyroku z dnia 8 V 2008 r. sygn. akt V K 719/07 wskazał na to, że oskarżony jest uzależniony od alkoholu, a w rodzinie istnieje długotrwały i głęboki „konflikt”. Sąd zwrócił uwagę na to, że w trakcie awantur dochodziło do popychania, wyzwisk i szarpania po obu stronach. Oskarżony inicjował wiele spraw sądowych i doprowadził do skazania syna za znęcanie nad matką i rodzeństwem. Oskarżony ma osiemdziesiąt trzy lata. Jest już karany za przestępstwa przeciwko synowi (groźby). Zeznania pokrzywdzonego są niewiarygodne, bo ojciec i syn pozostają w konflikcie. Brak logiki i innych dowodów poza świadkami. Brak podstaw do przyjęcia, że ojciec dominował nad synem z uwagi na budowę fizyczną stron: „Trudno mówić o dominacji skoro pokrzywdzony skutecznie się bronił, a nawet sam inicjował, choćby to postępowanie”.

Przedstawiony powyżej tok rozumowania sądu może budzić wątpliwości, choćby pod względem prawa do obrony. Podejmowanie działań obronnych, w tym również inicjowanie prawem przewidzianych postępowań, nie powinno samo w sobie świadczyć o braku przewagi. Przyjęcie założenia, że podjęcie skutecznej obrony eliminuje przewagę czyniłoby działanie sprawcy zgodnym z prawem. Tymczasem poszukiwanie pomocy i wsparcia oraz inicjowanie procedur nie musi oznaczać, że osoba pokrzywdzona nie boi się sprawcy. Przeciwnie, równie dobrze można by stwierdzić, że gdyby pokrzywdzony nie bał się sprawcy, to nie inicjowałby postępowania karnego.

Samo istnienie przewagi nie jest więc oceniane w oderwaniu od skutków jakie powoduje dominujące zachowanie sprawcy. SR Wrocław Śródmieście w wyroku z dnia 23 VII 2009 r. sygn. akt V K 654/09 podkreśla, że: „Sprawca sprowadził własną matkę do roli niewolnicy i służącej”. Również SR w Krakowie w wyroku z dnia 7 XI 2008 r. sygn. akt II K 989/08 odnosi się do powiązania przewagi ze skutkiem działania sprawcy: „Jednocześnie sprawca musi mieć przewagę nad swoją ofiarą – tak, że jest osobą dominującą, któremu pokrzywdzony nie jest w stanie przeciwstawić się i któremu zachowanie sprawcy sprawia dotkliwy ból fizyczny i psychiczny”.

W konsekwencji nie wystarczy sama ocena zachowania sprawcy, aby stwierdzić, czy ma on przewagę nad osobą pokrzywdzoną. Sądy dokonując oceny, czy sprawca ma wystarczającą przewagę nad pokrzywdzoną, skupiają się na zachowaniu osoby pokrzywdzonej. Jeżeli z jej postawy oraz zachowań wynika, że jest całkowicie podporządkowana sprawcy, sądy przyjmują istnienie przewagi. W praktyce zatem o tym czy doszło do popełnienia przestępstwa znęcania nie decyduje tylko zachowanie sprawcy, ale również zachowanie osoby pokrzywdzonej. Rozpatrując hipotetycznie dwa analogiczne zachowania sprawców zachowań agresywnych może okazać się, że w jednym wypadku sprawca popełniłby przestępstwo znęcania, gdyż miał przewagę nad osobą pokrzywdzoną, a w drugim wypadku zachowując się tożsamo nie popełniałby przestępstwa, gdyż osoba pokrzywdzona zdołała się mu przeciwstawić. Taka wykładnia przestępstwa znęcania prowadzi do wniosku, że ochronę ze strony Państwa otrzymają jedynie osoby słabsze, całkowicie zdominowane. Nie będzie ona przysługiwała osobom, które są w stanie się samodzielnie przeciwstawić. Tym samym dopuszcza się zachowania agresywne, zmierzające do dominacji, jeżeli sprawca nie osiągnął swojego celu. Tak funkcjonujące prawo nie potępia zatem zachowań agresywnych samych w sobie. Czyni z nich przestępstwo dopiero wtedy, gdy wywołają określony skutek u osób pokrzywdzonych.

6.2.5. UMYŚLNOŚĆ DZIAŁANIA PO STRONIE SPRAWCY

Przeprowadzone badania dotyczyły spraw rozpatrzonych zanim SN wydał wyrok z dnia 18 marca 2015 r. sygn. akt III KK 432/14. W wyroku tym SN dopuścił możliwość popełnienia przestępstwa znęcania z zamiarem ewentualnym. Przed tym wyrokiem zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie prawa karnego wskazywano, że przestępstwo znęcania może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim³³⁷. Zamiar ten przybiera postać chęci zadawania cierpień. Nie wystarczy zatem, aby sprawca godził się na to, że jego zachowanie może wywołać cierpienie. Przykładem wykładni wymagającej zamiaru bezpośredniego jest wyrok SN z dnia 3 I 1986 Rw 1180/85.³³⁸ Sąd stwierdził w nim, że przestępstwo znęcania można popełnić jedynie z zamiarem bezpośrednim, gdyż po stronie sprawcy występuje chęć zadawania bólu i cierpienia. Nie jest zdaniem sądu wystarczające, aby sprawca wiedział jakie skutki może wywołać jego zachowanie i się na te skutki godził. Podobnie SN orzekł w wyroku z dnia 23 II 1995 II KRN 6/95. Również w tym wyroku SN powtórzył wymóg

---

³³⁷ Odmienne zdanie prezentuje prof. Lech Gardocki dopuszczając również popełnienie przestępstwa znęcania w zamiarze ewentualnym – L. Gardocki, *Prawo karne*, Warszawa 2000 r., str. 253

³³⁸ Wyrok SN z dnia 3 I 1986 Rw 1180/85 OSP 1987 nr 3 poz. 67

obecności zamiaru bezpośredniego u sprawcy znęcania.³³⁹ Sąd przywiązuje do tego istotne znaczenie. Podkreśla: „*Należy zauważyć, że przestępstwa z art. 184 § 1 k.k. [Kodeksu karnego z 1969 roku] można dopuścić się tylko z zamiarem bezpośrednim. Znęcanie bowiem ze swej istoty polega na tym, że sprawca chce zadać pokrzywdzonemu cierpienia fizyczne lub moralne. Dlatego też godzenie się sprawcy na taki charakter zachowania się nie jest wystarczające do przypisania popełnienia występku z art. 184 § 1 k.k. [Kodeksu karnego z 1969 roku]*”.³⁴⁰ Sąd Najwyższy mówiąc o zamiarze bezpośrednim wskazuje na kluczową rolę „szczególnego nastawienia sprawcy”, o czym w wyroku SN z dnia 21 X 1999 sygn. akt V KKN 580/97.³⁴¹

Wśród przebadanych spraw nie było przypadku, w którym sąd miałby wątpliwości co do zamiaru sprawcy w sytuacji, w której osobą pokrzywdzoną była osoba dorosła. Inaczej przedstawia się jednak sytuacja, jeżeli pokrzywdzonymi były dzieci. W wyroku SR Katowice Wschód z dnia 26 VI 2008 sygn. akt III K 2460/07 sąd przyjął, że: „*Co prawda można stwierdzić, że oskarżony źle wywiązywał się z obowiązków ojcowskich tj. parę razy uderzył dzieci, skarcił obraźliwymi słowami, często był w ich obecności pod wpływem alkoholu, zdarzało się, że wyłączał im telewizor i kazał iść spać. Brak jest jednak dowodów wskazujących, że motywem jego działania było zadawanie dzieciom cierpień psychicznych*”. Dokonując oceny zachowania sprawcy w stosunku do dzieci sąd wskazuje, że nie jest wystarczającym udowodnienie, że dzieci były bite czy obrażane. Koniecznym jest jeszcze wykazanie, że sprawca chciał, aby dzieci cierpiały. Nawet jeśli zatem cierpiały, ale sprawca nie chciał aby tak było, to nie popełnił przestępstwa.

Szczegółowa wykładnia opisująca zachowanie, które pozwala na przyjęcie, że mamy do czynienia z zamiarem bezpośrednim została zawarta w wyroku SR w Rzeszowie z dnia 13 II 2009 r. sygn. akt X K 1026/07. Sąd uzasadniając wyrok stwierdził: „*Istotą znęcania jest to, że ma ono charakter intencjonalny, może więc być popełnione wyłącznie umyślnie w formie zamiaru bezpośredniego (SN 21 X 1999 V KKN 580/97). Oznacza to, że sprawca chce popełnienia danego czynu i ma świadomość, że realizuje znamiona przedmiotowe przestępstwa. W uchwale z 9 VI 1976 VI KZP 13.75 SN przyjął że: „ustawowe określenie znęca się oznacza działanie albo zaniechanie, polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dotkliwych cierpień moralnych powtarzającym się w czasie albo jednorazowym, lecz intensywnym i rozciągniętym w czasie [Uchwała SN z 9 VI 1976 VI KZP 13.75 OSW NKW 1976 nr 7-8 poz. 86]. W orzecznictwie podkreśla się także, że istoty znęcania nie wyczerpuje samo naruszenie nietykalności lub znieważania, ale musi ono przy*

³³⁹ Wyrok SN z dnia 23 II 1995 II KRN 6/95 Prok.i Pr.-wkł. 1995 nr 6 poz. 5

³⁴⁰ Wyrok SN z dnia 23 II 1995 II KRN 6/95 LEX nr 24461

³⁴¹ Wyrok SN z dnia 21 X 1999 sygn. akt V KKN 580/97 Prok.i Pr.-wkł. 2000 nr 2 poz. 7

uwzględnieniu kryteriów obiektywnych polegać na celowym zadawaniu bólu lub cierpień moralnych”.

Jeżeli zatem, dla przypisania odpowiedzialności sprawcy za popełnienie przestępstwa jest niezbędne wykazanie po jego stronie chęci zadawania cierpienia, koniecznym jest również dokonanie oceny, czy jego zachowanie mogło (obiektywnie rzecz biorąc) cierpienie u osoby pokrzywdzonej wywołać. Na okoliczność uzależniającą wyczerpanie ustawowych znamion czynu przestępnego z art. 207 KK. od wrażliwości osoby pokrzywdzonej wskazuje SR w Poznaniu w wyroku z dnia 17 XII 2008 r. sygn. akt VIII K 1538/08 stwierdzając m.in.: *„Zdaniem sądu zebrany materiał dowodowy w żaden sposób nie daje podstaw do przypisania oskarżonemu winy odnośnie popełnienia czynu opisanego w akcie oskarżenia. Podstawą odpowiedzialności sprawcy czynu z art. 207 § 1 KK jest umyślność wyrażająca się w chęci wyrządzenia krzywdy fizycznej lub moralnej dokuczenia, poniżenia, obojętnie z jakich pobudek [wyrok SN z dnia 8 II 1982 II KR 5/82]. O ograniczeniu strony podmiotowej umyślności w postaci zamiaru bezpośredniego przesądza znamię czasownikowe znęca się. Mieści się w nim bowiem chęć zadania cierpienia ofierze i dla jego realizacji samo godzenie się na taki jego efekt nie wystarczy. [wyrok SN z dnia 30 VIII 1971 I KR 149/71³⁴², a także wyrok z dnia 23 II 1992 III KRN 122/92 niepubl.]”*³⁴³

W powyższych sprawach sądy dokonując wykładni znamienia „znęca się” podkreślają istotę obecności zamiaru bezpośredniego dla przyjęcia, że doszło do naruszenia art. 207 KK. Podejmowane działanie musi więc cechować przede wszystkim chęć zadawania cierpienia. Wskazuje na to także SR w Lublinie w wyroku z dnia 5 IX 2008 r. sygn. akt IV K 85/09 podkreślając, że: *„Strona podmiotowa polega na zamiarze bezpośrednim, albowiem oskarżony swoim zachowaniem pokazał, że chciał tego czynu dokonać.”*. Podobnie SR w Krakowie w wyroku z dnia 13 I 2009 r. sygn. akt II K 553/08 wyjaśnił, że: *„Znęcanie oznacza zadawanie urazów, bicie, uderzanie, zadawanie bólu fizycznego, jak też sprawiane ciężkich przykrości moralnych, zarówno jednorazowo jak i systematycznie. Znęcaniem jest każde działanie nacechowane zamiarem krzywdzenia fizycznego lub moralnego jeżeli jest odpowiednio zintensyfikowane i cechuje się przewagą sprawcy nad osobą pokrzywdzoną”*.

Podobnie jak przy kryterium przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną uwzględnianym dla sprawdzenia czy doszło do znęcania, także biorąc pod uwagę motywacje działań sprawcy sądy odróżniały zachowanie polegające na naruszaniu nietykalności cielesnej zmierzające do zadawania cierpienia oraz takie, które były podejmowane z uwagi na inny powód lub cel. I tak w wyroku SR Katowice Wschód z dnia 25 VI 2009 r. sygn. akt III K 887/07 sąd podniósł, że: *„Pokrzywdzona naruszała nietykalność cielesną oskarżonego*

³⁴² Wyrok SN z dnia 30 VIII 1971r. sygn. akt I KR 149/71 OSNPG 1971 nr 12 poz. 238

³⁴³ Wyrok SR w Poznaniu z dnia 17 XII 2008 r. sygn. akt VIII K 1538/08

(szarpiąc go, czy nawet uderzając klapkiem) jednak zachowania te nie stanowiły znęcania. Niezbędne jest bowiem by towarzyszyły temu zła wola wyrządzenia krzywdy drugiej osobie, jej poniżenie, wyrządzanie jej moralnego cierpienia. Tymczasem zachowanie pokrzywdzonej, tak eksponowane przez oskarżonego, wypływa ze zgoła odmiennej motywacji – z troski o dobro ich wspólnej rodziny (także dziecka, ba nawet z troski o samego oskarżonego, który nie potrafi wyzволić się z alkoholizmu)”.

Wśród przebadanych spraw ocena tego, czy dane zachowanie sprawiało ból i cierpienie powinna się, zdaniem sądów, odbywać z uwzględnieniem czynników zewnętrznych, a nie w oparciu o odczucia osoby pokrzywdzonej. W tym zakresie wyrok SR Szczecin Centrum z dnia 28 V 2008 r. sygn. akt V K 576/07 podkreśla, że: *„O uznaniu za znęcanie zachowania sprawiającego ból fizyczny lub cierpienia psychiczne powinna decydować ocena obiektywna, a nie subiektywne odczucie pokrzywdzonego. W każdym więc przypadku należy odwołać się do hipotetycznego odczucia wzorcowego obywatela, czyli człowieka o właściwym stopniu socjalizacji i wrażliwego na krzywdę drugiej osoby. O przyjęciu, że doszło do znęcania rozstrzygają więc społecznie akceptowane wartości wyrażające się w normach etycznych i kulturowych. Norm takich z pewnością nie spełnia sposób traktowania przez oskarżonego swojej żony. Nie sposób przyjąć, że ciągle groźby, wyzwiska, zastraszanie, poniżenia, bicie, szarpanie czy towarzyszące temu awantury mieszczą się w odczuciu wzorcowego obywatela co do właściwego traktowania osoby, z którą pozostaje się we wspólnym pożyciu. Również częstotliwość i natężenie fragmentów postępowania oskarżonego, składających się na przestępstwo znęcania przemawiają za przypisaniem XY jego popełnienia. Nie ulega wątpliwości, że swoim działaniem powodował u pokrzywdzonej poważny ból fizyczny i cierpienia psychiczne”*.

Odwołanie się przez sąd do „wzorcowego obywatela” czyni kryteria oceny odczuć pokrzywdzonego bardzo nieostrymi. Brak bowiem możliwości wskazania, według jakich kryteriów należy oceniać czy odczucia osoby pokrzywdzonej mieszczą się, czy się nie mieszczą w ramach owego wzorca. Zwłaszcza, że poziom dolegliwości, bólu oraz cierpienia może być wynikiem bardzo wielu czynników związanych z wcześniejszymi doświadczeniami, ogólnym stanem zdrowia (w tym psychicznego) czy wreszcie norm kulturowych (akceptowanie lub nieakceptowanie danego zachowania). Dlatego odnoszenie oceny skutków zachowania sprawcy do jednego wzorca może oznaczać zbyt daleko idącą dowolność w sądowej ocenie tych skutków. Wydaje się, że w przypadku wątpliwości odnośnie do tego, na ile dolegliwe mogły być skutki działania sprawcy, zasadnym byłoby powołanie biegłego z zakresu psychologii w celu dokonania merytorycznej oceny w tym zakresie.

Z uwagi na fakt, że badania obejmowały sprawy zakończone w latach 2008 – 2009 nie sposób na podstawie wyników badań stwierdzić, czy wyrok SN z 18 marca 2015 r. sygn. akt III KK 432/14, który dopuścił przyjęcie zamiaru ewentualnego przy przestępstwie znęcania wpłynął na zmianę orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie wykładni znamion przestępstwa znęcania.³⁴⁴ Czas trwania postępowań przygotowawczych oraz postępowań przed sądem obu instancji również skutkuje tym, że zbyt mało czasu upłynęło, aby móc stwierdzić czy i w jakim zakresie orzeczenie SN wywarło wpływ na wykładnię sądów powszechnych. Ostatecznie jednak zwolennicy dopuszczania zamiaru ewentualnego przy przestępstwie znęcania zyskali silny argument przemawiający za ich poglądem, gdyż wskazane orzeczenie SN jest szczególnie wymowne w sposobie argumentacji przemawiającej za odrzuceniem poglądu bezwzględnego wymogu zaistnienia po stronie sprawcy zamiaru bezpośredniego.

6.2.6. WIELOKROTNOŚĆ ZACHOWAŃ

Kolejnym kryterium, które występowało w orzeczeniach dotyczących uznania, że doszło do znęcania było kryterium wielości zachowania, które było naganne, przekraczało przyjęte normy dopuszczalnego zachowania i było na tyle intensywne, że kwalifikowało się do odnotowania jako kolejny atak na ofiarę. Nie ma przy tym znaczenia, by były to rodzajowo takie same zachowania. Dla sądów nie ulega jednak wątpliwości (poza wyjątkowymi sytuacjami) że dopiero pewna suma zachowań skierowanych przeciwko pokrzywdzonemu daje podstawę do postawienia zarzutu. Taka wykładnia implikuje konieczność wskazania przedziału czasowego, w którym zachowania sprawcy miały miejsce. Opis czynu (zarówno w formułowaniu aktu oskarżenia, jak i w przypadku sentencji wyroku) jest zatem ograniczony wskazaniem przedziału czasu, w którym zachowanie miało miejsce. Przyjmuje się różnego rodzaju praktykę wskazywania przedziału czasu. Precyzyjne wskazanie przedziału czasu jest zasadne z punktu widzenia szczegółowego wskazania zachowań sprawcy. W praktyce zatem optymalnym rozwiązaniem jest wskazanie daty dziennej zarówno początku okresu rozpatrywanego, jak i jego końca. Nie zawsze jest to jednak możliwe. Problemy pojawiają się zwłaszcza ze wskazaniem początkowej granicy. Wynika to z faktu, że proces opiera się na

---

³⁴⁴ Na Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych dostępny jest wyrok wydany po 18 marca 2016 r. (a zatem po dacie wydania wspomnianego wyroku SN) dopuszczający wystąpienie zamiaru ewentualnego przy przestępstwie znęcania: Wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 22 maja 2015 r. sygn. akt VI Ka 133/15, w którego uzasadnieniu stwierdzono: „Podkreślić przy tym trzeba, że ocena, czy określone zachowania składają się na przestępstwo znęcania dokonywana być musi przy uwzględnieniu indywidualnego kontekstu zdarzeń, w których do zachowań osoby oskarżonej dochodzi, a który to kontekst objęty pozostaje przynajmniej zamiarem ewentualnym oskarżonego”. W uzasadnieniu przytoczonego wyroku nie powołano się jednak na orzecznictwo SN.

zeznaniach pokrzywdzonego i świadków, a ci nie są w stanie precyzyjnie wskazać początku zachowań oskarżonego. Z tego powodu praktykuje się opisy wskazujące jedynie rok jako początek czasu rozpatrywanego. Zdarzają się jednak przypadki, że również wskazanie roku nie jest możliwe. W takich sytuacjach niektóre sądy używają sformułowania: „od bliżej nieustalonej daty”. Takie rozwiązanie nasuwa jednak wiele wątpliwości. Skoro bowiem nie można umiejscowić czasowo zachowań sprawcy, to powstaje pytanie, czy można je uznać za udowodnione? Istnieje również jeszcze jedno niebezpieczeństwo. W przypadku użycia takiego określenia trudno jest wskazać za jakie działania i w jakim okresie tak naprawdę sprawca zostaje skazany. Bardziej zasadne wydaje się być określenie zdarzenia, o którym można z pewnością stwierdzić kiedy miało miejsce i od tego czasu rozpatrywać zachowania sprawcy. Niewątpliwie w każdym przypadku tego rodzaju zdarzenie powinno być możliwe do wskazania.

Kolejną okolicznością, która może budzić wątpliwości jest odpowiedź na pytanie jak krótki lub jak długi okres czasu może być objęty zarzutem? Orzecznictwo nie wypracowało odnośnie minimalnego okresu czasu jednolitej praktyki. Czas w jakim można mówić, iż miało miejsce znęcanie się ma zawsze wpływ na wymiar kary. Niekiedy jest on alarmująco długi. Bywa, że znęcanie trwało dwadzieścia, trzydzieści, a nawet czterdzieści lat. Przepisy o przedawnieniu przestępstw nie stoją na przeszkodzie w uwzględnieniu tak długiego okresu jedynie w sytuacji, jeżeli pomiędzy rozpatrywanymi zachowaniami sprawcy istnieje ciągłość.

Na wielodziałowy charakter znęcania zwrócił uwagę SN w postanowieniu z dnia 11 XII 2003 r. sygn. akt IV KK 49/03 stwierdzając: *„Przestępstwo znęcania zostało w kodeksie skonstruowane jako zachowanie z reguły wielodziałaniowe. Pojęcie znęcania w podstawowej postaci, ze swej istoty zakłada powtarzanie przez sprawcę w pewnym przedziale czasu zachowań skierowanych wobec pokrzywdzonego. Zatem, poza szczególnymi przypadkami, dopiero pewna suma tych zachowań decyduje o wyczerpaniu znamion przestępstwa z art. 207 § 1 KK”*.³⁴⁵ W tym samym orzeczeniu sąd wskazał na element przedawnienia: *„W niniejszej sprawie takim ostatnim momentem ustalonym przez sąd było zdarzenie z sierpnia 1998 r. Zatem, dopiero od tej chwili można mówić o biegu okresu przedawnienia”*.

W orzecznictwie sądów powszechnych wskazuje się na rozciągnięcie działania sprawcy w czasie w połączeniu z naruszeniem różnego rodzaju dóbr chronionych prawem. Jako przykład można wskazać wyrok SR w Krakowie z dnia 15 V 2008 r. sygn. akt XIV K 341/08 stwierdzający, że: *„Przestępstwo znęcania sprowadza się do rozciągniętych w czasie, powtarzających się zachowań polegających na godzeniu w takie dobra jak rodzina oraz jej prawidłowe funkcjonowanie, a z drugiej strony, w zależności od formy nasilenia, w życie,*

---

³⁴⁵ Postanowienie SN z dnia 11 XII 2003 IV KK 49/03 LEX nr 108048

zdrowie, nietykalność cielesną, wolność i cześć człowieka”.

Ponieważ zachowania sprawcy są wymierzone w różne dobra chronione prawem, nie jest rzadkością, że poszczególne jego zachowania, rozpatrywane w oderwaniu od innych zachowań, będą wypełniały znamiona innych przestępstw. W tego rodzaju sytuacji, o ile czyny te nie są zagrożone wyższą karą niż przewidziana w art. 207 KK, ma zastosowanie zasada pochłaniania, czyli objęcia czynem znęcania również innych przestępstw. Na tę okoliczność zwraca uwagę SR w Gdańsku w poddanym analizie na potrzeby tej pracy wyroku z dnia 18 IX 2009 r. sygn. akt X K 700/08 wskazując, że: *„Sąd zważył także, że w przypadku znęcania mamy do czynienia z tak zwaną prawną jednością czynów. W myśl powyższego, zachowania tworzące zakres pojęciowy terminu znęca się mogą także wyczerpywać znamiona innych czynów zabronionych. Oskarżony wypełnił znamiona art. 217 KK i 216 KK. Czyny te kierowane były jednak wielokrotnie w stosunku do dóbr tych samych osób. W myśl zasady pochłaniania przestępstwo znęcania pochłania między innymi art. 217 i 216 KK”.*

Na potrzebę dokonywania wykładni pojęcia znęca się, zwłaszcza w kontekście objęcia nim wielu zachowań sprawcy, wskazuje także SR w Łodzi w analizowanym wyroku z dnia 4 IX 2008 r. sygn. akt IV K 467/08 podkreślając: *„Użytym w przepisie słowa znęca się psychicznie i fizycznie nie przypisuje się jakiegoś szczególnego znaczenia. Należy więc przyjmować tu powszechne znaczenie tych słów. Nie ulega wątpliwości, że zachowania polegające na popychaniu, szarpaniu, jeżeli trwają dłuższy czas czy powtarzają się cyklicznie – należy zakwalifikować jako znęcanie fizyczne. Znęcał się również psychicznie, co polegało na wytwarzaniu w domu permanentnej atmosfery strachu, poniżał, zastraszał. Powyższe zachowania nie należały do jednostkowych, były cykliczne i trwały długi okres czasu. Mimo, że odrębne elementy zachowania oskarżonego wypełniają znamiona różnych występków, to całe złożone zachowanie oskarżonego należy traktować jako jedno przestępstwo znęcania, które stanowiąc globalny zbiór zachowań nagannych godzących w różne dobra prawne – ze względu na znacznie większą społeczną szkodliwość pochłania składające się nań poszczególne przestępstwa elementy”.*

Element ten powtarzał się w wielu przebadanych na potrzeby tej pracy sprawach. I tak, podobnie precyzyjnej wykładni dokonał SR w Rzeszowie w wyroku z dnia 13 X 2008 r. sygn. akt X K 861/08 powołując się wprost na uchwałę SN: *„Od strony przedmiotowej przestępstwo znęcania oznacza zazwyczaj systematycznie powtarzające się zachowanie złożone z jedno lub wielorodzajowych pojedynczych czynności naruszających różne dobra np. nietykalność cielesną, godność osobista. Całość tego postępowania określonego zbiorowo, którego poszczególne fragmenty mogą wypełniać znamiona różnych występków (np. 190, 191, 216 i 217 KK) stanowi jakościowo odmienny, odrębny typ przestępstwa [zob. uchwała SN z dnia 9*

VI 1976 r. sygn. akt IV KZP 13/75 wytyczne wymiaru sprawiedliwości]”.

Sądy uwzględniały również czas trwania zachowania określonego jako znęcanie w kontekście oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu. Tak było w wyroku SR w Lublinie z dnia 13 II 2009 r. sygn. akt IV K 249/08: *„Z uwagi na znikomy stopień szkodliwości czyn ten nie stanowi przestępstwa. Zachowania nie były drastyczne i trwały tylko cztery miesiące”*.

Podobnie na krótkotrwałość okresu zwraca uwagę SR dla Warszawy Mokotowa w wyroku z dnia 27 VIII 2008 r. sygn. akt VIII K 411/08 podkreślając: *„Czasokres czynu popełnionego przez oskarżonego był krótki. Czyn zarzucany oskarżonemu obejmował cztery miesiące. W okresie tym nie udokumentowano żadnych obrażeń ciała”*. Jest to ciekawy przypadek, który wskazuje na fakt, iż pozbawienie ochrony prawnej ludzi, w sytuacji, gdy do naruszania ich dóbr dochodzi w rodzinie uznane zostaje za społecznie mało szkodliwe. Dowodzi to utrzymywania się przekonania, odmiennego niż wykształconego w Szwecji, iż w Polsce człowiekowi w rodzinie przysługuje niższy stopień ochrony prawnej niż w przestrzeni publicznej. Dla przypomnienia warto zauważyć, iż w Szwecji jest odwrotnie. Ustawodawca przyjmuje, iż jest zobowiązany do dbałości o bezpieczeństwo obywateli/obywatelek. Przyznaje, iż standard ochrony jest wyższy w miejscu, gdzie człowiek może oczekiwać większego bezpieczeństwa, a więc w rodzinie. Polska praktyka i usytuowanie przestępstwa znęcania wskazuje na kierunek odwrotny. Pozwala zastanowić się, czy usytuowanie przestępstwa znęcania wśród przestępstw przeciwko rodzinie, i jednoczesny wymóg, by dotyczył wyłącznie ekscesu wyrażającego się także czasem doznawania przemocy w rodzinie nie prowadzi do ustawowego zalegalizowania przemocy w rodzinie. Byłoby to sprzeczne z zasadami wyrażonymi w art. 2 KPK. Może więc być bezpośrednim przejawem tradycji, uprzedzeń i rutyn, o których eliminacji mowa w art. 5 CEDAW i art. 12 CETS 2010. Zakres tej pracy wykracza poza możliwość dogłębnego badania na jakie zasługiwałaby ta refleksja. Nasuwa się ona przy okazji analizowania uzasadnień sądowych w sprawach z art. 207 KK na potrzeby tej pracy. Wymaga to odrębnego zbadania, z racji wymogu szczegółowych i pogłębionych studiów, które potrzebne byłyby dla jej weryfikacji.

Kolejny przykład odnoszący się do konstrukcji jedności czynów odwołuje się do niepublikowanego orzecznictwa SN – SR w Lublinie wyrok z dnia 29 VI 2009 r. sygn. akt IV K 314/08: *„Znęcanie jest przykładem konstrukcji prawnej jedności czynów w świetle której wielokrotność powtarzających się czynów skierowanych na to samo dobro stanowi jedno przestępstwo wieloczynowe [wyrok SN z dnia 5 IX 1978 r. sygn. akt IV KRN 221/78 niepubl.]. Przestępstwo znęcania jest przestępstwem bezskutkowym (formalnym). Jest dokonane z chwilą znęcania niezależnie od skutku, jakie spowodowało. Wystarczy, gdy poszczególne akty lub działania jednorazowe osiągnęły stopień odpowiadający pojęciu znęca się. Od strony*

przedmiotowej pojęcie znęca się oznacza najczęściej zachowanie złożone z pojedynczych czynności naruszających różne dobra np. zdrowie, wolność osobistą (groźba karalna, zmuszanie), cześć (zniewaga, nietykalność cielesna)”.

Nie jest wykluczone uznanie za znęcanie naruszania różnych dóbr np. zdrowia, wolności osobistej w okresie krótszym niż miesiąc, jeżeli intensywność zachowań sprawcy była na tyle częsta, że można mówić o wieloczynowości i jednolitości zamiaru. W tym zakresie ponownie należy wskazać na orzecznictwo SR w Lublinie, który w wyroku z dnia 6 II 2009 r. sygn. akt IV K 509/08 podnosi co następuje: *„Od strony przedmiotowej pojęcie znęcania - art. 207 KK oznacza zachowanie złożone z jedno lub wielorodzajowych pojedynczych, systematycznie powtarzających się czynności naruszających różne dobra takie jak np. nietykalność cielesna czy godność. Całość tego postępowania, którego poszczególne fragmenty mogą wypełniać znamiona różnych występków, stanowi jakościowo odmienny, odrębny typ przestępstwa. Biorąc pod uwagę, że znęcanie oznacza zachowanie systematycznie powtarzające się, w ocenie sądu należy przyjąć, że granice czasowe czynu przypisanego oskarżonemu zawierają się w przedziale czasowym od dnia 5 V 2008 (data opuszczenia aresztu śledczego w L.) do 20 VI 2008 (opuszczenie mieszkania żony). Zważywszy na częstotliwość działania oskarżonego należy przyjąć, że jego zachowanie cechował zamiar bezpośredni charakteryzujący się dążeniem do zadawania cierpień psychicznych i fizycznych pokrzywdzonej będącej osobą najbliższą w rozumieniu ar. 115§11 KK”.*

W konsekwencji ramy czasowe obejmujące czynności łącznie będące znęcaniem nie są określone. Nie można zatem wskazać ani minimalnego okresu, ani maksymalnego okresu, który stanowiłby granicę czasową obejmującą znęcanie. Decydujące znaczenie ma bowiem intensywność i częstotliwość zachowań sprawcy mających miejsce w rozpatrywanym okresie. Czasokres poszczególnych zachowań w większym stopniu wpływa na wymiar kary, niż na stwierdzenie samego faktu popełnienia przestępstwa.

6.2.7. INTENSYWNOŚĆ DZIAŁANIA SPRAWCY JAKO ZNAMIE PRZESTĘPSTWA ZNĘCANIA

Intensywność działań sprawcy, to kolejne znamię jakie było brane pod uwagę przez sądy w orzekaniu o winie i w uzasadnieniu wydanego orzeczenia w sprawach o znęcanie z art. 207 KK. Sądy rejonowe dokonując wykładni znamion przestępstwa z art. 207 §1 KK powoływały się w przeważającej większości na orzecznictwo SN. Jak już stwierdzono przy okazji omawiania orzecznictwa SN dotyczącego dolegliwości znęcania (rozdział 5.3.) element intensywności pojawia się w orzecznictwie SN w kontekście odróżnienia zachowań

stanowiących znęcanie od zachowań wypełniających znamiona innych przestępstw lub zachowań nieuznanych za przestępstwo. Tytułem wstępu do omówienia wyników badań w tym zakresie należy stwierdzić, że wprowadzone w ten sposób do wykładni pojęcie intensywności nie powinno być rozumiane w potocznym czy obiegowym znaczeniu tego słowa. Jak podaje Słownik współczesnego języka polskiego: „intensywny to posiadający duże natężenie, moc”.³⁴⁶ Można zatem odnieść mylne wrażenie, że kryterium intensywności będzie się odnosiło do siły, z jaką sprawca np. narusza nietykalność cielesną osoby pokrzywdzonej. W tym znaczeniu bowiem można mówić o dotkliwości działania, co niewątpliwie ma znaczenie przy wymiarze kary. Tymczasem SN w wyroku z dnia 6 VIII 1996 r. sygn. akt WR 102/96 stwierdza: *„Istota przestępstwa określonego w art. 184 § 1 k.k. [Kodeks karny z 1969 roku] polega na jakościowo innym zachowaniu się sprawcy, aniżeli na zwyczajnym znieważeniu lub naruszeniu nietykalności osoby pokrzywdzonej. Kryterium przedmiotowo-podmiotowe zachowania się sprawcy, wyczerpującego znamiona czynu określonego w art. 184 § 1 k.k. [Kodeks karny z 1969 roku], na pewno nie może ograniczać się do systematyczności lub zwartego czasowo i miejscowo zdarzenia, jeśli nie towarzyszy temu intensywność, dotkliwość i poniżanie w eskalacji ponad miarę oraz cel przewidziany w pojedynczych czynnościach naruszających różne dobra chronione prawem (np. nietykalność ciała, godność osobista, mienie). Przez znęcanie w rozumieniu art. 184 § 1 k.k. [Kodeks karny z 1969 roku] należy rozumieć także umyślne zachowanie się sprawcy, które polega na intensywnym i dotkliwym naruszeniu nietykalności fizycznej lub zadawaniu cierpień moralnych osobie pokrzywdzonej w celu jej udręczenia, poniżenia lub dokuczenia albo wyrządzenia jej innej przykrości, bez względu na rodzaj pobudek”*.

Ponownie na kryterium intensywności wskazuje SN w wyroku z dnia 24 X 2000 r. sygn. akt WA 37/00 stwierdzając, że: *„Zadawanie cierpień moralnych, psychicznych osobie pokrzywdzonej w celu jej udręczenia, poniżenia lub dokuczenia albo wyrządzenia jej innej przykrości, bez względu na rodzaj pobudek nie będzie stanowiło znęcania w rozumieniu art. 207 § 1 KK skoro nie miały one charakteru działań "dotkliwych" i "ponad miarę", a więc swą intensywnością wykraczających poza granice zwyczajnego naruszenia nietykalności fizycznej, znieważenia, poniżenia, czy innego naruszenia czci pokrzywdzonej”*.

Oba przytoczone wyżej wyroki, również w kontekście analizy stanu faktycznego, na podstawie których zostały wydane, nie dają jednoznacznej odpowiedzi na temat granic oceny intensywności. Trudno bowiem jest obiektywnie klasyfikować dane zachowanie w oparciu o siłę uderzenia lub powstałe skutki. Nie bez przyczyny kryterium intensywności zostaje w niniejszej pracy omówione jako ostatnie. Aby bowiem móc rozstrzygnąć jego istotę konieczne

---

³⁴⁶ Słownik współczesnego języka polskiego, (red.) B. Dunaj, Warszawa 1996 r. str. 326

jest odwołanie się do tego, co już zostało przedstawione. Ocena intensywności jest wynikiem stwierdzenia trzech wyżej opisanych kryteriów: przewagi sprawcy, chęci zadawania cierpienia oraz przedziału czasu. Inaczej należy ocenić naruszenie nietykalności cielesnej będące reakcją na uprzednie zachowanie drugiej strony, a inaczej analogiczne naruszenie nietykalności cielesnej połączone z celem w postaci poniżenia i podporządkowania sobie osoby pokrzywdzonej. W tym kontekście zasadne jest cytowane powyżej stwierdzenie SN, że należy odróżnić znęcanie od „zwykłego” naruszenia nietykalności cielesnej. Należy również mieć na uwadze, że skutek w postaci cierpienia osoby pokrzywdzonej nie objawia się jedynie w postaci bólu fizycznego, ale również (a może przede wszystkim) powstaje w jej psychice przejawiając się lękiem, strachem oraz poczuciem poniżenia i podporządkowania.

Powyższe uwagi są niezbędne z powodu szczególnej różnicy, jaka zachodzi pomiędzy potocznym rozumieniem określenia intensywności a sądową wykładnią tego kryterium, pozwalającego ustalić, iż zachodzi znamię znęcania się o którym mowa w art. 207 KK. Ma to znacznie w kontekście wyników przeprowadzonych badań.

Jako przykład oceny intensywności w zakresie odróżnienia znęcania od „zwyčajnego” znieważenia lub naruszania nietykalności osoby pokrzywdzonej” warto przytoczyć analizowany w badaniach wyrok SR dla Warszawy Mokotowa z dnia 3 XII 2009 r. sygn. akt III K 2301/07, stwierdzający że: *„W pojęciu znęcania zawarte jest odczuwanie przez sprawcę, że jego zachowania są dla ofiary dolegliwe i poniżają ją przed sprawcą. Wypowiadanie cykliczne i wielokrotnie pod adresem pokrzywdzonej słów „żryj k., w., myj się k.” w obecności innych osób, powtarzalne stosowanie przemocy względem niej w postaci szturchania, szarpania za włosy, uderzanie rękami po głowie, twarzy i innych częściach ciała, w ocenie sądu należy uznać za zachowanie, które z punktu widzenia obiektywnych kryteriów stanowiły jakościowo inne zachowanie, a niżeli zwyczajne (incydentalne) znieważanie czy naruszanie nietykalności cielesnej, czy też działanie w ramach kontratypu karcenia małoletnich”*.

Kryterium intensywności wydaje się być na tyle w orzecznictwie niedookreślone, że powołanie się na nie w uzasadnieniu bez wskazania, w jakim znaczeniu sąd tego kryterium używa, może powodować brak wyjaśnienia dlaczego dane zachowanie, zdaniem sądu, nie było wystarczająco intensywne. Może to mieć miejsce, jeżeli sąd wskaże na intensywność wprost, jak w wyroku SR Katowice Wschód z dnia 15 XII 2008 r. sygn. akt IV K 1200/07 stwierdzającym, że: *„Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że zachowania oskarżonego nie były na przestrzeni lat na tyle intensywne ani częstotliwe, aby można było mówić o znęcaniu”*. Podobnie, jeżeli sąd dokona wykładni nie odnosząc jej do stanu faktycznego sprawy poprzez wskazanie, jakie zachowanie nie jest intensywne i dlaczego. Jako przykład można wskazać wyrok SR dla Warszawy Mokotowa z dnia 27 VIII 2008 r.

sygn. akt VIII K 411/08 zawierający stwierdzenie, że: „*Kryterium przedmiotowo – podmiotowe zachowania się sprawcy na pewno nie może ograniczać się do systematyczności lub zwartego czasowo lub miejscowo zdarzenia, jeżeli nie towarzyszy temu intensywność, dotkliwość i poniżenie w eskalacji ponad miarę. W okresie tym nie udokumentowano żadnych obrażeń ciała. Zachowanie oskarżonego nie charakteryzowało się drastycznością. Zachowanie oskarżonego ograniczało się do używania słów wulgarnych oraz popychania pokrzywdzonych*”.³⁴⁷ W uzasadnieniu sąd nie precyzuje, jakimi kryteriami kierował się uznając, że to co się działo nie było „ponad miarę”. To jednak i tu wskazuje na istniejące społeczne przyzwolenie na taki rodzaj komunikacji w rodzinie i na taki sposób rozwiązywania różnic poglądów, sposobów okazywania niezadowolenia lub/i demonstrowania swej pozycji, wyższości, czy/i oczekiwania podporządkowania się metodami, które nie są wolne od jednostkowych zachowań, które cechują się stosowaniem siły i co najmniej wyzwiśk.

Badania psychologiczne osób doznających przemocy w relacjach objętych przestępstwem znęcania wskazują na zjawisko „wyuczonej bezradności”. Polega ono na pozostawianiu przez osobę pokrzywdzoną w związku, w którym dochodzi do przemocy i nieposzukiwaniu wsparcia.³⁴⁸ Z tego powodu sam fakt, że osoba pokrzywdzona pozostaje bierna nie musi oznaczać, że działanie sprawcy nie jest intensywne, zwłaszcza, że wyżej wskazana wykładnia wyklucza ocenę dolegliwości działania w oparciu o subiektywne odczucie pokrzywdzonego. W tym zakresie charakterystyczny jest, bo typowy, analizowany na potrzeby badań wyrok SR Katowice Wschód z dnia 30 I 2009 r. sygn. akt IV K 1235/07. Sąd uzasadnia wyrok podkreślając, że: „*Pokrzywdzona przez dwadzieścia pięć lat nigdzie się nie zgłosiła. Skoro przez tak długi okres czasu pokrzywdzonej nie przeszkadzało zachowanie męża, to można domniemywać, że nie doznawała żadnych cierpień moralnych, nie czuła się ofiarą*.”. Sąd nie dostrzegł, iż bierność ofiar jest typowym przejawem bezradności i poczucia, że nie ma się wpływu na swoje życie. Nie można też liczyć na pomoc organów państwowych, a wszelkie próby skomunikowania się i próby obrony oraz przerwania przemocy skutkować będą eskalacją znęcania. Ofiary nie dochodzą do takich wniosków *a priori*. Jest to wiedza, jaką uzyskują doznając wcześniejszych zawodów i opuszczenia ze strony organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Ofiara z czasem internalizuje przekonanie, że organy określone jako ścigania i wymiaru sprawiedliwości są bezsilne, bezradne lub niezainteresowane pomocą i przerwaniem doznawanej sytuacji opresji. Nie zawsze musi być to efekt jej bezpośrednich

---

³⁴⁷ Opis czynu: „Wyzywał je słowami wulgarnymi, poniżał ich godność osobistą, szarpał za ubranie, popychał, groził pozbawieniem życia, dusił”.

³⁴⁸ S. Herzberger, *Przemoc domowa. Perspektywa psychologii społecznej*, Warszawa 2002 r., str. 61

starań. Może to być przekonanie i wiedza płynąca z doświadczenia innych ofiar nagłaśnianych lub znanych jej z otoczenia. Porada, by ofiara „zbierała” obdukcje, udzielana przez policjanta kobiecie pobitej przez partnera, do którego ma wrócić i znosić jeszcze dolegliwsze upokorzenia z racji zgłoszenia pobicia, skutecznie podważa oczekiwanie, że organom ścigania zależy na powstrzymaniu sprawcy. Powstrzymaniu w szczególności od egzekwowania przemocą swojej woli i naruszania dóbr ofiary jedynie pozornie chronionych, która ekonomicznie, życiowo, rodzinie, czy psychicznie uzależniona jest od sprawcy. Podobną wiedzę ma sprawca; że musi posunąć się do ostatecznego, by jego przemocowe, poniżające zachowanie wobec ofiary zainteresowało wymiar sprawiedliwości.

Przy ocenie intensywności działania sprawcy, a tym samym skutków powstałych dla osoby pokrzywdzonej, nie można pominąć okoliczności dotyczących wcześniejszych relacji pomiędzy stronami (nieobjętych rozpatrywanym okresem czasu). Jeżeli bowiem sprawca dla osiągnięcia celu w postaci podporządkowania i poniżenia nie musi już uciekać się do naruszania nietykalności cielesnej (bo kiedyś już to robił i osoba pokrzywdzona wie, że w każdej chwili może zostać uderzona) to intensywność jego czynów może być wysoka (z uwagi na silny negatywny ładunek emocjonalny) pomimo, że skierowanie takiego samego zachowania do innej osoby w innych okolicznościach nie byłoby intensywne. Jako przykład można wskazać analizowany wyrok SR w Lublinie z dnia 13 II 2009 r. sygn. akt IV K 249/08. Sąd stwierdził w uzasadnieniu, iż *„z uwagi na znikomy stopień szkodliwości czyn ten nie stanowi przestępstwa. Zachowania nie były drastyczne i trwały tylko cztery miesiące. Gdy nie pił zachowywał się poprawnie. Pokrzywdzoną cechuje wysoka podatność na stres i sytuacje lękowe, co może prowadzić do zniekształcenia jej zdolności postrzegania zdarzeń i sytuacji, wyolbrzymiania ich. Sytuacje te obiektywnie rzecz biorąc nie zagrażają jej bezpieczeństwu lecz są jedynie uciążliwe, zakłócają spokój, a przez nią są odbierane jako niebezpieczne. Pokrzywdzona posługuje się schematem myślowym. Odżywają wspomnienia jego wcześniejszego zachowania”*.

Jako odmienne podejście do elementu „drastyczności” poprzez wyłączenie go z oceny znamion przestępstwa można też przytoczyć badany wyrok SR w Białymstoku z dnia 28 I 2009 r. sygn. akt III K 1453/09. Uzasadniając orzeczenie, w którym umorzono postępowanie na podstawie art. 17§1 pkt 3 KPK sąd stwierdził, iż *„Należy zauważyć, że swoim zachowaniem oskarżony wyczerpał znamiona czynu określonego w art. 207 KK. Jednak materiał dowodowy wskazuje, że zachowanie oskarżonego nie było na tyle drastyczne, że zachodzi konieczność karania go. Strony zgodnie stwierdziły, że konflikt dotyczy przejściowej sytuacji związanej z jednym z synów. Stosowany w okresie od II 2007 do VII 2008 dozór pokazuje nienaganną postawę oskarżonego. Powyższe okoliczności wskazują, że społeczna*

szkodliwość czynu była znikoma”.

Dokonując wykładni art. 207 KK sądy powszechne najczęściej jednak odwołują się do linii orzeczniczej opartej na orzecznictwie SN. Przykładem tego jest analizowany w badaniach wyrok SR Wrocław Śródmieście z dnia 7 I 2009 r. sygn. akt II K 1167/08. Sąd stwierdził w nim, iż: *„Typowe znęcanie jest zachowaniem intensywnym i częstotliwym złożonym zazwyczaj z wielu elementów wykonawczych działania przestępnego. Wyrok SN z dnia 17 VIII 1970 r. sygn. akt IV KR 146/70³⁴⁹ oraz wyrok SA w Katowicach z dnia 14 III 2002 r. sygn. akt II AKa 7/02”.*³⁵⁰ Podobne rozumowanie zawarł sąd w wyroku SR Katowice Wschód z dnia 26 IX 2008 r. sygn. akt IV K 651/08. Sąd zauważył, że *„Kryterium podmiotowo – przedmiotowe zachowania się sprawcy na pewno nie może ograniczać się do systematyczności lub zwartego czasowo miejsca zdarzenia, jeżeli nie towarzyszy mu intensywność, dotkliwość i poniżanie w eskalacji ponad miarę oraz cel przewidziany w pojedynczych czynnościach naruszających różne dobra prawne (SN wyrok z dnia 6 VIII 1996 sygn. akt WR 102/96)”.*³⁵¹

Reasumując, element intensywności ma odróżniać zachowania mało dotkliwe, obojętne z punktu widzenia prawa karnego od tych, które będą elementami znęcania. Dla przyjęcia, że dane zachowanie będzie częścią znęcania nie wystarczy zatem, że znajduje się w katalogu zwyczajowo obejmującym znęcanie jak: naruszenie nietykalności cielesnej, groźby, poniżenie, znieważanie, zakłócanie spoczynku nocnego, wszczynanie awantur bez powodu. Każde z nich musi być jeszcze na tyle dolegliwe, aby można było przypisać mu odpowiedni stopień intensywności. Jest to zatem kryterium nieostre, ocenne i pozwalające uznać, że wszystkie wymienione wyżej rodzaje zachowań, nawet jeśli wystąpią wspólnie, nie będą przestępstwem.

6.3. UŻYCIE W BADANYCH ORZECZENIACH POJĘCIA „KONFLIKT” JAKO PRZECIWSTAWNEGO DO ZNĘCANIA

W badaniu akt analizowano jak często i w jakich okolicznościach sądy uzasadniając wydane orzeczenie używały dla opisu ocenianej sytuacji pojęcia „konflikt” jako przeciwwagi do zachowań, które stanowią kryterium oceny, że wyczerpane zostały ustawowe znamiona czynu określonego jako „znęcanie się”. Ze wszystkich udostępnionych do badania akt spraw jedynie w dziesięciu uzasadnieniach wyroków sąd użył pojęcia konflikt. W dziewięciu przypadkach miało to miejsce wobec wyroków uniewinniających lub umarzających postępowanie. W jednym wypadku sąd wskazał na przekroczenie granic konfliktu w sprawie,

³⁴⁹ Wyrok SN z dnia 17 VIII 1970 IV KR 146/70 OSPiKA 1971 nr 2 poz. 41

³⁵⁰ Wyrok SA w Katowicach z dnia 14 III 2002 II AKa 7/02 Prok. i Pr. – dodatek 2002/12 poz. 29

³⁵¹ Wyrok SN z dnia 6 VIII 1996 r. sygn. akt WR 102/96 OSPiP 1997 nr 2 poz. 8

w której doszło do skazania oskarżonego. Z uwagi na rzetelność badawczą wskazane jest opisowe zaprezentowanie wszystkich spraw, w których użyto określenia konflikt.

1) Sąd Rejonowy Szczecin Centrum – w wyroku z dnia 8 maja 2008 r. sygn. akt V K 719/07 nazwał relację syna (pokrzywdzony) z ojcem (oskarżony) konfliktem, uznając, że można mówić w konkretnej sytuacji o konflikcie ponieważ brak jest przewagi ojca na synem. Ojciec jest od syna fizycznie mniejszy, a syn nie odczuwa strachu wobec ojca. Wniosek taki sąd wyciągnął z tego, iż to syn zainicjował postępowanie karne. Jest to ciekawa konstatacja. Jeśli bowiem myśl tę rozwinąć, skazanie z art. 207 KK byłoby w tej sytuacji niemożliwe; syn bowiem musiałby znosić znęcanie się, odczuwając zbyt wielki strach, by zawiadomić organy i/lub złożyć stosowne zawiadomienie i zeznanie.

2) Sąd Rejonowy w Lublinie – w wyroku z dnia 13 lutego 2009 r. sygn. akt IV K 249/08. Sąd umorzył postępowanie karne. Uzasadnił to tym, iż matka pojednała się z synem i mu wybaczyła. Jest to typowy przykład, w którym występuje przemoc w rodzinie, która jednocześnie nie jest stypizowana jako przestępstwo. Naruszenie prawa, nawet w sytuacji, gdy strony się pojednają nie przestaje być naruszeniem prawa. Przykładem jest tu ustawa i praktyka austriacka dotycząca reakcji na przemoc w rodzinie. Pogodzenie sprawcy z pokrzywdzoną jest mile widziane, ale nie sanuje faktu naruszenia prawa. Nie chodzi o dolegliwe karanie; wskazane jest warunkowe umorzenie zarówno dlatego, by sprawca wiedział, że nie ma bezkarnego naruszania prawa, i że to co robi jest przemocą i jest niedopuszczalne. Rzecz jednak w tym, iż w polskiej rzeczywistości austriackie rozwiązanie jest o tyle utrudnione, że przemoc w rodzinie, przeciwnie niż w Austrii, nie jest przestępstwem.

3) Sąd Rejonowy w Łodzi w wyroku z dnia 4 marca 2010 r. sygn. akt V K 695/09

Sąd umorzył postępowanie karne w sytuacji, gdy żona (pokrzywdzona) wyraziła wolę kontynuowania małżeństwa (oskarżony przebywa w zakładzie karnym za inne przestępstwo). Trudno uznać, czy zadecydował stereotyp, o którym mowa w art. 12 CETS 210, czy inne względy. Interwencja sądu i stwierdzenie, że doszło do naruszenia art. 207 KK nie skutkuje z automatu rozwodem. Ratio legis tego przepisu nie było pomyślane jako forma terminacji małżeństwa, ale raczej jako instrument pozwalający na życie rodzinne wolne od znęcania i przemocy. Odmowa skazania z racji woli kontynuowania małżeństwa jest w tych warunkach kontr produktywna. Oznacza, że jak długo trwa związek małżeński istnieje konieczność znoszenia zachowań, które w innych warunkach ocenione zostałyby jako znęcanie.

4) Sąd Rejonowy w Łodzi w wyroku nieprawomocnym sygn. akt V K 283/09.

Sąd uniewinnił sprawcę stwierdzając, że w rodzinie miał miejsce narastający konflikt małżeński. Istotną okolicznością dla sądu był fakt, że w sprawie rozwodowej pokrzywdzona nie podnosiła okoliczności dotyczącej zgwałcenia, a uczyniła to dopiero na etapie postępowania karnego. W ocenie wiarygodności zeznań pokrzywdzonej sąd jest w pełni niezawisły i niezależny. Nie zmienia to jednak faktu, że w celu uniknięcia przedłużania się spraw rozwodowych osoby zgwałcone lub w inny sposób skrzywdzone odstępują od orzekania o winie, aby skrócić sprawę rozwodową. W takich okolicznościach kwestie dotyczące znęcania czy zgwałcenia nie będą istotnie podnoszone. Nie znaczy to jednak, że zachowania takie nie miały miejsca.

5) Sąd Rejonowy w Białymstoku w wyroku z dnia 28 stycznia 2009 r. sygn. akt III K 1453/09

Sąd umorzył postępowanie wobec zgodnego oświadczenia stron, że konflikt dotyczył jednego z synów stron i został zażegnany. Tym samym sąd pozostawił stronom rozstrzygnięcie czy doszło do popełnienia przestępstwa. To w jaki sposób zachowywały się strony po czynie, za jaki sprawca został oskarżony, powinno mieć wpływ na wymiar kary, a nie na uznanie czy doszło do popełnienia przestępstwa. Skoro jednak wystarczyło oświadczenie stron o zażegnaniu konfliktu sąd nie widział konieczności ustalania, czy doszło do popełnienia przestępstwa.

6) Sąd Rejonowy w Gdańsku w wyroku z dnia 15 lipca 2009 r. sygn. akt X K 368/08

Sąd uniewinnił oskarżonego, stwierdzając niekwestionowane istnienie konfliktu oraz szczególną dla sądu okoliczność, że pokrzywdzona pozostawiła małoletnie dzieci z oskarżonym. Należy podkreślić, że sam fakt pozostawienia dzieci przez matkę, skoro został zauważony i podkreślony przez sąd, powinien wymagać pogłębionej analizy psychologicznej. Ratując się bowiem przed przemocą ze strony sprawcy i nie mając jednocześnie możliwości odizolowania od niego dzieci jedynym wyjściem jest ucieczka bez dzieci. Taka postawa w sposób jaskrawy kłóci się ze stereotypem dotyczącym macierzyństwa, według którego matka powinna narażać własne życie dla obrony potomstwa. Nie zawsze jednak sprawca zagraża w równym stopniu dzieciom jak osobie pokrzywdzonej, a instynkt ratowania życia może być silniejszy niż instynkt macierzyński. Bez względu jednak na ocenę tej sytuacji, osoby zmuszone do opuszczenia domu bez dzieci są w szczególnie trudnym położeniu również dlatego, że są narażone na negatywny odbiór swojej postawy przez otoczenie.

7) Sąd Rejonowy Katowice Wschód – wyrok z 19 lutego 2009 r. sygn. akt III K 1491/07

Wyrok skazujący. W uzasadnieniu sąd stwierdził, że oskarżony przekroczył granice równości stron w konflikcie rodzinnym poprzez kierowanie gróźb i przemoc fizyczną. W tym przypadku sąd ustalił, że doszło do popełnienia przestępstwa, ale jednocześnie nakreślił granice, które zdaniem sądu oddzielają konflikt od znęcania. Jest to o tyle istotne, że przy ustalaniu, że doszło do popełnienia przestępstwa znęcania, nie jest konieczne odróżnianie go od innych znanych procesów, chociażby takich jak konflikt.

8) Sąd Rejonowy Katowice Wschód – wyrok z 9 kwietnia 2008 r. sygn. akt III K 591/07 Sąd uniewinnił oskarżonego stwierdzając, że w sprawie występuje jawny, bardzo silny konflikt małżeński. Często występującym obok niezdefiniowanego pojęcia konfliktu jest określanie jego siły. Może być zatem konflikt, silny konflikt, albo bardzo silny konflikt. Używanie takich określeń nie ma nic wspólnego z wprowadzaniem jakiś kryteriów, które miałyby decydować o tym, czy mamy do czynienia z konfliktem oraz tym, czy jest on silny czy nie. Należy raczej uznać, że są to określenia potoczne mające wskazywać na poziom uwikłania stron we wzajemnej relacji.

9) Sąd Rejonowy Katowice Wschód – wyrok z dnia 15 grudnia 2008 r. sygn. akt IV K 1200/07

Sąd uniewinnił oskarżonego stwierdzając, że przyczyny konfliktu były różne oraz że doszło do dwóch pobić pomiędzy stronami. Tym samym sąd uznał, że użycie siły fizycznej nie narusza jeszcze granic konfliktu. Można by zatem zadać pytanie, jakie zdarzenie byłoby decydujące o tym, że nie można już mówić o konflikcie. Tymczasem jednak fakt użycia przemocy fizycznej w ocenie sądu nie eliminował możliwości wskazywania na konflikt stron.

10) Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa – wyrok z dnia 8 września 2008 r. sygn. akt VIII K 670/08

Sąd uniewinnił oskarżonego stwierdzając jednocześnie, że strony konfliktu pojednały się, a głębokie podłoże konfliktu zakończyło się, gdyż strony nie mieszkają już razem. W tym wypadku sąd doszedł do wniosku, że wyprowadzka jednej ze stron udaremnia zagrożenie na przyszłość. Ponownie zatem (jak w przypadku pojednania) zdarzenia po popełnieniu czynu zadecydowały o ocenie, czy doszło do popełnienia przestępstwa, podczas gdy powinny wpływać na wymiar kary.

Te przykłady w dużej mierze wyczerpują też okoliczności, z jakimi zetknąłem się w trakcie mojej praktyki prawniczej świadcząc porady prawne dla ofiar przemocy w rodzinie.

Występowały one w dużo większej liczbie przypadków, ale tematycznie i merytorycznie pokrywały się z zakresem, jaki udało się uchwycić w badaniach spraw aktowych przeprowadzonych na potrzeby tej pracy. We wszystkich przytoczonych powyżej przypadkach użycia przez sąd określenia „konflikt”- sąd nie precyzuje jak rozumie to pojęcie.

Sądy nie odnoszą się także ani do treści Konwencji CEDAW, ani do treści Konwencji CETS 210, ani do bogatego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie. Zabrakło w uzasadnieniach jakiegokolwiek odniesienia do definicji przemocy w rodzinie z UPPR. Nie pojawiła się też refleksja, że relacja stron może być oceniana z punktu widzenia innych przepisów. W jednym jednak wypadku, w którym doszło do skazania sprawcy Sąd Rejonowy w Katowicach w wyroku z 19 lutego 2009 r. sygn. akt III K 1491/07 wskazuje na granice konfliktu, którą jest zdaniem sądu równość stron. Postrzeganie zachowań składających się na opis znęcania jako elementów konfliktu, który może zakończyć się pojednaniem stron, powoduje, że to strony stają się dysponentami postępowania. Od ich woli zależy bowiem, czy postępowanie będzie się toczyć. Pojednanie i wybaczenie sprawcy przez stronę pokrzywdzoną jest oceniane jako zakończenie konfliktu, a tym samym w ocenie sądu zachodzi brak zasadności skazywania sprawcy.

Nie udało się ustalić na podstawie analizowanych spraw, jak konkretnie sąd rozumie i w jakim znaczeniu używane jest określenie „konflikt”, ponieważ sądy używając tego pojęcia nie zadawały sobie trudu, by je dookreślić. Co więcej, zachowanie sprawcy nie miało w tym przypadku istotnego znaczenia. To nie zachowanie sprawcy, ale postawa i działania ofiary (syn, który wnosi sprawę o znęcanie) stosunek ofiary do sprawcy (matka, który godzi się z synem; żona, która wyraża wolę pozostania w małżeństwie) zdają się sprawiać, że kryteria, które pozwalałyby na wyczerpanie znamienia „znęcania się” zostają odczytane jako „konflikt” i tracą swój kryminogeny charakter. Nie zawsze za sprawą zachowania sprawcy (w przypadku żony, która nie chce rozwodu, brak jest chociażby wskazania pogodzenia i dojścia do porozumienia). W efekcie nie ma jasności w rozumowaniu sądów, co odróżnia konflikt od znęcania, a w szerszej perspektywie konflikt od przemocy. Czy wielokrotne bicie, zgwałcenie, szarpanie, wyzywanie, przypalanie papierosem, głodzenie i pozbawianie wolności przestaje być znęcaniem bo ofiara godzi się pozostać w małżeństwie? W społeczeństwie, w którym małżeństwo postrzegane jest jak sakrament na całe życie, a kobieta uczona, że ma „nieść swój krzyż” - uznanie, że znęcanie się nad ofiarą nie jest znęcaniem z tej racji, że ofiara w sądzie wyraża wolę pozostawania w związku małżeńskim, po raz kolejny stawia pod znakiem zapytania efektywność władzy w respektowaniu przestrzegania prawa. Wyżej przedstawiona praktyka nie uwzględnia również bardzo istotnego elementu

dotyczącego postawy osoby pokrzywdzonej w czasie procesu. Jak wskazuje Eleonora Zielińska: „Z badań wiktymologicznych wynika, że jednym z istotnych czynników powstrzymujących osobę pokrzywdzoną czynem zabronionym od zawiadamiania organów ścigania o przestępstwie jest strach przed doznaniem wtórnej wiktymizacji ze strony osób prowadzących postępowanie karne. Jej przyczyną jest często przedmiotowe i utylitarne podejście do ofiary, brak poszanowania jej godności, niedołożenie starań o oszczędzenie jej dalszych cierpień psychicznych, czy też dla rozpoznania jej oczekiwań i potrzeb. Często też zawiadomienie o przestępstwie wywołuje ryzyko odwetu ze strony sprawcy, zastraszania i szykanowania ofiary przez jego otoczenie”.³⁵²

W konsekwencji osoba pokrzywdzona musi zmierzyć się z lękiem nie tylko przed sprawcą, ale również reakcją w kolejności policji, prokuratury i sądu. Jedynie kompleksowe zapewnienie poczucia bezpieczeństwa pozwala osobie pokrzywdzonej wytrwać w trakcie całości postępowania karnego. Należy bowiem pamiętać, że aż do rozpoczęcia zeznań przed sądem osobie pokrzywdzonej, która jest osobą najbliższą dla oskarżonego przysługuje prawo odmowy złożenia zeznań. Zachowanie policji, prokuratury i sądu w stosunku do osoby pokrzywdzonej ma decydujące znaczenie przy podejmowaniu decyzji o skorzystaniu lub nieskorzystaniu z prawa odmowy składania zeznań. Właściwym podejściem byłaby postawa sprawiająca, że osoba pokrzywdzona czuje się na tyle bezpiecznie, że może swobodnie podjąć decyzję o składaniu zeznań i je złożyć. Jeżeli jednak jest do tego zniechęcana, wypytywana o powody, dla których chce złożyć zeznania, czy wręcz straszona negatywnymi dla rodziny skutkami skazania sprawcy (utrata pracy, a zatem źródła utrzymania rodziny) to część osób pokrzywdzonych ulegnie tej presji i zeznań nie złoży.

6.4. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

Przystępując do badań postawiono dwie hipotezy:

1. sądowa wykładnia pojęcia „znęca się” nie pokrywa się z definicją przemocy w rodzinie zawartej w art. 2 ust. 2 UPPR;
2. sądy powszechne dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207§1 KK posługują się pojęciem konfliktu, dla opisu zjawiska, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2 UPPR.

Po przeprowadzeniu badań stwierdzono, że:

---

³⁵² E. Zielińska, *Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiary w zakresie ochrony, w świetle unormowań art. 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE*, [w]: (red.) L. Mazowiecka, *Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiary w zakresie ochrony*, Warszawa 2015 r., str. 31

1. hipoteza nr 1 potwierdziła się w zakresie w jakim wykazano, że sądowa wykładnia pojęcia „znęca się” sprawia, że jest to pojęcie znacznie węższe niż pojęcie przemocy w rodzinie zdefiniowane w art. 2 ust. 2 UPPR. Obowiązujące w wykładni sądowej znamiona znęcania takie jak: przewaga sprawcy nad pokrzywdzonym, intensywność działania oraz wielokrotność zachowań sprawiają, że tylko niektóre przypadki stosowania przemocy w rodzinie są uznawane za znęcanie.
2. hipoteza nr 2 potwierdziła istniejącą tendencję, gdyż w badanych sprawach pojawiała się używanie określenia konflikt dla opisu sytuacji, które (bazując na ustalonym stanie faktycznym) wypełniały przesłanki definicji przemocy w rodzinie z art. 2 ust. 2 UPPR. W szczególności konfliktem były nazywane sytuacje wzajemnego stosowania aktów przemocy, takich jak naruszanie nietykalności cielesnej lub używanie słów powszechnie uznanych za obelżywe, ale również sytuacje, w których strony się pojednały, jedna ze stron wyprowadziła się lub deklarowała chęć kontynuowania małżeństwa.

Z badań wynikają również dodatkowe wnioski.³⁵³ Sądy rejonowe, w których wykonano badania dokonują wykładni znamion przestępstwa znęcania, przede wszystkim w oparciu o orzecznictwo SN. Zdecydowanie rzadziej sądy powołują się na głosy doktryny prawa karnego. Sądy w przebadanych sprawach nie korzystały z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a w analizowaniu spraw w uzasadnieniu nie odnosiły się do CEDAW i CETS 210, ani do UPPR. W zakresie w jakim sądy powoływały się na konkretne orzeczenia SN lub komentarze do KK można wysnuć wniosek, że źródła wykładni są jednolite i w tym sensie we wszystkich sądach, w których wykonywano badania, źródła wykładni są tożsame. Zasadnicza różnica w orzecznictwie zachodzi jednak w momencie, kiedy sąd dokonuje wykładni znamion przestępstwa znęcania w odniesieniu do ustalonego w sprawie stanu faktycznego. W tym zakresie, powołując się na to samo orzecznictwo SN oraz tych samych przedstawicieli doktryny, sądy dochodzą do zupełnie różnych wniosków. Przykładowo dokonując oceny, czy dane zachowania sprawcy są intensywne (wszyscy powtarzają za SN, że muszą być intensywne), w jednym wypadku wywołanie permanentnego strachu u pokrzywdzonej jest oceniane jako intensywne działanie, a w innym wypadku jako niewystarczająco intensywne. Podobnie ocena, czy zachowania agresywne po stronie osoby pokrzywdzonej eliminują istnienie przewagi (wszyscy powtarzają za SN, że element przewagi

---

³⁵³ Sformułowane wnioski z badań dotyczą przede wszystkim treści sądowej wykładni pojęcia „znęca się”. Dane zamieszczone w szczegółowych wynikach badań pozwalają również na szersze analizy, które nie były przedmiotem niniejszej pracy. Jako przykład można wskazać różnice w wymiarze i rodzaju orzekanych kar m.in. w zależności od płci osoby skazanej. Patrz J. Błachut, *Sądowy wymiar kary wobec kobiet*, Kraków 1988 r., str. 155

musi zaistnieć) czy też nie eliminują. Pokrzywdzona inicjowała awantury, gdyż się nie bała sprawcy (nie ma przewagi) lub pokrzywdzona inicjowała awantury z bezsilności wobec postawy oskarżonego (jest przewaga).

We wszystkich przypadkach wykładni pojęcia „znęca się” powtarza się element rozciągnięcia w czasie działania sprawcy. Zachodzą jednak skrajne rozbieżności w interpretacji długości tego czasu. Z jednej strony sąd stwierdza, że zachowanie sprawcy trwało tylko trzy miesiące, a inny sąd przy analogicznych zachowaniach – że aż trzy miesiące. Nie sposób oczywiście nie dostrzec, że może to być wynikiem różnic w konkretnych zachowaniach. W jednym przypadku rzecz dotyczyć może ubliżania, w drugim codziennych gwałtów, pobicia, przypalania, głodzenia. W badanych sprawach jednak można było zauważyć, że to nie drastyczna różnica w zachowaniu sprawcy, lecz różnice w poziomie wrażliwości sądu i indywidualne oceny decydowały o wyciąganych wnioskach. Dystynkcje mogły być również wynikiem i innych czynników, takich jak pozycja społeczna sprawcy, jego kapitał kulturowy etc., to jednak pozostawało poza sferą możliwą do uchwycenia w trakcie przeprowadzonych badań i powinno być przedmiotem badań odrębnych.³⁵⁴

Wobec tak przedstawiających się wyników badań można zatem sformułować wniosek, że ujednolicone źródło wykładni w postaci orzecznictwa SN oraz wypowiedzi doktryny wskazuje na ramy, w jakich sądy powszechne się poruszają. Określone są bowiem znamiona przestępstwa znęcania, które podlegają ocenie w oparciu właśnie o orzecznictwo SN i głosy doktryny. Na tym jednak jednolitość orzecznictwa się kończy. Dokonanie oceny, czy dane zachowanie było umyślne, intensywne, dokonane z odpowiednią przewagą oraz bez aktywności ze strony osoby pokrzywdzonej, pozwala na dużą swobodę interpretacyjną, a w konsekwencji na nazwanie przestępstwem tylko niektórych przypadków. Tym samym może okazać się, że analogiczny stan faktyczny w jednym miejscu Polski zostanie uznany za przestępstwo znęcania, a w innym miejscu nie. Najistotniejsze z tego punktu widzenia przy przestępstwie znęcania jest dokonywanie oceny zachowania osoby pokrzywdzonej. Dla części sądów zachowanie agresywne osoby pokrzywdzonej eliminuje możliwość skazania sprawcy za znęcanie, a dla innych sądów niezbędne jest ustalenie źródła zachowania agresywnego osoby pokrzywdzonej oraz motywacji dla której takie, a nie inne zachowanie miało miejsce.

W wyniku przeprowadzonych badań można również stwierdzić, że sądy posługują się pojęciem konfliktu jako stanu przeciwnego do znęcania. Nie precyzują jednak, czym ów

---

³⁵⁴ Ocena zachowania sprawcy może zależeć także od jego pozycji społecznej. Istnieją badania, które wskazują, że ludzie, także sędziowie, nie są wolni od takich różnic w ocenach. Świadomość tego, nawet jeśli nie jest w stanie wpłynąć na jednolitość orzecznictwa, ważna jest ze względów naukowych, by i taką przesłankę w ocenianiu różnic uwzględnić; D. Abwender, K. Hough, *Interactive Effects of Characteristics of Defendant and Mock Juror on U.S. Participants' Judgement and Sentencing Recommendations*, „The Journal of Social Psychology” 2001, nr 14, str. 603-615

konflikt miałby się charakteryzować, ani co konkretnie oznacza.

W żadnym wypadku nie stwierdzono odniesienia się do definicji przemocy w rodzinie lub do UPPR, co jednoznacznie świadczy o tym, że sądy stosując prawo karne nie posługują się pojęciem przemocy w rodzinie, a dokonanie oceny wypełnienia znamion przestępstwa znęcania nie jest tożsame z dokonaniem oceny wypełnienia elementów składowych ustawowej definicji przemocy w rodzinie.

7.1. WSTĘP DO ROZDZIAŁU

Pojęcie konfliktu jest w praktyce orzecniczej sądów powszechnych uznawane za przeciwieństwo znęcania. Ponieważ żadne przepisy prawa materialnego nie definiują, ani nie używają pojęcia konfliktu w odniesieniu do relacji rodzinnych niniejszy rozdział opisuje zatem, w jaki sposób można definiować pojęcie konfliktu i czym ono się różni od przemocy w rodzinie oraz od znęcania.³⁵⁵

O konflikcie można mówić w odniesieniu do różnych zjawisk i podmiotów. Może mieć on charakter indywidualny (pomiędzy dwiema osobami) lub zbiorowy (pomiędzy grupami ludności). Wreszcie może mieć charakter międzynarodowy (pomiędzy państwami). Wyróżnia się zatem konflikty w rodzinie, w pracy, w działalności zarobkowej, w procesie edukacji itd. Można mówić o konfliktach etnicznych, narodowościowych. W przypadku państw występują konflikty zbrojne, graniczne, polityczne itd. W powyższych przypadkach fakt, że strony pozostają w konflikcie może, choć nie musi być również informacją o tym, że sposób zachowania tych stron może być niezgodny z powszechnie przyjętymi zasadami postępowania. Odróżnić więc trzeba zróżnicowaną naturę sytuacji, w której można zasadnie mówić o występowaniu konfliktu. Może przy tej okazji chodzić o różnicę zdań, polemikę, odmienność poglądów i towarzyszącą temu prezentację argumentów na poparcie konkretnego stanowiska. Tego rodzaju relację można nazwać sporem – od zachowań nastawionych nie tylko na przekonanie przeciwnika do swoich racji, ale również w jakimś stopniu osłabienie go. Konflikt bowiem może posiadać w sobie element emocjonalnego, negatywnego nastawienia do strony przeciwnej. Konflikt nie musi, ale może i ma potencjał, by przeobrazić się w przemoc, rozumianą jako świadome naruszenie praw drugiej strony w celu zdobycia przewagi.

Relacje do jakich dochodzi w rodzinie mogą dobrze zobrazować różnice pomiędzy sporem, konfliktem, a przemocą. Brak zgody w związku co do określonej kwestii powoduje powstanie różnicy zdań pomiędzy osobami biorącymi udział w danej interakcji. Podnoszenie argumentów, czy szukanie zwolenników dla poparcia własnych twierdzeń nie narusza praw drugiej osoby, ani nie oznacza braku szacunku dla tej osoby. Skoro obie strony ze sobą rozmawiają i chcą się przekonać do własnych racji oznacza to, że zależy im na zdaniu drugiej

---

³⁵⁵ Konflikt pojawia się w różnorodnych kontekstach w licznych publikacjach jak np.:
W. Wilmot, J. Hocker, *Konflikty między ludźmi*, Warszawa 2011 r.;
S. Savage, E. Boyd – MacMilan, *Konflikt w relacjach zrozumieć i przezwyciężyć*, Poznań 2012 r.;
P. J. Suwaj, *Konflikt interesów w administracji publicznej*, Warszawa 2009 r.;
T. Pabjan, *Autonomia konfliktu. Między nowym ateizmem a teologią nauki*, Kraków 2016 r.;
N. Doherty, M. Guyler, *Mediacja i rozwiązywanie konfliktów w pracy*, Warszawa 2010 r.

strony. Powstaje zatem pomiędzy nimi spór, który nie musi zostać rozwiązany, ale nie oznacza również rozpadu związku i nie musi przenosić się na inne sfery życia.

Konflikt to coś więcej niż spór. Aby relacje w związku nazwać konfliktem konieczne jest wystąpienie silnych negatywnych uczuć pomiędzy stronami.³⁵⁶ Konfliktem nie da się sprowadzić do różnicy zdań w danej kwestii. Przenosi się on na wzajemne relacje stron i prowadzi do osłabienia związku dwojga ludzi. Pomimo rozpadu wzajemnych relacji konflikt nie narusza praw drugiej strony i nie prowadzi do uzależnienia jednej strony od drugiej.

Dla nazwania wzajemnych relacji osób w związku przemocą nie musi dojść do wyartykułowanej różnicy zdań. Przemoc bowiem nie ma na celu przekonanie kogoś do swoich racji. Przemoc ma na celu zmuszenie danej osoby do zachowania zgodnego z wolą sprawcy bez względu na to, jaka jest wola drugiej strony. Przemoc polega na celowym naruszeniu praw osoby jej doznającej. Podstawowym czynnikiem odróżniającym konflikt od przemocy jest element naruszenia prawa. Różnica zdań w danej kwestii, przytaczanie argumentów na poparcie swojej tezy, namawianie drugiej strony do zmiany zdania, prośzenie o pośrednictwo osób trzecich, a nawet nieustępliwe pozostawanie przy własnym zdaniu lub postawie, stanowią przejawy konfliktu. Jeżeli jedna ze stron (lub obie) celowo naruszają prawa drugiej strony w celu zmuszenia jej do określonego zachowania lub znoszenia określonego zachowania wbrew jej woli, takie relacje należy nazwać przemocą.

Jednym z elementów, który może odróżniać konflikt od przemocy jest aktywność stron. W przypadku konfliktu aktywne są dwie strony. Ta aktywność może być różna, ale dla zaistnienia konfliktu musi dojść do jakiegoś rodzaju skonfrontowania postaw lub opinii. Tymczasem w przypadku przemocy wystarczy, że aktywnie zachowuje się jedna ze stron. Druga może pozostać bierna. Nie oznacza to jednak, że wszędzie tam, gdzie aktywność wykazują obie strony mamy do czynienia z konfliktem, a tam gdzie aktywna jest jedna strona z przemocą. Zachowania polegające na naruszaniu nietykalności cielesnej, groźbach, zmuszaniu do określonego zachowania, szantaż emocjonalny mogą być stosowane przez obie strony i to również będzie przemoc. W procedurze Niebieskie Karty w praktyce grup roboczych stwierdzenie tożsamy zachowań obu stron procedury skutkuje uznaniem ich relacji za konflikt, a nie przemoc. Praktyka ta jednak nie wynika z brzmienia przepisów, tylko ze sposobu definiowania przemocy. Członkowie grup roboczych nie dostrzegają bowiem, że przewaga jednej ze stron nie jest prawnym elementem definicji przemocy w rodzinie. Zatem nie jest prawidłowym uznanie, że przemoc nie występuje jeżeli obie strony zachowują się np. agresywnie.

Ponieważ w przepisach prawa nie używa się określenia „konflikt”, nie można wskazać

---

³⁵⁶ K. G. Allred, *Złość i odwet w konflikcie. Znaczenie atrybucji*, [w:] (red.) M. Deutsch, P. Coleman, *Rozwiązywanie konfliktów*, Kraków 2005 r., str. 242

prawnego znaczenia tego określenia, bo „jak dotąd” nie istnieje. Nie zmienia to faktu, że w orzecznictwie sądów powszechnych pojawiają się określenia opisujące wzajemne relacje stron postępowania jako konflikt w rodzinie. Wydaje się, że decydującym czynnikiem, który wpływa na użycie takiego określenia, jest ocena sytuacji przez osobę ją opisującą i nazywającą, iż obie strony dopuszczają się zachowań, którym można przypisać (nawet jeśli w stopniu zróżnicowanym to jednak) bezprawność. Jeżeli zatem współmałżonek bije drugiego współmałżonka, a ten pozostaje bierny, taką relację nazywa się przemocą. Jeżeli jednak ten drugi również odpowie naruszeniem nietykalności cielesnej lub innym zachowaniem agresywnym, sąd określa taki stan „konfliktem w rodzinie”. Nie bada przy tym, czy to drugie zachowanie wypełnia znamiona obrony koniecznej, czy też w porównaniu z atakiem społeczna szkodliwość podjętego zachowania jest znikoma. Takie uproszczone rozróżnienie konfliktu od przemocy utrudnia poprawną ocenę wzajemnych relacji stron. Sąd zdaje się posługiwać w tym zakresie stereotypowym nastawieniem i oceną. Według stereotypu ofiara przemocy w rodzinie jest bezwolna, cicha, bezbronna, uległa, pasywna, pokornie znosząca razy, wytrwała w cierpieniu. Sąd, oceniając konkretną sytuację dla uznania, że ma miejsce przemoc w rodzinie wymaga od osoby doznającej przemocy bierności, niezdolności do obrony, niezdolności do okazywania agresji i całkowitego podporządkowania woli sprawcy.

Wymóg całkowitego podporządkowania osoby pokrzywdzonej sprawcy nie występuje jednak w ustawowej definicji przemocy w rodzinie. Wszelkie zachowania osoby doznającej przemocy mogące świadczyć, że sprawca nie ma nad nią przeważającej przewagi nie eliminują ustalenia, że występuje przemoc w rodzinie. W szczególności nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu występowania przemocy fakt, że osoba doznająca przemocy zachowywała się agresywnie. Nie powinno to eliminować możliwości i umiejętności rozpoznania sytuacji występowania przemocy w rodzinie i wskazania sprawcy tej przemocy. Sam fakt agresywnego zachowania, który niewątpliwie zawsze jest wyrazem sprzeciwu i próbą zmiany sytuacji, w jakiej dana osoba się znalazła, może mieć bardzo różne przyczyny faktyczne. Decydującym czynnikiem odróżniającym zachowania agresywne powinna być motywacja osób. Czym innym bowiem jest podejmowanie zachowań agresywnych w celu podporządkowania sobie drugiej osoby (przemoc), a czym innym jest akt agresji będący wyrazem sprzeciwu, bezsilności, a nawet odwetu za zachowania, których się doświadczyło (reakcja na przemoc). O ustaleniu motywów zachowań agresywnych będą w tego rodzaju przypadkach decydować okoliczności, w jakich doszło do zachowania agresywnego, rodzaj zachowania, zachowanie sprawcy i osoby doznającej przemocy przed i po akcie agresji. W skrajnym przypadku obie strony mogą zmierzać do podporządkowania sobie drugiej strony, jednak również i takie relacje będą przemocą. Indywidualnie bowiem rozpatrując

poszczególne elementy zachowania danej osoby będą one miały wszystkie cechy przemocy i osoba ta wymaga interwencji bez względu na postawę osoby, wobec której przemoc jest skierowana. Tym samym ocena, czy dane zachowania są przemocą powinno być każdorazowo rozpatrywane indywidualnie, bez względu na postawę i zachowanie strony, w którą przemoc jest wymierzona. Wyrażony tu pogląd jest odmienny od obowiązującego w orzecznictwie sądów powszechnych, które odpowiedź na pytanie, czy dane zachowanie jest przemocą, uzależniają nie tyle od treści samego zachowania, co od reakcji i zachowania osoby, wobec której przemoc jest skierowana. W konsekwencji, jeśli osoba zaatakowana zareaguje w sposób, który można określić jako agresywny, eliminuje to zazwyczaj możliwość, w obecnym rozumieniu sądu, nazwania danego zachowania przemocą. Ma to miejsce także wtedy, gdy po stronie sprawcy mamy do czynienia z ekscysem tego, co postrzegamy jako przemoc i co prowadzi do braku skazania sprawcy za przestępstwo znęcania.

Stąd zadanie jakie zostało postawione do rozwiązania w tym rozdziale jest trudne, ale konieczne do podjęcia w celu stworzenia warunków dla lepszej identyfikacji w praktyce sytuacji, w której mamy do czynienia z przemocą w rodzinie. Niniejszy rozdział zmierza do wprowadzenie jednoznacznego rozróżnienia pomiędzy istotą konfliktu w rodzinie, a przemocą w rodzinie. Jest to ważne także z tego powodu, iż inne działania powinny być podejmowane, gdy rzecz dotyczy konfliktu, a inne gdy chodzi o oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie. Prawidłowa identyfikacja znaczeń umożliwi lepsze rozeznanie i trafniejsze diagnozy. To z kolei pozwoli również w sposób bardziej racjonalny i efektywny operować i czasem specjalistów i funduszami przeznaczonymi na mediacje czy/i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

7.2. DEFINICJA KONFLIKTU

Językowa geneza terminu konflikt pochodzi z języka łacińskiego, w którym to wyraz „conflictus” oznaczał zderzenie, spór przed sądem. Słownik języka polskiego wskazuje z kolei na trzy odrębne znaczenia słowa konflikt: przedłużająca się niezgoda pomiędzy stronami, działania zbrojne będące wynikiem niezgody oraz różnica między wartościami, postawami, których nie sposób usunąć.³⁵⁷ W potocznym języku używa się wyrazu konflikt w szerszym znaczeniu obejmującym również agresję i walkę.³⁵⁸ W wymiarze grupowym zwykło używać się wyrażenia „konflikt społeczny” oznaczający stosunek między grupami

---

³⁵⁷ <http://sjp.pwn.pl/lista.php?co=konflikt> [data dostępu: 14 listopada 2016 r.]

³⁵⁸ H. Pietrzak, *Agresja, konflikt, społeczeństwo*, Tyczyn 2000 r., str. 76

wynikający ze sprzeczności ich żywotnych interesów.³⁵⁹

Można również spotkać opinię, przedstawiającą konflikt jako wstępną fazę zmierzającej do przemocy. Taką definicję proponuje Jadwiga Mazur stwierdzając: „Zanim zaistnieje przemoc pojawia się konflikt, niezgodność zdań, interesów, sposobów działania”.³⁶⁰

W literaturze zajmującej się problematyką rozwiązywania konfliktów można spotkać również szerszą definicję: „konflikt jest to interakcja ludzi zależnych od siebie, którzy uważają, że mają niezgodne cele oraz postrzegają siebie nawzajem jako przeszkody do osiągnięcia owych celów”.³⁶¹ Sądzą, że ta definicja w bardziej precyzyjny sposób określa sytuację, w jakiej znajdują się strony konfliktu. Podkreśla ona bowiem element zależności stron konfliktu od siebie oraz postrzegania drugiej strony jako przeszkody w osiągnięciu swoich celów. Oba elementy stanowią bowiem o złożoności procesu, jakim jest konflikt. Zależność pomiędzy stronami powoduje, że osiągnięcie celu przez jedną stronę rzutuje na sytuację drugiej.³⁶²

W literaturze zwrócono uwagę na problem z precyzyjnym określeniem znaczenia wyrażenia konflikt.³⁶³ Trudność polega w szczególności na odróżnieniu konfliktu od rywalizacji, walki, agresji i antagonizmu. Podobnie można mieć wątpliwości, czy konflikt jest rodzajem zjawiska rozciągniętego w czasie i w związku z tym będącego pewną sumą zdarzeń i zachowań, czy też już jednostkowe zachowanie lub przyjęta postawa może być uznana za konflikt?

Problematiczne może być również ustalenie granic konfliktu. W literaturze wskazano np. dominację jako „główny element wielu konfliktów”.³⁶⁴

Próbując zatem przypisać konfliktowi jedno, obowiązujące na potrzeby niniejszej pracy, znaczenie, koniecznym jest dokonanie analizy pozwalającej zawęzić grupę osób, co do których ta definicja będzie używana oraz wskazać obszary i rodzaj ich wzajemnych relacji.

Upředzając dalsze rozważania już teraz warto odnotować, że na potrzeby tej pracy i jej materii przyjęto, iż przez konflikt rozumie się: sytuację, w której osoby od siebie zależne poprzez wzajemne działanie lub zaniechanie przeciwstawiają się sobie w sposób nie naruszający ich praw lub naruszający je w sposób nieumyślny.

---

³⁵⁹ Ibidem, str. 77

³⁶⁰ J. Mazur, *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Warszawa 2002 r.

³⁶¹ J. P. Folger, M.S. Pool, R.K. Stutman *Konflikt i interakcja* [w:] (red.) J. Stewart, *Mosty zamiast murów. O komunikowaniu się między ludźmi*, Warszawa 2000r., str. 495

³⁶² Ibidem, str. 496

³⁶³ K. Balawajder, *Konflikty interpersonalne*, Katowice 1992 r., str. 25

³⁶⁴ G. Nordhelle, *Mediacja. Sztuka rozwiązywania konfliktów*, Gdańsk 2010 r., str. 23

7.2.1. KONFLIKT RODZINNY

Każdy konflikt, również konflikt rodzinny, będzie cechował dynamizm sytuacji. Postawy osób pozostających w konflikcie można by opisać w następujący sposób: „Ludzie zaangażowani w konflikt uważają, że ich cele lub interesy są ze sobą niezgodne i że druga strona konfliktu stanowi źródło przeszkody na drodze do ich osiągnięcia”.³⁶⁵ Sam fakt postrzegania drugiej strony jako przeszkody do osiągnięcia celu z pewnością może być źródłem konfliktu. Ale może również zdarzyć się tak, że owo przekonanie o przeszkodzie jest błędne, a sam sposób postrzegania wynika z błędów w komunikacji.³⁶⁶

Generalny opis konfliktów międzyludzkich pozwala wskazać etapy konfliktu, takie jak: konflikt interesów, wzajemna wymiana zdań, brak możliwości porozumienia, aż wreszcie wzajemna niechęć. Konflikt rodzinny charakteryzuje się tym, iż pierwszy ze wskazanych etapów może być nieuświadomiony. Strony mogą nie wiedzieć, nie orientować się, że zachodzi konflikt interesów. Dążą bowiem do ogólnie sformułowanego dobra rodziny, ale inaczej je definiują np. poprzez inne postrzeganie ról, jakie chcą w rodzinie pełnić, albo różny pogląd na podział obowiązków. To może utrudniać wskazanie prawdziwej przyczyny konfliktu rodzinnego. Pozornie można będzie wskazać obszary lub zdarzenia, które doprowadzają do uzewnętrznienia emocji, jednak nie są one rzeczywistą przyczyną konfliktu.

W art. 24 KRiO przewidziano możliwość zwrócenia się przez małżonków do sądu rodzinnego w celu rozstrzygnięcia o istotnych sprawach rodziny, jeżeli nie mogą w konkretnej kwestii dojść do porozumienia. Brak porozumienia nie może być utożsamiany z konfliktem. Jeżeli bowiem małżeństwo funkcjonuje prawidłowo, a jedynie w konkretnym obszarze współmałżonkowie nie mogą dojść do porozumienia, rozstrzygnięcie sądu w tym zakresie ma szansę rozwiązać ten problem i pozwolić rodzinie na dalsze funkcjonowanie. Jeżeli jednak pomiędzy małżonkami istniałby konflikt małżeński, rozstrzygnięcie w jednej lub nawet w kilku sprawach nie rozwiązałoby problemu. Jego źródło bowiem nie leży w podjęciu konkretnej decyzji, ale jego podłożem są wzajemne relacje stron, ich emocje oraz niejednokrotnie brak umiejętności komunikacji. Narzucenie konkretnego rozwiązania w konkretnej sytuacji nie spowoduje, że ulegną zmianie relacje, emocje lub sposób komunikacji.

Współcześnie obowiązującą metodą diagnozowania źródeł konfliktów małżeńskich lub konkubenckich jest terapia rodzinna. Tylko za pomocą wnikliwej analizy psychiki osób pozostających w związku, uświadomienie po obu stronach konfliktu rzeczywistych jego przyczyn, może w dalszej kolejności doprowadzić do poprawienia relacji w związku. Należy zatem bardzo stanowczo rozróżnić brak porozumienia w konkretnej kwestii od konfliktu,

³⁶⁵ J. Stewart (red.), *Mosty zamiast murów. O komunikowaniu się między ludźmi*, Warszawa 2000 r., str. 495

³⁶⁶ Ibidem, str. 496

który na potrzeby niniejszej pracy zdefiniowano wyżej jako sytuację, w której osoby od siebie zależne poprzez wzajemne działanie lub zaniechanie przeciwstawiają się sobie w sposób nie naruszający ich praw.

7.2.2. KONFLIKT RODZINNY W ORZECZNICTWIE SĄDÓW POWSZECHNYCH

Poszukując znaczenia jakie ma w języku prawnym pojęcie „konflikt rodzinny” można sięgnąć do orzecznictwa wydziałów cywilnych i rodzinnych sądów powszechnych. Daje to możliwość odtworzenia, jak sądy rozumieją to pojęcie. Jakimi słowami posługują się dla oznaczenia jego treści. Na jakie zachowania zwracają uwagę. Jak budują konkluzję stwierdzając obecność lub brak obecności konfliktu rodzinnego i na ile jest to wspólne, a na ile odmienne od spraw przebadanych przy okazji orzeczeń z art. 207§1 KK.

Wskazanie na wydziały cywilne i rodzinne jest związane z tym, że w innej części niniejszej pracy omówiono używanie określenia konflikt rodzinny w orzecznictwie wydziałów karnych związanym z art. 207§1 KK (rozdział 6). Wskazanie na orzeczenia z art. 207§1 KK. z pewnością nie wyczerpują zakresu, w jakim w orzeczeniach karnych używa się pojęcia: konflikt rodzinny. Przykładem mogą być sprawy toczące się z oskarżenia prywatnego z art. 217 KK, który bywa wykorzystywany w celu „dokuczenia” osobie będącej członkiem rodziny. Przykład wskazujący na sposób użycia pojęcia konflikt rodzinny, ale też i jego granic, stanowi wyrok z dnia 13 maja 2014 r. wydany przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy sygn. akt III K 991/13, w którym sąd, uniewinniając oskarżoną od zarzutu popełnienia czynu z art. 217 KK, stwierdził:

„Sąd nie kwestionuje tutaj okoliczności, w jakich doszło do samej interwencji patrolu Policji, które były relacjonowane przez wszystkich uczestników zdarzenia w zgodny sposób, tylko będący przedmiotem niniejszego postępowania zarzut oskarżycielki prywatnej, iż G. L. chwyciła B. K. za szyję i szarpała. Relacja świadków, nie dość, że nie zawsze w całości postępowania zgodna, nie znalazła także w tym zakresie pokrycia w zabezpieczonym w sprawie materiale dowodowym. Otóż jak to powyżej wskazano, żaden z interweniujących funkcjonariuszy nie pamiętał, aby konflikt uległ tak znacznej eskalacji, że funkcjonariusze musieli odciągać oskarżoną od oskarżycielki prywatnej...

Naturalnym jest bowiem, iż jako osoba pozostająca w jawnym konflikcie z byłą teściową G. L., popiera wersję przedstawianą przez swoją matkę. Podkreślić jednak wypada, iż postępowanie karne nie służy rozwiązywaniu tego rodzaju rodzinnych konfliktów”.

W cytowanym wyżej uzasadnieniu wyroku wskazano na akt przemocy jako na formę „eskalacji konfliktu”, co z kolei prowadzi do wniosku, że granice przejścia od konfliktu do

przemocy są na tyle nieostre, że naruszenie nietykalności cielesnej może nadal interpretowane być jako przejaw konfliktu, co prawda w kontekście jego eskalacji, ale jednak nadal nazywane konfliktem.

W sprawach dotyczących m.in. odwołania darowizny, sprawach rozwodowych, czy wreszcie rozstrzygając o istotnych sprawach dziecka sąd posługuje się pojęciem „konflikt rodzinny”. Przeglądarka portalu orzeczeń sądów powszechnych dysponująca ponad 180 000 wyroków.³⁶⁷ Bazując na umieszczonych w niej orzeczeniach można stwierdzić, że pojęcie „konflikt rodzinny” jest terminem często przez sądy używanym. Wskazuje to na uznanie użyteczności tego pojęcia. Wskazuje i na to, że sądy posługując się nim rozumieją go w określony sposób. Już jednak nawet pobieżna analiza pozwala zauważyć, że jest ono używane w sytuacjach, kiedy pomiędzy stronami istnieje spór, bez żadnych dodatkowych cech, które można by wyodrębnić. Jest to zatem pojęcie używane w różnorodnych sytuacjach i w konsekwencji nazwanie przez sąd relacji rodzinnych konfliktem w niewielkim stopniu precyzuje, jakie faktycznie relacje łączą członów rodziny.

Orzeczenia dotyczące odwołania darowizny odnoszą się do konfliktu rodzinnego w znaczeniu:

„Powstanie konfliktu nie może automatycznie prowadzić do odwołania skutków prawnych takiej czynności. Ponadto pokreślenia wymaga, że oceniana sytuacja generuje wzajemnie niewłaściwe zachowania, które nie mogą jednak przesądzać o rażącej niewdzięczności. Pod pojęciem to w rozumieniu art. 898 § 1 KC może podpadać jedynie taka czynność czy zaniechanie obdarowanego, które były skierowane przeciwko darczyńcy ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze, nie zaś krzywdy niezamierzone, popełnione w uniesieniu, czy rozdrażnieniu, wywołanym również zachowaniem się czy działaniem samego darczyńcy. Nadto nie mogą to być czyny wymierzone przeciwko osobie trzeciej, choćby pośrednio były przykre dla darczyńcy. W orzecznictwie podkreśla się przy tym jednoznacznie, że o rażącej niewdzięczności nie może być mowy, gdy obdarowany dopuszcza się wobec darczyńcy działań godzących w jego dobra, ale czyni to nieumyślnie, a nawet umyślnie, lecz działania te nie wykraczają poza ramy zwykłych konfliktów życiowych (rodzinnych) w określonym środowisku (vide : wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r., sygn. akt I ACa 536/12, LEX 1237876 ; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 marca 2013 r., sygn. akt I ACa 1357/ 12, LEX nr 1313324 ; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2013 r., sygn. akt I ACa 777/12, LEX nr 1312087)”.³⁶⁸

Sąd rozstrzygając, czy doszło do rażącej niewdzięczności obdarowanego wszędzie tam, gdzie

---

³⁶⁷ Stan na 10 listopada 2016 r.

³⁶⁸ Wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 29 października 2013 r. sygn. akt II Ca 661/13 opublikowany na portalu www.orzeczenia.ms.gov.pl [data dostępu: 20 listopada 2015 r.]

stwierdza występowanie konfliktów rodzinnych dokonuje oceny, czy doszło do przekroczenia granic konfliktu i czy w konsekwencji doszło do rażącej niewdzięczności. Ponieważ ustawodawca nie wyznaczył granic konfliktu sąd musi sam je wskazać. Przykładem jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 listopada 2012 r. sygn. akt V ACa 880/12, w którym stwierdzono:

*„W ocenie Sądu Apelacyjnego, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w postaci zeznań świadków i powódki, jednoznacznie wykazał, iż obdarowany używał wobec powódki wulgaryzmów i inwektyw. Notoryczność nacechowanych ujemnie zachowań pozwanego względem powódki, nie będących konsekwencją rozdrażnienia, czy też niezamierzonych uniesień, a wręcz przeciwnie, nakierowanych na wyrządzenie powódce przykrości, czy też uświadomienie jej, że jest de facto intruzem na zajmowanej przez nią nieruchomości, nakazuje uznać, że czyny obdarowanego, wbrew jego twierdzeniom, wykraczały poza zwykłe przypadki rodzinnych konfliktów. Wskazane ustalenia nie determinowało zatem, wbrew twierdzeniom apelującego, „incydentalne zdarzenie z siewnikiem”, a ogół jego zachowań mających miejsce przez okres ponad dwóch lat”.*³⁶⁹

W tym wypadku sąd uznał, że umyślność działania pozwanego była czynnikiem decydującym w odróżnieniu konfliktu rodzinnego od rażącej niewdzięczności. Wydaje się, że to kryterium również miałoby zastosowanie, gdybyśmy zestawili zachowanie pozwanego z definicją przemocy w rodzinie, która wymaga umyślności po stronie sprawcy przemocy.

W konsekwencji, analizując wyżej przytoczone orzeczenia, można wskazać następujące przyczyny, które mogą stanowić źródło konfliktu:

1. stereotyp związany z płcią;
2. sytuację ekonomiczną rodziny;
3. różnicę charakterów pomiędzy partnerami;
4. sytuacje losowe, takie jak choroba, bezrobocie lub inne.

O płci można mówić z punktu widzenia biologicznego, kulturowego oraz psychologicznego. Poza czynnikiem biologicznym, w którym cechy fizyczne danego organizmu determinują jego płeć, zarówno perspektywa kulturowa, jak i psychologiczna wiąże się z bardzo silnym wyobrażeniem na temat tego, jakie cechy powinna posiadać osoba reprezentująca daną płeć, w jaki sposób powinna się zachowywać, jak powinna wyglądać itd. Rozpatrując tę kwestię w perspektywie wyobrażenia o płci, jako o źródle konfliktu, można wyróżnić dwie sytuacje:

1. partnerzy mają różne wyobrażenia o społecznej, zawodowej, rodzinnej oraz seksualnej

---

³⁶⁹ www.orzeczenia.ms.gov.pl [data dostępu: 24 sierpnia 2015 r.]

roli przedstawiciela danej płci;

2. istnieje sprzeczność pomiędzy samoidentyfikacją danej osoby z konkretną płcią a faktycznymi jej potrzebami intelektualnymi i psychicznymi.

W obu przypadkach w codziennych relacjach wynikających z pozostawania w związku będzie dochodziło do nieporozumień i zadrażeń, co w konsekwencji może doprowadzić do otwartego konfliktu. Stereotyp związany z podziałem ról rodzinnych w zależności od płci jest niezwykle silny oraz sprowadza się do niezliczonej ilości szczegółów.³⁷⁰ Co do zasady niemal każdą codzienną czynność można stereotypowo przypisać jako powinność mężczyzny lub powinność kobiety. Gdyby jednak ten podział był dokonywany na zasadzie równości płci, można przypuszczać, że nie stanowiłby wtedy źródła konfliktu. Jednak z samego podziału zadań przeznaczonych dla kobiety i dla mężczyzny wiąże się również przypisanie im określonego znaczenia w hierarchii ważności spraw. Jeżeli bowiem konkretne zadania zostały przypisane kobiecie, a jednocześnie z tego tytułu klasyfikuje się te czynności jako prostsze, mniej istotne, codzienne, wykonywane mechanicznie, nie wymagające znacznego wysiłku, a zadania przypisane mężczyźnie klasyfikuje się jako poważne, trudne do wykonania, obarczone dużą odpowiedzialnością to tego rodzaju rozróżnienie jest obarczone dużym ryzykiem wywołania konfliktu. Wskazana bowiem powyżej skala wartości określonych zadań dyskredytuje i nie docenia konkretnych czynności czy zadań nie z tego powodu, że są one łatwiejsze lub trudniejsze w swej istocie, tylko z punktu widzenia tego, czy wykonuje je kobieta czy mężczyzna. Taki model postrzegania świata może doprowadzić do konfliktu w sytuacji, kiedy kobieta lub mężczyzna w pełni realizują się wykonując swoje zadania, jednak są z tego tytułu permanentnie niedoceniani lub wręcz poniżani. Może jednak również się zdarzyć, że osoba, która wykonywała czynności uważane za mniej istotne, zaczyna jednak przejmować rolę wcześniej wykonywaną jedynie przez współmałżonka. Okazuje się, że czynności uważane za trudniejsze i istotniejsze wcale takie nie są i z powodzeniem może je wykonywać każda z dwóch stron związku. Sytuacja taka może być trudna do zaakceptowania dla osoby, która do tej pory uważała, że jedynie ona może spełniać ową „ważniejszą” rolę.

Z podziałem ról w związku jest ściśle związana odpowiedzialność za zdobycie środków na utrzymanie rodziny. Pozornie można odnieść wrażenie, że stabilizacja ekonomiczna związku powinna oznaczać również stabilizację uczuciową i sprzyjać zgodnemu współdziałaniu partnerów. Tymczasem można wskazać liczne przykłady związków, które bez najmniejszych problemów „dogadywały się” ze sobą w sytuacji zagrożenia ekonomicznego, natomiast nie potrafiły wspólnie funkcjonować w sytuacji dobrobytu ekonomicznego. Pomijając kwestię, że nowa sytuacja finansowa wymusza zmianę codziennych postaw w

---

³⁷⁰ R.K. James, B.E. Gilliland, *Strategie interwencji kryzysowej*, Warszawa 2005 r., str. 358

związku, należy mieć na uwadze element ekonomicznej zależności partnerów od siebie nawzajem. Całkowita zależność jednej strony od drugiej doprowadza do sytuacji, że tylko jedna strona pozostająca w związku ma możliwość w pełni realizować swoją filozofię życia przy częściowym, a nawet całkowitym podporządkowaniu sobie drugiej strony.

Reasumując, ustalenie sposobu rozumienia konfliktu oraz stwierdzenie jego występowania w relacjach małżeńskich/partnerskich ma istotne znaczenie w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. Program zajęć realizowany ze sprawcami ma na celu m.in. pokazanie, w jaki sposób powinna przebiegać kłótnia lub spór, czyli dwa nieodzowne elementy konfliktu. Wskazuje się na zachowania wzorcowe w czasie kłótni, takie jak: mówienie pojedynczo bez przerywania drugiej osobie; mówienie po równo bez dominacji jednej strony; szukanie kompromisów; staranie się nie generalizować; pozwalanie na przerwy i chwile samotnego odpoczynku; trzymanie się wcześniej ustalonych zasad; wykluczenie używania przemocy, wymuszenia, grózb; okazywanie szacunku; mówienie prawdy i szczerść wobec siebie; przedstawienie przyczyn własnych reakcji; przyznanie się do błędu; potwierdzenie zrozumienia argumentów drugiej strony poprzez powtórzenie ich. Służy to wyeliminowaniu zachowań agresywnych w przypadku sporu z członkami rodziny. Nabycie wymienionych umiejętności i respektowanie zasad ma na celu wyeliminowanie przemocy.

Jako przeciwstawne zachowania do wymienionych, niedopuszczalne w czasie kłótni, jako charakterystyczne dla przemocy wymienia się: wyzwiska, wygrzebywanie spraw z przeszłości; mówienie nie na temat, dawanie się ponieść emocjom; zastraszanie, groźby; odejście od wcześniej ustalonych zasad bez przyznania się do tego; oczekiwanie, że któraś ze stron wygra; gromadzenie urazów, by móc o wszystko naraz mieć pretensję; wyczytywanie w myślach drugiej osoby; wypieranie się faktów; używanie seksu jako narzędzia kontroli; obnoszenie się ze swoim „zwycięstwem”; ignorowanie drugiej osoby; przerywanie wypowiedzi drugiej osoby.³⁷¹

W konsekwencji możliwe jest utracenie zaufania przez stronę przegrywającą do drugiej strony konfliktu oraz silne poczucie niesprawiedliwości i skrzywdzenia.³⁷² Zatem we wspomnianych wyżej programach dla sprawców przemocy musi również znaleźć się element powiązania relacji konfliktowych z poczuciem niesprawiedliwości. Uświadomienie i zobrazowanie tego faktu jest często pierwszym krokiem do zrozumienia istoty przemocy w rodzinie, jaką jest naruszenie prawa do równego statusu kobiet i mężczyzn.

W kontekście sposobu komunikacji w przypadku konfliktu pojawia się możliwość skierowania sprawy w trakcie postępowania sądowego do mediacji. Rozwiązanie takie nie

³⁷¹ A. Skorupska, D. Skowroński, *Skrypt do prowadzenia zajęć*, Warszawa 2001 r., str. 169

³⁷² M. Deutsch, P.T. Coleman (red.), *Rozwiązywanie konfliktów*, Kraków 2005 r., str. 53

zostało w polskim prawie wykluczone co do żadnego rodzaju spraw, a zwolennicy mediacji wskazują, że możliwe jest jej prowadzenie przy zastosowaniu dodatkowych gwarancji bezpieczeństwa dla osoby pokrzywdzonej.³⁷³

Zaproponowana na początku tego rozdziału definicja konfliktu (sytuacja, w której osoby od siebie zależne poprzez wzajemne działanie lub zaniechanie przeciwstawiają się sobie, w sposób nie naruszający ich praw lub naruszający je w sposób nieumyślny) akcentuje fakt nie naruszania prawa przez strony konfliktu. W mojej ocenie umyślne naruszenie prawa jest granicą oddzielającą konflikt, w tym konflikt rodzinny, od przemocy w rodzinie lub innych rodzajów naruszenia praw danej osoby lub osób. Przez umyślne naruszenie prawa należy tu rozumieć naruszenie jakiegokolwiek prawa, a zatem niekoniecznie popełnienie przestępstwa. W przypadku konfliktów rodzinnych granicą oddzielającą konflikt od przemocy może być umyślne naruszenie prawa rodzinnego. A zatem nazwanie danych relacji konfliktem powinno mieć miejsce w sytuacji, kiedy nie stwierdzono, aby doszło do umyślnego naruszenia prawa. Nie jest przy tym możliwe, aby do tego rodzaju wniosku doszedł sąd w konkretnym postępowaniu. Będzie bowiem możliwe stwierdzenie naruszenia lub nienaruszenia konkretnego prawa, a nie ogólnych relacji stron. Do bardziej wnikliwego pod względem prawnym analizowania zachowań stron będzie dochodziło w zasadzie głównie w sprawach rozwodowych. Sprawy te z kolei nie dotyczą osób pozostających w nieformalnych związkach, dla których trudno jest wyobrazić sobie postępowanie, w którym sąd analizowałby ich relacje, analogicznie jak w przypadku rozwodzących się małżonków. Każdorazowo zatem w sytuacji, w której sąd ocenia wzajemne relacje stron powinien uwzględnić, że użycie określenia konflikt może posłużyć stronie naruszającej inne niż analizowane przez sąd w danym postępowaniu prawa, do usprawiedliwienia swojego postępowania poprzez odwoływanie się do nazwania przez sąd relacji stron konfliktem.

---

³⁷³ C. Kulesza, *Za i przeciw mediacji w sprawach karnych na gruncie aktualnej regulacji prawnej*, [w:] (red.) L. Mazowiecka, *Mediacja karna jako forma sprawiedliwości naprawczej*, Warszawa 2011 r., str. 53

ROZDZIAŁ 8 - O POPRAWNYM ODCZYTANIU ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE I UMIEJĘTNYM ROZRÓŻNIENIU KONFLIKTU OD PRZEMOCY W RODZINIE I PRZEMOCY W RODZINIE OD ZNĘCANIA – WNIOSKI KOŃCOWE

Przystępując do pracy nad tematem „Konflikt a przemoc. Zastosowanie art. 207 KK w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” zmierzałem do wykazania, że w orzecznictwie sądów powszechnych, w sprawach dotyczących przestępstwa znęcania z art. 207 KK pojęciem „konflikt” zastępuje się to, co w istocie jest „przemocą w rodzinie” i co wyczerpuje znamiona przemocy w rodzinie w rozumieniu art. 2 UPPR. Miałem na celu wskazanie zarówno przyczyn, jak i zjawiska polegającego na tym, iż rozpatrując w sądach sprawy zakwalifikowane z art. 207 KK nie używa się określenia „przemoc w rodzinie” w rozumieniu definicji legalnej, a w przypadkach kiedy stan faktyczny ustalony przez sąd w konkretnej sprawie wskazuje na spełnienie przesłanek ustawowych przemocy w rodzinie, przy jednoczesnym braku wypełnienia znamion przestępstwa znęcania z art. 207 KK, sądy zamiast określenia przemoc w rodzinie posługują się niezdefiniowanym prawnie pojęciem konfliktu w rodzinie. Skutkiem tego bywa pozbawienie osób doznających przemocy stosownej ochrony wobec nazwania przemocy w rodzinie konfliktem rodzinnym.

Założenia te zostały ujęte w dwie hipotezy badawcze. Hipotezy te brzmiały:

1. sądowa wykładania pojęcia znęcania powoduje, że jest to pojęcie znacznie węższe niż pojęcie przemocy w rodzinie zdefiniowane w art. 2 ust. 2 UPPR;
2. sądy powszechne dokonując oceny ustalonego stanu faktycznego w sprawach z art. 207 §1 KK posługują się pojęciem konfliktu dla opisu zjawiska, które wyczerpuje kryteria z ustawowej definicji przemocy w rodzinie ujęte w art. 2 ust. 2 UPPR.

Hipotezy te zostały zweryfikowane metodą badań empirycznych, w trakcie których analizie poddano akta 342 prawomocnie zakończonych spraw z art. 207 KK. Wyniki przeprowadzonych badań potwierdziły zasadność obu założonych hipotez; prawdziwość pierwszej i stosowność wskazywania na tendencje do występowania drugiej.

Ponieważ legalna definicja przemocy w rodzinie jedynie częściowo pokrywa się z wykładnią sądową pojęcia „znęca się” z art. 207 KK, tylko część sprawców przemocy będzie ponosiło odpowiedzialność karną. Jednocześnie różnice dotyczące wykładni pojęcia „znęca się” powodują, że tożsame zachowania w analogicznych sytuacjach mogą być oceniane przez jeden sąd jako przestępstwo a przez inny jako konflikt. Podstawowym negatywnym skutkiem takiego stanu rzeczy jest przekazywanie osobom doznającym przemocy w rodzinie błędnego

komunikatu ze strony podmiotów publicznych, że stosowanie przemocy w rodzinie jest przestępstwem i że należy im się w związku z tym ochrona.³⁷⁴ W konsekwencji te osoby, które decydują się na złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa mogą spotkać się z umorzeniem postępowania lub (na etapie postępowania sądowego) z uniewinnieniem oskarżonego z uwagi na fakt, że czyn nie stanowi przestępstwa.³⁷⁵

Innym negatywnym skutkiem stwierdzonej praktyki jest brak objęcia osób stosujących przemoc w rodzinie jakimkolwiek oddziaływaniem, dającym szansę na zmianę ich zachowania w przyszłości. Jeżeli bowiem wśród osób prawomocnie skazanych jedynie niewielki ułamek kierowany jest do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych, to w przypadku uniewinnienia lub umorzenia postępowania brak jest podstawy prawnej, aby sprawca przemocy w rodzinie został przymusowo skierowany do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym.³⁷⁶

Jako przykład jednej z podstawowych rozbieżności pomiędzy definicją przemocy w rodzinie a wykładnią pojęcia znęcania jest występowanie elementu przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną.³⁷⁷ Tym samym wszystkie działania związane z funkcjonowaniem systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie powinny być uzależniane od tego, czy ów element przemocy (przewaga) istnieje czy nie. Nie zmienia to jednak faktu, że wszystkie działania ochronne, takie jak wsparcie psychologiczne i prawne wobec osoby doznającej przemocy, próba odizolowania sprawcy przemocy od innych członków rodziny, czy wreszcie ewentualna sprawa rozwodowa w przypadku małżeństwa, są powiązane z wynikiem sprawy karnej, jeżeli taka się toczy przeciwko sprawcy. Pomimo, że ustawodawca w żadnym momencie nie uzależnił pomocy dla rodziny od wyniku sprawy karnej, praktyka wskazuje, że to procedura karna w najbardziej miarodajny sposób potrafi wykazać, czy dane działanie miało miejsce, czy nie. Co prawda sąd cywilny jest jedynie związany wyrokiem karnym skazującym, jednak trudno oczekiwać, że w innym postępowaniu niż karne sąd będzie skłonny wykazywać, czy doszło do stosowania przemocy, jeżeli sprawca został uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstwa.

Dodatkowym elementem utrudniającym rozpoznanie wypełnienia przez sprawcę znamion przestępstwa z art. 207 KK jest uzależnianie w praktyce wszczęcia postępowania karnego, wniesienie aktu oskarżenia czy wreszcie wydanie wyroku skazującego od woli osoby pokrzywdzonej. Tymczasem przestępstwo z art. 207 §1 KK jest ścigane z urzędu, a nie na wniosek osoby pokrzywdzonej. Wola osoby pokrzywdzonej nie powinna być decydująca

---

³⁷⁴ Patrz rozdział 2 niniejszej pracy.

³⁷⁵ Statystyka dotycząca art. 207 §1 KK - patrz rozdział 4 niniejszej pracy.

³⁷⁶ Statystyka dotycząca obowiązków nakładanych na osoby skazywane z art. 207 §1 KK - patrz rozdział 4 niniejszej pracy.

³⁷⁷ Patrz rozdział V niniejszej pracy.

o wszczęciu i prowadzeniu postępowania.³⁷⁸

Sprawca przemocy zazwyczaj dobrze zna psychikę osoby doznającej przemocy. Posiada wiedzę, w jaki sposób doprowadzić do sytuacji, w której osoba ta korzysta z prawa odmowy składania zeznań (prawo przysługujące osobie najbliższej).³⁷⁹ Odmowa złożenia zeznań, nazywana potocznie „wycofaniem sprawy” nie jest i nie powinna być tak traktowana. W praktyce jednak nierzadko osoba pokrzywdzona jest zmuszana do odmowy składania zeznań, co określa się również jako „wycofanie sprawy”. Zarówno sprawca, jak i organy ścigania są świadomi, że służy to uniknięciu odpowiedzialności sprawcy za naruszenie prawa. Praktyka wskazuje, iż sprawcy nie zawsze posługują się zastraszaniem, by skłonić ofiarę do „wycofania skargi” lub odmowy zeznań przysługujące osobie najbliższej. Niekiedy rzeczywiście na czas kiedy sprawa jest w prokuraturze lub sądzie powstrzymują się od aktów przemocy. Powoduje to, że osoba pokrzywdzona uzyskuje jeden z efektów, jakiego oczekiwała po wszczęciu sprawy karnej. Nie oznacza to jednak (zmiana zachowania sprawcy) że sprawca nie popełni przestępstwa w przyszłości, a to przecież podlega ocenie w postępowaniu przygotowawczym czy sądowym. Zatem, na wzór prawnych rozwiązań przyjętych w Szwecji czy Austrii w sprawach o znęcanie się nad osobą bliską, nie powinno mieć miejsca uzależnianie dalszego postępowania od woli osoby doznającej przemocy. Osoba pokrzywdzona korzysta z prawa odmowy zeznań, nie oznacza to jednak automatycznie konieczności umorzenia sprawy. Prokuratura jest zobowiązana zbierać niezależne dowody; nie ograniczając się do źródła, jakim jest osoba pokrzywdzona. Prokuratura i sądy dysponują więc zazwyczaj i innymi dowodami. Wykazanie, że doszło do wypełnienia znamion przestępstwa, pozwala zarówno na skazanie i wymierzenie kary, jak i na skorzystanie z innych instrumentów służących dążeniu do przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa, jak np. warunkowe umorzenie postępowania lub nadzwyczajne złagodzenie kary w przyszłości i uwzględnienie prawnie chronionych interesów osoby pokrzywdzonej.

Paradoks praktyki orzeczniczej polega na tym, że odmowa składania zeznań jest zjawiskiem świadczącym o tym, że istotnie mamy do czynienia z przemocą w rodzinie i że wpływ sprawcy na osobę jej doznającą jest na tyle duży, że przestaje ona dostrzegać zagrożenie i nie poszukuje w dalszym ciągu pomocy i ochrony w prawie karnym. W praktyce uniewinnianie sprawców przemocy w przypadku, gdy osoba jej doznająca odmawia składania zeznań, powoduje obawę prokuratorów nadzorujących postępowanie przygotowawcze przed kierowaniem aktów oskarżenia przeciwko sprawcom znęcania. Skoro bowiem jedynie decyzja osoby pokrzywdzonej może zaważyć o dalszym losie oceny całego materiału dowodowego, a na postawę osoby pokrzywdzonej znacznie większy wpływ na sprawcę niż

---

³⁷⁸ Patrz rozdział V niniejszej pracy.

³⁷⁹ Patrz rozdział IV niniejszej pracy.

prokurator, można wysnuć wniosek, że sprawy o znęcanie są niepewne i jest duże prawdopodobieństwo uniewinnienia oskarżonego. Taka z kolei sytuacja, w zależności od sposobu kierowania daną jednostką prokuratury, może rodzić nieprzyjemności zawodowe dla prokuratora, którego praca jest oceniana m.in. poprzez sprawdzanie, czy wniesione przez niego akty oskarżenia doprowadziły do skazania. Aby zatem zminimalizować negatywne skutki odmowy składania zeznań przez osoby doznające przemocy należy w przyszłości rozważyć wprowadzenie osobnej kategorii w statystyce dotyczącej uniewinnień z powodu braku dowodów, jeżeli w sprawie osoba pokrzywdzona odmówiła składania zeznań, podczas gdy zeznawała w postępowaniu przygotowawczym. Taka sytuacja bowiem nie jest w żaden sposób zależna od prokuratora i nie ma powodu, aby takie wyroki wpływały na ocenę jego pracy. Wydaje się, że uwolnienie prokuratorów od niebezpieczeństwa uniewinnień w wyniku odmowy składania zeznań przez osoby pokrzywdzone mogłoby w przyszłości zwiększyć liczbę kierowanych aktów oskarżenia z art. 207 §1 KK.

Rozbieżność pomiędzy definicją przemocy w rodzinie, a pojęciem znęcania się powoduje, że każdorazowo policja, prokuratura i sąd powinny rozważyć, czy konkretny przypadek przemocy w rodzinie wypełnia znamiona przestępstwa znęcania lub innego przestępstwa związanego z użyciem przemocy przeciwko osobie doznającej przemocy w rodzinie. W efekcie może okazać się (brak jest danych, w ilu przypadkach dochodzi do takiej sytuacji) że dane zachowanie lub zaniechanie jest przemocą w rodzinie, ale nie stanowi przestępstwa. Taki stan rzeczy sam w sobie nie jest niczym złym, jeżeli prawo do ochrony przed przemocą możliwe jest do osiągnięcia zarówno w procedurze karnej, jak i poza nią. Tymczasem polski system przeciwdziałania przemocy w rodzinie w sposób zasadniczy faworyzuje tryb ochrony przed przemocą, jeżeli toczy się sprawa karna przeciwko sprawcy. Począwszy od możliwości natychmiastowego odizolowania sprawcy (zatrzymanie) poprzez nakazanie mu opuszczenia miejsca zamieszkania i zakazanie kontaktu lub zbliżania do osoby pokrzywdzonej, aż do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym - wszystkie te instrumenty mogą być użyte i wyegzekwowane w sprawach karnych. Pomijając znikomą liczbę stosowania tych instrumentów, we wszystkich przypadkach, które nie będą stanowiły przestępstwa, a będą przemocą, nie ma możliwości prawnej ich zastosowania.³⁸⁰

Ustawodawca tworząc system przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinien rozważyć, czy stosuje analogiczne instrumenty ochrony w prawie karnym jak i cywilnym, czy też decyduje się na ochronę w prawie karnym i każdy przypadek przemocy w rodzinie jest związany z sankcją karną. W tym celu należałoby rozważyć możliwość wprowadzenia nowego przestępstwa, do którego znamion należałoby użyć sformułowania „przemoc w

---

³⁸⁰ Patrz rozdział IV niniejszej pracy.

rodzinie”, zdefiniowanego analogicznie do definicji zwartej w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przestępstwo mogłoby być sformułowane w następujący sposób: „Kto stosuje przemoc w rodzinie podlega karze do lat trzech”. Wprowadzenie takiej regulacji pozwoliłoby na orzekanie w zakresie przestępstwa znęcania na dotychczasowych zasadach, a wszystkie przypadki, które do tej pory nie stanowiły naruszenia żadnej normy prawa karnego, pozwalałyby na zastosowanie do sprawców przemocy przez prawo karne środków przewidzianych dla tej kategorii osób. Wprowadzenie takiego przepisu wymagałoby równoległe wprowadzenia do art. 115 KK definicji przemocy w rodzinie. W ten sposób osiągnięto by możliwość nałożenia sankcji karnej na każdego sprawcę przemocy, jednak jej dolegliwość byłaby bardzo zróżnicowana w zależności od tego, jakich czynów w ramach przemocy w rodzinie dopuścił się sprawca.³⁸¹

W mojej ocenie, jeżeli zostanie zachowany system instrumentów ochrony tylko w prawie karnym (zakaz zbliżania, program korekcyjno - edukacyjny, natychmiastowy nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania) to niezbędnym jest wprowadzenie przepisu penalizującego zjawisko przemocy w rodzinie, zdefiniowane tak jak w UPPR. Nie ma przy tym znaczenia, czy byłby to osobny przepis dotyczący przemocy w rodzinie, czy też wprowadzenie zmian do treści art. 207 KK poprzez próbę zastąpienia pojęcia ”znęca się” bardziej adekwatnym dla zjawiska przemocy w rodzinie np. kazuistycznym wyliczeniem zachowań, których może dopuścić się sprawca przemocy. Na niebezpieczeństwo wprowadzenia takiego rozwiązania wskazywano już podczas prac kodyfikacyjnych przed rokiem 1932.³⁸² Ponadto należy wskazać na cel, w jakim wprowadzono przestępstwo znęcania. Przepis ten nie dotyczy bowiem zjawiska przemocy w rodzinie jako takiego i obejmuje wszelkie sytuacje, w których występuje element zależności pomiędzy danymi osobami. Niewątpliwie przepis w obowiązującym brzmieniu wypełnia dobrze swoje zadanie ochrony przed wykorzystaniem sytuacji nadrzędnej wobec drugiej osoby. Nie chcąc zatem ingerować w brzmienie samego przepisu, możliwe jest rozważenie (rządowy projekt nowelizacji Kodeksu karnego z 2006 r.) przeniesienia przestępstwa znęcania do rozdziału Kodeksu karnego dotyczącego przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Zakres przedmiotowy przestępstwa znęcania jest bowiem znacznie szerszy niż tylko w zakresie ochrony, której

---

³⁸¹ Na mocy Konwencji ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji został powołany Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet. Polska jest obowiązana okresowo składać sprawozdania z realizacji zobowiązań konwencyjnych. W uwagach końcowych w sprawie połączonego siódmego i ósmego sprawozdania okresowego Polski w pkt. 24 Przemoc wobec kobiet, w tym przemoc domowa stwierdza się: „Komitet ponagla Państwo – stronę aby: c) zmieniło Kodeks karny szczególnie pod kątem kryminalizacji przemocy domowej i gwałtu małżeńskiego oraz wprowadzenia definicji „przemocy wobec kobiet” do UPPR oraz dopilnowało wdrożenia i realizacji stosownych przepisów prawa i polityki w sposób gwarantujący równość płci”. Komitet zatem jednoznacznie domaga się zmiany kodeksu karnego w taki sposób, aby przewidziano sankcję karną za przemoc domową. Nie narzuca w tym zakresie konkretnego rozwiązania.

³⁸² Patrz rozdział III niniejszej pracy.

dotyczą przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece. Nawet jednak takie rozwiązanie nie zmienia faktu, że w zakresie przemocy w rodzinie przestępstwo znęcania będzie miało zastosowanie w rzadkich przypadkach, w których sprawca przemocy wypełni znamiona tego przestępstwa.³⁸³

System przeciwdziałania przemocy w rodzinie został oparty na połączeniu dwóch osobno funkcjonujących systemów: pomocy społecznej oraz prawa karnego. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, jako jedno z zadań realizowanych przez Państwo, wymaga stworzenia i efektywnego funkcjonowania systemu pozwalającego na realizację tego zadania. Zarówno pomoc osobom doznającym przemocy, jak i praca ze sprawcami przemocy wymaga współdziałania osób o różnych zakresach obowiązków, kompetencji i o różnym usytuowaniu w strukturze organów państwowych i samorządowych. Polski system stworzony i rozbudowany w oparciu o UPPR zakłada rozwiązania zarówno organizacyjne, jak i kompetencyjne w zakresie realizacji poszczególnych zadań nałożonych przede wszystkim na samorząd gminy, na której spoczywa w pierwszej kolejności zapewnienie wsparcia osobom doznającym przemocy. Dodatkowo włączono do systemu przedstawicieli oświaty, ochrony zdrowia oraz gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, jednak to system odpowiedzialny za pomoc społeczną dał podstawy prawne dla funkcjonowania zarówno procedury Niebieska Karta, jak i prac zespołów interdyscyplinarnych w każdej gminie. Jednocześnie prawne, ale i często faktyczne konsekwencje stosowania przemocy są uzależnione od skazania sprawcy przemocy za jedno z przestępstw przewidzianych w polskim porządku prawnym. Zderzenie systemu pomocy społecznej z prawem karnym może skutkować jednakową oceną prawną tego samego stanu faktycznego, a w konsekwencji oba systemy będą się wzajemnie uzupełniać i ogólny cel, jakim jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, może zostać osiągnięty. Może jednak być tak, że zarówno zakres znaczeniowy takich pojęć jak: przemoc czy bezpośrednie niebezpieczeństwo; cel postępowania polegający na tym, aby zmienić zachowanie sprawcy przemocy nie poprzez sankcję; sposób postępowania polegający na tym, że kompleksowo patrzy się na funkcjonowanie rodziny; osiągnięte rezultaty działania, jakim jest prawidłowe funkcjonowanie rodziny; nie dość, że nie będą się uzupełniać, to jeszcze będą się wzajemnie wykluczać. Już na etapie oceny tak zasadniczej kwestii, jaką jest zdefiniowanie pojęcia przemocy w rodzinie, widocznym jest, że o ile system pomocy społecznej posługuje się definicją zawartą w UPPR, to już prawo karne

---

³⁸³ Rozróżnienie konfliktu w rodzinie od przemocy w rodzinie nie oznacza, że w przypadkach stwierdzenia konfliktu nie należy do jednych z zadań Państwa udzielenie pomocy stronom konfliktu. Trzeba jednak zaznaczyć, że pomiędzy celami osób pozostających w konflikcie a celami Państwa, które mają być osiągnięte w procedurze istnieje rozbieżność. Można bowiem stwierdzić, że w pewnych zakresach Państwo zawłaszczyło sobie sposób rozwiązywania konfliktów lub wręcz przeniosło sposób postępowania przy rozwiązywaniu konfliktów na procedurę, z którą jej strony się nie identyfikują.

takiej definicji nie używa. Twórcy systemu zbyt optymistycznie założyli (patrz uzasadnienie do UPPR)³⁸⁴, że w prawie karnym pojęcie znęcania z art. 207 KK będzie tożsame z definicją ustawową przemocy w rodzinie.

W niniejszej pracy starałem się wykazać, że przemoc w rodzinie i przestępstwo znęcania to nie to samo oraz, że o ile w każdym znęcaniu (pomiędzy osobami bliskimi) jest przemoc, to nie każda przemoc w rodzinie jest znęcaniem. W konsekwencji sądy odczytując znęcanie jako eksces identyfikują przemoc jako konflikt zamiast jako przemoc w rodzinie, której w swej istocie w kodeksie karnym brak. Bez względu na to, czy wprowadzi się definicję przemocy w rodzinie do prawa karnego, czy też w inny sposób będzie się jej przeciwdziałać, wskazane w niniejszej pracy rozróżnienie przemocy w rodzinie od znęcania i od konfliktu daje szansę na uporządkowanie posługiwania się tymi pojęciami i nie niweczenia jednych działań drugimi.

W konsekwencji może okazać się, że osoby uznane za sprawców przemocy w rodzinie w systemie pomocy społecznej nie będą uważane za osoby naruszające prawo karne i nie będzie na nich nakładana sankcja karna. Skutki zatem rozbieżności pomiędzy znamionami znęcania się a definicją przemocy w rodzinie mogą być dalej idące niż zauważa autor komentarza: „Istotą przemocy w rodzinie jest bowiem podejmowanie takich czynności, które zakłócają relacje rodzinne, powodując między członkami rodziny napięcia i trudności, które sprawiają, że rodzina nie funkcjonuje prawidłowo i nie może się właściwie rozwijać. We właściwie rozwijającej się rodzinie nie opiera się relacji osobowych na przemocy i jeśli nawet pomiędzy jej członkami pojawiają się problemy i konflikty, to nie rozwiązuje się ich co do zasady, za pomocą przemocy, lecz szuka innych form porozumienia. Nie można jednak wykluczyć, że nawet w normalnie funkcjonującej rodzinie wydarzą się sytuacje, w których nastąpi użycie siły fizycznej lub przewagi psychicznej, w celu rozwiązania zaistniałego konfliktu lub wymuszenia posłuchu. Przemoc taka nie ma jednak z reguły formy stałego postępowania lecz zdarza się incydentalnie. Jeśli więc, jako zachowanie jednorazowe, nie przybierze formy nadmiernie intensywnej, to nie zmieści się w treści pojęcia znęcania i jej karalność może nastąpić na podstawie innych przepisów Kodeksu karnego”.³⁸⁵ W praktyce może się również okazać, że sprawca nie wypełni znamion żadnego przestępstwa. Nie sposób bowiem zgodzić się ze stanowiskiem wyrażonym w tej samej publikacji, jakoby: „Najczęściej zachowania, co do zasady legalne pojawiać się będą w sekwencji czynów połączonych z zachowaniami nielegalnymi, nie można jednak wykluczyć, że samoistne zachowanie legalne sprawcy może być tak przez niego wykonane, że wypełni znamiona przestępstwa znęcania

³⁸⁴ [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/3639/\\$file/3639.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/3639/$file/3639.pdf) [data dostępu: 17 stycznia 2016 r.]

³⁸⁵ S. Hypś, *Objaśnienia do art. 206 – 211a KK*, [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, Tom I*, Warszawa 2013 r., str. 744

się”.³⁸⁶ Autorowi niniejszej pracy nie jest znany taki przypadek i jeśli miałby być rozważany teoretycznie to wskazane w niniejszej pracy znamię znęcania, polegające na intensywności czynu oraz konieczności dostarczenia cierpienia wykluczają uznanie w praktyce zachowania legalnego za przestępstwo znęcania. Być może przedstawione powyżej stanowisko doktryny wzięło się z błędnego przyjęcia, że legalnymi zachowaniami są: „notoryczne sprowadzanie do domu, wbrew woli rodziny, kolegów – alkoholików albo wykorzystanie swojej pozycji w rodzinie i np. złośliwe wyłączanie energii elektrycznej lub gazu”.³⁸⁷ W mojej ocenie wskazane przykłady nie są zachowaniami legalnymi. Poczynając od norm prawa karnego dotyczących naruszenia miru domowego, zmuszenia do określonego zachowania czy narażenia na utratę życia lub zdrowia, poprzez naruszenie norm Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, aż do prawa cywilnego i przepisów regulujących wspólne zamieszkanie. Legalnym bowiem będzie działanie, które nie narusza prawa, a wskazane przykłady naruszają prawa członków rodziny.

Patrząc na system przeciwdziałania przemocy w rodzinie z perspektywy osoby doznającej przemocy może dojść do niezrozumiałej niekonsekwencji, w której będzie udzielana pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ale nie będą następowały żadne skutki przewidziane w prawie karnym, począwszy od kary a skończywszy na obowiązkach, takich jak udział w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy, zakaz zbliżania się czy nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania. Brak spójnej reakcji obu systemów może również negatywnie wpływać na postawę samego sprawcy, który z jednej strony (pomoc społeczna) będzie mobilizowany w kierunku zmiany postaw, a z drugiej strony (prawo karne) jego dotychczasowe zachowanie będzie akceptowane. Od strony proceduralnej rozbieżności wynikające z braku koordynacji obu systemów są daleko idące i wymagają w każdym indywidualnym przypadku występowania przemocy w rodzinie równoległego rozpatrywania tych samych faktów i okoliczności, pod kątem wypełnienia przesłanek definicji przemocy w rodzinie (pomoc społeczna, procedura Niebieskie Karty) oraz znamion poszczególnych przestępstw (prawo karne). Przy czym poza obowiązkiem realizacji poszczególnych zadań przewidzianych prawem, niemal wszystkie negatywne skutki stosowania przemocy dla sprawcy są przewidziane w prawie karnym. Podobnie, jak zasadniczy element systemu, jakim jest możliwość natychmiastowej izolacji sprawcy przemocy. Taka możliwość również istnieje w prawie karnym. Jeśli zatem brak będzie podstaw do uruchomienia procedury karnej, czyli zarówno odizolowania sprawcy, jak i jego ukarania, to instrumenty, które pozostają w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie po stronie systemu pomocy społecznej wydają się być iluzoryczne, a z całą pewnością nie pozwalają na zdecydowane i natychmiastowe działania w stosunku do sprawcy przemocy.

---

³⁸⁶ Ibidem, str. 744

³⁸⁷ Ibidem

Chcąc utrzymać w przyszłości oparcie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dwóch filarach: pomocy społecznej i prawie karnym, niezbędnym jest ujednolicenie pojęć funkcjonujących w obu systemach i wyraźne wskazanie przez ustawodawcę w jakich sytuacjach, jakie skutki powinno mieć stwierdzenie występowania przemocy w rodzinie. W mojej ocenie należy rozważyć dwie możliwości. Pierwszą jest wprowadzenie definicji przemocy w rodzinie do prawa karnego poprzez uczynienie z niej znamienia czynu karalnego np. poprzez stworzenie przepisu w brzmieniu: „*Kto stosuje przemoc w rodzinie podlega karze pozbawienia wolności do lat 3*”. W ten sposób ujednolicono by zakres działania systemu pomocy społecznej i prawa karnego, a każdorazowy przypadek stwierdzenia występowania przemocy w rodzinie wiązałby się z sankcją karną dla sprawcy przemocy. Należy zaznaczyć, że celowo powyższa propozycja zwiera zagrożenie karą do lat trzech. W takiej sytuacji sprawca wypełniający znamiona przestępstwa znęcania odpowiadałby za znęcanie, czyli w zakresie sankcji karnej do lat pięciu. Proponowane rozwiązanie z całą pewnością pozwalałoby na zwiększenie ochrony przed przemocą w rodzinie, ale i wiązałoby się ze znacznym wzrostem liczby spraw karnych w stosunku do obecnych statystyk dotyczących art. 207 KK.

Drugą propozycją jest wprowadzenie do prawa karnego definicji przemocy w rodzinie, ale nie jako znamienia przestępstwa, lecz jako okoliczności towarzyszącej popełnianemu przestępstwu. W ten sposób sąd ustalając, czy doszło do wypełnienia znamion przestępstwa ustalałby również czy zachowanie oskarżonego było lub nie przemocą w rodzinie. To rozwiązanie, w mojej ocenie, mogłoby wyeliminować negatywną praktykę, opisaną w niniejszej pracy, nazywania przemocy w rodzinie konfliktem, co w konsekwencji usprawiedliwia zachowanie sprawcy, a mogłoby pozwolić, nawet w przypadku nie skazania sprawcy przemocy, na ustalenie, że pomimo uniewinnienia jest on sprawcą przemocy w rodzinie, czyli jego zachowanie jest negatywne i nieakceptowane przez Państwo. Przyjmując zatem założenie, że każdy przypadek przemocy w rodzinie wymaga potępienia i powinien się spotkać z negatywną reakcją organów państwowych, a jednocześnie nie każdy przypadek przemocy w rodzinie powinien się automatycznie wiązać z sankcją karną, zarówno z punktu widzenia pracy nad zmianą postaw sprawcy, jak i woli osób doznających przemocy zmierzającej do zachowania wzajemnych pozytywnych relacji rodzinnych - opowiadam się za rozważeniem w przyszłości możliwości wprowadzenia drugiego z opisanych rozwiązań. Pozostawienie obecnego stanu rzeczy tzn. braku koordynacji systemu pomocy społecznej i prawa karnego będzie wiązało się z wykluczającymi się działaniami w przypadkach występowania przemocy w rodzinie, co poza skutkiem obniżonej skuteczności całego systemu prowadzi również do braku zaufania obywateli do Państwa.

ZAŁĄCZNIK – ZESTAWIENIE DANYCH PRZEBADANYCH NA POTRZEBY TEJ PRACY

Badania przeprowadzone w okresie od marca do maja 2010 r. w jedenastu wybranych sądach rejonowych w Polsce

Opis tabel z wynikami badań dla poszczególnych sądów:

Dla każdej udostępnionej sprawy utworzono tabelę zawierającą opis elementów podlegających badaniu. W tabelach umieszczono informację "nie odnotowano" jeżeli w danym sądzie udostępniono dużą liczbę spraw, a ich poszczególne elementy się powtarzały. Jeżeli zapis ten dotyczy okresu znęcania oznacza to, że nie był on w danej sprawie ani szczególnie długi, ani szczególnie krótki; jeżeli zapis dotyczy opisu sposobu działania sprawcy oznacza to, że w tym opisie nie użyto żadnego innego sformułowania, niż w innych tego rodzaju sprawach; jeżeli zapis dotyczy wymiaru kary tzn. że wymierzono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Wykaz spraw w poszczególnych sądach zamieszczony poniżej została ukształtowany w ten sposób, że w pierwszej kolejności przedstawiono dane dotyczące spraw przedłożonych do badania, a w drugiej kolejności zamieszcza się zbiorczą tabelę informującą o zsumowanych danych dla danego sądu.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

Tabela 1.					
Sąd Rejonowy Szczecin Centrum					
lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	IV K 634/09			
2	data wyroku	20 października 2009 r.			
3	zarzut	pokrzywdzony	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		żona, córka, małoletni syn	psych. fizycznie	od 16 października 2008 r do 25 lutego 2009 r	- wszczynał awantury - znieważał - wyzywał - groził pozbawieniem życia - popychał - wykręcał ręce - dusił - niszczył sprzęty wyposażenia domowego
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności w zawieszeniu na pięć lat próby. Grzywna w wymiarze osiemdziesięciu stawek dziennych przy ustaleniu			

		stawki dziennej na dziesięć złotych.
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6, 7a i 7b leczenie odwykowe, powstrzymanie się od kontaktów z pokrzywdzonymi w sytuacji, gdy oskarżony jest pod wpływem działania alkoholu, nakaz opuszczenia lokalu.
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu, uprzednio karany za znęcanie
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Małoletniego przesłuchano w trybie art. 185 a KPK w niebieskim pokoju z lustrem weneckim: „Z tatą było fajnie. Czasem mnie wystraszył, ale nie powiem dlaczego. Raz mnie uderzył. Często jest pijany”.

Tabela 2.					
Sąd Rejonowy Szczecin Centrum					
lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 546/08			
2	data wyroku	16 sierpnia 2008 r.			
3	zarzut	pokrzywdzony	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		konkubina	psychicznie fizycznie	od sierpnia 2003 r. do 20 kwietnia 2008 r.	- szarpał - popychał - bił po całym ciele - groził pozbawieniem życia - ubliżał - dręczył i poniżał oraz 20 kwietnia 2008 r. uderzył pięścią i złamał koronę zęba, rozległa rana tłuczona wargi.
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat			
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 i 6 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.			
7	oskarżony	Mężczyzna			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.			
11	inne	Ze zdjęć znajdujących się w aktach wynika, że pokrzywdzona miała ranę na plecach.			

Tabela 3.					
Sąd Rejonowy Szczecin Centrum					
lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 1199/07			
2	data wyroku	19 maja 2008 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		Konkubina, dwoje dzieci	fizycznie i psychicznie	od 2002 r. do 20 stycznia 2004 r. i od 22 listopada 2004 r. do 2 grudnia 2006 r.	Będąc pod wpływem alkoholu: - wyzywał - szarpał - bił - niszczył mienie - wyzywał i bił małoletnia dzieci
4	wymiar kary	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.			
11	inne	Konkubina rozstała się z oskarżonym, gdyż został oskarżony o zgwałcenie innej kobiety, dzieci bił otwartą dłońią. Inne dzieci widziały obrażenia u pokrzywdzonych.			

Tabela 4.					
Sąd Rejonowy Szczecin Centrum					
lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 719/07			
2	data wyroku	8 maja 2008 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		syn	psychicznie fizycznie	od maja 1995 r. do września 1998 r. oraz od sierpnia 2000 r. do 23 sierpnia 2004 r.	- bił rękami po głowie - groził pozbawieniem życia - wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe
4	wymiar kary	Uniewinnienie			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			

8	uzasadnienie sądu	Oskarżony uzależniony od alkoholu. W rodzinie istnieje długotrwały i głęboki konflikt. W trakcie awantur dochodziło do popychania, wyzwisk i szarpania. Oskarżony inicjował wiele spraw sądowych i doprowadził do skazania syna za znęcanie się nad matką i rodzeństwem. Oskarżony ma osiemdziesiąt trzy lata. Jest już karany za przestępstwa przeciwko synowi (groźby). Zeznania pokrzywdzonego są niewiarygodne, bo ojciec i syn pozostają w konflikcie. Brak logiki i innych dowodów poza świadkami. Musi istnieć przewaga sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, a w tej rodzinie wzajemnie stosowano przemoc. Brak podstaw do przyjęcia, że ojciec dominował nad synem. Ocena fizyczności stron – ojciec mały, syn duży. Trudno mówić o dominacji, skoro pokrzywdzony skutecznie się bronił, a nawet sam inicjował, choćby to postępowanie.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Wyrok po wcześniejszym uchyleniu przez Sąd Okręgowy. Pierwszy wyrok był skazujący bez wykładni znęcania. W akcie oskarżenia jest mowa o tym, że oskarżony groził i zabierał gałki od gazu.

Tabela 5.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 705/08			
2	data wyroku	7 listopada 2008 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		żona	psychicznie fizycznie	od lipca 2007 r. do czerwca 2008 r.	Będąc pod wpływem alkoholu: - zachowywał się agresywnie - popychał - szarpał - bił rękami po ciele - oblał zupą - uderzył puszką z piwem
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat			
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 poddanie się leczeniu odwykowemu			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego znajduje się NK.			
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.			
11	inne				

Tabela 6.					
Sąd Rejonowy Szczecin Centrum					
lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 466/08			
2	data wyroku	Nie odnotowano.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		żona, syn	psychicznie fizycznie	od listopada 2004 r. do 29 grudnia 2007 r.	- groził pozbawieniem życia - ubliżał - wielokrotnie uderzał dłonią w twarz - popychał rękoma - szarpał za ubranie - szarpał za włosy - ciągnął za włosy po podłodze - wykręcał ręce Nad małoletnim - w podobny sposób
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat. Grzywna w wymiarze osiemdziesięciu stawek dziennych przy ustaleniu wartości jednej stawki w wysokości dziesięciu złotych			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.			
7	oskarżony	Mężczyzna, karany za ubliżanie funkcjonariuszowi			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Aresztowany na 14 dni			
11	inne	Z zeznań oskarżonego wynika, że bił małoletniego, bo przychodził ze szkoły pijany.			

Tabela 7.					
Sąd Rejonowy Szczecin Centrum					
lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 237/07			
2	data wyroku	29 lutego 2008 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		żona, sześcioro małoletnich dzieci	psychicznie fizycznie	od sierpnia 2003 r. do grudnia 2004 r. i od 29 czerwca 2006 r. do 3 sierpnia 2006 r.	- uderzał rękami - kopał nogami po całym ciele - popychał - zamykał w mieszkaniu - groził kalectwem i śmiercią

4	wymiar kary	Jeden rok i osiem miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	„Gdy bił małoletnią córkę, to ze strachu popuszczała mocz. Raz tak ją kopnął, że wpadła do drugiego pokoju...”. Nie ulega wątpliwości, że wypełnił znamiona znęcania. Co do wymiaru kary sąd stwierdził, że szkodliwość czynu jest wysoka oraz wziął pod uwagę, że pokrzywdzonymi są małoletni.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Trzy miesiące aresztu
11	inne	Stosowano środek zapobiegawczy w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonych. Pokrzywdzona żona odwołała zeznania przed sądem podając inną wersję czynu. Z aktu oskarżenia wynika, że z dwoma chłopcami nie dało się nawiązać kontaktu słownego.

Tabela 8.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 576/07			
2	data wyroku	28 maja 2008 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		żona	psychicznie fizycznie	od 10 października 2002 r. do 13 listopada 2006 r.	- groził pozbawieniem życia - wyzywał - szarpał - popychał - bił rękami po całym ciele - w dniu 10 października 2002 r. spowodował u pokrzywdzonej krwiak i ranę podudzia oraz 13 listopada 2006 r. naruszył funkcje kończyn górnych i dolnych
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat			
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 i 7b powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, nakaz opuszczenia lokalu			
6	postawa oskarżonego	Neguje fakt znęcania i twierdzi, że sam jest pokrzywdzony.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Samo pojęcie znęcania oznacza zazwyczaj systematycznie powtarzające się zachowanie złożone z jednej lub wielorodajowych pojedynczych czynności naruszających różne dobra. Całość tego postępowania określanego zbiorowo, którego poszczególne fragmenty mogą wypełniać znamiona różnych występków, stanowi jakościowo odmienny typ przestępstwa. Znęcanie może przybrać formą fizyczną lub psychiczną.			

		W pierwszym wypadku zachowanie sprawcy będzie polegało na zadawaniu cierpień fizycznych (w postaci bicia, kopania, duszenia). O uznaniu za znęcanie się zachowania sprawiającego ból fizyczny lub cierpienia psychiczne powinna decydować ocena obiektywna, a nie subiektywne odczucie pokrzywdzonego. W każdym więc przypadku należy odwołać się do hipotetycznego odczucia wzorcowego obywatela, czyli człowieka o właściwym stopniu socjalizacji i wrażliwego na krzywdę drugiej osoby. O przyjęciu znęcania rozstrzygają więc społecznie akceptowane wartości wyrażające się w normach etycznych i kulturowych. Norm takich z pewnością nie spełnia sposób traktowania przez oskarżonego swojej żony. Nie sposób przyjąć, że ciągle groźby, wyzwiska, zastraszanie, poniżanie, bicie, szarpanie czy towarzyszące temu awantury mieszczą się w odczuciu wzorcowego obywatela co do właściwego traktowania osoby, z którą pozostaje się we wspólnym pożyciu. Również częstotliwość i natężenie fragmentów postępowania oskarżonego, składających się na przestępstwo znęcania przemawiają za przypisaniem XY jego popełnienia. Nie ulega wątpliwości, że swoim działaniem powodował u pokrzywdzonej poważny ból fizyczny i cierpienia psychiczne”.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Sprawca używał noża, bił pokrzywdzoną drewnianą nogą od stołu. Wyrok utrzymany przez sąd drugiej instancji poza nakazem opuszczenia miejsca zamieszkania. Sąd uznał, że ten nakaz jest bezpodstawny.

Tabela 9.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 206/09			
2	data wyroku	5 czerwca 2009 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		żona	psychicznie	od stycznia 2005 r. do lipca 2008 r.	- ubliżał - zakłócał spokój nocny - tupał - trzaskał - zanieczyszczał odchodami mieszkanie
4	wymiar kary	Siedem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat			
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 6 leczenie odwykowe			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.			

11	inne	Z uzasadnienia aktu oskarżenia wynika, że ponieważ sprawca się przyznał, to wniesiono akt oskarżenia.
----	------	---

Tabela 10.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 469/09			
2	data wyroku	Nie odnotowano.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		dwie siostry	psychicznie fizycznie	od czerwca 2008 r. do 5 maja 2009 r.	<ul style="list-style-type: none"> - szarpał - bił rękami po ciele - kopał - groził pozbawieniem życia - wyzywał - groził celem udręczenia, zniszczeniem mienia
4	wymiar kary	Sześć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Cztery miesiące			
11	inne	Z uzasadnienia aktu oskarżenia wynika, że był agresywny, również na oczach policjantów interweniujących, pił niemal codziennie, załatwiał się w mieszkaniu.			

Tabela 11.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 475/09			
2	data wyroku	Nie odnotowano			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		konkubina	psychicznie fizycznie	od sierpnia 2008 r. do 11 kwietnia 2009 r.	<ul style="list-style-type: none"> - wyzywał - naruszał nietykalność cielesną - wszczynał awantury domowe - uderzył pokrzywdzoną kulami inwalidzkimi w głowę - spowodował połamanie kości twarzy poprzez uderzenie pięściami - obustronne złamanie

					zeber i wieloodłankowe kości nosa
4	wymiar kary	Dwa lata bezwzględnej kary pozbawienia wolności			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Częściowo przyznał się.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano i zaliczono na poczet kary.			
11	inne	Był już skazany w 2002 r. za znęcanie na 1,8 roku bezwzględnej kary pozbawiania wolności. Z uzasadnienia aktu oskarżenia wynika, że oboje z konkubiną nadużywali alkoholu, stosował kneblowanie, pozbawienia wolności, oddawał na nią moc.			

Tabela 12.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	IV K 409/09			
2	data wyroku	3 sierpnia 2009 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		córka	psychicznie	od maja 2007 r. do 30 marca 2009 r.	- groził pozbawieniem życia - uszkodzeniem ciała - znieważał - utrudniał korzystanie z pomieszczeń sanitarnych - 30 marca popchnął i gdy upadła kilkakrotnie uderzył kijem – art. 157
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.			
7	oskarżony	Mężczyzna			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Od 30 marca do 28 maja 2009 r.			
11	inne	Córka w wieku dwudziestu lat			

Tabela 13.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy
----	--------	-------------

1	sygn. akt	V K 134/09			
2	data wyroku	22 lipca 2009 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		konkubina i jej córka	fizycznie psychiczne	od kwietnia 2008 r. do sierpnia 2008 r.	Będąc pod wpływem alkoholu: - ubliżał - wszczywał awantury - naruszał nietykalność cielesną - szarpał - popychał - ciągnął za włosy i bił - przyciskał do ściany - groził pobiciem, zgwałceniem i pozbawieniem życia - 30 maja 2008 r. chwycił konkubinę za włosy i powalił na ziemię
4	wymiar kary	Osiem miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony do alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Brak			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.			
11	inne	Uprzednio skazany za groźby karalne. Obszerne uzasadnienie aktu oskarżenia. Groził zgwałceniem żonie, a co do córki mówił, że zajmie się nią kolega. Małoletnia przesłuchiwana w trybie 185 a KPK, jednak przesłuchiwana dwukrotnie, gdyż za pierwszym razem nie działała aparatura nagrywająca dźwięk.			

Tabela 14.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum					
lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 325/09			
2	data wyroku	17 czerwca 2009 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		Żona, córki	fizycznie psychiczne	od 2004 r. do 18 października 2008 r.	- wszczywał awantury domowe - wyzywał - groził pozbawieniem życia, pobiciem - używał przemocy fizycznej

					- 14 września 2008 r. pobił żonę powodując u niej uraz głowy i stłuczenie klatki piersiowej
4	wymiar kary	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.			
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu			
8	uzasadnienie sądu	Uzasadniając wysokość kary sąd wskazał na wysoką społeczną szkodliwość czynu z uwagi na fakt, że na oskarżonym ciąży obowiązek ochrony własnej rodziny. Wskazano również na chorobę alkoholową oskarżonego. Jednocześnie sąd odmówił stosowania zakazu kontaktowania się z pokrzywdzonymi (o co wnosił prokurator) gdyż, zdaniem sądu, uderzałoby to w dzieci, które jak wynika z akt sprawy kochają oskarżonego.			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe aresztowanie	Był aresztowany, okres zaliczono na poczet kary.			
11	inne	Zmieniono opis czynu z aktu oskarżenia, gdyż nie wykazano przemocy fizycznej wobec córek.			

Tabela 15.

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum

lp	sprawa	Opis sprawy			
1	sygn. akt	V K 400/09			
2	data wyroku	24 września 2008 r.			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania	opis działania sprawcy
		matka	psychicznie fizycznie	od listopada 2006 r. do 20 czerwca 2007 r. i od 9 grudnia 2007 r. do 18 stycznia 2008 r.	- uderzał pięściami - uderzał rękami - uderzał plastikową butelką po głowie - groził pozbawieniem życia - 18 stycznia 2008 r. złamał żebra i spowodował inne uszkodzenia ciała
4	wymiar kary	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności			
5	obowiązki	Brak			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.			
7	oskarżony	Mężczyzna			
8	uzasadnienie sądu	Ofiarą oskarżonego była słabsza od niego kobieta, będąca jednocześnie dla niego osobą bliską, której wyrządził dużą krzywdę moralną i psychiczną.			
9	Niebieska Karta	Brak			
10	tymczasowe	Nie stosowano.			

	aresztowanie	
11	inne	

Sąd Rejonowy Szczecin Centrum			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	47	Liczba spraw udostępnionych do badania	15
Liczba oskarżonych, których skazano	14	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	10
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	2
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	7	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	2
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	1
Liczba oskarżonych mężczyzn	15	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	6
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	10		

Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w Poznaniu

Tabela 1.				
Sąd Rejonowy w Poznaniu				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 309/09		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwie córki	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2001 r. do 22 grudnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, zabraniał opuszczania mieszkania, popychał, szczypał i uderzał rękami po głowie, domagał się współżycia, niszczył elementy wyposażenia mieszkania.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6 leczenie w trybie ambulatoryjnym		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie	Brak		

	sądu	
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Dzieci w wieku 17 i 15 lat. Od dziesięciu lat sprawca uzależniony od alkoholu. Żona zeznała, że mąż zmusza ją do zbliżenia seksualnego w obecności córek. Małoletnia zeznała, że raz tak ją uderzył w głowę, że zemdlą. „Zmusza mamę przy nas do obcowania. Mama z nim współżyje, żeby nie robić awantury”. Przesłuchana ponownie żona zeznała, że gdy sprawca był pod wpływem alkoholu uważał, że wszystko mu się należy. Godziłam się na współżycie ze strachu o dzieci i żeby nie demolował mieszkania.

Tabela 2.

Sąd Rejonowy w Poznaniu				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 1538/08		
2	data wyroku	17 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona rodzice	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od września 2007 r. do 28 lutego 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, wyzywał słowami wulgarnymi, groził pozbawieniem życia, bił po twarzy.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki:	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	<p>„Zdaniem sądu zebrany materiał dowodowy w żaden sposób nie daje podstaw do przypisania oskarżonemu winy odnośnie popełnienia czynu opisanego w akcie oskarżenia. Podstawą odpowiedzialności sprawcy czynu z art. 207 § 1 KK jest umyślność wyrażająca się w chęci wyrządzenia krzywdy fizycznej lub moralnej dokuczenia, poniżenia, obojętnie z jakich pobudek (wyrok SN z dnia 8 lutego 1982 r. II KR 5/82, OSNPG 1982 nr 8 poz. 114). O ograniczeniu strony podmiotowej umyślności w postaci zamiaru bezpośredniego przesądza znamię czasownikowe „znęca się”. Mieści się w nim bowiem chęć zadania cierpienia ofierze i dla jego realizacji samo godzenie się na taki jego efekt nie wystarczy. Określenie „znęca się” w połączeniu z pozostałymi znamionami tego typu przestępstwa oznacza działanie lub zaniechanie, polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dolegliwych cierpień moralnych, powtarzającym się lub jednorazowym lecz intensywnym i rozciągniętym w czasie. Bywa ono zazwyczaj złożone z wielu fragmentów, ale nie wyklucza się działania jednorazowego, jeżeli intensywnością swą i zadawaniem cierpienia realizuje stan faktyczny powszechnie rozumiany jako znęcanie się (wyrok SN z dnia 30 sierpnia 1971 r. I KR 149/71 OSNPG 1971 nr 12 poz. 238). Do takich aktów jednorazowego, lecz rozciągniętego w czasie znęcania się można zaliczyć odcięcie dopływu prądu, gazu, czy ogrzewania mieszkania, przy realizacji pozostałych znamion tego przestępstwa.</p> <p>Rozpoznanie znęcania się jest niezależne od tego, czy ofiara sprzeciwia</p>		

		<p>się temu i próbuje się bronić, czy też nie. Obrona podejmowana przez ofiarę znęcania się nie pozbawia zachowania sprawcy cech takiego działania. Jednak w sytuacji, gdy wzajemne zachowania na skutek nieporozumień z rodzicami polegają na wzajemnym naruszaniu nietykalności cielesnej i wzajemnym znieważaniu oraz na podejmowaniu czynności, które można określić jako złośliwe dokuczanie, nie ma podstaw do przyjęcia, że tylko jedna ze stron działa z zamiarem znęcania się (wyrok z dnia 23 lutego 1992 r. III KRN 122/92 niepubl.).</p> <p>Przestępstwo znęcania się jest przestępstwem bezskutkowym z zagrożenia abstrakcyjnego. Jego dokonanie następuje w momencie, gdy poszczególne akty lub działanie jednorazowe osiąga stopień dolegliwości odpowiadającej pojęciu „znęcania się”, którą to charakterystykę zawiera wyrok z 6 sierpnia 1996 r. WR 102/96 „Prokuratura i Prawo” 1997 r., nr 2, poz. 8.</p> <p>Odnoszenie powyższych rozważania teoretycznych do niniejszej sprawy zdaniem sądu nie daje podstaw uznania oskarżonego winnym popełnienia czynu z art. 207 §1 KK. Można w takiej sytuacji mówić jedynie o czynie z art. 157 §2 KK, ale i to jest wątpliwe, albowiem rodzice oskarżonego nie dokonali obdukcji lekarskiej, a z kolei oskarżony dołączył do akt kartę informacyjną z leczenia szpitalnego odbytego w okresie od 1-5 marca 2008 r., z której jednoznacznie wynika, że oskarżony doznał złamania łuski kości skroniowej lewej i wstrząśnienia mózgu. Zatem to oskarżony powinien żądać ścigania sprawców tych uszkodzeń ciała, o których mowa w karcie informacyjnej, o ile te uszkodzenia zostały spowodowane podczas nieporozumień rodzinnych, jakie miały miejsce 28 lutego 2008 r.</p> <p>Zdaniem sądu nieporozumienia w rodzinie X faktycznie miały miejsce 28 lutego 2008 r., o czym zeznała świadek i co zostało udokumentowane w notatce urzędowej dotyczącej przemocy w rodzinie. Z notatki tej jednoznacznie wynika, że na miejscu zdarzenia były uszkodzone drzwi wejściowe, szafka na buty, zniszczone i rozbite doniczki oraz panował ogólny nieporządek. Te jednak okoliczności w żadnej mierze nie mogą przesądzać o winie oskarżonego odnośnie popełnienia czynu z art. 207 §1 KK obejmujące okres od września 2007 r. do 28 lutego 2008 r., albowiem musi być wykazany zamiar bezpośredni po stronie oskarżonego, o czym była mowa wyżej. Sąd wyczerpał wszystkie możliwości, które pozwalały na wyjaśnienie sprawy i nie znalazł podstaw zasługujących na potwierdzenie winy oskarżonego. ... Zarówno rodzice oskarżonego, jak i jego brat skorzystali z prawa do odmowy zeznań, a zatem sąd wydając wyrok mógł oprzeć swoje ustalenia wyłącznie na materiale dowodowym o którym mowa wyżej”.</p>
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Bardzo obciążające zeznania brata

Tabela 3.				
Sąd Rejonowy w Poznaniu				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 1751/08		
2	data wyroku	22 października 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od listopada 2006 r. do 10 lipca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu bił rękami po twarzy, groził pozbawieniem życia, niszczył mienie, szarpał za odzież, nie wypuszczał z domu, kierował słowa obelżywe.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Dozór kuratora, art. 72 §1 pkt 5 i 7a powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz powstrzymania się od kontaktowania z pokrzywdzoną		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał się karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Na rozprawie żona wyraziła wątpliwości, jak wykona sprawca zakaz kontaktu, skoro mieszkają razem. W aktach sprawy znajduje się notatka policyjna, z której wynika, że pokrzywdzona była duszona przez sprawcę.		

Tabela 4.				
Sąd Rejonowy w Poznaniu				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 2440/08		
2	data wyroku	4 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, cóрка	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od maja 2008 r. do listopada 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe, w porze nocnej wszczynał awantury, zakłócał spoczynek, uniemożliwiał opuszczenie mieszkania, śledził. Co do córki – kopał ją po nogach, kierował słowa obelżywe, podsłuchiwał.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w warunkowym zawieszeniu jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 i 8 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz powstrzymanie od wszczynania awantur domowych		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał się karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		

	Karta	
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	W trakcie przesłuchania nie przyznał się do śledzenia i kopania po nogach.

Tabela 5.

Sąd Rejonowy w Poznaniu

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 1209/08		
2	data wyroku	1 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2007 r. do 16 stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Bił pięściami i kopał po całym ciele, zmuszał do dawania pieniędzy na alkohol, wszczywał awantury, wyzywał, niszczył sprzęty, groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Kurator, powstrzymanie od nadużywania alkoholu, kontynuowanie pracy zarobkowej.		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 6.

Sąd Rejonowy w Poznaniu

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 1268/08		
2	data wyroku	1 lipca 2009		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona babcia oskarżonego	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od stycznia 2006 do marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował wobec pokrzywdzonej słowa obelżywe, niszczył wyposażenie mieszkania, groził pobiciem i pozbawieniem życia, wielokrotnie popychał.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 8 powstrzymanie się od wszczynania awantur domowych Pkt 5 „powstrzymanie się od środków odurzających”.		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od narkotyków		
8	uzasadnienie	Brak		

	sądu	
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Zdaniem oskarżonego „babcia się go o wszystko czepiała”.

Tabela 7.

Sąd Rejonowy w Poznaniu

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 222/09		
2	data wyroku	26 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2003 r do 22 grudnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, używa słów wulgarnych i obraźliwych, groził pozbawieniem życia, bił, popychał, szarpał, 15 grudnia 2007 r. popchnął, co skutkowało złamanie kości łonowej.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat.		
5	obowiązki	art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 leczenie odwykowe		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt.		
11	inne	Interwencja policji po zgłoszeniu przez sąsiada		

Tabela 8.

Sąd Rejonowy w Poznaniu

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 373/09		
2	data wyroku	Nie odnotowano		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona i syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2008 r. do 8 lutego 2009 r.
	opis działania sprawcy	Bił pięściami po całym ciele, niszczył wyposażenie mieszkania, popychał i ciągnął za włosy, zakłócał spoczynek nocny, kierował do pokrzywdzonych słowa obelżywe, żonie pluł w twarz, groził pobiciem szklaną butelką oraz natychmiastowym użyciem noża.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 i 6 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz leczenie odwykowe, a także pkt 7b nakazanie opuszczenia lokalu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		

7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	„Rozważając kwestię wypełnienia przez oskarżonego znamion przypisanego mu występkowi z art. 207 KK stwierdzić należy, iż zgodnie ze wskazanym przepisem przestępstwa dopuszcza się ten, kto znęca się psychicznie lub fizycznie nad osobą najbliższą ... Istota przestępstwa znęcania polega na zachowaniu się sprawcy zadającego ból fizyczny lub cierpienie psychiczne, o którego istnieniu decyduje nie tylko subiektywne odczucie osoby pokrzywdzonej, ale miarodajne jest hipotetyczne odczucie człowieka wzorcowego tj. człowieka o właściwym stopniu socjalizacji i wrażliwego na krzywdę drugiej osoby. O uznaniu za znęcanie się zachowania sprawiającego cierpienie psychiczne ofiary powinna decydować ocena obiektywna, a nie subiektywne odczucie pokrzywdzonego (wyrok SN z 1 lutego 2003 r. IV KKN 312/99). Przestępstwu znęcania musi towarzyszyć intensywność, dotkliwość, poniżenie w eskalacji ponad miarę oraz cel pojedynczych czynów naruszających różne dobra chronione prawem (wyrok SN z dnia 6 sierpnia 1996 r. WR 102/96 Prokuratura i Prawo 1997/2/8). Przestępstwo znęcania się można popełnić jedynie z zamiarem bezpośrednim o czym przesądza znamie intencjonalne „znęca się” charakteryzujące szczególne nastawienie sprawcy”.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Zmiana opisu czynu – wysprzedawał wyposażenie mieszkania celem uzyskania środków na alkohol, pluł w jej kierunku.

Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	75	Liczba spraw udostępnionych do badania	8
Liczba oskarżonych, których skazano	7	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	6
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	2
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	0	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	0
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	3
Liczba oskarżonych mężczyzn	8	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	1
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	8		

Sąd Rejonowy w Lublinie

Tabela 1.

Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 553/08		
2	data wyroku	10 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od maja 2001 r. do 2 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczywał awantury domowe, szarpał za ubranie, popychał, bił rękoma i kopał po całym ciele, wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, groził zabójstwem oraz wyganiał z domu.		
4	wymiar kary	Jeden rok i dwa miesiące bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano, zaliczono na poczet kary.		
11	inne	Bardzo szczegółowe uzasadnienie aktu oskarżenia		

Tabela 2.

Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 124/09		
2	data wyroku	7 grudnia 2009 r		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 grudnia 2008 r. do 15 grudnia 2008 r. i od 15 grudnia 2008 r. do 10 stycznia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczywał awantury, bił po głowie i całym ciele pięściami, kopał po całym ciele, szarpał, ścisnął za szyję, rzucał kluczami, wykręcał palce, groził uszkodzeniem ciała.		
4	wymiar kary	Jeden rok i dwa miesiące bezwzględnej kary		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		

8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt, nie zaliczono na poczet kary.
11	inne	W akcie oskarżenia inny opis czynu – osobno opisano znęcanie psychiczne, a osobno fizyczne, obszerne uzasadnienie aktu oskarżenia.

Tabela 3.

Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 509/08		
2	data wyroku	6 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona i troje dzieci (14, 8 i 2,5 roku)	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 5 maja 2008 r. do 20 lipca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Działając ze szczególnym okrucieństwem wszczynał awantury, będąc pod wpływem alkoholu, bił po całym ciele, groził pozbawieniem życia, w nocy z 18/19 maja 2008 r. w obecności dzieci zmusił żonę do wypicia alkoholu, grożąc jej nożem, uderzył ją pięścią w głowę i szarpał. 20 czerwca 2008 r. rozbił telewizor, który spadł na najmłodszego syna.		
4	wymiar kary	W warunkach recydywy za znęcanie jeden rok i sześć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	„Od strony przedmiotowej pojęcie znęcania się - art. 207 KK oznacza zachowanie złożone z jedno lub wielorodzajowych pojedynczych, systematycznie powtarzających się czynności naruszających różne dobra takie jak np. nietykalność cielesna czy godność. Całość tego postępowania, którego poszczególne fragmenty mogą wypełniać znamiona różnych występków, stanowi jakościowo odmienny, odrębny typ przestępstwa. Znęcanie się polega na intensywnym i dotkliwym naruszaniu nietykalności fizycznej lub zadawaniu cierpień moralnych osobie pokrzywdzonej w celu jej udręczenia, poniżenia lub dokuczenia albo wyrządzenia innej przykrości bez względu na rodzaj pobudek. Znęcanie się może przybrać formę znęcania się fizycznego lub psychicznego. W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z dwoma wskazanymi postaciami znęcania się. Znęcanie się psychiczne oskarżonego nad żoną polegało na wszczynaniu przez oskarżonego pod wpływem alkoholu awantur, w trakcie których używał on wobec żony słów powszechnie uznanych za obelżywe, groził jej pozbawieniem życia, niszczył sprzęty domowe. Natomiast znęcanie się fizyczne przybrało formę szarpania za ubranie i popychania, bicia po całym ciele. ... Biorąc pod uwagę, że znęcanie się oznacza zachowanie systematycznie powtarzające się, w ocenie sądu należy przyjąć, że granice czasowe czynu przypisanego oskarżonemu zawierają się w przedziale czasowym od dnia 5 maja 2008 r. (data opuszczenia aresztu śledczego w Lublinie) do 20 czerwca 2008 r. (opuszczenie mieszkania żony). Zważywszy na częstotliwość działania oskarżonego należy		

		<p>przyjąć, że jego zachowanie cechował zamiar bezpośredni, charakteryzujący się dążeniem do zadawania cierpień psychicznych i fizycznych pokrzywdzonej będącej osobą najbliższą w rozumieniu art. 115§11 KK. Z opisu czynu przypisanego oskarżonemu sąd wyeliminował znamiona znęcania się nad dziećmi, gdyż jak ustalono na podstawie zgromadzonych w sprawie dowodów w postaci zeznań świadków, a także wyjaśnień oskarżonego, dzieci były jedynie świadkami awantur między rodzicami, nie zaś bezpośrednimi adresatami zachowania oskarżonego, wyczerpujących od strony przedmiotowej i podmiotowej znamiona znęcania się fizycznego i psychicznego. Nie negując, że w trakcie awantury domowej oskarżony rzucił o ścianę telewizorem, który rozbił się, a następnie jego odłamki uderzyły małoletniego, powodując u niego obrażenia skutkujące naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia poniżej dni siedmiu, to stwierdzić należy, iż w zachowaniu oskarżonego brak jest znamion fizycznego znęcania się nad małoletnim. Oskarżony nie działał bowiem z zamiarem zadawania dotkliwych cierpień fizycznych czy też moralnych małoletniemu. Sam fakt zniszczenia przedmiotowego telewizora stanowi zaś element psychicznego znęcania się nad żoną, poprzez niszczenie sprzętów wyposażenia domowego. Jednocześnie w ocenie sądu zachowanie oskarżonego nie nosiło znamion przestępstwa znęcania się ze szczególnym okrucieństwem. Do istoty szczególnego okrucieństwa należy bowiem zadawanie pokrzywdzonemu dużych cierpień (np. dotkliwe bicie, torturowanie) przekraczających znacznie swoją intensywnością określone w art. 207§1 pojęcie znęcania się. W ocenie tej trzeba uwzględnić podatność na wiktymizację i możliwość obrony ze strony pokrzywdzonego. Odpowiedzialność za ten typ kwalifikowany wymaga umyślności sprawcy, przy czym o ile samo znęcanie się jest intencjonalne (zamiar bezpośredni) o tyle jego podmiotowe warunki wypełnia także godzenie się przez sprawcę z realną możliwością, iż jego zachowanie może mieć charakter szczególnego okrucieństwa (zamiar ewentualny) (zob. Komentarz do art. 207 KK A. Marek Lex 2007 wyd. IV).</p>
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Przesłuchano córkę w trybie art. 185 a KPK

Tabela 4.				
Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 609/09		
2	data wyroku	22 grudnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, troje małoletnich dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2006 r. do 21 sierpnia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Wszczywał pod wpływem alkoholu awantury, w czasie których znieważał pokrzywdzonych, szarpał, popychał, uderzał, kopał i groził zdemolowaniem mieszkania.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		

5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie od nadużywania alkoholu, pkt 6 leczenie odwykowe w zakładzie zamkniętym w terminie tygodnia od uprawomocnienia się wyroku, pkt. 7a powstrzymanie od kontaktu z pokrzywdzonymi, pkt 7b opuszczenie lokalu w terminie dwóch dni od uprawomocnienia się wyroku, dozór kuratora
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu, nie karany
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt, którego nie zaliczono.
11	inne	

Tabela 5.

Sąd Rejonowy w Lublinie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 560/09		
2	data wyroku	21 grudnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2009 r. do 2 września 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczywał awantury, kierował słowa obelżywe, rzucał jedzeniem, niszczył meble, szarpał, popychał, 18 sierpnia 2009 r. bił rękami po całym ciele, 2 września 2009 r. uderzył dłonią w twarz.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 udział w zajęcia korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy kurator sądowy		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Aresztowany na trzy miesiące		
11	inne	Prokurator wniósł o udział w programie korekcyjno-edukacyjnym		

Tabela 6.

Sąd Rejonowy w Lublinie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 566/09		
2	data wyroku	7 grudnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 30 kwietnia 2009 r.

		fizycznie	do 15 sierpnia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał, groził pozbawieniem życia, odcinał wodę i prąd jej matce, szarpał, popychał, bił i kopał, kopał w biodro.	
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy kary pozbawienia wolności w zawieszeniu na pięć lat	
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 3,4,5,8 zobowiązany do wykonywania obowiązku alimentacyjnego, pracy zarobkowej, powstrzymywania się od nadużywania alkoholu oraz gier hazardowych Dozór kuratora	
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.	
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
8	uzasadnienie sądu	Brak	
9	Niebieska Karta	Brak	
10	Tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt.	
11	inne	Wyeliminowano z opisu czynu „odciął wodę”.	

Tabela 7.

Sąd Rejonowy w Lublinie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 554/08		
2	data wyroku	20 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2007 r. do 15 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wielokrotnie wyzywał i kopał, bił pięściami, 15 września 2008 r. próbując obudzić szarpał i uderzał jej ciałem o betonową posadzkę, uderzył plastikową skrzynką na piwo w twarz.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i złożył wniosek o skazanie.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Zatrzymany na dwa dni.		
11	inne	Zgon konkubiny nastąpił w wyniku upojenia alkoholowego (4,64 % alkoholu we krwi).		

Tabela 8.

Sąd Rejonowy w Lublinie

lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	IV K 85/09
2	data wyroku	5 września 2008 r.

3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka, ojciec	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2005 r. do marca 2006 r. i od października 2006 r. do lutego 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia, nad ojcem również znęcał się fizycznie, popychał, szarpał, uderzał dłonią w twarz.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności za znęcanie, kara łączna za art. 282, art. 157 i art. 217 – trzy lata pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i przeprosił rodziców.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	„Tego typu zachowanie oskarżonego powodowało u pokrzywdzonych poczucie poniżenia, zaś pokrzywdzeni z racji swego wieku i mniejszej od oskarżonego sprawności fizycznej nie mieli możliwości przeciwstawienia się temu zachowaniu ... Strona podmiotowa polega na zamiarze bezpośrednim, albowiem oskarżony swoim zachowaniem pokazał, że chciał tego czynu dokonać.”.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Był tymczasowo aresztowany.		
11	inne	Obszerne uzasadnienie aktu oskarżenia, bez wykładni znęcania		

Tabela 9.

Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 314/08		
2	data wyroku	29 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, teściowa	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 sierpnia 2005 r. do listopada 2006 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe, groził pobiciem, szarpał za odzież, popychał, 28 sierpnia 2006 r. uderzył żonę w twarz.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, alkoholik		
8	uzasadnienie sądu	Czynność sprawcza przestępstwa określonego w art. 207 §1 KK opisana została przy użyciu określenia znęca się. Przez znamię znęca się rozumieć należy różnorodne zachowania sprawcy, np. zadawanie cierpień fizycznych lub psychicznych. Znęcanie się fizyczne polega na zadaniu bólu fizycznego, np. szarpaniu, popychaniu, zaś znęcanie psychiczne polega między innymi na lżeniu, poniżaniu, wyzywaniu. Dla oceny znęcania się decydujący jest obiektywny punkt widzenia, nie zaś subiektywne odczucie pokrzywdzonego. Typowe znęcanie się jest zachowaniem intensywnym i częstotliwym, złożonym zazwyczaj z wielu elementów wykonawczych działania przestępnego. Znęcanie się jest przykładem konstrukcji prawnej jedności czynów, w świetle której wielokrotność powtarzających się czynów skierowanych		

		na to samo dobro stanowi jedno przestępstwo wieloczynowe (wyrok SN z dnia 5 września 1978 r., IV KRN 221/78 niepubl.). Przestępstwo znęcania się jest przestępstwem bezskutkowym (formalnym). Jest dokonane z chwilą znęcania się niezależnie od skutku, jakie znęcanie się spowodowało. Wystarczy, gdy poszczególne akty lub działania jednorazowe osiągnęły stopień odpowiadający pojęciu znęcania się. Od strony przedmiotowej pojęcie znęcania się oznacza najczęściej zachowanie złożone z pojedynczych czynności naruszających różne dobra np. zdrowie, wolność osobistą (groźba karalna, zmuszanie), część (zniewaga, nietykalność cielesna).
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	W 2004 r. był już skazany za znęcanie z karą w zawieszeniu. Odwieszono karę i odbył rok pozbawienia wolności.

Tabela 10.

Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 165/08		
2	data wyroku	18 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, troje dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2006 do 27 grudnia 2007
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, usiłował bić lecz celu nie osiągnął z uwagi na pomoc dzieci. Syn pchnięty na szklane drzwi, co spowodowało przecięcie płuca – art. 156§2 KK.		
4	wymiar kary	Za przestępstwo znęcania się dwa lata pozbawienia wolności, za 156§2 rok pozbawienia wolności, kara łączna dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący pięć lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 zajęcia terapeutyczne dla sprawców przemocy w rodzinie w miejskim centrum profilaktyki w Świdniku		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano dozór policji, był wniosek o areszt.		
11	inne			

Tabela 11.

Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 524/08		
2	data wyroku	24 listopada 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania

		matka	psychicznie fizycznie	od lutego 2007 r. do 31 lipca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, wyganiał z domu, żądał pieniędzy, uderzał ręką w głowę, szarpał za włosy.		
4	wymiar kary	Pięć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Trzy miesiące aresztu zaliczone na poczet kary		
11	inne			

Tabela 12.				
Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 647/08		
2	data wyroku	30 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn (9 lat)	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2006 r. do 30 listopada 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa wulgarne, szarpał za ubranie, popychał, uderzał rękami po całym ciele, w dniu 30 listopada 2008 r. pobił żonę powodując rozstrój zdrowia poniżej siedmiu dni.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie od nadużywania alkoholu, pkt. 6 leczenie odwykowe w terminie jednego miesiąca od uprawomocnienia się wyroku		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Areszt stosowany przez jeden miesiąc		
11	inne			

Tabela 13.		
Sąd Rejonowy w Lublinie		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	IV K 108/08
2	data wyroku	28 kwietnia 2008 r.

3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 stycznia 2004 r. do 23 października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc w stanie nietrzeźwości wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, groził zabójstwem, niszczył sprzęty domowe, kopał po całym ciele, chwycił za włosy, uderzał głową o ścianę, 7 października 2007 r. spowodował pęknięcie kości przedramienia.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 udział w terapii zajęciowej dla sprawców przemocy w rodzinie w Świdniku		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał się karze		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt.		
11	inne			

Tabela 14.				
Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 34/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2001 r. do stycznia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Uderzał rękami po całym ciele, popychał, szarpał za ubrania, kierował słowa obelżywe, zmuszał do opuszczenia domu, złamał żebro żonie.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenia na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Dozór kuratora		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, leczony psychiatrycznie, bierze lekarstwa.		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Sąd - społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna.		
11	inne			

Tabela 15.		
Sąd Rejonowy w Lublinie		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	IV K 149/08

2	data wyroku	14 sierpnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona ojciec	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2007 r. do 20 stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowami obelżywymi, groził zabiciem i podpaleniem zabudowań, uderzał pięścią w twarz i tył głowy, kopał.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący trzy lata		
5	obowiązki	Art. 73§1 dozór kuratora		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	„Stopień społecznej szkodliwości czynu jest przeciętny, zwłaszcza z uwagi na intensywność działań (poza jednym zdarzeniem, nie dopuścił się agresji fizycznej), a także krótki okres znęcania”.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Apelacja prokuratora była oparta na fakcie, że oskarżony był już uprzednio karany z art. 207 KK.		

Tabela 16.

Sąd Rejonowy w Lublinie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 262/08		
2	data wyroku	25 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina, syn	rodzaj znęcania: psychicznie fizycznie	okres znęcania od września 2005 r. do 16 marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowami wulgarnymi, groził pozbawieniem życia, zmuszał do opuszczenia mieszkania, uderzał rękami i kopał po całym ciele, 16 marca 2008 r. uderzył konkubinę rękami po twarzy.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 leczenie odwykowe zamknięte w terminie miesiąca od uprawomocnienia się wyroku, pkt 8 poprawnego zachowania się wobec pokrzywdzonych		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt.		
11	inne			

Tabela 17.

Sąd Rejonowy w Lublinie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 249/08		
2	data wyroku	13 lutego 2009 r		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania: psychicznie	okres znęcania od grudnia 2004 r do maja 2005 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa wulgarne, uderzał w sprzęty wyposażenia domowego.		
4	wymiar kary	Umorzono postępowanie (czyn nie stanowi przestępstwa)		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	„Z uwagi na znikomy stopień szkodliwości czyn ten nie stanowi przestępstwa. Zachowania nie były drastyczne i trwały tylko cztery miesiące. Gdy nie pił, zachowywał się poprawnie. Pokrzywdzoną cechuje wysoka podatność na stres i sytuacje lękowe, co może prowadzić do zniekształcenia jej zdolności postrzegania zdarzeń i sytuacji, wyolbrzymiania ich. Sytuacje te obiektywnie rzecz biorąc nie zagrożają jej bezpieczeństwu lecz są jedynie uciążliwe, zakłócają spokój, a przez nią są odbierane jako niebezpieczne. Pokrzywdzona posługuje się schematem myślowym. Odżywają wspomnienia jego wcześniejszego zachowania. Pokrzywdzona pojednała się z synem i mu wybaczyła.”		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Apelacja prokuratora odnośnie oceny społecznej szkodliwości czynu. Sąd Okręgowy (wyrok z dnia 15 maja 2009 r. V K 312/09) utrzymał orzeczenie w mocy: „Jakkolwiek czyn z art. 207 KK jest przestępstwem formalnym, oczywiste jest, że ze sposobem jego popełnienia wiążą się skutki w postaci spustoszeń w życiu rodzinnym, w stosunkach pomiędzy bliskimi. Jeżeli zatem pomimo wypełnienia ustawowych znamion czynu zabronionego popełnianego na szkodę osoby najbliższej dochodzi do porozumienia, nie zależnie od tego czy porozumienie to jest wynikiem procesowym, czy też nie, należy wnioskować, że skutki w sferze rodzinnej o najdalej idącym charakterze nie powstały. Oczywiście jest, że taka forma (wszczynanie awantur itd.) związana jest z pewnego rodzaju dolegliwością wyrządzoną pokrzywdzonej, jednakże również oczywiste jest, że czyn polegający na znęcaniu psychicznym przy użyciu niewyszukanych przecież metod ukierunkowanych na zadawanie cierpienia zawiera mniejszą zawartość bezprawia niż czyn, który cechuje wykorzystywanie obu form czynnościowych przewidywanych w art. 207 KK.		

Tabela 18.

Sąd Rejonowy w Lublinie		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	IV K 514/07

2	data wyroku	16 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 2005 r. do 21 czerwca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowami wulgarnymi, groził pozbawieniem życia i podpaleniem domu, zmuszał do opuszczania mieszkania oraz uderzał żonę rękami po całym ciele.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK. Dwanaście razy interweniowała policja.		
10	tymczasowe aresztowanie	Dziesięć miesięcy aresztu zaliczonego na poczet orzeczonej kary		
11	inne			

Tabela 19.

Sąd Rejonowy w Lublinie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 772/07		
2	data wyroku	1 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu kierował słowami obelżywymi, bił otwartą dłońmi po twarzy, popychał, nie dawał spać szarpiąc lub świecąc lampką w oczy, a także groził jej zabójstwem.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na cztery lata próby		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Był zatrzymany.		
11	inne			

Tabela 20.

Sąd Rejonowy w Lublinie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 72/09		
2	data wyroku	13 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona i jej córka	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania 20 maja 2006 r. do 5

		fizycznie	października 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczywał awantury domowe, uderzał po całym ciele, szarpał, popychał, bił, groził i wyzywał słowami obelżywymi.	
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby trzech lat	
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 8 poprawa zachowania względem pokrzywdzonych	
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.	
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
8	uzasadnienie sądu	Brak	
9	Niebieska Karta	Brak	
10	Tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.	
11	inne	Małoletnia oskarżyła ojczyma o molestowanie, jednak celowo kłamała. Zapytana, jak wpadła na pomysł kłamstwa, stwierdziła, że „widziała taką sprawę w telewizji w programie Anna Maria Wesołowska”.	

Sąd Rejonowy Lublin Zachód			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	40	Liczba spraw udostępnionych do badania	20
Liczba oskarżonych, których skazano	19	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	7
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	0
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	7	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	2
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	7
Liczba oskarżonych mężczyzn	20	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	11
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	15		

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

Tabela 1.				
Sąd Rejonowy w Rzeszowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 6/08		
2	data wyroku	27 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona dzieci	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od października 2006 r. do sierpnia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Bez powodu wszczyniała awantury, kierowała słowa obelżywe, utrudniała korzystanie z kuchni i łazienki, groziła pozbawieniem życia i uszkodzeniem ciała.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6 leczenie odwykowe		
6	postawa oskarżonego	Przyznała się i dobrowolnie poddała się karze.		
7	oskarżony	Kobieta, uzależniona od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	W uzasadnieniu aktu oskarżenia stwierdzono, że groziła dzieciom nożem, szarpała za włosy oraz próbowała przypalić papierosem.		

Tabela 2.				
Sąd Rejonowy w Rzeszowie				
lp	sprawa	opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 169/08		
2	data wyroku	15 maja 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, trzy córki	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od sierpnia 2007 r. do 10 lutego 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury domowe, kierował słowa wulgarne, szarpał, bił, popychał, groził pozbawieniem życia oraz doprowadzeniem do choroby psychicznej, groził wywołaniem poronienia (siódmy miesiąc ciąży) oraz pozbawieniem życia przez uduszenie dziecka, które ma się urodzić Psychicznie nad dziećmi poprzez grożenie im umieszczeniem w domu dziecka		
4	wymiar kary	Jeden rok i dziesięć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		

9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt zaliczony na poczet kary.
11	inne	Uprzednio karany za znęcanie

Tabela 3.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 557/08		
2	data wyroku	28 października 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, pasierbica, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie psychicznie nad dziećmi	okres znęcania od 2005 r. do 3 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc w stanie nietrzeźwości wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, uderzał rękami w głowę, groził pobiciem i pozbawieniem życia, zmuszał do wyprowadzenia się, uderzał pięściami (żonę) w twarz i głowę, kopał po całym ciele, niszczył odzież i wyposażenie domu.		
4	wymiar kary	Trzy miesiące bezwzględnego pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Od 3 września 2008 r. do 28 października 2008 r. zaliczony na poczet orzeczonej kary		
11	inne			

Tabela 4.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 565/09		
2	data wyroku	30 listopada 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od marca 2009 r. do 11 sierpnia 2009 r/
	opis działania sprawcy	Będąc w stanie nietrzeźwości wszczynał awantury, słowa wulgarne, popychał, dusił, uderzał, groził pobiciem i pozbawieniem życia przez wymachiwanie łopatą i wiaderem w jej kierunku.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w zawieszeniu jej wykonania na trzy lata próby		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6 i 8 leczenie odwykowe oraz zobowiązanie do poprawnego ułożenia kontaktów z żoną.		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze		

7	oskarżony	Mężczyzna, alkoholik
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Był karany za kradzież z włamaniem, żądał pieniędzy od żony na alkohol.

Tabela 5.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 630/08		
2	data wyroku	12 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córką, wnuki (chłopiec i dziewczynka)	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od stycznia 2007 r. do 8 lipca 2008 r.
	opis działania sprawy	Wywoływał awantury, kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia, podpaleniem mieszkania, uniemożliwiał korzystanie ze sprzętów, a co za tym idzie przygotowywania posiłków, a całokształtem swojego zachowania uniemożliwiał im odpoczynek nocny i zmuszał do opuszczania mieszkania, do którego nie mogli wrócić, ponieważ zamykał drzwi od wewnątrz.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§ 1 pkt 8 ułożenia poprawnych stosunków z rodziną		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, nie stwierdzono uzależnienia		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	W akcie oskarżenia (uzasadnienie) precyzyjny opis zachowania sprawcy: gasił światło w łazience, nie pozwalał na odwiedziny, „uważaj, bo możesz jeździć na wózku inwalidzkim”.		

Tabela 6.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 500/09		
2	data wyroku	9 listopada 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, synek (zn. psychiczne)	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od marca 2008 r. do marca 2009 r. oraz od lipca 2009 r. do 17 sierpnia 2009 r.

	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu szarpał i popychał, wszczynał awantury, ubliżał słowami obelżywymi, uniemożliwiał spoczynek nocny oraz niszczył wyposażenie mieszkania.
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6 i 8 leczenie odwykowe, poprawa stosunków z pokrzywdzonymi
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Prokurator wnosił o art. 72 §1 pkt 8.

Tabela 7.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 122/08		
2	data wyroku	16 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, czworo dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od marca 2007 r. do 13 listopada 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, groził pobiciem, wulgarnie wyzywał, zabraniał korzystania z urządzeń domowych, kilkakrotnie wypędzał z domu, w ten sposób traktował dzieci, kilkakrotnie naruszył ich nietykalność cielesną.		
4	wymiar kary	Jeden rok i trzy miesiące pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 i 8 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz ułożenia poprawnych relacji rodzinnych		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 8.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 730/08		
2	data wyroku	29 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania

		matka	psychicznie fizycznie	od 30 stycznia 2008 r. do października 2008 r.
	opis działania sprawy	Będąc w stanie nietrzeźwości bez powodu wszczywał awantury, wyzywał pokrzywdzoną, groził pobiciem, kopał, 3 sierpnia 2008 r. uderzył łokciem w skroń.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5, 6 i 8 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, leczenie odwykowe oraz poprawne ułożenie stosunków z pokrzywdzoną		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Liczne interwencje policji. Na rozprawie nie przyznawał się do przemocy fizycznej. Sąd ogłosił na wniosek obrońcy pięć minut przerwy. Po przerwie przyznał się również do przemocy fizycznej.		

Tabela 9.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 744/08		
2	data wyroku	18 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania: psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2000 r. do lutego 2001 r. i od marca 2002r. do kwietnia 2002 r. i od 15 maja 2004 r. do 30 maja 2004 r. i od grudnia 2006 r. do 17 września 2008 r.
	opis działania sprawy	Kierował słowa obelżywe, groził pobiciem, pozbawieniem życia, wyganiał z domu, uniemożliwiał korzystanie z pomieszczeń gospodarczych, bił żonę rękami po całym ciele, widłami i drewnianym kołkiem po nogach, syna – rękami i kijkiem po głowie; jednostkowa rana głowy u syna.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, nie stwierdzono uzależnienia		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe	Nie stosowano.		

	aresztowanie	
11	inne	Sprawę skierowano do mediacji, zawarto ugodę, zobowiązał się do terapii.

Tabela 10.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 412/09		
2	data wyroku	21 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, ojciec, dziecko	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 stycznia 2008 r. do 21 maja 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc trzeźwym jak i w stanie nietrzeźwości wszczynał awantury, bił rękami po twarzy, po głowie, szarpał za włosy, wykręcał ręce, popychał, kopał po całym ciele, wyzywał, groził pozbawieniem życia, nad synem - psychicznie (wszczynął przy nim awantury).		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze po 40 godzin pracy tygodniowo		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Uzasadnienie aktu oskarżenia: „według przedstawicieli doktryny przestępstwo określone w art. 207 §1 KK może być popełnione umyślnie i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. Przesądza o tym nieintencjonalne „znęca się”, charakteryzujące szczególne nastawienie sprawcy. Znęcanie się na gruncie art. 207 KK zawiera w sobie istnienie przewagi sprawcy nad osoba pokrzywdzona, której nie może się ona przeciwstawić, lub może to zrobić w niewielkim stopniu. Znęcanie się jest zachowaniem intencjonalnym, co wymaga umyślności w formie zamiaru bezpośredniego (por. wyr. SN z 21 października 1999 r. V K 580/97 Orz. Prok. Pr. 2000 nr 2). Istota kryminalizowanego zachowania się polega na zadawaniu bólu fizycznego lub powodowania cierpienia psychicznego pokrzywdzonego. Zachowanie to może się wyrażać w działaniu (np. bicie, szykanowanie, lżenie, grożenie przestępstwem lub porzucenie) albo w zaniechaniu (dręczenie głodem, nieopalenie zimnego mieszkania).		

Tabela 11.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 985/07		
2	data wyroku	4 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka (zn. psychiczne)	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 24 listopada 2004 r. do 24 maja 2007 r.

	opis działania sprawcy	Nadużywając alkoholu wszczynał awantury domowe, wyzywał wulgaryzmami, groził pozbawieniem życia, 22 października 2006 r. dwukrotnie uderzył żonę pięścią w głowę.
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 8 utrzymywania poprawnych stosunków rodzinnych
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 12.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1661/07		
2	data wyroku	28 stycznia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córki	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od marca 1993 r. do 22 października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynił awantury, kierował słowa wulgarne, groził pozbawieniem życia, uszkodzeniem mienia, popychał, kopał, szarpał za włosy, za ubranie, pozbawiał możliwości korzystania z budynku mieszkalnego, pozbawił żonę wolności zamykając w chlewie.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na trzy lata próby		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 8 poprawne ułożenia stosunków z najbliższymi członkami rodziny		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, nie stwierdzono uzależnienia		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Sąd zmienił opis czynu, wprowadzając osobne rozróżnienie znęcania nad żoną a osobne nad córkami.		

Tabela 13.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	X K 1893/07
2	data wyroku	22 stycznia 2008 r.

3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1991 r. do 21 października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, wyzywał wulgarnymi i obelżywymi słowami, utrudniał korzystanie z mieszkania, szarpał, popychał i uderzał po głowie oraz groził pozbawieniem życia i uszkodzeniem ciała, 6 stycznia 2007 r. szarpał za włosy, bił pięściami w głowę, 21 października 2007 r. szarpał i kopał po nogach.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na dwa lata próby		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 8 ułożenia poprawnych stosunków z pokrzywdzoną		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, nie stwierdzono uzależnienia		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 14.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 159/08		
2	data wyroku	27 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od czerwca 2007 r. do września 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa wulgarne, krzyczał, zakłócał nocny spoczynek, niszczył wyposażenia, groził pozbawieniem życia, zmusił 8 września 2007 r. do ucieczki z domu.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5, 6 i 8 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, leczenie odwykowe, poprawne traktowanie rodziny		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Uprzednio skazany z art. 207 KK. Z aktu oskarżenia wynika, że 8 września 2007 r. wybił szybę i rzucał w pokrzywdzoną kawałkami szkła.		

Tabela 15.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 502/08		
2	data wyroku	6 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od nieustalonej daty, do 22 stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe, groził wyrzuceniem z domu, oraz fizycznie – szarpał, bił rękami, popychał, kopał, 24 maja 2005 r. złamał nos żonie co naruszyło czynności narządów ciała powyżej siedmiu dni, 21 stycznia 2008 r. skręcił synowi rękę w stawie, co naruszyło czynności narządów ciała powyżej siedmiu dni.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Zawiadomienie do prokuratury złożył zespół kuratorski.		

Tabela 16.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 751/08		
2	data wyroku	11 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córka	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od listopada 2007 r. do 14 lutego 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia, sprowadzał różne osoby, z którymi spożywał alkohol zakłócając córce spokój i odpoczynek nocny.		
4	wymiar kary	Pięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 2 i 5 przeproszenie pokrzywdzonej, powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 17.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 863/09		
2	data wyroku	10 sierpnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka, siostra i jej troje dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2005 r. do 27 stycznia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, używał słów obelżywych, groził pozbawieniem życia, niszczył wyposażenie domu, szarpał i uderzał po ciele, w dniu 27 stycznia 2009 r. pobił siostrę i matkę.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na cztery lata		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 i 8 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, poprawne ułożenie stosunków rodzinnych		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 18.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1201/09		
2	data wyroku	24 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 27 maja 2008 r. do 5 czerwca 2009 r.
	opis działania sprawcy	Po spożyciu alkoholu groził popełnieniem przestępstwa na szkodę żony, znieważał ją, wypędzał z domu, popychał, potrącał, uderzał rękami po całym ciele.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 8 poprawne stosunki rodzinne z żoną, pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe	Nie stosowano.		

	aresztowanie	
11	inne	

Tabela 19.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1623/09		
2	data wyroku	26 listopada 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 1993 r. do 24 sierpnia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia, szarpał za odzież, dusił i popychał.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 i 8 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz poprawnego ułożenia stosunków z rodziną		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	W aktach kopia książki interwencyjnej policji.		

Tabela 20.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 574/09		
2	data wyroku	21 sierpnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka, dwie siostry	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2008 r. do października 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wywoływał awantury, bił rękami po głowie, szarpał za włosy, chwycił za kark, kierował słowa wulgarne, groził pozbawieniem życia, psychicznie - nad matką, groził zamknięciem w szpitalu psychiatrycznym, psychicznie - nad drugą siostrą – dręczył mając na celu zmuszenie jej do podjęcia pracy.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 8 poprawa stosunków rodzinnych		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		

	Karta	
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 21.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 168/09		
2	data wyroku	26 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od marca 2008 r. do 5 listopada 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe oraz znęcał się fizycznie popychał, szarpał, ciągnął za włosy, wykręcał ręce, rzucał przedmiotami, demolował mieszkanie, groził pozbawieniem życia, pobiciem, spalaniem zabudowań.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 i 8 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz ułożenia poprawnych relacji z żoną		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 22.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 385/09		
2	data wyroku	26 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 czerwca 2003 r. do 20 października 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, groził pozbawieniem życia, kierował słowa obelżywe, popychał oraz szarpał za odzież.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 i 8 leczenie odwykowe i zapewnienie spokoju pokrzywdzonym		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		

8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 23.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1910/08		
2	data wyroku	12 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona trójka dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 27 stycznia 2005 r. do 5 listopada 2007 r.
	opis działania sprawcy	Biła po plecach, nogach, pośladkach, kijem lub ręką, szarpała za włosy, groziła, że wygna dzieci do placówki.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznała się i dobrowolnie poddała karze.		
7	oskarżony	Kobieta (matka zastępcza)		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Oskarżona była matką zastępczą dla trojga rodzeństwa, które od niej uciekło.		

Tabela 24.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1609/08		
2	data wyroku	30 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, siostra i jej syn	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 1990 r. do czerwca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa wulgarne i obelżywe, groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6 leczenie odwykowe, pkt 8 poprawa stosunków rodzinnych		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie	Brak		

	sądu	
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 25.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1026/07		
2	data wyroku	13 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona mąż	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2002 r. do kwietnia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Używała słów obelżywych, biła rękami po całym ciele, oblewała gorącą wodą, uniemożliwiała wejście do mieszkania, groziła pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Uniewinniona		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.		
7	oskarżony	Kobieta		
8	uzasadnienie sądu	<p>Istotą znęcania jest to, że ma ono charakter intencjonalny, może więc być popełnione wyłącznie umyślnie w formie zamiaru bezpośredniego (Sn 21 października 1999 V KKN 580/97). Oznacza to, że sprawca chce popełnienia danego czynu i ma świadomość, że realizuje znamiona przedmiotowe przestępstwa. W uchwale z 9 czerwca 1976 r. (VI KZP 13.75) Sąd Najwyższy przyjął że: „ustawowe określenie znęca się oznacza działanie albo zaniechanie, polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dotkliwych cierpień moralnych, powtarzającym się w czasie albo jednorazowym, lecz intensywnym i rozciągniętym w czasie” (OSWNKW 1976, nr 7-8, poz. 86). W uzasadnieniu wyroku z 27 lutego 2002 r. (II KKN 17/00) SN uznał, że znamię czasownikowe znęca się oznacza iż występki ten najczęściej jest realizowany przez wielokrotne zamachy (choć w sytuacji wyjątkowej wystarczy jednorazowy zamach) – OSN KW 2002, nr7-8 poz 55. W orzecznictwie podkreśla się także, że istoty znęcania nie wyczerpuje samo naruszenie nietykalności lub znieważanie, ale musi ono, przy uwzględnieniu kryteriów obiektywnych, polegać na celowym zadawaniu bólu lub cierpień moralnych. Pojęcie znęcania się zakłada bowiem przewagę sprawcy nad ofiarą tego przestępstwa. Znęcanie może mieć formę znęcania fizycznego lub psychicznego. Znęcanie się fizyczne może polegać m.in. na biciu, rzucaniu przedmiotami, głodzeniu, odmawianiu pożywienia czy napojów, zmuszaniu do przebywania na zimnie, poleceniu wykonywania upokarzających czynności, wyrzucaniu z domu, wrywaniu włosów, przypalaniu papierosem. Znęcanie psychiczne może wchodzić w grę m.in. w przypadku: lżenia, wyszydzania, upokarzania, znieważania, straszenia, gróźb bezprawnych, sprowadzenia do mieszkania osób nieakceptowanych przez domowników (np. prostytutek czy przestępców). Nie ma wątpliwości co do tego, że znęcanie (zarówno fizyczne jak i psychiczne) może być popełnione zarówno przez</p>		

		działanie, jak i zaniechanie. Przepięstwo to jest wreszcie przykłądem konstrukcji prawnej jednoœci czynów, w œwietle której istnieje wielokrotnoœæ powtarzaj¹cych siê zachowañ, przy czym s¹ one skierowane na to samo dobro. (M. Mozgawa red., M. Budyn – Kulik, Kodeks karny. Praktyczny komentarz, Wyd. 2, Warszawa, 2007).
	Niebieska Karta	W aktach postêpowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Pokrzywdzony by³ skazany za znęcanie nad żon¹ i osadzony w więzieniu.

Tabela 26.

S¹d Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1237/08		
2	data wyroku	30 paŹdziernika 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2005 r. do 12 czerwca 2008 r.
	opis dzia³ania sprawcy	NaduŹywaj¹c alkoholu wszczynal awantury, bi³ i grozi³ przy uŹyciu noŹa i m³otka, maj 2006 r. zaklei³ pokrzywdzonej usta taœm¹, by nie krzycz¹³a, przewróci³ na pod³og¹, usiad³ na piersi i uderzył pi¹œci¹ w twarz, z³ama³ koœæ twarzy i dusi³ obur¹cz za szyj¹ przystawiaj¹c trzonek szczotki do szyi, wy³ama³ r¹k¹ i przyduszał do œciany, gdy schowa³a siê w łazienke wybi³ szyb¹ i usi³owa³ pchn¹æ noŹem.		
4	wymiar kary	Dziewieæ miesi¹cy pozbawienia wolnoœci z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowi¹zki	Art. 72 §1 pkt 5, 6,i 8 powstrzymanie siê od naduŹywania alkoholu, leczenie odwykowe oraz poprawne traktowanie rodziny		
6	postawa oskarŹonego	Przyzna³ siê i dobrowolnie podda³ karze.		
7	oskarŹony	M¹Źczyzna, uzaleŹniony od alkoholu		
8	uzasadnienie s¹du	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 27.

S¹d Rejonowy w Rzeszowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 861/08		
2	data wyroku	13 paŹdziernika 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwoje dzieci	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 1998 r. do marca 2004 r.
	opis dzia³ania sprawcy	UŹywa³ s³ów obelŹywych, utrudnia³ korzystanie z kuchni, łazienki, zabrania³ remontu mieszkania, zabrania³ odwiedzin w mieszkaniu.		

4	wymiar kary	Pięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	<p>Występku z art. 207 §1 KK dopuszcza się ten, kto znęca się fizycznie lub psychicznie m.in. nad osobą najbliższą. Przestępstwo znęcania się chroni przede wszystkim rodzinę – jej prawidłowe funkcjonowanie, w zależności od formy chroni także: zdrowie, życie, nietykalność cielesną, wolność i cześć. Znęcanie się jest przestępstwem indywidualnym w tej części, w której ofiarą jest osoba najbliższa. Przedmiotem bezpośredniego działania sprawcy znęcania się jest m.in. osoba najbliższa w rozumieniu art. 115§14 KK. Występek z art. 207§1 KK może być popełniony umyślnie i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. Jest to przestępstwo formalne z działania lub zaniechania. Dla jego bytu nie jest konieczne spowodowanie jakiegokolwiek skutku. Od strony przedmiotowej występek z art. 207 KK polega na zadawaniu cierpień fizycznych lub psychicznych jedno lub wielorodzajowych naruszających różne dobra. Od strony przedmiotowej przestępstwo znęcania oznacza zazwyczaj systematycznie powtarzające się zachowanie złożone z jedno lub wielorodzajowych pojedynczych czynności naruszających różne dobra np. nietykalność cielesną, godność osobistą. Całość tego postępowania określonego zbiorowo, którego poszczególne fragmenty mogą wypełniać znamiona różnych występków (np. 190, 191, 216 i 217 KK) stanowi jakościowo odmienny, odrębny typ przestępstwa (zob. uchwała SN z dnia 9 czerwca 1976 IV KZP 13/75 wytyczne wymiaru sprawiedliwości). Reasumując, oskarżony swoim zachowaniem zrealizował znamiona występków z art. 207 §1 KK, gdyż działając z zamiarem bezpośrednim w okresie od 1998 do miesiąca marca 2004 w Rzeszowie znęcał się psychicznie nad swoją żoną oraz dziećmi w ten sposób, że używał wobec nich słów powszechnie uważanych za wulgarne, obelżywe. Oskarżony zwracał się do żony: „ty kurwo, szmato, lesbijko”, dzieci nazywał „podrzutkami, bachorami, bękartami”, ponadto syna wyzywał od gejów, a córkę od alkoholiczek i lesbijek. Oskarżony utrudniał oskarżycielom posiłkowemu korzystanie z kuchni oraz łazienki, zajmując ją w czasie gdy chcieli skorzystać z niej domownicy. Ponadto oskarżony wchodził do łazienki w czasie korzystania z niej przez dzieci i przyglądał się w/w osobom. Oskarżony zabraniał domownikom przeprowadzenia remontu mieszkania oraz zabraniał oskarżycielom posiłkowemu odwiedzania mieszkania przez kolegów oraz członków rodziny.</p>
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Sąd Rejonowy w Rzeszowie			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	281	Liczba spraw udostępnionych do badania	27
Liczba oskarżonych, których skazano	26	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	20
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	0
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	3	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	5
Liczba oskarżonych kobiet	3	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	8
Liczba oskarżonych mężczyzn	24	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	19		

Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi

Tabela 1.				
Sąd Rejonowy w Łodzi				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 616/08		
2	data wyroku	10 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona była żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od października 2002 do 5 sierpnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu szarpał, ciągnął za włosy, ubliżał słowami wulgarnymi, groził pozbawieniem życia i zdrowia.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 4 praca zarobkowa, pkt 5 powstrzymanie od nadużywania alkoholu, pkt 7b opuszczenie lokalu wspólnie zajmowanego z osobą pokrzywdzoną		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		

9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 2.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 467/08		
2	data wyroku	4 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od września 2007 r. do 13 maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia, szarpał za ubranie, kopał, popychał, uderzał, rzucał sprzętem gospodarstwa domowego, bił ręką w oko, ramię, plecy, brzuch, oblewał moczem.		
4	wymiar kary	Jeden rok i dwa miesiące bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	<p>Użytym w przepisie słowem „znęca się psychicznie i fizycznie” nie przypisuje się jakiegoś szczególnego znaczenia. Należy więc przyjmować tu powszechne znaczenie tych słów. Nie ulega wątpliwości, że zachowanie polegające na popychaniu, szarpaniu, jeżeli trwają dłuższy czas czy powtarzają się cyklicznie – należy zakwalifikować jako znęcanie się fizyczne. Znęcał się również psychicznie, co polegało na wytwarzaniu w domu permanentnej atmosfery strachu, poniżał, zastraszał. Powyższe zachowanie nie należały do jednostkowych, były cykliczne i trwały długi okres czasu. Istota czynu opisanego w art. 207 KK poza wymogiem systematyczności i powtarzalności elementów składowych, polega na jakościowo innym zachowaniu się sprawcy niż tylko przy zwyczajnym znieważaniu czy naruszaniu nietykalności cielesnej osoby pokrzywdzonej. Towarzyszyć mu musi bowiem szczególna intensywność i dotkliwość umyślnego zadawania bólu fizycznego lub cierpień moralnych. Mimo, że odrębne elementy zachowania oskarżonego wypełniają znamiona różnych występków, to całe złożone zachowanie oskarżonego należy traktować jako jedno przestępstwo znęcania, które stanowiąc globalny zbiór zachowań nagannych, godzących w różne dobra prawne – ze względu na znacznie większą społeczną szkodliwość pochłania składające się nań poszczególne elementy przestępstwa.</p>		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 3.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy
----	--------	-------------

1	sygn. akt	IV K 388/09		
2	data wyroku	14 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 4 września 2002 r. do sierpnia 2005 r. i od lutego 2007 r. do 8 czerwca 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowami obelżywymi, rzucał i niszczył przedmioty, groził pozbawieniem życia, pozbawiał wolności, a nadto stosował wobec pokrzywdzonej przemoc fizyczną w postaci szarpania, popychania, wykręcania rąk i nóg, uderzania pięścią w głowę, wbijania palców w policzki i duszenia.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 leczenie odwykowe, pkt 7a powstrzymanie się od kontaktowania z pokrzywdzoną w okresie próby		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Był aresztowany.		
11	inne			

Tabela 4.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 413/09		
2	data wyroku	nieprawomocna		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2008 r. do 17 lipca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowami obelżywymi, żądał pieniędzy, popychał, szarpał za ubranie, groził uszkodzeniem ciała.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 5.

Sąd Rejonowy w Łodzi				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 694/09		
2	data wyroku	4 marca 2010 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2009 r. do 1 października 2009 r.
	opis działania sprawcy	Bez żadnego powodu wszczynał awantury, ubliżał słowami obelżywymi, szarpał za odzież, popychał, groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Umorzenie art. 11§1 KPK		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Przebywa w zakładzie karnym, skazany za art. 207 KK za okres od stycznia do lipca 2008 r. na osiem miesięcy w zawieszeniu na dwa lata próby, złożono wniosek o odwieszenie kary, skazany za znęcanie od lipca do grudnia 2008 r. na rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby czterech lat, od stycznia do kwietnia 2009 r. skazany na jeden rok pozbawienia wolności z terapeutycznym systemem odbywania kary. Tym samym jest stosowana i będzie reakcja karna wobec oskarżonego za przestępstwa tożsame. Żona wyraża wolę kontynuowania małżeństwa, a sprawca ma szansę zmienić się. Wymierzenie kary w przedmiotowej sprawie byłoby oczywiście niecelowe.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 6.

Sąd Rejonowy w Łodzi				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 623/09		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2008 r. do 5 lipca 2009 r.
	opis działania sprawcy	Bił pięściami po głowie, twarzy i całym ciele, groził pozbawieniem życia, znieważał słowami wulgarnymi.		
4	wymiar kary	Sprawa zawieszona z uwagi na oskarżenie w innej sprawie z art. 148 KK		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe	Nie stosowano.		

	aresztowanie	
11	inne	Pokrzywdzona uzależniona od alkoholu

Tabela 7.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 283/09		
2	data wyroku	nieprawomocna		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od stycznia 2004 r. od 1 lipca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Znieważał, groził pozbawieniem życia, natarczywie fotografował i groził wykorzystaniem zdjęć oraz fizycznie popychał na ścianę, bił pięściami po głowie, pośladkach i brzuchu, wykręcał ręce, przypalał zapalniczką, siedmiokrotnie dopuścił się wymuszenia kontaktu seksualnego, wiązał i dusił.		
4	wymiar kary	Nieprawomocna		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	W aktach postępowania przygotowawczego znajduje się postanowienie prokuratora z dnia 6 czerwca 2008 r. o umorzeniu dochodzenia. W uzasadnieniu wskazano: „zeznania świadków nie stanowią wystarczającej podstawy do twierdzenia, że zachowanie to wyczerpało znamiona znęcania. Dotyczą one kilku sytuacji pomiędzy pozostającymi w narastającym konflikcie małżonkami i nie można ich traktować jako znęcanie. W sprawie rozwodowej pokrzywdzona nic nie mówiła o zgwałceniach.”		

Tabela 8.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 705/09		
2	data wyroku	26 lutego 2010		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2009 r. do 31 października 2009 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia, 30 i 31 października 2009 r. wykręcał ręce, szarpał i przytrzymywał za szyję		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6 leczenie odwykowe, pkt 7a powstrzymanie się w okresie próby od kontaktowania się w jakikolwiek sposób z pokrzywdzoną		
6	postawa	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		

	oskarżonego	
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak, pomimo że była interwencja policji.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 9.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 842/08		
2	data wyroku	26 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona małoletni wychowanek	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania w listopadzie 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wychowanek placówki opiekuńczo-wychowawczej znęcał się nad małoletnim w ten sposób, że groził pobiciem, zmuszał do picia nadmiernej ilości wody powodując wymioty.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak akt postępowania przygotowawczego, gdyż znajdują się w innej sprawie w Sądzie Okręgowym		
10	Tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 10.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 524/08		
2	data wyroku	15 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona ojciec, matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania października 2004 r. do 29 września 2005 r.
	opis działania sprawcy	Szarpał za odzież, popychał, kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 ambulatoryjne leczenie od alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		

7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Wyrokiem z 7 lutego 2006 r. wznowiono warunkowo umorzone postępowanie wobec oskarżonego, gdyż nadużywał alkoholu.

Tabela 11.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VI K 131/09		
2	data wyroku	20 lipca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od listopada 2005 r. do listopada 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia i zdrowia, szarpał, popychał, rzucał różnymi przedmiotami.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 rozpoczęcie leczenia odwykowego od uzależnienia od alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego są dwie NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 12.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VI K 119/09		
2	data wyroku	2 kwietnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od czerwca 2009 r. do 12 stycznia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa wulgarne uznawane powszechnie za obelżywe, groził pozbawieniem życia, wykręcał ręce, uderzał pięciami po całym ciele, przewracał na podłogę, kopał, dusił.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 41 a §1 KK zakaz kontaktowania bez zgody sądu z pokrzywdzonym,		

		art. 72 §1 pkt. 6 leczenie odwykowe, pkt 7b opuszczenie lokalu
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 12.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VI K 92/09		
2	data wyroku	11 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od czerwca 2002 r. do listopada 2005r.
	opis działania sprawcy	Uderzał rękami po twarzy, głowie, szarpał za włosy, ubranie i ręce, kierował wobec żony j słowa obelżywe, dusił oburącz za szyję, nakazał swojemu dziecku w wieku 2 lat i osiem miesięcy wylać jej na głowę zawartość nocnika.		
4	wymiar kary	Osem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Oskarżony przeprosił żonę, przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 13.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VI K 546/09		
2	data wyroku	21 stycznia 2010 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2008 r. do 1 sierpnia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Uderzał otwartą dłońią w twarz, szarpał, popychał, dusił, uderzał jej głowa o ścianę, przewracał na podłogę, ciągnął za włosy, kierował słowa obelżywe, niszczył należące do niej mienie.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		

5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 14.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VI K 579/09		
2	data wyroku	11 lutego 2010 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka, ojciec	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2006 r. do 16 listopada 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa wulgarne, bił rękami po twarzy, popychał, szarpał, groził pozbawieniem życia, złamał rękę.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 8 powstrzymanie od negatywnych zachowań wobec członków rodziny		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 15.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VI K 318/09		
2	data wyroku	3 sierpnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2008 r. do 11 maja 2009 r.
	opis działania sprawcy	Bił po głowie, twarzy, kopał w nogi i pośladki, szarpał za włosy, 7 maja 2009 r. pobił, kierował słowa obelżywe, groził zanieczyszczeniem mieszkania.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		

5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 leczenie psychiatryczne prowadzące do redukcji zachowań o charakterze agresywnym
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt.
11	inne	

Tabela 16.

Sąd Rejonowy w Łodzi

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VI K 360/09		
2	data wyroku	Sprawa niezakończona		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona Nie odnotowano.	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony			
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	<p>W aktach postępowania przygotowawczego postanowienie prokuratora o umorzeniu dochodzenia w sprawie 1 Ds. 2373/07 z dnia 30 listopada 2007 r., pokrzywdzona zeznała o pięciokrotnym uśmierzaniu zgwałcenia jej przez męża. Nigdy do gwałtu nie dochodziło, ponieważ zawzięcie broniła się odpychając męża i przytrzymując mu ręce. Według niej mąż próbował wymusić odbycie stosunku uznając, że jest to jej obowiązek bez względu na wolę. Nie wypełnił znamion art. 207, a jedynie art. 157§2 KK, bowiem przestępstwo znęcania oznacza z reguły zachowania wielodziałowe, to znaczy systematyczne, powtarzające się, złożone z jedno lub wielorodzajowych czynności naruszających różne dobra. Dopiero pewna suma tych zachowań decyduje o wyczerpaniu znamion art. 207 KK. W niniejszej sprawie nie zachodzą takie przesłanki, bowiem nie ma zawartości czasowej i miejscowej, a naganne zachowanie sprawcy jest rozciągnięte w czasie i ograniczone w zasadzie do znieważania żony słowami wulgarnymi. Użycie siły fizycznej miało miejsce jedynie w czerwcu 2007 r. Brak jest obiektywnych dowodów na zaistnienie przestępstwa zgwałcenia. Kryminalizacja zgwałcenia nie obejmuje bowiem samego dążenia do obcowania lub innej czynności</p>		

		seksualnej, a wyłącznie ściśle określone sposoby realizacji takiego dążenia. Na gruncie prawa rodzinnego małżonkowie udzielają sobie wzajemnie „debitum carnale” i są zarówno zobowiązani, jak i uprawnieni do współżycia płciowego. Oczywiście dochodzenie praw nie może odbywać się na drodze zabronionej przez prawo karne. W tym jednak przypadku brak dowodów na takie działanie”.
--	--	---

Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	83	Liczba spraw udostępnionych do badania	16
Liczba oskarżonych, których skazano	15	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	9
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	4
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	1	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	0
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	5
Liczba oskarżonych mężczyzn	16	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	9		

Sąd Rejonowy w Białymstoku

Tabela 1				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 36/08		
2	data wyroku	28 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwóch synów	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od maja 2006 r. do grudnia 2006 r. i od kwietnia 2007 r. do 29 lipca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu znieważał ich, wyzywał słowami wulgarnymi, popychał, zmuszał do opuszczenia mieszkania, groził pobiciem.		

4	wymiar kary	Jeden i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 2

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1082/09		
2	data wyroku	28 października 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 28 maja 2007 r. do 26 kwietnia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowami wulgarne, uniemożliwiał sen, wyganiał z domu, groził pozbawieniem życia, córce uniemożliwiał naukę, szturchał i kopał, 29 kwietnia 2009 r. popychał oraz szarpał za ramiona żonę.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 leczenie odwykowe		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Córka przesłuchana w trybie art. 185 a KPK		

Tabela 3

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1024/09		
2	data wyroku	17 listopada 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córki	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 4 marca 2009 r. do 29 lipca 2009 r.
	opis działania sprawcy	Bez przyczyny wszczynał awantury domowe, będąc w stanie nietrzeźwym wyzywał słowami wulgarnymi, szarpał za ubrania, odbierał torby z zakupami, groził uszkodzeniem ciała i zabójstwem oraz		

		wyganiał z domu.
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Groził kilka razy nożem, wykręcał korki, powtórzenia opisu czynu – zrealizował znamienia znęcania się psychicznego i fizycznego.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 4				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 692/09		
2	data wyroku	21 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2 października 2008 r. do 17 listopada 2008 r. i od 21 stycznia 2009 r. do 27 kwietnia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, wyrażał się wulgarnymi słowami, popychał, szarpał, uderzał głową o meble, naruszał nietykalność cielesną, groził użyciem siekiery i noża, załatwiał w pokoju potrzeby fizjologiczne, niszczył przedmioty urządzenia domowego. Psychicznie - nad dziećmi (czworo) zakłócał im spokój nocny, uniemożliwiał odrabianie lekcji, wyrażał się wulgarnymi słowami, wywoływał swym zachowaniem strach i lęk śpiąc z dziećmi w jednym pokoju.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 5	
Sąd Rejonowy w Białymstoku	

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 430/09		
2	data wyroku	1 lutego 2010 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, teściowa	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od bliżej nieustalonego dnia czerwca 2005 r. do 27 marca 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc w stanie nietrzeźwości znieważał, wyzywał słowami wulgarnymi, groził pobiciem i pozbawieniem życia, kopał i uderzał rękami po całym ciele oraz szarpał za włosy.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, alkoholik		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK, ale sporządzona w trakcie sprawy sądowej.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 6

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 574/09		
2	data wyroku	18 sierpnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwoje małoletnich dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1999 r. do 24 lutego 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, wyrażał się wulgarnymi słowami, zakłócał spoczynek nocny, niszczył przedmioty użytku domowego, wyganiał z domu żonę, rzucał w nią różnymi przedmiotami, groził pozbawieniem życia, szarpał, kopał, wykręcał ręce, uderzał rękami po całym ciele, dzieci zmuszał do wykonywani ciężkich prac gospodarskich, bez powodu uderzał w głowę.		
4	wymiar kary	Jeden rok i cztery miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 leczenie odwykowe		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		

11	inne	
----	------	--

Tabela 7

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 452/09		
2	data wyroku	17 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwoje dzieci	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania sierpień 2008 r. do 29 maja 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczywał awantury, używał wulgarnych słów, groził pozbawieniem życia, zakłócał spoczynek nocny, wyganiał z mieszkania oraz kierował oszczerstwa wobec swojej żony.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 8

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 608/09		
2	data wyroku	6 października 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 września 2007 r. do 11 maja 2008 r. i od 28 sierpnia 2008 r. do 20 marca 2009 r.
	opis działania sprawcy	Bez powodu wszczywał awantury, wyzywał słowami wulgarnymi, popychał, szarpał za ubranie, uderzał pięściami i kopał po całym ciele oraz dusił, 20 marca 2009 r. pod wpływem alkoholu dokonał uszkodzenia ciała na czas nieprzekraczający siedem dni.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		

10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 9

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1502/08		
2	data wyroku	10 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2008 r. do 12 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc nietrzeźwym wszczynał awantury, używał słów wulgarnych, groził pobiciem, pozbawieniem życia, podpaleniem mieszkania. Fizycznie nad córkami – uderzył podczas snu oraz próbował uderzyć drugą córkę, 12 września 2008 r. uderzył pięścią w twarz jedną z nich.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie od nadużywania alkoholu, pkt. 6 leczenie odwykowe, pkt 7 powstrzymanie od przebywania w środowisku osób nadużywających alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt.		
11	inne			

Tabela 10

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1636/08		
2	data wyroku	2 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od lutego 2005 r. do 30 października 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wyrażał się wulgarnie, wyganiał ją z domu, groził pozbawieniem życia, pobiciem, włączając głośno telewizor zakłócał żonie spoczynek nocny, zarzucał zdrady małżeńskie, niszczył wyposażenie mieszkania.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		

7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 11

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 791/08		
2	data wyroku	7 sierpnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 marca 2008 r. do 8 maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Uderzał ręką po całym ciele, szarpał za ubranie, popychał, dusił rękami za szyję, wyrażał słowami wulgarnymi, groził pozbawieniem życia, wyrzucał z domu.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt przez jeden miesiąc.		
11	inne			

Tabela 12

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 780/08		
2	data wyroku	30 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 15 października 2007 r. do 24 marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc w stanie nietrzeźwym uderzał ją pięściami po głowie i ciele, dusił oraz używał słów wulgarnych		
4	wymiar kary	Ośiem miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		

8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Był uprzednio karany.

Tabela 13				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 12/08		
2	data wyroku	24 stycznia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 13 stycznia 2007 r. do 12 listopada 2007 r.
	opis działania sprawcy	Znajdując się w stanie nietrzeźwości wszczynał awantury domowe, kierował słowa wulgarne, groził pobiciem, wyrzucał z domu, ciągnął za włosy, szarpał, popychał, uderzał otwartą dłońią w twarz.		
4	wymiar kary	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Dwa miesiące stosowano areszt.		
11	inne	Oskarżony przyznał, że zachowywał się nagannie, trzy razy leczył się od uzależnienia od alkoholu.		

Tabela 14				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1425/08		
2	data wyroku	23 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina, jej dwójka niepełnosprawnych dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od października 2007 r. do września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, kierował słowa wulgarne, niszczył wyposażenie mieszkania, wyganiał z domu, konkubinę popychał, szarpał za ubranie, uderzał po całym ciele, groził podpaleniem domu.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 i 7 leczenie odwykowe, powstrzymanie się od		

		przebywania w środowiskach osób nadużywających alkoholu
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 15

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1453/09		
2	data wyroku	28 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, groził pobiciem i pozbawieniem życia, zmuszał do opuszczenia domu.		
4	wymiar kary	Umorzono postępowanie na podstawie art. 17§1 pkt 3 KPK		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Należy zauważyć, że swoim zachowaniem oskarżony wyczerpał znamiona czynu określonego w art. 207 KK. Jednak materiał dowodowy wskazuje, że zachowanie oskarżonego nie było na tyle drastyczne, że zachodzi konieczność karania go. Strony zgodnie stwierdziły, że konflikt dotyczy przejściowej sytuacji związanej z jednym z synów. Stosowany w okresie od lutego 2007 r. do lipca 2008 r. dozór pokazuje nienaganną postawę oskarżonego. Powyższe okoliczności wskazują, że społeczna szkodliwość czynu była znikoma.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Żona cofnęła zeznania, oskarżony miał adwokata. Sprawa była skierowana do mediacji, w ugodzie zobowiązanie do leczenia odwykowego.		

Tabela 16

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 729/08		
2	data wyroku	14 lipca 2008 r		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.

		fizycznie	
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.	
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat	
5	obowiązki		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.	
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
8	uzasadnienie sądu	Brak	
9	Niebieska Karta	Brak	
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.	
11	inne		

Tabela 17

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 124/08		
2	data wyroku	5 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Sprawca wieloletniej przemocy fizycznej. Żona na rozprawie dała mu ostatnią szansę.		

Tabela 18

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 915/08		
2	data wyroku	30 października 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, używał słów wulgarnych, popychał, budził zez snu.		

4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 7 powstrzymania się od przebywania w środowisku osób nadużywających alkoholu
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał się karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 19				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 522/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki			
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał się karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 20				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 243/08		
2	data wyroku	19 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		

5	obowiązki	
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 21

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 1414/08		
2	data wyroku	13 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od września 2003 r. do czerwca 2005 r. i od 11 marca 2008 r. do 19 sierpnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, trzykrotne jednostkowe pobicie.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 22

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 1005/08		
2	data wyroku	26 sierpnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 2004 r. do 8 marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Nadużywał alkoholu, wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, groził zabójstwem		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		

6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, alkoholik
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 23

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 257/09		
2	data wyroku	21 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2000 r. do 23 grudnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, zakłócał spokój nocny, groził pozbawieniem życia, szarpał za ubranie, uderzał rękami po głowie, wykręcał ręce, łapał rękami za szyję i dusił, kopał po całym ciele.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się i odmówił składania zeznań.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt, zaliczono na poczet kary.		
11	inne	Oskarżony miał adwokata z urzędu.		

Tabela 24

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 1050/08		
2	data wyroku	29 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córką, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2005 r. do 15 lipca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynała awantury, kierowała słowa obelżywe, szarpała za ubrania, popychała, rzucała w nich przedmiotami powszechnego użytku (żelazkiem).		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		

6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.
7	oskarżony	Kobieta (matka pokrzywdzonych), uzależniona od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Dzieci pełnoletnie, sprawę na policji zgłosiła dziewiętnastoletnia córka oskarżonej.

Tabela 25

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 1157/08		
2	data wyroku	22 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka, ojciec	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od stycznia 2006 r. do maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, poniżał, zakłócał spokój nocny, groził pobiciem.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 i 6 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, leczenie odwykowe w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się wyroku		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 26

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 540/08		
2	data wyroku	8 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, psychicznie nad dziećmi (5 i 2 lata)	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2007 r. do maja 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, zakłócał spokój nocny, groził pobiciem, szarpał, popychał, bił po głowie i całym ciele, wykręcał ręce, groził pozbawieniem życia, dusił za szyję, ciągnął za włosy.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania na okres próby dwóch lat		

5	obowiązki	Art. 67 §3 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, nakaz łożenia na utrzymanie małoletnich
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Uzasadnienie prokuratora: „stopień społecznej szkodliwości czynu nie jest znaczny. Żona znowu z nim mieszka, spodziewa się kolejnego dziecka, zachowanie uległo poprawie. Dwa razy kurator składał wnioski o odwieszenie postępowania. Bez skutku. Trwa procedura Niebieskiej Karty.

Tabela 27				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 1035/08		
2	data wyroku	Brak		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 28				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 577/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.

		fizycznie	
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.	
4	wymiar kary	Nie odnotowano.	
5	obowiązki	Brak	
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.	
7	oskarżony	Mężczyzna	
8	uzasadnienie sądu	Brak	
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.	
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.	
11	inne		

Tabela 29				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 145/09		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 30				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 239/08		
2	data wyroku:	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		

5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 31

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 616/08		
2	data wyroku	23 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2005 r. do 1 stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, groził pobiciem i pozbawieniem życia, spalaniem domu, żonę szarpał, popychał, bił pięściami po całym ciele, kopał, dusił za szyję oraz w dniu 1 stycznia 2008 r. chwycił żonę za ubranie, jej plecami uderzył w metalowy płot, a następnie chwycił za gardło owinięte szalem i dusił oraz uderzał kolanem w prawe ucho.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w zawieszeniu wykonania kary na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 i 7a powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzoną osobiście, telefonicznie lub listownie.		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	O wydanie zakazu kontaktowania się wnosił adwokat pokrzywdzonej.		

Tabela 32

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 661/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.

	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.
4	wymiar kary	Nie odnotowano.
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 i 7a powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz powstrzymanie się od kontaktowania z pokrzywdzoną osobiście i telefonicznie.
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Sprawca wyprowadził się z domu.

Tabela 33

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 333/09		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Uszkodzenie błony bębenkowej zakwalifikowano z art. 157§1 KK.		

Tabela 34

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 1270/08		
2	data wyroku	3 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2004 r. do 4 czerwca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, bił pokrzywdzoną rękami, kopał, groził pozbawieniem życia, kierował		

		słowa wulgarne.
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się
7	oskarżony	Mężczyzna , uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	W uzasadnieniu brak jakiegokolwiek wykładni terminu „znęca się”. Wyrok utrzymany w mocy przez sąd drugiej instancji.
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 35

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 942/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kar:	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 36

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K711/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa	Nie przyznał się.		

	oskarżonego	
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 37

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 227/09		
2	data wyroku	24 kwietnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwoje dzieci (19 i 12 lat)	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 8 listopada 2006 r. do grudnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu znieważał ich słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, szarpał, popychał, uderzał pięściami, dusił oraz groził uszkodzeniem ciała i zabójstwem, wyłączał bezpieczniki elektryczne oraz demonstracyjnie dokonywał prób samobójczych, działając tym negatywnie na stan zdrowia psychicznego pokrzywdzonych.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 38

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 227/08		
2	data wyroku	24 stycznia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 1995 r. do 6 marca 2007
	opis działania sprawcy	Wszczynał bezpodstawnie awantury, w trakcie których wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, upokarzał, poniżał, szarpał za ubranie, popychał, kopał, ciągnął za włosy, przypalał ręce papierosem, bił rękami po głowie i całym ciele, ścisnął za rękę,		

		uniemożliwiał spoczynek nocny, rzucał różnymi przedmiotami, wielokrotnie używając przemocy i groźby zmuszał do obcowania płciowego wbrew jej woli, a w okresie od stycznia 2005 r. do 6 marca 2007 r. znęcał się nad synem w ten sposób, że wszczynał bezpodstawnie awantury, w trakcie których wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, upokarzał, poniżał, szarpał za ubranie, popychał, kopał, uniemożliwiał spoczynek nocny, w dniu 1 marca 2007 r. i 6 marca 2007 r. w trakcie wszczętej awantury pokrzywdzona została wielokrotnie uderzona pięścią w okolice lewego barku i ściskana za lewe ramię, szarpana, w wyniku czego doznała podbiegnięć krwawych.
4	wymiar kary	Na podstawie 197§1 KK dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby czterech lat
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Zgwałcenie w zbiegu ze znęcaniem

Tabela 39				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VII K 936/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od marca 2007 r. do 15 października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Poniżał, rzucał przedmiotami, wyzywał, żonę bił pięściami po całym ciele, groził pozbawieniem życia oraz w dniu 25 lipca 2007 r. pobił ją.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	W aktach postępowania przygotowawczego znajduje się postanowienie prokuratora z 15 października 2007 r. o umorzeniu postępowania. W uzasadnieniu wskazano: „Analizując zebrany materiał dowodowy należy stwierdzić, iż w rodzinie Państwa X jest konflikt. Zachowanie męża było co najmniej naganne i sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a		

		<p>także z zasadami prawidłowo funkcjonującej rodziny. Nie sposób jednak pominąć zeznań pokrzywdzonej z 20 września 2007 r., w których jednoznacznie stwierdza, że nie chce prowadzenia postępowania przeciwko mężowi. Dlatego na podstawie art. 17§1 pkt 3 czyn nie stanowi przestępstwa z uwagi na niską społeczną szkodliwość czynu”.</p> <p>Ponieważ ostatecznie wniesiono akt oskarżenia, sprawca został skazany, a wykonanie kary zawieszono. Jednak nadal bił żonę, co skutkowało koniecznością odwieszenia kary i w chwili obecnej sprawca przebywa w zakładzie karnym.</p>
--	--	---

Tabela 40

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1202/08		
2	data wyroku	25 sierpnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2007 r. do 30 maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu w obecności małoletnich wszczywał awantury, kierował słowa wulgarne, zakłócał wypoczynek nocny, uderzał pięścią i kopał nogami, uderzał po twarzy i głowie, ciągnął za włosy, szarpał, popychał, groził pobiciem i zabójstwem oraz w dniu 23 lutego 2008 r. pobił żonę.		
4	wymiar kary	Cztery miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 6 leczenie odwykowe w poradni leczenia uzależnień		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Z akt sprawy nie wynikają żadne szczególne okoliczności łagodzące.		

Tabela 41

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 155/08		
2	data wyroku	10 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, pasierb	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1983 r. do 12 lipca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa obelżywe, zmuszał do opuszczenia mieszkania, bił, kopał, szarpał za ubranie, dusił, wykręcał ręce, ciągnął za włosy, oraz w dniu 8 lipca 2007 r. pobił żonę.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 7b opuszczenie lokalu wspólnie zajmowanego z		

		pokrzywdzonymi w terminie jednego miesiąca od uprawomocnienia się wyroku.
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	„W zgodzie z logiką pozostaje zachowanie sprawcy polegające na tym, że sprawca przestępstwa znęcania się jest osobą okrutną i bezlitosną wobec swoich najbliższych, a jednocześnie stara się być postrzegany przez inne osoby jako osoba miła, przesympatyczna, uprzejma ... Z samej istoty przestępstwa znęcania się wynika, że polega ono na zadawaniu cierpień fizycznych i moralnych osobie słabszej, która nie może się temu przeciwstawić.”
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Wyrok Sadu Okręgowego w Białymstoku z 16 lutego 1009 r. VIII K 1021/08 uchyla zaskarżone orzeczenie w zakresie nakazania opuszczenia miejsca zamieszkania. W uzasadnieniu wskazano: „Orzeczenie eksmisji winno nastąpić w sytuacjach wyjątkowych, gdy akty przemocy stanowią zagrożenie dla życia, zdrowia czy też spokoju członków rodziny a zwłaszcza małoletnich dzieci. Sąd pierwszej instancji przypisał oskarżonemu zachowania, które nie sposób uznać za drastyczne, zagrażające w sposób wyjątkowy zdrowiu czy życiu członków rodziny. Podać należy, że orzeczenie takiego obowiązku byłoby niezasadne także z tego powodu, że dotychczas żadne z małżonków, w tym pokrzywdzona, nie zdecydowało się na wniesienie sprawy o rozwód”.

Tabela 42

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1250/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 43				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 624/08		
2	data wyroku	25 sierpnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1997 r. do 12 maja 2007 r.
	opis działania sprawcy	Dotkliwie pobicia z naruszeniem czynności narządów ciała powyżej 7 dni, zrzucił ze schodów, bił w głowę swoją głową		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak wykładni art. 207 KK. Wymiar kary uzasadniony tym, że zachowanie sprawcy uległo poprawie.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 44				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1236/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 45

Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1157/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 46 Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 697/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania analogiczny
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, 5 przypadków pobicia żony udokumentowanych obdukcjami.		
4	wymiar kary	Umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 3 (znikoma społeczna szkodliwość czynu)		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 47 Sąd Rejonowy w Białymstoku		
lp	sprawa	Opis sprawy

1	sygn. akt	XV K 1080/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 48

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 664/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania: psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania na dwa lata próby		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 49

Sąd Rejonowy w Białymstoku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1224/08		
2	data wyroku	26 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania

		córka	psychicznie fizycznie	od 21 kwietnia 2008 r. do 12 maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa wulgarne, groził pozbawieniem życia, kopał w brzuch, doprowadził do myśli samobójczych.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 5 i 7b nakazanie powstrzymania się od nadużywania alkoholu oraz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Córka w wieku lat 19		

Tabela 50				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1036/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 7b opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest niebieska karta		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 51		
Sąd Rejonowy w Białymstoku		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	XV K 1070/08

2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania: psychicznie fizycznie	okres znęcania analogiczny
	opis działania sprawcy	analogiczny		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 52				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 791/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 53				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1265/08		
2	data wyroku	Nie odnotowano.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.

		fizycznie	
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.	
4	wymiar kary	Nie odnotowano.	
5	obowiązki	Brak	
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.	
7	oskarżony	Mężczyzna	
8	uzasadnienie sądu	Brak	
9	Niebieska Karta	Brak	
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.	
11	inne		

Tabela 54				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 1265/08		
2	data wyroku	6 października 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lutego 2002 r. do 3 maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał bez powodu awantury domowe, kierował słowa obelżywe, poniżał, wyśmiewał, niszczył przedmioty użytku domowego, szarpał, popychał, wielokrotnie uderzał w głowę, groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 7b opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	„Przepis artykułu 207 KK chroni w równym stopniu zarówno rodzinę, jak i jej prawidłowe funkcjonowanie, jak również życie i zdrowie człowieka, jego nietykalność cielesną, jak też godność. Przestępstwo wskazane w przepisie art. 207 KK posiada charakter indywidualny w części, w jakiej reguluje odpowiedzialność za znęcanie się nad osoba najbliższą. Dla jego zaistnienia w typie podstawowym nie jest wymagane zaistnienie jakiegokolwiek skutku. Znęcanie może przybrać formę fizycznego, polegającego na zadawaniu bólu fizycznego. Inną formą, która może występować odrębnie , jak też łącznie z fizycznym zadawaniem bólu, jest znęcanie psychiczne, na które mogą składać się takie zachowania jak: lżenie, wyszydzanie, straszenie, lub grożenie... Nie ma podstaw do ustalenia odpowiedzialności za to przestępstwo, w przypadku gdy osoby dokonujące wobec siebie wzajemnie czynów, które w ogólnym odbiorze społecznym uchodzą za przejaw znęcania się”.		
9	Niebieska Karta	Brak		

10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	<p>Wyrok Sądu Okręgowego z dnia 14 kwietnia 2009 r., sygn. Akt VII Ka 998/08</p> <p>Uzasadnienie: „Podkreślić należy, że zobowiązanie oskarżonego do opuszczenia lokalu wprowadzone ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie budzi poważne problemy interpretacyjne (vide m.in. Budyn - Kulig Magdalena, Komentarz dotyczący art. 72 KK, Oficyna 2007). M.in. trudno określić, jaki charakter ma ten obowiązek i w jakim trybie ma być wykonywany. Czy należy stosować do niego przepisy o eksmisji ? Czy należy sprawcy zapewnić lokal zastępczy ? Czy obowiązek ten może być nałożony także wówczas, gdy to sprawcy przysługuje prawo zajmowania lokalu ?</p> <p>Konsekwencją tego jest niecelowość orzekania zakazu kontaktowania się oskarżonego z pokrzywdzonym” .</p>

Tabela 55				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 200/09, XV K 214/09, XV K 1662/08, XV K 1467/08, XV K 1438/08, XV K 1101/08, XV K 1084/08, XV K 1152/08, XV K 1244/08		
2	data wyroku			
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona/konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 56				
Sąd Rejonowy w Białymstoku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XV K 99/08		
2	data wyroku	5 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		

4	wymiar kary	Uniewinnienie
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	W sprawie nie przedstawiono dowodów świadczących o popełnieniu przez sprawcę zarzucanego mu czynu. Zeznania pokrzywdzonej są wewnętrznie sprzeczne i wykluczają się .
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Sąd Rejonowy w Białymstoku			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	409	Liczba spraw udostępnionych do badania	64
Liczba oskarżonych, których skazano	61	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	28
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	3	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	6
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	2	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	4
Liczba oskarżonych kobiet	1	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	28
Liczba oskarżonych mężczyzn	63	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	4
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	47		

Sąd Rejonowy Gdańsk Południe

Tabela 1				
Sąd Rejonowy w Gdańsku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 152/08		
2	data wyroku	31 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania

		matka, ojciec, dwie nieletnie siostry	psychicznie fizycznie	od 2005 r. do 21 września 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc w stanie nietrzeźwości wszczynał awantury domowe, wyzywał wulgarnymi słowami, popychał oraz groził użyciem przemocy i pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 2, 5 i 6 przeproszenie pokrzywdzonych w terminie jednego miesiąca od uprawomocnienia się wyroku, powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, podanie się leczeniu odwykowemu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Jedynymi dowodami były zeznania pokrzywdzonych oraz samego oskarżonego.		

Tabela 2

Sąd Rejonowy w Gdańsku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 820/08		
2	data wyroku	20 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania „ w okresie czasu od lat do dnia 12 lipca 2008 r.”
	opis działania sprawcy	Groził pozbawieniem życia, używał słów wulgarnych oraz uznanych powszechnie za obelżywe, stosował przemoc fizyczną polegającą na szarpaniu i popychaniu. Upuścił 8 miesięczne niemowlę na schodach z wysokości około 1 metra – art. 160 § 1 i 3		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt.2 przeproszenie pokrzywdzonej		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Z aktu oskarżenia wynika, że oskarżony znęcał się w okresie: od lat 2 do dnia 12 lipca 2008 r.		

Tabela 3

Sąd Rejonowy w Gdańsku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 700/08		
2	data wyroku	18 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwóch synów	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2007 r. do maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, wyzywał pokrzywdzonych słowami wulgarnymi oraz powszechnie uznanymi za obelżywe, wyrzucał z mieszkania, groził pozbawieniem życia, w pokrzywdzoną rzucał urządzeniami gospodarstwa domowego oraz uderzał jej głową o szybę.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 5, 6 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu i podanie się leczeniu odwykowemu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna ,uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Zważyć bowiem należy, że jak wynika z doświadczenia życiowego oraz praktyki orzeczniczej, przestępstwa tego rodzaju najczęściej dzieją się w zamkniętym kręgu rodzinnym i brak jest postronnych świadków. Właśnie z uwagi na rodzinny charakter konfliktu osoby postronne – sąsiedzi, znajomi, z reguły nie chcą wtrącać się w „sprawy rodziny”. Oskarżony poprzez dopuszczenie się czynów uciążliwych oraz powtarzających się na przestrzeni relatywnie długiego okresu czasu niewątpliwie działał z zamiarem bezpośrednim. Sąd zważył także, że w przypadku znęcania się mamy do czynienia z tak zwana prawną jednością czynów. W myśl powyższego, zachowania tworzące zakres pojęciowy terminu „znęca się” mogą także wyczerpywać znamiona innych czynów zabronionych. Oskarżony wypełnił znamiona art. 217 KK i 216 KK. Czynny te kierowane były jednak wielokrotnie w stosunku do dóbr tych samych osób. W myśl zasady pochłaniania przestępstwo znęcania pochłania między innymi art. 217 i 216 KK.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Sąd Rejonowy w Gdańsku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 368/08		
2	data wyroku	15 lipca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, czworo dzieci	rodzaj znęcania: psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2003 r. do 4 marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Stosował wobec nich przemoc fizyczną polegającą na biciu rękoma, biciu pasem, kopaniu, uderzaniu deską, szarpaniu za ubranie, rzucaniu słoikiem, groził pozbawieniem życia, kierował wobec pokrzywdzonych słowa wulgarne i powszechnie uznane za obelżywe.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		

5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	<p>Oskarżony przyznał, że zdarzają się awantury. Są związane ze złą sytuacją rodzinną oraz niewiernością żony. Nie obwinia żony, jedynie wskazuje na źródła konfliktu. Nie kwestionowane jest istnienie pomiędzy małżonkami konfliktu. Warto nadmienić, że doniesienie na policji zostało złożone po odkryciu zdrady i po złożeniu przez żonę pozwu o rozwód. Zeznania żony nie są wiarygodne, bo wyprowadziła się od oskarżonego pozostawiając u niego dzieci. Doświadczenie życiowe jednoznacznie wskazuje, iż każda matka w pierwszym rzędzie dba o dobro dzieci i nigdy nie pozostawiłaby ich pod wyłączną opieką osoby, która miałaby się nad nimi znęcać.</p> <p>Pokrzywdzona nie udokumentowała posiadania dokumentacji świadczącej o pobiciu, gdyż mąż ja spalił. W zeznaniach pokrzywdzonej brak jest szczegółów w opisach czynów oskarżonego. To oskarżony przedłożył wiarygodne zaświadczenie o zadrapaniach na obu policzkach.</p> <p>Szkoła wystąpiła do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny (cóрка chciała się zabić). Sąd stwierdził, że dzieci są niezwykle podatne na sugestie matki.</p>
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Sąd wykładnię art. 207 KK zaczerpnął z komentarza pod redakcją Marka 2007 r. oraz na wyrok SN z 11 lutego 2003 r. IV KKN 312/99

Tabela 5

Sąd Rejonowy w Gdańsku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 999/08		
2	data wyroku	5 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia do 10 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	<p>Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, w trakcie których wyzywał żonę słowami wulgarnymi oraz powszechnie uznanymi za obelżywe, wyganiał z domu, stosował przemoc fizyczną polegającą na popychaniu, szarpaniu, duszeniu, biciu pięściami po twarzy, w dniu 10 września 2008 r. pobił żonę, powodując u niej stłuczenie powłoki twarzy i wywołując rozstrój zdrowia na czas nie dłuższy od 7 dni.</p> <p>Wobec córki stosował przemoc fizyczną polegającą na ciągnięciu za uszy.</p>		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 4 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu (taka podstawa prawna znajduje się w wyroku).		
6	postawa	Nie przyznał się.		

	oskarżonego	
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 6

Sąd Rejonowy w Gdańsku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 1060/08		
2	data wyroku	2 kwietnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lutego 2008 r. do września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, zakłócał ciszę nocną, żonę szarpał, ciągnął za włosy, dusił i bił po twarzy, groził pozbawieniem życia i spaleniem domu.		
4	wymiar kary	Ośiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się do winy.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Z uzasadnienia aktu oskarżenia wynika, że oskarżony przyznał się i powiedział „Że był wypity”.		

Tabela 7

Sąd Rejonowy w Gdańsku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 492/08		
2	data wyroku	2 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwie córki	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2002 r. do stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał bez powodu awantury domowe, kierował słowa obelżywe, groził pozbawieniem życia, popychał i szarpał.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 2, 5 przeproszenie pokrzywdzonych oraz powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		

6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Zawiadomienie złożyła Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Córka małoletnia poniżej 15 roku życia przesłuchana prawidłowo, ale na sali sądowej.

Tabela 8

Sąd Rejonowy w Gdańsku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 546/08		
2	data wyroku	22 sierpnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwóch synów	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od maja 2007 do 5 maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał słowami wulgarnymi, groził żonie pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Cztery miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 2, 5 i 6 przeproszenie pokrzywdzonych, powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, podanie się leczeniu odwykowemu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał się karze		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Pomimo, że sprawca nie dopuszczał się przemocy fizycznej, jego czyn nie został zakwalifikowany jako znęcanie tylko psychiczne.		

Tabela 9

Sąd Rejonowy w Gdańsku

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 353/08		
2	data wyroku	12 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1997 r. do grudnia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, groził uszkodzeniem mienia oraz pozbawieniem życia, przy czym groźby te wzbudziły w pokrzywdzonej obawę, że zostaną spełnione.		

4	wymiar kary	Jeden rok i trzy miesiące kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt. 2, 5 i 6 przeproszenie pokrzywdzonych, powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, podanie się leczeniu odwykowemu
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 10				
Sąd Rejonowy w Gdańsku				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	X K 286/08		
2	data wyroku	25 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn i córka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od maja 2004 r. do 30 listopada 2007 r.
	opis działania sprawcy	Groził pozbawieniem życia, wszczywał awantury, szarpał za włosy i odzież, popychał i bił po całym ciele, dusił trzymając rękami za szyję, wyganiał z domu, a ponadto w dniu 30 listopada 2007 r. pobił wszystkich członków rodziny.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	„Fakt istnienia pomiędzy oskarżonym a żoną nieporozumień na tle głównie nadużywania przez oskarżonego alkoholu nie upoważniały go do zachowań naruszających godność osobistą pokrzywdzonych oraz godzących w ich spokój i wolności od obawy polegającej na wszczynaniu pod wpływem alkoholu awantur. Tym bardziej, że to oskarżony był stroną wywołującą awantury i agresywną, podczas gdy żadna z pokrzywdzonych osób nie prowokowała go do takiego zachowania”.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 11		
Sąd Rejonowy w Gdańsku		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	X K 265/08

2	data wyroku	11 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 1985 r. do 2 października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowami wulgarne uznane powszechnie za obelżywe, groził pozbawieniem życia, stosował przemoc fizyczną polegającą na popychaniu, szturchaniu, kopaniu po nogach, a w dn. 9 marca 1991 r. wywołał wylew krwawy w okolicach lewego oczodołu.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt. 5 i 6 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, poddanie się leczeniu odwykowemu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Wykładnia art. 207 identyczna jak z wyroku z dn. 18 września 2009 r., sygn. akt: X K 700/08		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	W apelacji prokurator zarzucił, że oskarżony nie wyraził zgody na leczenie. Sąd Okręgowy w Gdańsku w wyroku z dn. 21 sierpnia 2009 r. V Ka 496/09 uchylił art.72§1 pkt. 6.		

Sąd Rejonowy Gdańsk Południe			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	85	Liczba spraw udostępnionych do badania	11
Liczba oskarżonych, których skazano	10	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	4
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	1	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	0
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	0	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	0
Liczba oskarżonych kobiet	0	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	3
Liczba oskarżonych mężczyzn	11	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	0
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	9		

Sąd Rejonowy dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie

Tabela 1				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 530/08		
2	data wyroku	13 maja 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2007 r. do 16 lutego 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, bił rękami po głowie i twarzy, kopał nogami, uderzał różnymi przedmiotami w tym pogrzebaczem, szarpał za włosy, wyzywał słowami uznanymi za obelżywe, groził pozbawieniem życia, w dn. 16 lutego 2008 r. pobił powodując podbiegnięcia krwawe twarzy, klatki piersiowej oraz brzucha, co naruszyło czynności narządów ciała poniżej 7 dni.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt przez 3 miesiące.		
11	inne	Na rozprawie głównej sprawca stwierdził : „ nie wiem, co się ze mną stało, byłem pod wpływem alkoholu.”		

Tabela 2				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 496/08		
2	data wyroku	28 maja 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od nieustalonego okresu do 19 lutego 2008 r.
	opis działania sprawcy	Poniżał, ubliżał oraz bił.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie na podstawie art. 414 §1 w związku z art. 17 § 1 pkt. 1 KPK		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie	Brak		

	sądu	
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Policyjny akt oskarżenia bez uzasadnienia

Tabela 3

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 972/08		
2	data wyroku	7 października 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córki	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1977 r. do 14 listopada 2007 r.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa wulgarne powszechnie uznane za obelżywe, bił po całym ciele rękami, parasolką, lampką nocną, miotłą, rzucał różnymi przedmiotami, ciągnął za włosy, polewał zimną wodą oraz znęcał się psychicznie nad córkami, kierując słowa wulgarne powszechnie uznane za obelżywe wszczynał awantury bez powodu, bił po całym ciele rękami, kablem, wbił w kolano śrubokręt, wyrywał włosy z głowy, nie pozwalał jeść.		
4	wymiar kary	Na podstawie art. 66 § 1 i 3 warunkowe umorzenie postępowania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Znęcanie się fizyczne może polegać m.in. na biciu, rzucaniu przedmiotami, głodzeniu, zmuszaniu do przebywania na zimnie, poleceniu wykonywania upokarzających czynności, wyrzucaniu z domu, wrywaniu włosów, przypalaniu papierosem. Znęcanie psychiczne może wchodzić w grę m.in. w przypadku lżenia, wyszydzania, upokarzania, znieważania, straszenia, gróźb bezprawnych, sprowadzania do mieszkania osób nieakceptowanych przez domowników. Sąd uznał, że społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna. W niniejszej sprawie sprawca popełnił występki z art. 207 KK, a zatem godził w dobro prawne, jakim jest życie i zdrowie ludzkie. Jednak na to, że społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna wpływa postawa sprawcy, jego właściwości, warunki osobiste i dotychczasowy sposób życia. Postępowanie mediacyjne doprowadziło do pojednania stron, a córki są już dorosłe, co ma znaczenie w kontekście celów postępowania.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Córki nie mieszkają już ze sprawcą.		

Tabela 4

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 333/08		
2	data wyroku	31 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona: żona, troje dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od bliżej nieustalonego miesiąca 2002 r. do lutego 2005 r. i od kwietnia 2007 r. do 1 lutego 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynanie awantur domowych, grożenie pozbawieniem życia, bicie, szarpanie, używanie słów powszechnie uznanych za obelżywe, a także popychanie i wyzywanie dzieci.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 5 i 6 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu oraz poddanie się leczeniu odwykowemu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 5				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 553/08		
2	data wyroku	13 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od bliżej nieustalonego miesiąca 2000 r. do 1 stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Groził pozbawieniem życia, szarpał za włosy, ubliżał, kierował słowa powszechnie uznane za obelżywe oraz wielokrotnie uderzał w twarz.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Znęcanie się oznacza zadawanie urazów, bicie, uderzanie, zadawanie bólu fizycznego, jak też sprawiane ciężkich przykrości moralnych, zarówno jednorazowo jak i systematycznie. Znęcaniem się jest każde działanie nacechowane zamiarem krzywdzenia fizycznego lub moralnego, jeżeli jest odpowiednio zintensyfikowane i cechuje się		

		przewagą sprawcy nad osobą pokrzywdzoną (wyrok SN III KKN 17/00 OSNKW 2002 nr 7-8 poz. 75). Stopień społecznej szkodliwości czynu Sąd określił jako znaczny z uwagi na dotkliwe działanie sprawcy przez wiele lat.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	W wyroku skazującym sąd zmienił opis czynu w ten sposób, że szczegółowo opisał przemoc psychiczną stosowaną przez oskarżonego. Wyrok utrzymany w mocy przez sąd okręgowy w dn. 3 czerwca 2009 r. IV Ka 446/09.

Tabela 6				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 111/08		
2	data wyroku	9 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, trzy córki	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od stycznia 2007 r. do października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Zakłócał pokrzywdzonym spoczynek nocny, ubliział słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, niszczył przedmioty domowego użytku.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 leczenie odwykowe (w wyroku nie jest napisane jakie)		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 7				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1608/08		
2	data wyrok:	30 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2001 r. do 15 maja 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, używał słów powszechnie uznanych za obelżywe, groził pozbawieniem życia, zakłócał spoczynek nocny, szarpał, wielokrotnie uderzał rękoma po całym ciele oraz kopał.		

4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 8				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 719/09		
2	data wyroku	23 lipca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2004 r. do 22 listopada 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynała awantury domowe, znieważała słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, uderzała rękami po całym ciele, w dniu 22 listopada 2008 r. poprzez kopnięcie w brzuch spowodowała u matki obrażenia w postaci podtorebkowego pęknięcia mięszu śledziony z koniecznością jej usunięcia, co wywołało naruszenie czynności narządów ciała powyżej 7 dni.		
4	wymiar kar:	Trzy miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 2 przeproszenie pokrzywdzonej w terminie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się wyroku		
6	postawa oskarżonego	Przyznała się i dobrowolnie poddała karze		
7	oskarżony	Kobieta		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 9				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 708/09		
2	data wyroku	29 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania

		małoletnie dzieci	psychicznie fizycznie	w dniu 9 maja 2009 r.
	opis działania sprawcy	Przyduszała je trzymając za usta i nos, a następnie uderzała pasem po całym ciele oraz groziła im pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznała się i dobrowolnie poddała karze		
7	oskarżony	Kobieta, uzależniona od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Chłopiec osiem lat, córka pięć i pół roku. Matka próbowała je udusić. Nie potrafi powiedzieć dlaczego. Czyn zakwalifikowany przez prokuratora i nie zmieniony przez sąd z art. 207§1 KK.		

Tabela 10				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1802/06		
2	data wyroku	11 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 10 lutego 1994 r. do 10 lipca 1994 r. i od 11 października 1995 r. do 27 lutego 2002 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał bez powodu awantury domowe, kierował słowa powszechnie uznane za obelżywe, groził pozbawieniem życia, bił i kopał po całym ciele, a w szczególności 19 czerwca 1997 r. spowodował stłuczenia i wylew krwawy kończyn dolnych, a w dniu 8 września 1997 r. spowodował ranę kłusowaną lewej ręki i podbiegnięcie krwawe kończyn dolnych.		
4	wymiar kary	Na podstawie art. 414§1 w zw. z art. 17§1 pkt 1 KPK uniewinnienie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Oskarżony przed policją się przyznał, jednak przed sądem stwierdził, że nie dopuścił się zarzucanych mu czynów. Całość materiału dowodowego opiera się na zeznaniach pokrzywdzonej, a ta na rozprawie cofnęła zeznania. Syn odmówił składania zeznań. Sąsiedzi widzieli zasinienia na ciele pokrzywdzonej, która skarżyła się im na zachowania męża, jednak nie byli bezpośrednimi świadkami przemocy. Koleżanka pokrzywdzonej zeznała, że po jednym z pobić zawoziła ją na pogotowie. „Należy zwrócić uwagę na pewną istotną dla sprawy okoliczność, mianowicie na to, że jak podaje oskarżony pokrzywdzona pozostawała		

		na leczeniu psychiatrycznym”.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 11				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1203/05		
2	data wyroku	25 stycznia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 12				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 983/09		
2	data wyroku	25 sierpnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze		
7	oskarżony	Mężczyzna, alkoholik		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		

10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 13

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1338/08		
2	data wyroku	22 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2000 r. do 28 sierpnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną, psychicznie nad synem.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania na okres próby jednego roku		
5	obowiązki	Art. 67§3 powstrzymanie się od kontaktowania z pokrzywdzonymi, bezpośrednio oraz za pomocą środków porozumiewania się na odległość		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 14

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 227/09		
2	data wyroku	17 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 zakład odwykowy		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK		
10	tymczasowe aresztowanie	Sześć miesięcy aresztu		

11	inne	
----	------	--

Tabela 15				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1046/08		
2	data wyroku	3 grudnia 2008 r.		
3	zarzut:	osoba pokrzywdzona siostra	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2005 r. do 4 kwietnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Groził pozbawieniem życia, bił i szarpał, wyzywał oraz krytykował jej zachowanie.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 w zw. z art. 67§3 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 16				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 349/09		
2	data wyroku	9 czerwca 2009 r.		
3	zarzut:	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 i 7b leczenie odwykowe oraz opuszczenie mieszkania wspólnie zajmowanego z pokrzywdzoną w terminie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się wyroku		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano		

11	inne	
----	------	--

Tabela 17				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 989/08		
2	data wyroku	7 listopada 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2005 r. do 31 stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 3, 5 i 7b zobowiązanie do łożenia na utrzymanie małoletniego, powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, opuszczenie lokalu wspólnie zajmowanego z pokrzywdzonymi		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	<p>„Jednocześnie sprawca musi mieć przewagę nad swoją ofiarą – tak, że jest osobą dominującą, któremu pokrzywdzony nie jest w stanie przeciwstawić się i któremu zachowanie sprawcy sprawia dotkliwy ból fizyczny i psychiczny.</p> <p>Nie jest bowiem sprawiedliwe zarówno z punktu widzenia prewencji indywidualnej jak i punktu widzenia zadośćuczynienia społecznemu poczuciu sprawiedliwości, aby to ofiary przestępstw musiały szukać nowego mieszkania, a sprawca zamieszkiwał w lokalu stanowiącym dom oskarżonego i pokrzywdzonego”.</p>		
9	Niebieska karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	<p>W wyroku pierwszej instancji na podstawie art. 13 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie sąd ustalił sposób kontaktowania się oskarżonego z pokrzywdzonym ustalając, że spotkania mogą się odbywać w terminie i miejscu ustalonym z matką.</p> <p>Wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17 kwietnia 2009 r. sygn. Akt IV Ka 163/09 zmiana wyroku sądu pierwszej instancji w ten sposób, że nakazuje się opuścić lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonymi w terminie trzech miesięcy od uprawomocnienia się wyroku oraz ustala kontakt z pokrzywdzonym w pierwszą i третią sobotę każdego miesiąca w godzinach pomiędzy 10.00, a 17.00.</p> <p>Uzasadnienie: Już tylko na marginesie – niezależnie od wątpliwości zgłoszonych przez doktrynę w tym zakresie – stwierdzić należy, że mieszkanie zajmowane przez pokrzywdzoną i oskarżonego jest mieszkaniem komunalnym, a więc przysługuje rodzinie z uwagi na sytuację materialną. Tak więc również z tego punktu widzenia pozostawienie pokrzywdzonej z dziećmi w tym lokalu jest zgodne z zasadami współżycia społecznego. Obowiązek musi mieć termin, inaczej jest zobowiązaniem pustym. Co do obowiązku opuszczenia</p>		

		<p>lokalu nie stosuje się przepisów o eksmisji, a jedynie można odwieść uprzednio zawieszoną karę.</p> <p>Należy korzystać przy ustalaniu kontaktów z doświadczenia sądów rodzinnych. Ustalenia w tym zakresie muszą się bowiem poddać egzekucji.</p>
--	--	---

Tabela 18				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IIK 1750/08		
2	data wyroku	30 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 19				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1251/09		
2	data wyroku	6 listopada 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe	Nie stosowano.		

	aresztowanie	
11	inne	

Tabela 20

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 264/09		
2	data wyroku	5 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 21

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1222/07		
2	data wyroku	14 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego są dwie NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 22				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 2153/07		
2	data wyroku	15 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 23				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1990/07		
2	data wyroku	24 stycznia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 24				
Sąd Rejonowy w Krakowie				

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1649/07		
2	data wyroku	20 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 7a zobowiązanie do powstrzymania się od kontaktowania z pokrzywdzoną podczas nieobecności innych osób		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	<p>„Znęcanie fizyczne może polegać także na naruszaniu nietykalności cielesnej – opluwaniu, wyrzucaniu z domu, molestowaniu seksualnym. Zdarzały się sytuacje, że oskarżony zmuszał pokrzywdzoną do podjęcia pożycia intymnego, z zastrzeżeniem, że jeżeli odmówi, oskarżony będzie się zachowywał w określony sposób.</p> <p>... Znęcanie się fizyczne przez oskarżonego nie miało w niniejszej sprawie szczególnie drastycznej formy, a zwłaszcza nie było kumulatywnie kwalifikowane z naruszeniem czynności narządów ciała. Jednocześnie z zachowania oskarżonego widać istnienie po jego stronie przewagi nad pokrzywdzoną. Pokrzywdzona nie mogła się tej przewadze przeciwstawić. Dlatego też nie można mówić, że relacja pomiędzy pokrzywdzoną a oskarżonym miała jedynie charakter konfliktu.</p> <p>Sąd nie przyjął kwalifikacji czynu z art. 197 KK, bo oskarżony nie przełamał oporu ofiary. Zgadzała się ona na pożycie pod presją zachowania się oskarżonego w określony sposób. Jest to jednak molestowanie seksualne stanowiące znęcanie fizyczne.</p>		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 25				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 936/07		
2	data wyroku	28 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania: psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		

7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 26

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 341/08		
2	data wyroku	15 maja 2008 r.		
3	zarzut:	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	„Przestępstwo znęcania się sprowadza się do rozciągniętych w czasie, powtarzających się zachowań polegających na godzeniu w takie dobra jak rodzina oraz jej prawidłowe funkcjonowanie, a z drugiej strony w zależności od formy nasilenia - w życie, zdrowie, nietykalność cielesną, wolność i cześć człowieka. Zachowania takie mają przy tym w sposób obiektywny zadawać ból fizyczny lub cierpienie psychiczne w stosunku do ofiary. Subiektywne odczucia w tym zakresie, a także obopólne poniżające traktowanie wykluczają możliwość przypisania sprawcy omawianego przestępstwa”.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 27

Sąd Rejonowy w Krakowie

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 591/08		
2	data wyroku	29 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona ojciec	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		

4	wymiar kary	Nie odnotowano.
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 28				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 410/09		
2	data wyroku	23 listopada 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córki	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 1980 r. do 25 lutego 2009 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 leczenie odwykowe		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Od 1996 r. znęcał się również nad zięciem.		

Tabela 29				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 717/08		
2	data wyroku	27 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 6 leczenie odwykowe		

6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 30				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 705/08		
2	data wyroku	24 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak wykładni znęcania się		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	Tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 27 czerwca 2008 r. Uzasadnienie: „Słusznie podnosi w apelacji Prokurator Rejonowy, że istnienie znęcania się jest niezależne od tego, czy pokrzywdzony nad którym sprawca się znęca, sprzeciwia się temu, próbuje się bronić, czy też nie. Środki obronne stosowane przez taką osobę faktycznie są usprawiedliwione, gdy podejmowane są w obronie przed bezpośrednim, bezprawnym zamachem na jej dobro.		

Tabela 31				
Sąd Rejonowy w Krakowie				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIVK 711/09		
2	data wyroku	27 października 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania	Nie odnotowano.		

	sprawcy	
4	wymiar kary	Nie odnotowano.
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Sąd Rejonowy Kraków Śródmieście			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	108	Liczba spraw udostępnionych do badania	31
Liczba oskarżonych, których skazano	29	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	9
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	2	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	3
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	1	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	2
Liczba oskarżonych kobiet	2	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	16
Liczba oskarżonych mężczyzn	29	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	20		

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

Tabela 1				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 887/07		
2	data wyroku	25 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1995 r. do grudnia 2006 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu uderzał rękami po głowie i całym ciele, szarpał, popychał, wyrzucał z mieszkania, używał słów obraźliwych, groził pozbawieniem życia, przy czym 16 października 2006 r. spowodował obrażenia w postaci sińca tylnej powierzchni ramienia prawego, przedramienia prawego, podudzia prawego, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała na okres do siedmiu dni.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki			
6	postawa oskarżonego	Częściowo przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	<p>Żona regularnie bita do 1999 r. W 2006 r. związała się z innym mężczyzną. Żona dokuczała sprawcy. 16 października 2006r. zaczęła bić dziecko, a oskarżony ją obezwładnił i stąd powstały opisane wyżej obrażenia. Dlatego sąd wyeliminował to zdarzenie z opisu czynu. Oskarżony nie pije, a obecnie mieszka sam z synem, którym się opiekuje.</p> <p>„Pokrzywdzona naruszała nietykalność cielesną oskarżonego (szarpiąc go, czy nawet uderzając kłapką) jednak zachowania te nie stanowiły znęcania ... Niezbędne jest bowiem by towarzyszyła temu zła wola wyrządzenia krzywdy drugiej osobie, jej poniżenie, wyrządzanie jej moralnego cierpienia. Tymczasem zachowanie pokrzywdzonej, tak eksponowane przez oskarżonego, wypływa ze zgola odmiennej motywacji – z troski o dobro ich wspólnej rodziny (także dziecka, ba nawet z troski o samego oskarżonego, który nie potrafi wyzволić się z alkoholizmu)”.</p> <p>Sąd powołał się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 listopada 1997 r. II AKa 198/92 KZS 1997/11-12/49 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 marca 1998 r. II AKa 40/98 KZS 1998/4-5/53</p>		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 2				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 2355/07		
2	data wyroku	18 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2002 r. do 7 czerwca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Psychicznie w ten sposób, że używał słów powszechnie uznanych za obelżywe i wulgarne, Fizycznie w ten sposób, że uderzał rękami po ramieniu.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Zarówno pokrzywdzona jak i oskarżony są uzależnieni od alkoholu. Początkowo pokrzywdzona wycofała zeznania, po czym jednak zeznawała. Jej zeznania są niewiarygodne. Raz zeznaje, że była przemoc fizyczna, raz że nie. Nie można przy ocenie wiarygodności zeznań tego świadka pominąć jego osobistego odbioru w trakcie rozprawy, tym bardziej w zestawieniu z zachowaniem oskarżonego. To pokrzywdzona jest osobą nerwową, agresywną, zaczepną, nadto wspieraną psychicznie w tych zachowaniach przez matkę. Policja prowadząc czynności w ramach Niebieskiej Karty dokonywała niezapowiedzianych wizyt w mieszkaniu, jednak nigdy nie zastała pokrzywdzonej w stanie wskazującym, by była ofiara przemocy. Również wygląd mieszkania nie sugerował, by dochodziło do poważniejszych awantur ...”.		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 3

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 837/08		
2	data wyroku	30 października 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 23 kwietnia 2005 r. do 5 czerwca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, podczas których szarpał ją, popychał, uderzał po głowie i całym ciele, dusił za szyję, kopał nogami i zadawał uderzenia przedmiotami wyposażenia domowego, kierował groźby pozbawienia życia i pobicia.		
4	wymiar kary	W warunkach recydywy jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie	Brak		

	sądu	
9	Niebieska Karta	Brak
10	Tymczasowe aresztowanie	Zatrzymany, trzy miesiące aresztu zaliczone na poczet orzeczonej kary
11	inne	

Tabela 4

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 2460/07		
2	data wyroku	26 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2001 r. do 18 października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury domowe, wyzywał, kierował groźby pozbawienia życia, znęcał się psychicznie oraz poprzez szarpanie, popychanie, uderzanie po całym ciele znęcał się fizycznie oraz 2 kwietnia 2007 r. pobił żonę i córkę powodując u nich obrażenia ciała powodujące rozstrój zdrowia do siedmiu dni		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat. Uniewinniony od znęcania się nad dziećmi.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu.		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się przed sądem, przed prokuratorem przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu.		
8	uzasadnienie sądu	<p>Oskarżony jest alkoholikiem, który czasem tylko nie pije. W stosunku do dzieci nie stosował przemocy fizycznej, kilkakrotnie je skarcił słowami lub kląpsem.</p> <p>W dniu 2 kwietnia 2007 r. gdy bił żonę, córka zaczęła jej bronić. Przewrócił córkę, kopał po plecach i klatce piersiowej. Żona zaczęła bronić córki, co pozwoliło jej uciec, a oskarżony nadal bił żonę.</p> <p>„Co prawda można stwierdzić, że oskarżony źle wywiązywał się z obowiązków ojcowskich tj. parę razy uderzył dzieci, skarcił obraźliwymi słowami, często był w ich obecności pod wpływem alkoholu, zdarzało się, że wyłączał im telewizor i kazał iść spać. Brak jest jednak dowodów wskazujących, że motywem jego działania było zadawanie dzieciom cierpień psychicznych. Znęcanie się oznacza chęć zadawania cierpień fizycznych lub psychicznych pokrzywdzonym, nie zaś tylko godzenie się na taki charakter swego zachowania (wyrok SN z dnia 6 sierpnia 1996 r. WR 102/96 OSP RiP 1997 r. nr 2 poz. 8). O przyjęciu znęcania się rozstrzygają więc społecznie akceptowane wartości wyrażające się w normach etycznych i kulturowych.</p>		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Dzieci: córka w wieku 15 lat, syn 10.		

Tabela 5				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 2075/07		
2	data wyroku	22 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona dziecko konkubiny	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2007 r. do 24 lipca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Groził pobiciem i pozbawieniem życia, 24 lipca 2007 r. kopał po żebkach, głowie, zadawał pchnięcia nożem kuchennym w okolice lewego nadgarstka i kolana powodując naruszenie czynności napadów ciała powyżej siedmiu dni.		
4	wymiar kary	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Siedem miesięcy aresztu zaliczone na poczet orzeczonej kary		
11	inne	Pokrzywdzony w wieku dziesięciu lat, umieszczony w placówce opiekuńczo wychowawczej		

Tabela 6				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1787/07		
2	data wyroku	9 stycznia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwoje dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 sierpnia 2006 r. do 4 kwietnia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, kierował słowa obelżywe, szarpał i popychał.		
4	wymiar kary	Cztery miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Oskarżony leczy się od 4 kwietnia 2007 r. „Przestępstwo znęcania się godzące w podstawowe zasady współżycia w rodzinie, decydujące o jej spójności i trwałości, stanowi rażące naruszenie obowiązków rodzinnych. Jego głównym przedmiotem ochrony jest należyte traktowanie tej kategorii osób, które ze względu na swoje właściwości przedmiotowe (związki rodzinne) jak i podmiotowe (małoletniość, bezradność) narażone są na niewłaściwe zachowanie innych osób.		

9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Skazany jedynie za znęcanie się nad żoną

Tabela 7

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1491/07		
2	data wyroku	19 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	„Odnosnie zarzutu z art. 207 KK sąd dał wiarę oskarżonemu o tyle, iż jego matka nie była bez winy, również nadużywała alkoholu i wszczyniała awantury. Sąd uznał, że mimo negatywnych zachowań pokrzywdzonej, oskarżony przekroczył granicę równości stron w konflikcie rodzinnym poprzez kierowanie gróźb oraz przemoc fizyczną. Znamie znęcania można rozumieć różnorodnie m.in. jako zadawanie cierpień fizycznych lub psychicznych.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 8

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 591/07		
2	data wyroku	9 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dziecko w rodzinie zastępczej	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1986 r. do 2006 r. i nad dzieckiem od 1992 r. do 2006 r.
	opis działania sprawcy	Zadawał ciosy po całym ciele, szarpał za garderobę, popychał, grożąc użyciem przemocy kierował słowa obelżywe, uniemożliwiał odpoczynek nocny i egzystencję w mieszkaniu. Nad dziewczynką - w ten sam sposób, dziecko z porażeniem mózgowym.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		

5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Częściowo przyznał się przed prokuratorem, przed sądem nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	W rodzinie istnieje jawny, bardzo silny konflikt małżeński. Pokrzywdzona szantażowała dziewczynkę. Obie odmówiły złożenia zeznań przed sądem. W rodzinie „prym wiedzie” żona, dziecko „pozostaje w koalicji z matką”.
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 9

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 954/08		
2	data wyroku	23 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1978 r. do 28 maja 2007 r.
	opis działania sprawcy	Bił i ciął rozbitą butelką po brzuchy, udach i kroczu, oblewał wrzątkiem.		
4	wymiar kary	Dwa lata i sześć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki:	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 10

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 349/08		
2	data wyroku	30 października 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina i jej syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		

5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 7a i 7b – powstrzymanie się od kontaktowania z konkubiną i jej synem przez zakazanie zbliżania się do nich na odległość mniejszą niż 50 m oraz kontaktowania się telefonicznego; opuszczenie w terminie jednego miesiąca od uprawomocnienia się wyroku zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonymi przy ul. ... w Katowicach (nie dopisano sformułowania „lokalu mieszkalnego”)
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 11				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 380/08		
2	data wyroku	15 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania: psychicznie	okres znęcania od listopada 2005 r. do listopada 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał żonę i dzieci oraz groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 12				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 651/08		
2	data wyroku	26 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona Żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.

	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.
4	wymiar kary	Nie odnotowano.
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Kryterium podmiotowo – przedmiotowe zachowania się sprawcy na pewno nie może ograniczać się do systematyczności lub zwartego czasowo miejsca zdarzenia, jeżeli nie towarzyszy mu intensywność, dotkliwość i poniżanie w eskalacji ponad miarę oraz cel przewidziany w pojedynczych czynnościach naruszających różne dobra prawne. (SN wyrok z dnia 6 sierpnia 1996 r. WR 102/96 OSPiP 1997 nr 2 poz. 8)
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 13				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 1235/07		
2	data wyroku	30 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1977 r. do września 2002 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Pokrzywdzona przez dwadzieścia pięć lat nigdzie się nie zgłosiła. Skoro przez tak długi okres czasu pokrzywdzonej nie przeszkadzało zachowanie męża, to można domniemywać, że nie doznawała żadnych cierpień moralnych, nie czuła się ofiarą.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 14		
Sąd Rejonowy Katowice Wschód		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	IV K 824/07

2	data wyroku	20 maja 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka	rodzaj znęcania: psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Kierował słowa wulgarne, utrudniał korzystanie z mieszkania, groził pozbawieniem życia i obłaniem wrzaskiem.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 15				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 972/08		
2	data wyroku	28 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania analogicznie
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, wyzywał słowami obelżywymi, ubliżał, groził pobicie.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Sprawca uprzednio karany za znęcanie, twierdzi, że był spokojny. Żona i syn odmówili złożenia zeznań. Sprawca podaje, że gdy dochodziło do kłótni z żoną, to ona wzywała policję.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 16				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 132/07		
2	data wyroku	7 maja 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania:	okres znęcania

		żona, córka	psychicznie	Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 17				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 1200/07		
2	data wyroku	15 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki			
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że zachowania oskarżonego nie były na przestrzeni lat na tyle intensywne ani częstotliwe, aby można było mówić o znęcaniu. Związek konkubencki układał się źle, dochodziło do aktów przemocy. Przyczyny konfliktu były różne. Stwierdzono zaistnienie dwóch pobić, w jednym przypadku oskarżony pobił pokrzywdzoną, w drugim przypadku ona jego.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 18		
Sąd Rejonowy Katowice Wschód		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	IV K 801/07
2	data wyroku	23 stycznia 2008 r.

3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano		
11	inne	Sprawa była skierowana do mediacji, zawarto ugodę.		

Tabela 19				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 1246/08		
2	data wyroku	18 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka, siostra	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.		
7	oskarżony	Kobieta, uzależniona od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	NKarta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 20				
Sąd Rejonowy Katowice Wschód				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 5/07		
2	data wyroku	17 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania	Nie odnotowano.		

	sprawcy	
4	wymiar kary	Uniewinnienie
5	obowiązki:	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Pokrzywdzoną ostrzegano przed tym związkiem. Istnieje pomiędzy osobą pokrzywdzoną a oskarżonym duża różnica wieku. Po kłótniach i popychaniach godzili się. Gdy tego zażądała, oskarżony wyprowadził się.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 21

Sąd Rejonowy Katowice Wschód

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	IV K 1481/08		
2	data wyroku	18 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	M.in. kopał w krocze w 22 tygodniu ciąży bliźniaczej.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

l.p.	Sygn. akt	Data wyroku	Rodzaj znęcania	Niebieska Karta	Płeć i uzależnienia oskarżonego	Inne
1	IV K 247/08	28 marca 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
2	IV K 196/08	6 kwietnia 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	
3	IV K 171/08	25 luty 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna	Zawiadomienie o popełnieniu

						przestępstwa złożone przez OIK MOPS
4	IV K 1630/08	4 marca 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
5	IV K 1518/07	15 lipca 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna, uznany za niepoczytalnego	
6	IV K 1259/07	6 maja 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	Recydywa
7	IV K 1315/08	12 stycznia 2009 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
8	IV K 1225/08	29 października 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
9	IV K 1205/08	21 listopada 2008 r.	Psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Leczenie odwykowe
10	IV K 1317/08	15 maja 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Zatrzymany
11	IV K 1466/08	26 lutego 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna uzależniony od alkoholu	Zatrzymany
12	IV K 1699/08	9 stycznia 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	
13	IV K 1630/08	4 marca 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
14	IV K 1157/08	17 listopada 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	Jeden rok i sześć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności, znęcał się nad matką.
15	IV K 917/08	4 sierpnia 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
16	IV K 1502/07	4 marca 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
17	IV K 1447/07	27 października 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
18	IV K 963/07	1 października 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna	

19	IV K 192/08	4 marca 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna	
20	IV K 202/08	1 kwietnia 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
21	IV K 1686/08	19 lutego 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	
22	IV K 40/07	21 stycznia 2008r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
23	IV K 686/08	9 lutego 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
24	IV K 698/08	28 kwietnia 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	Znęcał się nad matką, doniesienie złożyła pielęgniarzka.
25	IV K 672/08	24 marca 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
26	IV K 516/08	27 czerwca 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna	Dobrowolnie poddał się karze.
27	IV K 444/08	23 kwietnia 2008 r.	Fiz. i psych.	Brak	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Zatrzymany
28	IV K 832/08	8 września 2008 r.	Fiz. i psych.	Brak	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
29	IV K 783/08	7 listopada 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Zatrzymany
30	III K 1364/07	1 kwietnia 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
31	III K 2223/07	30 lipca 2007 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna	
32	III K 539/07	10 marca 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
33	III K 867/07	30 kwietnia 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
34	III K 2165/07	31 stycznia 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
35	III K 284/07	6 marca 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	
36	III K 80/09	9 czerwca 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
37	III K762/08	3 grudnia 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	

38	III K 2238/07	5 października 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
39	III K 2356/07	20 maja 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Stosowano areszt przez sześć miesięcy.
40	III K 178/08	27 stycznia 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	Wieloletnie bicie – kara sześć miesięcy w zawieszeniu
41	III K 70/08	19 lutego 2009 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	
42	III K 48/07	26 lutego 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	Znęcanie nad synem
43	III K 1934/07	10 kwietnia 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	
44	III K 54/09	25 marca 2009 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna	
45	III K 2135/07	13 października 2008 r.	Fiz. i psych.	Jest	Mężczyzna	
46	III K 374/07	31 lipca 2008 r.	Fiz. i psych.	Nie ma	Mężczyzna	

Sąd Rejonowy Katowice Wschód			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	198	Liczba spraw udostępnionych do badania	67
Liczba oskarżonych, których skazano	62	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	10
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	5	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	1
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	4	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	4
Liczba oskarżonych kobiet	1	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	19
Liczba oskarżonych mężczyzn	66	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	2
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	37		

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

Tabela 1				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 548/08		
2	data wyroku	16 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona wujek	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od czerwca 2007 r. do 10 kwietnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, znieważał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, groził pozbawieniem życia, niszczył przedmioty wyposażenia domowego, sprowadzał osoby na libacje alkoholowe, głośno słuchał muzyki, szarpiąc i uderzając pięścią spowodował u niego obrażenia ciała oraz w dniu 25 sierpnia 2007 r. pobił (opis uszkodzeń ciała).		
4	wymiar kary	Dwanaście miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze czterdziestu godzin		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Tylko jeden świadek, obdukcja lekarska		

Tabela 2				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 618/08		
2	data wyroku	16 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2004 r. do stycznia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał słowami wulgarnymi, groził pozbawieniem życia, popychał, bił, kopał oraz dusił.		
4	wymiar kary	Dwanaście miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze czterdziestu godzin miesięcznie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		

7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Tylko jeden świadek

Tabela 3

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 676/08		
2	data wyroku	27 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od listopada do 13 grudnia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze dwudziestu godzin miesięcznie		
5	obowiązki			
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Pięciu świadków		

Tabela 4

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 559/08		
2	data wyroku	19 grudnia 2008 r.		
3	zarzut:	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od sierpnia do 24 grudnia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, ubliżał, groził pobiciem i pozbawieniem życia, uniemożliwiał korzystanie z łodówki i łazienki, niszczył sprzęty domowe, szarpał za ubranie, ręce oraz włosy.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie	Brak		

	sądu	
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Oskarżony w trakcie leczenia odwykowego

Tabela 5

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 938/08		
2	data wyroku	3 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona rodzice zastępczy	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze dwudziestu godzin miesięcznie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Wyrok po podjęciu warunkowo umorzonego postępowania. Rodzina zastępcza spokrewniona.		

Tabela 6

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 810/08		
2	data wyroku	21 listopada 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od sierpnia 2007 r. do 10 kwietnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, ubliżał i groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania kary na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Częściowo przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		

9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 7				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 787/08		
2	data wyroku	27 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, teściowa, syn i córka – psychicznie oraz fizycznie nad żoną	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1990 r. do 1 kwietnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego są dwie NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 8				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1167/08		
2	data wyroku	7 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona rodzice	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 17 lutego 2006 r. do 25 lutego 2006 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Przez znaną znęca się rozumieć należy różnorakie zachowania sprawcy np. zadawanie cierpienia fizycznego lub psychicznego. Dla oceny		

		znęcania się decydujący jest obiektywny punkt widzenia, nie zaś subiektywne odczucie pokrzywdzonego ... Typowe znęcanie się jest zachowaniem intensywnym i częstotliwym złożonym zazwyczaj z wielu elementów wykonawczych działania przestępnego. Wyrok SN z dnia 17 sierpnia 1970 IV KR 146/70 OSPiKA 1971 nr 2 poz. 41 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 marca 2002 r. II AKa 7/02 Prok. i Pr. – dodatek 2002/12 poz. 29
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Sprawca nadużywa alkoholu od dwudziestu lat.

Tabela 9				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1569/08		
2	data wyroku	6 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córki	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 1 sierpnia 2008 r. do 2 października 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury domowe, kierował słowa powszechnie uznane za obelżywe, groził pobiciem i pozbawieniem życia, szarpał za rękę, popychał, próbował uderzyć.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Pokrzywdzone powyżej piętnastego roku życia		

Tabela 10				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1265/08		
2	data wyroku	29 grudnia 2008 r.		
3	zarzut:	osoba pokrzywdzona rodzice	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od marca 2008 r. do 31 sierpnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		

4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 11				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1134/08		
2	data wyroku	12 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 1 stycznia 2008 r. do 21 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury domowe, groził pozbawieniem życia i zdrowia, znieważał.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 12				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 1082/08		
2	data wyroku	1 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dzieci	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej		

		wykonania na okres próby trzech lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt. 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Stosował przemoc fizyczną zarówno będąc trzeźwym, jak i pod wpływem alkoholu.

Tabela 13				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 863/08		
2	data wyroku	6 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury domowe, niszczył sprzęty wyposażenia domowego, kierował słowa wulgarne, groził spalaniem mieszkania, a także rzucił doniczką.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 14				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 491/09		
2	data wyroku	9 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Trzy miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej		

		wykonania na okres próby dwóch lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 2 i 5 przeproszenie pokrzywdzonej w terminie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się wyroku, powstrzymanie się od nadużywania alkoholu
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 15

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	II K 151/09		
2	data wyroku	12 sierpnia 2009 r.		
3	zarzut:	osoba pokrzywdzona konkubina (znajoma)	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Zmieniono kwalifikację prawną czynu i skazano na podstawie art. 157§2 KK.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Sąd nie uznał pokrzywdzonej za konkubinę, gdyż kontakty miały charakter sporadyczny pomimo silnej więzi emocjonalnej. Zarówno sprawca, jak i pokrzywdzona nawzajem się wyzywali. Pokrzywdzona urodziła oskarżonemu dwoje dzieci.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 16

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 1650/08		
2	data wyroku	22 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od sierpnia 2007 r. do 28 września 2008 r.
	opis działania	Uderzała rękami po całym ciele, wyzywała słowami wulgarnymi i		

	sprawcy	groziła pozbawieniem życia
4	wymiar kary	Cztery miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.
7	oskarżony	Kobieta (cóрка pokrzywdzonej)
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	Tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 17

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 1248/07		
2	data wyroku	18 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Wyzywał słowami wulgarnymi, groził śmiercią i wyrzuceniem z domu.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się,		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 18

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 1548/08		
2	data wyroku	6 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona troje dzieci żony	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od stycznia 2008 r. do 5 sierpnia 2008 r.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		

4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 2 i 8 zobowiązany do przeproszenia pokrzywdzonych oraz do nieużywania wobec nich, a także innych dzieci, przemocy fizycznej i psychicznej polegającej w szczególności na biciu, wyzywaniu, znieważaniu, grożeniu i zakłócaniu spokoju zamieszkania
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano areszt.
11	inne	Decydujące zeznania sąsiadów

Tabela 19				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 748/08		
2	data wyroku	14 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dziecko	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt. 6 i 7b – poddanie się leczeniu odwykowemu oraz opuszczenie lokalu wspólnie zajmowanego z pokrzywdzonymi		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 20				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 654/09		
2	data wyroku	23 lipca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.

		fizycznie	
	opis działania sprawcy	Agresywne zachowania wobec matki średnio co trzy dni, bardzo częste pobicia, uprzednio czterokrotnie skazany za znęcanie się nad matką	
4	wymiar kary	Jeden rok i cztery miesiące bezwzględnej kary pozbawienia wolności	
5	obowiązki	Brak	
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.	
7	oskarżony	Mężczyzna	
8	uzasadnienie sądu	Znęcanie fizyczne obejmuje przykładowo przypadki: bicia, duszenia, kopania, popychania, targania za włosy, wykręcania rąk, rzucania o ścianę lub podłogę, wiązania rąk lub nóg, wystawiania na wielkie zimo lub wielkie ciepło, zamykania w ciemnym lub ciasnym pomieszczeniu, zmuszania do pożycia seksualnego przy dzieciach, napastowania na ulicy lub miejscu pracy, molestowania seksualnego, opluwania, zmuszania do wykonywania upokarzających czynności, przypalania żelazkiem lub papierosem, niszczenia sprzętów domowych lub pamiątek rodzinnych, wyrzucania z domu, zarażania chorobą weneryczną lub HIV. Sprawca sprowadził własną matkę do roli niewolnicy i służącej.	
9	Niebieska Karta	Brak	
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.	
11	inne		

Tabela 21				
Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 1898/08		
2	data wyroku	18 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Nie odnotowano.		
4	wymiar kary	Ośiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 leczenie odwykowe (wskazano pkt. 5)		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	W szczególności jego zachowanie wypełniło znamiona występku znęcania się. Tego rodzaju zachowanie jak ustalone przez Sąd, powtarzające się systematycznie, nacechowane niechęcią i związane z okazywaniem lekceważenia, muszą być bowiem traktowane jako coś więcej niż tylko zniewaga i naruszenie nietykalności cielesnej. Zwraca przy tym uwagę bierna postawa pokrzywdzonej, która przez kilka lat poddawała się agresji oskarżonego. Nie zmienia tego faktu to, że pokrzywdzonej również zdarzało się uderzyć oskarżonego, czy też rzucić na podłogę taboret, trudno tu jednak mówić o wzajemności krzywd, tym bardziej, że ma ona przecież 72 lata, a raczej o tym, że		

		pokrzywdzona nie wytrzymywała agresji i poniżania ze strony syna.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 22

Sąd Rejonowy Wrocław Śródmieście

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	V K 2504/07		
2	data wyroku	9 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona syn	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania Nie odnotowano.
	opis działania sprawcy	Wyzywał go słowami wulgarnymi, groził pobiciem i pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Trzy miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego są dwie NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

lp	Sygn. Akt	Data wyroku	Płeć i uzależnienie sprawcy	Niebieska Karta	Inne
1	V K 2512/07	9 września 2008 r.	Mężczyzna	Jest	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności
2	V K 1659/08	19 listopada 2008 r.	Mężczyzna	Nie ma	Osiem miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze trzydziestu godzin miesięcznie
3	V K 1888/08	16 stycznia 2009 r.	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Nie ma	
4	V K 1066/08	19 grudnia 2008 r.	Mężczyzna, uzależniony od	Jest	Cztery miesiące

			alkoholu		pozbawienia wolności z zawieszeniem na dwa lata
5	V K 101/08	7 sierpnia 2008 r.	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Nie ma	Uprzednio karany
6	V K 1077/08	2 marca 2009 r.	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Nie ma	
7	V K 706/09	6 lipca 2009 r.	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Jest	
8	V K 1942/08	23 lutego 2009 r.	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu	Nie ma	
9	II K 238/09	8 maja 2009 r.	Mężczyzna	Nie ma	

Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	138	Liczba spraw udostępnionych do badania	31
Liczba oskarżonych, których skazano	31	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	5
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	0	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	1
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności/ograniczenia wolności	8	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	3
Liczba oskarżonych kobiet	1	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	8
Liczba oskarżonych mężczyzn	30	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	1
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	16		
Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia			
Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	138	Liczba spraw udostępnionych do badania	31
Liczba oskarżonych, których skazano	31	Liczba oskarżonych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego czynu	5

Liczba oskarżonych, których uniewinniono	0	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	1
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności/ograniczenia wolności	8	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	3
Liczba oskarżonych kobiet	1	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	8
Liczba oskarżonych mężczyzn	30	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	1
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	16		

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

Tabela 1				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 732/08		
2	data wyroku	15 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona była żona	rodzaj znęcania psychiczne	okres znęcania od kwietnia 2004 r. do 17 czerwca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, w trakcie których wyzywał ją słowami powszechnie uznanymi za obelżywe oraz kierował wobec niej groźby pozbawienia życia.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie na okres dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się, a pokrzywdzona wyraziła zgodę na umorzenie. Od roku nie ma awantur.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK; kilkanaście notatek dzielnicowego.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Wzorcowo prowadzona procedura NK.		

Tabela 2				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 25/05		
2	data postanowienia	6 październik 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka	rodzaj znęcania: psychiczne	okres znęcania od marca 2004 r. do grudnia 2004 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, w czasie których ubliżał żonie słowami wulgarnymi oraz groził jej pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Umorzenie z uwagi na niepoczytalność		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 3				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 690/08		
2	data wyroku	29 czerwca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 25 lipca 2000 r. do 16 października 2007 r.
	opis działania sprawcy	Psychicznie poprzez manipulację oraz fizycznie poprzez pobicia, przy czym powodował trzykrotnie złamania żeber i palców u rąk, w dniu 16 października 2008 r. poprzez kopanie butem z metalowym obcasem w stopę spowodował wieloodłamkowe złamanie policzka paznokciowego - powyżej siedmiu dni, ponadto groził pozbawieniem życia i zdrowia.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie na okres próby jednego roku		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		

11	inne	Rozwiedli się i pojednali, oskarżycielka posiłkowa wnosi o umorzenie ze względu na dzieci. Ośmioletnia córka przesłuchana w trybie art. 185b złożyła bardzo wyczerpujące zeznania. Mówi, że ją tata też często bije pasem po pupie bez powodu. Nie boi się go i kocha. Na protokole podpis dziewczynki. Biegła psycholog Maria Turska.
----	------	--

Tabela 4				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 1044/09		
2	data wyroku	28 grudnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2007r. do 21 maja 2009 r.
	opis działania sprawcy	Szarpanie, popychanie, kopanie, duszenie, straszenie nożem, grożenie, wyzywanie przy użyciu słów powszechnie uznanych za obelżywe, nękanie telefonami, szykanowanie, zakłócanie spokoju w nocy, naruszanie prywatności pokrzywdzonej.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Zawarto ugodę mediacyjną, jednak zaraz po niej doszło do kolejnej awantury.		

Tabela 5				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 802/09		
2	data wyroku	16 grudnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona była żona, córka	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 10 stycznia do 3 czerwca 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, podczas których stosował przemoc fizyczną polegającą na popychania, pluciu, poniżal, wyzywał i ubliżał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, demolował wspólnie zajmowane mieszkanie, zakłócał sen oraz groził pozbawieniem życia lub zdrowia.		
4	wymiar kary	Dwa lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie od nadużywania alkoholu, pkt. 6 poddanie się leczeniu odwykowemu w terminie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się wyroku, pkt 7a opuszczenia mieszkania przy ul.		

		..., pkt 7b powstrzymanie od kontaktowania z pokrzywdzonymi w miejscu ich zamieszkania oraz w odległości 300 m od tego miejsca w okresie próby.
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Oskarżony sam złożył wniosek o nałożenie na niego opisanych wyżej obowiązków w takiej właśnie treści. Pokrzywdzone się zgodziły.

Tabela 6				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 200/09		
2	data wyroku	9 lipca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 5 lutego 2009 r. do 16 lutego 2009 r.
	opis działania sprawcy	Znajdując się pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, podczas których wyzywał matkę słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, groził jej pozbawieniem życia i zdrowia.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy bezwzględnej kary pozbawienia wolności, recydywa, zaliczone pięć miesięcy aresztu		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	„W motywach do kodeksu karnego z 1932 r. czytamy, iż znęcaniem może być zarówno zadawanie razów, bicie, w ogóle sprawienie bólu fizycznego, jak też sprawianie ciężkich przykrości moralnych, zarówno jednorazowe jako też systematyczne, zarówno aktywne jak też polegające na zaniedbaniu, odmówieniu pożywienia itd. Słowem każde działanie nacechowane zamiarem krzywdzenia fizycznego lub moralnego w odpowiednich warunkach może być objęte pojęciem znęcania się. .. (powołanie się na aktualne orzecznictwo Sądu Najwyższego).		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Pięć miesięcy aresztu		
11	inne	Apelacja obrońcy wniesiona co do wysokości kary. Sąd Okręgowy uznał ją za oczywiście bezzasadną.		

Tabela 7				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 7/09		
2	data wyroku:	16 grudnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona cóрка	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od października 2004 r. do marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, podczas których zakłócał jej sen, niszczył wyposażenie mieszkania, wyzywał ją słowami powszechnie uznanymi za obelżywe oraz kierował wobec niej groźby pozbawienia życia, których pokrzywdzona się obawiała.		
4	wymiar kary	Osiem miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 poddanie się leczeniu odwykowemu, pkt 7 powstrzymanie się od przebywania w środowisku osób nadużywających alkohol		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i dobrowolnie poddał karze.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 8				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 467/09		
2	data wyroku	18 listopada 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od września 2008 r. do 15 maja 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, podczas których używał wobec nich słów powszechnie uznanych za obelżywe oraz groził im pozbawieniem życia lub zdrowia, przy czym groźby te wzbudziły w pokrzywdzonych uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie postępowania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe	Nie stosowano.		

	aresztowanie	
11	inne	

Tabela 9				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 132/08		
2	data wyroku	7 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona była małżonka	rodzaj znęcania psychiczne	okres znęcania od 22 marca 2007 r. do 20 lipca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, podczas których wyzywał ją słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, groził pozbawieniem życia, użyciem wobec niej siły fizycznej oraz spalaniem mieszkania.		
4	wymiar kary	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności z zaliczeniem aresztu stosowanego przez rok		
5	obowiązki:	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Zgodnie z utrwalonym w doktrynie i judykaturze poglądem znęcanie się oznacza zazwyczaj systematyczne powtarzające się zachowanie złożone z jedno lub wielorodzajowych czynności naruszających różne dobra np. nietykalność cielesną, godność, spokój psychiczny. Znęcanie psychiczne polega na dręczeniu psychicznym poprzez lżenie, wyszydzanie, straszenie lub zadawanie cierpień osobie pokrzywdzonej.		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano przez okres jednego roku.		
11	inne	Sąd Okręgowy utrzymał wyrok, w uzasadnieniu brak wykładni.		

Tabela 10				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 482/08		
2	data wyroku	17 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od października 2007 r. do 17 marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, podczas których używał przemocy fizycznej, uderzał w twarz i po całym ciele, szarpał za ramiona, popychał, rzucał w nią różnymi przedmiotami oraz stosował przemoc psychiczną, wyzywał słowami wulgarnymi powszechnie uznanymi za obelżywe, zakłócał wypoczynek nocny, utrudniał swobodne zamieszkanie, a ponad to kierował groźby pozbawienia życia i zdrowia.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		

5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, pkt 6 leczenie odwykowe
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Po wyroku oskarżony nie zaprzestał stosowania przemocy oraz spożywania alkoholu. Odwieszono wykonanie kary.

Tabela 11				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 92/08		
2	data wyroku	13 lipca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od lipca 2001 r. do 2003 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury, podczas których ubliżał, poniżał i wyzywał ją słowami powszechnie uznanymi za obelżywe , kierował groźby pozbawienia życia i zdrowia, niszczył sprzęty powszedniego użytku i ubrania, bił rękami, kopał, ciągnął za włosy.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 12				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 1183/07		
2	data wyroku	27 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córką, zięć	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od listopada 2006 r. do 8 czerwca 2007 r.
	opis działania	Wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, groził		

	sprawcy	pozbawieniem życia, wyganiał ich z mieszkania, zakłócał spokój nocny, w dniu 8 czerwca 2007 r. przy użyciu noża dokonał uszkodzenia ciała zięcia na okres poniżej siedmiu dni.
4	wymiar kary	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności, zaliczenie ośmiu miesięcy aresztu
5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Osiem miesięcy tymczasowego aresztowania
11	inne	Małoletni świadkowie, ośmioletni syn oraz jedenastoletnia córka przesłuchani w trybie 185 b KPK.

Tabela 13				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 812/06		
2	data wyroku	29 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żon	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od 29 lipca 2004 r. do 24 lutego 2006 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, w trakcie których znieważał żonę kierując do niej słowa powszechnie uznane za obelżywe, groził jej pozbawieniem życia, szarpał, , ciągnął za włosy oraz bił.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się i powiedział, że jest mu wstyd.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 14		
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa		
lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	VIII K 1630/06
2	data wyroku	17 września 2008 r.

3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwóch synów	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 kwietnia 2001 r. do 19 sierpnia 2002 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał ich, groził pozbawieniem życia oraz bił.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 15				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 1144/07		
2	data wyroku	20 lutego 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona ojciec, siostra	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2007 r. do czerwca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, podczas których stosował wobec nich przemoc fizyczną w postaci bicia po ciele, popychania oraz szarpania, poniżał ich plując w twarz, używając słów powszechnie uznanych za obelżywe oraz kierował groźby pozbawienia życia.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze 20 godzin		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Postępowanie mediacyjne		

Tabela 16				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 253/07		
2	data wyroku	13 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1997 r. do 11 grudnia 2002 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczywał awantury domowe, używał siły fizycznej bijąc i popychając żonę oraz kierował groźby pozbawienia życia.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Wykładnia przepisu przepisana z komentarza Marka oraz zacytowany wyrok SN z 11 lutego 2003 r. IV KKN 312/99.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Sąd okręgowy początkowo uchylił pierwszy wyrok z uwagi na brak obrońcy w trakcie całego postępowania. Ostatecznie wyrok utrzymany w mocy.		

Tabela 17				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	XIV K 768/08		
2	data wyroku	23 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córki	rodzaj znęcania: fizycznie psychicznie, nad córkami psychicznie	okres znęcania od 11 lipca 2006 r. do 25 marca 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczywał awantury domowe, popychał, szarpał i dusił, wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, zakłócał spokój ciszy nocnej, utrudniał wspólne zamieszkanie oraz kierował groźby pozbawienia życia; nad córkami – przy nich wszczywał awantury i kierował słowa obraźliwe oraz groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Jeden rok i dwa miesiące pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Art. 41a §1 KK zakaz kontaktu z pokrzywdzonymi w okresie pięciu lat		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Uzasadnienie liczące 44 strony w zakresie wykładni jest kopią poprzednio cytowanego, zawierającego wykładnię przedwojenną.		
9	Niebieska Karta	Brak		

10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Sprawa karna założona w trakcie sprawy rozwodowej. Jednak zdarzenie poprzedzające założenie sprawy miało miejsce po półtora roku od rozpoczęcia sprawy rozwodowej. Sąd okręgowy uznał zatem, że nie jest ona wszczęta pozornie lub w celach rozwodowych.

Tabela 18				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 444/08		
2	data wyroku	28 listopada 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od maja 2006 r. do 7 grudnia 2006 r.
	opis działania sprawcy	Bił pięściami po całym ciele, szarpał, wyzywał słowami wulgarnymi, wszczywał bez powodu awantury, kierował wobec niej groźby pozbawienia życia i zdrowia.		
4	wymiar kary	Umorzenie – niepoczytalny		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Zmiany w mózgu wywołane chorobą alkoholową.		

Tabela 19				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1670/05		
2	data wyroku	2 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, córka, syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 30 czerwca 2005 r. do 21 maja 2006 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczywał bez powodu awantury, używał przemocy fizycznej, słów powszechnie uznanych za obelżywe oraz groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Umorzenie na podstawie art. 17§1 pkt 5 KPK		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	Oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		

9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego są NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 20				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 542/07		
2	data wyroku	29 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania fizycznie psychicznie	okres znęcania od 5 kwietnia 2005 r. do 16 maja 2005 r.
	opis działania sprawcy	Szarpały, groziły popełnieniem przestępstwa, utrudniały wspólne zamieszkiwanie.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki:	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznały się.		
7	oskarżony	Dwie kobiety		
8	uzasadnienie sądu	Wykładnia na podstawie publikowanego orzecznictwa SN. Uznano, że przesuwanie mebli i przez to utrudnianie zamieszkania obiektywnie nie jest na tyle dolegliwe, żeby uznać je za znęcanie.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Wykładnię znęcania oraz brak dolegliwości podtrzymał sąd okręgowy. W zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa pokrzywdzona mówi o groźbach, wykręcaniu rąk oraz dręczeniu psychicznym.		

Tabela 21				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1250/03		
2	data wyroku	22 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona syn	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od października 2002 r. do 17 lutego 2003 r.
	opis działania sprawcy	Używając wobec niego obelżywych słów bił rękoma po głowie, kopał nogą w plecy, utrudniał wspólne zamieszkanie poprzez wyrzucanie rzeczy osobistych do śmieci oraz zamykanie drzwi wejściowych.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie	Brak dowodów, niewiarygodne zeznania pokrzywdzonego		

	sądu	nieakceptującego metod wychowawczych ojca. Nie udowodniono, aby go bił lub kopał.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 22				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 2132/06		
2	data wyroku	26 lutego 2008 r.		
3	zarzut:	osoba pokrzywdzona żona, pasierbica, dwóch synów	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 2000 r. do 15 listopada 2006 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, w trakcie których używał słów powszechnie uznanych za obelżywe, demolował mieszkanie, groził pozbawieniem życia i zdrowia, uderzał, popychał i szarpał.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności w zawieszeniu z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 23				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 437/09		
2	data wyroku	10 sierpnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona była żona	rodzaj znęcania psychicznie	okres znęcania od 1 stycznia 2007 r. do 8 stycznia 2009 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał bez powodu awantury, wyzywał używając słów powszechnie uznanych za obelżywe, niszczył sprzęty gospodarstwa domowego, groził pozbawieniem życia i uszkodzeniem ciała oraz w inny sposób złośliwie dręczył, w dniu 8 stycznia 2009 r. dwukrotnie skaleczył nożem - poniżej siedmiu dni.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa	Przyznał się.		

	oskarżonego	
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 24

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 470/08		
2	data wyroku	29 maja 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od września 2004 r. do 16 lutego 2008 r.
	opis działania sprawy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, w trakcie których używał słów uznanych powszechnie za obelżywe, groził pozbawieniem życia, popychał, wyganiał z mieszkania, utrudniał korzystanie z telefonu oraz w inny sposób złośliwie dręczył, w dniu 16 lutego 2008 r. uderzył swoją głową w nos pokrzywdzonej.		
4	wymiar kary	Dwanaście miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze dwudziestu godzin miesięcznie, zawieszone na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 25

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 529/09		
2	data wyroku	17 lipca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka, siostra, siostrzenica	rodzaj znęcania psychiczne fizycznie	okres znęcania od marca 2007 r. do 31 lipca 2009 r.
	opis działania sprawy	Bez powodu wszczynał awantury, w czasie których używał słów uznanych za obelżywe, groził pozbawieniem życia i zdrowia, niszczył sprzęty gospodarstwa domowego, znęcał się fizycznie nad siostrą szarpiąc, popychając, bijąc oraz fizycznie nad małoletnią popychając		

		wyzywając i w inny sposób dręcząc.
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze 24 godzin miesięcznie
5	obowiązki	
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna. uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego są dwie NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 26

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 148/09		
2	data wyroku	4 marca 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córką	rodzaj znęcania fizyczne psychiczne	okres znęcania od kwietnia 2007 r. do 9 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynała awantury, szarpała, uderzała, popychała, kopała, wyzywała używając słów powszechnie uznanych za obelżywe, groziła pozbawieniem życia i zdrowia.		
4	wymiar kary	Dwanaście miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze 30 godzin miesięcznie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.		
7	oskarżony	Kobieta		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 27

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1799/07		
2	data wyroku	16 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona dwie córki	rodzaj znęcania fizycznie psychicznie	okres znęcania od 2003 r. do dnia 6 sierpnia 2007 r.
	opis działania	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynała awantury domowe, w trakcie		

	sprawcy	których biła i szarpała córki, wyszydziała je i upokarzała oraz używała słów obelżywych.
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 4 wykonywania pracy zarobkowej, pkt 5 powstrzymania się od nadużywania alkoholu
6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.
7	oskarżony	Kobieta, uzależniona od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	Wykładnia znęcania się na podstawie publikowanego orzecznictwa SN
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Matka zaprzecza, jakoby biła dzieci, stwierdza jedynie, że młodszej dała czasem klapsa. Utrzymuje, że jest dobrą matką.

Tabela 28

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 641/07		
2	data wyroku	30 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2005 r. do 27 lutego 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, w trakcie których używał słów powszechnie uznanych za obelżywe, groził pozbawieniem życia, popychał, szarpał, uderzał.		
4	wymiar kary	Jeden rok i osiem miesięcy pozbawienia wolności (kara łączna bezwzględna)		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Stosowano przez rok.		
11	inne			

Tabela 29

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 979/07		
2	data wyroku	7 września 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania

		konkubina	psychiczne fizyczne	od października 2006 r. do 16 stycznia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, w trakcie których używał słów powszechnie uznanych za obelżywe, groził pozbawieniem życia, popychał, szarpał, uderzał.		
4	wymiar kary	Zmiana kwalifikacji na art. 217 KK i skazanie na trzy miesiące pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 30				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1072/08		
2	data wyroku	25 listopada 2008 r. r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania fizycznie psychicznie	okres znęcania od 2006 r. do 1 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Bezpodstawnie wszczynał awantury, w trakcie których ubliżał im słowami uznawanymi za obelżywe, poniżał, bił, szarpał, popychał, wielokrotnie groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Dobrowolne poddanie się karze		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 31				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 376/08		
2	data wyroku	29 października 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona syn konkubenta	rodzaj znęcania fizyczne psychiczne	okres znęcania od października 2007 r. do 4 grudnia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Biła po całym ciele powodując krwawe podbiegnięcia oraz zasinienia i obrażenia głowy.		
4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.		
7	oskarżony	Kobieta		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Zawiadomienie o biciu dziecka złożyła wychowawczyni dziecka.		

Tabela 32				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 1462/07		
2	data wyroku	18 czerwca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona rodzice	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od 1 stycznia 2007 r. do 2 lipca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał ich słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, szarpał, popychał, wyrzucał z domu, groził pozbawieniem życia, rzucał różnymi przedmiotami, w dniu 2 lipca 2007 r. uderzył plastikowym krzesłem matkę.		
4	wymiar kary	Umorzenie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna , leczy się, biegli orzekli, że nie ma potrzeby stosować środków zapobiegawczych.		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Rodzice nie chcieli ukarania syna, gdyż jego zachowanie znacznie się poprawiło, ale sąd nie umorzył warunkowo.		

Tabela 33				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 1716/07		
2	data wyroku	18 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 marca 2007 r. do 22 październik 2007 r.
	opis działania sprawcy	Będąc w stanie nietrzeźwości wszczynał awantury domowe w trakcie których wyzywał ją słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, groził pozbawieniem życia i zdrowia, w dniu 21 października 2007 r. bił żonę sprzączką od paska, kopał ją w brzuch oraz skoczył na plecy, a w dniu 22 października 2007 r. rzucił w nią krzesłem i żelazkiem, dusił, groził pozbawieniem życia oraz próbował dźgnąć nożem.		
4	wymiar kary	Sześć miesięcy pozbawienia wolności (kara bezwzględna)		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Sześć miesięcy aresztu zaliczone na poczet kary		
11	inne			

Tabela 34				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 1145/06		
2	data wyroku	12 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona syn konkubiny	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od listopada 2000 r. do 24 maja 2006 r.
	opis działania sprawcy	Wielokrotnie bił go otwartą ręką, pasem po głowie i całym ciele, wyzywał słowami wulgarnymi, nie wpuszczał do mieszkania, głodził i zabierał okulary.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak wykładni znęcania się.		
9	Niebieska Karta	Brak		

10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Małoletni przesłuchany w trybie art. 185 a KPK

Tabela 35				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 605/07		
2	data wyroku	25 listopada 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od maja 1995r. do kwietnia 2002 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, w czasie których bił ją, szarpał, kopał, wyganiał z domu, używał słów obelżywych.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Zeznania pokrzywdzonej i świadków niewiarygodne i niejednolite. Brak wykładni.		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Oskarżony również o 200 KK, ale również uniewinniony, gdyż pokrzywdzona podawała w różnym czasie różne okoliczności zachowań oskarżonego. Małoletni świadek przesłuchany w trybie art. 185 b KPK		

Tabela 36				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 670/08		
2	data wyroku	8 września 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, syn	rodzaj znęcania fizyczne psychiczne	okres znęcania od 2003 r. do 31 maja 2006 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wszczynał bez powodu awantury, w trakcie których używał przemocy wobec pokrzywdzonych w postaci popychania, szarpania za ubrania, zadawania ciosów rękami, znieważał i ubliżał używając słów powszechnie uznanych za obelżywe, groził pozbawieniem życia używając przy tym noża oraz złośliwie utrudniał żonie codzienne życie poprzez celowe niszczenie lub uszkodzanie rzeczy przez nią używanych.		
4	wymiar kary	Umorzenie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		

7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu
8	uzasadnienie sądu	„Pokrzywdzeni na rozprawie w dniu dzisiejszym oświadczyli, że wnoszą o umorzenie postępowania, bowiem pojednali się z oskarżonym, który obecnie nie nadużywa alkoholu, opiekuje się ojcem, utrzymuje z pokrzywdzonymi stały kontakt. Pokrzywdzona oświadczyła, że małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód, nie mieszkają razem i jej wolą jest zakończenie wszelkich spraw sądowych. Ponadto oświadczyła, że odmówi składania zeznań. Sąd biorąc pod uwagę fakt, iż strony konfliktu pojednały się i ich wolą jest zakończenie spraw sądowych oraz z uwagi na dobro wspólnych dzieci, uwzględnił wniosek pokrzywdzonych. Należy również wskazać na głębokie podłoże tego konfliktu, który wobec tego, że strony nie mieszkają już razem zakończył się. W ocenie sądu jednak zasadną podstawą prawną takiego rozstrzygnięcia może być tylko art. 1 §2 KK w zw. z art. 17 §1 pkt. 3 KPK”.
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 37

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 471/08		
2	data wyroku	12 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od 1 stycznia 2005 r. do 13 grudnia 2006 r.
	opis działania sprawcy	Będąc pod wpływem alkoholu wyzywał ją słowami wulgarnymi, szarpał, popychał, groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Warunkowe umorzenie na okres próby dwóch lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Pokrzywdzona pojednała się ze sprawcą.		

Tabela 38

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 136/08		
2	data wyroku	9 kwietnia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona	rodzaj znęcania	okres znęcania

		żona	psychicznie	od czerwca 2005 r. do 12 czerwca 2006 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał z nią awantury, ubliżał jej wulgarnymi słowami oraz groził zrobieniem krzywdy.		
4	wymiar kary	Uniewinnienie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	<p>„Dla ustalenia zaistnienia znamion tego przestępstwa konieczne jest bowiem nie tylko wykazanie negatywnie postrzeganych przez pokrzywdzoną działań czy też zaniechań oskarżonego, ale nadto kierunkowość w tym zachowaniu, które stanowić ma wyraz chęci zadania cierpienia psychicznego innej osobie i w tymże właśnie celu jest podejmowane”.</p> <p>„Za znęcanie się nie można uznać zachowania się sprawcy, które nie powoduje u ofiary poważnego bólu fizycznego lub cierpienia moralnego”... „Z kolei w ocenie sądu brak jest podstaw do uznania, iż stwierdzenie oskarżonego przytoczone przez pokrzywdzoną „ja ci pokażę” stanowi wyraz jego złych intencji, z uwagi na zbyt szeroki zakres znaczeniowy tego zwrotu oraz brak wskazania kontekstu sytuacyjnego jego wypowiedzenia”.</p>		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 39

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 114/08		
2	data wyroku	21 stycznia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od października/listopada 1986 r. do 5 czerwca 2006 r.
	opis działania sprawcy	Uderzał pięściami po głowie, plecach, szarpał się, wszczynał bez powodu awantury, używał wobec wymienionej słów powszechnie uznanych za obelżywe, chował różne przedmioty domowe, groził wymienionej pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Umorzenie – oskarżony zmarł.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak, pomimo że z akt wynika, że żona wzywała policję.		

10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	

Tabela 40

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 498/08		
2	data wyroku	5 maja 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona rodzice	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od 4 października 2006 r. do 19 lipca 2007 r.
	opis działania sprawcy	Groził im pozbawieniem życia, popychał i szarpał za ubranie, uderzał rękoma po ciele oraz używał wobec nich wulgarnego słownictwa, przy czym jego zdolność do rozpoznania znaczenia czynu oraz kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona.		
4	wymiar kary	Nie odnotowano.		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 41

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 401/08		
2	data wyroku	4 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od kwietnia 2003 r. do 19 czerwca 2006 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury, podczas których używał wobec pokrzywdzonej słów powszechnie uznanych za obelżywe, poniżał ją, a nadto stosował przemoc fizyczną poprzez szarpanie i wykręcanie rąk		
4	wymiar kary	Umorzenie na podstawie art. 60 §4 KPK w zw. z art. 17§1 pkt 9		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	„Przez znęcanie się należy rozumieć różnorakie zachowania się sprawcy, które jako całość polegają na intensywnym i dotkliwym zadawaniu bólu fizycznego lub zadawaniu cierpień psychicznych osobie pokrzywdzonej		

		w celu jej udręczenia, poniżenia lub dokuczenia albo wyrządzenia jej innej przykrości, bez względu na rodzaj pobudek. Może polegać również na niszczeniu mienia. O uznaniu za znęcanie zachowania sprawiającego ból fizyczny lub dotkliwe cierpienia moralne ofiary powinna decydować ocena obiektywna, a nie subiektywne odczucie pokrzywdzonej.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Pokrzywdzona odmówiła zeznań i wniosła o umorzenie postępowania. Oświadczyła, że w przypadku zmiany kwalifikacji prawnej czynu na art. 216 KK nie wystąpi w sprawie jako oskarżycielka prywatna.

Tabela 42

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 448/08		
2	data wyroku	8 lipca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, dwóch synów	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od listopada 1987 r. do października 2002 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał bezpodstawnie awantury, poniżał ją, wyzywał używając słów powszechnie uznanych za obelżywe, popychał i bił; dzieci - tak samo tylko od 1992 r. i od 1999 r.		
4	wymiar kary	Umorzenie warunkowe na okres jednego roku próby		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przeprosił pokrzywdzonych na rozprawie.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Wieloletnie znęcanie z wielokrotnym pobiciem zarówno żony, jak i dzieci. Strony po rozwodzie.		

Tabela 43

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 411/08		
2	data wyroku	27 sierpnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona była żona, córka	rodzaj znęcania fizycznie psychicznie	okres znęcania od 19 września 2006 r. do 27 stycznia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał je słowami wulgarnymi, poniżał ich godność osobistą, szarpał za ubranie, popychał, groził pozbawieniem życia, dusił.		
4	wymiar kary	Umorzenie – art. 17 §1 pkt. 3 KPK		

5	obowiązki	Brak
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Kryterium przedmiotowo – podmiotowe zachowania się sprawcy na pewno nie może ograniczać się do systematyczności lub zwartego czasowo lub miejscowo zdarzenia, jeżeli nie towarzyszy temu intensywność, dotkliwość i poniżenie w eskalacji ponad miarę. Czasookres czynu popełnionego przez oskarżonego był krótki. Czyn zarzucany oskarżonemu obejmował cztery miesiące. W okresie tym nie udokumentowano żadnych obrażeń ciała. Zachowanie oskarżonego nie charakteryzowało się drastycznością. Zachowanie oskarżonego ograniczało się do używania słów wulgarnych oraz popychania pokrzywdzonych.
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.
11	inne	Żona prowokowała męża do negatywnych zachowań. Nie akceptowała jego życiowej postawy. Nie znęcała się nad nim, ale była powodem jego postępowania.

Tabela 44

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	VIII K 352/08		
2	data wyroku	6 maja 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od stycznia 2006 r. do 4 lipca 2006 r.
	opis działania sprawcy	Wszczytał awantury, groził jej pozbawieniem życia, używał w stosunku do niej rękoczynów, wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe.		
4	wymiar kary	Umorzenie		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Pojednali się i zawarli ugodę mediacyjną. Zgodnie wniesli o umorzenie.		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 45

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy
1	sygn. akt	VIII K 151/08

2	data wyroku	17 kwietnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od 1 stycznia 1995 r. do 14 marca 2006 r.
	opis działania sprawcy	Wyzywał ją używając słów powszechnie uznanych za obelżywe, szarpał, popychał, uniemożliwiał korzystanie z kuchni i rzucał w nią różnymi przedmiotami.		
4	wymiar kary	Umorzenie z uwagi na niepoczytalność		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	W aktach postępowania przygotowawczego jest NK.		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Opinia psychiatrów wyklucza udział oskarżonego w rozprawie również w przyszłości.		

Tabela 46

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 26/09		
2	data wyroku	29 października 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania fizycznie psychicznie	okres znęcania od stycznia 1998 r. do 9 października 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, szarpał, uderzał, popychał, wyzywał używając słów powszechnie uznanych za obelżywe.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy ograniczenia wolności w wymiarze 24 godzin miesięcznie		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne			

Tabela 47				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 935/07		
2	data wyroku	7 stycznia 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona rodzice	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od grudnia 2003 r. do 3 stycznia 2007 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, w trakcie których używał wobec nich słów powszechnie uznanych za obelżywe, a ponadto używał przemocy fizycznej w postaci popychania i szarpania.		
4	wymiar kary:	Jeden rok bezwzględnej kary pozbawienia wolności		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	inne	Akt zastępcze		

Tabela 48				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 2301/07		
2	data wyroku	3 grudnia 2009r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona córką	rodzaj znęcania psychicznie fizycznie	okres znęcania od kwietnia 2007 r. do 16 września 2007 r.
	opis działania sprawcy	Biła siedmioletnią córkę kapciami i innymi przedmiotami po głowie, twarzy i innych częściach ciała, zwracała się do niej w sposób wulgarny, pozwalając, by córka była świadkiem awantur pomiędzy nią a konkubentem, krzyczała bez powodu, nie opiekowała się nią należycie oraz inaczej złośliwie niepokoiła. Opis zmieniony przez sąd: biła rękami po głowie, twarzy i innych częściach ciała, szarpała za włosy i używała słów wulgarnych i poniżających w swej treści.		
4	wymiar kary	Dziesięć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Brak		
6	postawa oskarżonego	Nie przyznała się.		
7	oskarżony	Kobieta		
8	uzasadnienie sądu	W pojęciu znęcania się zawarte jest odczuwanie przez sprawcę, że jego zachowania są dla ofiary dolegliwe i poniżają ją przed sprawcą (wyrok SA w Krakowie II Aka 40/98 KZS 1998 z. 4-5, poz. 53). Wypowiadanie cykliczne i wielokrotnie pod adresem pokrzywdzonej słów „żryj k., w., myj się k.” w obecności innych osób, powtarzalne		

		stosowanie przemocy względem niej w postaci szturchania, szarpania za włosy, uderzanie rękami po głowie, twarzy i innych częściach ciała, w ocenie sądu należy uznać za zachowania, które z punktu widzenia obiektywnych kryteriów stanowiły jakościowo inne zachowanie aniżeli zwyczajne (incydentalne) znieważanie czy naruszanie nietykalności cielesnej, czy też działanie w ramach kontratypu karcenia małoletnich.
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Aresztowana przez trzy miesiące
11	inne	Wyrok sądu okręgowego z dnia 25 marca 2010 r. X Ka 149/10 uchyla wyrok sądu pierwszej instancji i umarza postępowanie na podstawie art. 17§1 pkt. 3 w zw. z art. 1§2 KK. Uzasadnienie: „na gruncie – ksero”.

Tabela 49				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 351/99		
2	data wyroku	26 marca 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona żona, pasierbica	rodzaj znęcania fizycznie moralnie	okres znęcania od stycznia 1993 r. do października 1998 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, w czasie których bił ją rękami po całym ciele i kopał, ubliżał słowami wulgarnymi, groził pozbawieniem życia.		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby trzech lat		
5	obowiązki			
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.		
7	oskarżony	Mężczyzna		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	Inne	Choroba nowotworowa oskarżonego przyczyną długości trwania postępowania. Akt oskarżenia z marca 1999 r.		

Tabela 50				
Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa				
lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1816/07		
2	data wyroku	25 lutego 2009 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona konkubina	rodzaj znęcania psychiczne fizyczne	okres znęcania od lutego 2004 r. do 31 sierpnia 2005 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury, podczas których bił ją pięściami po całym ciele, kopał oraz używał wobec niej wulgarного słownictwa.		

4	wymiar kary	Jeden rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby pięciu lat
5	obowiązki	Art. 72§1 pkt. 7a powstrzymanie się od kontaktowania osobistego i telefonicznego z pokrzywdzoną
6	postawa oskarżonego	Nie przyznał się.
7	oskarżony	Mężczyzna
8	uzasadnienie sądu	Brak
9	Niebieska Karta	Brak
10	tymczasowe aresztowanie	Dwa miesiące aresztu
11	inne	

Tabela 51

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

lp	sprawa	Opis sprawy		
1	sygn. akt	III K 1115/08		
2	data wyroku	5 grudnia 2008 r.		
3	zarzut	osoba pokrzywdzona matka	rodzaj znęcania fizyczne psychiczne	okres znęcania od czerwca 2001 r. do 2 września 2008 r.
	opis działania sprawcy	Wszczynał awantury pod wpływem alkoholu, podczas których popychał, szarpał, bił otwartą dłońią po twarzy i całym ciele, rzucał przedmiotami tj. kubki, talerze, a nawet noże, dusił, niszczył przedmioty, groził pozbawieniem zdrowia i życia, wyzywał słowami obelżywymi, poniżał		
4	wymiar kary	Jeden rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat		
5	obowiązki	Art. 72 §1 pkt. 5 powstrzymanie się od nadużywania alkoholu		
6	postawa oskarżonego	Nie odnotowano.		
7	oskarżony	Mężczyzna, uzależniony od alkoholu		
8	uzasadnienie sądu	Brak		
9	Niebieska Karta	Brak		
10	Tymczasowe aresztowanie	Nie stosowano.		
11	Inne	Oskarżony stawiał się na rozprawę główną pod wpływem alkoholu. Dostał 500 zł grzywny.		

Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa

Liczba spraw z art. 207 §1 KK prawomocnie zakończonych w latach 2008 – 2009	x	Liczba spraw udostępnionych do badania	51
Liczba oskarżonych, których skazano	46	Liczba oskarżonych, którzy przyznali	13

		się do popełnienia zarzucanego czynu	
Liczba oskarżonych, których uniewinniono	5	Liczba skazanych, którym nałożono obowiązki z art. 72§1 pkt 7a i/lub 7b	3
Liczba oskarżonych, wobec których orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności	8	Liczba skazanych wyłącznie za znęcanie psychiczne	5
Liczba oskarżonych kobiet	5	Liczba spraw, w których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty	11
Liczba oskarżonych mężczyzn	46	Liczba spraw, w których zastosowano tymczasowe aresztowanie	5
Liczba oskarżonych działających pod wpływem alkoholu	30		

BIBLIOGRAFIA

- Abwender D., Hough K., *Interactive Effects of Characteristics of Defendant and Mock Juror on U.S. Participants' Judgement and Sentencing Recommendations*, „The Journal of Social Psychology” 2001, nr 14
- Allred K.G., *Złość i odwet w konflikcie. Znaczenie atrybucji*, [w:] (red.) M. Deutsch, P. Coleman, *Rozwiązywanie konfliktów*, Kraków 2005 r.
- Andrejew I., *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1980 r.
- Andrejew I., *Ustawowe znamiona przestępstwa*, Warszawa 1959 r.
- Badura-Madej W., Dobrzyńska – Mesterhazy A., *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Kraków 2000 r.
- Bafia J., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1971 r.
- Balawajder K., *Konflikty interpersonalne*, Katowice 1992 r.
- Bałtruszajtys G., Kolarzowski J., Paszkowska M., Rajewski K., *Wybór źródeł do Historii prawa sądowego czasów nowożytnych*, Warszawa 1996 r.
- Banasiuk J. (red.), *Czy Polska powinna ratyfikować Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej? Raport Instytutu Ordo Iuris*, Warszawa 2014 r.
- Baranowski B., *Sprawy obyczajowe w sądownictwie wiejskim w Polsce w wieku XVII i XVIII*, Łódź ; Wrocław 1955 r.
- Bień-Kacała A., *Zasada równości*, [w:] *Na straży państwa prawa. Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, (red.) L. Garlicki, M. Derlatka, M. Wiącek, Warszawa 2016 r.
- Bieńkowska E., *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE*, Warszawa 2014 r.
- Bieńkowska E., *Europejski Trybunał Sprawiedliwości o mediacji w sprawach przemocy w rodzinie*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 4
- Bieńkowska E., *Mediacja w polskim systemie prawa karnego – czy rzeczywiście jest instytucją dla ofiar przestępstwa?*, [w:] L. Mazowiecka (red.), *Mediacja karna jako instytucja ważna dla pokrzywdzonego*, Warszawa 2013 r.
- Bieńkowska E., *Od dyskryminacji do przestępstwa z nienawiści (wybrane zagadnienia prawa międzynarodowego)*, [w:] L. Mazowiecka (red.), *Ofiary przestępstw z nienawiści*, Warszawa 2013 r.
- Bieńkowska E., *Zagadnienia wstępne – o genezie, istocie i znaczeniu Konwencji*, [w:] (red.) E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, *Konwencja Rady Europy o przeciwdziałaniu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Komentarz*, Warszawa 2016 r.

- Bieńkowska E., Mazowiecka L., *Ochrona danych osobowych i wizerunku ofiar przestępstwa*, Warszawa 2014 r.
- Bieńkowska E., Mazowiecka L., *Uprawnienia pokrzywdzonego przestępstwem*, Warszawa 2011 r.
- Błachut J., *Sądowy wymiar kary wobec kobiet*, Kraków 1988 r.
- Błachut J., *Problemy związane ze statystycznym opisem przestępczości w oparciu o dane statystyk policyjnych*, [w:] *Archiwum Kryminologii T. XXV Warszawa/1999 – 2000*
- Błachut J., *Problemy związane z pomiarem przestępczości*, Warszawa 2007 r.
- Błachut J., *Wpływ wprowadzenia art. 178a KK na obraz zjawiska przestępczości i prawnokarnej reakcji na nią*, [w:] (red.) Krzysztof Krajewski, *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Warszawa 2007 r.
- Błachut J., Gaberle A., Krajewski K., *Kryminologia*, Gdańsk 2007 r.
- Bourdieu P., *Męska dominacja*, Warszawa 2004 r.
- Brown K., Herbert M., *Zapobieganie przemocy w rodzinie*, Warszawa 1999 r.
- Buchała K., *Prawo karne materialne*, Warszawa 1980 r.
- Budrowska A., Duch – Krzysztoszek D., Titkow A., *Szklany sufit. Bariery i ograniczenia kariery kobiet*, (red.) A. Titkow, Warszawa 2003 r.
- Budyn – Kulik M., *Zabójstwo tyrana domowego. Studium prawnokarne i wiktymologiczne*, Lublin 2005 r.
- Chinkin C., *Case law of European Court of Human Rights on violence against women*, Strasbourg 2009 r.
- Cichla J. (red.), *Wybrane aspekty przemocy. Diagnostyka i profilaktyka*, Toruń 2009 r.
- Czarkowska M., *Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet w rodzinie*, Warszawa 2014 r.
- Czeszejko – Sochacki Z., *Rodzina jako przedmiot ochrony prawnokarnej*, „Państwo i Prawo” 1971, nr 1 .
- Dalton C., Schneider E., *Battered Women and the Law*, New York 2001 r.
- Deutsch M., Coleman P.T., *Rozwiązywanie konfliktów*, Kraków 2005 r.
- Doherty N., Guyler M., *Mediacja i rozwiązywanie konfliktów w pracy*, Warszawa 2010 r.
- Drewicz M., *Glosa do wyroku ETPCz z dnia 9 czerwca 2009 r. (skarga nr 33401/02)*, Warszawa 2010 r.
- Duch – Krzysztoszek D., *Kto rządzi w rodzinie*, Warszawa 2007 r.
- Dudka K., *Środki zapobiegawcze stosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie*, 2006 r.
- Falandysz L., *Pokrzywdzony w prawie karnym i wiktymologii*, Warszawa 1980 r.
- Folger J.P., Pool M.S., Stutman R.K., *Konflikt i interakcja* [w:] (red.) J. Stewart, *Mosty*

- zamiast murów. O komunikowaniu się między ludźmi*, Warszawa 2000 r.
- Frączek A. F., *Studia nad uwarunkowaniami i regulacją agresji interpersonalnej*, Wrocław 1986 r.
- Freud Z., *New introductory lectures on psychoanalysis*, New York 1933 r.
- Fuszara M., *Rodzina w sądzie*, Warszawa 1994 r.
- Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2000 r.
- Garlicki L., Hofmański P., Wróbel A., *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Komentarz do artykułów 1-18, t. I*, (red.) L. Garlicki, Warszawa 2010 r.
- Grocholewski Z., *Karta praw rodziny w perspektywie zamierzonego celu*, Toruń 1999 r.
- Gruszczyńska B., *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekt prawnokryminologiczny*, Warszawa 2007 r.
- Górniok O. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2004 r.
- Góral R., *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2005 r.
- Guziejewska A. M., *Publicznoprawne definicje rodziny – zarys problematyki*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2011, nr 1
- Hanausek T., *Przemoc jako forma działania przestępnego*, Kraków 1966 r.
- Herman J. L., *Przemoc. Uraz psychiczny i powrót do równowagi*, Gdańsk 1998 r.
- Herzberger S., *Przemoc domowa. Perspektywa psychologii społecznej*, Warszawa 2002 r.
- Hołyst B., *Przemoc w życiu codziennym*, Warszawa 1997 r.
- Hypś S., *Objaśnienia do art. 206-211a*, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I*, (red.) M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2013 r.
- Informacje o wynikach kontroli „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przez administrację publiczną”, NIK Warszawa 2012 r.
- Informator dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 2012 r.
- Jakimko W., *Postępowanie przyspieszone w hiszpańskim procesie karnym*, „Przegląd Sądowy” 2009, nr 3
- James R.K., Gilliland B.E., *Strategie interwencji kryzysowej*, Warszawa 2005 r.
- Jaworski W. L., *Kodeks cywilny austriacki*, Kraków 1905 r.
- Jędrzejewski Z., *Usytuowanie zamiaru ewentualnego w strukturze przestępstwa*, [w:] *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Andrzejowi Markowi*, Warszawa 2010 r.
- Jundziłł J., *Wzorce i modele wychowania w rodzinie rzymskiej okresu III w. p.n.e – III .n.e.*, Bydgoszcz 2001 r.
- Kacprzak L., *Przemoc i agresja a oddziaływanie społeczno– wychowawcze*, Piła 2005 r.
- Katz J., *Paradoks macho*, tł. M. Danicka, Warszawa 2012 r.

- Kiełtyka A., Ważny A., *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2012 r.
- Kocik L., *Rodzina w obliczu wartości i wzorów ponowoczesnego świata*, Kraków 2006 r.
- Kopińska J., *Czy Bóg wybaczy siostrze Bernardecie*, Warszawa 2015 r.
- Kordaczuk – Wąs M., *Zintegrowany System Monitorowania Przypadków Przemocy w Rodzinie. Doświadczenie hiszpańskie*, Warszawa 2011.
- Królikowski M., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I*, Warszawa 2013 r.
- Kubacka-Jasiecka D., Lipowska – Teutsch A. (red.), *Wobec przemocy*, Kraków 1997 r.
- Kulesza C., *Za i przeciw mediacji w sprawach karnych na gruncie aktualnej regulacji prawnej*, [w:] L. Mazowiecka, *Mediacja karna jako forma sprawiedliwości naprawczej*, Warszawa 2011 r.
- Kunicka – Michalska B., Wojciechowska J., *Przestępstwa przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności oraz czci i nietykalności cielesnej*, Warszawa 2001 r.
- Kurek A., *Rodzaje przemocy*, Elbląg 2011 r.
- Lazarus A., *Mity na temat małżeństwa*, Gdańsk 2008 r.
- Liberska H., Matuszewska M., *Małżeństwo. Męskość, kobiecość, miłość, konflikt*, Poznań 2001 r.
- Makarewicz J., *Projekt wstępny części szczegółowej kodeksu karnego*, Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej Sekcja Prawa Karnego. Tom IV Zeszyt II, Lwów 1926 r.
- Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem*, Lublin 2012 r.
- Mandal E., *Miłość, władza i manipulacja w bliskich związkach*, Warszawa 2011 r.
- Mandylis B., *Opinia do ustawy o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka*, Warszawa 2014 r.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa ; Kraków 2010 r.
- Mazowiecka L. (red.), *Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiar przestępstw w zakresie ochrony*, Warszawa 2015 r.
- Mazowiecka L., *Kompensata państwowa dla ofiar przestępstw w Polsce. Teraźniejszość i przyszłość*, Warszawa 2013 r.
- Mazowiecka L. (red.), *Mediacja karna jako forma sprawiedliwości naprawczej*, Warszawa 2011 r.
- Mazowiecka L.(red.), *Mediacja karna jako instytucja ważna dla pokrzywdzonego*, Warszawa 2013 r.
- Mazowiecka L.(red.), *Ofiary przestępstw z nienawiści*, Warszawa 2013 r.

- Mazur J., *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Warszawa 2002 r.
- Melibruda J., *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Warszawa 2009 r.
- Melibruda J., *Oblicza przemocy*, Warszawa 1993 r.
- Michalska K., *Niebieskie Karty w pomocy społecznej*, „Niebieska Linia” 2003, nr 1
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Kraków 2006 r.
- Muszyńska A., [w:] *Kodeks Karny. Część szczególna. Komentarz*. J.W. Giezek (red.), Warszawa 2014 r.
- Niemiecki kodeks cywilny obowiązujący od 1 stycznia 1900 r.*, tł. W. Zieliński, Bytom 1900 r.
- Nisenson J., Siewierski M., *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach z komentarzem i orzecnictwem Sądu Najwyższego*, Warszawa 1935 r.
- Nordhelle G., *Mediacja. Sztuka rozwiązywania konfliktów*, Gdańsk 2010 r.
- Nowakowska U., Kępka A., Chańska W., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Warszawa 2005 r.
- Okolski A., *Podręcznik dla sądów gminnych Królestwa Polskiego*, Warszawa 1877 r.
- Pabjan T., *Autonomia konfliktu. Między nowym ateizmem a teologią nauki*, Kraków 2016 r.
- Pałęcka A., Szczodry H., *Hipermacierzyństwo – na przykładzie matek osób z niepełnosprawnością intelektualną* [w:] *Kobiety w społeczeństwie polskim* red. A. Pałęcka, H. Szczodry, M. Warat, Kraków 2011 r.
- Pankowska D., *Wychowanie a role płciowe*, Gdańsk 2005 r.
- Paprzycki L.K., *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz*, Warszawa 2013 r.
- Pietrzak H., *Agresja, konflikt, społeczeństwo*, Tyczyn 2000 r.
- Piotrowska-Marchewa M., *Sytuacja kobiet na ziemiach polskich w XIX wieku – przegląd stanu badań*, [w:] *Dzieje kobiet w Polsce. Dyskusja wokół przyszłej syntezy*, (red.) K. A. Makowski, Poznań 2014 r.
- Pleck E., *Domestic Tyranny. The Making of Social Policy Against Family Violence From Colonial Times to the Present*, New York 2001 r.
- Płatek M., *Karnoprawne modele przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, [w:] *Archiwum Kryminologii* T. XXIX-XXX/2007-2008
- Płatek M., *Kulturowe i prawne przesłanki zwalniania i zapobiegania przestępstwom przemocy w rodzinie* [w:] B. Bieńkowska (red.), *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym*, Warszawa 2009 r.
- Płatek M., *Miejsce kobiet w prawie w ujęciu historycznym*, [w:] *Gender wizerunek kobiet i mężczyzn w kulturze*, Kraków 2005 r.
- Płatek M., *Prawnokarna ochrona praw kobiet*, (red.) Lena Kondratiewa-Bryzik, Wojciech Sokolewicz, [w:] *Prawa kobiet we współczesnym świecie*, Wydawnictwo Sejmowe,

Warszawa 2011 r.

- Płatek M., *Prawnoporównawcze aspekty projektu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, [w:] Studia Iuridica XLIV/2005
- Płatek M., *Rewizja poglądów na temat konfliktu jako własności. Przeszkody we wprowadzeniu procedur sprawiedliwości naprawczej i sposoby ich pokonywania z punktu widzenia polskiej praktyki prawnej*, Archiwum Kryminologii T. XXVIII/2005-2006
- Płatek M., *Rzecz o bezpieczeństwie kobiet w prawie karnym*, [w:] Czarna księga kobiet, Warszawa 2007 r.
- Płatek M., *Zakaz karcenia fizycznego jako forma stosowania środków wychowawczych*, [w:] Konferencja naukowa, „Przemoc w rodzinie – publiczna tajemnica czy publiczny problem”, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa, 2004 r.
- Płatek M., *Związki partnerskie a Konstytucja RP – wykluczone, możliwe czy konieczne?*, [w:] *Sprawozdanie Debata Związki partnerskie, a Konstytucja RP – wykluczone, możliwe czy konieczne*, Warszawa 2013 r.
- Pospiszyl I., *Przemoc w rodzinie*, Warszawa 1998 r.
- Projekt Kodeksu karnego w redakcji przyjętej w drugim czytaniu w sekcji prawa karnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej, *Uzasadnienie części szczególnej*, Tom V Zeszyt 4, Warszawa 1930 r.
- Prusinowska – Marek A., *Interwencja w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą. Poradnik dla osób pracujących z dzieckiem i rodziną*, Warszawa 2013 r.
- Radecki W., *Nowy czeski kodeks karny*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 7 -8 .
- Ratajczak A., *Przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży w systemie polskiego prawa karnego*, Warszawa 1980 r.
- Reilly F., *Diabelskie nasienie*, tł. Z. Kunert, Warszawa 2011 r.
- Rejman G., *Teorie i formy winy*, Warszawa 1980 r.
- Rosenberg M.B., *Porozumienie bez przemocy*, Warszawa 2003 r.
- Różycka – Jaroń R., *Karcenie dzieci — czyn zabroniony, czy okoliczność uchylająca bezprawność?*, Warszawa 2011 r.
- Sasal H., *Ludzie pomagają ludziom. Niebieskie Karty po dwóch latach*, „Niebieska Linia” 2001, nr 2
- Savage S., Boyd – MacMilan E., *Konflikt w relacjach zrozumieć i przezwyciężyć*, Poznań 2012 r.
- Sękowska-Kozłowska K., *Kontrola implementacji konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet*, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego i Porównawczego”, Vol. VII, 2009, str. 121-146
- Skuza S., *Stereotypowy obraz kobiety w paremiach oraz frazeologii polskiej i włoskiej*,

Poznań 2012 r.

- Siemieńska R., *Rola rodziny w sferze życia publicznego i prywatnego. Akceptowane modele i czynniki je kształtujące*, [w:] (red.) J. Mikulska, P. Boski, *Męskość - kobiecość w perspektywie indywidualnej i kulturowej*, Warszawa 1999 r.
- Sierpowska I., *Ustawa o pomocy społecznej. Komentarz*, Warszawa 2009 r.
- Siewierski M., *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. Komentarz*, Warszawa 1958 r.
- Skorupska A., Skowroński D., *Skrypt do prowadzenia zajęć*, Warszawa 2001 r.
- Skrzydło W., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2013 r.
- Sokołowski T., *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2012 r.
- Spierenburg P., *The Broken Spell. A cultural and anthropological history of preindustrial Europe*, New Brunswick 1991 r.
- Spurek S., *Izolacja sprawcy przemocy w rodzinie od ofiary*, Warszawa 2013 r.
- Spurek S., *Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, Warszawa 2012 r.
- Spurek S., *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2008 r.
- Stark B., *International Family Law*, Aldershot 2005 r.
- Stefański R. A., *Prawo karne materialne. Część szczególna*, Warszawa 2009 r.
- Stewart J. (red.), *Mosty zamiast murów. O komunikowaniu się między ludźmi*, Warszawa 2000 r.
- Stubbs J., Powell D., *Domestic Violence. Impact of Legal Reform in NSW*, Sydney 1989 r.
- Suwaj P. J., *Konflikt interesów w administracji publicznej*, Warszawa 2009 r.
- Szczepanik R., *Stawanie się recydywistą. Kariery instytucjonalne osób powracających do przestępczości*, Łódź 2015 r.
- Szewczyk M., *Objaśnienia do art. 206 - 211 [w:] A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Tom II*, Kraków 2006 r.
- Szluz B. (red.), *Przemoc - kontekst społeczno-kulturowy*, Rzeszów 2007 r.
- Świda W., *Prawo karne. Część szczególna*, Warszawa; Wrocław 1980 r.
- Święch K., *Status rodziny w Konstytucji RP*, Warszawa 2013 r.
- Titkow A., Duch-Krzystoszek D., Budrowska B., *Nieodpłatna praca kobiet mity, realia, perspektywy*, Warszawa 2004 r.
- Tobis A., *Kara ograniczenia wolności za przestępstwa przeciwko rodzinie*, Warszawa 1987 r.
- Tracz – Dral J., *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na tle wybranych rozwiązań legislacyjnych*, Warszawa 2010 r.
- Urbanik J., *Formalność rozwodu w rzymskim prawie klasycznym: D. 24, 2,9 I Augustowskie Divortiis Modum Imponere*, „Zeszyty Prawnicze U.K.S.W” 2009, nr 9.1
- Wąsek A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I*, Warszawa 2010 r.
- West R., *Marriage, Sexuality and Gender*, London 2007 r.

- Wilmot W., Hocker J. , *Konflikty między ludźmi*, Warszawa 2011 r.
- Wolter A., *Nauka o przestępstwie*, Warszawa 1973 r.
- Wrona G., *Kropla drąży skalę*, „Świat Problemów” 2013, nr 7
- Wrona G., *Procedura Niebieskie Karty. Komentarz*, Warszawa 2011 r.
- Wrona G., *Procedura „Niebieskie Karty” – zarys schematu postępowania*, „Niebieska Linia” 2014, nr 2
- Wrona G., Kluczyńska S., *Lekarzu reaguj na przemoc. Przewodnik dla pracowników ochrony zdrowia*, Warszawa 2013 r.
- Wyrzykowski M., *Publiczne a prywatne w wykładni konstytucyjnej na przykładzie art. 18 Konstytucji RP*, Warszawa 2013 r.
- Zajac M., *Procedura Niebieskie Karty. Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Wrocław 2012 r.
- Zielińska E., *Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiary w zakresie ochrony*, w świetle unormowań art. 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE, [w:] L. Mazowiecka (red.), *Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiary w zakresie ochrony*, Warszawa 2015 r.
- Zielińska E., *Konwencja Rady Europy o zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, jej ogólna ocena oraz celowość przystąpienia do niej przez RP*, Warszawa 2012 r.
- Zielińska E. *Opinia dotycząca zakresu zobowiązań nałożonych na państwa strony przez Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, Warszawa 2013 r.
- Zielińska E., *Przemoc ze względu na płeć jako problem społeczny i jako przestępstwo*, [w:] Ł. Jurasz-Dudzik (red.), *Człowiek i agresja. Głosy o nienawiści i przemocy. Ujęcie interdyscyplinarne*, Warszawa 2002 r.
- Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, Warszawa 2008 r.
- Żakiewicz-Zborska K., *ETS: zakaz zbliżania się nawet wbrew woli ofiary*, LEX 2011 r.

ORZECZNICTWO

Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

1. wyrok Opuz przeciwko Turcji z dnia 9 czerwca 2001 r. skarga nr 33401/02
2. wyrok Bevacqua i S. przeciwko Bułgarii z dnia 12 czerwca 2008 r. skarga nr 71127/01
3. wyrok Aydin v. Turkey z dnia 25 września 1997 r. nr sprawy 57/1996/676/866
4. wyrok Airey v. Ireland z dnia 9 października 1979 r. skarga nr 6289/73
5. wyrok X and Y v. The Netherlands z 26 marca 1985 r. skarga nr 8978/80
6. wyrok Bevacqua v. Bułgaria z dnia 12 czerwca 2008 r. skarga nr 71127/01
7. wyrok MC v. Bułgaria **wyrok** z dnia 4 grudnia 2003 r, skarga nr 39272/98,
8. wyrok Kontrova v. Slovakia z dnia 31 maja 2007 r. skarga nr 7510/04
9. wyrok Branko Tomasic v. Croatia z dnia 15 stycznia 2009 r. skarga nr 46598/06
10. wyrok Siliadin v. France z dnia 26 lipca 2005 r. skarga nr 73316/01
11. wyrok Tyrer v. UK z dnia 25 kwietnia 1978 r. nr skargi 5856/72
12. wyrok Assenov v. Bulgaria z dnia 28 października 2008 r. skarga nr. 90/1997/874/1086
13. wyrok A. v. UK z dnia 23 września 1998 r. skarga nr 25599/94

Orzecznictwo sądów polskich:

1. wyrok SN z dnia 9 grudnia 1937 r. sygn. akt I K 1263/37
2. wyrok SN z dnia 22 lutego 1938 r. sygn. akt III K 1697/37
3. wyrok SN z dnia 29 stycznia 1959 r. sygn. akt I K 203/59
4. wyrok SN z 22 grudnia 1966 r. sygn. akt V KRN 678/1966
5. wyrok SN z dnia 25 stycznia 1968r. V KRN 962/67
6. wyrok SN z dnia 17 sierpnia 1970 r. sygn. akt IV KR 146/1970 OSPiKA 1971 nr 2 poz. 41.
7. wyrok SN z dnia 30 sierpnia 1971 r. sygn. akt I KR 149/1971 OSNPG 1971/12/238
8. wyrok SN z dnia 24 lipca 1974 r. sygn. akt I KRN 31/1974
9. uchwała SN z dnia 9 czerwca 1976 r. sygn. akt VI KZP 13/1975
10. wyrok SN z dnia 8 lutego 1982 r. sygn. akt II KR 5/1982 OSNPG 1982/8/114
11. wyrok SN z dnia 3 stycznia 1986 r. sygn. akt Rw 1180/1985 OSP 1987/3/67
12. wyrok SN z dnia 4 czerwca 1990 r. sygn. akt V KRN 96/1990 OSP 1992/4/78
13. wyrok SN z dnia 23 września 1992 r. sygn. akt III KRN 122/1992 LEX nr 22076
14. wyrok SN z dnia 23 lutego 1995 r. sygn. akt II KRN 6/1995 Prok.i Pr.-wkł. 1995 nr 6 poz. 5
15. wyrok SN z dnia 6 sierpnia 1996 r. sygn. akt WR 102/96 Prok.i Pr. 1997/2/8

16. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 listopada 1997 r. sygn. akt II AKa 198/1997 KZS 1997/11-12/49 KZS 1997/11-12/49
17. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 marca 1998 r. sygn. akt II AKa 40/1998 KZS 1998 z. 4-5, poz. 53
18. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 kwietnia 1998 r. sygn. akt II AKa 37/98
19. wyrok SN z dnia 21 X 1999 sygn. akt V KKN 580/97 Prok.i Pr.-wkł. 2000 nr 2 poz. 7
20. wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r. sygn. akt IV KKN 312/1999 LEX nr 77436, Prok.i Pr. 2003/9/3
21. wyrok SA w Katowicach z dnia 14 III 2002 r. sygn. akt II AKa 7/02 rok. i Praw. – dodatek 2002/12 poz. 29.
22. wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r. sygn. akt IV KKN 312/1999 LEX nr 77436, Prok.i Pr. 2003/9/3
23. postanowienie SN z dnia 11 XII 2003 r. sygn. akt IV KK 49/03 LEX nr 108048
24. wyrok SN z dnia 13 września 2005 r. sygn. akt WA 24/2005 OSNwSK 2005/1/1655
25. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 czerwca 2006 r. sygn. akt II AKa 199/2006 LEX nr 196090, KZS 2006/11/59, Prok.i Pr. 2007/4/23
26. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 listopada 2012 r. sygn. akt V ACa 880/12
27. wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 29 października 2013 r. sygn. akt II Ca 661/13 opublikowany na portalu www.orzeczenia.ms.gov.pl
28. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 13 grudnia 2013 r. sygn. akt II SA/Go 883/13
29. postanowienie SN z dnia 6 maja 2014 r. sygn. Akt III K 462/13 LEX nr 1466583
30. wyrok SR dla Warszawy Mokotowa z dnia 13 maja 2014 r. sygn. akt III K 991/13
31. wyrok SN z dnia 18 marca 2015 r. sygn. akt III KK 432/14 LEX nr 1663408
32. wyrok SR Wrocław Śródmieście z dnia 18 II 2009 r. sygn. akt V K 1898/08
33. wyrok SR w Białymstoku z dnia 6 X 2008 r. sygn. akt XV K 1265/08
34. wyrok SR Szczecin Centrum z dnia 8 V 2008 r. sygn. akt V K 719/07
35. wyrok SR w Białymstoku z dnia 10 IX 2008 r. sygn. akt XV K 155/08
36. wyrok SR Wrocław Śródmieście z dnia 23 VII 2009 r. sygn. akt V K 654/09
37. wyrok SR w Lublinie z dnia 5 IX 2008 r. sygn. akt IV K 85/09
38. wyrok SR w Krakowie z dnia 13 I 2009 r. sygn. akt II K 553/08
39. wyrok SR Katowice Wschód z dnia 25 VI 2009 r. sygn. akt III K 887/07

40. wyrok SR Szczecin Centrum z dnia 28 V 2008 r. sygn. akt V K 576/07
41. wyrok SR w Krakowie z dnia 15 V 2008 r. XIV K 341/08
42. wyrok SR w Gdańsku z dnia 18 IX 2009 r. sygn. akt X K 700/08
43. wyrok SR w Łodzi z dnia 4 IX 2008 r. IV K 467/08
44. wyrok SR w Rzeszowie z dnia 13 X 2008 r. sygn. akt X K 861/08
45. wyrok SR w Lublinie z dnia 29 VI 2009 r. sygn. akt IV K 314/08
46. wyrok SR w Lublinie z dnia 6 II 2009 r. sygn. akt IV K 509/08
47. wyrok SR dla Warszawy Mokotowa z dnia 3 XII 2009 r. sygn. akt III K 2301/07
48. wyrok SR Katowice Wschód z dnia 30 I 2009 r. sygn. akt IV K 1235/07
49. wyrok SR dla Warszawy Mokotowa z dnia 27 VIII 2008 r. VIII K 411/08
50. wyrok SR w Lublinie z dnia 13 II 2009 r. sygn. akt IV K 249/08
51. wyrok SR w Białymstoku z dnia 28 I 2009 r. sygn. akt III K 1453/09
52. wyrok SR Wrocław Śródmieście z dnia 7 I 2009 r. sygn. akt II K 1167/08
53. wyrok SR Szczecin Centrum z dnia 8 maja 2008 r. sygn. akt V K 719/07
54. wyrok SR w Lublinie z dnia 13 lutego 2009 r. sygn. akt IV K 249/08
55. wyrok SR w Łodzi z dnia 4 marca 2010 r. sygn. akt V K 695/09
56. wyrok SR w Białymstoku z dnia 28 stycznia 2009 r. sygn. akt III K 1453/09
57. wyrok SR Katowice Wschód z dnia 19 lutego 2009 r. sygn. akt III K 1491/07
58. wyrok SR Katowice Wschód z dnia 9 kwietnia 2008 r. sygn. akt III K 591/
59. wyrok SR Katowice Wschód z dnia 15 grudnia 2008 r. sygn. akt IV K 1200/07
60. wyrok SR dla Warszawy Mokotowa z dnia 8 września 2008 r. sygn. akt VIII K 670/08

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

Międzynarodowe:

1. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet - 2010/2209(INI)
2. Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych z dnia 18 grudnia 1979 r. w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet Dz. U. 1982 Nr 10 poz. 71,75 - 76
3. Konwencja Rady Europy z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności Dz. U. 1993 Nr 61 Poz. 284
4. Konwencja Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy

wobec kobiet i przemocy domowej Dz. U. 2015 poz. 961

5. Ustawa z dnia 8 stycznia 2009 r. Kodeks karny Zakon c. 40/2009 Sb

6. Ustawa 1/2004 o kompleksowych środkach ochrony przeciwko przemocy płci – Państwowy Biuletyn Publiczny nr 313 z 29 grudnia 2004 r.

7. Deklaracja Narodów Zjednoczonych dotycząca eliminacji przemocy wobec kobiet z 20 grudnia 1993 r. nr 48/104

8. Dyrektywa z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE)

9. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet (2010/2209(INI))

Krajowe:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483

2. Dekret z dnia 25 września 1945 r. Prawo małżeńskie Dz.U. 1945 Nr 48, poz. 270

3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz.U. 2005 Nr 180, poz. 1493

4. Zarządzenie nr 25/98 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 listopada 1998 r. w sprawie sposobu przeprowadzania interwencji domowej przez policjantów wobec przemocy w rodzinie pod nazwą "Niebieskie Karty" Dz. Urz. KGP Nr 7, poz. 37, Nr 12, poz. 78;

5. Zarządzenie nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu przeprowadzania interwencji domowej wobec przemocy w rodzinie pod nazwą „Niebieskie Karty” Dz. Urz. KGP Nr 14, poz. 111;

6. Zarządzenie nr 162 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lutego 2008 r. w sprawie metod i form wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty” Dz. Urz. KGP Nr 4, poz. 30

7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty i wzorów formularzy Niebieska Karta Dz.U. 2011 Nr 209, poz. 1245

8. Ustawa z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny Dz. U. z dnia 15 lipca 1932 r.

9. Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny Dz.U. 1969 Nr 13, poz. 94

10. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny z 1997 r. Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553

11. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny Dz.U. 1964 Nr 16, poz. 93

12. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego Dz.U. 1997 Nr 89, poz. 555

13. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy Dz.U. 1964 Nr 9, poz. 59